BIHANG

TILL

SAMTLIGA RIKS-STÅNDENS PROTOKOLL

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM ÅREN 1865 OCH 1866.

BILAGOR

till

FÖRSTA SAMLINGEN.

1sta Afdelningen.

Tillförordnade Kommitterades Underdåniga Betänkanden,

angående **Landförsvaret** *och med*

förslag till ny Tulltaxa.

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE,

ANGÅENDE

LANDFÖRSVARET,

AFGIFVET DEN 12 MAJ 1865

AF

DERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMMITTERADE.

I.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1865.

STORMÄKTIGSTE ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Då Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 16 Juli 1861 förordnade en komité till utarbetande af betänkande uti åtskilliga landförsvaret rörande frågor, behagade Eders Kongl. Maj:t till närmare bestämmande af denna komités verksamhet och ändamål nådigt meddela följande:

»De framsteg, alla grenar af vetenskaperna, under ständigt fortgående verksamhet, förete; de större anspråk som till följd häraf uppstå på ett lands intellektuela och materiela utveckling; behofvet för hvarje medlem af det europeiska statsförbundet att uppnå och bibehålla sig uti jemngoda utvecklingsförhållanden med andra stater; — allt detta måste utöfva mäktigt inflytande på ordnandet af rikets försvarskrafter.

Varm och lefvande fosterlandskärlek och en sann krigisk anda äro visserligen de första vilkoren för bibehållande af oberoende och sjelfständighet, men dessa ädlare krafter måste upprätthållas, understödjas och ordnas genom rätt användande af de medel, dem erfarenheten och en aldrig hvilande uppfinningsförmåga erbjuda till försvarets förstärkande, ordnande, utbildning och användbarhet, allt med behörigt afseende å fäderneslandets behof, tillgångar och egendomliga förhållanden.

Svenska krigsstyrelsen har derföre oaflåtligen bemödat sig att så vidt möjligt varit, tillgodogöra arméen de förbättringar, i afseende å så väl krigshärens organisation som dess förseende med nödig materiel, hvilka motsvarat tidens fordringar. Men detta har icke kunnat ega rum utan äskande och erhållande af nya anslag, hvilka i den mån nya rön inom krigsvetenskapen göras samt förbättringar af krigsmateriel hos arméerna vinna insteg, naturligen måste ökas, så framt fäderneslandets försvarsanstalter icke skola stå tillbaka efter andra länders.

Med fullt erkännande att Rikets Ständer uti många vigtiga fall gått Våra önskningar till mötes och genom beviljade anslag satt krigsstyrelsen i tillfälle att verkställa högst betydliga förbättringar inom arméens särskilda vapen, har det dock icke undgått Vår uppmärksamhet, att Rikets Ständer tid efter annan ansett sig ej böra bifalla åtskilliga af Oss gjorda framställningar i afseende å försvarsverkets behof; hvarvid Rikets Ständer dels synas icke hafva varit öfvertygade om nyttan och nödvändigheten af de begärda anslagen, dels ansett behofven kunna fyllas i annan ordning och på annat sätt, än som föreslaget blifvit, eller ock hafva anslagen bifallits mindre i följd af en mera allmän öfvertygelse om deras nödvändighet, än genom utslaget af en ringa majoritet.

Orsaken härtill torde kunna tillskrifvas bristen af en för Rikets Ständer tillgänglig, till alla eller åtminstone hufvudsakliga grenar af krigsstyrelsens verksamhet och behof utsträckt utredning, klart affattad och i ett sammanhang uppstäld samt sålunda egnad att bereda en lättare öfversigt af dessa för fäderneslandet vigtiga ämnen.

Företagandet af en så omfattande utredning hafve Vi ansett vara så mycket lämpligare, som vissa för landförsvaret väsendtliga frågor i alla händelser måste göras till föremål för förnyad pröfning, helst Rikets Ständer i flere af dem begärt framställningar af Oss.

Till sådana frågor kan t. ex. räknas behofvet af ett ökadt antal sappörtrupper, som af Rikets Ständer ej blifvit förnekadt, ehuru de för sådant ändamål af Oss begärda anslag ej blifvit beviljade, emedan bristen af detta truppslag ansågs kunna fyllas ur indelta arméen. Endast framläggandet af en plan, som upptager ej allenast den för Sverige erforderliga styrkan af landtrupper, utan äfven desammas inbördes förhållanden, så väl till särskilda vapenslag som till sina beståndsdelar af stam och beväring, bör upplysa, om bristen af sappörtrupp kan ur indelta arméen fyllas och, derest så kan ske, huru den erforderliga öfningen skulle bibringas denna del af indelta manskapet.

Vidare må anmärkas, att vid 1856 års riksdag, då aflöningsförhållandena för större delen af statens embets- och tjenstemän kommo under pröfning och äfven i allmänhet bestämdes, framställning af Oss gjordes jemväl om reglering vid indelta arméen af befälets och öfrige tjenstemäns löner, ej allenast för åstadkommande af nödig förbättring i aflöningen, utan ock för beredande af den möjligaste likstämmighet deruti vid alla regementen och corpser. Rikets Ständer funno väl det vara uppenbart, att en ny allmän reglering af befälets aflöningsförhållanden utaf behofvet påkallades, men förmodade att med de stora

tillgångar af indelta räntor, kronotionden, boställen och kontanta anslag, som redan funnos anvisade, en dylik reglering skulle kunna tillvägabringas utan ytterligare bidrag från statens sida. Rikets Ständer stälde emellertid till Vår disposition en summa af 100,000 Rdr årligen, att vid de regementen och corpser, som deraf företrädesvis äro i behof, användas till löneförbättring åt vissa löntagare, hvilka icke äro med boställen försedde.

Då för lönregleringens verkställande en förnyad uppskattning af boställena, enligt hvad Vi såväl som Rikets Ständer förutsatt, skulle föregå, blef af Oss vid 1859 års riksdag föreslaget, att, till förberedande arbeten och derefter påbörjande af boställs-uppskattningen, ett visst penningebelopp skulle anslås, men Rikets Ständer ansågo, uppå anförda skäl, sig icke kunna härtill lemna bifall.

Vid sådant förhållande och då obestridt är, att aflöningen för större delen af indelta arméens befäl och tjenstemän icke motsvarar det, som billigen borde dem tillerkännas, helst om dervid, såsom sig bör, tages i betraktande de särskilda utgifter, som föranledas af tjenstgöringen på roten, blir nödigt att närmare undersöka, i hvad mån de tillgångar, hvarje regemente eller corps eger, medgifva att derinom reglera aflöningsförmånerna på ett rättvist och tillfredsställande sätt; eller i motsatt fall, huru en sådan reglering lämpligare kan vinnas och hvilka brister behöfva fyllas.

Huruvida det underhåll, som för närvarande bestås sjelfva truppen, både den värfvade och den indelta samt den allmänna beväringen, må anses kunna fullt motsvara manskapets behof, är äfven föremål för en behöflig undersökning.

En annan fråga är den om pensioneringen af arméens befäl och tjenstemän, hvarvid förekommer, att Rikets Ständer väl tillsvidare antagit de af Oss vid 1856 och 1859 årens riksdagar föreslagna nya pensionsstater, hvilka ännu äro gällande; men Rikets Ständer hafva derjemte anhållit, det Oss täcktes vidtaga de åtgärder, som finnas lämpliga till förberedande af en sådan reglering af pensionsväsendet för arméen, att hela pensioneringen må kunna af staten öfvertagas, samt till åstadkommande af mer enhet i grunderna och vilkoren för pensioneringen, jemte nödig förenkling i förvaltningen, — till hvilken reglerings verkställande Rikets Ständer önskade få mottaga Vårt förslag.

Jemväl hafva Rikets Ständer, uti underdånig skrifvelse den 27 Februari 1858, angående regleringen af utgifterna under riksstatens 9:de hufvudtitel, hos Oss anhållit, att, med afseende å den afskedade soldatens under senare tider i betydlig mån försämrade ställning, i följd af varuprisens stegring, Vi måtte, efter förutgången utredning, vidtaga de åtgärder, hvarigenom pensioneringen af arméens manskap må på ett lämpligt och verksamt sätt ordnas; och ehuru genom Vår nådiga kungörelse den 28 Januari 1859 underhållsbeloppen uti Wadstena krigsmanshuskassa blifvit något förhöjda utöfver hvad förut i de särskilda klasserna utgått, har likväl genom det stora antal ansökningar, som årligen från afskedade krigsmän till Oss inkomma om ytterligare understöd, sig visat att äfven detta ökade underhåll befinnes otillräckligt såsom bidrag till deras nödtorftiga bergning, hvadan Vi ansett det böra tagas i öfvervägande, i hvad mån pensioneringen af det från arméen afskedade manskap kan påkalla förbättring.

Ytterligare hafva Rikets Ständer anhållit, det Oss täcktes vidtaga sådana förändringar i organisationen af krigsskolan på Carlberg, att detta läroverk kunde blifva en allmän tillämpningsskola för bildande af officerare vid arméen, så att behofvet af enskilda läroanstalter för detta ändamål må upphöra. Ehuru, för vidtagande af en sådan åtgärd, den senast utfärdade skolstadgans fullständiga genomförande vid de allmänna elementarläroverken bort afvaktas, till vinnande af nödigt samband emellan undervisningen vid dessa läroverk och fordringarna för inträde vid krigsskolan, hafva likväl förberedande åtgärder under tiden blifvit vidtagna för tillvägabringandet af en sådan, redan länge åsyftad förändring. Emellertid hafva Vi funnit denna frågas fullt tillfredsställande lösning äfven vara beroende af antagandet af en allmän plan för hela den militära undervisningen, hvarigenom fordrin-

garna på olika kunskapsmått hos soldater, korpraler, underofficerare och officerare vid arméens alla vapen och staber blifva närmare och i erforderligt sammanhang granskade och bestämda.

Rikets Ständer hafva ock, med åberopande af särskilde kommitterades afgifna underdåniga betänkande, rörande styrelse och förvaltningsverken, deruti väsendtliga förändringar i afseende å krigskollegii organisation äro föreslagna, ansett definitiv lönestat för bemälda kollegium ej lämpligen böra vid sistlidne riksdag fastställas. Att detta vigtiga ämne likväl kräfver en fullständigare utredning än den, som vunnits genom ofvan bemälde kommitterades arbete, finne Vi vara ådagalagdt af det utlåtande, som krigskollegium deröfver afgifvit.

På grund af detta allt hafve Vi ansett, att åtgärder böra vidtagas till åstadkommande af en så omfattande utredning af allt, hvad till försvarsverket till lands hörer, att svenska folket och dess riksdagsombud må kunna göra sig en rätt föreställning om hvad som finnes att tillgå, om hvad som vidare erfordras för att göra landets stridskrafter användbara och om sättet huru detta ändamål skall vinnas; och då, för att åt detta arbete bereda mångsidig granskning och nödig fullständighet, erfordras biträde af flere sakkunnige personer, hafve Vi velat åt en komité uppdraga att i ett sammanhang yttra sig öfver följande frågor:

1:o.

Huru stor styrka landtrupper bör Sverige vid inträffande krig kunna uppsätta och underhålla för betryggandet af sin sjelfständighet; och i hvad mån bör landets försvar då genom befästningar vara förstärkt?

2:o.

Huru böra dessa försvarskrafter vara ordnade, med afseende på krigshärens indelning, sammansättning af stam, beväring och förstärkningstrupper, särskilda vapenslag, staber, intendentsväsende, sjukvård, m. m., och hvad erfordras af materiel för såväl den rörliga styrkan som det genom fästningarna påräknade försvaret?

3:o.

Huru stor del af landets under krig erforderliga försvarsstyrka bör under fredstid finnas fullt öfvad och rustad, huru bör denna styrka vara ordnad för att vid inträffande krig medgifva bildandet af den då behöfliga försvarsstyrkan på det skyndsammaste och mest ändamålsenliga sätt, samt huru bör en sådan öfvergång från freds- till krigsfot med minsta kostnad kunna ske?

4:o.

Hvilka försvarskrafter eger landet för närvarande att påräkna under krig och fred, samt hvilka brister visa sig möjligen vid jemförelse mellan dessa försvarskrafter och de erforderliga, uti de olika vapenslagen, staber, intendentsväsende, sjukvård, befästningar och krigsmateriel, med afseende på såväl personalens antal, krigsbildning, utrustning, underhåll, aflöning och pensionering, som hästars antal och materielens tillräcklighet, beskaffenhet och nödiga omsättning?

5:o.

Huru böra dessa sig möjligen visande brister på det ändamålsenligaste och för staten minst betungande sätt kunna fyllas?

6:o.

Kan och bör krigsförvaltningen undergå någon förändring, ledande till mera enkelhet, redighet i öfversigten deraf och besparing, med bibehållande af nödiga kontroller?

För öfrigt hafve Vi velat i nåder förordna:

att denna komité skall uti alla här ofvan upptagna frågor utarbeta ett fullständigt betänkande och dermed till Oss inkomma, hvarvid böra åtföljа fullständiga och noggranna beräkningar öfver de kostnader, hvilka föranledas af landförsvarets ordnande enligt komiténs åsigter;

att komitén skall sammanträda i Stockholm den 1 nästkommande Oktober;

att komitén må genom sin ordförande ega att af vederbörande embetsmyndigheter begära och erhålla alla de upplysningar, som komitén anser för sitt uppdrag nödiga och af dessa kunna meddelas;

att komitén, genom sin ordförande, må ega rättighet att, för de särskilda frågornas utredning, dels från i Stockholm befintliga embetsverk tillkalla den person, under hvars speciela tjenstebefattning den för tillfället omhandlade frågan hörer, dels i vissa fall, der sådant finnes nödigt, hos Oss begära inkallande i komitén af en eller flere extra ledamöter; och

att, derest komiténs arbeten icke hinna afslutas till utgången af April månad nästkommande år, komitén då skall upplösas, för att ånyo sammanträda, på derom skeende särskild kallelse.»

De utsedde kommitterade voro:

General-majoren m. m. *D. G. Bildt*, ordförande;
General-intendenten m. m. *L. G. Sandels;*
Öfversten m. m. *J. A. Hazelius;*
Öfversten m. m. Grefve *C. L. F. af Ugglas;*
Öfversten m. m. *A. F. Z. Reuterskiöld;*
Öfversten m. m. *E. af Klint;*
Öfversten m. m. *J. H. Rosenswärd;*
Majoren i artilleriet *C. G. W. Hjort,*
att ingå, då ärenden förekomma, som röra artillerivapnet.
Kaptenen vid Ingeniörcorpsen Frih. *B. A. Leyonhufvud,*
att ingå då ärenden förekomma, rörande ingeniörväsendet.
Lifmedikus m. m. Doktor *D. V. Lundberg,*
att ingå, då ärenden förekomma rörande arméens sjukvård; samt
Kaptenen *G. Nyblæus* som sekreterare.

Kommitterade sammanträdde, i enlighet med föreskriften i högstberörde nådiga bref, den 1 Oktober 1861. Deras första åtgärd blef att från vederbörande statsexpeditioner, kollegier och förvaltande verk, militära och andra myndigheter begära de handlingar och uppgifter, hvilka för det nådiga uppdragets fullgörande ansågos behöfliga.

För att lätta öfversigten af hvad som i de frågor, hvilka blifvit komitén förelagda, varit föremål för Rikets Ständers behandling sedan tiden för vårt nya statsskicks införande, uppdrogs derjemte åt särskild person, Notarien i riksgäldskontoret M. Sandahl, att upprätta ett fullständigt *sakregister* öfver alla skrifvelser till och ifrån Rikets Ständer, rörande försvarsverket till lands, sedan år 1809. Då detta sakregister äfven för framtiden kan blifva af gagn, har detsamma blifvit till chefen för landförsvarsdepartementet öfverlemnadt.

Med den stora omfattningen af kommitterades uppdrag kunde de infordrade uppgifternas antal och omfång icke undgå att blifva ganska betydligt. De hafva ock utöfvat ett icke ringa inflytande på kommitterades arbeten och i vigtiga delar grundlagt det betänkande, som nu i underdånighet afgifves. Kommitterade hafva derföre trott sig i särskild, härjemte bi-

fogad Förteckning böra upptaga de väsendtligare handlingar och uppgifter, som under fortgången af deras arbeten från embetsverk och myndigheter kommit dem till del.

Det öfvervägande flertalet af dessa handlingar och uppgifter blefvo redan vid början af komiténs verksamhet infordrade. Åtskilliga deribland föranledde emellertid dels en vidlyftig skriftvexling, dels ganska omfattande förarbeten. Särskildt var detta händelsen såväl med de uppgifter, hvilka indelta regementen och corpser skulle afgifva, rörande boställen, indelta räntor m. m., för hvilka fullständiga formulär af kommitterade uppgjordes och regementena tillsändes, — som ock med flere af de upplysningar, som från krigskollegii olika afdelningar skulle kommitterade meddelas. En del af dessa angelägna uppgifter kunde derföre icke fullständigt inkomma förr än under loppet af de första månaderna af 1862.

I den mån behöfliga upplysningar voro eller efter hand blefvo tillgängliga, fördelade kommitterade sig emellan de särskilda ämnena till förberedande bearbetning på afdelningar och öfverenskommo om det arbetssätt, att afdelningarna skulle uppgöra förslag till grunder för hvarje ämnes behandling och, sedan dessa grunder blifvit samfäldt pröfvade och godkände, utarbeta förslagen i sina mindre delar och framlägga dem till kommitterades utförligare granskning. För att emellertid innan utgången af April månad 1862, den arbetstid, som till en början blifvit för kommitterade bestämd, hinna afsluta några af de många ämnena, beslöto kommitterade att företrädesvis utarbeta och till slutligt afgörande företaga åtskilliga, hvilka kunde någorlunda oberoende af de öfriga behandlas. Kommitterade kunde derföre den 30 April till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna följande sex betänkanden:

1. Förslag till den allmänna medborgerliga krigsbildningens ordnande;
2. Förslag till officersbildningens lämpligaste ordnande;
3. Förslag till bildande af ingeniörtrupper;
4. Förslag till Westgöta regementes uppsittande och Smålands hussar-regementes afsittande;
5. Förslag till inrättande af ridskolor;
6. Förslag till krigsförvaltningens organisation.

Kommitterade åtskiljdes härefter den 1 Maj 1862.

Öfversten m. m. *Reuterskiöld* hade den 28 Mars 1862, genom sin kallelse till statsråd och chef för landförsvarsdepartementet, ur komitén utgått, och under sommaren afled majoren *Hjort*.

Enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning den 9 Juli 1862 sammanträdde kommitterade ånyo den 7 Oktober samma år, för att fullfölja sina arbeten.

Då likväl Rikets Ständer den 15 i nämnde månad sammankommit, nästan alla komiténs ledamöter voro riksdagsmän och en af dem invald i statsutskottet, der hans närvaro i och för militär-angelägenheter var ganska önskvärd, ansågo kommitterade detta förhållande kunna med så mycket mera skäl föranleda till någon tids afbrott i kommitterades samfälda arbeten, som flere af de upplysningar, hvilka inkommit, lämpligen kunde af en person läggas till grund för åtskilliga utredningar, hvilka voro för komiténs arbeten behöfliga. Då kommitterades i öfverensstämmelse härmed gjorda underdåniga framställning vann Eders Kongl. Maj:ts nådiga bifall, upphörde med November månads utgång tillsvidare deras gemensamma arbete och kommitterade åtskiljdes efter att hafva åt en af sina ledamöter, öfversten m. m. *Rosenswärd*, öfverlemnat ofvannämnde förarbeten.

På grund af nådiga Generalordres den 20 Oktober 1863 sammanträdde kommitterade ånyo den 2 November samma år till gemensamt arbete.

Komiténs personal undergick ytterligare några förändringar.

På kommitterades begäran om biträde af en civil tjensteman för kamerala och räkenskapsärenders behandling, hade Eders Kongl. Maj:t under den 17 Juli nådigst förordnat

Kammarskrifvaren i krigskollegium *C. N. Forssman* att under de tider, hans biträde af komitén ansågs behöfligt, såsom extra ledamot deltaga i komiténs arbeten vid förekommande ärenden af ofvannämnda beskaffenhet, hvarjemte Eders Kongl. Maj:t under den 27 Oktober likaledes förordnat Majoren vid Göta artilleri-regemente *L. J. M. Reenstjerna* att i aflidne Majoren Hjorts ställe i komitén ingå vid artillerifrågors behandling. Sedan Lifmedikus doktor V. Lundberg, i anseende till en utrikes resa, på sin begäran från komitén afgått, förordnade Eders Kongl. Maj:t den 17 November Öfverfältläkaren doktor *P. O. Liljevalch* att i hans ställe vid förekommande sjukvårdsärenden der ingå. Den 26 Januari 1864 biföll Eders Kongl. Maj:t General-intendenten m. m. Sandels anhållan att med anledning af de ökade göromål i hans embetsbefattning, som voro en följd af Rikets Ständers beviljade anslag till försvarsverkets fullständigare ordnande, blifva från komitén entledigad.

Kommitterades ånyo begynta arbete räckte till våren, under hvilken tid alla förut skedda utredningar granskades och sammanfördes till hufvudsakliga beslut. Då kommitterade den 1 Maj 1864 i följd af sina tjenstebefattningar och i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut åtskiljdes, skulle under sommaren betänkandet uppsättas öfver de delar, der beslut voro fattade, och uppdrogs åt Generalmajoren m. m. Hazelius ledningen af detta arbete.

På ordförandens, i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning, utfärdade kallelse sammanträdde komitén åter den 15 November sistnämnde år, för att lägga sista handen vid arbetet och justera detta underdåniga betänkande med dess bilagor.

Efter att sålunda hafva redogjort för gången af sitt arbete, öfvergå kommitterade nu till underdånigt besvarande af de framställda frågorna.

De hafva vid uppställningen af sitt vidlyftiga utlåtande ansett den formen vara lämpligast, att affatta det i flere särskilda betänkanden, hvart och ett omfattande en af krigsväsendets hufvuddelar, och låta dem i ämnenas naturliga ordning följa, hvarigenom det hela blefve lättare att öfverskåda.

De hafva sålunda besvarat den *första* af de framställda frågorna i sitt första betänkande

1. *Om krigsstyrkan och befästningarna.*

Den *andra* frågan, som i allmänhet innefattar allt, som hörer till organisationen, har blifvit besvarad i följande betänkanden, genom hvilka också, i lämpligt sammanhang med ämnena, *tredje, fjerde* och *femte* frågorna blifvit besvarade:

2. *Grunderna för arméens organisation, beväringsinrättningen och landstormen;*
3. *Infanteriet;*
4. *Kavalleriet;*
5. *Artilleriet;*
6. *Ingeniörtrupperne;*
7. *Generalstaben och Generalitetet;*
8. *Krigsbildningen,* omfattande följande delar:
   - Allmänna medborgerliga krigsbildningen,
   - Vapenöfningarna,
   - Underbefälsskolor,
   - Skjutskolor,
   - Ridskolor,
   - Kavalleriskolor,
   - Undervisning i gymnastik och vapenföring,
   - Officersbildningen, omfattande:
     - Krigsskolan,
     - Krigshögskolan,
     - Styrelsen för krigsundervisningen.

9. *Löneväsendet;*
10. *Pensioneringen;*
11. *Intendentväsendet;*
12. *Sjukvård;*
13. *Krigsförnödenheter.*

Slutligen har den *sjette* frågan blifvit besvarad genom betänkandet

14. *Krigsförvaltningen.*

Bland här upptagne betänkanden hafva kommitterade redan den 30 April 1862 till Eders Kongl. Maj:t underdånigt insändt de följande:

Allmänna medborgerliga krigsbildningen,
Ridskolor,
Officersbildningen,
Krigsförvaltningen.

Dessa betänkanden bifogas för fullständighetens skull här ånyo och hafva kommitterade vid slutet af betänkandet om Styrelse för krigsundervisningen gjort en nödig rättelse.

Kommitterade begynna nu sitt utlåtande med första frågans besvarande.

Förteckning

å Handlingar och uppgifter, som af Landförsvars-komitén, såsom för dess arbeten behöfliga, från vederbörande embetsverk och myndigheter, på grund af Kongl. Brefvet den 16 Juli 1861, blifvit infordrade.

Från Kongl. Justitie-Departementet.

1. Underdånigt betänkande af Svenska och Norska kommissionen af år 1857, för utarbetandet af förslag till ordnande af Sverges och Norges gemensamma stridskrafter.

Från Kongl. Landförsvars-Departementets Kansli-Expedition.

1. De handlingar, hvilka lågo till grund för den vid 1856 års riksdag af Kongl. Maj:t föreslagna löneregler för arméen;
2. Förnyadt förslag till Fältförvaltningsreglemente, uppgjordt af Generalen m. m. J. P. af Lefrén år 1856;
3. Förslag till grunder för ordnandet af militära helsovården år 1859;
4. Handlingar och utlåtanden rörande ridskolors inrättande, särskildt Kongl. propositionen i detta ämne vid 1856 års riksdag, jemte komité-betänkandet af samma år i afseende på inrättandet af sådana skolor;
5. Kansli-Expeditionens arbetsordning.

Från Kongl. Landförsvars-Departementets Kommando-Expedition.

1. Förslag öfver all till arméen hörande personal på stat;
2. Förslag öfver 5 klasser beväringsmanskap;
3. Förslag öfver befintliga och påräknade hästar för arméens behof;
4. Befintliga förslag öfver arméens mobilisering;
5. Senaste af särskilde kommitterade afgifna underdåniga förslag till Generalstabens organisation;
6. Kapitenen Friherre Klinckowströms rapport om Europeiska arméernes Generalstaber, jemte förslag till Svenska Generalstabens organisation;
7. Uppgift om skjutskolornas organisation;
8. Militär-attachéernes rapporter;
9. Uppgift på årliga afgången bland Officerare;
10. Uppgift på årliga tillkomsten af Officerare, särskildt redovisande för dem, som varit kadetter, och särskildt för dem, som efter genomgåendet af någon distrikts-skola, eller efter viss tids tjenstgöring som Underofficer blifvit Officerare;
11. Uppgift på medeltjenstetiden bland manskapet vid arméens samtliga regementen och corpser;
12. Uppgift på manskapets medelålder.

Från Kongl. Krigs-Collegium.

Artilleri-Afdelningen.

1. Uppgift å de vid regementen och corpser samt i förråden befintliga gevärspersedlars antal och beskaffenhet samt å deras olika modeller;
2. Kostnadsberäkning för samma persedlars uppsättning och underhåll;

3. Uppgift om förhållandet med artilleriets besparingar, så väl sättet på hvilket de uppkommit, som deras användande.

Fortifikations-Afdelningen.

1. Inventarium öfver Krigs-Broförrådet den 31 December 1861.

Intendents-Afdelningen.

1. Uppgift om arméens och beväringens beklädnads- och utredningspersedlar;
2. Uppgift om kavalleriets och artilleriets häst- och sadelmundering;
3. Uppgift om hvad som bör finnas i Kronans förråder;
4. Uppgift på indelta arméens marsch- och mönstringskostnader;
5. Uppgift på indelta regementenas portions- och rationspriser;
6. Uppgifter rörande arméens materiel samt afskrift af Kongl. Bref rörande legande af hästar till artilleriets exercis.

Aflönings-Afdelningen.

1. Värfvade regementenas proviantstater;
2. Uppgift om portionsprisen vid de värfvade regementena för åren 1858, 1859 och 1860;
3. Värfvade arméens aflönings-stat;
4. Uppgift om Kommendants- och Adjutantsarvoden;
5. Statistiskt sammandrag till Kongl. Krigs-Collegii hufvudbok för åren 1857—1860.

Från Kongl. Topografiska Corpsen.

1. Militära beskrifningar öfver militär-distrikterna af kapitenen Westfelt.

Från Kongl. Krigs-Akademien.

1. Fullständiga uppgifter öfver Krigs-Akademiens organisation och verksamhet.

Från General-Fält-Tygmästaren.

1. Uppgift om Svenska artilleriets nuvarande organisation;
2. Mobiliseringsplaner för artilleriet;
3. Uppgift om organisationen af och kostnaden för artilleri-regementenas informationsverk;
4. Uppgifter om Mariebergs Högre artilleri-läroverk, nemligen om antagnings-vilkor och antagningstid för eleverne; om lärotidens längd; om läroämnena för de särskilda vapenslagen; om lärarepersonalens antal och fördelning med afseende på läroämnena; om elevplatsernas nuvarande antal och om möjligheterna för dessas förökande samt om läroverkets utgiftsstat.

Från Artilleri-regementena.

1. Uppgift om behofvet af den för dagliga tjenstgöringen erforderliga styrka;
2. Uppgifter i afseende på rekryteringen.

Från Kongl. Ingeniör-Corpsen.

1. Utlåtande af Komitéen för militär-etablissementers och fästningars anläggande i det inre af riket af år 1819;

2. Utlåtande af 1839 års befästnings-komité;
3. Utlåtande af komitén för Mälar-dalens befästande af år 1856;
4. Planer och förslag för de befästningar, hvilka dels redan tillhöra, dels äro afsedda att tillhöra landets nuvarande försvarssystem;
5. Förslag öfver nu befintlig Ingeniör- och Brobyggnads-materiel;
6. Chefens för Ingeniör-Corpsen underdåniga förslag om uppsättande af ingeniör-trupper;
7. Nu gällande bestycknings- och besättningsplaner för rikets fästningar;
8. General-Ordres af den 26 Januari 1822;
9. Uppgift om de till Flottans positions-artilleri påräknade punkter;
10. Uppgift på huru kort tid hufvudstadens befästande såväl å land- som sjösidan, efter senast uppgjorda förslag, skulle kunna fullbordas, under förutsättning att fullt tillräckliga penningemedel dertill vore anslagne och utan uppskof disponible, samt tillika i hvad ordning och på hvilka tider denna befästnings hufvuddelar då, med afseende på deras särskilda vigt för försvaret borde företagas, samt hvilka kostnader med utförandet af hvar och en bland dem skulle vara förenade;
11. Uppgift i afseende på rekryteringen inom Sappör-kompaniet.

Från Värfvade Kavalleri- och Infanteri-regementena.

1. Uppgift i afseende på rekryteringen vid dessa regementen.

Från Indelta Kavalleri- och Infanteri-regementen och corpser.

1. Uppgift på de till regemente eller corps anslagne lönemedel i indelta räntor och hemkallsmedel;
2. Uppgift på den till regemente eller corps anslagne kronotionde;
3. Uppgift på rotar eller nummer som hafva tillåten vakans, med för hvarje nummer utförd vakansafgift;
4. Uppgift på boställen, som äro utarrenderade af boställsdirektionen för lönefondens räkning, jemte för hvarje boställe utfördt arrendebelopp;
5. Uppgift på boställen anslagne till bostäder, som äro utarrenderade för innehafvarens räkning;
6. Uppgift på bostadsboställen, som för närvarande icke äro utarrenderade eller utlemnade på hälftenbruk;
7. Uppgift på medelbeloppet af lön inom hvarje grad, beräknadt i medeltal för de 5 sista åren, samt på beloppet af afdrag å lönen för löntagarne;
8. Uppgift om, i enlighet med den för regemente eller corps fastställda nya Stat eller Indelning, några nu inflytande inkomster skola regementet eller corpsen frångå, eller några ännu icke disponibla dem tillkomma;
9. Uppgift på huru många löntagare hafva bibehållen dispositionsrätt öfver sina till beställningen, enligt ny fastställd stat, anslagne räntor och tionde;
10. Uppgift, om debetsedlar utfärdas till de regemente eller corps anslagne ränte- och tiondegifvare;
11. Uppgift, om reststämmor hållas med de räntegifvare, som icke vid ordinarie uppbördsstämman betala;
12. Uppgift om hvilken tid på året regementet eller corpsen tillkommande lönemedel uppbäras;
13. Uppgift på huru stor procent af uppbörden restantierna vanligen utgöra;
14. Uppgift vid hvilken tid restantierna kunna vara indrifna och för regemente eller corps disponibla;

15. Uppgift, om det är antagligt att Kompani- eller Sqvadronsbefälet skulle kunna, utan bostadsboställen, påräkna bostad inom kompaniets eller sqvadronens stånd.

Från Direktionen öfver Arméens Pensions-Kassa.

1. Uppgift om Arméens Pensions-Kassas ställning enligt senaste redovisning.

Från Kongl. Flottans Kammar-, Sjö-, Militiæ- och Varfs-Kontor i Stockholm och Carlskrona.

1. Uppgift på de kontanta ersättningsbelopp, som rotehållare, hvilka med Kronan ingått kontrakt om båtsmansbeklädnadens anskaffande, enligt de i Kongl. Förordningen den 22 December 1848 föreskrifna grunder, erlagt till Kronan för hvarje nummer i lön under de senast förflutna 10 åren, eller åren 1854 med 1863, för hvarje uppfordring till års- eller sommartjenst eller sjökommendering.

Från Kongl. Civil-Departementet.

1. Underdåniga utlåtandet af Kommitterade för styrelseverkens förändrade organisation samt Kongl. Krigs-Collegii deröfver afgifna underdåniga utlåtande;
2. De från Arméens regementen och corpser inkomne uppgifter öfver befälets tjensteresor;
3. Samtlige Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.

Från Kongl. Stuteri-Öfverstyrelsen.

1. Uppgift om de till Hingsthållningen anslagne nummer.

Från Kongl. Kammar-Collegium.

1. Uppgift om nya ordinarie roteringens antal och fördelning;
2. Uppgift om den nuvarande inkomsten af de till Statsverket indragne Militiæboställen af Arméen.

Från Kongl. Ecclesiastik-Departementet.

1. Betänkande af den senast tillsatta Komitén för ordnande af Gymnastikundervisningen i riket;
2. De från de särskilda Skolstyrelserna infordrade och till Kongl. Ecclesiastik-Departementet inkomna utlåtanden om vapenöfningar i skolorna.

Från Kongl. Sundhets-Collegium.

1. Kongl. Brefvet af den 15 Februari 1808, rörande Fält-Läkare-Corpsens organisation m. m.;
2. Kongl. Brefvet af den 19 Juni 1810, angående inseende öfver den Militära sjukvården;
3. Kongl. Brefvet af den 27 Mars och den 25 April 1811, angående kirurgie pensionärers och stipendiaters egenskaper och åligganden;
4. Kongl. reglementet för Fältläkare-corpsen af den 9 Juni 1812;
5. Kongl. Maj:ts instruktion för Sundhets-Collegium af den 6 December 1815;
6. Kongl. Brefvet af den 4 Maj 1838 om fältläkarnes tjenstårsberäkning;
7. Förslag till sjukvårdsväsendets ändamålsenliga anordnande af den år 1839 för detta ändamål nedsatta komité, samt Kongl. Sundhets-Collegii deröfver afgifna underdåniga utlåtande;

8. Förslag till det militära sjukvårdsväsendets ändamålsenliga ordnande af den år 1842 nedsatta komité;
9. Kongl. Brefvet till Sundhets-Collegium af den 18 December 1843, angående Militärläkare;
10. Kongl. Sundhets-Collegii underdåniga förslag af den 29 Juni 1850, rörande Arméens sjukvård i fält;
11. Kongl. Sundhets-Collegii underdåniga förslag af den 30 December 1854, dels till nådiga föreskrifter för ordnandet af Arméens sjukvård i fält, dels till instruktion för de vid Arméen i fält tjenstgörande läkare;
12. Instruktion för i fält tjenstgörande läkare af den 12 Januari 1856;
13. Plan för och förslag öfver befintlig medicinal- och instrumental-attiralj jemte uppgift å dess uppsättnings- och underhållskostnad samt omsättning;
14. Kongl. Sundhets-Collegii årliga underdåniga berättelser angående Medicinalvården för de 5 senaste åren.

Från Kongl. Gymnastiska Central-Institutet.

1. Uppgift om Gymnastiska Central-Institutets organisation med afseende på militäreleverne och deras undervisning.

Första frågan.

"Huru stor styrka landtrupper bör Sverige vid inträffande krig kunna uppsätta och underhålla för betryggande af sin sjelfständighet; och i hvad mon bör landets försvar då genom befästningar vara förstärkt?"

1. KRIGSSTYRKAN OCH BEFÄSTNINGARNA.

Krigsstyrkan.

Svenska folket, från urminnes tider ett sjelfständigt folk, skall, upplyst och öfvertygadt om hvad denna sjelfständighets upprätthållande fordrar, villigt underkasta sig de uppoffringar, som i närvarande tid stridskrafternas styrka och stora utveckling samt stridsmedlens utomordentliga förbättring oundvikligen kräfva.

Detta är den hufvudtanke, som Landförsvarskomitén lagt till grund för ordnandet af Sverges försvarsväsende.

Ett folk kan icke vara sjelfständigt för godt pris. Det har aldrig kunnat det. Men i våra dagar, då samhällets *inre* ändamål: slägtets förädling, upplysning, vård och förkofran, fordra kostnader, förr till större delen okända, — i våra dagar blir derigenom sjelfständighetens upprätthållande kännbarare än förr. Detta gäller för alla stater. Men för de mindre tillkommer det ofördelaktiga, att försvarsanstalterna för dem måste blifva dyrare, det vill säga erfordra mera manskap och penningar, i förhållande till folkmängden och nationalförmögenheten, än för de större staterna. Detta härrör för det första af det naturliga skäl, att, om en mäktigare stat anfaller en svagare, nedsätter han icke sin stridsstyrka till lika belopp med den svagares, utan han vinner öfverlägsenhet öfver honom, oaktadt han icke dertill behöfver använda så stor styrka, som förhållandet mellan bådas folkmängd angifver, och hvilket han visserligen i de flesta fall icke heller skulle kunna. Med andra ord, en svagare stat måste, för att ej blifva alltför underlägsen, använda betydligt större kraft emot den mäktigare, än den som motsvaras af förhållandet mellan hans och den mäktigares folkmängd. Om en anfallen stat har femton gånger mindre folkmängd än en anfallande, måste hans stridsmedel, både de lefvande och de materiela, vara mycket betydligare än en femtondedel af dennes, d. v. s. hans uppoffringar blifva vida större än dennes. — Men härtill kommer, att försvarsanstalterna, liksom i allmänhet allt statsbestyr, måste för en mindre förmögen stat alltid blifva dyrare än för en rik. Förnödenheterna måste till sin godhet vara ungefär lika för alla; det finnes nemligen icke något slags tarfligare kanoner, fästningar eller gevär, som kunna anstå den mindre staten och för honom göra samma gagn som de af bättre slag för den större. Båda måste hafva allt af bästa slaget. Men detta måste naturligen blifva dyrare för en stat med mindre tillgångar än för en med större. Alla de sammanställningar, som icke sällan göras mellan olika staters folkmängd och utgifter för deras försvar, i akt och mening att visa det *prisvärda* deruti, att mindre stater för sitt försvar icke betala jemförelsevis mera än de större staterna, äro derföre falska och vilseledande, emedan, der en sådan likhet inträffade, försvaret nödvändigt vore klent och otillräckligt. Detta är en allvarlig sida af saken, som bör öppet framhållas, på det att alla föreställningar om ett godtköpsförsvar måtte från början förebyggas. Ett sådant är redan för en stor stat omöjligt, för en mindre fullkomligen orimligt.

Förhållandet är detsamma som i det enskilda lifvet, der alla kostnader måste kännas tyngre för den, som blott eger ett mindre hus, än för grannen, som rår om hela qvarteret; och der det alltid faller sig dyrare, att vara fri med eget hem, än att tjena. En enskild person med ringare tillgångar kan, oaktadt all sparsamhet, oaktadt han måste nöja sig med mindre, dock icke inskränka sina *behof* så mycket i jemförelse med den rikares, att de icke komma att stå honom dyrare än dennes; han kan exempelvis icke skaffa sig en anständig utstyrsel, som har så mycket mindre värde än den rikares, som hans tillgångar äro mindre än dennes. Det är, med ett ord, alltid dyrare att vara fattig, än att vara rik. — En stat, likasom en enskild, har valet fritt mellan att med små tillgångar och större uppoffringar sätta eget bo och njuta friheten i eget hem, eller ock att med mindre bekymmer ställa sig i tjenst under en annans styrelse, — men, sedan valet en gång är gjordt, har ingendera skäl att undra eller klaga öfver de större kostnaderna, ty dessa ligga i sakens natur.

En annan för små stater försvårande omständighet vid sitt försvar är den, att öfverlägsenheten i antal har större vigt, är mera afgörande för striden i våra dagar, än förr. Då krigskonsten ännu var outvecklad, kunde stridsskickligheten hos en krigshär vara betydligt större och hans vapen vara betydligt bättre, än hos en annan, och då kunde, under en stor mans ledning, det mindre antalet jemnväga det större. I vår tids europeiska arméer är deremot skickligheten antagligen temligen lika och vapnen på det hela jemngoda. De sanna krigsreglorna äro öfverallt kända och den öfverträffande härförareförmågan står icke afgjordt den svagare till buds. Men äfven de store härförarne hafva alltid, så vidt de kunnat, sökt skaffa sig fördelen af det större antalet, och den störste af dem, hvilken, såsom mästare i konsten, med en tapper och öfvad här minst borde hafva behöft det, gjorde antalets öfverlägsenhet till sin första regel och vann derigenom sina tjuguåra förvånande segrar. Vi lefva i massornas tid. De hafva i kriget ett välde, som fosterlandskänsla och sjelfständighetsvilja till någon del kunna motväga, aldrig uppväga, förutom att massor, redan till antal öfverlägsna, kunna, äfven de, till känslor eldas och icke alltid äro råa.

Dessa tankar hafva blifvit förutsända för att genast uttala, att äfven ett mindre folks försvar icke kan beredas med ringa manskap och ringa penningar.

Svenska folket skall utan allt tvifvel inse detta och hvad denna insigt ålägger detsamma.

Visserligen vore det önskvärdt, om en mindre stat, anfallen af en mäktig, alltid kunde af andra stater påräkna den hjelp, som både rättvisan och deras egen fördel, att icke låta en mäktig blifva ännu mäktigare — borde påkalla. Men ingen tid har någonsin varit den politiska rättvisans, och vår tid synes icke heller företrädesvis vilja eftersträfva dess pris. Att slutna fördrag ingenting härtill binda är en beklaglig, men icke en ny erfarenhet; och de mäktigares egen fördel, som kunde antagas verksammast böra tala till den svagares hjelp, kan för tillfället drifvas i så olika, hvarandra upphäfvande riktningar, att den svagare ändå till slut står öfvergifven.

Hvarje stat måste derföre, vid beredandet af sitt försvar, i främsta rummet lita på sig sjelf och endast med sannolikhet, icke med säkerhet, påräkna andras hjelp. Det säkraste medlet att vinna denna är att vara möjligast starkt rustad, för att kunna enigt uthålla en hjeltemodig strid. Man visar sig då vara hjelp värd, visar vådan för alla att låta ett sådant folk gå under. Oaktadt vådan kan dock detta tänkas. Det låter tyvärr tänka sig, att det europeiska statsförbundet öfvergifver en sin medlem, som, tryckt af öfverlägsenheten, dignar; men ett folk med minnen och anor är en stor personlighet, hvilken, likasom en enskild, är skyldig sig sjelf att kämpa äfven motgångens kamp. Historien skall icke fordra mera.

Då således svenska folket måste göra betydliga uppoffringar för att betrygga sin sjelfständighet, hafva kommitterade antagit, att landets *försvar* i ordets vidsträcktare mening, — hvilken visserligen icke utesluter anfallets form, men med försvarets grund —, vore krigsanstalternas hufvudsyfte och att detta öfverensstämde med folkets vilja och med dess regerings önskan, eller, med andra ord, vore Sverges politik. Denna åsigt återfinnes äfven i de till

kommitterades besvarande förelagda frågor, der *"försvar"* och *"försvarskraft"* bilda den ledande tanken.

Vore svenska krigshären lika myckct ämnad, att gå utom landet till anfall, som att inom detsamma strida för dess försvar, såsom händelsen är med Europas största stater; vore Sverge, i likhet med dem, en offensiv stat, så att det behöfde ett redskap för att kunna ega eller förvärfva sig en afgörande röst i Europas råd och med svärd ingripa i afgörandet af alla dess större frågor, så skulle kommitterade anse sitt uppdrag väsentligen hafva varit ett annat. Helt andra krafter af vida större mått, ja helt andra organisationer, skulle då i många fall varit af nöden. Kommitterade hafva antagit, att Sverges folkmängd och tillgångar, förenade med Norges, anvisa de förenade rikena en defensiv ställning och att deras geografiska läge möjliggör och underlättar en sådan. Denna ställning medgifver visserligen krig på utländsk botten, för att bevara oberoendet bland Europas makter, men undantagsförhållanden skapa ingen regel och bilda icke det allmänna syftet.

Ur denna synpunkt hafva kommitterade sett måttet af våra stridskrafter och beräkna deras organisation.

De makter, af hvilka Sverge kunde befara anfall, äro:

Danmark, tillhörande samma folkstam, som de förenade rikena Sverge och Norge, samt genom så många välviljans band vid oss fästadt, är Sverges naturlige vän, och ett krig med denna stat högst osannolikt. Men då all politisk vänskap kan skifta, bör ett anfall från denna sida icke antagas vara alldeles otänkbart. Danmark kunde t. ex. förmås att blifva ett verktyg för en annan makt. Danmarks anfallskraft är likväl så begränsad och så aflägsnad från afgörande punkter, att den icke kan ingifva oss farhoga.

Tyskland, som genom sin Östersjökust kan anses såsom vår granne, är också en stamfrände och synes, genom hafvet från oss skiljdt, hafva intet med oss obytt, likasom vi intet med detta land, sedan inga tyska besittningar locka oss till inblandning i dess strider. Äfven Tyskland borde således anses vara en naturlig vän. Då likväl den växande tyska sjömakten, som icke längre är en germanisk dröm, får sin Östersjöflotta, kan såväl häraf som af andra skäl förvecklingar med oss uppkomma. Ett anfall derifrån kan således antagas, men knappast i eröfringssyfte.

Med *England* vore visserligen också ett krig möjligt, exempelvis för att tvinga oss frångå en neutral ställning eller i allmänhet att följa dess politiska syften. Men ett sådant krig blefve ett sjökrig, riktadt mot vår handel, och ehuru vådligt för vårt välstånd komme det icke att utöfva samma inflytande på vårt sjeltbestånd, som ett krig inom våra gränser.

Med *Frankrike* kunde, af samma skäl som med England, vi komma i delo och hade då snarare att frukta ett landkrig, men landvinning blefve sannolikt icke dess mål.

Om *Ryssland* af många skäl icke har Sverges eröfring till en sådan oaflåtlig älsklingstanke, som mången föreställer sig, är det likväl alltid genom sin makt, sin anfallskraft, sitt nära grannskap, sitt på vår östra och norra sida omslutande välde, i följd af dessa naturliga skäl den stat, mot hvilken vårt försvar i främsta rummet måste beredas. Så starkt beredt åt denna sida, som vi förmå åstadkomma, blir vårt försvar alltid tillräckligt mot andra sidor.

Det är en gammal föreställning, att ett land, omgifvet af vatten, deraf hemtar styrka för sitt försvar. Detta är en sanning, synnerligast om vattnet genom sin vidsträckthet försvårar stora stridskrafters förande till aflägsna kuster, ehuru våra dagar visat, att ångan slår hastigt bro äfven öfver verldshafven. Men äro vattnen mindre haf eller hafsvikar, så är den nämnda föreställningen icke lika grundad, och ett land, så omgifvet, med en fiende som bjuder öfver talrika flottor, har nästan lika mycket att af ett anfall frukta, som om det hade landgräns. Visserligen har en hafsgräns den fördel, att fienden icke kan komma med hela sin styrka på en gång, utan blott efterhand, och att in- och utskeppning fordrar tid, som lemnar den anfallne rådrum. Men då bör också erinras, att med en landgräns äro underrättelser om en fiendes förehafvande lättare för den anfallne att anskaffa än om gränsen bildas

af haf; till lands finnas äfven vissa vägar, på hvilka fienden kan väntas, och består gränsen af skog och bergland, så äro dessa vägar få. — En hafsarm döljer deremot bättre den anfallandes företag och gör anfallspunkten oviss, ty på hafvet behöfva ångans hjul icke vissa utstakade väglinier att rulla på. — Ett företräde har dock hafsgränsen, hvaraf den hemtar sin egentliga styrka, det nemligen, att antalet fartyg, som äfven måttliga stridskrafters öfverförande med alla krigs- och lifsförnödenheter fordrar, vidgar en fiendes företag till mått, som de eljest icke skulle hafva och hvarigenom deras utförande också i viss mån begränsas.

Om hafsgränsen till sitt skydd har en flotta, som kan mäta sig med fiendens, vore en fiendtlig landstigning försvårad, icke omöjliggjord. Anfallspunkten är alltid oviss och den bevakande flottans uppmärksamhet kan vilseledas. Hon kan också sjelf besegras. Och sedan landstigningen en gång blifvit verkställd, fordrades det alltid en styrka till lands, en krigshär, att öfvertaga landets försvar och kämpa hufvudstriderna, hvilka till slut ändå alltid ske på land, ty endast till lands kan land vinnas. Detta ligger redan i sjelfva sakens natur och eger rum äfven der en stor sjömakt finnes. Stora Britannien, öfverlägset alla andra på hafvet, har mer än en gång darrat för en hotande fransk landstigning. — Huru mycket mera afgörande landkriget är än sjökriget visar på det mest öfvertygande sätt det stora sjöslaget vid Trafalgar, der Engelsmännen på tre timmar tillintetgjorde Fransmännens sexåriga oerhörda ansträngningar att skapa en flotta, och huru ringa inflytelse hade icke ändock denna seger på verldsställningen, på den stora europeiska stridens utgång, i jemförelse med Napoleons i samma dagar vunna seger vid Austerlitz? Dessutom få vi icke glömma, att, oafsedt det ovanligare förhållandet, att äfven isen slår fasta bryggor öfver nordiska hafsvikar, hvilket både till vår fördel och till vår skada erfarenheten visat, så är Sverges gräns emot dess mäktigaste granne icke uteslutande en hafsgräns. Fastän en operationslinie landvägen omkring Bottniska viken, genom vägens längd och truppernas besvärliga underhåll, icke vore för en fiende fördelaktig, ifall han på denna väg med en stor styrka ville intränga djupt ned i våra mellersta landskap, så är dock alltid att befara, att han med en mindre styrka, som från den motliggande finska kusten kan med lätthet underhållas och förstärkas, besätter våra nordliga landskap och utan svårighet eröfrar dem, ifall vi icke kunna med landmakt der möta honom.

En krigshär är alltid nödvändig, antingen man har flotta eller ej, och det är en oriktig föreställning, att egandet af en stor flotta, om vi kunde ega en sådan, skulle i någon betydligare mån för oss minska behofvet af en krigsmakt till lands. En med fiendens jemnstark flotta kunde visserligen i lyckligaste fall tvinga fienden att rikta sitt anfall mot vår landgräns och, äfven om hon icke kunnat hindra fiendens landstigning på någon farligare punkt, göra det för honom svårt att förstärka de trupper, han en gång landsatt, att underhålla deras förbindelse med eget land, att förse dem med föda och krigsförnödenheter och att efter ett nederlag frälsa återstoden från fångenskap. Men den oerhördt kostsamma materiel, som i våra dagar fordras för en större flotta, gör det för Sverge alldeles omöjligt att kunna på hafvet mäta sig med den oupphörligt växande ryska. Flottor, i detta ords nuvarande mening, kunna blott af stormakter skapas och underhållas. Härtill kommer, att underlägsenhet under fiendtliga krafter, ofördelaktig till lands, är likväl ännu mera ofördelaktig till sjös. De materiela krafterna, — fartygen och kanonernas antal, — hafva ännu mera öfvervigt och bestämma med ännu mera sannolikhet seger på haf än på land. Ställningar kunna här väljas, der marken lemnar fördel åt en mindre styrka, förskansningar byggas, fästningar lemna stöd och tillflykt, hvilket allt saknas på hafvet, der man lätt löper fara att instängas, så snart man kommer i defensivt läge. En flotta kan också lättare hastigt i grund förstöras, än en krigshär, hvars förnämsta beståndsdel, manskap, aldrig saknas i ett land med beväringsförfattning. — En mindre stat som Sverge gör af alla dessa skäl klokare att samla sina tillgångar till landförsvaret, som i alla fall är det verksammaste, och att nöja sig med det biträde vid försvaret, en mindre flotta kan lemna, än att splittra sina krafter i syfte att hafva en stor

både land- och sjöstyrka, hvilket vore omöjligt att ernå, och hvarigenom man blott blefve svag å båda hållen.

Den styrka, våra landtrupper böra ega, borde rätta sig dels efter *den* styrka, hvarmed vi kunna hotas, dels efter de tillgångar, vårt land eger att uppsätta och underhålla försvarare.

Ehuru vår mäktigaste granne är tillräckligt rik på land, som gör honom bekymmer, för att han skulle hafva någon fördel af att inkasta sig i ett så vidtutseende företag, som ett anfall mot vårt land, och ehuru han visserligen icke är den ende, med hvilken vi kunna råka i strid, är han dock, till följd af sin makt och sitt läge, den starkaste. Deraf och af vår senare historia är det förklarligt, att den allmänna uppmärksamheten i främsta rummet är riktad på möjligheten af ett anfall från denna sida och önskan att erhålla alla de upplysningar, som härom stå att vinna.

Kommitterade hafva derföre trott sig böra ingå i en undersökning om den styrka, hvarmed Sverge sannolikt skulle kunna från denna sida anfallas, ehuru det är klart, att en sådan beräkning endast kan närmningsvis hafva värde. Den är upptagen i Bil. A och kommer till den slutsats, att Ryssland, af sin stora aktiva armée, väl skulle, *efter någon tids förberedelse*, kunna hafva att mot Sverge använda omkring 100,000 man, men att sjöforsling och underhåll af en stor armée i ett land som vårt, samt den oerhörda mängd krigsbehof, som till ett sådant företag erfordras, skulle icke göra det möjligt att på en gång hitföra mera än omkring 35,000 man med 70 kanoner och åtta tusen hästar, och hvilken öfverforsling möjligen skulle efter flere veckor kunna med samma styrka förnyas; samt att *utan några märkbara förberedelser* 20,000 man skulle hastigt och öfverraskande kunna öfverföras.

Denna undersökning, om också på siffran icke fullt tillförlitlig, hvilket vore omöjligt, kan emellertid, då svårligen någon annan makt skulle mot oss kunna åstadkomma mera än Ryssland, innehålla någon ledning till bedömandet af den styrka, hvarmed vi kunde vid ett anfall hotas. Denna undersökning visar ock hvilka storartade rustningar äfven en stat, som spänner sina vingar öfver tvenne verldsdelar, måste göra vid ett aflägset krig med eröfring till mål. — Helt nyligen hafva vi också sett, vid landstigningen på Krim, att de två största förenade sjömakternas arméer icke voro bättre försedde med krigsförnödenheter, munförråd och forslingsmedel, än att de i början icke vågade aflägsna sig från sina flottors granskap. Det är dylika väldiga krigsföretags öde, att tryckas af sin egen tyngd, möjligen under den stupa. För en mindre stats försvar är det en vigtig angelägenhet, att genom en någorlunda betydlig och välordnad stridsstyrka kunna tvinga sin mäktigare motståndare att utveckla sina företag till mått, som försvåra deras utförande, åtminstone så försena dem, att tid vinnes och med tid möjligheten att spänna försvarskrafterna. Ty ett land har i allmänhet vida större försvarskraft än anfallskraft. Man anstränger sig mera för den förra än för den senare. Man är mera samlad, närmare sina tillgångar, och nödvärnet fördubblar förmågan.

Ett hufvudvilkor för ett kraftigt försvar är derföre, att en fiende icke med en ringa styrka, hvars utrustande och öfverförande hvarken fordrar ansträngning eller tid, kan utföra något betydande; med ett ord, att han icke kan öfverrumpla oss, att ingen lätt sårbar punkt från början förlamar allt försvar.

Ville man antaga, att vår granne finge tid till en längre förberedelse; att han, fullkomligt ostörd af Europa, finge vända sig mot Sverge; antages den ännu utomordentligare händelsen, att han anfölle Sverge i förening med en eller flere bundsförvandter, så kunde i sanning ingen ledning lemnas till bestämmandet af den styrka, hvarmed vi skulle kunna anfallas. Men ingen stat är så mäktig, att han icke af flere andre tillsammans kunde betvingas, och det vore icke för något folk möjligt, att uppsätta och hålla i beredskap en så stor krigsmakt, att det för ett sådant fall kunde ega trygghet för sitt bestånd. Än mindre kan detta då för Sverge, som icke är någon af de mäktigare staterna, blifva görligt. I utomordentliga fall måste utomordentliga medel användas, och ett land, i hvilhet hvarje man erkännner såsom sin första medborgerliga pligt, att intill mannaålderns gräns ingå i ledet för

fäderneslandets räddning, ett folk, sålunda väpnadt af nödvärnet och stridande med förtviflans mod, låter sig dock icke lätt underkufvas.

Imellertid må just här vara stället att grundlägga den allvarliga tanken, att den nämnda medborgerliga vapenpligtens utsträckning är för vårt lands försvar ett vilkor, som ej kan eftergifvas.

En stor fördel tillkommer dessutom Sverge, hvilken icke här bör lemnas oanmärkt, emedan den icke så litet kan lugna oss för farhågan af underlägsna krafter. Det är ganska sannt att bundsförvandters hjelp är oviss och aldrig bör med någon säkerhet antagas, men en bundsförvandt ega vi dock, som med säkerhet icke uteblifver, om han också skulle sex månader dröja — vintern. Ett anfall österifrån kan genom finska vikens sena islossning icke nå våra kuster förr än vid sommarens början. Svårigheten för en främmande större armée, att i vårt land hafva lifsmedel för hela vintertiden; att under ett halft år fullkomligt sakna förbindelse med eget land, utan att derifrån kunna erhålla tillförsel i manskap, i ammunition och materiel, — allt detta lägger stora hinder för en fiende, att här öfvervintra. Näppeligen kunde han detta våga, utan att först hafva underlagt sig en betydlig del af landet, utan att hafva afgörande brutit hela vår försvarskraft, men detta bör icke för honom vara lätt att på några sommarmånader tillvägabringa, om vårt försvarsväsende är i vederbörlig ordning och vi äro beredde på att honom rätt emottaga.

Hvilken är nu den stridsmakt till lands, som våra tillgångar medgifva oss att uppsätta och underhålla?

Att behofvet af arbetskraft i vårt hårda luftstreck samt vår fåtaliga och glesa befolkning gör för Sverge svårt att utan undergräfvande af landets välstånd uppställa en stor krigsmakt, är sannt, men så långt likväl möjligheten sträcker sig, hafva vi icke valet fritt. Hvar denna möjlighets gräns inträder, och hvarvid naturligtvis icke allenast manskapets anskaffande får tagas i betraktande, samt dess klädande, väpnande, födande och förseende med alla andra krigsförnödenheter, utan äfven krigshärens utrustning med artilleri, sjukvårds- och forslingsanstalter samt ersättningen af häruti timade förluster — hvar gränsen är för ett lands förmåga att anskaffa och underhålla allt detta, skulle med begagnande af statistiska källor möjligen kunna beräknas. Att detta likväl blefve ett ganska svårt och aldrig fullt tillfredsställande arbete, är uppenbart. En enklare och mera praktiskt ledande väg är den, att angifva hvad vi sjelfve förmådde åvägabringa, då vi senast stodo på fältfot, samt hvad andra land, medlemmar såsom vi af det europeiska statsförbundet, för närvarande förmå.

Under 1808 års krig voro, då vargeringen, landvärnet och de som stridde på flottan inberäknas, omkring 70,000 man på benen, visserligen illa utrustade. Befolkningen var då 3 millioner med Finland och Pommern. Krigsstyrkan utgjorde således $2\frac{1}{3}$ för hundrade af befolkningen. Landet var i vanmakt, illa styrdt och en tredjedel af detsamma i fiendehand.

Vid inbrottet i Norge 1814 var arméen med den uppkallade delen af beväringen och med de trupper, bland andra större delen af kavalleriet, som voro hemma i landet, åtminstone 50,000 man. Folkmängden var då $2\frac{1}{4}$ million. Krigsstyrkan således nära $2\frac{1}{4}$ för hundrade. Landet hade visserligen rest sig ur sitt politiska betryck, men icke ur sitt ekonomiska.

Vi vända oss nu till hvad Europas stater i närvarande stund uppsätta.

Om *Ryssland* antages kunna sätta blott 1 million på benen, så är detta $1\frac{2}{3}$ för 100 af dess 60 millioners europeiska befolkning. Dess asiatiska är dessutom 8 millioner.

Danmark hade vid slutet af mars månad 1864 eller då Dyppelställningen ännu bibehölls, 55,000 man på benen, inberäknadt allt manskap i depôterne. Det utgör $2\frac{3}{4}$ för 100 af dess 2 millioners befolkning, Öarnes, Jutlands och Slesvigs, hvilket senare landskap måste inberäknas, emedan trupper derifrån funnos vid arméen.

Tyska förbundet har bestämt, att dess första uppbåd med reserv skall vara 2 för 100 af befolkningen.

Preussen med en befolkning af 18 millioner kan genast sätta på krigsfot arméen (5 beväringsklasser) och landvärnets första uppbud (7 beväringsklasser), utgörande 600,000 man eller mer än 3 för 100.

Österrike med 35 millioners befolkning sätter på krigsfot 600,000 man, eller nära $1\frac{3}{4}$ för 100.

Frankrike med 37 millioner kan genast sätta på krigsfot 750,000, utgörande något mer än 2 för 100.

Belgien med en befolkning af nära 5 millioner uppsätter en slagfärdig krigshär af 100,000 man, nära 2 för 100.

I *Holland* är arméen (utom den i Indien) 60,000 man på en befolkning af $3\frac{1}{2}$ millioner, alltså omkring $1\frac{3}{4}$ för 100.

I *Schweitz* skall, utom landvärnet, sjelfva arméen utgå efter 3 för 100 af befolkningen, och reserven efter $1\frac{1}{2}$.

England har visserligen, i förlitande på sitt från fastlandet fullkomligt afskiljda läge samt på sin öfverlägsna flotta, endast en stående värfvad armée af 150,000 man, hvaraf blott 30,000 i hemlandet, men kunnige män i detta land hafva insett denna styrkas otillräcklighet, i fall landet skulle af sin mäktige granne anfallas, enär det icke eger något allmänt beväringssystem, utan till den ringa arméens bistånd endast milistrupper och frivilliga corpser, hvilken brist otvifvelaktigt skulle vid en landstigning och efter flottans besegrande göra landets läge ganska vådligt.

I *Italien* äro förhållandena ännu icke så ordnade, att säkra siffror kunna angifvas. Som arméen åtminstone kan antagas till 370,000 man, gör detta för 21 millioner $1\frac{3}{4}$ för 100.

Spanien, med en befolkning af 15 millioner, sätter på krigsfot 230,000 man, eller något mera än $1\frac{1}{2}$ för 100.

Af ofvanstående uppgifter synes, att Ryssland i förhållande till sin folkmängd uppsätter bland det minsta, ehuru dess lagar medgifva det att kunna ställa mest, hvaremot Preussen och Schweitz hafva af alla den jemförelsevis största krigsmakten; den senare är dock svagare organiserad. Preussens farliga läge med aflägsna landsdelar, inskjutande mellan tre af Europas stormakter, och med anspråk på att, ehuru med ringare folkmängd, sjelf vara stormakt, gör också en dylik kraftansträngning nödvändig.

Fullt erkännande, att Sverge har behof af arbetskraft att utleda sina begagnade och obegagnade näringskällor; att många inrättningar för fredliga värf, för menniskokärlekens, förståndsodlingens och den allmänna uppfostrans, fordra stora kostnader från statens sida; att således landet icke bör mera ansträngas, hvarken till kostnader för krigsväsendet i allmänhet eller till arbetskraftens användande för krigsöfningar under fred, än hvad som oundgängligen fordras, äro kommitterade dock fast öfvertygade om, att då Sverge i sin vanmakt 1808 och 1814 förmådde ställa på krigsfot mer än 2 för 100 af sin befolkning, så bör det i våra dagar, efter 50 års fred, — den längsta vi någonsin åtnjutit, och under det välstånd, som både styrelse och folkombud hafva erkänt vara för handen, då den förra föreslagit och de senare beslutit stora nationalarbeten till förr hos oss ohörda summor — lätteligen, då dess sjelfbestånd det kräfver, kunna bära en krigsmakt i fält af $2\frac{1}{2}$ för hundrade af den oupphörligt växande 4 millioners befolkningen, hvilket är något mera än i åtskilliga europeiska stater, mindre än i flere andra, men lika med det förhållande mellan krigsmanskap och folkmängd (denna senare då beräknad till blott 3,600,000), som den af E. K. M. 1856 förordnade svensk-norska kommissionen föreslog för Sverges och Norges gemensamma stridskrafter.

Krigsstyrkan skulle, efter nämnde förhållande, blifva omkring 100,000 man, en styrka, som landet kan och bör bära, om behofvet så fordrar.

Så önskligt det vore, att hafva en fältstyrka af 100,000 man *organiserad*, hafva kommitterade dock trott sig böra inskränka den styrka, för hvilken under fred befäl, vapen och beklädnad borde beräknas, till 70,000 man, förutom befäl, underbefäl, spel och icke stridande, men hvilken under krigets fortgång skulle kunna ökas till 100,000 man, hvilken styrka bör

kunna mäta sig med den, hvaraf på anförda mer eller mindre sannolika skäl vi kunde hotas, men som också kan blifva behöflig i anseende till vårt lands vidsträckthet, som icke tillåter oss att samla våra stridskrafter på en punkt.

Kommitterade kunna vänta sig den anmärkningen, att hafva föreslagit för liten krigsstyrka, och att denna borde uppgå till åtminstone 3 för 100 af folkmängden, eller något derutöfver, såsom i Preussen och Schweitz. Skälet till denna inskränkning har icke varit bristen på folk, emedan en ordnad beväringsinrättning är en rik manskapskälla; icke heller bristen på böjelse hos vårt folk till vapenöfningar under fred, hvilken gamla fruktan så segrande blifvit vederlagd genom de senare årens allmänt visade lust och hog för sådane; skälen hafva varit kostnaderna att vapenöfva, väpna och utrusta samt för kriget med alla förnödenheter förse en större styrka, synnerligast att kunna tilldela densamma ett någorlunda tillräckligt och dugligt befäl, hvarförutan en stor styrka saknar ledning, strider lamt och faller i fångenskap. I krigets skola kan visserligen befäl ganska snart bildas, men det får icke vid ett krigs början saknas eller vara obildadt.

Redan de kostnader, som fordras för att vid krigets början hafva en organiserad styrka af 70,000 man, äro så betydliga, att endast öfvertygelsen om den tvingande nödvändigheten stadgat kommitterades beslut att föreslå en så ansenlig styrka. Det bör ock erinras, att flottans manskap icke häruti ingår. Svenska krigsstyrkan till lands uppgår nu med fem klasser beväring till något öfver 100,000 man. Men af dessa äro endast de indelta och värfvade stamtrupperne, utgörande, då rekryter, sjuke och depôttrupper afdragas, blott 25,000 man, någorlunda stridsfärdige. — Om ock vapen, beklädnad och utredning finnas för en del af beväringsmanskapet, kan dess krigsbildning icke anses för mera än påbörjad. — Detta är en uppenbar brist, som måste afhjelpas. Visserligen måste vi, med ännu mera skäl än rika och mäktiga stater, hafva af besparing blott en del af krigshären ständigt underhållen som stridsfärdig krigsmakt, och en som för kriget uppkallas — en freds- och en krigsfot. Men skillnaden mellan båda dessa organisationer måste hufvudsakligen bestå i *styrkan,* i antalet under fanan, icke alltförmycket i dugligheten. Det är för oss af yttersta vigt att icke oförberedde anfallas af en fiende, som dertill blott behöfde begagna ringa styrka, utan att nödgas gifva sitt företag någon omfattning, som fördröjer dess utförande och lemnar oss tid till krigsrustningar. Vi måste derföre ega en mindre och en större krigsfot. Den minsta stridsfärdiga styrka vi böra ega, eller den *mindre* krigsfoten, hafva kommitterade ej trott sig kunna antaga till mindre än 50,000 man, alltid under förutsättning att den inom kortare tid kan uppbringas till den större eller 70,000 man, som efter någon längre förberedelse kunde växa till 100,000.

En alltid stridsfärdig styrka af 50,000 man är visserligen icke mycket för vårt vidsträckta land, men kan, med våra ångbåtsleder och jernvägsförbindelser snart nog till betydlig del sammandragas på de vigtigaste punkterna. Den bör ock enligt de betraktelser, som i det föregående blifvit gjorde, vara tillräcklig att skydda oss mot en öfverrumpling och derigenom tvinga en fiende till rustningar, som gifva oss tid. Mindre blottställda delar af landet kunna bevakas af reservcorpser, men hvilka ej få sakna den duglighet, att de icke i nödfall kunna föras mot fienden och inom kort vara färdiga att förstärka arméen i fält.

Den krigsstyrka, som kommitterade föreslagit, har antagits under det uttryckliga förbehåll, *att den under fälttåget skall oförminskad kunna vidmakthållas,* hvilket är angelägnare, än att från början uppkalla stora massor, hvilka icke kunna väpnas och ledas, och ej heller i vårt brutna land utan svårighet röras, samt att vapenpligten skall efter denna fordran rättas och en landstorm eller folkbeväpning för ortförsvaret ordnas.

Dessutom hafva kommitterade naturligtvis antagit, att en norsk krigsstyrka under krigets fortgång inträder såsom en genast slagfärdig reserv, hvilken är att påräkna såsom en förstärkning i vår egen styrka; samt att således de hinder snart bortfalla, som i den norska grundlagen finnas för norska trupper att öfvergå svenska gränsen, så att icke deras ankomst flere månader försenas i afvaktan på ett i detta vidsträckta land sammankalladt stortings bifall.

Befästningarna.

Sedan kommitterade sålunda underdånigst besvarat den första delen af den framställda frågan om *landtruppernes behöfliga styrka*, återstår den andra delen, eller, i hvad mån landets försvar bör *genom befästningar förstärkas.*

Fästningar voro förr, äfven i mindre stater, talrika, i följd deraf små och svaga, men borttogo ändå, genom sitt stora antal, mycket trupper till besättningar. Nyare och sannare militäriska åsigter yrka, att fästningar böra vara få, anlagda på landets vigtigaste punkter, stora och starka. Anfallsmedlens i senaste tider utomordentligt ökade styrka är ännu en anledning att göra fästningar starka, och den derigenom uppkommande stora kostnad är ett ytterligare skäl att de böra vara få.

Att dessa nyare grundsatser äro riktiga har erfarenheten redan bekräftat.

Kommitterade hafva af dessa skäl trott Sverges egentliga fästningar böra inskränkas till *Carlsborg, Stockholm, Carlskrona* och *Marstrand,* samt gå nu att redogöra så väl för sina skäl härutinnan, som i hvad afseende några andra orters befästning kan ifrågakomma.

Carlsborg.

Denna fästning, belägen på Wanäs udde mellan Wettern och Bottensjön, skall enligt generalorder af den 5 Februari 1819 tjena till "*Central Hufvuddepôt för alla slags militära etablissementer och, i fall af behof, till säkerhetsort för bankens och andra rikets dyrbarheter.*"

De behof, som sålunda för snart 50 år tillbaka föranledde beslutet om anläggning af denna fästning, qvarstå ännu i oförminskad kraft. Den militäriska tanke, som låg till grund för dess anläggning, har äfven i andra land efter hand blifvit omfattad. Frankrike och Belgien hafva utfört den i så storartade mått, att den anlagda hufvudfästningen, med en hel krigshär till besättning, bildar försvarets hela kärna och alla strategiska operationers tyngdpunkt. I flere andra land har detsamma blifvit ifrågasatt. Ingenstädes bestrides numera riktigheten af att i ett lands försvarssystem låta ingå en centralt belägen fast punkt, om också många skäl, såsom mängden af förut befintliga fästningar, tvekan om centralpunktens rätta läge, den stora kostnaden, förhindrat tankens sättande i verket.

Inom det omfång, hvartill vårt lands vidsträckthet och gränsernas aflägsenhet från landets inre delar militäriskt nödgar att inskränka tankens tillämpning, har detta skett vid Carlsborg. Den åsigt har blifvit framställd, att en sådan centralfästning skulle hafva legat fördelaktigare i trakten omkring Hjelmaren, emedan den ansetts då varit mindre aflägsnad från den sannolika krigsorten, derigenom erbjudit lämpligare samlingsort för trupper och kunnat utöfva någon strategisk inflytelse, såsom stöd för truppers rörelser under sjelfva krigförandet, hvilket det är att hoppas att Carlsborg icke skall behöfva blifva. Men genom denna fästnings anläggande har frågan blifvit afgjord. Carlsborgs läge erbjuder också för en depôtfästning onekligen ganska många fördelar.

Det mellersta Sverges vattensystem, bestående af sjöarne Mälaren, Hjelmaren, Wettern och Wenern med deras tillflöden, bildar ett så utveckladt system af inre vattenvägar, att knappt något land i detta hänseende är af naturen bättre lottadt. Hjelmaren och Mälaren kunna, då de genom Hjelmare kanal med hvarandra sammanhänga, betraktas såsom ett enda vattendrag, sträckande sig från midten af landet i östlig riktning till den punkt vid kusten, der rikets hufvudstad är belägen. Omkring detta vattendrag ligga några af landets bördioare och malmrikare landskap med lätta förbindelser sig emellan samt med hufvudstaden gch Östersjön. Sjöarne Wettern och Wenern äro genom vestra delen af Göta kanal äfvenledes förbundne med hvarandra och omkring dessa sjöar ligga det mellersta Sverges rikaste landskap med lätta ömsesidiga förbindelser samt öppen vattenväg till både Östersjön och Westerhafvet. För fulländningen af de inre vattenförbindelserna fattas sålunda endast en kanalanläggning mellan Hjelmaren och någondera af de två stora sjöarne i Göta land. Funnes

en sådan kanal — den har en gång under namn af Svea kanal varit nära att utföras och det är att hoppas, att den fosterländska tanken icke dör — skulle Carlsborg såsom centraldepôt vara ännu bättre belägen, i afseende på de för militära forslingar så vigtiga vattenvägarne. Denna brist kan visserligen genom jernvägsförbindelser ganska mycket afhjelpas, men jernväg ersätter icke fullständigt vattenväg, emedan vattenforslingarnas stora fördelar: den starka bärigheten, det stora utrymmet och det deraf härrörande billiga priset icke i lika grad kunna komma jernvägarne till godo. De förre lämpa sig derföre företrädesvis till framskaffandet af krigsmateriel, under det att de senare, för den större hastighetens skull, äro bättre för framskaffandet af trupper med deras nödvändigaste utredning.

Äfven i förhållande till jernvägssystemet skulle Carlsborg ega ett fördelaktigt läge, om en bibana erhölls till lämplig punkt på vestra stambanan. Genom en sådan skulle fästningen träda i nära förbindelse å ena sidan med vägknuten vid Falköping, der vestra och södra banorna sammanlöpa, och å den andra med Hallsberg, den andra jernvägsknuten. Fästningen har dessutom i sitt grannskap Töreboda, der kanalen och vesta banan skära hvarandra. När nämnde bibana blifvit anlagd, kunna alla slags forslingar till och ifrån Carlsborg med vederbörlig lätthet verkställas.

Carlsborg har äfven ett ganska fördelaktigt taktiskt läge på en utskjutande udde i Wettern, som lemnar fästningen ett ganska stort inre utrymme, men likväl egentligen blott en enda anfallsfront, och medgifver sålunda att för en jemförelsevis ringa kostnad och med användande af en föga talrik besättning göra fästningen stark mot anfall. Dertill hörer likväl uppförandet af något verk å det höga Waberget, som ligger blott 7,000 alnar från fästningens midtel, således helt och hållet inom det nya artilleriets skotthåll och med insyn i fästningens alla delar.

De anslag, som Carlsborgs fästning under de många byggnadsåren erhållit, uppgå, till och med år 1863, till 4,140,687 Rdr Rmt. Häraf hafva till den egentliga fästningsbyggnaden endast 2,572,813 Rdr kunnat användas. Af de återstående 1,567,874 hafva 597,467 Rdr blifvit utgifne till för den egentliga fästningsbyggnaden främmande ändamål, hvaribland väganläggning öfver Tiveden till Askersund, broar öfver sundet och kanalen vid Rödesund, en del af kostnaderne för artillerityghuset och verkstäderna m. m. Återstoden 970,407 Rdr har åtgått till inköp af jord, tillfällige för arbetena nödige byggnaders uppförande och deras underhåll, m. fl. biarbeten. Den ursprungliga kostnadssnmman var beräknad till 4,500,000 Rdr Rmt under antagande af 10 års arbetstid; men då det hittills verkställda arbetet måst fördelas på de några och 40 år, som förflutit sedan byggnadens början, så har, till följd så väl af dagsverksprisens och alla varuvärdens starka stegring, som af de genom den långa arbetstiden mångdubblade biomkostnaderna, icke mer än något öfver hälften af hela arbetet för den hittills använda summan kunnat åstadkommas, och detta oaktadt det egentliga fästningsbyggandet blifvit verkstäldt med kostnader, som understigit de värden, som i det ursprungliga förslaget blifvit beräknade. De återstående arbetena anses, enligt uppgift från Ingeniör-corpsen, erfordra 3,000,000 Rdr med antagande af 10 års arbetstid. Det hela skulle då slutligen komma att uppgå till en kostnad af 7,140,687, eller något öfver 7 millioner Rdr, för hvilken summa dock åtskilligt, som icke egentligen tillhör fästningsbyggnaden, derjemte erhållits. Denna summa är ganska ringa vid jemförelse med de kostnader, som af andra, i makt och tillgångar med Sverge jemförliga stater, såsom Belgien, Holland, Bayern, för dylika fästningsanläggningar blifvit använde — i medeltal knappt uppgående till $\frac{1}{5}$ deraf — äfven der dessa anläggningar till styrka och betydenhet icke öfverträffa Carlsborg. Då fästningens hufvudsakliga bestämmelse är att vara *rikets militära central-depôt*, anse kommitterade det vara angeläget, att arbetena på densamma måtte erhålla de anslag att fästningen kunde på tio år blifva färdig.

Stockholm.

Stockholms vigt vid Sveriges försvar undföll icke den komité, som 1819 tillsattes för fästningsförsvarets ordnande och till hvilken ofvan åberopade generalorder af den 5 Februari samma år, rörande en depôt eller förrådsfästnings anläggning, var ställd. Men den hufvudåtgärd, man vidtog, afsåg att *förekomma* denna vigt. Önskan att minska Stockholms alltför stora inflytande, såväl i militäriskt hänseende, som i den vigt allmänna tänkesättet fästade vid dess besittning, var just ett af skälen hos dem, som föreslogo en depôtfästnings anläggning i det inre af landet.

I följd af stadens blottställda läge ville man genom anstalterna för ett landets inre försvar leda allmänna tänkesättet i en ny riktning, i den, att Stockholms besittning icke vore Sveriges, att hufvudstaden kunde falla i fiendens våld, utan att landet vore förloradt, och man ville vänja folket vid föreställningen om en förlust, som man ansåg oundviklig, och som, oförberedd, skulle förorsaka en allmän och olycksbringande nedslagenhet. Olägenheterna af hufvudstäders och i allmänhet stora städers befästande ansågos denna tid öfverväga dess fördelar; fästningar ansågos böra vara små, endast utgöra *militäriska* punkter, och 1812 års händelser ingåfvo måhända en öfverdrifven farhoga att försöka allvarlig strid vid gränsen. De stora kostnaderna skulle i alla fall, under landets dåvarande tillstånd, hafva aflägsnat tanken på Stockholms befästande, ifall han hade uppstått. Af alla dessa skäl åtnöjde man sig med förslagen att stärka de förnämsta Stockholms-inloppens försvar.

Småningom uppstod likväl frågan om Stockholms befästande. Redan 1832 anbefallde konung Carl Johan, med anledning af tillfälliga politiska förhållanden, påbörjandet af några verk å Stockholms norra landsida, men arbetet afstadnade snart genom Ständernas vägran att bevilja medel till dess fortsättande. Till inloppens försvar erhöllos anslag, ehuru i början ganska ringa. De på 1820-talet uppgjorda planer till stängning af Stockholms-inloppen voro, med afseende på de tillgängliga ringa medlen, grundade på alla farleders bibehållande och försvarande medelst stängningskedjor och skärgårdsfartyg, jemte det understöd, Waxholms gamla skans kunde lemna, ehuru försvaret, sålunda ordnadt, erkändes vara svagt. År 1838 uppgjordes derföre och stadfästades en plan i större omfång, grundande sig på igenstängning medelst fyllning af *Oxdjupet* och de vester om *Edholmen* och *Resarön* belägne sunden, så att alla fartyg, till eller ifrån Stockholm, måste genomgå Waxholms norra fjärd, der således försvaret borde concentreras. Denna plan, jemte en fullständig ombyggnad af befästningarna vid Waxholm, hvartill ständerna anslogo medel, har sedan blifvit till nära hela sitt omfång utförd. Ett permanent verk felas ännu vid Oxdjupet, för att försvara dervarande igenfyllda sund, hvilket en fiende i annat fall skulle kunna upprensa, och, först när detta blifver anlagdt, kan man antaga, att Stockholms inlopp från denna sida, med de försvarsmedel, som jemte de egentliga befästningarna här kunna användas, är så starkt försvaradt, att en fiende icke gerna väljer denna väg att anfalla hufvudstaden. *Det ofördröjda anläggandet af ett sådant verk anse kommitterade fördenskull vara af nöden.*

I samma mon ett anfall från sjösidan för fienden försvåras, ökas sannolikheten af att han gör en landstigning i Stockholms grannskap och från landsidan angriper den öppna hufvudstaden, hvilken då alltid blifver hans förnämsta operationsföremål. Den år 1839 förordnade komité för Sveriges kustförsvar upptog väl frågan om Stockholms befästande å landsidan, men inskränkte sig hufvudsakligen till att såsom förberedande åtgärd föreslå fullständiga uppmätningar och afvägningar af trakten.

Instruktionen för den år 1856 förordnade komité för Stockholms och Mälaredalens försvar innehåller, att de befästningar, som komme att föreslås, icke skulle afse, "att omgifva hufvudstaden med fästningsverk, ämnade till ihärdigt och långvarigt försvar, men inskränkas

till permanenta stöd för de stridsställningar, i hvilka den truppstyrka, som får uppdrag att betäcka och försvara hufvudstaden, kan invänta möjligen behöfliga förstärkningar"; hvarjemte »i Mälaredalen förskansningar borde anläggas, som betrygga förbindelsen mellan båda stränderna och kunna tjena till stödpunkter för en i samband med skärgårdsfartyg agerande armécorp». Den tillsatta komitén utgick i sitt förslag från den synpunkt, att »hufvudstaden bör försättas i det skick, att den kan försvaras mot en fiendes första och oförmodade angrepp; att befästningarna böra göras så *starka* på båda sidor om passet, att fienden icke utan belägringsarbeten kan eröfra dem, och så *aflägsna*, att bombkastning ej kan ifrågakomma», hvarjemte »skärgårdsfartyg borde vara fördelade i de hufvudstaden omgifvande mindre vattnen och understödja försvaret till lands, som äfven bör ske *aktivt*, hvartill läget gynnar.» För att hindra den ögonskenliga faran af en fientlig flottas inträngande med mindre fartyg genom Södertelje kanal, borde befästningar å ömse sidor om Brandalsund anläggas.

På dessa grunder föreslog komitén flere större och mindre slutna verk, hvaraf 9 å norra fronten och 18 å den södra, förutom en stor mängd permanenta batterier på landsidan och på stränderna. Efter en förlidne år skedd omräkning skulle kostnaden för dessa befästningar blifva:

Norra fronten	3,180,000
Södra fronterna	5,034,000
Verken vid Brandalsund	1,081,000
Tillsammans	9,295,000 R:dr.

Bestyckningen, bestående af 852 pjeser, skulle kosta nära 2,000,000 R:dr R:mt och verkens besättning fordra 10,000 man. I afseende på tiden för arbetenas utförande ansåg komitén, att de södra fronterna och befästningarna vid Oxdjupet och Brandalsund borde först företagas och samtidigt utföras under loppet af 6 år, samt derefter den norra fronten företagas.

Sedan nu kortligen blifvit redogjordt för 1856 års komités förslag gå kommitterade att framställa sina egna åsigter.

De skäl, som göra Stockholms befästning angelägen, äro både militäriska och politiska.

De *militäriska* äro följande. Oberoende af sin egenskap af hufvudstad är Stockholm en ganska vigtig strategisk punkt. Genom Stockholm gå alla de vägar, som förena landskapen söder och norr om Mälaren med hvarandra, och då på hela sträckan från Stockholm till Arboga, af 15 mils längd, högst få förbindelser gå öfver Mälaren, och af dem ingen, som icke är afbruten af vatten, så eger en fiende, som innehar Stockholm, deruti en vigtig utgångspunkt, hvarifrån han med samlad styrka kan vända sig mot hvilken del af Mälaredalen han vill. Innehar åter den försvarande Stockholm, så förbindrar han fiendens utbredande mot söder, om landstigningen skett norr om Stockholm, eller mot norr, om fienden landat i Södermanland; och om fienden delar sin styrka på båda sidor om Mälaren, medgifver Stockholms besittning den försvarande, att samla hela sin kraft mot först den ena och sedan den andra af fiendens corpser. Stockholm bildar vidare den port, som förenar Mälaren med Saltsjön, och utgör således äfven i det hänseendet en vigtig strategisk utgångspunkt, hvars innehafvare beherrskar Mälaren och blir i stånd ej allenast att sjövägen förse sin på ena eller andra stranden opererande krigshär med sina förnödenheter, utan ock, att med lätthet och hastighet kasta trupper öfver från den ena till den andra strandeu af Mälaren. På grund af denna belägenhet är det också, som en af Sveriges störste regenter anlade Stockholm aldraförst såsom fästning, till lås för Mälaren, och det är omkring fästningen, som staden uppvuxit. Genom flere århundraden förblef Stockholm rikets hufvudfästning och upphörde att så betraktas först i den mon Sverige utvidgade sina besittningar på andra sidan om Östersjön. Dessa besittningar hafva nu alla, inberäknadt Finland, som var den äldsta bland dem, gått förlorade, och Stockholm, såsom ingångsport till Mälaren och derigenom

äfven till hela mellersta Sverige, ligger nu i högre grad blottadt för fiendtligt anfall än i Birger Jarls tid. Såsom stor stad och med samlad förmögenhet hos sina invånare, har Stockholm betydliga tillgångar och förråd af alla slag, som erbjuda en fiende medel till krigets fortsättning samt förmonlig inqvartering för sin armé. En stark och segrande fiende skulle här kunna lätt inreda sig till försvar och erbjudas tillfälle att, gynnad af omständigheterna, möjligen öfvervintra på svensk botten. Staden måste sålunda vara ett lockande föremål för en fiendes besittningstagande. Öppet åt landsidan, erbjuder Stockholm en fiende, att till landstigningspunkt välja emellan ett stort antal ställen i dess grannskap, bland hvilka finnas de, som äro knappt en mil aflägsne från de södra tullarne. Faran häraf är ögonskenlig. Stockholm, befästadt, lemnar en lämplig samlingspunkt för våra spridda i vidsträckta landsorter förlagda regementsstammar med sin beväring, hvilka annars af grundad farhoga att delvis blifva upprifne, skulle nödgas samla sig långt bakom krigsorten, hvarigenom deras angelägna ankomst försenades. De omkring hufvudstaden liggande landsorters landstorm, som å öppna fältet svårligen kunde framsändas mot fiendtliga öfvade trupper, kunna deremot, skyddade af vallar eller med stöd af fästen, komma till gagn och gifva armén en verkligen ökad styrka.

De *politiska* skälen för Stockholms befästning kunna sammanfattas sålunda: Det kan icke bestridas, att Stockholm, beläget i vår strategiska förpostlinie, har, obefästadt eller befästadt, ett ganska vådligt läge som hufvudstad, och att denna mycket fördelaktigare låge i det inre landet. I den mon ett land framgår i utveckling och välstånd, får, i följd af den oundvikliga dragningen till denna medelpunkt, hufvudstaden en allt större betydenhet för folkets hela lif. Hon blir allt mera dess hjerta och får sin benämning verkliggjord såsom dess hufvud. Detta i högre grad, om lättade land- och sjöförbindelser närma henne till landets alla delar. Hufvudstaden i fiendens våld förorsakar en känbar rubbning i rikets alla förhållanden. Äfven om vid ett krigsutbrott riksbankens redbarheter hunne undanföras och myntväsendet härigenom förblefve betryggadt, samt äfven om fienden till och med skonade enskild egendom och dyrbara nationalsamlingar af alla slag, hvilket dock icke kan påräknas, återstå dock många faror och bekymmer. Rikets styrelse, alla såväl civila som militära embetsverk och landets högsta juridiska myndigheter hafva här sina säten. Regeringen kan vid stadens intagande flyttas till annan ort, och är visserligen alltid i konungens högqvarter; men alla embetsverk, som ej kunna medföra de för sina arbeten oundgänglige arkiver, blifva satta ur verksamhet och riksförvaltningen i många fall förlamad. Att en ort af så ömtålig beskaffenhet ligger illa vid den yttersta gränsen är uppenbart. Att den, en gång der anlagd, måste så vidt möjligt skyddas, är lika uppenbart.

Hvilka fördelar har således Stockholms befästning? De ligga uti hvad ofvanföre är anfördt, och äro *landets* icke *stadens* fördelar. Befästningen erbjuder en säker samlingsort, på en strategisk punkt, välbelägen för våra framskyndande trupper och möjliggör en allvarlig strid genast efter fiendens landstigning, hvilken annars, med antagande af hans öfverlägsenhet, icke vore rådlig. Härigenom skulle man undgå att begynna fälttåget med ett nödvändigt återtåg inåt landet, hvilket, samtidigt med hufvudstadens eröfring, skulle väcka en misströstan och en nedslagenhet, som troligen icke skulle förekommas genom alla under freden skedda förutsägelser och beredelser på händelsen. Man skulle icke behöfva vid krigets början lemna stora landsträckor i fiendens våld och beröfva egna trupper de lifsmedel och öfriga tillgångar för krigets förande, som komme en fiende till godo. De uppoffringar för långa tider af hela landsorters välstånd, som ett krigs förande i mindre fruktbara trakter oundvikligen medföra, skulle möjligen kunna undvikas. Stockholms befästning, vare det ännu en gång sagdt, är således ingalunda blott till fördel för staden, — hon skulle då icke vara så angelägen — utan hon påkallas af hela landets fördel och fordras högt af det allmänna bästa.

Hufvudstadens befästning tillskyndar oss säkerhet att kunna begagna och bibehålla de ofvannämnda *militäriska* fördelarne af en fast utgångspunkt för våra krigsföretag, å ena sidan

till Upland och Westmanland, å den andra till Södermanland och Östergötland; hon hämmar och delar fiendens krigsföretag; hon stänger Mälaren och lemnar i vår hand de vigtiga förbindelserna på densamma. De stora *politiska* fördelarne af hufvudstadens besittning blifva genom dess befästning oss tillförsäkrade. Ganska sannolikt är, att om befästningen har tillräcklig styrka i sina verk och sin besättning, hvilket också utgör vilkoren för hennes anläggning, så vänder sig icke fienden mot den för oss så vigtiga Mälardalen, utan riktar sina angrepp mot någon mindre ömtålig del af vårt land, der vår krigshär kunde möta honom, fri i sina rörelser genom det utan fara åt sig sjelf öfverlemnade Stockholm.

Men Stockholms befästning har äfven en verklig ekonomisk fördel. Då hufvudstaden icke gerna får öfvergifvas utan strid, måste, så länge den är obefästad, vid hvarje allvarsammare politisk spänning emellan Sverge och någon annan makt, en betydlig arméstyrka sammandragas till Stockholm och der qvarblifva så länge det kunde behaga den främmande makten att förlänga det hotande förhållandet. Är deremot Stockholm så befästadt, att det af sin egen garnison med beväring, förstärkt af sin landstorm och närmast liggande trupper, kunde försvaras, behöfde icke en kostsam sammandragning af trupper på långt när så tidigt ega rum. En styrka af 20,000 man, samlad i Stockholm, skulle kosta landet mera än en och en half million R:dr i månaden. Under ett halft år vore den summa förtärd, som annars hade varit tillräcklig att bekosta en för framtiden varaktig befästning af åtminstone de södra fronterna, och den nyssnämnda utgiften kunde när som helst ifrågakomma att förnyas.

Då Stockholm skall befästas måste man göra ett val mellan tvenne olika hufvudändamål, hvilka helt och hållet bestämma befästningens olika karaktär. Antingen kunde ändamålet vara det mera inskränkta att skydda staden mot en öfverrumpling, hvilken äfven af en mindre styrka kunde företagas, och i hvilket fall man hade hopp om att försvara staden till dess våra förstärkningar hunne ankomma för att afslå ett sådant anfall, men dock utan hopp om att mot en öfverlägsen styrka kunna utföra något långvarigare försvar, utan i sådant fall nödgas öfvergifva staden. Eller också är ändamålet det mera omfattande, att med en samlad armé bjuda en öfverlägsen fiende spetsen, med afsigt att underhålla ett envist och långvarigt försvar och med hopp om, att under hela fälttåget eller intill vinterns ankomst der bibehålla sig.

I förra fallet kunde ändamålet uppfyllas genom anlagda verk vid eller framför stadens ingångar, af hvilka de fleste bilda fördelaktiga pass mellan de staden omgifvande vattnen, nämligen framför Horns-, Skans- och Danviks-tullarne, vid Ålkistan och vid linien mellan Norrtull och Carlberg. De sålunda nära staden anlagda verken kunde naturligtvis icke skydda staden mot beskjutning, och de inskränka försvaret till ett mera s. k. passivt, hvartill äfven den mindre besättningen nödgade.

I senare fallet fordrar ändamålet att så aflägsna verken, att befästningen erhölle en stor omkrets, hvarigenom de fördelarne vunnos: att fienden, äfven med antagen öfverlägsenhet, icke kunde innesluta staden på alla sidor; att förbindelsen med landet, oundgänglig så väl för erhållandet af lifsmedel och förstärkningar i manskap, som för möjligheten af krigsföretag, hölles öppen, åtminstone på någon sida; att bombardering af stadens tätare bebyggda delar, eller de som ligga mellan observatoriiplanen och södra bangården, icke gerna kunde ifrågakomma; samt att ett mera s. k. aktivt försvar, utfördt af mellan fästena utryckande trupper, kunde ske, och hvartill den större försvarande styrkan beredde möjlighet.

I valet mellan dessa tvenne arter af befästningar måste kommitterade alldeles afstyrka den förra *ensamt*. Hon blefve svag, och en svag befästning är i ordets fulla mening sämre än ingen, emedan hon ingifver förhoppningar, som icke kunna uppfyllas. Hon kunde af en fiende tätt omslutas; afskure derigenom alla förbindelser med landet, hvilket gjorde ett längre försvar omöjligt; kunde icke skydda mot bombardering, hvilket ensamt skulle vålla stadens tvungna öfvergång; och det passiva försvaret, hvartill de spärrande passen nödga, är alltid ett svagt försvar. Denna befästning kunde vara lämplig, om vi blott hade en öfverrumpling

d. v. s. ett anfall af en mindre styrka, att vänta. Men vi äro icke nog lycklige att kunna hoppas detta. Efter den mindre styrkan kommer sannolikt den större Och sedan fienden, efter kort motstånd, eröfrat fästningen, kan han genom långt framskjutna förskansningar, hvilkas läge marken gynnar, bilda för sin stora armé en vapenplats, med vår befästning till kärna och med den innanför liggande staden till arméqvarter, hvilka fördelar vore för honom en lockande inbjudning att på svensk botten öfvervintra. En sådan befästning i inskränktare mening, har kommitterade veterligen väl icke blifvit föreslagen, men hon har blifvit här anförd, för den händelsen hon skulle af någon ifrågasättas, samt för sakens fullständiga militäriska utredning.

Kommitterade gifva derföre ett obetingadt företräde åt en befästning med stor omkrets, bestående af starka, skiljda, stormfria och artilleririka fästen, uppfyllande ofvansagde ändamål: att hindra inneslutning, bombardering och förbindelsernas afskärande samt gynna ett aktivt försvar. Men till hvilken befästnings fulländning *tillika* hör såsom kärna de bakomliggande passens försvar, eller, om man så får uttrycka sig, portarnes stängning, genom anlagda verk närmare staden. Detta är nödvändigt, på det att om fienden tilläfventyrs, exempelvis nattetid, skulle lyckas, oaktadt de mellan fästena anlagda fältförskansningar, att på något ställe genombryta, han i alla fall icke skulle kunna intränga i staden.

Tillräcklig styrka till denna utsträckta befästnings första besättande hoppas kommitterade kunna visa skall erhållas genom de närmast liggande regementena, stadens och omgifvande landsorts alla beväringsklasser och uppkallade landstorm, hvilken styrka inom några veckor alltmera kan förstärkas, utan att derför binda hela armén vid hufvudstadens försvar.

Den 1856 förordnade komitén för Stockholms och Mälaredalens försvar har, enligt kommitterades åsigt, i sina anförda *grundsatser* mera slutit sig till den vidsträckta befästningen, än till den inskränkta, men, vid verkens anläggning, dels följt, såsom på norra sidan, den inskränkta linien, dels, såsom på södra sidan, en linie liggande framför den inskränkta, men mycket för nära staden att kunna uppfylla de fordringar, denna komité sjelf uppställt. Vid senaste tiders större fästningsanläggningar, såsom vid Antwerpen och Portsmouth, ligger omkretslinien en half svensk mil framför de delar, som skola vara skyddade mot bombardering. Om detta afstånd också skulle anses kunna för Stockholms befästning något minskas, derigenom att fältet icke här är jemnt, utan att omliggande höjder hindra fienden att se staden, är likväl uppenbart, att de af 1856 års komité föreslagna fästen ligga alltför nära staden. De vid Haga grind och vid Carlbergs simberg ligga, det förra något öfver 3,000, det senare 4,000 alnar från observatoriiplanen. Det framför Skanstull vid Johanneshof ligger 4,000, de framför Horns- och Danviks tullar samt vid Lilla Sickla ligga 5,000 alnar från södra bangården. Skulle också stadens mera bebyggda del anses sluta vid Adolf Fredriks kyrka i norr och vid slussen i söder, hvarigenom hela Södermalm skulle prisgifvas för en bombardering, så skulle ändå detta endast med 800 alnar öka fästenas aflägsenhet från kastelds-gränsen. Att de ofvannämnde afstånden, 3,000—5,000 alnar, alldeles icke kunna hindra bombardering, icke tvinga fienden att bilda stor omslutningsbåge och derigenom skydda hufvudstadens förbindelser med eget land, är påtagligt. Redan vid den tid, komitén afgaf sitt betänkande, voro verkens afstånd för korta; efter det nya artilleriets användande äro de alldeles för små.

Kommitterade äro derföre af den tanke, att ett nytt befästningsförslag borde uppgöras, närmare öfverensstämmande med här framställda åsigter, hvilka icke synas hufvudsakligen skilja sig från de af 1856 års komité *angifna grunder*, utan blott i dessas tillämpning. Då uppgörandet af ett sådant förslag icke ligger hvarken inom närvarande kommitterades befogenhet, icke heller inom området af deras tekniska kunskap, hade de beslutit underdånigst föreslå, att en komité, sammansatt af ingeniör-, artilleri- och andre officerare från armén och flottan, måtte af Eders Kongl. Maj:t förordnas för denna frågas fullständiga besvarande, alltför vigtig, att icke af fleres kunniga omdöme pröfvas; men då Eders Kongl. Maj:t, sedan detta

beslut af kommitterade fattades, redan förordnat en komité till detta ändamål, ehuru på annat sätt sammansatt, hafva kommitterade numera ingenting att härom anföra.

Då kommitterade sålunda icke äro i tillfälle att kunna uppgifva kostnaden för Stockholms blifvande befästning, förmoda de likväl, att då den från chefen för Kongl. ingeniörcorpsen senast uppgifne kostnad å de af 1856 års komité föreslagna verk, med några vid dem af bemälde chef vidtagna förändringar, uppgingo till följande:

Norra fronterna	3,180,000.
Södra fronterna	5,034,000.
Vid Södertelje	1,081,000.
Vid Oxdjupet	276,000.
Bestyckningen	1,950,000.
Tillsammans	11,521,000.

så hafva komitterade förslagsvis trott sig kunna upptaga en sammanräknad kostnad för Stockholms befästning, efter en mera utsträckt plan, med dess bestyckning, till 15 millioner, och skulle den äfven uppgå till 20 millioner, hvilket vore nära dubbelt mot den nu föreslagna och således icke sannolik, så anse kommitterade i alla fall denna kostnad vara för det vigtiga militäriska och politiska ändamålet ganska väl använd, ådagaläggande inför verlden, att vi icke sky någon kostnad för att sätta oss i ett försvarsskick, som tillåter oss att till det yttersta värna vår ömtåliga gräns, hvilket, om det underläts, skulle kunna tydas antingen som trots eller som efterlåtenhet, båda lika litet värdiga ett förståndigt folk. Nämnde kostnad är ändå, såsom många gånger blifvit visadt, i följd af den lyckliga fördel vi ega, att kunna anlägga våra verk på det skottfria hälleberget, mycket understigande den, hvartill fästningsbyggnaderna på sand i främmande land uppgå.

Carlskrona.

Icke blott för vår egen, fastän nu minskade flotta är det angeläget, att ega en skyddad hamn med dockor och sjöförråd; det är äfven nödigt, att vi kunna i Östersjön erbjuda en sådan åt våra naturliga bundsförvandters flottor, att vid behof dit ingå. Carlskrona uppfyller detta behof, när de framför liggande öarne blifvit befästade, på hvilka en fiende nu kan landstiga och nalkas staden tillräckligt nära, för att med det nya artilleriet förstöra både flotta och förråd. Denna befästning kan ske genom anläggning af några få, af läget gynnade fästen och således med måttlig kostnad. Men från landsidan är tillträdet alldeles öppet. Också på denna sida gynnar naturen anläggningen af några fästen, hvilka stänga passet vid Hvita krog. Flottans manskap, understödt af ortens beväring, utgör tillräcklig besättning att möta anfall från sjösidan; men mot angrepp från landsidan är behof af något understöd af trupper från armén.

Enligt hvad från ingeniörcorpsen blifvit upplyst äro planer till sådana befästningar under arbete, och det antages, att kostnaden derför, jemte igenfyllandet till en del af det stora inloppet, icke bör komma att öfverstiga 3,000,000 R:dr.

Då äfven Carlskrona befästning varit föremål för olika åsigter, och i senaste tider undergått flere förändringar i planen för fästenas anläggning på närmare eller aflägsnare holmar, hade kommitterade innan den af Eders Kongl. Maj:t i och för Stockholms befästning, förordnade komité blifvit dem kunnig, redan beslutit tillstyrka, att denna angelägna fråga hänskötes till den komité, som i och för samma ändamål blifvit af dem föreslagen.

Marstrand.

Sedan denna fästning blifvit i senare tider helt och hållet ombyggd, återstår till planens fulländning endast det norra strandverket. Det nuvarande jordverket uppfyller icke behofvet att stänga norra inloppet till den ypperliga och välbelägna hamnen, samt bör derföre fullbordas, helst kostnaden härtill icke är betydlig.

Af öfriga befästningar, som kunna ifrågakomma, tillstyrka kommitterade följande:

1. Inloppet till Göteborg.

Denna rikets betydliga handelsstad ligger alldeles öppen för ett möjligt fiendtligt anfall, så att den förstkommande fiendtliga kryssare eller t. o. m. kapare nu kan beskjuta staden. Några verk till inloppets försvar äro derföre angelägna, kunna lätt anläggas och har både af 1819 och 1839 års komitéer blifvit föreslagne, och få äfven af kommitterade tillstyrkas.

2. En befästning i Norrland.

Vid ett alvarligt anfall mot rikets midt, måste, för att icke sprida våra krafter, Norrland till en betydlig del öfverlemnas åt sitt eget försvar. Det är då af vigt, att der hafva en fast ort, till säkerhet för militärförråd, till stöd för de försvarande trupperne, och man kan tillägga till uppmuntran för den befolkning, af hvilken vid ett krig stora uppoffringar fordras och hvilken bör se, att riket under fred gör hvad möjligt är att bereda denna landsorts försvar och icke vill alldeles öfverlemna den åt krigets första skiften. Båda nyssnämnda komitéer hafva också tillstyrkt en sådan fästnings anläggning. Dess läge vore otvifvelaktigt fördelaktigast söder om Ångermanelfven på operationslinien till Jemtland, den naturliga återtågslinien för en del af de trupper, som icke längre kunna här hålla stånd. Kommitterade fästa så mycket mera vigt vid en fast orts anläggning i Norrland, som äfven ett allvarligt anfall från denna sida alldeles icke är osannolik.

3. En befästning på Gotland.

Af samma skäl, som en fast ort i Norrland, är äfven en sådan på Gotland, vid dess hotade läge, högeligen önskvärd, och den gotländska befolkningen har visserligen genom frivilligt åtagande af en utsträckt vapenpligt gjort sig väl förtjent af detta understöd vid försvaret af sitt hemland.

Då fullständiga planer och kostnadsberäkningar för dessa trenne befästningar icke ännu kunnat uppgöras, nödgas kommitterade inskränka sig till att uttala sin öfvertygelse om angelägenheten af att de så snart förslag hinna uppgöras och tillgångarna det medgifva, måtte verkställas.

Fråga har förevarit och bör med allt skäl öfvervägas, om anläggandet af befästning vid något af de vigtigare Mälaresunden, dels för att lätta strategiska rörelser från den ena sidan om Mälaren till den andra; dels för att stänga vidare framträngande för en fiende, som skulle lyckats att inkomma i denna sjö med mindre krigsfartyg. I detta afseende erbjuder *Qvicksund* med den nära liggande Nyckelön en fördelaktig ort. — Kommitterade tro det vara angeläget, att så fullständiga planer under fred uppgöras för anläggningen af starka fältbefästningar vid denna vigtiga strategiska punkt, att de genast vid början af ett krig kunna uppföras.

De befästningar, hvarom hos föregående komitéer varit fråga, vid *Gefle, Carlshamn* och *Landskrona*, anse sig kommitterade, för att icke splittra befästningsanslagen, sakna skäl att för närvarande tillstyrka.

Fråga har äfven förevarit om befästningars anläggande i trakten af *Söderköping* och *Mem*, för att derigenom skydda kanalens utlopp. En mindre fästning skulle ej erhålla nog styrka, helst intet i taktiskt hänseende gynnande ställe för en sådan anläggning här förefinnes. En större och starkare fästning skulle, utom den betydliga anläggningskostnaden, fordra en stark besättning, hvilken då skulle komma att försvaga krigshären i fält. Inga politiska eller militäriska skäl, jemförliga med de för Stockholms befästande, kunde här tvinga till afvikande från den allmänna regeln, att ej anlägga fästningar, så att de blifva föremål för fiendens första anfall. Att åter skärgårdsfartyg, af hvad slag dessa än må blifva, understödde af landtrupper och starka fältverk i väsentlig mon kunna såväl försvåra fiendens landstigning, som bidraga till kanalens skydd, är otvifvelaktigt.

Kommitterade anse för öfrigt, att i allmänhet på flere ställen större och betydande fältverk kunna i krig ifrågakomma att uppföras, samt att således fullständiga förslag till desamma böra under fred vara beredda; men då allt detta tillhör sjelfva *försvarsplanerna*, lärer bearbetandet af hvad härtill hörer blifva ett åliggande för generalstaben, att i samråd med ingeniörcorpsen taga om hand och underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning.

Bil. A.

Beräkning öfver Rysslands stridskrafter och sannolika anfallsstyrka mot Sverge.

Rysslands anfallsstyrka är visserligen svår att i siffra uppskatta, i följd af detta stora öfver tvenne verldsdelar utsträckta rikes icke fullt kända tillgångar, samt i följd af de ovissa politiska förhållanden, hvilka på fjerran från oss belägna punkter kunna mer eller mindre fördela och fasthålla dess krafter. Men genom betraktande af den truppstyrka, Rysslands lagar medgifva att uppkalla; den, som det i närmast föregående krig kunnat uppställa; den, som det förmått använda till strid utom sina gränsor; den som det för det närvarande eger till sitt förfogande; medlen att den sammandraga; möjligheten att sända den till en från det öfriga Europa så aflägsen ort, som vår kust, samt befintliga sjöforslingsmedel att densamma hitföra — genom betraktande af allt detta kan måhända någon ledning vinnas för att ungefärligen bedöma den styrka, hvaraf Sverige, i händelse af krig, från denna sida kunde hotas.

Rysslands kejsare eger oinskränkt makt att utskrifva manskap, och det kan fördenskull svårligen påräknas huru stor styrka Ryssland, efter en längre tids förberedelse, skulle kunna uppställa. Under det senaste stora kriget mot Turkiet och Vestmakterna voro säkerligen öfver en million soldater inskrifne i arméens rullor. Icke destomindre uppträdde aldrig på någon del af krigsområdet ett så betydligt antal, som denna siffra kunde gifva anledning att vänta. Äfven efter ryska uppgifter uppnådde de olika arméerna ändå icke ett högre antal än följande:

Donau-arméen: mellan november 1853 och samma tid 1854	200,000	man.
Krim-arméen: från november 1854 till samma tid 1855	250,000	»
Södra arméen: på våren 1855	70,000	»
Vestra arméen (i Polen): 1854	150—160,000	»
1855	120—130,000	»
I Finland: 1854	20,000	»
1855	60,000	»
I Kaukasus och mindre Asien: 1855	250,000	»

Under detta krig hade Ryssland skäl att anstränga sig allt hvad det förmådde. Det hade också allt att frukta. Ett förenadt franskt, engelskt och turkiskt inbrott var att i de södra landskapen befara. Hvarje dag kunde Österrike frambryta ur sin hotande flankställning; de kaukasiska bergfolken stå upp ur sin dvala; en rörelse i Polen utbryta; en landstigning ske på Östersjökusten. Alla dessa hotande moln uppgingo öfver Ryssland. De kunde alla samtidigt hafva sammanstött. En stor kraftyttring var derföre nödvändig.

Men äfven i sina närmast föregående krig har Ryssland aldrig på någon punkt utom sina gränsor uppträdt med så öfverlägsna krafter, som man af dess krigsstyrka haft skäl att förmoda.

Under kriget mot Napoleon 1812, som var en strid på lif och död, satte ryssarne mot fransmännen aldrig mer än omkring 200,000 man. Under fälttåget i Tyskland 1813 hade de icke mer än 140,000 man och med större styrka inryckte de icke i Frankrike 1814.

Under kriget mot Turkiet 1828—29 räknade ryska hären aldrig 100,000 man. Vid fredsslutet i Adrianopel hade han sammansmält till 20,000.

Den största styrka Ryssland hade inom polska gränsen 1831 var 120,000 man. Detta var likväl ett krig af högsta vigt för Ryssland; det handlade om dess europeiska maktställning.

Den till Ungerns kufvande 1849 sammandragna hären var 190,000 man, som då utgjorde mer än hälften af den genast användliga ryska arméen. Genom ungerska rörelsens kufvande skulle Polen hållas i stillhet och Österrike räddas från undergång, hvilket för Ryssland var den väsendtligaste sak.

För att få någon ledning till bestämmande af den styrka, hvarmed Sverige skulle kunna af Ryssland anfallas, måste man först taga i betraktande styrkan af Rysslands s. k. *aktiva* armé.

En fullständig ombildning af ryska arméen i nästan alla dess delar skedde 1863, och är knappt ännu fullständigt afslutad. Dess hufvudsyfte har varit, att förvandla den stora mängden reservtrupper, hvilka förut voro mindre rörlige och i krig mindre användbara, till *aktiva* och derigenom betydligt öka den genast användliga styrkan. Denna är numera icke delad i armé-corpser, hvilka hädanefter först bildas vid krigets början, utan blott i infanteri- och kavalleri-divisioner.

Den *reguliera* ryska arméns *fälttrupper*, utgörande dess stridskrafter, äro numera följande:

3 garde-
4 grenadier- } divisioner.
40 infanteri-

47 divisioner å 4 regementen eller 188 infanteri-regementen.

Af dessa trupper tillhöra 1 grenadier- och 6 infanteri-divisioner kaukasiska armén.

En grenadier- och tre infanteri-divisioner hafva 4 bataljoner å regementet; alla öfriga 3. Tillsammans äro bataljonernes antal 596. Derjemte 44 jägarebataljoner.

2 garde-
8 armé- } kavalleri-divisioner å 6 regementen, hvardera å 4 sqvadroner: 240 sqvadroner.

47 fotartilleri-brigader å 3 batterier, de 4 kaukasiska å 4, eller 145 fotbatterier, samt 18 ridande batterier, tillsammans 163 batterier å 8 kanoner: 1,304 kanoner.

11 sappör-
6 ponton-half- } bataljoner.

Den ungefärliga styrkan är, efter planen, på fältfot:

596 infanteri-bataljoner å 900 man	536,400.	
44 jäg.-bataljoner å 720	31,680.	
Infanteri	568,080.	
Kavalleri, 240 sqvadroner å 150 hästar	36,000	hästar.
Artilleri, 163 batterier	1,304	kanoner.
Ingeniörtrupper	48	kompanier.

Infanteriet har på fredsfot tre olika slag af styrka: den *förstärkta* fredsfoten (beredskapsfoten) 680 man å bataljon, *vanliga* fredsfoten 480 man, *cadre*foten 320 man å bataljon.

Den kaukasiska fältarmén består af 64 bataljoner, 16 sqvadroner, 21 batterier, 2 sappörbataljoner, reguliera trupper samt en stor mängd *irreguliera*, af icke mindre än 14 corpser. Denna armé kan ej uppskattas lägre än 200,000 man.

För fullständighetens skull må anföras att Ryssland, utom denna aktiva armé, har:

80 depotbataljons-cadrer (70 infanteri, 10 jägare-) till 1,000 rekryters danande i hvarje depotbataljon,
3 depotsappörbataljons-cadrer,
54 depotsqvadrons-cadrer,
Artilleri- och ingeniör-parker,
Lärbataljoner, lärsqvadroner och lärbatterier,
23 reserv- och fästnings-bataljoner,
48 guvernements-bataljoner, ort-trupper i landskapen,
61 liniebataljoner till gränsbevakning i Asien.
Trupperne i Orenburg.
» i Ostsibirien.
» i Vestsibirien.
» i Finland.
Donska kossackerna.
Gensdarmeri-corpsen m. fl.

Rysslands ofvannämnda aktiva armé, med sin så högst betydliga styrka, är likväl förlagd i det vidsträckta riket, i östersjölandskapen, i Polen, i turkiska gränslanden, vid Svarta hafvet och i det omätliga inre, förlagd öfver en yta af ungefär samma vidd, som hela Tyskland, Frankrike, norra Italien och en del af Ungern. Ehuru genom jernvägsförbindelserna och en bättre organisation de ryska massorna numera kunna lättare sammandragas än förr, så är det likväl en omätlig skillnad mellan att sammandraga arméer till försvar inom egna gränsor, och att låta dem utgå till stora krigsföretag i aflägsna land. Detta gäller i allmänhet, men ännu mera ju vidsträcktare ett rike är. Ryssland har just genom sin vidsträckthet en förvånande defensiv kraft blott uti sin geografi, ty efter en månads marsch är den anfallande knappast kommen ur gränsorterna. Operationerna förlora härigenom all kraft, alla tillgångarne ödas genom förlorad tid och förlorade syftemål. Denna förmon för den försvarande är deremot, då ett anfallskrig af honom skall utföras, en stor olägenhet. Det är då operationernas längd och deraf föranledda ödande tillgångar för honom inträda. Han kan icke med alltför stor styrka öfvergifva ett land, nästan lika stort som en verldsdel, isynnerhet icke med stor makt kasta sig i ett långväga krigsföretag på andra sidan hafvet, och för två mäktige afundsamme grannar blotta fullkomligt öppna gränstrakter af 200 svenska mils utsträckning.

Alla dessa skäl, med stödet derjemte af den erfarenhet, som vitsordar hvad styrka Ryssland i de senaste krigen kunnat till krigsföretag utom eget land använda, föranleda antaga, att det af sin stora styrka, så betydligt också denna må hafva genom den senaste organisationen vuxit, icke skulle kunna hafva att mot Sverige använda mera än, högt räknadt, 100,000 man. Men skulle ens så många kunna hit öfverföras? Det vore föga troligt.

Ryska flottan, med hvilken den svenska icke kan mäta sig, är visserligen öfverlägsen i Östersjön, och dess örlogsångflotta har under senaste åren vunnit en högst betydlig tillväxt, ända till 130 fartyg af beskaffenhet att kunna öfverföra trupper, med tillsammans något öfver 20,000 hästkrafter. Likväl kan icke hela denna flotta användas att intaga trupper, utan en del, afsedd blott för striden, måste besörja bevakning och försvar af hela forslingen under öfverfarten, och vid framkomsten till den hamn eller redd der utskeppning skall ske besätta och försvara ditledande farleder, samt skydda sjelfva landstigningen, så att trupperne kunna samlas i tillräckligt antal och der ordna sig, innan de nödgas inlåta sig i strid. Örlogsflottan kan icke heller ensam verkställa forslingen af trupper, hästar och massor af materiel. Härtill fordras en stor mängd handelsfartyg, bogserade af ångfartygen. Ryska och finska kusterna hafva något öfver 600 sådane, af omkring 64,000 läster eller 160,000 tons. Man kan icke antaga betydligt mera än *en fjerdedel* af denna handelsflotta vara tillstädes i Östersjön och således påräknelig för en truppforsling.

Enligt de upplysningar i ämnet, som af sakkunnige blifvit inhemtade, skulle den del af handelsflottan, som sålunda kunde beräknas vara att tillgå, kunna öfverföra omkring 8,000 hästar och 70 kanoner med alla tillbehör af ammunition m. m. Örlogsfartygen åter skulle kunna intaga omkring 35,000 man, med lifsmedel och foder för minst en månad. Denna beräkning af en landstignings-armés forslingsbehof öfverensstämmer ungefärligen med hvad erfarenheten visat erfordras vid de största landstigningsexpeditioner under nyare tider och särskildt vid fransmännens landstigning i Algier 1830 och den engelsk-franska å Krim 1854. Beskrifningarna om de stora och långvariga förberedelser, som vid dessa båda expeditioner blefvo nödvändiga för att inskeppa den oerhörda materielen; den mängd fartyg, som fordrades endast för några veckors lifsmedel till sådana massor af menniskor och kreatur, lemnar begrepp om svårigheterna vid sådane tillrustningar, då på en dag och på ett ställe skall samlas hvad som annars har en betydlig utsträckning både i tid och rum.

Den sålunda öfverkomna styrkan kunde möjligen inom några veckor efterföljas af en lika styrka. Denna tid torde vara den minsta, som kan antagas för återresan, inskeppningar af nya trupper och deras öfverförande.

Men en gång öfverkomna, och sedan de några veckors lifsmedel som antages hafva medförts, blifvit förtärde, vore dessa massors förplägning genom vårt lands tillgångar omöjlig. Nästan allt skulle hemtas öfver hafvet, och så väl detta, som ersättningen af förbrukad ammunition och materiel, skulle fordra en aldrig afbruten sjöforsling genom en stor mängd fartyg. Ju större de öfverförda massorna blifva, i desto mer storartade mått växa vid ett sådant krigsföretags omfång, dess svårigheter, oberäknelighet och vådor.

Skulle Ryssland af politiska förhållanden finna anledning, att, utan synlig förberedelse, i ett eller annat ändamål, mot Sverige försöka ett öfverraskningsanfall, hvartill vår hufvudstads framskjutna och åt landsidan fullkomligt obetryggade läge inbjuder, så torde den styrka, hvarmed ett sådant anfall då skulle kunna verkställas, icke kunna uppskattas högre än till hälften af nyssnämnda styrka eller omkring 20,000 man; men hvilka då kunde oväntadt uppträda i närheten af Stockholm. Andra angrepp än mot Stockholm eller mot hjertat af Sverige, kunna naturligtvis af en fiende företagas, t. ex. mot de norrländska landskapen, men detta vore då icke en öfverrumpling för att med ett slag förlama hela vår försvarskraft.

Af här gjorda undersökning skulle då följa, att den fiendtliga anfallsstyrkan, under vanliga förhållanden, kunde beräknas till allrahögst 100,000 man, hvaraf, efter öppen förberedelse, 35,000 man, och mera oförmodadt högst 20,000 man kunde *på en gång* till den svenska kusten öfverföras. I dessa senare antal ingå dock äfven befäl, staber och den talrika icke stridande personal, som för en armé är behöflig och ofta uppgår till en femtedel af dess styrka.

Naturligtvis skulle likväl Ryssland, *efter längre förberedelse*, kunna i trakten af Petersburg och på Östersjökusten sammandraga en hotande vida större truppstyrka än här är antagen. På intet ställe i hela det ryska väldet kan en stor krigshär så lätt underhållas och förses med sina förnödenheter, som omkring Petersburg, der ej blott hafsförbindelser stå till buds, utan der äfven det vidsträckta kanalsystem sammanlöper, som sätter finska viken i förbindelse med Wolga, Dwina och Dnieper-floderna, och följaktligen med Kaspiska, Svarta och Hvita hafven. Tvenne stora jernvägar utgå äfven derifrån, den ena öfver Moskau till det inre landet, och som kommer att fortsättas till Krim och Kaukasus, den andra till preussiska gränsen och Warschau. Härigenom eger numera Ryssland en lätthet att från vidt skilda delar af sitt stora land kunna sammandraga trupper, hvilken icke förr fanns. De stora svårigheter, som i detta afseende förr voro att bekämpa, den månaderslånga tid trupper förr behöfde för att framkomma; den otroliga afgång, som så långa marscher orsakade samt alla *häraf* hemtade skäl till de betydliga afdrag, man förr alltid var befogad att göra i ryska truppers angifna styrka, finnas icke mer.

Men det är att märka, att stora truppmassors sammandragande omkring Petersburg, måtte ske uppenbart i hela Europas åsyn, och om det också kunde antagas, att Europa blefve likgiltig vid ett krig med syftemål att afhända oss ett eller annat landskap, så kan en sådan likgiltighet dock icke antagas, i fall vårt sjelfbestånd sattes i fråga. Ett krig med det förra syftemålet är således vida snarare att befara än det senare.

Andra frågan.

"Huru böra försvarskrafterna vara ordnade med afseende på krigshärens indelning, sammansättning af stam, beväring och förstärkningstrupper, särskilda vapenslag, staber, intendentsväsende, sjukvård m. m., och hvad erfordras af materiel för såväl den rörliga styrkan, som det genom fästningarna påräknade försvaret?"

2. GRUNDERNA FÖR ARMÉNS ORGANISATION, BEVÄRINGSINRÄTTNINGEN OCH LANDSTORMEN.

Ordnade stridskrafter uppfylla med mesta hushållning af folk och penningar stridens ändamål. De hafva gjort det i alla tider; huru mycket mera i den nuvarande odlingens och krigskonstens.

Vilkoret för ordnade stridskrafter är att någon betydligare del af landets stridsmakt *ständigt underhålles* utgörande dess *fredsfot.* Först derigenom kan krigslydnad läras, trupp danas, befäl bildas, vapenkunnighet meddelas och militäriska egenskaper fortplantas hos krigshär och folk. Endast sålunda blir möjligt och rådligt att låta den öfriga delen af stridsmakten, intilldess den i krig uppkallas och sättes på *krigsfot,* egna sig åt fredliga yrken, åt menniskokraftens verksamhet i det medborgerliga lifvet. Ett verkligt samhällsbehof uppfylles således genom underhållandet af en ständig stridsmakt.

Den ständigt underhållna stridsmakten är den ordnade, tillredda, i alla sina fogningar starka *ram* (cadre), i hvilken de uppkallade stridskrafterna samlas, infattas och organiseras; den *stam,* med djupa rötter, som fasthåller rörliga, smidiga och fruktbärande grenar.

Obegränsad utskrifning, förr allestädes det vanliga sättet att anskaffa manskap, numera endast fortfarande i Ryssland, är öfverallt annorstädes afskaffad, såsom underkastande befolkningen godtycke och osäkerhet. *Värfning,* förr mera allmänt bruklig, är numera dyr under fred, och, utom vissa gränser, icke möjlig under krig, kan således endast för en del af krigsstyrkan begagnas, och användes såsom *ensamt* anskaffningssätt endast i England, men med kända olägenheter. *Konskriptions-* eller *allmänna beväringsförfattningen,* som lagligen åläggер hela befolkningen vissa års vapenpligt, är derföre det naturliga, minst kostsamma och enda säkra sätt, att under alla omständigheter erhålla tillräckligt manskap. Den möjliggör derigenom ett långvarigt och ihärdigt försvar. Ett i vapen öfvadt folk är enda vilkoret för en mindre stat att i våra tider kunna bevara sin sjelfständighet. Men just derigenom bär denna författning en stor och folklig prägel. Den uttrycker, att medborgarens första pligt är att försvara sitt land. Den gör krigsmannen till medborgare, medborgaren till krigsman, gör den senares sak, känslor och behof bekanta för det folk, han tillhör. Då vapentjenst blir en nationalpligt, blir kriget en nationalhandling. Detta lyfter folkkänslan, underhåller de krigiska minnen och föreställningar, hvilka civilisationen af många skäl betager, och bereder villighet till de stora uppoffringar af alla slag, ett krig fordrar.

Antagen i Europas alla land (utom England och Ryssland) är beväringsförfattningen äfven hos oss grundvalen för vårt försvar, den källa, hvarutur våra stridskrafter uppvälla, och hvilken såsom sådan måste med omsorg hägnas och vårdas, så att dess flöden uppfylla sitt närande ändamål.

Den frågan föreligger här till besvarande, huruvida det för Sverige egna sättet att anskaffa och under fred underhålla manskap eller *indelningsverket* är lämpligt att såsom ram eller stam för en krigshär bibehålla, eller om det borde utbytas ensamt mot allmänna beväringssystemet, såsom det i andra land blifvit utfördt, nemligen att vissa års vapenpligtige anställas till ständig fredstjenstgöring.

Då denna mening ofta blifvit framställd, bör den pröfvas.

Indelningsverket har tvifvelsutan, *i hvad som rörer manskapets anskaffning och underhåll,* olägenheter, hvilka böra erkännas. — De äro ekonomiska, militäriska och politiska.

I *ekonomiskt* afseende är indelningsverket en ojemnt drabbande tunga, hvilken redan vid den ursprungliga indelningen var något ojemn och under tidernas lopp blifvit detta ännu mera genom de rustning och rotering underkastade egendomarnes förändrade värden. Ehuru dessa olikheter visserligen utjemnats, derigenom att de under långliga tider ingått i beräkning af egendomars värde vid arf och köp, böra de likväl icke här förbigås. — Rust- och rotehållare åliggande onera äro, i synnerhet för de förre, i vissa delar obestämda och kunna föranleda tvister. Indelningsverkets kostnad är dold och svår att uppskatta. Indelde soldatens tjenstgöring är dyr, emedan, oaktadt han har sin lön (torp och öfriga förmoner) antingen han tjenstgör eller icke, skall han likafullt under tjenstgöringstiden underhållas, hvarigenom således lönen då blir ett tillskott, hvilket väl icke drabbar det s. k. statsverket, men likväl i statsekonomiskt afseende är en kostnad, som måste beräknas.

Indelningsverkets *militäriska* olägenheter äro: att ryttare och knekt, i synnerhet den förre, äro i viss mon beroende af rust- och rotehållare; att den åt indelda stammen en gång gifna styrka icke kan mera än i ringa mon genom nyrotering ökas, fastän beväringens växande styrka kunde göra en betydlig förstärkning nödvändig; att soldaten har en lång tjenstledighet, hvarigenom hans krigsbildning lider; att hans obestämda tjenstetid stundom kan föranleda antingen att han tjenar längre än han är fullt tjenstbar eller ock afskedad lider nöd. — Båda dessa senare olägenheter ligga likväl icke i sakens natur, ty öfningstiden kan förlängas och pensioner tilldelas, men detta ökar då också kostnaden.

Den *politiska* olägenheten, om man ville söka en sådan, vore, om nationen, genom indelda armén, som uppsättes och underhålles af landskapen, skulle anse sig vara i någon mon frikallad från vapenpligt, anse landets försvar egentligen tillkomma de indelda trupperna, och betrakta beväringen, ej såsom en del af armén, utan endast såsom en i nödfall användbar utväg att stärka försvaret. Denna föreställning, fastän alldeles ogrundad, skulle, om den vore befintlig, försvaga beväringsförfattningens styrka och nationela inflytelse. Men om denna oriktiga tanke fanns vid början af beväringens införande och möjligen kunde underhållas af författningens brister och beväringens ringa öfning, så måste den nu alltmera försvinna.

Dessa olägenheter, somliga verkliga, andra blott föregifna, men hvilka alla blifvit samvetsgrannt här upptagna, äro de som någon gång framkallat förslag om indelningsverkets utbytande mot konskriptionssystemet ensamt. Emot dem böra uppställas förmonerna af den indelde soldaten såsom stamsoldat framför en några år tjenande konskriptions-soldat.

Den indelde soldaten, boende i sin bygd, med eget hem, brukande sin jord, en närande medlem af samhället, är i fullaste mening en national-soldat och skiljer sig härutinnan ifrån en konskriptionssoldat icke uti något annat, än att han *frivilligt,* emot vissa förmoner, blifvit krigsman, samt detta *på en längre tid,* i stället för att den senare blir soldat genom lag och på kortare tid, hvilket omöjligen kan minska den indelde soldatens nationela egenskaper. — I pålitlighet är han minst sagdt fullt jemförlig med den senare. I lefnadsvanor måste han, boende i landsorten och i sitt hem sysselsatt med sitt näringsyrke, i allmänhet hafva företräde framför den senare, hvilken, för att erhålla någon stadgad militärisk bildning, som under några få år skall honom bibringas, måste vara i en garnisonsort, utsatt för de frestelser, hvartill vaktfri tid gynnar, och hvars vanor sedermera kunna följa honom till hemorten.

I militäriskt afseende eger den indelde soldaten ett afgjordt företräde, dels emedan han frivilligt tagit krigstjenst, hvilket i allmänhet måste förutsätta mera lust och hog för saken, men isynnerhet emedan han valt denna tjenst såsom lefnadsyrke, hvilket, fastän hans årliga öfningstid är kort, gör att han alltid, äfven då han är tjenstfri, känner sig tjena, gör hans tanke mera förtrolig med yrket och ej främmande för dess faror, ställer honom i ett närmare förhållande till befälet, sammansluter honom mera med den trupp han ständigt tillhörer, stärker hans disciplin och hans trohet mot fanan, ingifver honom känslan af att verkligen vara krigsman, eller samma känsla, som utgör officerns värde, samt bildar genom allt detta just de militäriska egenskaper, hvilka äro så dyrbara för en stamtrupp och göra den så lämplig att vara ledare för yngre manskap, såväl under fredliga förhållanden som under krigets alla pröfvande tjenster. — Deremot är det ganska naturligt, att beväringsmannen, som ryckes från det lefnadsyrke han valt och vet att han endast några år skall göra vapentjenst, betraktar denna såsom en tillfällig pligtutöfning, samt ser med nöje den dag, som befriar honom från dess tvång och låter honom återvända mot sitt egentliga lefnadsmål, hvilken helt förklarliga tankeriktning icke kan befordra de militäriska egenskaper, som göra honom duglig till stamsoldat. Sjelfva hans ungdom, så fördelaktig denna må vara i och för en större rörlighet, gör likväl, att han måste sakna mannens alvar, betänksamhet att spara sina krafter, större kroppsstyrka att utstå mödor, och hans mera ihärdighet; att han snarare misströstar, och att hans pligtkänsla mindre stadgas, hvilka brister göra att en stam af blott ungt manskap aldrig kan erhålla den inflytelse på de nykomne, som en stam af äldre och hvilken inflytelse är hufvudsaklig. Om någon erfarenhet behöfde komma till styrka för detta i sakens sjelfva natur klart liggande förhållande, så eger man den mest talande i de stora bemödanden, som man i de utländska beväringsarméerna, der man icke eger en af beväringsförfattningen oberoende fast stam, använder, för att förmå duglige, som uttjenat sin beväringstid, att qvarstadna i tjenst eller »kapitulera«, såsom det heter, och detta flere gånger, för att derigenom kunna bilda en längre tid tjenande stam, som står fast under de rörliga till- och afgående årsklasserna. I Preussen har, alltsedan dess beväringsförfattnings införande, de qvartjenande erhållit soldtillägg och utmärkelsetecken, och, då qvartjenandet flere gånger förnyats, pensioner och rättighet att inom statens alla förvaltningsgrenar anställas i lägre befattningar, hvilken rättighet underordnade myndigheter anbefallts att låta dem tillgodokomma. Preussiska arméen är visserligen också den, der den korta tjenstetiden under fanan, som endast är 2 eller 3 år, mest fordrar längre frivilligt tjenande soldater, emedan någon egentlig stam icke här finnes. — Äfven i Österrike, der tjenstetiden under fanan är mycket längre eller 7 år, har man under senare tider genom tjenstefrihetsköpets införande sökt skaffa sig medel att uppmuntra till längre tjenst; men icke nog härmed, man har likasom i Preussen, *tillförsäkrat* åt längre tjenande alla lägre befattningar vid statens alla förvaltningsgrenar och statsfabriker, samt förordnat, att, vid framdeles skeende stadfästelser af enskilda bolag och föreningar, skall inflyta förbindelsen för dem, att i dylika sysslor *företrädesvis* anställa längre tid tjenande militärer. Flere tyska stater samt Belgien och Spanien hafva likaledes infört tjenstefrihetsköpet, för att kunna belöna längre tjenande. Ingenstädes har dock detta skett i så storartade mått, som i Frankrike. De som qvarstadna i tjenst erhålla, förutom 310 francs årligen, ett dagligt soldtillägg samt pensioner vid afskedet, hvilka efter 25-årig tjenst äro betydligt större än våra nuvarande underofficerspensioner. Detta har haft till följd, att för det närvarande omkring en tredjedel af fransyska arméen består af sådane, som frivilligt qvarstå i tjenst och således icke egentligen äro konskriptionssoldater. — Så angelägen har man i den mest krigsvande af de europeiska arméerne och hos det mest krigiska folk varit, att förskaffa sig en ständigvarande stam!

Det är häraf klart, att man i de utländska beväringsarméerna alldeles icke anser det årliga ombytet af manskap i sig sjelf utgöra någon militärisk fördel, men vara ett medel att

under krig, utan all kostnad *anskaffa* den stora manskapsstyrka, som de nuvarande krigen fordra, men som staterne icke mäkta under fred underhålla.

I betraktande af allt detta, måste kommitterade anse indelningsverkets olägenheter vida öfvervägas af förmonen, att redan vara en gammal och känd inrättning, som uppfyller det ändamål, man utomlands söker vinna genom nya konstlade åtgärder, hvilka mer eller mindre aflägsna sig från några af beväringsförfattningens hufvudsyften, men hvartill man varit nödgad för att undgå denna författnings stora militäriska brist: den, att icke kunna bilda duglige stamsoldater så framt icke tjenstetiden är ganska lång, såsom i Frankrike och Österrike, men hvarvid ändå komme att saknas soldater i mannaåren — en armés veteraner.

Ehuru kommitterade således icke hysa någon tvekan om de indelde truppernes företräde såsom stam, framför en sådan, uttagen ur beväringen, hafva de dock ansett sig böra undersöka huruvida genom ett sådant utbyte någon stor och afsevärd besparing kunde vinnas.

För att utröna detta hafva kommitterade gjort en jemförelseberäkning mellan nuvarande kostnad för en indeld soldat och erforderliga kostnaden för en beväringssoldat under den tjenstgöringstid, som kunde gifva denne en med den förre någorlunda jemförlig militärisk bildning.

Denna jemförelse är emellertid förknippad med många svårigheter, då man fullt oväldigt vill uppgöra den. Först och främst är kostnaden för den indelde soldaten under den tid han ligger på roten icke lätt att bestämma och sedermera måste den öfningstid, man för en beväringssoldat beräknar, på det han såsom stamsoldat skall blifva någorlunda jemförlig med den indelde, hafva något vilkorligt och bero på olika åsigter. Kommitterade skola här redogöra för de grunder, som vid beräkningarna blifvit följde, hänvisande till den i Bil. A upptagna jemförelseberäkningen, der dessa äro omständligare utförda.

Den indelde soldatens kostnad kan delas i *vapenöfningskostnad, utredningskostnad* och *underhållskostnad* då han icke är i tjenstgöring.

Vapenöfningskostnaden bestrides helt och hållet af staten. Till grund för beräkningen af densamma har lagts kostnaden för 1859 och 1860 års vapenöfningar, enär dessa varit dels fullständigare, dels dyrare än de föregående och flere efterföljande års. Hela kostnaden för dessa möten, inberäknad marschkostnaden, har blifvit lika fördelad på hvarje nummer.

Vapenöfningskostnaden skulle efter dessa grunder vara årligen:

För en infanterist	15 R:dr 74 öre.
» » kavallerist	71 » 23 »

Utredningskostnaden eller kostnaden för munderings-, remtygs-, utrednings-, gevärs- m. fl. persedlar bestrides vid rothållsinfanteriet äfven af staten ensamt. Enligt upplysningar, erhållna i krigskollegium, skulle denna kostnad årligen utgöra tillsammans 21 R:dr 61 öre för hvarje karl.

Vid rusthålls-infanteriet (afsutne ryttare) bekostas samtlige ofvannämnde persedlar af rusthållarne. Kostnaden för en rusthålls-infanterist har antagits lika med en rothålls.

Underhållskostnaden eller soldatens (infanteristens) torp, lön, hemkall m. fl. förmoner drabba rotehållaren. Man har ansett sig komma denna kostnad närmast genom att till grund för densamma antaga den vakansafgift, som vid den årliga markegångssättningen bestämmes för nya roteringen, och hvilken skall motsvara kostnaden för ordinarie roteringen inom orten. Efter denna beräkning skulle underhållskostnaden i medeltal för år utgöra 90 Rdr 86 öre.

Vid kavalleriet bestrides kostnaden såväl för utredningen (beklädnads-, remtygs-, sadelutrednings-, gevärs- m. fl. persedlar) som för underhållet på roten, af de rustande, men hvilka derföre erhålla ersättning genom rusthålls- och augments-räntor, samt genom befrielse från den rotering, som rusthållen skulle varit ålagde, ifall de icke hade rustning. Ehuru beloppet af rusthålls- och augments-räntor icke för hvarje särskildt regemente är af komitterade känd, har likväl på i Bilagan anförde skäl det uträknade beloppet vid Smålands husarregemente kunnat antagas såsom allmänt medeltal. Då till detta medeltal lägges värdet af den efterskänkta roteringen, skulle årskostnaden för en indeld kavallerist blifva 332 Rdr 59 öre.

Hela sammanförda kostnaden skulle då blifva för en indeld

infanterist	128 Rdr	21 öre
kavallerist	403 »	82 »

Då nu kostnaden för en stamtrupp bildad af beväringsmanskap skall beräknas, måste först ett antagande göras angående sättet för dess uttagande. Den nuvarande krigsstyrkans (stam och 5 klasser beväringsmanskap, tillhörande arméen) är i rundt tal 114,500 man, hvaruti de nuvaraude indelde trupperne ingå med

infanteriet	20,239 man
kavalleriet	3,300 »
	23,539 man.

Om en beväringsklass vid arméen antages till 17,000 man, fordrades det, för att få samma krigsstyrka som nu, och hvilken icke bör minskas, sju beväringsklasser. Antages vidare de indelde trupperne för jemn räkning till 24,000 man, skulle 4,000 man, uttagne ur hvardera af de sex första klasserna, gifva samma styrka; men då första klassen alltid vore rekrytklass, som i allmänhet icke kunde vid krigets utbrott påräknas såsom stam, under det att vid de indelde trupperne, med soldatens långa tjenstetid, endast en ringa del af styrkan utgöres af rekryter, så skulle, såväl af denna anledning som för att ersätta afgången bland manskapet, åtminstone fordras ytterligare 4,000 man ur sjunde klassen, för att en stamtrupp skulle erhållas, som kunde ersätta den indelda. Dessa andelar af årsklasserne borde sålunda fördelas, att deraf ansloges

till infanteriet	3,500 man
» kavalleriet	500 »
	4,000 man.

Denna beväringsstam borde naturligtvis, såsom i alla andra land, der arméen uppsättes endast genom beväring, hållas någon längre tid samlad, således garnisonerad och kasernerad, för att genom omsorgsfull utbildning och trägen tjenstgöring så hastigt som möjligt vinna den stadga i lynnet, det ordningssinne, den vana vid tjenstens fordringar, den införlifning med sin trupp och sitt befäl, den militära uppfostran, med ett ord de egenskaper, som skilja soldaten från den vapenkunnige ynglingen. Huru lång denna första daningstid för en beväringssoldat bör vara, för att, så vidt möjligt, ersätta den mognare åldern, de många tjensteåren, det ledande och sammanhållande föredömet af gamle soldater, är, då duglighet här skall uppskattas i tid, hvilka båda saker icke äro fullt mätbare, ganska svårt att med objektiva skäl, öfvertygande andre, ådagalägga. Man eger ingen annan utväg än den att hemta ledning från andra land. Å ena sidan stå, af de stora makterna, Frankrike och Österrike med en 7—8årig beväringstjenstgöring. Å den andra de mindre tyska staterne med 6 månaders. Å dessa senares föredöme kan emellertid icke något afseende fästas. Dessa staters ringa makt och geografiska läge gör det icke tänkbart att de skulle komma i strid annat än under skyddet, antingen af det statsförbund, de tillhöra, i hvars spets stå tvenne stormakter, eller också under någon främmande makts skydd. Detta förhållande har således ingenting tillämpligt för en stat, som måste i främsta rummet lita på sig sjelf och möjligen kan ensam nödgas bestå striden med en mäktigare. I vårt grannland Danmark har dess beväringsarmé, utan särskild stam, endast haft 16 månaders tjenstgöring, men den klagan öfver otillräcklig öfning och bristande sammanhållighet hos det i öfrigt villiga och tappra manskapet, som under sista fälttåget temligen oförbehållsamt uttalades, lemnar icke fördelaktigt vitsord om organisationen och öfningstiden. Preussens beväringsorganisation anses i allmänhet, och isynnerhet i Frankrike och Österrike, vara svag, i följd af den endast treåriga tjenstetiden. Rörande denna tid fortfar ännu den långvariga striden mellan regeringen som håller på 3 år, såsom på en grundpelare för byggnaden, och folkombuden som icke vilja gifva medel till mer än 2 års tjenst.

Det bör dock här anmärkas att vid alla de nämnde arméerne, samma tjenstgöring och öfning åligger en betydlig del af det manskap, som kan komma att under krig ingå i arméens led och icke endast en mindre del, utgörande stam eller ledare för det öfriga.

Ehuru kommitterade för sin del visserligen anse 2 år vara för kort tid, äfven för vårt begripliga folk, att dana en stam, som sedermera upplöses och skingras i det medborgerliga lifvet, utan allt fortfarande krigsmannaband, hafva de likväl, för att icke synas hafva velat, till förmon för jemförelsen med indelda trupperne, öfver höfvan uppdrifva kostnaden för en beväringsarmée, grundat sina beräkningar på endast 2 års första tjenstgöringstid, visse att ingen, som hos oss verkligen vill hafva en duglig beväringsarmée, skulle, om en sådan ifrågakomme, yrka en nedsättning i tjenstetiden *under* den, som de ifrigaste motståndarne i den preussiska arméefrågan medgifva. Likväl är det endast för infanteriet, som den tvåårige tjenstetiden blifvit antagen, med sedermera en månads öfningstid under följande fyra år, hvaremot för kavalleriet, som dels fordrar en längre daningstid, dels ock mera folk för hästarnes skötsel, antagits en första tjenstetid af tre år, samt två månaders årlig tjenst under följande tre år. De sex första årsklasserne hafva således antagits i fredstid vara underkastade vapentjenst, men den sjunde tjenstledig.

För beräkningen af kostnaden för en beväringsstam med denna tjenstetid, hafva förhållandena vid de värfvade trupperne i det hufvudsakligaste måst läggas till grund.

En utförlig redogörelse för dessa beräkningar är lemnad i den särskilda bilagan, rörande detta ämne, hvarutur framgår att den sammanlagda årskostnaden för en beväringssoldat blefve

vid infanteriet	140	R:dr	3 öre
» kavalleriet	603	»	50 »

Då dessa siffror jemföras med dem som erhöllos för den indelde soldatens årskostnad, hvilka voro:

vid infanteriet	128	R:dr	21 öre
» kavalleriet	403	»	82 »

så skulle härigenom uppkomma en skillnad som visade att en beväringssoldat vore

vid infanteriet	11	R:dr	82 öre
» kavalleriet	199	»	68 »

dyrare än en indeld.

Vid lika nummerstyrka skulle således kostnaden för en beväringsstam eller:

20,239 infanterister med	239,224	R:dr	98 öre
3,303 kavallerister med	658,944	»	» »
tillsammans med	898,168	R:dr	98 öre

öfverstiga kostnaden för en indeld stam.

Vid dessa beräkningar äro flere omständigheter förbigångne, angifne i bilagan, hvilka kunde verka betydlig förhöjning i denna större kostnad för en beväringsstam, synnerligast den att här endast varit fråga om jemförelsen mellan manskapets kostnad, och icke något afseende blifvit fästadt på befälets. Det är likväl klart, att ett befäl, förlagdt till tjenstgöring i en garnison, måste högre aflönas genom lön och inqvartering, än den ringare, hvarmed det indelda befälet måtte åtnöjas.

Kommitterade äro för sin del öfvertygade om, att ingen tänkande militär, med egen erfarenhet i sitt yrke och med kännedom om det värde, en fast organisation visat sig ega både under framfarna och de nyaste fälttågen, skulle vilja utbyta vår indelda stam mot en sådan af beväring med icke längre öfning än den här antagna — helst vi ega den förra visserligen med sina kända brister, men också med sina förträffliga egenskaper, stödd på en gammal inrättning med rot i vanorna och i bygderna, hvaremot den senare är en ny byggnad som utomlands bristen på gammal grund nödgat att gifva tillfällighetens prägel.

Detta afgjorda företräde tillkommer isynnerhet vår infanteristam, som skall med sig införlifva ett talrikt manskap med endast tillfällig tjenstgöring och således med mindre fast sammanhållning. Detta är deremot icke i samma mon förhållandet med kavalleriet, och nekas kan icke att under den längre öfningstid, som antagits för kavalleribeväringen, goda ryttare borde kunna danas, som måhända icke skulle göra dem mycket underlägsne vår indelda kavalleristam, hvilken har sin gifna brist uti den långa tid af året, häst och karl äro skiljda. Men bevärings-kavalleri-stammen skulle också kosta 50 proc. mera än den indelda, och infanteriet, hufvudvapen i allmänhet, är detta synnerligast i vårt land.

Då af denna utredning det visar sig, att en beväringsstam, af samma styrka som den indelde, men saknande flere af dennas goda egenskaper, icke skulle kunna lemna någon besparing, utan tvertom medföra en betydligt större kostnad, oberäknadt värdet af den arbetskraft, som genom den långa men nödvändiga garnisonstjenstgöringen droges från jordbruk och näringar, men genom indelde soldaten kommer dem till godo, finna kommitterade i alla dessa omständigheter ett ytterligare stöd för sin öfvertygelse:

att indelde trupperne böra såsom stam bibehållas.

Då våra värfvade trupper icke äro talrikare, än att de kunna under fred uppsättas; då en garnison åtminstone i hufvudstaden är oundgänglig och dess bestridande af indeld trupp icke utgör någon besparing, men vore en ökad tunga för rust- och rotehållare, isynnerhet för de förre; då värfvad stam är särdeles fördelaktig för artilleriet och för ingeniörtrupper, i anseende till den särskilda arbetskunnighet, som vid dessa trupper erfordras; då äfven vid kavalleriet, i anseende till ridfärdighet och den särskilda utbildningen för detta vapen, värfvad stam har företräde, anse kommitterade

att äfven värfvade trupper böra till stam bibehållas.

Såsom första ledande tanke vid svenska arméens organisation uppställa kommitterade den, att de indelde och värfvade trupperne icke ensamme bilda en armée, utan böra vid alla organisations- och fältutrustningsfrågor betraktas endast och allenast såsom *stam* för den armé, som genom beväringsmanskapets tillkomst uppstår. Stamsoldaten kan och bör betraktas såsom den lägsta klassen af de *ledare*, hvilkas allt högre stigande klasser utgöra underbefälet och befälet. Det vore således en stor misshushållning med krafter, om man ansåge stammen som en armée, hvilken ensam skickades i striden; han är för dyrbar och för oersättlig att ensam blottställas för stora förluster; det vore en misshushållning, som ginge i samma riktning, som om man ditsände ensamt befälet. Visserligen blefve denna en utvald trupp, men det vore icke klokt att utplocka det urval, som gifver det öfriga sitt värde, och äfventyra att med dess förlust hafva det för ändamålet värdelösa qvar. Beväringsmanskapet är således alldeles icke att anse som en *förstärkning* för arméen, utan utgör tillsammans med den ledande stammen sjelfva arméen. Detta manskap bör derföre erhålla den öfning och vård, samt ställas i det förhållande till stammen, som ofvannämnde grundsats uttalar.

Hvad här är yttradt gäller icke allenast för *infanteriet*, utan äfven för *artilleriet* och *ingeniörtrupperne*. Dessa mångsidiga vapenslag fordra visserligen hos en del af sitt manskap en ganska hög utbildning, men hos en annan del icke större, än att hon af beväringsmanskap kan vinnas, och i många af de olika förrättningarna vid dem vore det en dålig hushållning att använda endast stamsoldater. Icke så vid *kavalleriet*. För att blifva ett kraftfullt vapen behöfver det fullgode ryttare. Att härtill under fred dana beväringsmanskap skulle fordra ett stort antal hästar, hvilkas anskaffning och underhåll blefve ganska dyrt, och dertill en lång öfningstid, som skulle ojemnt fördela beväringspligten, helst kavalleribeväring svårligen kunde uttagas annat än genom val af de för vapnet mest lämplige. Man kan således icke, redan från ett fälttågs början, införlifva beväringsmanskap med kavalleri, utan måste inskränka sig till att låta kavalleriets beväring danas vid depôterna vid krigets början och i mon af sin färdigbildning afgå till arméen.

Den betydelse, som här ofvan gifvits ordet *stam*, är egen för Sverige och icke densamma i andra land, der arméen blott uppsättes genom allmän beväring. Der utgör arméens fredsfot, eller de i tjenst varande årsklasserna, sjelfva stammen. Det är den skillnad mellan de utländska organisationerna och vår, att vid de utländska växer fredsfoten till krigsfot genom de uppkallade årsklasser, som förut varit några år i tjenst, — växer således med mer och mindre fullbildadt, fastän under flere år tjenstefritt manskap, som i afseende på öfning är af samma slag, till en del likartadt med den stam, dit det kommer. Hos oss deremot skall stammen upptaga en flerdubbelt starkare beväring, nästan utan öfning, och vår fredsfot sväller till krigsfot endast genom rekryter. Detta är en högst ofördelaktig skillnad. En soldat kan möjligen blifva så god som två eller tre fiender; det är önskligt, det är tänkbart; men att göra en soldat så duglig, att han, tillsammans med två föga utbildade bildar tre goda soldater, är icke möjligt. Stamsoldatens vana och goda föredöme kan gifva ledning och stöd för de oöfvade, kan undervisa dem med ord och handling och sålunda hjelpa dem att öfvervinna sina brister; men äro dessa brister alltför stora, kunna stamsoldaterne icke trycka duglighetens stämpel på det hela. Månge kunna öfverskyla bristerna hos få, man få icke bristerna hos flere. Den förträffligaste kärntrupp kan icke emottaga massor af oöfvade. Beväringens bildning får derföre icke vara så bristfällig, att arméen till sin duglighet lider och blir underlägsen andra europeiska krigshärar. För att icke tala om de stora staterna, der beväringstjensten, i följd af bristen å en längre tid tjenande stam, är flerårig, må erinras derom, att i de mindre tyska staterna denna tjenst minst är sex månader, och att den nybildade fransyska reserven, bestående af den del af årsklasserna, som icke ingår i stående hären och som på sitt sätt kan förliknas med vår beväring, enär den först vid krig kommer till arméen, vapenöfvas under tre år, första året tre månader, andra året två, tredje året en månad. Vårt folk har visserligen utmärkta egenskaper för krigareyrket och det är derföre man med skäl antagit att det kan krigsdanas på kortare tid än många andra, och att den utländska, hårdt drabbande beväringstungan hos oss kan lindras; men det vore ett uppenbart öfverskattande af denna sanning och ett vådligt sjelfbedrägeri, om man antoge, att soldatbildningen hos oss skulle fordra blott en ringa del af den tid, som befunnits nödvändig hos ett af Europas, till följd af nationallynne, stridbaraste och i våra dagar stridsvanaste folk. Hvad som måste fattas de unge beväringsmännen är den vana i tjensteåligganden och deras tillämpning, den säkerhet och det lugn, den tillit till befäl, det samband med kamrater, hvilket allt endast en längre tjenstetid kan gifva, och som just äro de egenskaper, hvilka en stam skall meddela. Hvad som icke får fattas, emedan det icke kan af en stam gifvas, är det som tillhör sjelfva rekrytdaningen: kännedom om den slutna och spridda striden, vapnets begagnande till eld och strid man mot man, tjenstens alla delar i läger och på bevakning. Allt detta kan icke eftergifvas och fordrar betydligt längre öfningstid än den nuvarande korta.

Rikets Ständer gjorde visserligen 1857 det vigtiga medgifvandet, att öka beväringens öfningstid från 15 till 30 dagar, fördelade på tvenne år, men detta steg, det första till vår bevärings daning sedan författningens införande 1812, måste följas af ännu ett och större.

Det är visserligen sannt, att gymnastik och vapenöfningar numera komma att ingå i skolundervisningen. Men den kunnighet i marsch, handgrepp och något i manöver som kan antagas härigenom blifva före beväringsåldern inhemtad, torde mera komma att visa sig hos städernas ungdom än hos landets, enär folkskolorna, icke i allmänhet lära kunna bringa sina vapenöfningar synnerligen långt. Dessutom måste en beväring, för att kunna ingå i arméens led, hafva en kännedom i soldattjensten och om soldatpligterna, som icke i skolan kan meddelas.

Hvilken är då den minsta öfningstid, som för beväringen fordras för att kunna med stammen bilda en duglig armée? Kommitterade hafva, i afseende på stammens öfning, föreslagit den oundgängliga anordningen, att hvad som hitintills blott undantagsvis kunnat

ske, nemligen rekrytens daning under tvenne års soldatskola (rekrytmöten), hvardera af 42 dagar, samt tvenne års regementsmöten af 20 dagar, innan han som soldat godkännes, hädanefter bör blifva allmän regel. Denna soldatdaningstid är kort, jemförd med den inom utländska arméer antagna, och kan såsom tillräcklig anses endast till följd af vårt folks egenskaper, hog och goda vilja samt med hänsyn till stammens längre tjenstetid och den fortgående utbildning, densamma derigenom vinner. Intet skäl finnes dock, hvarföre en betydligt kortare tid än för rekrytens daning skulle anses tillräcklig för det beväringsmanskap, som, lika med soldaten *genast skall kunna gå i fält,* då den förre står dessutom fortfarande under befäl, känner sig vara soldat, och blott derigenom får mera stadgade militäriska egenskaper, än den senare, som mera oförmodadt ryckes ur alla fredsförhållanden, och således är mindre beredd på att gå i fält. Enär emedlertid 62 dagars vapenöfningar för beväringsrekryten tvenne år å rad, torde — synnerligen vid jemförelse med den nuvarande korta öfningstiden — anses nog mycket betungande, hafva kommitterade trott sig kunna ifrågasätta endast en rekrytskola af 62 dagar första året och derefter 15 dagars vapenöfning under tre följande år tillsammans med stammen. Hela den vapenpligt, som i fredstid ålåge en beväringssoldat, skulle således något (17 dagar) understiga den tid, som afses endast för rekrytskolan hos infanteriets stam. Med mindre kan ändamålet icke på ett någorlunda tillfredsställande sätt vinnas, då man besinnar: att denna vapenöfning endast kommer de äldre klasserne fullständigt till godo; att beväringssoldaten måste inlära tjenstens alla delar och vinna åtminstone någon skjutfärdighet, samt dertill betraktar huru kort hans öfningstid ändå är, jemförd med den, som i alla andra arméer fordras af allt manskap, som skall ingå i härens led.

Men en fråga blir: skall åt hela beväringen gifvas denna öfningstid?

Så nyttigt detta än kunde vara, hafva dock kommitterade ryggat tillbaka för de stora kostnaderne såväl i penningar för beväringens öfning under fredstid, som i förlusten af arbetskrafter för landets näringar, och blott vågat antaga, att en så stor del af hvarje beväringsklass erhölle denna utsträckta öfning, som fordrades för att uppbringa arméen till en fältstyrka af 50,000 man, hvilken enligt hvad kommitterade vid första frågans besvarande anfört, borde vara färdig att genast kunna rycka i fält.

Det kunde ifrågasättas, huruvida det ej vore fördelaktigare, att gifva *hela* beväringen någon, ehuru mindre förlängning af sin öfningstid, än att åt en del af beväringen gifva en längre öfning. Oafsedt den större kostnaden för det förra, hafva kommitterade, efter mogen öfverläggning, ansett det senare vara militäriskt fördelaktigare. Äfven till och med några veckors förlängning i vapenöfning för *alla* skulle ändå icke gifva detta manskap den stadga och säkerhet, att det kunde genast insättas i arméens led, med mindre än att dennas krigsduglighet skulle betydligt förminskas. Ju större antal otillräckligt öfvadt manskap, desto mindre är naturligtvis stammens inflytelse, desto mindre förtroende får hela arméen till sin egen kraft. Att låta arméen vid krigets första utbrott svälla med mindre öfvadt manskap till samma styrka som sjelfva stammens, går sannerligen icke an, då vi icke hafva rekrytarméer att mot oss vänta, utan de som äro bland Europas bäste. Det går icke längre an att vi i det militäriska Europas åsyn stå med så otillräckligt öfvade stridskrafter. Detta förekommes om en del af beväringen, närmande sig stammens antal, genomgått soldatskola. Den kan då på några veckors tid lätteligen med stammen sammansmälta, småningom närma sig densamma äfven i egenskaper och sålunda bilda en armée, som efterhand, utan äfventyr af minskad duglighet, kan ur depôterna emottaga det der soldatbildade manskapet, icke endast för att ersätta sina förluster, utan äfven för att kunna öka sin manskapsstyrka.

Med en ständigt stridsfärdig styrka af 50,000 man och en snart till hands varande reserv, kunde vi lugnt afvakta händelserna, säkre att möta den första stormen. En öfverraskning, hvilken just är det angelägna att förekomma, hade ingen utsigt att lyckas, eme-

dan en fiende då bringades till så stora rustningar, att de blefve oss kunniga och lemnade oss tid att samla våra krafter till mera omfattande försvarsberedelser.

Hade vi icke en sådan stridsfärdig krigsstyrka, skulle ej blott en ständig känsla af otrygghet hålla oss orolige, och detta inverka på vår regerings ställning till utlandet, utan vi skulle, vid första uppstigande moln vid den politiska synkretsen, nödgas inkalla större eller mindre del af beväringen till vapenöfningar, hvilket skulle förorsaka millioner i kostnader och uppenbarligen visa krigsrustningar. Ville man åter detta undvika, skulle deraf föranledas tvekan om beväringens tidiga uppkallande, och vid en möjlig öfverrumpling nödga oss att tillmötesgå en fiende med oöfvade massor i förtunnade ramar, eller förleda oss att möta honom ensamt med små dyrbara regementstammar, snart medtagna i de första drabbningarna, qvarlemnande organisationens brutna skal sedan hennes kärna blifvit förtärd.

Den anmärkning kan med fog göras, att då arméens organisation beräknats för en vanlig krigsfot af 70,000 man, borde äfven beväringsmanskapets öfningar derefter rättas. De fördelar en öfvad och krigsfärdig styrka medför, skulle derigenom säkrare vinnas och arméen alltid kunna fullrustad och fulltalig gå i fält. Om kommitterade, det oaktadt, inskränkt sig till att föreslå den styrka, som ständigt och utan förberedelse borde kunna påräknas, till 50,000 man, har det skett för att i fredstid icke betunga nationen mera, än statens säkerhet *oeftergifligen* kräfver, och denna inskränkning har ansetts möjlig endast under förutsättning att en reserv af omkring 20,000 man inom icke alltför lång tid kunde vara färdig att understödja den förut utryckande styrkan. Häraf följer ock, att om tiden medgifver förberedelser och tillräckliga vapenöfningar före fälttågets öppnande, arméen då bör kunna med mera samlad kraft från början uppträda.

Den beväringsstyrka, åt hvilken årligen borde gifvas denna fullständigare öfning är beroende af stammens styrka. Denna är nu (officerare, underofficerare och spel inberäknade) 29,446 man.

Om en tillökning, enligt de förslag, som kommitterade framlagt, erhålles genom åtskilliga nu anslagna och indragna nummer vid indelda arméen, genom öfverföring af några för flottan möjligen öfverflödiga delar af båtsmanshållet, samt genom någon förstärkning af den värfvade stammen vid artilleriet, kavalleriet och ingeniörtrupperne, så kunde stammen uppbringas till omkring 34,000 soldatnummer. Derifrån måste emedlertid afräknas:

minst 10 af 100 för sjuke, vakanser och rekryter	3,400 man,
stam och öfvadt manskap för depôterna, och för en reserv af 20,000 man, omkring ¼ af dess styrka	5,660 „
Tillsammans	9,000 man.

Styrkan i fält kan då icke beräknas mera än till 25,000 man. Det antal af beväringsmanskapet, som fordras för att fylla arméens styrka till 50,000 man och som borde vara fullständigare öfvad, blefve då 25,000 man eller 5,000 ur hvardera af 5 beväringsklasser. Den afgång, som alltid måste inträffa bland beväringsmanskapet och således nedsätter den beräknade siffran 25,000 man, har härvid icke tagits i betraktande.

Troligen skulle detta manskap kunna till någon ej obetydlig del erhållas genom *frivillige*, ifall en lämplig ersättning dem derför tilldelades. Afgifterne för vapenöfningsfriheten under fredstid, skäligen förhöjde, kunde härtill ändamålsenligast användas, hvarigenom äfven den *frivillighet*, som genomgår svenska stamorganisationen, kunde så långt möjligt vore bibehållas. Bristen i det erforderliga antalet måste på laglig väg uttagas ur beväringsklassen.

Detta kan ske på tre sätt: efter *längd*, efter *födelsedag*, genom *lottning*.

Det *första* sättet skulle ega företrädet, om det kunde antagas att längden vore en säker värdemätare på dugligheten till krigstjenst. Detta är dock endast inom vissa gränser förhållandet, nämligen så, att de som betydligt skilja sig från den vanliga längden oftast hafva en svagare eller eljest otjenlig kroppsbyggnad. Det andra sättet har varit brukligt i brödralandet, då de värnpligtige, som voro födde tidigast på året, uttogos till liniearméen.

Båda dessa sätt hafva den olägenheten, att då de fleste kunna på förhand beräkna sitt öde, hafva de längre rådrum att bereda sig på utvägar att undgå detsamma. Detta undvikes genom det tredje sättet eller lottning, som också derföre är att föredraga, att man hellre underkastar sig ett strängare åliggande, sedan man först fått pröfva sin lycka, än då man är detsamma underkastad i följd af ett bestämdt naturförhållande, hvilket kännes såsom en orättvisa. Detta sätt är också det i andra land allmänt brukliga och numera äfven i Norge. Det finnes också i vår nu gällande beväringslag för dem, som önska sig från vapenöfning friköpa, ihändelse antalet skulle på något ställe blifva större än det i lag medgifna.

En annan fråga är, huruvida, bland de årligen i beväringsåldern ingångne och till krigstjenst godkände ynglingar, ett bestämdt antal bör uttagas och fördelas på länen, i förhållande till folkmängden och stambataljonernas styrka, eller endast en viss oföränderlig procent af de på hvarje mönstringsställe godkände.

Det förra sättet, som i allmänhet är brukligt i land der manskap ur de vapenpligtige årsklasserna uttages till tjenstgöring vid arméen, har den militära fördelen, att bataljonerna alltid kunna underhållas vid den för krigsfoten behöfliga styrkan och är äfven ur ekonomisk synpunkt nödvändigt, då fråga är om längre verklig tjenstetid under fanan, emedan större styrka icke erhålles, än den, för hvilken utgifterna äro beräknade. Utlottningen kan så tillgå, att de beväringsskyldige vid hvarje mönstringsställe draga en ordningsnummer, och sedan, efter slutade mönstringar, den styrka, som från länet bör uttagas, blifvit i förhållande till de godkändes antal fördelad på mönstringsställena, så utgå de, hvilka erhållit lägsta ordningsnummern såsom beväringssoldater.

En olägenhet af detta sätt att gå till väga är emellertid, att de beväringsskyldige icke straxt vid mönstringarna få veta sin bestämmelse och icke sjelfve med säkerhet kunna beräkna det antal, som på hvarje ställe skall uttagas, hvilket dock i en fråga som denna icke saknar vigt.

Det andra sättet åter, att öfverallt i hela landet till längre vapenpligt uttaga en viss procent af de till krigstjenst godkände, har onekligen fördelen af enkelhet vid tillämpningen. Förrättningen är på hvarje ställe vid sjelfva mönstringen afslutad i de beväringsskyldiges närvaro och kan af dem, som denna fråga så nära rörer, följas, hvilket alltid ingifver förtroende. Om ock härigenom något olika antal erhålles det ena året och det andra, kommer detta dock att under flere år jemnas, och då de uttagnes antal alltid står i oföränderligt förhållande till folkmängden och till de för året till krigstjenst godkändes antal, blir vapenpligten jemnare fördelad och kännes derföre mindre tryckande. Den militära olägenheten att det uttagna manskapet icke blir fullkomligt lika fördeladt på stambataljonerna efter dessas styrka, motväges af den väsendtliga fördelen, att den fullständigare öfvade styrkan af beväringsmanskapet växer med befolkningen, i hvilket förhållande ock landets försvarskraft och förmågan att den bära, naturligen böra ökas. — Kommitterade anse derföre att beväringssoldaterne icke böra uttagas till ett bestämdt antal, utan alltid utgöra en viss del af de för året till krigstjenst godkände beväringsskyldige.

Alla till hafvet gränsande eller i skärgården belägna socknar från norska gränsen till Westerbotten, hela Blekinge, Öland och större delen af Westernorrland tillhöra flottans beväringsområden. Endast en ringa del af beväringen derinom, neml. Blekinges beväring, öfvas vid flottans trupper; hela den öfriga delen vid arméen. Att de beväringsområden, inom hvilka båtsmanshållet kan blifva med arméen förenadt, äfven till arméen öfverföras, torde få tagas för afgjordt, och ifrågasättas kunde huruvida områden, inom hvilka inga flottans trupper äro förlagde, fortfarande böra tillhöra detta vapen, som deraf icke kan hafva något egentligt gagn. — I alla händelser fordra billighet och rättvisa att vapenpligten för beväringen blir lika inom flottans och arméens områden. Då den fullständigare soldatbildning, som vid arméen gifves beväringssoldaten, icke kan vara till nytta för sjöfolk, anse kommitterade att beväringssoldaterne inom de flottans områden, der beväringen vapenöfvas vid arméen, äfven böra tillhöra

arméen, helst i annat fall en större del inom landområdena måste uttagas för att fylla det beräknade behofvet 25,000 man. Samma grundsats, eller lika beväringspligt i olika landsdelar, fordrar äfven att af den beväring, som vid flottan öfvas, en lika del uttages till en vapentjenst, motsvarande beväringssoldatens. En klass godkände beväringsskyldige har under de senare åren, med undantag af Blekinge läns beväring, uppgått till nära 22,000 man, under det att en klass (den första) exerceradt beväringsmanskap utgjort icke fullt 20,400. I skillnaden 1,600 ingå de, som njuta befrielse från vapenöfning med omkring 900 och återstoden visar den öfriga afgången mellan mönstring och vapenöfning. Om beväringssoldaterne bestämmas till ¼ af de approberades antal, ger detta visserligen på papperet 5,500 man i hvarje klass, men dels drabbas äfven beväringssoldaterne från början till någon del af ofvannämnde afgång, dels måste afgången bland de äldre beväringsklasserna blifva ganska betydlig, då den orsakas icke endast af dödsfall, utan äfven af inträffad otjenstbarhet m. fl. skäl, hvarom allt nu upplysningar saknas. Då kommitterade derjemte komma att föreslå bestämdare föreskrifter i afseende på det godkända manskapets duglighet till krigstjenst, hafva de, såsom grund för beräkningen af beväringssoldaternes antal, icke trott sig böra antaga en godkänd beväringsklass i medeltal af alla 5 klasserna, om de skulle uppkallas, till högre siffra, än den, hvartill en exercerad första klass nu uppgår. Efter detta antagande skulle en klass beväringssoldater i medeltal af alla klasserna, om de uttagits med ¼ af de approberades antal, endast utgöra 5,100 man. Då detta förhållande, en fjerdedel af de approberades antal, tillika är enkelt och lätt att tillämpa, utgör det en passande grund för beväringssoldaternes uttagande.

Kavalleriet, som, i enlighet med hvad redan blifvit nämdt, i brist på hästar icke kan under fredstid utbilda beväring, kan icke heller tilldelas beväringssoldater. Artilleriet och ingeniörtrupperne åter böra af den beväring de öfva, få en fjerdedel beväringssoldater, men detta blir dock på det hela endast ett mindre antal. Den större beväringsstyrka, som artilleriet på fältfot behöfver för parker m. m. kan det först vid krigsrustningar mottaga från allmänna beväringen. Det blir således infanteriet, arméens hufvudvapen, hvilket har de största massorna och den svagaste stammen, och der den stridande har minsta yttre biträde, vare sig af den mördande kanonen eller af den snabba hästen, — det blir infanteriet, som får beväringssoldaternes största antal.

På här utvecklade skäl föreslå kommitterade:

att en del af beväringsmanskapet undergår en fullständigare vapenöfning af 62 dagar det första året, och 15 dagar under hvardera af de tre följande åren samtidigt med stammen;

att denna del bör utgöra ¼ af de till krigstjenst årligen godkände beväringsskyldiges antal och benämnas beväringssoldater;

att nämnde ¼ först uttages genom frivillige, som dertill anmäla sig, samt hvad som brister i antalet, genom lottning;

att det öfriga beväringsmanskapet erhåller såsom hitintills 30 dagars öfning, fördelad på två år;

att der delar af båtsmanshållet förenas med arméen, äfven dertill hörande beväringsområden till arméen öfverföras;

att i de beväringsområden, som fortfarande komma att tillhöra flottan, men manskapet öfvas vid arméen, beväringssoldaterne alltid tillhöra arméen och endast den öfriga beväringen flottan;

att inom de områden, der manskapet öfvas vid flottans trupper, samma vapenpligt blir gällande, som i öfriga områden.

att utom infanteriet äfven artilleriet och ingeniör-trupperne tilldelas beväring och beväringssoldater;

att kavalleriet endast under krig eller vid krigsrustning tilldelas beväring.

En vigtig fråga, som under 40 år varit behandlad är den om beväringsålderns framflyttning. Hvarje svensk man är nu beväringsskyldig från och med året näst efter det då han fyllt 20 år, till och med det år då han uppnår 25 års ålder. Sundhetskollegium har i sina årligen afgifna underd. berättelser om beväringsmönstringarna flere gånger fästat uppmärksamhet på behöfligheten af denna ålders framflyttning. Redan i sin berättelse 1822 yttrar kollegium »att som de beväringsskyldige på många ställen icke ega den styrka, som erfordras till verklig krigstjenst, synes konskriptionsåldern nog tidig och borde nedflyttas till 23 år». I berättelsen 1824 yttras: »Man har nästan allmänt funnit att tillväxten under första och andra beväringsåren hos dem, som blifvit satte på tillväxt och förbättring, gör förvånande framsteg, men att efter 23 år tillväxten och utvecklingen icke lofva mycket för de återstående beväringsåren». Berättelsen 1826 förnyar önskan om beväringsålderns framflyttning. I berättelserne 1832 och 1837 omförmäles att der ynglingarne varit något år äldre, kassation varit ringa. Kollegium anför flere gånger att provincialläkare klagat, att den tidiga beväringsåldern vore oförenlig med »nationens sena tillväxt». Af mångåriga uppgifter inhemtas att antalet undermålige och allmänt svage i medeltal är $\frac{1}{4}$ af de besigtigades, men på åtskilliga orter icke sällan varit $\frac{1}{3}$ och stundom nära hälften.

Dessa förhållanden tillvunno sig Kongl. Maj:ts uppmärksamhet. I nåd. proposition till 1856 års församlade ständer förekommer: »Erfarenheten har ådagalagt att den svenske ynglingen, uppfödd under ett hårdt och kroppens utveckling fördröjande klimat, i allmänhet icke det år så han efter nu gällande stadgande inträder i beväringsåldern eger den kroppsstadga och de krafter som oundgängligen erfordras för att utstå ett fälttågs mångfaldiga mödor, umbäranden och ansträngningar». En framflyttning af beväringsåldern förordades allmänt af i ämnet hörda civila och militära embetsmyndigheter. Ehuru några landshöfdingar och regementschefer yttrat att beväringsskyldigheten först borde vid fyllda 22 års ålder inträda, behagade dock K. M., för att ej för mycket störande ingripa i folkets vanor, blott föreslå beväringsålderns framflyttning *ett* år, hvilken åtgärd ansågs skola förminska de betänkliga följder, användandet i fält af alltför unge och till kroppskrafter ej fullt utbildade krigare kan medföra, hvaribland särskildt nämndes det missödet, »att snarare finna sitt slutliga mål på sjukbädden genom fältlifvets öfveransträngningar, än uti stridens ärorika faror.»

I sin underd. skrifvelse d. 21 Febr. 1857 yttrade rikets ständer att de i den nåd. propositionen anförda omständigheter »ställde utom tvifvel att den tjuguettårige ynglingen i allmänhet i vårt land icke vunnit den härdighet, som för krigslifvet med åtföljande mödor och umbäranden erfordras, samt att följaktligen ynglingarne icke vid denna ålder böra gå i fält mot fienden.» Rikets ständer ansågo sig likväl hafva funnit en utväg att, med bibehållande af beväringsåldern undgå dess olägenheter, genom att medgifva den eller de beväringsklassers uppkallande i krigstid, som K. M. pröfvat nödigt, utan iakttagande af den förut stadgade ordning att första klassen skulle först uppbådas.

Detta ständernas medgifvande var en vigtig förbättring, som blifvit fullständigad derigenom att numera äfven delar af klasser få uttagas. Men den tidiga beväringsålderns olägenheter äro härigenom förminskade, icke afhulpne. Oafsedt att den tjuguettårige eller lika ofta tjuguårige ynglingen, — enär beväringspligten ej börjar förr än efter fyllda 20 år —, icke ens till ansträngande fältöfningar har i allmänhet tillräcklig styrka, *kan* behofvet fordra *att alla fem klasserna till krigstjenst uppkallas* och riktigt kan väl icke i alla fall vara, att ett åliggande lagligen inträder två år förr, än sådant medgifves vara lämpligt. Intet skäl finnes hvarföre svenska ungdomen skulle i afseende på kroppsutveckling kunna anses vara tidigare passande för krigstjenst än i våra båda grannland, Norge och Danmark, der beväringsåldern först vid fyllda 22 år begynner och i hvilket senare land luftstrecket är mycket mildare än i vårt. Icke heller finnas antagliga skäl hvarföre vapenpligtens framflyttande skulle mera störande inverka på ekonomiska förhållanden hos oss än hos desse våra grannar.

Då således vår beväringsynglings bristande kroppsutveckling är ett faktum, erkändt af besigtningsläkare, af Sundhetskollegium, af landshöfdingar och regementschefer, erkändt slutligen af rikets ständer och af K. M., och då det för ett folk bör vara af hög angelägenhet att dess barn icke kallas till vapen vid en ålder då de icke kunna uthärda krigets mödor, utan måtte öka sjuklägrets offer, föreslå kommitterade

att beväringsåldern framflyttas till fyllda 22 år.

Men den nuvarande beväringsåldern är icke blott för tidig, den är äfven af för kort varaktighet. Beväringsinrättningen, stiftad 1812, har under nära 50 år genom beväringens ringa öfning, felande samband med stammen och hela författningens bristfällighet mera varit en form, än en verklighet. Det är först under de senare åren som några större brister blifvit häfna, men många återstå. En väsendtlig bland dem är beväringsårens ringa antal. Då beväringsinrättningen blifvit, och med skäl, kallad *grunden för vårt försvar,* är det tid att denna grund intager den bredd, som fordras för att deruppå uppföra en stor och stadig byggnad; det är tid att saken ställer sig inför folket i sin allvarliga betydelse, i sina stora drag, som först då kan tillvinna sig medborgerligt deltagande och slå den fasta, djupa rot i nationens sinne, som en fast värnförfattning måste göra. En sådan författning fordrar storartade mått, endast i och för vinnande af moralisk inflytelse, äfven om sifferbehofvet icke vore bevisligt. Icke kan det, exempelvis, vara sannolikt, att Preussen skulle behöfva en nittonårig vapenpligt i arméen, eller Frankrike, utom de sju vapenpligtige åren i arméen, behöfva en tjenstepligt, som äfven är krigspligt i åtta år i det »mobila» nationalgardet. Behofvet kan icke fordra en så stor kraftutveckling, men man anser det vara ett stort folk värdigt att visa, att lagen förmår framkalla en snart sagdt outtömlig tillgång på försvarare och långt utöfver behofvet. Hos oss deremot påkallar sjelfva behofvet oafvisligen en utsträckning af beväringsåldern. En klass öfvad beväring, inberäknad flottans områden, uppgår endast till omkring 20,000 man. Äfven om, såsom kommitterade föreslagit, någon beväring skulle från flottan till arméen öfverflyttas, kunna 5 klasser beväring lagda till stammen, icke bringa vår styrka på papperet högre än något öfver 120,000 man. Men då afdrag måste göras för afgång bland beväringen, vakanser bland stammen, sjuke och det stora antalet icke stridande vid en armé, blir nämnde styrka alltför ringa, att under ett verksamt fälttåg, då alltid en stor omsättning inträffar, hålla arméen med depôt och reserver fulltalig till 100,000 man och knappast till 70,000. Huru stort behof man eger af flere beväringsklasser och huru stor omsättningen under ett fälttåg är, samt de afdrag, hvarpå man vid äldre klassers uppbåd måste vara beredd, visar påtagligen danska fälttåget förlidet år. Oaktadt dess 8 beväringsklasser, som tillhöra liniearméen, voro uppkallade, och fastän 9:de, 10:de och 11:te förstärkningsklasserne voro inkallade, var dock de stridandes antal aldrig större än 55,000 man.

Redan den omständigheten, att första beväringsklassen kan antagas vid krigets utbrott vara alldeles oöfvad, och den första klassen af beväringssoldaterne lika litet som stammens årsrekryter kunna från början påräknas mot fienden — redan detta fordrar beväringspligtens utsträckning *till 6 år,* emedan först derigenom 5 klasser beväringssoldater kunna påräknas för den stridsfärdiga styrkan. I annat fall måste det antal, som ur hvarje klass uttages till fullständigare öfning ökas, så att det behöfliga antalet, 25,000 man, erhålles af 4 klasser, men hvilket måste anses mera betungande under vanliga förhållanden, än ett års tillökning af beväringspligten, utan vapenöfning under fred. Genom tillökning af en beväringsklass, som vid arméen kan beräknas till något öfver 17,000 man, blefve äfven styrkan på det hela något tillräckligare för att hålla arméen fulltalig på krigsfot.

Beväringspligtens utsträckning till 6 år är således en oeftergiflig nödvändighet.

Kommitterade anse emellertid icke detta ensamt vara tillfyllest. Äfven om det kunde antagas att 6 klasser beväring under vanliga förhållanden vore tillräcklige för att underhålla den krigsstyrka med hvilken vi kunna och böra i fält uppträda, visar dock erfarenheten hvilka stora tillgångar af folk det under ogynsamma omständigheter erfordrats, för att hålla äfven

måttliga arméer någorlunda fulltaliga. Vårt försvar kan möjligen också fordra utomordentliga ansträngningar, hvilkas mått svårligen kunna på förhand beräknas, men hvilka åtminstone icke böra begränsas af den tillgång på försvarare några få årsklasser lemnar.

Härtill kommer den väsendtliga omständigheten, att det vid många tillfällen vore en stor misshushållning med tid och folk att i vårt vidsträckta land sammandraga alla beväringsklasser från vidt afskiljda landskap till några färre punkter. Vida riktigare måste det vara, att i de hotade delarne af landet hålla under vapen flere beväringsklasser, än i de derifrån aflägsnare. Så t. ex. kan, vid ett krig i medlersta Sverige, det icke vara skäl att från början utblotta Norrland och Skåne på framdeles möjligen der behöflige stridkrafter, under det att i en stor del af det öfriga landet, allt hvad vid arméen kan användas, behöfver uppkallas. Ett *befästadt Stockholm*, detta vigtiga stöd för mellersta Sveriges försvar, tager också i anspråk allt hvad dess egen och kringliggande trakters befolkning kan till försvaret lemna.

Knappast kan det heller försvaras, att, då Norge har sig ålagd en beväringspligt af 10 år, nemligen 7 år i linien och 3 år i landvärnet samt Danmark 16 år, hvaraf 8 i linien och 8 i förstärkningen, Sverge skall stå med ett mindre antal beväringsklasser, än åtminstone det med oss förenade brödralandet.

Så mycket mindre hafva kommitterade dragit i betänkande att påyrka en lika utsträckt beväringspligt hos oss, som i Norge, eller, utom nämnda 6 klasser,

ytterligare 4 reservklasser,

som man temligen allmänt, under de senare åren, hört ogillande uttalas öfver vår ringa beväringsstyrka, våra få beväringsår, och förslag framställas om en allmän folkbeväpning, hvilken naturligtvis är säkrast att påräkna, då den genom lag stadgas, likasom den verksammast strider, då den sluter sig till arméen.

En tillökning af 4 reservklasser, då dermed icke följer vapenöfningar under fred, kan icke eller anses såsom en ökad tunga. Om de under ett krig icke behöfvas, blifva de icke uppkallade; om åter de skulle erfordras för landets försvar, skulle de i behofvets stund villigt af nationen lemnas, äfven om de icke förut voro i lag föreskrifna, men det höfves svenska folket att hafva en beväringslag, som icke står efter andra nationers och att genom dess antagande gifva tillkänna att det är beredt på hvarje offer som dess sjelfständighet kan kräfva.

På alla dessa skäl föreslå kommitterade:

att hvarje svensk man må vara skyldig att deltaga i allmänna beväringen från fyllda 22 till fyllda 32 år;

att beväringsmanskapet delas i 10 års klasser, deraf de 6 första utgöra *arméens* (flottans) *krigsförstärkning* och de 4 senare *arméens (flottans) krigsreserv;*

att till beväringssoldaterne endast räknas de dertill uttagne af förstärkningsklasserna;

att reserven icke utgår förr än förstärkningens alla klasser inom samma ort blifvit uppkallade.

Enligt de föreskrifter, som allt ifrån beväringspligtens införande intill senare tider varit gällande, borde vid mönstringarne endast de beväringsskyldige godkännas, som hade en längd af minst 5 fot 5 verktum (gamla måttet) samt voro fullkomligt friske och fullt vapenföre. De som antingen icke uppnått föreskrifven längd eller voro svage och sjuklige ställdes på tillväxt eller förbättring, för att vid en senare mönstring ånyo besigtigas. Dessa föreskrifter undergingo genom 1860 års beväringslag betydliga förändringar. Ingen bestämd längd fordras nu för att godkännas och ingen ställes numera på förbättring. Då den 1858 nådigst förordnade komité för beväringsskyldighetens ordnande tillstyrkte dessa förändringar, och föreslog, att alla »utskrifningsskyldige som icke genom lyten, sjukdom eller kroppslig svaghet äro »till krigstjenst oförmögne eller otjenlige», borde, utan afseende på längd godkännas, bland annat derföre, »att trossen, sjukvården o. s. v. fordra en talrik och till väsendtlig nytta varande personal» »på hvars längd ingenting beror»; — så föreslog komitéen på samma gång, att de godkände beväringsskyldige skulle delas i tvänne delar, hvaraf den förra, som uttogs

efter längd och dervid det gamla beväringsmåttet vore det minsta, borde undergå vapenöfningar, men den andra delen under fredstid vara från vapenöfning befriad. Att under sådan förutsättning nedsättning i fordringarna på manskapet kunde medgifvas, är påtagligt.

Men denna föreslagna indelning blef icke godkänd. Alla skulle vapenöfvas och deraf synes äfven hafva bort följa, att alla skulle vara till krigstjenst duglige. Det oaktadt blef, genom ordalydelsen i 4 § af 1860 års beväringslag, fordringarna på de beväringsskyldiges krigsduglighet nedsatt under hvad, för den icke exercerande delen af detta manskap, komitén föreslagit, då i nämnde § blef stadgadt, att »från skyldigheten att deltaga i allmänna beväringen må endast undantagas de, som till följd af lyte, obotlig sjukdom eller kroppslig svaghet »äro till krigstjenst oförmögne eller *alldeles* otjenlige». Detta uttryck, synnerligast om det ställes i sammanhang med borttagandet af äldre föreskrifter, kan icke annat än framkalla den öfvertygelsen att manskapet bör antagas äfven med minsta möjliga grad af tjenlighet, hvilket icke är detsamma, som att vara till krigstjenst duglig. — Undanrödjandet af all tvekan i detta hänseende och att endast tjenstbart manskap må godkännas, får en ökad vigt då deribland skall genom lottning uttagas beväringssoldater, hvilkas fullständigare öfning det icke kan vara skäl för staten att bekosta, om de sakna den styrka och uthållighet, som för en soldat fordras. Genom beväringsålderns framflyttning till 22 år böra mönstringarna betydligt underlättas. Manskapet är vid denna ålder i allmänhet utvuxet och betydligt mera utbildadt än två år tidigare. En svårighet qvarstår dock med beväringsynglingar, hvilka vid mönstringstillfället lida af tillfälliga åkommor eller sjukdomar, hvilka, ehuru icke obotliga, dock kunna lemna för deras tjenstbarhet menliga följder efter sig. För att man icke skall nödgas taga det osäkra för det säkra och underkänna dem, ehuru de någon tid derefter kunna vara fullkomligt friske, borde de kunna ställas på förbättring åtminstone till nästa mönstring.

Ehuru i nästan alla konskriptions- eller beväringsarméer en viss längd är ett villkor för att manskapet skall kunna till krigstjenst godkännas, hafva kommitterade dock, under antagande att beväringsåldern framflyttas till 22 år, icke ansett behöfligt att nu föreslå en återgång i detta afseende för beväringsmanskapet i allmänhet; men då det onekligen är en olägenhet för en soldat att vara liten, att vara betydligt mindre än det öfriga manskapet, emedan han derigenom har svårighet att följa sina kamrater, att med dem i led och rotar samverka, böra de som äro alltför små uteslutas från beväringssoldaterne, hvilka alla äro afsedde att ingå bland de stridandes antal. Om för beväringssoldaterne en längd af 5 fot 4.5 tum, närmast lika med det gamla beväringsmåttet bestämmes, så bör derigenom ingen märkbar nedsättning uppkomma i det antal, som är underkastadt lottning, och endast de uteslutas, hvilkas rätta ställe icke kan vara i ledet, om de än på andra platser och i andra uppdrag kunna gagna det gemensamma försvaret.

I öfverensstämmelse med hvad här blifvit anfördt föreslå kommitterade

Att ingen beväringsskyldig må vid mönstring godkännas, som icke är till krigstjenst duglig.

Att beväringsskyldige, som vid första mönstringen, till följd af tillfällig åkomma eller sjukdom icke kunna antagas, må ställas på ett års förbättring.

Att till beväringssoldat ingen må antagas, som är mindre än 5 fot 4.5 dec.tum.

Kommitterade hafva tagit i öfvervägande den ofta å bane bragta frågan om legningsrättens upphäfvande och tro sig, enär detta ofta blifvit yrkadt, böra ingå i en närmare betraktelse af saken.

Vapenpligtens *ovillkorlighet*, såsom i Preussen, det enda land der denna finnes, har visserligen de tänkvärda fördelarne af politisk rättvisa och jemlikhet inför lagen, emedan de fattige icke kunna undgå den, hvilket deremot de förmögne lätteligen kunna, ty att med penningar kunna lösköpa sig från ett kännbart åliggande, kan för den förmögne knappast kallas en uppoffring, äfven om legan vore hög. Man kunde äfven säga, att, då alla medborgare betala lika den s. k. blodskatten, landets försvar derigenom blir en starkare national-angelägenhet,

samt att genom all ungdoms vapenöfning främjas ej blott allmän vapenkunnighet, utan äfven den ordning och lydnad, som i soldatskolan utvecklas. Dessa politiska och sociala fördelar kunna i viss mon icke bestridas, men de böra vägas mot andra politiska, mot industriela och militäriska. I politiskt afseende lättas beväringsbördan genom legningsrätten, som är önskvärd äfven för mindre bemedlade, oundgänglige för sin familjs bergning, eller i många andra afseenden egande fördel af en befrielse. Legningsrätten hushållar med statens intellektuela krafter, då det är dem medgifvet, som företrädesvis egna sig åt dessas odling, att kunna befria sig från en tjenst, som rycker dem derifrån, hvilket medgifvande således sker för statens, icke för personernas skull. Alla beväringslagar, äfven den preussiska, gifva befrielse icke blott åt små och mindre fysiskt kraftige, hvilket ju redan är ett slags orättvisa, utan äfven i följd af flere ömmande förhållanden, såsom den äldste af flere föräldralöse, en enkas eller åldrings äldste son, den som har en bror i krigstjenst, m. m. I Preussen slippa de, som genomgått högre skolklasser, äfvensom skicklige mekanister, med *ett* års tjenst i stället för de vanliga *tre*. Man kan der äfven köpa sig från vakter, slippa bo i kasern, m. fl. eftergifter för att lindra beväringstungan. Den absoluta rättvisan och jemlikheten finnes således ingenstädes. Ingen beväringslag har likväl så få undantag som den svenska. I industrielt afseende är det för en stat af stor fördel, att legningsrätten hindrar afbrott i en mängd vigtiga näringar, och under krig blefve det alldeles nödvändigt att lemna befrielse för arbetare vid krigsfabriker. I militäriskt afseende borde det vara nyttigt för staten att genom legorätten kunna uppmuntra till frivillig tjenst, hvilken lemnar mera sannolikhet för duglighet, än den tvungna; lemnar tillfälle att längre tid få behålla en duglig karl i tjensten; gifver arméen ofta en frisk och stark man i ledet i stället för en svag, om ock finare bildad.

Af alla dessa skäl, och då mera afseende bör fästas på statens verkliga fördel, än på vinnandet af en absolut jemlikhet, som i alla fall icke i det politiska samhället kan ernås, hafva kommitterade icke

funnit någon anledning att tillstyrka beväringspligtens ovillkorlighet.

Legningsrätten i sin ursprungliga form har emellertid öfverallt der den varit medgifven, visat sig medföra opåräknade olägenheter. Då en hvar som önskade befria sig från beväringspligten egde sjelf anskaffa karl i sitt ställe, var det naturligt, att han företrädesvis uppsökte den, på hvilken han för bästa pris kunde öfverflytta sina skyldigheter och blott den legde var mönstergild och icke offentligen vanfrejdad, måste han antagas. En följd häraf blef äfven att vanligen endast den sämre delen af befolkningen tog lega. I Frankrike, der tjenstetiden under fanan var lång, utbildade sig legningen till en särskildt näringsgren och besörjdes der af bolag, som anskaffade ersättningskarlar för dem, som ville befria sig från tjenstepligten. Den allmänna klagan inom arméen, öfver det folk, som på detta sätt insattes i dess led, föranledde en förändring af legningsrätten, hvilken förändring, till sina grunder antagen 1849 under den nya republikens dagar, icke blef lag förr än några år sedan under kejsarväldet. Staten öfvertog legningen på sådant sätt, att den som önskade befria sig från vapenpligten skulle erlägga en viss afgift till staten, som i mon af behof och medlens tillräcklighet, anskaffade folk i de befriades ställe. Det är genom användandet af dessa medel, som Frankrike lyckats att fylla sin armé till nära tredjedelen af styrkan med äldre soldater eller sådane som efter afslutad vapenpligt frivilligt qvarstadna i tjenst.

Äfven hos oss har klagats öfver det sätt på hvilket legningen varit verkställd och erfarenheten har, såsom 1858 års beväringskomité yttrar, ådagalagt, att »de legde vanligen i både moraliskt och militäriskt hänseende utgjort den ojemförligt sämsta delen af beväringsmanskapet». I enlighet med denna komités förslag undergick och sättet att vinna befrielse från beväringspligten förändring genom 1860 års beväringslag. Den egentliga legningsrätten, eller rättigheten att sätta annan karl i sitt ställe bibehölls endast för uppbåd till krigstjenst; men för befrielse från de vanliga vapenöfningarna i fred skulle en bestämd afgift erläggas till »allmänna beväringsfonden», afsedd att användas till »bevärings-inrättningens ytterligare utbil-

dande». Härigenom ansågos olägenheterna af den fria legningen under fred kunna undvikas, utan att tillgången på manskap under krig minskades. Det bör ock kunna antagas, att då legningen endast får begagnas när kriget står för dörren eller under dess fortgång, tillfällets allvar skall föra till arméen personer af helt annan beskaffenhet, än då fråga har varit att genom några veckors vapenöfning förtjena legningssumman. Utöfvad af den enskilde kan ock legningsrätten vara oberoende af något visst antal. Den finner sin naturliga begränsning i möjligheten att få folk, som låter lega sig. Öfvertagen af staten deremot måste legningen antingen göras beroende af denna möjlighet eller och medföra en nedsättning i beväringsstyrkan. Afgifterna för vapenöfningsfrihet åter böra i väsendtlig mon kunna bidraga till beväring-inrättningens nytta. Då derjemte de nya föreskrifterna endast en kortare tid varit tillämpade, anse kommitterade sig

icke böra föreslå någon förändring i nu gällande grunder för befrielse från beväringspligten.

Då ingen kan legas, som icke sjelf fullgjort sin beväringspligt, ej heller den, som är öfver 34 år, såvida han icke i krigstjenst eller såsom beväringsskyldig bevistat två öfningsmöten, då han kan ända till 37 års ålder antagas, så skulle genom beväringspligtens utsträckning till 10 år, en betydlig inskränkning i legningsrätten uppkomma. Någon förändring i den för de legde bestämda ålder kan icke vara lämplig; deremot bör det kunna medgifvas beväringsskyldige, tillhörande de sex första beväringsklasserna, att under vissa villkor lega manskap af de 4 senare klasserna. På det att emellertid reserven härigenom icke må för mycket minskas, i händelse denna skulle till hela sin styrka behöfva uppkallas, bör den legande sjelf ingå i reservens sista klass.

Af denna anledning föreslå kommitterade

att, utan förändring i öfrigt af nu gällande grunder för legning, det må tillåtas beväringsskyldige af de sex första klasserna att lega äfven inom de klasser af reserven, som icke blifvit till krigstjenst uppbådade, men skall den legande då ingå i årets sista reservklass.

Då emellertid ändamålet med beväringssoldater skulle helt och hållet förfelas, om de medgåfvos rättighet att vid uppbåd till krigstjenst lega personer, som icke vore med dem i krigsbildning fullt jemförlige, anse kommitterade

att beväringssoldat väl må tillåtas att under samma förhållanden, som det öfriga beväringsmanskapet, sätta annan karl i sitt ställe, men bör den legde icke allenast uppfylla de i allmänhet stadgade villkor, utan äfven, antingen såsom beväringssoldat eller i krigstjenst, hafva undergått lika vapenöfning med den, i hvars ställe han insättes.

Rättighet att emot en afgift till staten eller till allmänna beväringsfonden vinna befrielse från de vanliga vapenöfningarna har hittills varit medgifven för halfva antalet af de för året inom hvarje mönstringsområde godkände beväringsskyldige. Väl har friköpsrätten icke blifvit på långt när i så vidsträckt mon begagnad; men då denna rätt inom de bestämda gränserna bör stå alla öppen och således friköpet måste föregå beväringssoldaternes uttagande, är det ock antagligt att flere än hittills skola sig deraf begagna, för att undgå den längre vapenöfningen. Ju flere som friköpa sig, desto tyngre drabbar emellertid vapenöfningspligten de återstående, emedan bland dem alltid samma antal beväringssoldater måste uttagas, och om hälften skulle frigöra sig måste hälften af de öfriga blifva beväringssoldater. En inskränkning i antalet som får friköpa sig blir således redan af denna anledning nödvändig. Det kan icke heller vara en fördel för staten att alltför mänge undandraga sig vapenöfningarna. Men å andra sidan skulle ändamålet motverkas, om antalet som finge befria sig bestämdes så lågt, att icke de som hafva verkligt behof af befrielse deruti kunde inrymmas. De legdes antal under den tid legning var euda sättet att frigöra sig från beväringspligten, beräknades af 1858 års komité från 1,600 till 1,700 man, men uppgick åren 1854 och 1855, då krigsrykten voro i omlopp, till 2,000 och 3,000 man årligen. Sedan tvåårigа vapenöf-

ningar blifvit införda voro de legde åren 1858, 1859 och 1860 i medeltal 1,368 man, hvilket tyckes bevisa att legningen försvårats med vapenöfningens ökande. De friköptes antal inom hela riket har uppgått till

År 1861	1,061.
1862	927.
1863	965.
1864	733.
eller i medeltal	920.

Skulle äfven af den anledning, att en beväringsskyldig kan blifva genom lottdragning uttagen till beväringssoldat och således underkastad längre vapenöfningar, antalet af dem, som behöfva friköpa sig anses fördubbladt, ja tredubbladt, så uppginge det icke till mera än 3,000 man eller $^1/_7$:del af en godkänd beväringsklass under senare åren, och med all sannolikhet bör således kunna antagas att om $^1/_5$:del eller 4,400 man få friköpa sig, detta antal icke är för lågt. Då det emellertid kan inträffa, att på ett mönstringsställe flere än $^1/_5$:del önska friköpa sig, men få eller inga på andra, är det ock billigt att förhållandet mellan antalet godkände och friköpte ordnas inom större områden och helst länsvis.

Beväringssoldat kan naturligtvis icke få friköpa sig, men då alla billiga lättnader vid beväringspligten böra tillåtas, om staten deraf icke har någon skada, kunna ock byten mellan beväringssoldat och annan beväringsskyldig medgifvas under vissa villkor.

I öfverensstämmelse härmed föreslå kommitterade:

Att vid mönstring antalet af dem, hvilka mot afgift få befria sig från vapenöfning, icke må öfverstiga en femtedel af de till krigstjenst godkände beväringsskyldige. Anmäla sig flere, bestämmes genom lottning hvilka må befrielsen åtnjuta.

Att derefter beväringssoldaterne bland de öfrige uttagas, nemligen först de som frivilligt anmäla sig och fyllnaden i antalet genom lottning.

Att efter slutade mönstringar inom länet, konungens befallningshafvande må, — om antalet friköpte på det hela icke skulle uppgå till en femtedel af dem som blifvit till krigstjenst godkände, — intill detta antal medgifva befrielse mot stadgad afgift för dem, som vid mönstring deraf icke kunnat komma i åtnjutande, eller sedermera sig dertill anmäla; dock alltid med undantag för beväringssoldater.

Att om ytterligare någon beväringsskyldig skulle önska mot stadgad afgift vinna befrielse från de för beväringen i allmänhet föreskrifne vapenöfningar, underdånig ansökan derom måste till Kongl. Maj:t insändas.

Att byte mellan dem som genom lottning blifvit till beväringssoldater, och dem som blifvit till allmänna beväringspligten bestämde, må vid mönstring af mönsterherrn, och efter mönstring men före vapenöfning af konungens befallningshafvande medgifvas.

Att beväringssoldat, som derefter önskar sådant byte ingå, må derom hos Kongl. Maj:t göra ansökan med anförande af de skäl, som kunna tala för bifall till bytet.

Att de, som sålunda ingått byte, inträda i hvarandras skyldigheter och rättigheter i afseende på beväringspligten, dock så att beväringssoldat alltid skall genomgå ett 62 dagars möte och derefter 15 dagar under 3:ne år.

Att den, som genom byte upphör att vara beväringssoldat, icke derigenom får ringare pligter än det öfriga beväringsmanskapet.

Byte med beväringsskyldig, som ingått i reservklasserna bör väl icke i allmänhet vara medgifvet, men om beväringssoldat, som fullgjort sin pligt i krigsförstärkningen. vill ånyo ingå antingen såsom frivillig eller genom byte, kan detta icke vara annat än fördelaktigt och bör icke förmenas, såvida icke en längre tid förflutit sedan han upphörde att vara beväringssoldat. I öfverensstämmelse härmed föreslås:

Att beväringssoldat som fullgjort sin pligt i krigsförstärkningen må, om han från denna tjenstgöring företer hedrande intyg, inom ett år ånyo ingå såsom beväringssoldat och be-

frias då från rekrytmöte. Ingår han såsom frivillig, gör han 15 dagars vapenöfning i 4 år; ingår han genom byte gör han vapenöfning i så många år, som det ålegat den bytande att möte bevista.

Att den som sålunda frivilligt ånyo blifvit beväringssoldat i 6 år, tillhör krigsförstärkningen.

Att om han genom byte ingår, han då öfvertager den bytandes tjensteår i krigsförstärkningen.

Att den, som genom bytet upphörde att vara beväringssoldat, fullgör sin återstående beväringspligt bland allmänna beväringsmanskapet.

Vapenöfningsfrihetsafgiften är nu bestämd till 100 Rdr, men kan dock af Kongl. Maj:t höjas eller sänkas med 20 Rdr. Som denna afgift bör motsvara den verkliga uppoffring vapenöfningspligten kan medföra, men hvarken vara så hög, att den endast af de mera förmögne kan erläggas, ej heller så låg, att den uppmuntrar till otidigt begagnande af friköpet, är dess rätta belopp, under förändrade förhållanden *med beväringspligten*, ganska svår att bestämma. Då erfarenheten i detta afseende är den bästa vägledaren, och af det sätt, hvarpå friköpsrätten årligen begagnas, lätt kan bedömas om afgiften motsvarar sitt ändamål, synes det vara mindre lämpligt, än ett i lag, om ock inom vissa gränser, bestämdt pris finnes, utan att detta bör *för hvarje år* af K. M. fastställas. Så sker äfven i andra land, der ett sådant friköp är medgifvet, och der det visar sig att saken på detta sätt bäst regleras.

Kommitterade föreslå derföre:

att vapenöfningsfrihetsafgiften för hvarje år af K. M. bestämmes.

Hvarje befrielse från beväringspligten, som nedsätter antalet af dem, bland hvilka beväringssoldaterne skola uttagas, är en obillighet för de öfrige. Om en sådan befrielse skulle allt för långt utsträckas, kunde till och med svårighet uppstå att erhålla den styrka, som borde undergå längre vapenöfning. Häraf torde och följa

att den för medlemmar af frivilliga skarpskytteföreningar i vissa fall medgifna befrielse från första årets vapenöfning med beväringsmanskapet, icke kan tillämpas på andre än dem, som ej vid mönstring blifvit till beväringssoldater behörigen antagne.

Enligt nu gällande föreskrifter är beväringsskyldig, »om han för vapenöfning eller tjenstgöring varit frånvarande endast en kortare tid, högst 8 veckor» ur enskild tjenst, berättigad att i sin tjenst återgå, »men i annat fall må det på husbonden eller mästaren ankomma, att »honom i tjensten återtaga eller icke». Till följd af beväringssoldaternes 9 veckors öfningstid få kommitterade föreslå:

att den tid, inom hvilken beväringsskyldig, som för vapenöfning eller tjenstgöring varit ur enskild tjenst frånvarande, må vara berättigad, att i tjenst eller lära återgå, må utsträckas till 12 veckor.

Den »stående arméen« har allt sedan 1812 haft rättighet att värfva och rekrytera äfven bland beväringsskyldige, såvida desse icke blifvit »till rikets försvar« uppbådade, och hafva beväringsskyldige, genom tjenst för nummer vid »stående arméen«, ansetts fullgöra sin beväringspligt. Med beväringssoldaternes ändamål att utgöra en öfvad förstärkning för arméen kan det emellertid icke vara förenligt att de på förhand ingå bland stammen, hvarigenom den påräknade förstärkningen minskas. Afgången bland stammen kan på annat sätt fyllas, men afgång bland beväringssoldater kan icke ersättas. Kommitterade föreslå derföre:

att den »stående arméen« ej må hafva rättighet att värfva eller under fredstid rekrytera bland de beväringsynglingar, som blifvit till beväringssoldater antagne, och att beväringssoldat, som antingen i fredstid, efter i sådan egenskap fullgjord beväringspligt, tager tjenst för nummer vid »stående arméen», eller under krig insättes i »ledigblifvet ordinarie nummer» må i afseende å pension beräkna de år han varit beväringssoldat.

De stadganden angående påföljd för uteblifvande från mönstring eller tjenstgöring, som genom 1860 års beväringslag blifvit införde, hafva ökat det förut ringa ansvaret för dylika lag-

öfverträdelser och skola, genom att minska möjligheten att undandraga sig beväringspligten, äfven minska antalet uteblifvande. Dessa stadganden äro, utom vitesbot och hemtningsäfventyr — hvilka ensamme hafva föga verkan, då vanligen den uteblifnes vistelseort är okänd, — att den som undanhåller sig från mönstring eller vapenöfning qvarstår för hvarje gång ett år längre i beväringen, dock i intet fall längre än till fyratio års ålder. Genom den längre vapenöfning, som ålägges beväringssoldater kan emellertid benägenheten att söka undandraga sig mönstring ökas. Något lämpligare sätt att tillintetgöra en sådan benägenhet torde icke finnas, än att den, som undandrager sig mönstring, är skyldig att utan lottning blifva beväringssoldat. De i Kongl. förordningen den 9:de Februari 1861 § 11 stadgade viten synas äfven vara nog låga och äro hälften mindre än de af 1858 års komité föreslagna. Med en ökad beväringspligt måste ock följderna för öfverträdelsen af beväringslagen skärpas. Detta påkallas icke allenast af lagens ändamål, utan ock af rättvisa mot de laglydige. I öfverensstämmelse härmed föreslås:

att beväringsskyldig, som utan laga förfall eller andra dermed jemförliga skäl (Kongl. kungörelsen den 13 November 1860 § 20), undanhåller sig från mönstring, är sjelfskrifven till beväringssoldat, om han vid en påföljande mönstring dertill befinnes antaglig;

att nu stadgade böter för uteblifvande från mönstring må höjas till de af 1858 års komité föreslagna belopp, af 10 Rdr första gången och 20 Rdr hvardera af påföljande gånger, samt äfven derutöfver, om sådant fordras för missbruks hämmande;

att nu gällande föreskrifter, att beväringsskyldig qvarstår ett år längre i beväringen för hvarje år han utan laga förfall undandrager sig vapenöfning och öfverflyttas till den klass, med hvilken han bör vapenöfvas, må tillämpas äfven på den utsträckta beväringspligten och beväringssoldaternes fleråriga vapenöfningar;

att beväringsskyldig, som med laga förfall uteblifvit från mönstring eller möte, väl skall åligga att följande åren fullgöra föreskrifna vapenöfningar, alltefter han är beväringssoldat eller tillhör den öfriga beväringen, men att i detta fall skyldigheten att undergå vapenöfning upphör med sjette beväringsåret.

Bristen på ett fullständigt redovisningssätt för beväringsmanskapet mellan och efter vapenöfningarna och deraf följande obekantskap om beväringens styrka och hvar de beväringsskyldige finnas, har länge varit insedd och öfverklagad såsom ett af de väsendtligaste felen i beväringsinrättningen, hvarjemte saknaden af alla band på de beväringsskyldige mellan vapenöfningarna och synnerligast sedan dessa blifvit fullgjorda, med allt skäl ansetts verka försvagande på den känsla af att tillhöra landets stridsmakt, som borde finnas hos beväringen, och lätt kunna leda till den föreställningen att med den sista vapenöfningen pligten såsom landets försvarare äfven vore fullgjord. Till afhjelpande häraf har ofta blifvit ifrågasatt att indela hela beväringsstyrkan på stamkompanierna samt att befälet skulle öfvertaga redovisningen af de beväringsskyldige. Men oafsedt att vidsträckta delar af landet finnas, der befäl icke är att tillgå, fordrade genomförandet af detta redovisningssätt, om det skulle blifva verksamt, att beväringen äfven i sin hembygd åtminstone i vissa fall ställdes under militärisk lydnad. En mot hittills rådande begrepp om beväringsinrättningen så stridande åtgärd har emellertid af mången ansetts betänklig. För ändamålet: redovisning och kontroll, kan den heller icke vara behöflig. Detta bör på hufvudsakligen civil väg kunna åstadkommas, hvilket ock kan anses mera öfverensstämma med vår bevärings fullkomliga frihet från alla militära pligter mellan vapenöfningarna och uppbådet till krigstjenst. Dessa åsigter delades äfven af 1858 års komité för beväringspligtens ordnande. Ett förslag till nytt »kontroll- och redovisningssystem», utöfvadt af civil myndighet, blef af denna komité uppgjordt. Det grundade sig på fullständigare mönsterrullor; mönstring af båda de klasser, som skulle vapenöfvas; beväringsjournalers förande af kronobetjeningen öfver alla inom beväringsåldern; utfärdandet af beväringsbesked, såsom villkor för erhållande af prestbevis; särskilde mönstringskommissariers antagande för hvarje län; förslags upprättande och ingifvande af konungens befallningshafvande

för hvarje år öfver länets approberade beväringsmanskap, samt slutligen särskild mönstring af beväringsmanskap, som uppbådas till krigstjenstgöring. En del af detta förslag har blifvit antaget och derpå grunda sig föreskrifterna i 1860 års beväringslag och 1861 års förordning om beväringens mönstringar och möten; dock med uteslutande af åtskilliga vigtiga omständigheter, såsom mönstring af andra klassen, beväringsjournaler och beväringskostnad samt särskilde mönstringskommissarier. Att nu gällande föreskrifter för beväringsmanskapets redovisning äro att föredraga framför de äldre, är ostridigt, men att de icke äro eller kunna vara tillräckliga, derom kan intet tvifvel uppstå. I intet land, der beväring finnes, är denna sak så försummad som i Sverige. Sålunda saknas hos oss föreskrift att rulla öfver beväringsskyldige i andra klassen skall upprättas och tillställas det befäl, som skall denna klass mottaga och vapenöfva. Kontrollen och redovisningen efter mönstringarna och vapenöfningarna äro föga fullständiga. Chefsembetena sakna all kännedom om förändringarna med det dem tilldelade beväringsmanskap. Äfven de högsta myndigheterna få genom landshöfdingarnes förslag öfver länets beväringsmanskap endast en summarisk redogörelse öfver från mönstring eller möte, uteblifne, friköpte och vapenöfvade; men sakna efter första klassens mönstring all kännedom om afgång, vare sig genom död, värfning eller utflyttning; om de från möte eller mönstring uteblifne haft eller icke haft laga förfall; om de i senare fallet blifvit ertappade och till laga påföljd befordrade; med ett ord, om de påräknade beväringsklassernas styrka samt om de stadgade påföljderna för uraktlåtna pligter äro för ändamålet verksamma. Beväringsinrättningen är emellertid en stor nationel angelägenhet, som fordrar en upplysande och säker statistik, hvarförutan beväringspligten icke kan blifva fullständigt genomförd eller det sätt hvarpå dess fullgörande öfvervakas blifva känd.

Kommitterade anse derföre, i likhet med 1858 års komité, att beväringsinrättningen inom hvarje län behöfver en särskild för dermed sammanhängande göromål ansvarig embetsman eller myndighet, i stället för att dessa göromål nu icke kunna vara annat än ett bihang till landsekreterarens mångfaldiga öfrige åligganden. Det måste ock vara nödvändigt att fullständiga och fortlöpande rullor föras öfver beväringens alla klasser, icke allenast i länets hufvudort, utan ock i mindre områden, der manskapet lättare kan med tillsyn följas. I andra land egnas den största omsorg åt denna angelägenhet, som der utgör en särskild styrelsegren, under myndigheter, oftast bestående af både civile och militärer, någongång äfven af kommunal sammansättning. Den fullständigaste anteckning af manskapet begynner redan flere år före beväringsåldern och fortsättes intill denna ålders utgång. — Det är nödvändigt att militärbefälet, om det ock icke kan utöfva den egentliga tillsynen öfver beväringsmanskapet, dock derom får en tillförlitlig kännedom, och angeläget vore att detta manskap, efter slutade vapenöfningar, åtminstone en gång årligen, underginge upprop i militärbefälets och kronobetjeningens närvaro, hvarigenom icke allenast rullor kunde granskas, utan ock manskapet erhölle en erinran om sin fortfarande beväringspligt. Hvad beväringssoldaterne särskildt angår, är det af yttersta vigt att befälet, om det icke öfver denna del af beväringen utöfvar en mera omedelbar uppsigt, än öfver den öfriga, får om detta manskap säkra upplysningar och att icke flyttning från en ort till en annan må ske utan vederbörandes vetskap. Utan intrång i den rätt, som bör tillkomma beväringsmanskapet, lika med den öfriga befolkningen, att välja sin vistelseort, hvarhelst utkomst eller andra skäl föranleda, bör dock såsom grundsats stadgas, att en hvar tillhör beväringsmanskapet i den ort, der han vid inträdet i beväringsåldern är mantalsskrifven, såvida han icke anmäler sig att till annan orts beväringsmanskap blifva öfverförd. Om icke en sådan lika enkel som naturlig utgångspunkt för redovisningen finnes, skall hon alltid blifva med stora svårigheter förenad. På denna grundtanke hvilar ock den nuvarande redovisningen, ehuru den icke blifvit fullständigt uttalad och genomförd.

Enligt nu gällande föreskrifter skall beväringsmanskapet, då det kallas till krigstjenst, undergå särskild mönstring, men i afseende på manskapets uppbådande vid dylika tillfällen kommer att förhållas på sätt kan varda i nåder stadgadt, hvilket gifver vid handen att dylikt

uppbåd kan ske äfven utan afvaktan på att kungörelser blifvit utfärdade och upplästa i kyrkorna. Mönstring af äldre beväringsklasser, som uppbådas, är visserligen behöflig, äfven derföre att manskapets tjenstbarhet kunnat undergå förändring, men ett vilkor för uppbåd och mönstring är just, att rullorna öfver beväringsmanskapet alltid äro fullständiga. Då de förslag till svenska arméens organisation, som af kommitterade i underdånighet framläggas, grundar sig på att alltid en del af krigsmakten, antagen till 50,000 man, skall kunna hastigt sättas i fält, och just deruti organisationens förnämsta styrka ligger, är det ock nödvändigt, att icke allenast beväringssoldaternes alla klasser, utan äfven åtminstone en klass af det öfriga beväringsmanskapet, den som senast undergått två års vapenöfningar, må kunna utan omgång och tidsutdrägt uppbådas, så att under alla omständigheter arméen kan öfvergå på fullständig krigsfot och försvaret icke utsättas för de menliga följderna af en från början bruten organisation.

Då kommitterade nu angifvit de hufvudsakliga brister, som enligt deras åsigt, vidlåda redovisningen öfver beväringsmanskapet, hafva de likväl icke ansett sig tillkomma att uppgöra ett fullständigt förslag i detta afseende, hvilket, då det skulle grundas hufvudsakligen på civila och möjligen till en del kommunala myndigheters verksamhet, fordrar andra insigter, än, hos militäre embetsmän kan förutsättas. Det mål som borde vinnas har dock blifvit antydt och kan sammanfattas i följande punkter:

att en säker redovisning öfver beväringsmanskapet införes, grundad på fullständiga och fortlöpande rullor öfver beväringens alla klasser;

att redovisningen så ordnas, att hon utvisar icke allenast beväringens verkliga styrka i hvarje del af riket, utan ock de förändringar, hon undergått, samt i hvad mon stadgad påföljd för öfverträdelser af beväringslagen drabbat de försumlige;

att regementsbefälet alltid erhåller en säker kunskap om alla de beväringsskyldige, som årligen skola bivista vapenöfningarna;

att regementsbefälet sättes i tillfälle att i sina förslag med säkerhet upptaga äfven den öfriga beväringen som är regementet tilldelad;

att med de beväringsklasser, som icke mönstras, upprop en gång om året verkställes i mindre afdelningar eller sockenvis, i närvaro af militärbefälet och kronobetjeningen, för redovisningens granskande och rullornas fullständigande;

att åtminstone beväringssoldaterne af alla klasser och den klass af det öfriga beväringsmanskapet, som senast undergått tvänne års vapenöfningar må, när helst behofvet fordrar, kunna utan omgång och tidsutdrägt kallas till tjenstgöring; samt

att årligen en fullständig sammanfattning för hela riket af redovisningen öfver beväringsmanskapet verkställes och offentliggöres.

I anseende till beväringssoldaternes längre vapenöfningsskyldighet, det nära samband de böra hafva med stammen och den rättighet de i vissa fall skulle ega, att såsom tjenstetid beräkna de år de varit beväringssoldater, måste det blifva nödvändigt:

att beväringssoldaterne vid hvarje regemente uppföras i särskilda rullor och fördelas, efter sina hemvist på regementets stamkompanier. I rullorna antecknas de möten de bivista och alla med dem inträffade förändringar, intill deras afgång från regementet;

att hvarje beväringssoldat vid sitt första möte, såväl för egen säkerhet, som lättad redovisning, tilldelas ett betyg på tryckt blankett, hvarpå vid hvarje mötes slut ifylles tid och ställe för mötet, hvilket bestyrkes med kompanichefs eller befälhafvares namn;

att då beväringssoldat från ett till annat regemente öfverföres, utdrag af straffjournal det senare regementet tillställes, så att beväringssoldat, om han så önskar, kan få betyg öfver det sätt, på hvilket han fullgjort sin tjenstgöring.

Redan 1812 års beväringsförfattning stadgar »att beväringsskyldige, som undergått vanhederliga straff» eller voro »för vanfrejd och liderlighet kände», icke borde »ställas i led med de öfrige utskrifne fäderneslandets försvarare» utan skulle »af slike utskrifne särskilda kom-

panier med särskild uniform upprättas», att till sådane arbeten användas, som Kongl. Maj:t i nåder förordnade. Då under de vanliga vapenöfningarna dessa föreskrifter icke kunde i sin helhet tillämpas, men de vanfrejdade, vanligen ett högst ringa antal, icke voro från beväringspligten uteslutne, använde man dem under mötena till förefallande handräckningsarbeten. Nu gällande 1860 års beväringslag innehåller i detta afseende, att, om bland beväringsmanskapet finnas vanfrejdade personer »må de kunna uteslutas ur led med de öfrige och antingen särskildt vapenöfvas eller till andra lämpliga arbeten användas.» Det är således numera öfverlåtet till befälhafvarens godtycke, huruvida de vanfrejdade skola från de öfrige skiljas eller icke, och anmärkningsvärdt är, att föreskrifterna angående beväringsmanskapets frejd voro strängare 1812 än nu, ehuru fordringarna på krigsmannens klanderfria vandel i öfrigt snarare ökats än minskats.

Under en tid då begreppet vanfrejd var mindre bestämdt och beväringsinrättningen mindre utvecklad, kunde ock tvekan uppstå om personer med mindre goda frejde-betyg borde från beväringsmanskapet uteslutas. Men alla skäl till en sådan tvekan torde böra försvinna, genom de nya lagbestämmelserna rörande vanfrejd och genom den närmare anslutning af beväringen till stammen, som fordras för stridskrafternas ändamålsenliga ordnande. Enligt 19 § 2 kap. af 1864 års straff-lag, skall den som blifvit dömd till förlust af medborgerligt förtroende anses såsom vanfrejdad och enligt Kongl. förordningen den 20 sistlidne Januari skall frejdebetyg numera endast innehålla uppgift huruvida sådan påföljd blifvit för alltid eller för viss tid den ifrågavarande personen ådömd. Då den som är dömd förlustig medborgerligt förtroende väl icke heller kan anses värdig förtroendet att tillhöra rikets krigsmakt, synes ock deraf böra följa, att vanfrejdad beväringsskyldig icke kan till krigstjenst antagas. Det skulle ock vara en besynnerlig motsägelse om den, som till följd af brott icke kan omedelbart vid arméen antagas, skulle såsom beväringsskyldig kunna ingå i dess led och blifva soldat. Att låta sådane beväringsskyldige bivista mötena, men der afskiljas från det öfriga manskapet och icke deltaga i vapenöfningarna, är för dem ett ytterligare straff. Något annat skäl mot deras uteslutande från beväringspligten kan icke finnas, än fruktan för att beväringsynglingar skulle ådraga sig straff, för att undgå denna pligt. En sådan fruktan kan dock icke vara grundad. Om brott i sådant ändamål skulle begås, lärer det straff och den nesa som följer brottet nog afskräcka från efterföljd. Äfven i land der beväringspligten är vida tyngre än den antagligtvis kan blifva hos oss, och der den medför flerårig verklig tjenst under fanan, har man ansett sig kunna utesluta dem, som begått vanärande brott. Kommitterade få i öfverensstämmelse härmed föreslå:

att vanfrejdad beväringsskyldig må uteslutas från hedern att såsom beväringsman tillhöra rikets krigsmakt.

I enlighet med 1860 års beväringslag och Kongl. förordningen den 4 Febr. 1862 uttagas eliter bland beväringsmanskapet. Till beväringseliter antagas ynglingar, som under första årets vapenöfningar genom kontrakt förbinda sig att påföljande året genomgå 30 dagars öfning och derefter 15 dagars möte årligen, så länge de i beväringsåldern qvarstå, allt emot särskilde i författningarne bestämde förmoner. Eliter kunna befordras till vice korporaler och i mon af förtjenst till underofficerare. En del af kostnaden för eliterne bestrides af anslagen för beväringsmanskapets vapenöfningar och beklädnad, en annan del ur allmänna beväringsfonden, bildad af vapenöfningsfrihetsafgifterna.

Genom eliterne skulle således en del af beväringsmanskapet få fullständigare öfning och att biträda såsom underbefäl vid beväringens vapenöfningar, äfvensom under fält-tjenstgöring. De förhållanden, hvarpå elitinrättningen stöder sig och under hvilka hon skulle gifva ökad styrka åt beväringen, komme dock att undergå en fullständig förändring, om en del af beväringsmanskapet, enligt kommitterades förslag, blefve uttaget till längre vapenöfningar, än hvartill eliterne nu förbinda sig. Genom beväringssoldaterne vinnes det ena ändamålet med eli-

terne, hvilke nu endast äro 323 man, vida fullständigare, och om ett befäl skall bildas ur beväringen bör det utgå från beväringssoldaterne. En naturlig följd

af dessa förändrade förhållanden blefve således upphörandet af den nuvarande elitinrättningen bland beväringen.

Genom de åtgärder, som af kommitterade föreslås i afseende å underbefälsbildningen blir ock bättre sörjdt för tillgången på underbefälsämnen inom stammen, på samma gång som fordringarna på detta befäls kunskaper och duglighet ökas. Härigenom minskas ock behofvet af ett underbefäl bildadt ur beväringen. Om ett sådant befäl skulle i likhet med de nuvarande eliterne endast genomgå en särdeles knapphändig rekrytskola och tjenstgöra uteslutande vid allmänna beväringsmanskapets föga omfattande vapenöfningar, finge det dessutom en så inskränkt utbildning och användbarhet, att någon särdeles nytta deraf icke kunde förväntas. Ett befäl för stammen, och ett uteslutande för beväringen, kan icke heller bidraga till det närmare samband mellan stam och beväring som afses, och ifrågasättas kan, huruvida två slags underbefäl, tjenstgörande vid samma vapen och samma regemente, ett på hvilket större och ett på hvilket mindre kunskaps- och duglighetsfordringar ställes, kan för bådas anseende vara gagneligt. Underbefäl, användbart för beväringens allmänna vapenöfningar, bör dessutom aldrig tryta inom stammen, om dess öfningar blifva rätt ledda, och för stammens befälsämnen äro beväringens vapenöfningar ett godt tillfälle att i en inskränktare verkningskrets få under förmäns inseende pröfva sig. Ett särskildt befäl för beväringen med inskränktare tjenstgörings- och kunskapsfordringar, bör således icke i allmänhet ifrågakomma. Men då utsigt till befordran äfven under fred bör beredas beväringsmanskapet och hvarje utväg begagnas att öka befälstillgången föreslås:

att beväringssoldater till ett antal af 2 på stambataljon må efter egen ansökan beordras till korporals- och underbefälsskolor och underhållas då af anslagen till beväringsmanskapets vapenöfningar;

att beväringssoldat må i samma ordning som manskap vid stammen befordras till underofficer;

att från beväringssoldater befordrade underofficerare utan lön må till ett antal af 4 på hvarje stambataljon, under de år de eljest skulle hafva varit beväringssoldater, åtnjuta dagaflöning under regementets vapenöfningar, samt beklädnadspenningar och gratifikation enl. de i 29 § af Kongl. förordningen den 4 Februari 1862 stadgade grunder; börandes dock dagaflöningen, utgå från samma anslag, som för det öfriga underbefälet, då sådan förmon detta tillkommer.

Kostnaden för dessa underofficerare kan beräknas sålunda:

Beklädnadspenningar	25: —
Gratifikation	75: —
Dagaflöning under 62 dagar med 1: 25	77: 50.
	177: 50.
Afgår dagaflöning under 30 dagars beväringsmöte, som betalas af mötesanslaget .	37: 50.
Betalas således af beväringsfonden	140: —
200 underofficerare efter 140 rdr	28,000 rdr.

Beväringsfonden är nu 389,400 och bör inom trenne år eller då den blir en half million kunna bestrida denna utgift.

Beväringssoldat kan icke blifva korporal eller vice korporal. Desse hafva en annan och vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet, än som kan åläggas beväringssoldaten. Då det emellertid kan vara nyttigt att hafva ett lägre underbefäl bland beväringssoldaterne till biträde under detta manskaps marscher till mötena, föreslås:

att bland beväringssoldaterne ett antal af högst 24 på hvarje stambataljon må för visad skicklighet och pålitlighet förordnas till rotmästare och erhålla samma tobaksskilling som vice korporaler samt tilläggas något utmärkelsetecken.

Men det finnes bland de beväringsskyldige en klass, hvilken, om dess beväringspligt rätt ordnas, bör kunna lemna arméen duglige befälsämnen äfven för officersgraden. Denna klass utgöres af dem, hvilka inhemtat det kunskapsmått i allmänna ämnen, som utgör grundvalen för officersbildningen. Den stora afgången på befäl under ett krig, och som erfarenheten visar är betydligast bland officerarne, manar till att redan under fred vara betänkt på utvägar att förekomma alltför stor brist. Visserligen böra ock uppflyttningar kunna ske från underofficersgraderne, ja till och med från ledet, för utmärktare förmågor, men redan vid öfvergång till krigsfot måste en stor del af stammens underofficerare förrätta en tjenst, som eljest tillkommer subalternofficerare, och då arméen har ett oafvisligt behof äfven af annat vetande, än det, som endast på slagfältet förvärfvas, måste en *reserv* för officersplatserne hufvudsakligen sökas bland dem, som förvärfvat en något högre bildningsgrad.

Ungdomens militära uppfostran kan af naturliga skäl blifva bäst och fullständigast genomförd vid städernas elementarläroverk, synnerligast de högre. De beväringsskyldige som genomgått dessa läroverk, hvilkas afgångsexamen, motsvarar den förra studentexamen, hafva således icke allenast den allmänna, utan kunna ock inom kort antagas ega den militära underbyggnad, som fordras för att under beväringssoldatens längre öfningstid genomgå en befälskurs, någorlunda tillräcklig för att göra dem användbare såsom befäl, till en början vid depoterna och derefter i fält. Dertill fordras dock att deras vapenöfningspligt undergår någon förändring. De treåriga femton dagars vapenöfningarna, så nyttiga och behöfliga för beväringssoldaten att hos honom stadga en under rekrytskolan grundlagd soldatbildning, äro dock för mycket splittrade, att derunder en sammanhängande befälskurs skulle kunna genomgås. Äfven för de beväringsskyldige, som egna sig åt studier, för att derefter ingå i embetsverk och yrken, torde det vara fördelaktigare att få sin vapenöfningspligt sammanförd på 2 år, än att fullgöra den på 4. För dem som önska genomgå befälskursen, i utbyte mot beväringssoldatens vapenöfningspligt, kunde derföre öfningstiden bestämmas första året oförändradt till 62 dagar, men andra året till 42 dagar, i stället för 45 fördelade på 3:ne år. Den lilla afkortningen af 3 dagar torde vara billig ehuru obetydlig, och tiden 42 dagar är lika med den, som för underbefälsskolan blifvit beräknad. Den afdelning bland de beväringsskyldige, som sålunda skulle uppkomma, och i hvilken alla äro befälsämnen, synes på grund såväl af förvärfvad allmän bildningsgrad, som riktningen af dess vapenöfningar böra kallas elit-klass.

Till vinnande af detta ändamål föreslå kommitterade:

att beväringsskyldige, som aflagt afgångsexamen till rikets universiteter och blifva till beväringssoldater uttagna, må i stället för dermed förenad vapenöfningspligt, anmäla sig att blifva beväringseliter;

att äfven andra beväringsskyldige, som aflagt samma examen, må såsom beväringseliter på egen begäran antagas;

att beväringselit under första året genomgår en 62 dagars rekryt- och soldat-skola och under andra året 42 dagars befälsskola;

att beväringselit, som genomgått förestående vapenöfningar och dervid blifvit godkänd, samt i öfrigt har de egenskaper, som fordras af ett blifvande befäl, må, vid uppbåd till krigstjenst, konstitueras till underofficer och i mon af visad skicklighet äfven till officer.

Ju flere som frivilligt anmäla sig till beväringssoldater, desto fördelaktigare bör det i hvarje hänseende vara. Derigenom minskas antalet af dem, som genom lottning måste uttagas och i samma mon kännes beväringspligten, i följd af frivilligheten, lättare. Det kan emellertid icke antagas att särdeles månge skola ingå såsom frivillige, såvida icke någon ersättning gifves dem.

Då allmänna beväringsfonden icke vidare blir behöflig för beväringseliter och i ringa mon skulle anlitas för de från beväringssoldater befordrade underofficerare, — så ringa, att denna utgift snart bör kunna af räntemedel bestridas, kan den icke bättre och mera i öfverensstämmelse med sitt ändamål användas, än till uppmuntran för frivilligt inträde bland beväringssoldaterne. Huru stor ersättning, som kan lemnas, är naturligtvis beroende på antalet, som erlägga vapenöfningsfrihetsafgift och antalet frivillige, således svårt att på förhand beräkna, men om man antager, att till följd af den ökade beväringspligten antalet friköpte skulle uppgå till 2,000, att afgiften blefve minst 100 Rdr, så skulle en ersättning för hela vapenöfningstiden af 100 Rdr fördelad t. ex. med 50 på första, 10 på andra, 20 på tredje och 20 på fjerde året kunna gifvas ett lika antal eller 2,000 frivillige, samt om friköpningssumman något höjes ett årligt öfverskott uppkomma. Den beräknade ersättningen till de frivillige motsvarar ungefär 1 Rdr om dagen. Detta understiger icke obetydligt hvad en elit nu får i förhållande till hans tjenstetid, men denne förbinder sig till en tjenstgöring, för hvilken han eljest vore fri, då beväringssoldaten endast frivilligt åtager sig hvad som han vid lottning mellan 3 eller 4 kanske icke kunnat undgå. I öfverensstämmelse härmed föreslå kommitterade:

att frivillige beväringssoldater tilläggas en ersättning från allmänna beväringsfonden beräknad efter ungefärligen 1 Rdr för hvarje dag af de vanliga vapenöfningarna;

att intill dess lagen om beväringssoldater träder i verkställighet, allmänna beväringsfonden till hufvudsaklig del afsättes för dessa ersättningars bestridande;

att, om det oaktadt, ersättningarna något år icke skulle af fondens inkomster kunna bestridas, fyllnaden må tagas från anslaget till beväringens vapenöfningar.

Kommitterade anse sig slutligen böra ånyo uttala den tanken, att stam och beväring tillsammans utgöra svenska arméen, att stammen ensamt för sig icke bör till något krigsföretag användas, och att således ingen del af arméen kan sättas på krigsfot, utan att dess dertill hörande beväring uppkallas. Denna tanke är redan nu icke främmande för arméens organisation och den utgör grundvalen för den, som af kommitterade föreslås. Den bör ock oförtydbart uttalas i beväringsförfattningen. Kongl. Maj:ts höga rätt att »*under krig*», eller »*när eljest rikets försvar*» det påkallar, till vapentjenst uppbåda större eller mindre delar af beväringen, är uttryckt i 10 § af 1860 års beväringslag, och beväringsmanskapet kan enligt 12 § användas till förstärkande af arméens och flottans trupper, hvarjemte landet är indeladt i beväringsområden i förhållande till stamtrupperne. Då *före* ett krig arméen *måste ställas på krigsfot* och försvaret, innan det i verkligheten inträder, måste beredas, kan således beväring för detta ändamål uppkallas, öfvas och i stammens led insättas. Detta måste vara de nämnde lagbestämmelsernas mening. De skulle eljest sakna all verklig betydelse. I en fråga af denna vigt, en fråga hvaraf krigsmaktens ordnande beror, bör emellertid lagen uttrycka sig med en klarhet och bestämdhet, som gör hvarje misstydning omöjlig.

Den af kommitterade i det föregående föreslagna organisation af beväringsmanskapet skulle, enligt närlagda bilaga B, medföra en ökad kostnad, utöfver den nuvarande, af 357,069 Rdr Rmt.

Landstormen.

Denna angelägna länk i försvaret, som finnes i alla andra land och som, i likhet med beväringsålderns utsträckning, ingår i begreppet om en folkbeväping samt i den allmänt yttrade önskan om en sådan, saknas hos oss alldeles och måste nybildas.

Ingen värnförfattning är fullständig utan landstorm. Den hänvisar på den höga pligten för mannen, att så länge hans bästa år räcka, deltaga i landets försvar, men denna pligt inskränkt under hans senare år till *hemortens.*

Vårt brödraland Norge har, utom sin *tioåriga* vapenpligt, en *landstorm* för landsorternas och en *kjöbstadsbeväbning* (stadsbeväring) intill 45 år för städernas försvar. I Danmark står hvar och en, efter slutad *sextonårig* krigspligt, qvar uti en allmän *reservklass* ända till 45 år, men de, som bo 2 mil nära sjökusten, äro i *kystmilisen* ända till 50 år. Dessutom hafva alla de större städerna en *borgervæbning*, skyldig till dessas försvar. I Preussen inträder, efter hvarje mans *nittonåriga* vapenpligt i arméen, en *elfvaårig* tjenstskyldighet ända till 50 år i landvärnet till landskapets försvar. I Frankrike står hvarje fransman, efter tillbragte 8 år i det »mobila» nationalgardet, qvar i det »sedentaira» ända till 60 år, under hvilken tid alla äro underkastade att uppkallas så väl till den inre ordningens försvar, som att under *ett* år biträda i arméen till fästningars, kusters och gränsers försvar. Härvid utgå först ogifte, sedan gifte utan barn, och slutligen gifte med barn, allt efter ålder, de yngre först, de äldre sedan, efter en noga lagbestämd ordning. I Belgien är borgargardet deladt i tre uppbåd, af hvilka det första kan gå i fält och består af alla de ogifte mellan 21 och 31 år, som dragit frilott i den allmänna beväringen; det andra: af gifte och ogifte, från 21 till 40 år, användas inom landsorten till befästningars försvar m. m.; det tredje af alla intill 50 år bildar den egentliga landstormen. I alla land finnas mer och mindre liknande bestämmelser för uppkallande delvis af alle vapenföre.

Då intet skäl är tänkbart, hvarföre Sverige, mera än andra land skulle kunna undvara en inrättning, som tillhör sjelfva beväringssystemet, samt då vi inom vårt eget land hafva det vackra föredömet af en befolkning, som för mera än 50 år sedan och före den allmänna beväringsinrättningens lagstadgade införande, sjelf begärde att få organisera sig till sin landsorts försvar i kompanier och bataljoner, med en vapenpligt ända till 50 år, hvilket åtagande har sitt stora värde, oaktadt detta landskaps befrielse från den vanliga beväringsskyldigheten, så böra landets alla öfriga orter icke tveka att följa Gotlands föresyn, hvarföre kommitterade föreslå:

att alle vapenföre män från 20 till 50 år, hvilka icke tillhöra arméen eller beväringen, skola utgöra en landstorm, som kan uppbådas till hemortens försvar.

För ett så utomordentligt tillfälle, som landstormens uppbådande, då alla, som möjligen kunna bära vapen, böra deltaga i försvaret, och för den kortare tjenstgöring, som dervid ifrågakommer, måste de skäl vika, som tala emot ynglingars användande till krigstjenst före 22 år, och bör landstormen derföre icke sakna dem som äro mellan 20 och 22 år. I Preussen, der beväringsåldern börjas vid 20 år, är man dock från 17 år tjenstskyldig i landstormen.

Kommitterade hafva ansett följande stadganden lämpliga vid en landstorms inrättande:

Från inskrifning i landstormen gälla samma befrielser som i allmänna beväringen.

Landstormen delas i tvenne uppbåd:

Det *första:* män från 20 till 40 år.

Det *andra:* män från 40 till 50 år.

(Uppbåden kunna till styrkan beräknas utgöra å 100 af hela befolkningen.

Det *första:* från 20—22 år: 1.75.
» 32—40 » 5.75. 7.50.
Det *andra:* » 40—50 » . . 5.

Då i beväringsåren nära 40 för 100 måste afräknas för otjenstbare, befriade, sjuke, arméen tillhörige m. fl., kan antagas, att i landstormen åtminstone 60 för 100 af allahanda skäl afgå, så att till landstormen icke lärer kunna beräknas utgå mera än

för första uppbådet 3 för 100, och
» andra » 2 » » af hvarje orts hela befolkning. Då allt mankön inom de 10 beväringsåren, mellan 22 och 32 år, utgör ungefär 8.5 å 100 af hela befolkningen, men 40 å 100 häraf måtte afdragas, så kan antagas, att något mera än 5 å 100 af hela befolkningen i en ort utgör dess beväringsklasser. Exempelvis skulle således Stockholms stads 10 beväringsklasser utgöra ungefärligen något mera än 6,000 man; dess landstorms första uppbåd omkring 3,600 och andra uppbådet 2,400 man).

Landstormen bildas i kompanier och bataljoner.

Om en socken ej kan bilda ett kompani af 100 man, tillhörande första uppbådet, förenas dess manskap med en närgränsande socken, helst tillhörande samma församling, men får icke splittras till olika kompanier.

Kompaniet har en kapten och två löjtnanter, samt en underofficer för 50 man och en korporal för 25.

Flere socknars manskap, hvaraf minst 600 tillhöra första uppbådet, bilda en bataljon.

Kompaniers och bataljoners styrka kan vara olika.

Landshöfdingen har befäl öfver länets landstorm ända till dess den uppbådas i tjenstgöring, då den träder under militärbefäl. Bataljons- och kompanichefer nämnas af konungen på landshöfdingens förslag. Subalternofficerare nämnas af landshöfdingen bland tre på förslag af kompaniet uppförde. Underofficerare och korporaler nämnas af kompanichefen bland tre på förslag af kompaniets manskap uppförde.

Kompanicheferne föra rullor öfver sitt manskap med ledning af de årliga mantalslängderna. En afskrift af rullan insändes årligen till landshöfdingen.

Första uppbådet bör till frivilliga vapenöfningar sammankomma kompanivis två söndagseftermiddagar årligen; öfningarna skola hufvudsakligen bestå i marsch och enkla rörelser.

Andra uppbådet kan ej uppkallas förr än första blifvit det förut.

De beväringsklasser eller delar af dem, hvilka ej äro inkallade till arméen, utgå med landstormens första uppbåd i sin ort.

Hvarje till landstormen hörande man är skyldig kläda och föda sig på egen bekostnad, då han uppbådas. Landstormen har ingen föreskrifven uniform, annan än den, hvarom kompaniet frivilligt kan öfverenskomma. Åt fattige skaffar i krig kommunen klädsel.

Staten anskaffar i krig gevär åt dem, som icke ega sådane, samt ammunition.

Landstormen kan endast af konungens befallningshafvande, på konungens i statsrådet fattade beslut, uppkallas i krig eller då inhemskt lugn störes.

Landstormen, uppkallad, står under krigslagarne.

Hvarje län utgör i förhållande till dess vidsträckthet ett eller flere landstormsområden. För Stockholms stad utgöra de yttre befästningslinierna landstormsområdet.

Första uppbådet har tjenstgöringsskyldighet inom landstormsområdet. Andra inom socknen. För Stockholms stad inom tullarne.

Landstormens första uppbåd är icke tjenstskyldigt längre än 14 dagar, andra icke mer än 8 dagar för hvarje gång.

Landstormens män hafva samma rätt till krigsbelöningar för visad mandom och samma rätt till pensioner som arméen.

Frivilliga skytteföreningar blifva för landstormen af stor nytta och bilda, der sådane finnas, dess stam och kärna. Dessa föreningars hastiga och vidsträckta utgrening under en tid af osäker fred, samtidigt med kriget i ett grannland, der intet spor visade sig af en sådan rörelse, är ett ojäfaktigt intyg å att svenska folket är ett krigiskt folk, som vill bereda sig till sitt lands försvar. Sådana föreningar förskaffa landstormen vapenöfningar, hvilka icke kännas betungande, då de äro frivilliga; de förskaffa den del af landstormen som dertill har råd, gevär, och erfarenheten har visat, att många göra dervid oegennyttiga uppoffringar, vida öfverstigande hvad man af deras ställning kunnat vänta. Landstormen vinner härigenom under fred lif och känsla af sin tillvaro, hvilka den på intet annat sätt kunde vinna. Då nästan alla medlemmar af skytteföreningar äro inom bevärings- eller landstormsåren, och således, om de icke redan såsom beväring ingått i arméen, tillhöra landstormen, då denna uppkallas, erhålla föreningarna sjelfva härigenom en mera stadgad militärisk ställning och form, inom hvilken deras fria verksamhet, till vinnande af vapenfärdighet och till biträde vid försvaret, icke kan annat än vara välgörande. De *erbjuda* landstormen öfvadt och villigt befäl och underbefäl af alla grader, ehuru det är klart att föreningarnas befäl och öfverbefäl, som endast kan befatta sig med den frivilliga verksamheten, måste i denna sin ställning upphöra då landstormen uppkallas, enär landstorms-befälets rätt då inträder. Men häraf blifva ock några ytterligare bestämmelser rörande de frivilliga skytteföreningarna behöfliga.

I öfverensstämmelse med de åsigter som redan blifvit uttalade i det afgifna betänkandet om den allmänna medborgerliga krigsbildningen, anse kommitterade således att

sedan en lag om landstorm, byggd på de grunder, här ofvan blifvit i underdånighet framställde, är antagen, Kongl. förordningen den 8 Mars 1861, »angående frivillige skarpskytteföreningar» måste undergå de förändringar, som af landstormens inrättande äro en följd, och hvarigenom så väl föreningarna som deras öfverbefäl — utan inskränkning för öfrigt i den frivilliga och nyttiga verksamheten — intaga den ställning, som betingas deraf, att föreningarna ingå i rikets ordnade stridsmakt.

Bil. A.

Jemförelse emellan kostnaden för de nuvarande indelde trupperne och en deremot svarande styrka, uppsatt genom allmän beväring.

Kostnaden för den indelde soldaten kan upptagas under trenne särskilda hufvudafdelningar: *Vapenöfningskostnad*, samt kostnaden för hans *utredning* och för hans *underhåll* den tid han ej är i effektiv tjenstgöring.

Den förra kostnaden bestrides helt och hållet af staten; utredningen åter, alltefter regementenas natur af rothålls- eller rusthålls, af staten eller af rusthållaren, och underhållet ensamt af rote- och rusthållarne.

A) Vapenöfningskostnad.

Härvid hafva kostnaderne för åren 1859 och 1860 lagts till grund, emedan under dessa år mötestiderna varit bestämda efter 1858 års nu gällande underhållsreglemente, en högre provianteringsstat än förut varit tillämpad och inqvarteringsgifvare erhållit en med 50 procent förhöjd ersättning för under tåg lemnad portion. Upphandlingsprisen hafva ock dessa år i allmänhet varit högre än de efterföljande åren.

Kostnaderne för befäls- och rekrytmöten äfvensom för exercisskvadroner, hvarunder öfningar förehafvas i och för soldatens och ryttarens danande och hvaraf fördelarne efter hand tillfalla hvarje man, hafva, sammanlagde med kostnaderne för regements- och skvadronsmöten samt den för marscher till och ifrån mötesplatserne, underhåll af sjukvårdsmateriel och arvoden till förvaltningspersonalen vid regementena, blifvit lika fördelade på hvarje nummer. Deremot hafva kostnaderne för öfningsläger och korporalskolor *icke* blifvit inberäknade. Dessa öfningar huru nödvändiga och maktpåliggande de än äro, böra snarare hänföras till utbildandet af ett skickligt befäl, än de kunna sägas tillhöra den egentliga soldatbildningen.

Med iakttagande häraf samt af hvad föröfrigt, under bilagde tabeller 1 och 2, är omförmäldt, hafva vapenöfningskostnaderne på regementenas vanliga mötesplatser, för år räknadt, utgjort:

för en infanterist . . . . . Rdr 15: 74 samt
för en kavallerist . . . . . » 71: 23.

B) Kostnaden för soldatens utredning. (Beklädnads-, Utrednings-, Gevärs- m. fl. persedlar) samt för hans underhåll då han ej är i tjenstgöring.

Då denna kostnad utgår efter väsendtligen olika grunder vid infanteriet samt vid kavalleriet, bör densamma ock, efter dessa grunder, särskildt redovisas.

1. För Infanteriet.

a) Staten bestrider kostnaden för *utredningen* vid rothållsinfanteriet.

Af närlagde tabeller 3 och 4, hvilka äro grundade på i Krigscollegium erhållne upplysningar, synes, att denna kostnad för hvarje nummer uppgår om året

för beklädnad (äfven innefattande kapotten) . . . . Rdr 16: 04.
» remtygs-, utrednings- och trosspersedlar . . . . » 3: 72.
» gevärspersedlar . . . . . » 1: 85.
eller tillsammans Rdr 21: 61.

Vid rusthållsinfanteriet (afsutet kavalleri) bestrides kostnaden för utredningen af de rustande. Beloppet af denna kostnad är här antagen lika som vid rothållsinfanteriet.

b) Underhållet (hvarmed förstås soldatens förmoner af roten), drabbar rotehållaren ensam.

Då de vakansafgifter, som enligt kontrakt erläggas af ett mindre antal rotar vid regementena, ofta äro betingade af enskilda förhållanden och af den fördel, enskilde rotehållare finna vid roteringspligtens fullgörande med penningar, kunna dessa vakansafgifter icke heller anses uttrycka den allmänna kostnaden för en soldats underhåll. Närmare det rätta torde man komma, om man till grund för denna kostnad lägger den vakansafgift, som vid de årliga markegångssättningarna bestämmas för nya roteringen och hvilken, enligt gällande föreskrifter, bör motsvara kostnaden för ordinarie roteringen inom samma ort.

Den tabell, som efter dessa markegångsvärden, blifvit uppgjord och här under n:r 5 bifogas, utvisar att denna kostnad om året i medeltal utgör . . . . . Rdr 90: 86

2. För Kavalleriet.

Såväl *utredningen* (för karlen och hästen) som *underhållet* mellan tjenstgöringstiderne bekostas vid dessa regementen ensamt af de rustande, som deremot fått sig vissa förmoner af staten medgifna. Dessa förmoner bestå dels uti rusthålls- och augmentsräntor, anslagna till understöd för rustningen, och dels i befrielse från den rotering, hvilken rusthållshemmanet, ifall rustning ej blifvit detsamma pålagd, varit skyldigt att utgöra. Att här med tillförlitlighet uppgifva värdet af dessa förmoner är väl icke möjligt, men såsom grund för nedanuppgjorda beräkningar häraf hafva blifvit lagda de upplysningar, som inhemtats utur Krigs- och Kammarcollegiernas svar år 1854 på en af Kongl. Maj:t aflåten nådig remiss, angående nämnda räntors belopp vid Smålands husarregemente. Man har så mycket mindre tvekat att anse den utredning af ifrågavarande räntors värde, som innefattas i berörde embetsutlåtande, vara nära öfverensstämmande med det verkliga förhållandet vid rusthållsregementena i allmänhet, som, om äfven de räntor, hvilka blefvo lifregementet anslagna, kunna med säkerhet antagas varit högre än de, som vid uppsättandet af Smålands husarregemente kommo de rustande till del, det med icke mindre visshet kan påstås, att räntorna vid det skånska rytteriet nu falla icke obetydligt derunder. Dessa räntor, som, i likhet med alla öfriga sådana i de »conqueterade provinserna» för nära 200 år sedan sattes i penningar, hafva sedermera sjunkit till ett jemförelsevis ringa belopp emot räntorna inom det gamla Sverige, hvilka alla blifvit satta i persedlar.

Om således rustnings- och augmentsräntorna (förvandlade efter 1862 års markegång), beräknas efter hvad de för Smålands husarregemente utgöra, och roteringsfriheten, — på sätt bilagde tabell 7 närmare utvisar, — upptages till samma siffra, som för effektiv rotering blifvit beräknadt, visar sig, att årskostnaden för en indeld kavallerist (vapenöfningskostnaden oberäknad), uppgår till . . . . . Rdr 332: 59.

Sammanföras alla dessa utgifter, så synes af bifogade tabeller n:na 6 och 7, att årliga kostnaden blifver för
en indeld infanterist . . . . . Rdr 128: 21.
kavallerist . . . . . » 403: 82.

De kostnader böra nu uppgifvas, som skulle ifrågakomma för en, till antalet med den indelda jemförlig, af beväringsmanskap bildad stam. Men dessförinnan måste en redogörelse lemnas för de grunder, hvarpå beräkningen af dessa kostnader blifvit uppgjord.

Sveriges nu egande krigsstyrka (stamtrupper och 5 klasser beväring, tillhörande arméen) uppgår till ett sammanräknadt belopp af i rundt tal 114,500 man. Häruti ingår den nuvarande indelda arméen med

infanteri	20,239	man
kavalleri	3,300	»
eller tillsammans	23,539	man.

Då en beväringsklass vid arméen kan i rundt tal beräknas till 17,000 man, så fordras det 7 klasser, för att ensamt med beväring uppbringa krigsstyrkan till det nu befintliga antalet af stam och beväringsmanskap, hvaruti ingen nedsättning kan ifrågasättas. Antages nu indelda arméen, för jemn räkning, till 24,000 man, så motsvaras detta antal jemnt af 4,000 man utur hvardera af de 6 första klasserna, men det ersättes icke derigenom. — Den afgång, som inträffar bland beväringsmanskapet kan nemligen icke, såsom vid stående hären, efter hand fyllas, utan den styrka, som erhålles genom de ingående årsklasserna, måste så beräknas, att den icke genom vanlig afgång nedsjunker under det antal, som för ändamålet erfordras. Då härtill kommer, att vid indelda arméen, med dess långa tjenstetid, rekryternes antal utgör en ringa procent af dess styrka, men att vid en beväringsarmé alltid en hel årsklass består af rekryter, och att dessa endast undantagsvis, om ens någonsin, kunna vid ett krigs utbrott vara så utbildade, att de böra anses såsom stam, så fordras det ytterligare minst 4,000 man af den 7:de årsklassen eller tillsammans 28,000 man, för att utur en så sammansatt armé skall kunna utgå en stamtrupp, som till antalet ersätter indelda arméen.

Dessa årsklasser böra på de särskilda vapnen fördelas sålunda, att

till infanteriet anslås	3,500	man
till kavalleriet	500	»
tillsammans	4,000	man.

Hvad beträffar den tid, under hvilken manskapet borde beräknas vara i tjenstgöring, för att vinna den utbildning och krigsduglighet ändamålet kräfver, har, i enlighet med hvad intill senaste tider varit i Preussen gällande, blifvit antaget 2 års tjenstgöring för infanteriet, men 3 års för kavalleriet, dels i anseende till den längre tid utbildningen för detta vapen kräfver, dels ock det större antal manskap, hästarnes skötsel fordrar, samt derefter vid infanteriet en månads vapenöfning för 3:dje, 4:de, 5:te och 6:te klasserne, och vid kavalleriet 2 månader för 4:de, 5:te och 6:te klasserne, hvaremot 7:de klassen vid båda vapnen antagits under fred permitterad.

Då således det beväringsmanskap, som skulle uttagas för att bilda *stam* åt det öfriga, måste under längre eller kortare tid, allt efter vapnens olika natur, qvarhållas i ständig tjenstgöring, har, för beräknandet af årliga

kostnaden för en sådan stamtrupp, de nuvarande förhållandena vid värfvade arméen i det hufvudsakligaste tagits till grund.

Här bifogade tabeller 8 och 9 utvisar sålunda sammanlagda årskostnaden för en konskriberad

infanterist till . . . . . Rdr 140: 03.
kavallerist » . . . . . » 603: 50.

En närmare redogörelse för de belopp, hvaraf nyssnämnde summor erhållits, torde så mycket heldre vara af nöden, som den slutliga jemförelsen derigenom underlättas. För större åskådlighet följa, så vidt möjligt är kolumnerna i den ordning, de uti de åberopade tabellerne blifvit uppförda.

Marschkostnaden är upptagen till hvad densamma i medeltal nu årligen utgör för hvar och en beväringsskyldig inom hela riket, fram och åter, emellan hemorten och vapenöfningsplatsen.

Portionspriset med bröd och portionsskilling är det medelpris, hvartill dessa utgifter, enligt senast fastställda provianteringsstat, utgår för värfvade trupper.

Beklädnaden för de årsklasser, som året om äro i tjenstgöring, är beräknad enligt nu gällande passevolanskontrakt med lifgardesregementena; likaså är sadelmunderingen upptagen efter de grunder, som nu för lifgardet till häst gälla.

För samma årsklasser äro *remtygs-, utrednings- och gevärspersedlar, kaserninventarier, sjukvård m. m.* och vid kavalleriet *stallinventarier, skoning* och *medikamenter* upptagne till det pris, hvartill passevolansen för alla dessa titlar vid regementena i medeltal uppgå.

Slitningskostnaden för *beklädnad, remtyg m. m.* för 3:dje, 4:de, 5:te och 6:te årsklasserna af infanteriet, hvilka äro sammandragna endast under exercismånaderne, är uppförd till samma belopp, som blifvit beräknad för en roterad soldat med motsvarande tjenstgöringstid.

För 4:de, 5:te och 6:te årsklasserna af kavalleriet är samma slitningskostnad beräknad efter det kända förhållande, att slitningen under exercisen är dubbelt större än under annan lika lång tjenstgöringstid.

Remonteringen: hästarnes antal är beräknadt till $^6/_7$ af manskapets, eller för den styrka, som under exercistid vore sammandragen. Inskränkning häruti kan icke ske, synnerligen då inga särskilda hästar för underbefäl och trumpetare blifvit upptagne; — priset, 450 rdr, är det belopp, hvartill remonteringen är bestämd vid artilleriregementena, för hvilka kronan sjelf besörjer remonteringen; medeltjenstetiden är på grund af insända upplysningar antagen till 10 år och blifver, till följd derutaf årskostnaden för remonteringen 45 rdr för häst.

Utfodringen: priset för densamma, rdr 315: 10, är medelbeloppet under de senare åren af fouragepriset vid lifgardet till häst, vid hvilket regemente fourageringen icke är på passevolans.

Kasernbyggnad; den är beräknad för den styrka, som under *hela* året vore i tjenstgöring, samt dessutom för en af de åldersklasser, som kortare tid skulle vapenöfvas; detta senare för beredande af möjlighet att inkalla någon förstärkning, om detta af behof skulle påkallas. — På hvarje man är sålunda påförd:

vid infanteriet $^3/_7$ och vid kavalleriet $^4/_7$ af den summa, hvartill kasernbyggnad på man uppgår.

Till grund för kostnadsberäkningen är tagen en uti Malmö nyligen uppförd sådan byggnad, under iakttagande af att, då denna, afsedd för 120 man, kostat 46,573: 75, man ansett att, genom uppförande af större kaserner, summan kunnat något nedsättas och derföre upptagit den till endast 45,000 rdr, hvilket för man utgör 375 rdr, hvarå för årlig inqvarteringskostnad blifvit uppförde 5 procent eller 18: 75 och till reparation och underhåll 2½ procent eller 9: 37. — Summa årskostnad för man 28: 12.

Lägerkostnader: då dels kasernbyggnad endast för en af de äldre årsklasserna är uppförd, dels svårighet ofta måste möta att så välja garnisonsorter, att de för sammandragning af alla årsklasserna blifva lämpliga, samt dessutom den öfriga beväringen måste i orterne öfvas, har lägerkostnad blifvit påförd hvarje man för den tid, då alla årsklasserna till gemensamma öfningar samlas. — Kostnaden har på grund af erhållna upplysningar om slitning m. m. blifvit upptagen till 1: 50 för infanteriet, och för kavalleriet med längre öfningstid till 2: 50 för man.

Stallbyggnad: Antalet spiltor är beräknadt efter hästarnes, med tillägg af 10 procent sjuk-spiltor. För kostnaden har äfven en i Malmö nyligen uppförd sådan byggnad blifvit lagd till grund. Denna, beräknad för 40 spiltor, kostade 23,850 rdr, eller nära 600 rdr för spilta. Af samma skäl, som i afseende på kasernbyggnaden blifvit anförda, har denna summa blifvit nedsatt till 500 rdr, eller, med sjukspiltorne inberäknade, till 550 rdr för häst.

Då kostnaderne för underhåll af stall äro ganska betydliga, har man icke vågat upptaga den till mindre än 3½ procent, hvarföre årspriset utföres med

stallhyra efter 5 procent	27: 50
underhåll efter 3½ procent	19: 25
tillsammans	46: 75.

Jemföras nu kostnaderne för indeld stamtrupp med en sådan, tagen utur den allmänna beväringen, så befinnes på sätt tab. 10 utvisar, att *vid lika nummerstyrka* årliga kostnaden för en konskriberad armé öfverstiger den för den indelda med 898,168: 98 rmt.

Uttages åter årligen 4,000 man utur hvarje af de sju klasserna i öfverensstämmelse med hvad här ofvan såsom behöfligt blifvit anfördt, blifver den konskriptionsarmé, som skulle ersätta den indelda, 28,000 man och kostnaden för densamma, enligt bilagde tabell 11, 1,615,536: 81 högre än för den indelda.

Härtill komma dessutom åtskilliga förhållanden, som måste göra skillnaden i kostnad emellan en konskriberad stamtrupp och den indelda större än hvad ofvan anförda siffror utvisa. Lika litet, som de nu af rust- och rotehållare betingade vakansafgifter kunna beräknas att till samma belopp utgå, derest hela indelningsverket skulle upphöra, lika litet kan i samma fall staten påräkna, att till fullo återbekomma värdet af de räntor, som till rustningen äro anslagna och hvilka, för beräkningen af den indelde ryttarens kostnad, äro lagda till grund. — En annan anmärkningsvärd omständighet är den, att för bildande af duglige och pålitlige korporaler i allmänhet erfordras längre tid, än den, hvarunder den konskriberade truppen skulle till oafbruten tjenstgöring hållas; till följd hvarutaf dessa korporaler måste — åtminstone vid infanteriet, der tjenstgöringstiden är kortast — utses ibland dem, som tillhöra äldre årsklasser, hvarigenom åter den styrka ökades, som året om vore i tjenstgöring.

Slutligen må bemärkas, att i ofvan uppgjorda beräkningar endast varit fråga om *manskapet*, och att intet afseende blifvit fästadt på aflöningen af det *befäl*, som tillhör den olika mot nu organiserade truppen. En ej ringa kostnad, utöfver den nuvarande, uppkomme likväl, då befälet såsom i ständiga garnisoner förlagdt, måste lönas efter värfvad stat och inqvartering åt detsamma beredas, antingen in natura eller genom lönetillägg.

Sammanräknas alla dessa utgifter, och tages äfven i betraktande de omkostnader för en gång, hvilka blifva en följd af kaserners och stallbyggnaders uppförande i åtskilliga delar af landet, så inses lätt den ganska betydliga kostnad, som införandet af en konskriptionsarmé, i stället för den indelda, skulle medföra.

TAB. 1.

Tabell, utvisande vapenöfningskostnaden för Indelta Infanteristammen, på regementenas vanliga mötesplatser; deruti inberäknadt marschkostnader, underhåll af sjukvårdsmateriel och arvode till förvaltningspersonalen.

Regemente eller Corps.	År 1859. Antal Portionstagare.	År 1859. Mötes-kostnad.		År 1859. Vapenöfnings-kostnad för nummer.		År 1860. Antal Portionstagare.	År 1860. Mötes-kostnad.		År 1860. Vapenöfnings-kostnad för nummer.		Medelbelopp af begge årens vapenöfnings-kostnad för nummer.	
Lif-Regementets Grenadier-Corps	—	—	—			478	8,188	29				
Första Lif-Grenadier-Regementet	993	16,437	80			1,176	14,930	49				
Andra » »	956	14.516	19			964	11,612	35				
Westgöta Regemente	972	14.001	14			978	13,709	75				
Smålands Grenadier-Bataljon	—	—	—			472	8,725	41				
Uplands Regemente	—	—	—			1,134	16,228	10				
Skaraborgs »	1,106	16,677	71			1,108	17,173	28				
Södermanlands »						985	14,751	35				
Kronobergs »	997	13,290	91			—	—	—				
Jönköpings »	1,014	14.993	49									
Dal »	—	—	—			1,094	21,885	34				
Helsinge »	1,028	17,980	17			1,130	18,366	92				
Elfsborgs »	997	15.430	84			1,068	16.324	11				
Westgöta-Dals »	1,180	17,733	14			1,114	17.715	96				
Bohusläns »	881	13,801	31			875	14.510	41				
Westmanlands »	—	—	—			—	—	—				
Norrbottens Fält-Jägare-Corps	—	—	—			366	6,815	06				
Westerbottens » »	—	—	—			406	7,947	11				
Calmare Regemente	1,049	14,308	62			—	—	—				
Nerikes »	—	—	—			681	12,394	83				
Wermlands »	867	13,613	73			884	16.504	58				
Jemtlands Fält-Jägare-Corps	428	9,282	10			446	10,069	64				
Norra Skånska Infanteri-Regementet	683	10.584	71									
Södra » »	773	10,890	41			—	—	—				
Summa	13,924	213,542	27	15	34	15,359	247,852	98	16	14	15	74

Anmärkningar:

1. Då den enda grunden för fördelningen å nummer af vapenöfningskostnaden måste hemtas från det antal portionstagare (se anm. 2), som bevistat årets regementsmöte, så hafva utur denna tabell de regementen uteslutits, hvilka samma år ej haft regementsmöte.

2. Alldenstund mötes-passevolansen af mötesanslaget utbetalas, äro de nummer, som af nämde passevolans åtnjuta portionsersättning, bland portionstagarne inräknade.

TAB. 2.

Tabell, utvisande vapenöfningskostnaden för Indelta Cavalleriet på regementenas vanliga mötesplatser; deruti inberäknadt marschkostnader, underhåll af sjukvårdsmateriel och arvode för förvaltningspersonalen.

Regemente eller Corps	År 1859. Antal portioner och rationer.	År 1859. Mötes-kostnad.		År 1859. Vapenöfnings-kostnad för nummer.		År 1860. Antal portioner och rationer.	År 1860. Mötes-kostnad.		År 1860. Vapenöfnings-kostnad för nummer.		Medelbelopp af begge årens vapenöfnings-kostnad för nummer.	
Lif-Regementets Dragon-Corps	465	38,204	16			468	42,652	50				
Lif-Regementets Hussar-Corps	—	—	—			478	37,406	80				
Smålands Hussar-Regemente	483	27,157	54			—	—	—				
Skånska Hussar-Regementet	933	51,181	66			—	—	—				
Skånska Dragon-Regementet	938	52,125	31			—	—	—				
Jemtlands Hästjägare-Corps	182	12,695	73			191	13,210	45				
Summa	3,001	181,364	40	60	43	1,137	93,269	75	82	03	71	23

Anmärkningar:

1. Då den enda grunden för fördelningen å nummer af vapenöfningskostnaden måtte hemtas från det antal manskap och hästar (se anm. 3), som bevistat årets regementsmöte, så hafva utur denna tabell de regementen uteslutits, hvilka samma år ej haft regementsmöte.

2. Alldenstund mötespassevolansen af mötesanslaget utbetalas, äro de nummer, som af nämnde passevolans åtnjuta ersättning, bland vid mötet närvarande manskap och hästar inräknade.

3. Då så väl hästar som karlar underhållas af mötesanslaget, har vid fördelningen å nummer af möteskostnaden tagits ett medeltal af antalet hästar och manskap, för hvilka under årets regementsmöte rationer och portioner utgått; dock att, då rationen kan antagas 50 procent dyrare än portionen, detta medeltal beräknats sålunda, att, der rationerna understigit portionerna, till de förre blifvit lagde $\frac{2}{3}$ af skillnaden uti antalet, samt att deremot, då portionerna varit färre, $\frac{2}{3}$ af skillnaden tillagts dem, fön att erhålla nämnda medeltal.

TAB. 3.

Tabell, utvisande kostnaden för Indelde roterade soldatens beklädnad efter af Krigs-Kollegium gjorda utbetalningar för år 1861.

Munderingspersedlarnes Namn.	Anskaffningspris.				Andel, som utgår för år.	Årskostnad för nummer.	
1. *Underhållne af Beklädnads-direktionerna.*							
Halsduk	—	55					
Vapenrock	21	35					
Klädesbyxor	11	82					
Kalsonger	1	94					
Linnestibletter	1	31					
Strumpor	1	16					
Skjorta	2	12	40	25	$\frac{1}{4}$	10	06
Linnebyxor			4	52	$\frac{1}{5}$	—	90
Skor	4	—					
Stöflar	9	—	13	—	$\frac{1}{8}$	1	63
Hufvudbonad			7	10	$\frac{1}{9}$	—	79
R:dr			64	87		13	38
Kostnaden förminskas med 7 procent, för anskaffning med samma anslag af lägermössa och beklädnad för indragne nummer						—	94
Alltså verkliga utgift						12	44
2. *Underhållen af Krigs-Collegium.*							
Kapott			27	50		3	60
Summa R:dr						16	04

Anmärkning.

För de till regementenas löningsfonder indragna eller för andra ändamål vacanta numren skola beklädnadsmaterialier finnas i regementsförråden att tillgå för händelsen af numrens rekrytering; men härtill, liksom till anskaffning och underhåll af truppens lägermössor samt några andra persedlar, bestås ej särskilda medel, utan skall kostnaden bestridas med inbesparda tillgångar.

TAB. 4.

Tabell, utvisande kostnaden för Indelde roterade soldatens remtygs-, utrednings- och trosspersedlar, efter den vid bestämmandet af slitningsersättning för dylika persedlar, i de fall, sådan ersättning ifrågakommer, gällande beräkningsgrund.

Persedlarnes Namn.	Anskaffningskostnad och 10 proc. underhåll.		Slitningsersättning Å man för året.			
Remtyg och Utredning.						
Ränsel med remmar	11	—	—	90		
Bandoller med rem	10	45	1	02		
Mattornist	1	37	—	36		
Kopparflaska	4	67	—	18		
Flaskrem	1	10	—	12	2	58
Tross.						
Kokkittel $\frac{6}{100}$	11	—				
Yxa $\frac{6}{100}$	1	43				
Skyffel $\frac{6}{100}$	1	37	—	12		
Proviantsäck $\frac{1}{10}$	2	47				
Jernstör $\frac{1}{100}$	3	85				
Tält $\frac{7}{100}$	110	—	1	02	1	14
Summa	158	71			3	72

TAB. 5.

Tabell, utvisande Rotehållarnes kostnader för underhållet af Soldat, enligt för hvarje Län uppgjord beräkning för år 1860.

Regemente eller Corps.	Län.	Antal Rotar.	Kostnad på rote inom Länet.		Kostnad på rote inom Regemente eller Corps.		Medelbelopp af kostnaden på rote inom hela roterade infanteriet.	
Första Lif-Grenadier-Regementet	Östergötlands	1,244	77	43	77	43		
Uplands Regemente	Upsala	957	121	12	131	48		
» »	Stockholms	243	172	28				
Skaraborgs »	Skaraborgs.	1,200	103	—	103	—		
Södermanlands »	Södermanlands. . . .	1,200	66	17	66	17		
Kronobergs »	Kronobergs	1,100	125	—	125	—		
Jönköpings »	Jönköpings.	1,100	80	17	80	17		
Dal »	Stora Kopparbergs .	1,200	103	78	103	78		
Helsinge »	Helsingland	900	61	74	61	88		
» »	Gestrikland	300	62	29				
Elfsborgs »	Elfsborgs.	1,191	104	50	104	53		
» »	Göteborgs	9	108	87				
Westgöta-Dahls »	Elfsborgs.	900	104	50	104	13		
» »	Skaraborgs.	300	103	—				
Bohusläns »	Göteborgs	904	108	87	108	87		
Westmanlands »	Westmanlands. . . .	940	113	35	109	75		
» »	Stora Kopparbergs .	205	103	78				
» »	Örebro	55	70	64				
Norrbottens Fältjägare-Corps . . .	Norrbottens	483	66	—	66	—		
Westerbottens » » . . .	Westerbottens. . . .	460	60	71	60	71		
Calmare Regemente	Calmare	347	92	75	98	46		
» »	Jönköpings.	401	80	10				
» »	Kronobergs	352	125	—				
Nerikes »	Örebro	474	70	64	79	85		
» »	Wermlands	292	94	80				
Wermlands »	Wermlands	908	94	80	94	80		
Jemtlands Fältjägare-Corps	Jemtlands	525	50	32	50	32		
Norra Skånska Infanteri-Regem:tet	Christianstads	522	86	33	93	10		
» » »	Malmöhus	462	100	75				
Södra Skånska »	Christianstads	206	86	33	97	79		
» » »	Malmöhus	796	100	75				
					1,817	22	90	86

Anmärkning.

Kostnaderna för underhåll af soldat vid de afsutna rusthålls-regementena äro icke här upptagne, enär dessa vid nämnda regementen utgå olika emot vid de roterade och ej af markegångssättning beröres.

TAB. 6.

Tabell, utvisande i sammandrag kostnaden, hvartill en roterad Infanterist uppgår för år.

Roterad Infanterist.	Vapenöfnings-kostnad.		Beklädnad.		Remtyg och Utredning.		Tross.		Gevärs-persedlar.		Rotehållarens kostnad.		Summa.	
1 man	15	74	16	4	2	58	1	14	1	85	90	86	128	21
	se Tab. 1.		se Tab. 3.		se Tab. 4.						se Tab. 5.			

TAB. 7.

Tabell, utvisande den kostnad, hvartill en Indeld Ryttarenummer (karl och häst) i medeltal uppgår för år.

Indeld Ryttare.	Vapenöfnings-kostnad.		Rusthållskostnad.						Summa Summarum.	
			Rusthålls- och Augments Räntor.		Roterings-frihet.		Summa.			
1 nummer	71	23	275	45	57	14	332	59	403	82
	se Tab. 2.									

Anmärkning.

Roteringsfrihetsafgiftens belopp är hemtad från Kongl. Krigs- och Kammar-Kollegierna i det föregående omnämnda utlåtande.

TAB. 8.

Tabell, utvisande den kostnad, hvartill en Konskriberad Soldat uppgår för år räknadt.

En Konskriberad Soldat.	Marsch-kostnad.		Underhåll eller natura-portion och tobaks-skilling efter 56 öre.		Bekläd-nad.		Remtygs- och Utred-nings-persedlar.		Gevärs-persedlar.		Kassern-byggnad.		Sängar och sängkläder samt kasern-inventarier.		Läger-kostnad (tross-persedlar, läger-halm, granris, m. m.)		Diverse kostnader (sjuk-vård, kok-inrätt-ningar, expenser).		Summa.	
I 1:sta Klassen	5	—	204	40	120	64	4	70	3	08	28	12	12	06	1	50	2	—	381	50
» 2:dra »	5	—	204	40	120	64	4	70	3	08	28	12	12	06	1	50	2	—	381	50
» 3:dje »	5	—	17	03	16	04	2	58	1	85	28	12	12	06	1	50	—	25	84	43
» 4:de »	5	—	17	03	16	04	2	58	1	85	—	—	—	—	1	50	—	25	44	25
» 5:te »	5	—	17	03	16	04	2	58	1	85	—	—	—	—	1	50	—	25	44	25
» 6:te »	5	—	17	03	16	04	2	58	1	85	—	—	—	—	1	50	—	25	44	25
» 7:de »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	30	—	476	92	305	44	19	72	13	56	84	36	36	18	9	—	5	—	980	18
I medeltal för år																			140	03

TAB. 9.

Tabell, utvisande den kostnad, hvartill en konskriberad Ryttarenummer (karl och häst) uppgår, för år räknadt.

En Konskriberad Kavallerist.	Marschkostnad för karlen.		Underhåll eller naturportion och tobaksskilling efter 50 öre.		Beklädnad, remtyg, sadelmundering och hästutredning.		Gevärspersedlar		Remontering.		Utfodring.		Skoning och medikamenter.		Lysning i stallarne och stallpersedlar.		Kassernbyggnad.		Sängar och sängkläder samt kassern-inventarier.		Lägerkostnad (trosspersedlar, lägerhalm granris, m. m.		Stallbyggnad,		Diverse kostnader, (sjukvård, kokinrättningar, expenser.		Summa.	
I 1:sta Klassen	5	—	204	40	202	71	5	50	45	—	315	10	6	—	2	50	28	12	12	6	2	50	46	75	2	—	877	64
» 2:dra »	5	—	204	40	202	71	5	50	45	—	315	10	6	—	2	50	28	12	12	6	2	50	46	75	2	—	877	64
» 3:dje »	5	—	204	40	202	71	5	50	45	—	315	10	6	—	2	50	28	12	12	6	2	50	46	75	2	—	877	64
» 4:de »	5	—	34	07	57	92	2	—	45	—	315	10	6	—	2	50	28	12	12	6	2	50	46	75	—	30	557	32
» 5:te »	5	—	34	07	57	92	2	—	45	—	315	10	6	—	2	50	—	—	—	—	2	50	46	75	—	30	517	14
» 6:te »	5	—	34	07	57	92	2	—	45	—	315	10	6	—	2	50	—	—	—	—	2	50	46	75	—	30	517	14
» 7:de »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	30	—	715	41	781	89	22	50	270	—	1,890	60	36	—	15	—	112	48	48	24	15	—	280	50	6	90	4,224	52
I medeltal för år																											603	50

TAB. 10.

Tabell, utvisande kostnaden för Indelt Infanteri och Kavalleri, jemförd med kostnaden för en lika stor styrka, tagen ur allmänna beväringen.

	Indeld.								Ur Allmänna Beväringen.							
	Årskostnad för nummer.		Årskostnad för 20,239 man infanteri.		Årskostnad för 3,300 man kavalleri.		Summa Årskostnad.		Årskostnad för nummer.		Årskostnad för 20,239 man infanteri.		Årskostnad för 3,300 man kavalleri.		Summa Årskostnad.	
Infanteri...	128	21	2,594,842	19	——	—	2,594,842	19	140	03	2,834,067	17	——	—	2,834,067	17
Kavalleri...	403	82	——	—	1,332,606	—	1,332,606	—	603	50	——	—	1,991,550	—	1,991,550	—
						Summa	3,927,448	19						Summa	4,825,617	17

Således: Årskostnaden för Beväring 898,168: 98 högre än för indeld trupp.

TAB. 11.

Tabell, utvisande kostnaden för indelt Infanteri och Kavalleri, jemförd med kostnaden för en deremot svarande styrka, tagen ur allmänna beväringen.

	Indeld.								Ur Allmänna Beväringen.							
	Årskostnad för nummer.		Årskostnad för 20,239 man infanteri.		Årskostnad för 3,300 man kavalleri.		Summa Årskostnad.		Årskostnad för nummer.		Årskostnad för 24,500 man infanteri.		Årskostnad för 3,500 man kavalleri.		Summa Årskostnad.	
Infanteri...	128	21	2,594,842	19	——	—	2,594,842	19	140	03	3,430,735	—	——	—	3,430,735	—
Kavalleri...	403	82	——	—	1,332,606	—	1,332,606	—	603	50	——	—	2,112,250	—	2,112,250	—
						Summa	3,927,448	19						Summa	5,542,985	—

Således: Årskostnad för Beväring 1,615,536: 81 högre än för Indeld trupp.

Bil. B.

Approximativ beräkning af den ökade kostnad, som uppstår genom organisation af arméens beväringsmanskap på det af kommitterade föreslagna sätt.

1. *För beväringsmanskapets utredning.*

Enligt i Krigskollegium uppgjorda beräkningar kan kostnaden för hvarje beväringskarls förseende med beklädnads-, remtygs-, utrednings- och tross-persedlar under 34 dagars möte om året, in- och utryckningsdagarne deri inbegripna, upptagas till ett årligt belopp af 15 Rdr 32 öre, hvaraf erhålles en dagkostnad af 45 öre för hvarje tjenstgörande karl.

Enligt jemväl af Krigskollegium meddelade upplysningar finnas, för det närvarande, tillgångar anvisade för omkring 25,000 man beväring förseende med nyssnämnda persedlar under 34 dagars möte årligen, d. v. s. för ett sammanräknadt antal af 850,000 tjenstgöringsdagar om året.

Kommitterades förslag till beväringsmanskapets organisation och vapenöfning afser en årlig tjenstgöring:

af 5,000 man beväringssoldater under 64 dagars rekrytskola, in- och utryckningsdagarne inberäknade, motsvarande ett antal tjenstgöringsdagar af . . . . . 320,000.
» 15,000 man under 17 dagars regementsmöte, motsvarande . . . . . 255,000.
och af 15,000 man allmän beväring under 34 dagars vapenöfning, motsvarande . . . . . 510,000.
tillsammans tjenstgöringsdagar 1,085,000.
som öfverskjuta förenämnda antal . . . . . 850,000.
med 235,000.

För persedlarnes slitning derunder skulle således en ökad kostnad uppstå och nya tillgångar erfordras, uppgående, efter 45 öre för dag. till ett årligt belopp af . . . . . Rdr 105,750.
Härtill kommer för gevär, som beräknas, efter 5 öre för dag, till . . . . . 11,750.
Summa Rdr 117,500.

2. *För beväringsmanskapets underhåll (vid vapenöfningarna).*

I kommitterades betänkande angående ordnandet af arméens vapenöfningar är kostnaden för dessa öfningar med beväringsmanskapet beräknad att blifva, under antagande af 1864 års portionspris, årligen Rdr 857,569.

Vapenöfningskostnaden för detta manskap nyssnämnda år utgjorde enligt landskontorens mötesredogörelser samt med tillägg af öfriga enligt krigskollegii räkenskaper bestridda utgifter för samma år till enahanda behof, i jemnt tal . . . . . » 618,000.

Alltså skulle beväringsmanskapets underhållskostnad komma att öfverskjuta sistnämnda belopp med . . . . . » 239,569.
Summa ökad kostnad Rdr 357,069.

Anm. 1. Hvad härutöfver kan erfordras för beväringsmanskapets anteckning och redovisning på annat och ändamålsenligare sätt, än nu eger rum, och i enlighet med de åsigter kommitterade härom yttrat, beror på de närmare bestämmelser, som i detta afseende kunna komma att i nåder meddelas.

» 2. Första anskaffningskostnaden för persedlar och gevär är här likasom i andra dylika fall afsedd att bestridas af första årens underhållsanslag derigenom att organisationen endast småningom genomföres.

3. INFANTERIET.

I öfverensstämmelse med den vid besvarandet af första frågan uttryckta åsigt: att arméens organisation borde beräknas för en krigsfot af 70,000 man af alla vapen utom befäl, deraf 50,000 man ständigt stridsfärdige, hafva kommitterade antagit

infanteriets krigsfot till 60,000 bajonetter, deraf 40,000 borde vara ständigt stridsfärdige.

Då derjemte *indelda* och *värfvade* trupper på de skäl som redan blifvit utvecklade ansetts böra bibehållas såsom stam för beväringsmanskapet, utgör infanteriets nuvarande organisation en naturlig grundval för den blifvande. Genom att med stamsoldater förse tvenne corpser, som nu endast ega befäl (Hallands och Vester-Norrlands bataljon) samt genom en något förändrad organisation af en annan stamtrupp (Wermlands fältjägareregemente) skulle 50 stambataljoner erhållas. Då genom det så kallade tredje bataljonsbefälet, ehuru vid en del trupper mindre tillräckligt, regementen på två bataljoner redan nu hafva befäl för tre, och corpser på en bataljon hafva befäl för en och en half, skulle endast genom en fullständigare tillämpning af denna grundsats befäl erhållas för 75 fältbataljoner, hvilka med 800 å bataljon gifva den för krigsfoten antagna styrkan af 60,000 man.

Bataljoner af nämnde styrka, mindre än i de flesta andra arméer på krigsfot, men ungefär lika med de franska bataljonerna, böra för våra förhållanden vara lämpliga. De äro icke så små, att de under ett fälttåg alltför hastigt blifva svaga, icke eller så stora, att de blifva svårhandterliga. Vanan att manövrera med små stambataljoner torde hos mången framkalla tvekan, huruvida icke redan med 800 mans bataljoner gränsen för rörlighet vore öfverskriden. Men då korporaler, skarpskyttar, timmermän m. fl., äfvensom sjuke afdragas, blir styrkan i ledet förutom de afdrag, som ständigt i fält förekomma, endast omkring 650 man, (Bil. X) hvilket för manöver på 12 plutoner icke, i jemförelse med förhållandet i andra land, kan anses vara för stor styrka, hinderlig för den rörlighet som i fält erfordras, helst i bruten mark kompanimanövern med fördel kan användas. Med mindre bataljoner måste deras antal för samma infanteristyrka ökas, och i samma mon befälets antal växa. Med större bataljoner åter skulle ingen tillökning i den vanliga krigsfoten vara möjlig, annorlunda än genom uppsättning af nya bataljoner.

Då således 75 bataljoner erfordras för krigsfoten, kunde det anses riktigast att äfven stammen fördelades på lika många bataljoner, hvarigenom enhet vunnes mellan freds- och krigsfot. Men detta skulle medföra kompaniernas ökande med en tredjedel och således en fullständig omreglering af de gamla kompanierna, hvilket vid indelda arméen på många ställen vore med svårigheter förenad, synnerligast vid befälets förseende med passande bostäder. Det skulle ock hafva till följd en betydligt ökad aflöningskostnad. Då härtill kommer att stammen ensamt är för svag, att under vanlig fred tjenstgöring ställas på så många bataljoner, och arméen redan i 50 år vant sig vid en organisation, som förutsätter flere bataljoner på krigs- än på fredsfot, så har en sönderdelning af de gamla bataljonerna och kompanierna, hvarken ansetts behöflig, eller fördelarne deraf motsvara kostnaderna och öfriga olägenheter af rubbningar i alla gamla förhållanden. Med anledning häraf hemställa kommitterade:

Att infanteriets stamtrupper må utgöras af 50 bataljoner, men att hvarje stambataljon erhåller befäl för en och en half, så att infanteriet på krigsfot kan uppsätta 75 fältbataljoner; samt

att fältbataljonerna i allmänhet beräknas till 800 bajonetter.

För att emellertid göra arméen förtrolig med krigsfoten och tillika vinna en fullständigare öfning böra, under den tid af vapenöfningarna, då beväringssoldaterne äro inkallade, stambataljonerna fördelas på en och en half fältbataljon. Tvenne stambataljoner uppställa då tillsammans tre fältbataljoner och vid ensam corps kan den halfva fältbataljonen manövrera såsom en mindre bataljon.

Regementsindelningen, inom de flesta europeiska arméer allmän för infanteriet, har hos oss länge varit den enda vid hela arméen. De afvikelser derifrån, som vid infanteriet förefinnas, hafva sin grund i tillfälliga förhållanden. Så uppkommo de båda Lifregementets och Smålands grenadiercorpser genom afsittning af delar af kavalleriregementen. Jemtlands fältjägareregementes förändring till corps föranleddes af en allmän nedsättning af rotering i Jemtland tillika med ett antal rotars användande till ännu en kavalleriskvadron. Vesterbottens regementes vidsträckta förläggning, som försvårade enhet i befäl och utgjorde hinder för bataljonernas öfningar på gemensam mötesplats, medförde regementets delning i Norr- och Vesterbottens corpser. Om Vesternorrlands och Hallands corpser erhålla stamtrupp från båtsmanshållet, och om Wermlands fältjägare, genom en lämpligare organisation blefve en corps, i stället för ett svagt regemente, vore äfven dessa förändringar undantagsförhållanden. Regementsindelningen har också många företräden framför corpsindelningen. Den fordrar ett mindre antal befäls- och förvaltnings-enheter med tillhörande personal, än den senare, och ett regemente på tre bataljoner utgör en vida bättre organisation för krigsfoten och brigaden än en corps på halfannan bataljon, som först genom förening med annan corps kan bilda trenne hela bataljoner, hvaraf en sammansatt från båda corpserne. Det vore således en både ekonomisk och militärisk förlust att sönderdela regementena; snarare vore det önskvärdt att corpserne kunde förenas i regementen, men då deras förläggning häremot utgör ett hinder har ingen allmännare förändring i nuvarande regements- och corpsindelning blifvit ifrågasatt.

Kommitterade gå nu att i underdånighet redogöra för den organisation af infanteriet, hvars grunddrag här blifvit tecknade.

Organisation.

Infanteriets stam utgöres fortfarande af både *indelda* och *värfvade* trupper.

För det närvarande är stambataljonernas antal följande:

	Indelda	
19	Regementen	38 bataljoner
5*	Corpser	5 »
	Värfvade	
2	Fotgardesregementen	4 »
	Wermlands fältjägareregemente .	2 »
	Summa	49 bataljoner.

Hvarken Lifbeväringsregementet, som är under indragning eller Hallands och Vesternorrlands corpser, hvilka, i likhet med det förra, sakna stamtrupp och dessutom endast till en del hafva nödigt befäl, kunna nu räknas till stamtrupperne.

Wermlands fältjägareregemente har, spelet inberäknadt, icke mer än 600 man, fördelade på 6 kompanier och dess kompanibefäl består endast af 24 officerare och 18 underofficerare. Det är således för svagt att utgöra ett regemente på 2 bataljoner och ännu mera att på krigsfot kunna uppsätta en 3:dje bataljon. För att motsvara detta ändamål borde regementet

* För enkelhetens skull kallas i det följande, så väl vid infanteriet som vid kavalleriet, »regemente» den enhet, som har 2 eller 3 bataljoner, och »corps» den enhet, som har 1 eller 1½ bataljoner.

ökas till 8 kompanier af åtminstone 100 man hvartdera och förses med befäl efter samma grunder, som för infanteriet i allmänhet komma att föreslås; d. v. s. kompani-befälet borde i det närmaste fördubblas. Regementet borde äfven hafva lika utsträckta vapenöfningar, som det öfriga infanteriet, då inga skäl finnas, hvarföre det härutinnan skulle stå efter andra trupper inom vapnet. Af denna anledning blefve det ock nödvändigt att förbättra såväl befälets som manskapets villkor. Det är likväl ganska tvifvelaktigt, om en tillökning af regementet genom värfning af ytterligare 200, eller med spelet 240 man, skulle med lätthet kunna ske, då fordringarna på manskapets tjenstgöring äfven ökades, utan att villkoren alltför mycket måste stegras. Regementets förändrade organisation i öfrigt skulle äfven förorsaka en betydlig kostnad. Det synes snarare vara riktigt att något minska värfningen, men med ökade fordringar på manskapet och dess bofasthet, helst inom landskapet. Då dertill kommer, att regementet inom dess nuvarande anslag kan, på sätt de vid värfvade arméens lönereglering fogade stater utvisa, förändras till en corps med fulltaligt befäl och förbättrad aflöning för såväl befäl, som manskap, anse kommitterade detta fördelaktigare, än att tillöka regementet och föreslå derföre:

att Wermlands fältjägareregemente sättes på en bataljon eller förändras till en corps på 4 kompanier med tillsammans 520 man, inberäknadt spelet.

För att i sig upptaga beväringsmanskap blir den nya corpsen i det närmaste lika tillräcklig som regementet med dess nuvarande mindre fullständiga organisation.

Genom den nu föreslagna förändringen skulle visserligen stambataljonernas antal minskas med en, men om deremot Vesternorrlands bevärings- och Hallands infanteri-bataljoner erhålla stamtrupp och fulltaligt befäl skulle två bataljoner tillkomma. Den år 1861 förordnade sjöförsvars-komité har, i sitt underdåniga betänkande (sid 37), förklarat Vesternorrlands båtsmän vara bland dem, som lättast skulle till landförsvaret kunna afstås; och ehuru intet blifvit förhandladt rörande Hallands båtsmanskompanier, torde dock kunna antagas att äfven dessa kompanier, tillika med 35 till 36 rotar af 2:dra Bohusläns-kompaniet skulle utan olägenhet kunna för sjöförsvaret undvaras. Genom öfverflyttning af dessa delar af båtsmanshållet till arméen, skulle en väsendtlig lucka i dess organisation fyllas, infanteriet vinna en behöflig förstärkning och tvenne af dess corpser få en hittills saknad stamtrupp. Af dessa skäl hafva kommitterade icke tvekat att äfven för Hallands corps beräkna en stamtrupp från båtsmansindelningen och föreslå således:

att andra Norrlands båtsmanskompani 348 rotar och af första Norrlands båtsmanskompani 109 rotar, tillsammans 457 rotar i Vesterbottens och Vesternorrlands län öfverföras till arméen på det sätt, att af 444 rotar i Vesternorrlands län bildas stamtrupp för Vesternorrlands corps, och 13 rotar i Vesterbottens län förenas med Vesterbottens fältjägarecorps;

att norra och södra Hallands båtsmanskompanier 364 rotar och högst 36 rotar af 2:dra Bohusläns båtsmanskompanier, tillsammans 400 rotar, äfvenledes förenas med arméen för att utgöra stamtrupp vid Hallands corps; samt

att dessa båda corpser hvardera fördelas på 4 kompanier och för öfrigt till sin nummerstyrka ordnas enligt bilagorna (A och B).

Infanteriets stamtrupper blefve då

Indelda	
19 regementen	38 bataljoner
7 corpser	7 »
Värfvade	
2:ne gardes regementen . . .	4 »
Wermlands fältjägare-corps . .	1 »
	50 bataljoner.

Ju talrikare stammen är i förhållande till det manskap, som på krigsfot skall med densamma förenas, desto bättre kan han uppfylla sitt ändamål. Hvarje tillökning af stammen är således i allmänhet önskvärd. Men om stammen icke är betydlig, om endast en del af den öfriga krigsstyrkan är tillräckligt öfvad och om då kriget står för dörren talrika reserver hastigt skola krigsbildas, blir det nödvändigt att begagna de utvägar, som kunna förefinnas, för att på ett ändamålsenligt och med den öfriga organisationen öfverensstämmande sätt, öka stammen.

Utom dessa allmänna skäl för en tillökning af infanteriets stam, påkallas hon äfven i enskilta fall af möjligheten att gifva en del indelda regementen eller corpser en lämpligare nummerstyrka, än den de nu hafva.

De indelde stamtruppernes styrka är begränsad af sjelfva indelningsverket eller rustningen och roteringen. Den förra kan icke ökas. Roteringen åter har på senare tider fått en ehuru icke betydlig tillväxt af nya rotar, indelade på jord, som förut icke undergått ordinarie rotering. Denna s. k. nya ordinarie rotering är af alldeles enahanda beskaffenhet, som den äldre och medför lika skyldigheter med denna, men deraf har hitintills i allmänhet endast utgått en på den årliga markegångssättningen beroende vakansafgift. Kommitterade anse derföre, att i främsta rummet

nya ordinarie roteringen inom knektehållet och äfven inom de delar af båtsmanshållet, som till arméen öfverflyttas, bör fullgöra verklig rotering, i stället för nu utgående vakansafgift, öfverallt der detta fordras för ett lämpligt ordnande af truppernes styrka. (Bil. C och M).

Af de tvenne nummer på hvarje indelt kompani, som äro »anslagna till volontärer», användes nu, och skulle äfven framdeles behöfva användas, blott det ena för detta ändamål. Vakansafgiften för det andra ingår till volontär-vakans-fonden. Då emellertid denna fond numera bör kunna af räntemedel bestrida sina utgifter, lärer icke något hinder möta för

att de nummer, som nu hållas vakanta för volontär-vakans-fonden, eller ett på hvarje kompani, med soldater uppsättas.

En del rust- och rothålls-nummer vid infanteriet användes äfven till ändamål, främmande för det egentliga försvarsverket. Dit höra de nummer, som vid andra lifgrenadier- och vestgöta regementen äro indragna till hingsthållning. Den förlust, som genom dessa nummers återgång till regementena skulle tillskyndas allmänna hästafvelns upphjelpande, kan icke vara af betydenhet och kunde, om så erfordrades, lämpligast ersättas genom ett anslag på 6:te hufvudtiteln.

Enahanda är förhållandet med de nummer vid Kronobergs regemente, som äro indragne till en soldatbarnskola. Denna skola har genom folkskolorna blifvit öfverflödig, och vakansafgifterna användas nu till understöd för soldat-barn, som besöka sistnämnda skolor. Om staten vill bidraga till detta vackra ändamål, synes äfven detta lämpligare kunna ske genom särskilda medels anvisande, än genom indragna soldat-nummer. Kommitterade anse derföre

att 2 nummer vid andra Lifgrenadierregementet och 7 nummer vid Vestgöta regemente, använde till hingsthållning, och 4 nummer vid Kronobergs regemente, indragne till en soldatbarnskola, böra till verkliga soldatnummer återgå.

Kommitterade föreslå vidare, i anseende till den svaga infanteristammen i Norrbotten:

att 115 vid Norrbottens fältjägarecorps på 50 år från 1847, vakanta rotar, efter vakanstidens slut återgå till verklig rotering; samt

att vakansafgiften för 99 af sistnämnda rotar, hvilken nu ingår till den såkallade Norrbottens hästjägare-skvadronsfond, och hvaraf till en del artilleri-batteriet i Hernösand underhålles, anslås, intill vakanstidens utgång, till organisationen af Norrbottens corps, äfvensom att den deraf bildade fonden till samma ändamål användes (Bil. D).

I afseende å de 385 rotar vid Skånska infanteriregementena, som under 50 år, från 1815, fått befrielse från effektiv rotering, mot erläggande af vakansafgift, som till statsverket

ingått, hafva kommitterade inhemtat, att E. K. M. redan anbefallt soldaters uppsättande af dessa rotar efter vakanstidens slut.

Det svaga Bohusläns regemente, nu endast 904 rotar, behöfver äfven förstärkas. Vestgöta båtsmanskompani, 87 nummer angränsande till regementet, är bland de stamtrupper sjöförsvars-komitén ansett kunna till arméen aflemnas. Med detta kompani blefve regementet dock endast 991 rotar, och ökadt med ytterligare 9 båtsmansnummer inom Bohuslän blefve regementet 1,000 rotar; således svagare än infanteriregementena i allmänhet och svagt i förhållande till landskapets talrika beväringsmanskap.

De stora förändringar flottans materiel redan undergått och i den närmaste framtiden kommer att undergå, gifva emellertid anledning till det antagande, att flottan framdeles hvarken har behof af eller ens med fördel kan använda en större indeld manskapsstyrka och att således äfven andra delar af båtsmanshållet, än hittills blifvit ifrågasatt, kunna, utan afsaknad för sjövapnet, till landförsvaret öfverföras. Visserligen tilltro sig icke kommitterade att afgöra i hvad mon detta kan vara fallet, men då äfven af flottans män denna tanke blifvit offentligen uttalad, hafva de trott sig böra uppgifva det sätt, hvarpå en indeld trupp, blifven för sjöförsvaret obehöflig, kunde inom arméens led bidraga till landets försvar och sålunda fortfarande fylla sin bestämmelse, ehuru på ett annat område, än han förut tillhört, men som för flertalet af manskapet, med afseende på dess vanliga lefnadsförhållanden, måste anses mera passande och fördelaktigt. Svårigheter åtfölja visserligen alla sådana öfverflyttningar, men kunna dock öfvervinnas, om ock någon längre tid förflyter, innan fullt gagn deraf kommer att visa sig. Kommitterade hafva i sådant afseende fästat uppmärksamhet på följande hufvudsakliga förhållanden:

Vid det roterade båtsmanshållet, liksom vid knektehållet (roteringen), ligga kontrakter eller föreningar emellan kronan och deputerade af menigheterna till grund för rotarnes skyldigheter, och mellan den enskilde rotehållaren och hans båtsman afslutas tjenstekontrakt, alldeles såsom vid knektehållet mellan rotehållaren och soldaten. Enligt dessa, med menigheterna afslutade kontrakt, har rotehållaren skyldighet att ställa båtsman och lärer icke utan eget begifvande kunna åläggas att hålla soldat, helst i vissa afseenden förändrade förhållanden derigenom uppkomma. Likaså har det nu tjenande manskapet förbundit sig att vara båtsmän. Konungens rätt kan dock icke ifrågasättas att anbefalla båtsmannen lära sig infanteriexercis, och att till lands bidraga till landets försvar, då hans tjenst till sjös icke behöfves. Lika litet har någon ifrågasatt konungens rätt att använda landtrupper till sjös, hvilket under 1780—90 årens krig skedde i stor skala, synnerligast med kavalleriet; men dessa landtrupper upphörde emellertid icke att vara infanterister eller ryttare. Att genom en kunglig resolution helt enkelt förklara dem vara båtsmän eller sjösoldater, hade säkerligen, äfven under nämnde tider, ansetts omöjligt. Svårigheterna med manskapet upphöra emellertid helt och hållet med de nu tjenandes afgång.

Återstår att undersöka huruvida en öfverenskommelse med rotehållarne har sannolikhet för sig att kunna tillvägabringas. Roteringen inom båtsmanshållet är vanligen lindrigare, än inom knektehållet, d. v. s. inom det förra äro vanligen flere hemman i en rote, än inom det senare. Torp, lön och hemkall, sådane de genom allmänna kontrakten bestämmas, äro ungefärligen lika vid båtsmans- och knektehållet. Legan vexlar vid knektehållet inom olika orter högst betydligt. Äfven der densamma, genom författning eller öfverenskommelser mellan rotarne är bestämd, blir den dock numera i verkligheten beroende af uppgörelse för hvarje gång mellan rotehållaren och soldaten. Sammaledes är ock förhållandet inom båtsmanshållet. Genom de enskilda tjenstekontrakten betinga sig soldaterne, utöfver laga lön och hemkall, alltefter torpets bättre eller sämre beskaffenhet, ofta några färre eller flere fördelar. Likaså tillgår det inom båtsmanshållet. Det oaktadt har ofta framkastats, att en soldat vore dyrare, än en båtsman, enär den senare skulle åtnöja sig med billigare villkor. För att få någon grund för ett omdöme i detta afseende, har närlagde sammandrag af vakansafgifterna för nya

ordinarie roteringen efter 1856—1860 årens markegångstaxor blifvit upprättad (Bil. E). Att döma deraf skulle snarare i medeltal en båtsmansrote vara dyrare än en soldatrote. Det bör härvid anmärkas, att denna vakansafgift skall, enligt Kongl. kammarkollegii cirkulär den 9 Oktober 1835, uppföras till verkliga kostnaden för en soldat- eller båtsmansrote inom orten och borde således kunna tjena till en lämplig jemförelsegrund. Vakansafgiften för nya ordinarie roteringen får icke förblandas med tillfälliga vakansafgiften, som vid försummad rekrytering utgår af effektive rotar, men efter en betydligt lägre beräkning.

Fordringarna på det manskap, som kunde antagas, hafva väl inom båtsmanshållet varit betydligt lägre, än inom knektehållet, men hafva genom senare författningar blifvit något höjda. Likväl få båtsmän antagas utan afseende på längd. Bestämmelserna för tjenstetid och afgång äro ungefärligen lika. Båda dessa förhållanden äro emellertid oberoende af knekte- och båtsmanskontrakt. Föreskrifterna härom förekomma hufvudsakligen i generalmönstringsinstruktionerna. Dock är genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 1 Augusti 1727 försäkradt, att, »allmogens knektar, sedan de en gång såsom duglige blifvit antagne, måga ej kasseras eller förafskedas utan deras rusthållares och rotars *vetskap* och innan de befunnits för ålderdom, sjuklighet och andra skäliga orsaker böra lösgifvas». Detta stadgande är ock gällande för båtsmanshållet. För den vanliga fredstjenstgöringen å stationerna uppfordras roterade båtsmanskompanierna hvart tredje år under 12 månader. Denna tjenstgöringstid ligger till grund för beräkningen af beklädnadsbidragen, och kan således anses såsom den normala, ehuru kompanierna kunna, då så erfordras, oftare på kortare eller längre tider uppkallas. I jemförelse med den indelde soldaten har således båtsmannen en ganska tung tjenstgöring.

Rotehållaren vid knektehållet bidrager numera icke till soldatens beklädnad, men båtsmansrotehållaren betalar ett icke obetydligt beklädnadsbidrag och skall dessutom hålla båtsmannen med kappsäck och små persedlar d. v. s. skjorta, strumpor och skodon.

Om, till följd af möjligen något större fordringar på det manskap, som tillsättes till soldat, än på båtsmannen, någon större kostnad för rotehållaren, genom förändring af båtsmansrotar till knekterotar, verkligen skulle uppkomma, eller med andra ord, om rotehållarne skulle få betala sina soldater mera, än de nu betala båtsmännen, vinna de dock å andra sidan åtskilligt genom förändringen. Till en början måste det antagas, att de, i likhet med öfrige knekterotehållare, befriades från allt bidrag till och underhåll af beklädnaden. I stället för att vanligen hvart tredje år hafva sina båtsmän borta ett helt år, under hvilken tid de icke kunna undgå att mer eller mindre hafva omvårdnad för de bortavarandes torp och familjer, skulle soldaten i vanliga fall endast några veckor årligen vara från hemmet. De större fordringarna på soldaten, borde ock bidraga att skaffa rotehållarne ett dugligare och pålitligare biträde vid sina arbeten; hvarjemte det nu ofta öfverklagade förhållandet att det fåtaliga befälet icke kan inom de vidsträckta kompanierna utöfva någon egentlig tillsyn öfver båtsmännen på roten skulle upphöra.

Från det nu tjenande manskapets sida kunna några egentliga svårigheter icke vara att förvänta. Flertalet lärer föredraga tjenstgöringen vid arméen, framför arbetet vid flottans stationer; men endast af det yngre manskapet lärer kunna påräknas att få verkligen tjenstbare infanterister; och fordras det således icke ringa tid, innan den från båtsmanshållet vunna förstärkningen för arméen kunde fullt mäta sig med den gamla delen af stammen.

De delar af båtsmanshållet, som utom de här ofvan redan nämnda, blifva för flottan obehöfliga, böra öfverflyttas till arméen der det kan ske genom förening med redan befintliga infanteritrupper och företrädesvis der dessa behöfva en tillökning af sin stam. Härigenom undvikes den kostnad som är förenad med uppsättning af nya corpser, under särskildt befäl, hvarjemte sammansmältningen af båtsmans- med knekt-hållet, äfvensom den nya soldat-stammens utbildning befordras. I öfverensstämmelse härmed och under antagande att de till Göteborgs f. d. station hörande båtsmanskompanier blifva för flottan minst behöfliga föreslås;

att, utom vestgöta båtsmanskompani, 209 nummer af båtsmansroteringen i Bohus län förenas med Bohusläns regemente, för att uppbringa detta till 1,200 rotar. (Bil. F).

Efter de ifrågasatta öfverflyttningarna af rotar från Bohusläns båtsmanskompanier till Bohusläns regemente och Hallands nya corps, skulle af dessa båtsmanskompanier återstå för flottans behof 224 man. (Bil. F).

Andra lifgrenadierregementet räknar nu endast 1000 nummer, under det att första lifgrenadierregementet, med 1200 gamla rotar och 44 sedan 1822 regementet tillagda nyrotar, uppgår till 1,244 nummer. — En betydlig skillnad i styrkan mellan olika regementen är alltid ofördelaktig, men olägenheterna framstå bjertare då, såsom här är förhållandet, regementena tillhöra samma landskap, skola sins emellan dela dess beväring och hafva samma mötesplats. En förstärkning af andra lifgrenadierregementet kan lättast och ändamålsenligast vinnas genom östgöta båtsmans-kompanier och en fördelning af nya ordinarie roteringen mellan båda regementena, som då hvardera kunna få 1,250 nummer. — Vid andra lif-gren.-regementet skulle härigenom rust- och rothållssoldater sammanföras under samma befäl och förvaltning, men detta möter inga hinder, då vid infanteriet olikheten egentligen framstår i sättet för persedelanskaffningen och de skiljda föreskrifterna i detta afseende kunna på de skiljda delarne tillämpas. Detta underlättades emellertid deraf att rust- och rothållsnumren icke blefve alltför mycket blandade om hvarandra inom kompanierna. — Östergötlands läge i förhållande till flottans stationer ger äfven anledning till den förmodan, att dess båtsmän mindre än flere andra blifva af vigt för flottan, hvarföre kommitterade anse sig kunna föreslå:

att äfven östgöta båtsmanskompanier öfverföras till arméen och förenas med andra lifgrenadierregementet; samt

att med biträde af nya ordinarie roteringen första och andra lifgrenadierregementena jemnas till lika nummerstyrka. (Bil. G).

Om östgöta båtsmanskompanier icke kunna påräknas för andra lifgrenadierregementet, kan dess styrka något höjas endast genom nya ordinarie roteringen inom landskapet, — men under i flere afseenden mindre fördelaktiga förhållanden. (Bil. G).

Arméens stamtrupper skulle, enligt nu afgifna förslag, från båtsmanshållet erhålla en förstärkning af 1,398 rotar, deraf 1,347 tillhörande gamla och 51 nya ordinarie roteringen. (Bil. M och N). Öfverflyttningar från båtsmanshållet hafva blifvit ifrågasatta endast i delar af landet, der arméen antingen saknade stamtrupp, eller ock en redan befintlig sådan företrädesvis ansetts vara i behof af förstärkning, och i anseende till sin förläggning kunde utan svårighet med sig förena båtsmansrotar. Efter dessa öfverflyttningar, skulle, — om Gottlands rotering, hvilken vore önsklig att använda såsom stamtrupp på ön till den talrika nationalbeväringen, derjemte afräknas — för flottan återstå 4,079 båtsmansnummer utom 67 nummer af nya roteringen. (Bil. N). Möjligen är detta mera än vid sjöförsvaret kan användas. På förutsättningar af denna beskaffenhet hafva kommitterade emellertid icke ansett sina förslag och beräkningar böra grundas, men om ytterligare några delar af flottans indelda stamtrupper kunde med arméens förenas, finnas dertill flere passande utvägar såsom t. ex. att i Vesternorrland uppsätta ett regemente i stället för en corps (Bil. H) och att förstärka de småländska regementena. — Göteborgs stad har sig tillagdt ett stadsvakts-kompani af 44 rotar indelade i Säfvedals härad och de staden närbelägna socknarne. Kompaniet, som står under borgmästarens befäl, begagnas till polistjenstgöring i staden. Detta användande af indeld trupp, synes hvarken öfverensstämma med indelningsverkets ändamål eller i andra afseenden vara rätt lämpligt. Det indelda löningssätt som förutsätter manskapets närvaro på roten, måste lägga hinder i vägen för truppens ständiga tjenstgöring i staden, hvarföre det vill synas som kunde det gagn Göteborg har af en sådan polisstyrka, icke motsvara dess verkliga kostnad. I alla händelser böra utbyten af rotar kunna verkställas med detta kompani, der sådant, i anseende till förläggningen, kan erfordras för ordnandet af Bohus läns regemente och Hallands corps.

Den ringa och särdeles med afseende på kompani-indelningen ofördelaktiga nummerstyrkan vid Nerikes regemente, dess vidsträckta förläggning från gränsen af Södermanland ända upp efter Klarelfven i Vermland, hvarigenom en del af regementets kompanier i sistnämnde landskap hafva betydligt närmare till Vermlands regementes mötesplats, än till Nerikes regementes, äfvensom behofvet af ett större antal stamsoldater för Vermlands talrika bevärings-manskap, göra en förflyttning af nummer mellan Vermlands, Nerikes och Vestmanlands regementen önskvärd, enär derigenom, med tillhjelp af nya ordinarie roteringen, lämpligare förhållanden i styrka och förläggningsområden de båda förra regementena emellan kunde erhållas, utan att Vestmanlands regementes nuvarande verkliga soldatnummer förminskades. Möjligheten häraf förklaras af hvad härnedan förekommer angående indragne och anslagne nummer. Med anledning häraf föreslås:

att en förflyttning af rotar mellan Vermlands, Nerikes och Vestmanlands regementen må verkställas, hvarigenom, med tillhjelp af nya ordinarie rotar, Vermlands regemente finge 1,100 rotar i stället för 908, Nerikes regemente 800 rotar i stället för 776 och Vestmanlands regemente 1,106 rotar med 1,096 soldatnummer, i stället för 1,200 rotar med 1,074 soldatnummer. (Bil. I).

Vid indelda infanteriet äro nu, oberäknadt volontärnumren, i allmänhet 118 nummer på regementena och 55 till 59 nummer på corpserne *anslagne* och *indragne* * till underbefälets och musikpersonalens aflöning. En del svagare regementen hafva emellertid ett mindre antal och Jemtlands fältjägarecorps inga sådane nummer. Hela antalet soldatnummer, hvarmed infanteristammen härigenom minskas, uppgår till 2,260. (Bil. O). I öfverensstämmelse med redan yttrade åsigter om behofvet af stammens förstärkning och då ett medel dertill, som ligger nära för handen, är att, så långt omständigheterna i öfrigt medgifva, nedsätta antalet soldatnummer, som till andra ändamål anvisas; har blifvit antaget att endast spel och gevärshandverkare skulle fortfarande erhålla nummerlöner. Om än icke stridande i egentlig mening, går dock spelet i elden med truppen och det kan således icke vara orätt att förse det med soldatnummer. I de flesta arméer står ock spelet i nummer lika med soldaten. Gevärshandverkarne aflönas nu med 1½ till 2 nummerlöner hvardera. Äfven denna personal kan det vara fördelaktigt att insätta i nummer, emedan dess ställning och vilkor derigenom bestämdare uttryckas. Dock bör ingen hafva mer än en nummerlön. Spelet har ansetts kunna nedsättas från 25 till 20 på bataljon, men då sistnämnde antal är behöfligt för tjenstgöringen och krigsfoten (Bil. V) finnes intet skäl till olikhet i detta afseende mellan bataljonerna, antingen de benämnas infanteri eller jägare. Endast en gevärshandverkare på bataljon har blifvit beräknad, under antagande att desse handverkare, utan att såsom nu delas i gevärssmeder och stockmakare, hvaraf de senare endast sällan äro behöflige, kunna verkställa alla de reparationer å gevären, som vid trupperne förekomma, och hvilket icke innebär någon öfverdrifven fordran på arbetsskicklighet. I enlighet härmed föreslås:

att s. k. nummerlöner anvisas endast till spel och gevärshandverkare, samt att ingen erhåller mer än en nummerlön;

att spelet bestämmes till 20 på bataljon, deraf 4 fältmusikanter och 16 egentliga spel eller trumslagare, och detta lika vid alla bataljoner; samt

att i stället för särskilde gevärssmeder och stockmakare, en gevärshandtverkare antages på hvarje bataljon.

Hela antalet nummerlöner skulle härigenom vid indelda infanteriet, de nye corpserne inberäknade, endast uppgå till 945 (Bil. J och K), och då inga nummer blefve för andra ändamål indragne, erhölle stammen en förstärkning af 1,315 soldater från de hittills anslagne och indragne numren.

---

* Med »*anslagne*» nummer menas sådane, som användas för andra personer än soldater och med »*indragne*» nummer sådane, som användas till aflöning i allmänhet. För »anslaget» nummer finnes således en person, ehuru icke en soldat eller bajonett; för »indraget» nummer finnes ingen.

Då det emellertid icke är möjligt att gifva alla indelda bataljoner ett lika antal rust- och rothållsnummer utan en fullständig rubbning och omkastning af hittills gällande regements- och kompani-indelning, inom snart sagdt hela landet, hvilket skulle medföra större svårigheter än motsvarande gagn, måste det vara fördelaktigt att de svagare bataljonerna få använda ett så stort antal nummer, som möjligt till soldater i ledet eller »bajonetter». De till nummertalet starkare bataljonerna kunna deremot, med mindre afsaknad, hafva några flere af sina nummer anslagna och indragna. På grund häraf föreslås följande:

Hela antalet för spel och gevärshandverkare behöfliga rust- och rothållsnummer vid indelda infanteriet fördelas på regementena och corpserne i förhållande till dessas styrka, så att de svagare få färre eller inga, och de starkare flere, anslagna eller indragna nummer.

Intet regemente eller corps får dock flere »anslagna» nummer, än det bör hafva spel och gevärshandverkare, d. v. s. 21 på bataljon. De öfriga blifva »indragna» till regementets eller corpsens lönefond.

De svaga regementena och corpserne få, i stället för fullt antal rust- och rothållsnummer till spel och gevärshandverkare, ett motsvarande kontant anslag att användas till kontanta nummerlöner för hela eller en del af denna personal.

Antalet till lönefonderna indragna rust- och rothållsnummer vid en del regementen och corpser komme således att jemnt motsvara antalet kontanta nummerlöner vid en del andra (Bil. J, K och P).

De till lönefonderna indragna rust- och rotehållsnummern inberäknas i ett regementes aflöningstillgångar efter medelvärdet af befintliga vakansafgifter vid regementet, men de kontanta nummerlönerna, som tilläggas en del andra regementen, utgå efter medelvärdet af samtliga sålunda till lönefonderna indragne rust- och rothållsnummer.

I nära sammanhang med ordnandet af indelda arméens nummerstyrka, står frågan om Bergslagernas rotering. Tid efter annan hafva genom utfärdade allmänna lag- och författningsstadganden eftergifter blifvit gjorda i de för Bergslagen af ålder gifna föreskrifter i afseende å sättet och vilkoren för tackjernstillverkningens bedrifvande, kol- och jernhandeln m. fl. dermed sammanhängande förhållanden. Senast har genom Kongl. förordningen den 20:de September 1859 tackjernstillverkningen blifvit hänförd till och erhållit samma frihet, som fabriksnäringen i allmänhet åtnjuter, till följd hvaraf skyldigheten att drifva tackjernsblåsning upphört för egarne af bergsmansjord. Då härtill kommer att genom Bergslagens ordinarie rotering indelda infanteriet skulle vinna en betydlig tillökning af sin nummerstyrka, särdeles i de orter, Nerike och Vermland, der en sådan förstärkning i förhållande till folkmängd och beväringsstyrka vore mest behöflig, så föranlåtas kommitterade att i underdånighet hemställa:

att vid bestämmandet af den inskränkning i bergslagsfriheterna, som vederbörande inom bergslag, jemlikt 3 § i Kongl. förordningen d. 20 Sept. 1859 pröfvas skyldige att vidkännas, E. K. M. täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke bergsmansjorden numera bör rätteligen underkastas ständig eller ordinarie rotering, i stället för den extra roteringsskyldighet, som af brukande bergsmän nu utgöres.

Beträffande värfvade infanteriets nummerstyrka, har ingen annan förändring blifvit ifrågasatt, än den, som blir en följd af Vermlands fältjägareregementes förändring till corps.

Hvad för indelda infanteriet blifvit föreslaget, angående spel och gevärshandverkare, har ansetts böra tillämpas äfven på det värfvade, endast med det undantag att fältmusikanterne vid fotgardesregementena och gevärshandverkaren vid Vermlands fältjägarecorps, likasom hittills, icke stå i nummer. (Bil. P).

De förslag till ordnandet af nummerstyrkan, såväl vid enskilda regementen och corpser, som vid infanteriet i allmänhet, hvilka nu blifvit i underdånighet afgifna, innehållas till sina mindre delar i de åberopade bilagorna, och hvaraf bil. J, K, L och P lemna en allmän öf-

versigt af nummerstyrkan och dess användande vid såväl de indelda, som värfvade infanteritrupperne.

Infanteriets stamtrupper skulle, enligt kommitterades förslag, erhålla följande antal verkliga *soldatnummer*, nemligen:

indelda nummer	23,815	
värfvade »	2,072	25,887
för närvarande finnas:		
indelda nummer	20,239	
värfvade »	2,144	22,383
således skulle soldatnumren ökas med		3,504 n:r. (Bil. Q).

Befälets antal vid bataljoner och kompanier måste i viss mon rättas efter deras styrka. Manöver-reglementet bestämmer visserligen antalet plutons- eller afdelningschefer, flygel- eller riktbefäl m. fl., men befälets moraliska inflytande blifver mindre ju talrikare truppen är i förhållande till befälet, och befälsbrist kan tvinga till manöver på större afdelningar, än reglementet förutsätter. Det är äfven af vigt att reservbefäl i någorlunda tillräckligt antal finnes, på det att oförmåga att manövrera icke alltför snart må inträda.

Fransyska arméen har 3 officerare och 4 underofficerare på kompanier af omkring 100 man. Preussiska arméen har 4 till 5 officerare och 13 underofficerare på kompanier af omkring 240 man, Österrikiska arméen har 4 officerare och 6 underofficerare på kompani af 140 till 146 man.

Således finnas i Frankrike 1 officer på 33 och 1 underofficer på 25 man. I Preussen 1 officer på 48 till 60, och en underofficer på 13 man. Hvad underofficerarne beträffar, synes dock endast 1 fältväbel, 1 porte d'epée-fänrik och 4 sergeanter, efter våra förhållanden, kunna betraktas såsom egentliga underofficerare och de öfrige vara närmast jemförlige med korpraler hos oss. Efter denna beräkning blifver på ett preussiskt kompani 1 underofficer på 40 man. I Österrike finnes 1 officer på 35 till 36 man, och 1 underofficer på 23 till 24 man, således i det närmaste lika med i Frankrike.

Hos oss hafva af gammalt eller sedan indelningsverkets början funnits 3 officerare och 5 underofficerare på kompani af 150 man, hvilket gifver 1 officer på 50 man och 1 underofficer på 30 man.

Sedan beväringsmanskapet tillkommit, bildades vid indelda infanteriet ett tredje bataljonsbefäl, hvilket dock efter 1833 års löneregler endast består af 1 major, 4 kaptener och 4 till 8 löjtnanter på regemente, enär kompaniunderofficerarnes gamla antal minskades till 32 på en del och till 36 på andra regementen.

Att till grund för befälets antal vid svenska infanteriet antaga samma förhållanden mellan befälets och truppens antal, som vid de större utländska arméerna, särdeles den franska, skulle medföra en större tillökning af befälet i fredstid, än gerna kan ifrågasättas i anseende till den dermed förenade stora kostnad. Då försvarsverkets ordnande kräfver stora uppoffringar af staten, kunna icke alltför betydliga summor ifrågasättas för befälets lönande, och arméens tjenstbarhet gagnas mera af ett mindre talrikt men någorlunda tillräckligt aflönadt befäl, än af ett talrikare, hvars ringa utsigter till bergning afskräcker hvarje förmåga, som på annat sätt kan finna sin utkomst, att i dess led inträda.

Då ett fåtaligt befäl emellertid bestämdt nedsätter en trupps krigsduglighet, kan man dock icke för långt aflägsna sig från de i dessa hänseenden allmännast gällande förhållanden. Vårt manöverreglemente kräfver, då det delar kompaniet i tre afdelningar, hvilka ingå såsom enheter i bataljonen, ett ganska talrikt reservbefäl, för att icke under strid, genom inträffade förluster, befälsbrist snart skall inträda; men det medgifver deremot användandet af större kompanier, än då dessa, såsom de franska, skola odelade utgöra en afdelning eller pluton af bataljonen. En ganska god reserv för officersgraden bör kunna finnas hos våra underoffice-

rare. I allmänhet utgångne ur samhällsklasser, som icke sakna bildning, eller med en viss grad sådan, som de sjelfva hafva förvärfvat sig, ega de ofta en ganska stor tjenstduglighet, som, genom underbefälsskolors införande, snart skulle så utvecklas, att flertalet af underofficerare kunde för kriget betraktas såsom en duglig reserv för subalternofficersgraden. Genom underbefälsskolor äfvensom genom ett ändamålsenligt ordnande af fredöfningarna, skulle det också blifva möjligt, att bland korpraler och vice korpraler uppfostra en lämplig reserv för underofficerarne, åtminstone i de delar af tjensten, som icke fordra större expeditionsvana. Brist på reserv för korpraler bör aldrig förefinnas inom en stamtrupp, och den kan med säkerhet förebyggas genom stammens utsträckta öfningar och genom ändamålsenliga korpralskolor.

Vid de regementen, som nu äro bäst försedde med befäl eller 36 kompaniofficerare och lika många kompaniunderofficerare, finnas 12 officerare och 12 underofficerare för hvarje af de trenne fältbataljonerne. Detta gör icke mer än 3 officerare och 3 underofficerare på kompani. Då bataljonerna hafva 800 man eller kompanierna 200 man, komma således 1 officer och 1 underofficer på 66⅓ man enligt plan, ett förhållande, som visserligen är betydligt ofördelaktigare, än i de omnämnde främmande arméerne, men, om underofficerarne på krigsfot få anses såsom officersreserv, kan förhållandet uppställas sålunda: 6 officerare och underofficerare på 200 man, eller 1 på 33⅓ man, hvilket deremot icke kan anses alltför ofördelaktigt. Härtill fordras dock oundgängligen att korpralsgraden, deruti inberäknade vicekorpralerne, kan så höjas, att underofficerstjenstgöringen i allmänhet genom uppflyttning derifrån kan bestridas. Någon nedsättning i detta befälsförhållande kan emellertid icke ifrågasättas. Då manövern fordrar 12 plutons- och 2 tiraljör-divisions-chefer eller 14 afdelnings-befälhafvare, följer äfven deraf, att 12 officerare och 12 underofficerare äro det minsta befälsantal, som kan beräknas för fältbataljonerna, och detta är endast möjligt under den förutsättning i afseende på underofficerare och korpraler, som här blifvit gjord. För att icke redan från början en alltför stor brist deruti skall uppstå, måste någon reserv finnas, åtminstone för officersgraden, hvarifrån staberne måste fyllas, och denna reserv kan icke antagas till mindre än 2 officerare på stambataljon, som gör något mer än 1 på hvarje fältbataljon, helst i betraktande tages den brist, som derjemte alltid förefinnes till följd af sjukdom och vakanser. I sistnämnde afseende kunna en del volontärer anses såsom en reserv i första hand för underofficerarne.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, och då hvarje stambataljon bör hafva befäl för 1½ fältbataljon, föreslå kommitterade:

befälets antal, utom regements- och corps-staberne, till 20 officerare och 18 underofficerare på hvarje stambataljon.

För att vinna detta, föreslås vidare:

att de större indelda regementena, hvilkas kompani-befäl redan utgöres af 36 officerare och 36 underofficerare, ökas med 4 subalternofficerare, samt att samtlige öfrige regementen få lika antal kompanibefäl, som förstnämnde regementen, och corpserne hälften af detta antal;

allt med den förändring i afseende å sergeants- och furirsgraden, som här nedan omnämnes.

Af 36 underofficerare på ett regemente äro nu 8 fanjunkare, 12 sergenter och 16 furirer. För att åt de yngre af denna befälsklass bereda något förbättrade utsigter till befordran och utkomst, samt vinna mera öfverensstämmelse med officersgraderna, hafva kommitterade ansett att 4 furirer borde uppflyttas till sergenter. Fotgardesregementenas underofficerare stå emellertid i ett olika förhållande, än underofficerarne vid det öfriga infanteriet. De hafva en daglig och trägen garnisonstjenstgöring, som för dem utestänger nästan all möjlighet till enskildt förvärf. De underofficerscorpser af artilleriet och värfvade kavalleriet, med hvilka de inom garnisonen komma i beröring, hafva ingen tredje underofficersgrad, motsvarande furirerne. Genom att utesluta furirerne och med lika antal öka sergenterne, skulle icke allenast en stor

del af fotgardets underofficerare få förbättrade vilkor, utan de skulle äfven komma i jemlikhet med sina vederlikar vid öfrige vapen inom samma garnison.

Med antagande häraf skulle

underofficerarnes antal inom hvarje grad i allmänhet blifva: vid ett regemente 8 fanjunkare, 16 sergenter, 12 furirer, och vid en corps 4 fanjunkare, 8 sergenter, 6 furirer, men vid ett fotgardesregemente 8 fanjunkare och 28 sergenter. Sergenterne dock delade i två löneklasser, på sätt i fråga om löneregleringen föreslås.

Ehuru korpraler, såsom tillhörande manskapet, icke inbegripas under den allmänna benämningen af befäl, då denna användes såsom motsats till nummerstyrkan, utgöra de dock i verkligheten en vigtig befälsklass. Då på dennas duglighet och höjda militära värde, det öfriga befälets tillräcklighet för krigsfoten i väsendtlig grad är beroende, hafva, i sammanhang med löneregleringen och underbefälsbildningen, åtgärder till befordrande af detta mål blifvit föreslagna. Bland de vigtigare äro löners anvisande åt vice korpraler, hvarigenom först dessa komma att utgöra en verklig korpralsgrad, och förhöjda löner för distinktionskorpraler. För vinnande af denna högsta korpralsgrad skulle, enligt kommitterades åsigt, fullständig underofficersexamen erfordras. Dessa korpraler blifva då jemförlige med artilleriets förste konstaplar och då benämningen distinktionskorpral, dels är svår att för mången soldattunga uttala, dels ock mindre egentlig, emedan »distinktioner» eller »utmärkelsetecken» bäras af alla korpraler; synes

benämningen distinktionskorpral böra utbytas emot den af förste korpral,

hvarigenom äfven en öfverensstämmelse vunnes med benämningarna, förste sergent, förste löjtnant och förste major. Någon förändring deremot i korpralers och vice korpralers antal har icke blifvit ifrågasatt.

Vid den befälspersonal, som nu tillhör regements- och corps-staberne, föreslå kommitterade ingen annan förändring än

att gardesregementena till fot erhålla tredje majorer,

i likhet med öfriga regementen, och behöflige såväl för freds-, som krigsfoten; samt

att de corpser, som nu sakna regementsväbel, dermed förses.

I fred afsedd för den tjenstgöring regementet föreskrifver, är regementsväbeln i krig oumbärlig i anseende till det i öfrigt ringa antalet underofficerare, och intet skäl finnes, hvarföre denne tjensteman skulle saknas vid en del corpser.

Af hvad nu blifvit anfördt följer ock:

att de till stor del nybildade Hallands och Vesternorrlands corpser, äfvensom Wermlands fältjägarecorps, få sina staber ordnade till likhet med öfrige corpsers.

Då det öfriga befälet vid ett regemente är beräknadt för tre bataljoner, är det visserligen en afvikelse derifrån, att endast 2 regements- och 2 bataljons-adjutanter finnas. För krigsfoten vore det ock en fördel om antalet fylldes. Men då under vanliga förhållanden stabstjenstgöringen såväl på fältet, som i expedition, kan med den nuvarande personalen bestridas och det egentligen är vid detacherad eller i spridda delar manövrerande bataljon, som beriden adjutant är behöflig, samt en bataljons-adjutants åligganden, då så fordras, kunna af annan underofficer fullgöras, har en tillökning af adjutanternes antal icke ansetts oundgänglig. Regementsadjutanterne böra emellertid icke räknas till viss stambataljon, utan tillhöra regementets eller corpsens allmänna stab och då fältbataljoner äro bildade, tilldelas den eller dem deribland, hvarvid deras tjenst är företrädesvis behöflig.

Såväl regements- som bataljons-adjutanters användande för krigsfot, kommer här nedan att vidare afhandlas.

För befälets antal och fördelning, i grader, enligt nu afgifna förslag, såväl vid ett regemente som vid en corps, redovisas i (Bil. R och S).

Civilstaten vid trupperne, utom läkarne, — beträffande hvilka kommitterade anhålla att få yttra sig i sammanhang med frågan om arméens sjukvård, utgöres af prest, auditör samt

regements- och mönsterskrifvare, eller tjenstemän för själavården, lagtolkningen, uppbörds- och redogörelseverket. Någon allmännare förändring häruti hafva kommitterade saknat anledning föreslå.

Svenska arméen har af gammalt haft egna prester. Deras antal, fordom större, är nu inskränkt till regementspastorn, behöflig för de presterliga förrättningarna, men hvilka ock böra af honom ensam kunna bestridas, utom i det fall, att en trupp är på skiljda rotar förlagd, då äfven särskilda åtgärder i detta afseende erfordras.

Auditören, chefsembetets juridiska biträde, ledamot och protokollsförare i krigsrätt, handlägger alla mål, som fordra lagkunskap och kan lika litet undvaras, som regementsskrifvaren för penningeförvaltningen, räkenskaperna och redovisningen. Under förutsättning att uppbörden af indelda löningsräntor och kronotionden öfverflyttas från regementsskrifvaren på kronofogdarne, hvilket kommitterade i infordradt särskildt underdånigt yttrande i ämnet tillstyrkt, blir mönsterskrifvarnes biträde vid uppbörden öfverflödigt. Såväl regementsskrifvarne, hvilkas göromål härigenom endast i ringare mon minskas, som ock chefsembetena vid regementen med en vidsträcktare förvaltning, hafva emellertid fortfarande behof af skrifvare- och expeditionsbiträde, men då en mönsterskrifvare, synnerligast om han något bättre än hittills aflönas, bör för detta ändamål blifva tillräcklig, kan den andre mönsterskrifvaren, vid regementen, som nu hafva tvenne, indragas. Någon skillnad i detta fall kan för de värfvade trupperne icke vara behöflig, då deras aflönings- och räkenskaps-ärenden äro af enklare beskaffenhet än vid indelda arméen.

Vid hvarje regemente och corps, såsom utgörande en särskild militärisk och förvaltningsenhet, skulle således, enligt kommitterades åsigt, civilstaten utgöras af:

en regementspastor, en regementsauditör, en regementsskrifvare och vid alla regementen utom de båda skånska infanteriregementena, en mönsterskrifvare.

Det undantagsförhållande till den öfriga arméen, hvaruti de skånska infanteriregementena stå, har ock hittills gjort biträde af mönsterskrifvare öfverflödigt.

Till civilstaten räknas äfven regementskommissarierne, uppbördsmän för regementenas förråd af gevärs-, munderings-, utrednings- m. fl. persedlar, och redogörare för truppernes underhållskostnad under vapenöfningarna. Då emellertid desse tjenstemän icke äro på regementenas stat uppförde, utan aflönas från de anslag och fonder, för hvilka de hafva uppbörd och redovisning, hafva de icke heller här blifvit upptagne. De tillhöra egentligen intendenturen, i sammanhang med hvilken de ock komma att afhandlas.

De förändringar i befälets och civilpersonalens antal, som skulle blifva en följd af infanteriets organisation, sådan den nu blifvit i underdånighet föreslagen, äro sammanförda i bilagorna T och U. De visa för *befälet* en tillökning af 147 officerare och 86 underofficerare samt för *civilstaten*, utom läkarne, en minskning af 14 tjenstemän.

Vid stambataljonerna äro en del soldater för särskilda ändamål afsedde och inöfvade, nemligen: *skarpskyttar, timmermän* och *sjukvårdssoldater*. Till en fullständig organisation hörer, att deras antal beräknas efter bataljonernas antal på krigsfot, helst längre öfningstid och särskild fallenhet fordras, för att detta manskap skall kunna motsvara sin bestämmelse.

Skarpskyttars nytta på bataljonerna är påtaglig, enär ofta i fält förefalla tillfällen, då säkra skott på långa håll mot mindre föremål äro angelägna, men icke alla soldater kunna förvärfva lika skjutfärdighet, icke alla hafva samma kallblodighet, samma säkerhet i hand och öga. De äro oundgänglige i en armée, der i allmänhet korta öfningstider försvåra bibringandet af en större skjutfärdighet åt flertalet af manskapet. Skarpskyttarne, bestående af soldater, hvilka företrädesvis hafva de egenskaper, som fordras af en god skytt, och hvilkas skyttfärdighet, genom särskilda öfningar, blifvit utbildad böra derföre tillhöra bataljonerna, men kunna undantagsvis från flera bataljoner sammandragas. Genom det år 1864 utfärdade målskjutningsreglemente äro numera bestämmelser lemnade för skarpskyttarnes utväljande och ombyte. Deras antal utgör nu i allmänhet 32 på bataljon, men vid några corpser 48.

Det senare antalat lämpar sig bättre för organisationen på fältbataljoner och är icke större, än att passande manskap dertill bör kunna erhållas. Genom antagande häraf skulle

skarpskyttarnes antal blifva 48 på stambataljon och 32 på fältbataljon.

Timmermännen vid infanteriet blifva icke obehöflige genom uppsättning af ingeniörtrupper. Dessa kunna lika litet ersätta timmermännen, som af dem ersättas. Hvad tillökning än ingeniörtrupperne hos oss kunna få, blir deras ändamål alltid att i sammanhållna afdelningar bereda öfvergång af störse vattendrag och utföra mera betydliga fältarbeten. De komma således i allmänhet endast arméen i sin helhet eller dess större fördelningar till godo, och kunna icke vara att påräkna för brigader, och bataljoner. Uti ett land med bruten, af skog beväxt och af vatten genomskuren yta förekomma emellertid ofta hinder att undanrödja för egen framkomst eller att bereda mot fiendens. Äfven mindre truppafdelningar hafva derföre behof af folk med kunskap och vana vid enklare fältarbeten. Detta är timmermannens ändamål. De hafva af ålder varit 1 på kompani eller 4 på bataljon. För att detta antal skall kunna bibehållas på fältbataljonerna

bör timmermännens antal ökas till 6 på stambataljon.

Timmermännen kunna emellertid ensamme föga uträtta, och äfven med handräckning af manskap ur bataljonerna kan intet utföras utan verktyg. Trossvagnar, huru väl inrättade de må vara, kunna icke ständigt följa trupperne, åtminstone icke alltid vara i deras närhet. Det är derföre af vigt att åtminstone några verktyg medföras af truppen och hellre än att dermed belasta de redan tungt utrustade soldaterne föreslås:

att vid hvarje bataljon på krigsfot bildas en timmermansafdelning, bestående af de 4 timmermännen och 8 timmermansbiträden, uttagne bland arbetsskickligt manskap af allmänna beväringen. Timmermännen bära, utom gevär och ett mindre antal patroner, yxa eller spade. Biträdena bära faschinknif i lifgehäng, hvar sin yxa och spade eller annat redskap, såsom jernspett och i stället för bandoler en väska med tång, spik m. m. eller ock någon annan lämplig verktygsutredning.

Efter någon tids öfning böra timmermansafdelningarna kunna göra arméen väsendtlig nytta genom den framkomlighet, som beredes såväl enskilda bataljoner och brigader, som ock genom det biträde, de hastigt kunna lemna de egentliga ingeniörtrupperne.

Sjukvårdssoldater eller manskap, som vid militärsjukhusen erhållit undervisning i den lägre kirurgien och sårades vård, finnas nu 1 på kompani eller 4 på stambataljon. De äro afsedde till biträden åt de vid trupperne tjenstgörande läkarne och böra finnas en för hvarje läkare, således tre på hvarje fältbataljon. Sjukvårdssoldaterne borde derföre ökas åtminstone till 5 på stambataljon, men på det att icke brist på detta manskap för hastigt må uppkomma, och då de, som för tillfället icke tjenstgöra hos läkarne, med fördel kunna användas såsom befäl vid förbinneriafdelningarna, torde

sjukvårdssoldaternes antal på stambataljon böra bestämmas till 6.

För verkställigheten af den här ofvan föreslagna organisationen af infanteriet skulle uppstå en kostnad, enligt hvad närlagde beräkning (Bil. Ö) visar, af 526,925 Rdr Rmt årligen.

Kommitterade gå nu att redogöra för det sätt, hvarpå, enligt deras tanke, infanteriet, så organiseradt på 50 stambataljoner som här ofvan blifvit föreslaget, lämpligast och med minsta tidsutdrägt kunde öfvergå på krigsfot med 75 bataljoner.

Då tvenne corpser tillsammans hafva lika mycket befäl, som ett regemente, endast med den skillnaden, att de förra hafva en regementsqvartermästare och en regementsväbel mera, än det senare, hvilket gör befälstillgången vid de båda corpserne något tillräckligare, kan hvad här nedan kommer att yttras om ett regemente på krigsfot, äfven tillämpas på 2:ne corpser. De norrländske corpserne, hvaraf tvenne länge utgjort ett regemente och de båda andra haft och hafva så mycket gemensamt, komma ock troligen att på krigsfot två och två sammanföras. Om så icke skulle blifva förhållandet med de återstående 4 corpserne, inver-

kar detta föga på organisationens tillämpning, enär hvardera af dem dock kan ställas på en och en half bataljon.

Bilagan W innehåller en fördelning af befäl och spel vid ett regemente på krigsfot med trenne bataljoner. Den upptager, inberäknadt en bataljonschef, en officers- och en underofficersadjutant, tillsammans 14 officerare och 13 underofficerare vid tvenne bataljoner, samt 15 officerare och 12 underofficerare vid den tredje bataljonen; derjemte på hvarje bataljon 32 korpraler eller vice korpraler och 13 spel. På alla tre bataljonerna uppkommer endast ett öfverskott af ett spel.

Utom detta bataljonsbefäl finnes en regementsstab bestående af regementschefen, regementsqvartermästaren, två regementsadjutanter och en regementsväbel.

På hvarje regemente har i organisationen blifvit beräknade, utom 36 kompaniofficerare för de 3:ne fältbataljonerna, 4 officerare för att fylla afgången till staber. Trenne af desse hafva vid fördelningen af befälet på krigsfot blifvit uppförde såsom adjutanter på fältbataljonerne och den fjerde såsom plutonschef på en af dessa bataljoner, hvilken derigenom skulle få 15 officerare, eller en officer mer, men en underofficer mindre, än de öfriga. Det är således egentligen de båda regementsadjutanterne, hvilka, då de icke tagits i beräkning för bataljonerne, öka tillgången för annan stabs tjenstgöring än vid bataljonerna. Härtill kunde visserligen läggas den femtonde officern på ena bataljon, men då måste en underofficer tillsättas eller förordnas på denna bataljon, för att fylla befälsantalet. De officerare, som tjenstgöra såsom adjutanter på bataljonerna, torde, vid öfvergång på krigsfot, böra mot särskild ersättning göras beridne, och i sådant fall är det visserligen intet som hindrar att regementsadjutanten kan tjenstgöra vid bataljon och annan officer vid regementsstaben, men dels blir, genom det antagna beräkningssättet, tillgången på det hela mer åskådlig, dels ock är vid en hastig öfvergång på krigsfot regements- och brigad- m. fl. staber vida mera i behof af beridne och vande adjutanter, än bataljonerna.

Då endast tvenne underofficersadjutanter eller s. k. bataljonsadjutanter på stat finnas, utses en annan underofficer att i nämnde egenskap tjenstgöra på den tredje bataljonen. Dessa underofficersadjutanter äro tillika redogörare för bataljonerna.

Som likaledes det endast finnes tvenne gevärshandverkare vid stammen, utses en tredje bland handverksskicklige beväringsynglingar.

Till befälhafvare för bataljonstrossen är en korpral afsedd och likaså en korpral och två stamsoldater till befäl vid förbinderi (ambalans) och reservförbinderiafdelningarna, hvilka, i enlighet med kongl. förordningen den 13 Juli 1855 erhålla sitt manskap från allmänna beväringen. Ehuru reservförbinderiafdelningarna äro afsedda att åtfölja fördelnings- och brigadhögqvarteren, har dock den del deraf, som af bataljonerna lemnas, ansetts böra på dessa upptagas.

Likasom bataljonsadjutanterne blifva redogörare för bataljonerna, äro fanjunkarne eller de underofficerare som motsvarande tjenst förrätta, redogörare för kompanierna. För att emellertid dessa redogörare icke må blifva förhindrade att deltaga i den militära tjenstgöring, hvartill de äro påräknade och för hvilken de, i anseende till det i öfrigt fåtaliga befälet, icke kunna undvaras, uttages från allmänna beväringsmanskapet bland skrifkunnige ynglingar 1 bataljons- och 4 kompani-skrifvare på hvarje bataljon, till biträde vid räkenskaps- och expeditionsföringen.

Utom timmermansbiträden, 8 på hvarje bataljon, uttagas äfven bland allmänna beväringsmanskapet, nödigt antal tross-soldater eller kuskar och befälsuppassare. De senare finnas i nästan alla arméer på krigsfot och i många äfven på fredsfot. De äro i fredstid mindre behöflige vid en armée, der största delen af trupperna endast äro sammandragne kortare tider af året och hvarunder det ringa biträde, befälet i allmänhet behöfver för sin uppassning, kan till ömsesidig belåtenhet, genom enskild uppgörelse, erhållas af manskapet, utan att detta förhindras i sin vanliga tjenstgöring. Icke så i fält. Befälet, ständigt sysselsatt med sin

tjenst, med tillsyn å manskapet och omtanka för detsamma, har vid många tillfällen hvarken tid eller tillfälle att sjelf egna tillsyn å sina saker och sin hushållning. Det skulle derföre, i förhållande till sin ställning och sina vanor, blifva sämre lottadt än soldaten, om det icke hade betjening. Att dertill använda soldater ur ledet skulle minska de stridandes antal och att låta trupperne åtföljas af ett stort antal befälsdrängar, som för tillfället antagne icke kunde undgå att till stor del utgöras af löst folk, kunde icke heller vara nyttigt. Långt bättre då att, såsom i andra arméer, dertill använda tross-soldater, särskildt derföre beräknade och icke ingående bland de stridandes antal. 1808 års fältaflöningsstat medgaf uttagandet af drängportioner i kontant eller i natura. Subalternofficerare vid artilleriet till fot och infanteriet fingo dock icke medföra drängar, men egde rättighet att betjena sig af en soldat vid kompaniet till uppassning, hvilken var befriad från all annan tjenstgöring än träffning och exercis. Att emellertid dessa uppassare, såvida befälet af dem skulle hafva nytta, icke alltid kunde deltaga i träffning och exercis, är uppenbart. Också har i alla senare förslag till fältförvaltningsreglementen, äfvensom i moblisseringsplanerna för arméen, särskilde befälsuppassare blifvit upptagne. Då denna fråga i allmänhet anses tillhöra fältförvaltningsreglementet, hafva kommitterade här endast förslagsvis

beräknat 1 befälsuppassare för hvarje officer eller vederlike och 1 för underofficerarne vid hvarje kompani, i anseende till den tjenstgöring desse åligga och den ställning de intaga såsom officers-reserv. Dessutom har för beridne officerare med flere än två hästar en hästskötare för tvenne handhästar blifvit uppförd.

Tvenne regementen kunna lämpligen sammanföras till en brigad, som får 4 eller 6 bataljoner, alltefter den större eller mindre fältfot, på hvilken regementena utrustas. Då emellan regementscheferne och arméens högste befälhafvare icke finnes annat befäl, än generalbefälhafvare och inspektörer, hvilkas ställning kallar dem till chefer för fördelningar och arméecorpser, blir den äldste regementschefen i hvarje brigad dess naturlige befälhafvare och får i den andra regementschefen ett biträde vid befälet öfver den träffen, han sjelf icke förer eller vid andra vigtigare befäl inom brigaden.

I regementsstaberne finnes tillgång på en vid stabstjenstgöring vand personal för brigadstaberne, och derifrån bör äfven något biträde kunna lemnas till fördelnings- och arméestaber, till fyllnad i det antal, der kan erfordras utöfver hvad från generalstaben och de öfrige vapnen erhålles. Härigenom bör ock kunna antagas, att någon anmärkningsvärd nedsättning i det för fältbataljonerna beräknade officersantalet icke uppkommer genom kommenderingar till stabstjenstgöring.

Det för infanteriets stamtrupper föreslagna befälet skulle således motsvara behofvet för 75 bataljoner på fältfot, med tillhörande brigadstaber, under förutsättning att alla voro friske och att inga vakanser funnos. Då emellertid öfvertalige officerarnes antal vanligen icke obetydligt öfverstiger vakansernas, då derjemte krigsskolans äldre elever kunna för krigsfoten påräknas till officerstjenstgöring, och en del volontärer till underofficerstjenstgöring, bör bristen icke blifva särdeles betydlig och bataljonerna kunna ställas på krigsfot, utan att uppflyttningar från en lägre till en högre befälsklass behöfver, redan från början, mera allmänt verkställas. De måste under fälttågets fortgång i alla fall snart nog inträda.

Emot fördelningen af befälet på krigsfot kan visserligen anmärkas, att väl litet reservbefäl finnes vid bataljonerna för att icke befälsbrist snart nog kan befaras. Det finnes nemligen ingen enda officer i reserv, utan endast underofficerare, och af dessa måste redan från början tvenne föra plutoner, åtminstone vid tvenne af de tre fältbataljonerna på ett regemente.

Befälets antal är ock, enligt stamtruppernes organisation, det minsta möjliga, som kan ifrågasättas och kommitterade hafva endast vågat dertill inskränka sina förslag, under antagande att underofficerarne kunde danas till en reserv åtminstone för de lägre officersgraderna och korpralerne för de lägre underofficersgraderna. Med ett sådant antagande åter blifva

fältbataljonerna någorlunda tillräckligt försedda med reservbefäl och mera kan svårligen af en fredsorganisation begäras, än att den, då hela arméen sättes på krigsfot, kan fylla behofven för den närmaste framtiden. Det måste öfverlemnas åt särskilda åtgärder, vare sig före, vid, eller efter krigets utbrott, att skapa de medel, som fordras för krigets fortgång eller för att möta utomordentliga fall.

Vid öfvergång till krigsfot kunna tvänne hufvudsakliga fall antagas:

det ena, att endast 50 bataljoner rycka i fält, antingen emedan ändamålet icke kräfver en större styrka, eller tiden icke medgifvit några egentliga krigsrustningar;

det andra åter: att alla 75 bataljonerna från början påräknas för fält-arméen, hvartill fordras någon tids krigsrustningar och förberedelser.

På det förstnämnda fallet, eller att hastigt kunna sammandraga 50 bataljoner med 40,000 man, måste vi ständigt vara beredde. Deruti ligger vår trygghet mot öfverraskningar.

De 50 bataljonerna förses då med fulltaligt befäl enligt redan uppgifna grunder och med stam och beväringssoldater till hela styrkan af 800 man på bataljon. De återstående 25 bataljonerna, som samtidigt dermed, eller så fort ske kan, utrustas, blifva depôt eller reservbataljoner. De erhålla stam- och beväringssoldater till omkring en tredjedel af sin styrka och fyllas till 800 man med manskap af allmänna beväringen. Stam- och beväringssoldater blifva för detta ändamål tillräcklige. De kunna, enligt Bil. Z tillsammans beräknas till 51,292 man, och med 10 procents afdrag såväl af stammen för vakanser, rekryter, sjuke på roten och mindre tjenstbare, som ock af beväringssoldaterne för afgång, sjuke och vid en hastig samling möjligen uteblifne, till 46,163 man eller 6,163 man mera, än som fordras för de 50 bataljonerna. Då ytterligare 540 beväringssoldater för artilleriet och ingeniörtrupper afdragas, återstår 5,623 man.

Depôtbataljonerna få således:

stam- och beväringssoldater enligt ofvanstående	5,623	
hvartill ytterligare bör kunna läggas beväringssoldater, som senare indragas (Bil. Å)	1,016	6,639
rekryter af stam- och beväringssoldater		6,376
manskap från allmänna beväringen		6,985
	Summa	20,000 man.

Dessa 25 bataljoner, som äfven under ogynsamma förhållanden, eller då stammens rekryter och första klassens beväringssoldater (beväringsrekryterne) ännu icke för året blifvit öfvade, — och i hvilket fall rekryterne kunna utbytas mot manskap af allmänna beväringen, — komma att till en tredjedel utgöras af fullbildade och krigsduglige soldater, böra icke allenast kunna hålla den i fält varande styrkan fulltalig, utan ock om så erfordras, sedan det mindre öfvade manskapet blifvit krigsbildadt, förstärka fält-arméen till 75 bataljoner. För att depôt- eller reserv-bataljonerna skola kunna rycka i fält, måste under tiden särskilda exercisdepôter vara i orterna bildade. Dessa exercisdepôter skola här nedan vidare afhandlas.

Någon viss siffra i förhållandet mellan stam och beväring hafva kommitterade så mycket mindre ansett nödigt att föreslå, som den förnämsta grunden för den föreslagna organisationen just ligger deruti, att endast krigsbildadt manskap bör fylla leden i en fält-armé. Man bör kunna påräkna, att beväringssoldaterne skola temligen väl uppfylla detta vilkor. Vexlingen i förhållandet mellan stam- och beväringssoldater vid de bataljoner som endast få sådant manskap, blir då af mindre betydenhet och kan dessutom icke undvikas, då icke alla stambataljonerna kunnat gifvas samma nummerstyrka. Att detta förhållande emellertid icke må alltför långt nedgå, hafva kommitterade sökt förebygga, genom den tillökning de föreslagit i de svagare stamtrupperne.

Depôt-bataljonerna, som i sig få upptaga en stor del mindre öfvadt manskap, böra icke eller påräknas såsom en förstärkning för arméen i fält, förr än de vunnit nödig utbildning,

och äfven då bör, så vidt omständigheterna det medgifva, utbyte af manskap verkställas mellan de nya och gamla bataljonerna, så att alla få samma fältvana och användbarhet.

För att emellertid de först utryckande 50 bataljonerna skola kunna, utan förberedelser och tidsutdrägt, fyllas till 800 man, måste beväringssoldaterne kunna samlas till bataljonerna lika hastigt som stammen. För detta ändamål böra beväringsområdena erhålla en lämplig indelning. Att detta utan större svårigheter kan verkställas, ådagalägges af Bil. Z, som visar tillgången på beväringssoldater inom de särskilda landskapen, för de inom samma landskap förlagde stambataljoner. Endast inom Norrbottens län och Stockholms län och stad uppstår en brist på beväringssoldater, för att kunna uppbringa dertill hörande bataljoner till 800 man. Hvad Norrbotten beträffar, är denna brist lätt att afhjelpa, då inom Vesterbotten och ännu mera inom det angränsande Vesternorrland betydliga öfverskott finnas. För Stockholms län och stad kommer bristen att ökas med det antal, som behöfves för artilleriet och ingeniörtrupperne omkring 200 man, men med de lätta sjö- och jernvägsförbindelser, som hufvudstaden redan har och ytterligare får med landsorterne, kan denna brist lätteligen fyllas genom de öfverskott der finnas. Genom en omreglering af beväringsområdena kunna tillgångarne på beväring för bataljonerna inom de särskilda orterna, med undantag af Skåne, på det hela jemnare fördelas. Af någon egentlig nödvändighet kan det emellertid icke vara, att alla bataljonerna bestämmas till alldeles samma manskaps styrka. De blifva efter krigets utbrott i alla fall snart olika. Om derföre bataljonerna i hufvudstaden, de enda för hvilka egentlig brist i det föreslagna antalet uppkommer, bestämmas till något mindre än 800 man, och ett motsvarande antal bataljoner i de folkrikare landskapen till något derutöfver, så sker ingen förändring i styrkan på det hela, men derigenom underlättades emellertid en fördelning af tillgångarne inom beväringsområdena, och hufvudstadens så väl infanteri, som artilleri och ingeniör-trupper kunna äfven på detta sätt få sitt behof af beväringssoldater utan svårighet fylldt, utan att organisationen på det hela undergår någon väsentlig rubbning. Då endast manskap, som erhållit en någorlunda fullständig soldatbildning bör ingå i de bataljoner, som föras i fält, är ock ett visst förhållande mellan stammens och beväringsmanskapets styrka inom beväringsområdena af mindre vigt, än att stambataljonerna anvisas ett så tillräckligt antal beväringssoldater, att de icke allenast kunna hastigt fyllas till bestämd styrka, utan äfven aflemna en behöflig stam för depôtbataljonerna. Öfverskottet af beväringssoldater i de särskilda landsdelarne kan sedan vid depôterna något fullständigare jemnas.

En med afseende härå verkställd reglering af beväringsområdena få kommitterade derföre tillstyrka.

Om arméen icke alltför hastigt eller oväntadt behöfver sättas på krigsfot och således tid till förberedelser gifves, kan det andra af de båda förutsatta fallen inträda, eller att alla 75 bataljonerna på en gång utrustas för fält-arméen. Stam- och beväringssoldater fördelas då inom regementena lika på fältbataljonerna, och fyllnad i 800 man tages ur allmänna beväringen.

Infanteriets sammansättning blir då följande:

stam- och beväringssoldater enligt redan uppgifne beräkningsgrunder, och med afdrag af stamsoldater för depôterna, (Bil. Å)	45,739
beväringsmanskap, eller rekryter och beväringsmanskap	14,261
tillsammans	60,000 man,

således till omkring $\frac{3}{4}$ af fullbildadt manskap och $\frac{1}{4}$ af mindre öfvadt.

Den första beredelse för krigsfoten måste således blifva att till vapenöfningar inkalla omkring 15,000 man jemte nödig reserv, för att bataljonerna må kunna gå i fält med endast fullt krigsdugligt manskap.

En annan omsorg af yttersta vigt är bildandet af exercisdepôter. Behofvet deraf inträder nu, lika som under första förutsättningen, då de qvarlemnade 25 depôtbataljonerna afgå

till arméens förstärkning. Till dessa exercisdepôter måste i främsta rummet, i anseende till det fåtaliga befälet vid regementena, påräknas arméens reservbefäl, bestående af i arméen qvarstående officerare och pensionerade officerare och underofficerare med tjenstgöringsskyldighet. Denna tillgång är nu icke så obetydlig, ehuru icke tillräcklig, och antagas kan, hvad det pensionerade reservbefälet angår, att det genom kommitterades förslag rörande pensioneringen, snarare kommer att ökas än minskas. Svårt är emellertid att beräkna huru månge deraf i verkligheten äro tjenstbare. Om, af i arméen qvarstående officerare, endast de upptagas, som äro inom den ålder hvilken för hvarje grad skulle medföra tjenstgöringsskyldighet, ifall de innehade fyllnadspension, och äfven de uteslutas, som veterligen bestrida befattningar, hinderliga för deras användande till annan tjenstgöring, så skulle, enligt arméens rullor för 1864, följande reservbefäl finnas, nemligen:

Regementsofficerare.

Öfverstar i arméen	1		
pensionerade	3	4	
öfverstelöjtnanter i arméen	11		
pensionerade	11	22	
majorer i arméen	28		
pensionerade	22	50	76.

Kompanifficerare.

Kaptener i arméen	31		
pensionerade	35	66	
löjtnanter i arméen	25		
underlöjtnanter i arméen	32	57	123.
Underofficerare pensionerade			66.

Som dessa depôter endast äro afsedda för att ersätta afgången vid arméen, böra de kunna uppfylla detta ändamål, utan att ständigt underhålla en större styrka än omkring en sjettedel till en femtedel af den, hvartill infanteriet i fält uppgår eller 10,000 till 12,000 man. För enkelhets skull kan denna styrka antagas organiserad på 50 kompanier af 200 till 240 man, eller ett kompani för hvarje stambataljon. Om för ersättningsmanskapet öfver hufvud beräknas en rekrytskola af 90 dagar, hvilket under ett pågående krig väl kan vara önskligt, men icke alltid möjligt, skulle exercisdepôterne kunna under sex månader vapenöfva och afsända till arméen, af manskap som förut saknat all öfning: 20 till 24,000 man och af manskap, som förut gjort 30 dagars beväringsmöten, 30 till 36,000 man. Äfven i Preussen bildas för hvarje infanteribrigad af sex bataljoner endast en ersättningsbataljon.

Antagas depôtkompanierna blifva sammandragna i bataljoner af 2, 3 till 4 kompanier allt efter omständigheterna, visar den härofvan lemnade uppgiften på arméens reservbefäl, att deribland finnes ett mer än tillräckligt antal regementsofficerare, såväl till bataljonschefer, som till befälhafvare för flere på ett ställe förlagde depôtbataljoner. Icke så med kompanifficerare och underofficerare. Om deraf omkring en femtedel afdrages, i anseende till den temligen långt framskridna ålder, inom hvilken beräkningen skett, återstår det endast 100 kompanifficerare och 50 underofficerare, eller 2 officerare och en underofficer för hvarje depôtkompani, hvilket uppenbarligen är för litet, synnerligast på så stora kompanier. Biträde till exercisdepôterna måste således lemnas från trupperne. Om hvarje stambataljon lemnar 1 officer, 2 underofficerare och dessutom 18 korpraler, vice korpraler eller till undervisare skicklige soldater, blir tillgången för depôtkompanierna följande:

officerare, i arméen qvarstående och pensionerade . .	100	
underofficerare, pensionerade		50
officerare från regementena	50	
underofficerare från regementena		100
stamsoldater		900

eller officerare 150, underofficerare 150, soldater 900

som gör 3 officerare, 3 underofficerare och 18 stamsoldater på kompani.

Den minskning i befäl, som bataljonerna härigenom få vidkännas, är visserligen kännbar, men ändamålet eller depôternes förseende med någorlunda tillräckligt befäl, är ock af yttersta vigt. Vid desse depôter skall icke allenast manskap öfvas, utan äfven nytt befäl danas och utbildas för arméen. En tillgång härtill bör kunna påräknas i de beväringseliter, som redan under fredstid, i enlighet med kommitterades underdåniga förslag, i sammanhang med beväringspligtens ordnande, genomgått underbefälsskolorna, i stället för att vapenöfvas, såsom beväringssoldater. Nya befälsskolor böra äfven bildas och ställas i sammanhang med depôterne. Om dessa anstalter företagas samtidigt med de första krigsrustningarna, och då, vid utbrottet af ett krig, som allvarligen hotar landets ära och sjelfbestånd, det bör kunna antagas, att brist icke skall uppstå på män med bildning, som vilja ingå bland arméens befäl, och hvaraf mången redan i frivilliga skarpskytteföreningar torde hafva fått sin första daning för krigsyrket, bör det blifva möjligt att, åtminstone i underbefäl, gifva de utryckande bataljonerna ersättning för det befäl, de vid depôterna qvarlemna; det bör ock härigenom blifva möjligt att efter hand ersätta timade befälsförluster vid arméen. Vid de uppgifter, som blifvit lemnade öfver beväringssoldaternes antal, bör anmärkas, att beräkningarna grunda sig på styrkan af en klass exerceradt beväringsmanskap under åren 1861 -1863 och att med befolkningens tillväxt äfven beväringssoldaternes antal ökas till fördel för organisationens styrka.

De olika sätt för infanteriets öfvergång på krigsfot, som nu blifvit afhandlade, hvaraf det ena afser att med en del stridsfärdiga trupper hastigt kunna möta en oväntad fiende och det andra att med samlad styrka mottaga en väntad, öfverensstämma deruti, att de taga fredsorganisationens hela kraft i anspråk och fordra någon tid för att fullt utveckla den. *En* tillgång uttömma de dock icke. Det är den tillgång på folk, som beväringsorganisationen lemnar. Om derföre rikets försvar skulle kräfva, att en större styrka sättes på benen, måste fältbataljonerna ökas, och de kunna det, i nödfall, ända till 1,000 man, utan att blifva större än i flere andra arméer. Väl nedgår dervid förhållandet mellan befälets och truppens antal lägre, och blir bataljonernas rörlighet mindre, än önskvärdt vore, men derigenom kunna dock 75,000 soldater inrymmas i ordnade bataljonscadrer, och äfven med så stora bataljoner uppgår styrkan i ledet icke till mer än omkring 850 man. (Bil. X). Äfven för depôterne, såvida de icke inskränkas till en sjettedel af styrkan i fält, eller omkring 12,000 man, blir befälet mera otillräckligt än förut. Men under den tid, som fordras för att utrusta, och, äfven om vapen, utredning och beklädnad finnes i förråden, med artilleri och trosshästar samt lifsförnödenheter förse en armé, motsvarande denna infanteristyrka och med den spänning af försvarskrafterna, det vädjande till fosterlandskärleken och till stora uppoffringar af alla slag, så omfattande försvarsanstalter förutsätta, bör ock kunna motses att alla tillfällen, som af staten bjudas för daning af befäl, skola med begärlighet omfattas och rikta tillgången på nytt befäl, som med det gamlas föredöme och i krigets skola snart skall fullända sin bildning.

Infanteriet i fält skulle då utgöras af

stam- och beväringssoldater	45,739
beväringsmanskap eller rekryter och beväringsmanskap (Bil. Å)	29,261
	75,000 man

eller till något mer än tre femtedelar af de förre och något mindre än två femtedelar af det senare.

Äfven kunde, med begagnande af det större antalet beväringssoldater, som i vissa orter finnes, såsom i Skåne, Småland, Östergötland och Vermland, exercisdepôterne under rustningarnas eller krigets fortgång förvandlas till reservbataljoner, deraf 2 från Skåne och 1 från de öfriga nämnde landskapen och hvilka, om än egentligen afsedda till fästningsbesättningar och bevakningar i mindre blottställda delar af landet samt tillika uppfyllande ändamålet af exercisdepôter, dock kunde öka den ordnade infanteristyrkan till 80 bataljoner eller 80,000 man. Det bör dock icke lemnas oanmärkt, att den krigsfot, som endast sätter en del af bataljonerna i fält, om än icke till nummertalet den starkaste, dock i det afseende är fördelaktigast, att fältbataljonerna kunna fullständigare utrustas med fullt öfvadt manskap och rikligare förses med befäl, hvaremot en större krigsfot i dessa fall har mindre kraft, ehuru den lemnar tillfälle att uppträda med en större manskapsstyrka. Till infanteriet hör äfven *extra roteringen.* Extra rothåll, ålagd jord som är befriad från ordinarie rotering, är under fred vakant, utan afgift, men skall i krig uppsätta och utrusta fullt beklädt manskap för alla hela nummer och erlägga vakans-afgift för rotedelar, som icke kunnat till hela nummer sammansättas. Som detta, vid ett krigs utbrott nyuppsatta och oöfvade manskap blifvit genom beväringsinrättningen af föga vigt, hafva extra rotehållarne erbjudits att, vid inträffande krig, få tillhandahålla arméen en mönstergild draghäst för hvarje rote, i stället för karl, och kontrakt härom äro afslutade med 2,451 extra rotehållare af 3,118. (Bil. Ä). Då det icke är möjligt för staten att i fredstid underhålla det stora antal draghästar, som fordras för artilleriet, trossen och parkerna, men det å andra sidan är af yttersta vigt för organisationens användbarhet, att åtminstone en del af styrkan hastigt kan göras rörlig, så utgöra de genast tillgänglige extraroteringshästarne en dyrbar tillgång, som minskar den tid och kostnad, omfattande hästuppköp fordra.

Det vore derföre önskligt att kontrakt om tillhandahållande af hästar kunde afslutas äfven med de extra rotehållare, som derpå ännu icke ingått.

Denna hästtillgång, spridd öfver hela landet, synes just derigenom i främsta rummet lämpa sig för infanteriets och kavalleriets bataljons-, skvadrons- och stabs-tross, samt äfven för annan fortskaffningstross i orterna, men endast i mindre mon för artilleriet i allmänhet, som för fältbatteriers och parkers utrustning måste samla ett stort antal hästar till sina depôtorter. Visserligen äro äfven de extra rothållsnumrens antal särdeles olika i olika landskap, och stå i ganska ojemnt förhållande till de inom landskapen förlagde trupper. I några orter finnes öfverflöd, i andra brist på hästar, men det oaktadt skulle en fördelning af denna hästtillgång underlätta möjligheten att hastigt sätta i fält en del af arméen. Kommitterade få derföre föreslå:

att en fördelning af extraroteringshästarne måtte uppgöras mellan de särskilda regementena och corpserne af arméen, lämpad efter behofvet att förse arméens stridsfärdiga del eller dess första uppbud, deraf 50 bataljoner infanteri, med trosshästar, samt att denna fördelning måtte delgifvas såväl E. K. M:s vederbörande befallningshafvande som chefsembeten, så att, när behofvet deraf inträder, extra-rotehållarne kunna utan tidsutdrägt kallas att på truppernes samlingsplatser aflemna sina hästar samt en hvar befälhafvare och embetsmyndighet på förhand veta hvad han i sådant fall har att påräkna för trossens fortskaffande och hvad derutöfver på annat sätt för tillfället måste anskaffas.

Vid den redogörelse för infanteriets krigsfot, som här ofvan blifvit lemnad, har endast det stridande manskapets antal under olika förhållanden blifvit omnämnd. Dertill kommer dock ytterligare befäl och spel samt icke stridande af såväl civilpersonalen, som manskapet, äfvensom brigadstaberna och depôterne. Med tillägg häraf skulle (Bil. Å) infanteriets styrka på krigsfot under olika förhållanden utgöra:

med 50 bataljoner i fält, eller den styrka, som hastigt kunde ställas på krigsfot,

50 fältbataljoner . .	42,000	
icke stridande		3,800
brigadstaber . . .	150	487
25 depôtbataljoner .	21,000	1,900
	63,150	6,187
	69,337.	

Med 75 bataljoner i fält efter någon tids förberedelser:

75 fältbataljoner . .	63,000	
icke stridande		5,700
brigadstaber . . .	150	487
50 depôtkompanier .	11,200	
icke stridande . . .		250
	74,350	6,437
	80,787.	

Vid utomordentliga fall och då bataljonerna ökas till 1,000 man:

75 fältbataljoner . .	78,000	
icke stridande		5,700
brigadstaber . . .	150	487
50 depôtkompanier .	13,200	
icke stridande		250
	91,350	6,437
	97,787.	

Bil. A.

Vesternorrlands bevärings-bataljons förändring till en infanteri- eller jägarecorps med indeld stamtrupp.

Nuvarande ordinarie båtsmansrotar

af första Norrlands 2:dra kompaniroteringen i Medelpad	109.
» andra Norrlands 1:sta kompani i Ångermanland	173.
» andra Norrlands 2:dra kompani i »	162.
(13 till detta kompani hörande rotar i Vesterbotten förenas med Vesterbottens corps, (se Bil. D)	444.
Ny ordinarie båtsmansrotering i Ångermanland och Medelpad	47.
	491.

Corpsen indelas i 4 kompanier af 122 nummer. Får 3 anslagne n:r och 18 n:r på värfvad stat eller tillsammans 21 n:r för gevärshandverkare och spel.

Corpsen skulle således utgöras af:

indelda nummer	491
värfvade för en del spel	18
	509 n:r.

Bil. B.

Hallands bataljon förses med indeld stamtrupp.

Norra Hallands båtsmanskompani	229.	
Södra » »	135.	364.

Från de närgränsande socknarne Landvetter, Höryda, Råda, Kolleröd, Askim och Frölunda inom vestgöta-delen af Göteborgs län; rotar, nu tillhörande dels Göteborgs stadsvakt, dels ock 2:dra Bohusläns båtsmanskompani . . . . . 35.

Från Elfsborgs regemente, inom Landvetter . . . . . 400.

Bataljonerna delas i 4 kompanier af 100 soldatnummer samt får 20 spelnummer och 1 n:r för gevärshandverkare på värfvad stat.

Elfsborgs regemente får ersättning för sin förlorade rote inom Landvetter, genom en ny rote i Partilleds socken af samma kompani, och förorsakas således härigenom nästan ingen rubbning i regementet.

Möter emot detta utbyte lokala svårigheter, behåller regementet sin rote i Landvetter, och Hallands bataljon får ytterligare en rote från stadsvaktskompaniet eller Bohusläns 2:dra båtsmanskompani.

Om Göteborgs stad fortfarande skall hafva indeld trupp sig anslagen, kan ersättning lemnas från 2:dra Bohusläns båtsmanskompani, som sålunda skulle på det hela förlora 35 eller 36 rotar, hvilken förlust icke för sjöförsvaret torde vara af betydenhet, sedan Göteborg helt och hållet upphört att vara förläggningsort för någon del af flottan.

Skulle, emot förmodan, af lokala skäl det befinnas ändamålsenligare att lemna Hallands bataljon behöfliga 36 rotar från Lif- och Marks kompanier af Elfsborgs regemente, kan detta regemente få sin ersättning af Göteborgs stadsvakt. Hallands båtsmän äro icke begärde af sjöförsvarskomitén; men i anseende till upphörande af Göteborgs depôt, torde deras afträdande kunna ifrågasättas. Corpserne skulle således komma att utgöras af

indelda nummer	400
värfvade »	21
Summa	421 n:r.

Bil. C.

Uppgift i enlighet med de af Kongl. Maj:t fastställde längder öfver nya ordinarie roteringen inom soldathållet.

Län.	Hela rotar.	Icke sammanlaggde rotedelar.
Upsala	—	$3\frac{4}{5}$
Stockholms	—	$1\frac{1}{8}$
Nyköpings	23	$\frac{5}{8}$
Östergötlands	62	$3\frac{6,774}{19,393}$
Wermlands	59	$1\frac{437}{768}$
Örebro	58	$3\frac{109}{192}$
Westmanlands	15	$1\frac{469}{696}$
Göteborgs och Bohus	1	$\frac{11}{16}$
Kalmar	—	$1\frac{11}{12}$
Jönköpings	4	$10\frac{49}{72}$
Kronobergs	—	$10\frac{2}{3}$
Christianstads	—	$\frac{91}{96}$
Skaraborgs	—	$15\frac{1}{25}$
Elfsborgs	2	$6\frac{4}{25}$
Gefleborgs	75	$\frac{19}{24}$
Summa	299	$62\frac{778,549,735}{1,296,762,688}$

Anmärkningar:

1. Uti öfriga länen har ny ordinarie rotering antingen icke ifrågakommit inom soldathållet, såsom *Stora Kopparbergs län*, hvarest all rotering enligt Kongl. brefvet den 21 September 1826 är tillsvidare uppskjuten: *Malmöhus län*, hvarest någon jord icke funnits att rotera, samt *Jemtlands*, *Vesterbottens* och *Norrbottens län*, hvarest, vid omrotering af gamla soldathållet, till understöd eller jemkning deruti all ny jord användts; eller ock egt rum endast inom båtsmanshållet, såsom i *Gotlands*, *Hallands*, *Blekinge* och *Vesternorrlands län*.

2. I afseende å uppkomsten och beskaffenheten af »nya ordinarie roteringen» är förhållandet som följer:

Sedan, med anledning af Rikets Ständers beslut vid 1809—1810 årens riksdag att all förut oroterad jord borde indelas till *extra* rotering under krig, dylik roteindelning blifvit satt i verkställighet, men, under fortgången deraf, befunnits påkalla åtskilliga jemkningar, så utgjorde denna fråga föremål för Rikets Ständers behandling vid 1823 års riksdag, då ständerne i underdånig skrifvelse den 17 December 1823 bland annat förklarade såsom sin mening, att, emedan den extra roteringen endast varit afsedd att träffa s. k. *privilegierad* jord, derifrån borde afskiljas alla hemman och lägenheter af krono-, skatte- och frälse- natur, som enligt författningarna vore underkastade *ständig* rotering.

I öfverensstämmelse härmed blef af Kongl. Maj:t, i sammanhang med utfärdad nådig instruktion den 20 December 1825 för länsvis tillsatta extra roteringskommissioner, förordnadt genom cirkulär af samma dag, att, bland annat, nämnde kommissioner skulle till *ordinarie* rotar indela, efter enahanda grunder, som vid det gamla roteringsverkets uppgörande blifvit följda, all jord af sist omförmälda beskaffenhet.

Sedan dessa förrättningar omsider hunnit afslutas öfver hela riket, utom i några bland de nordliga landskapen, blefvo de upprättade roteringslängderne, efter granskning af krigs- och kammarkollegierne, af Kongl. Maj:t, med gillande för Dess del, till Rikets Ständer vid 1850 1851 årens riksdag öfverlemnade. Rikets Ständer förklarade sig, i underdånig skrifvelse den 22 Augusti 1851, godkänna berörde längder, hvarefter de af Kongl. Maj:t den 8 Oktober 1851 stadfästades såsom grund för de roteringsverk, som, särskildt för ordinarie och särskildt för extra roteringen, borde i orterne uppgöras och till nyssnämnde embetsverk insändas. Af de ännu då oroterade länen skulle Stora Kopparbergs län först efter der afslutade egodelsförrättningar underkastas rotejemkning. I Jemtlands län företogs ny särskild rotering, dervid åtskilliga arbetshemman, som varit underkastade Gustafs och Carlbergs kopparverk mot eftergift i skatteskyldigheter till staten, frånträddes af dessa verk för kontant vederlag och, i följd deraf, indelades till ordinarie rotering.

Beträffande »sjelfva *sättet* för de genom den nya roteringen tillkomna rotars framtida användande», förklarade Kongl. Maj:t vid roteringslängdernes fastställande den 8 Oktober 1851 sig »*framdeles* vilja taga denna fråga i närmare öfvervägande, men tillika i nåder *medgifva*, att *emedlertid*, på sätt Rikets Ständer ansett lämpligast, berörde rotar *må* fullgöra sin *roterings*skyldighet medelst erläggande af en deremot svarande vakansafgift på enahanda sätt och efter de grunder, som i detta afseende under den förflutna tiden varit gillade och tillämpats.» Enligt dessa grunder, som vid 1834 och 1840 årens riksdagar blifvit af Rikets Ständer godkända, skulle »*de, den ordinarie roteringen underkastade hemman, som undslippa öfvertagandet in natura af samma besvär, betala vakansafgift, fullt motsvarande roteringsbesväret*», med de i markegångstaxorna derför bestämda belopp.

Detta stadgande innebär, hvad äfven följer af sakens beskaffenhet, att Kongl. Maj:t kan närsomhelst ålägga ny ordinarie rote, att effectiv rotering fullgöra.

Bil. D.

Norr- och Vesterbottens (fältjägare) corpser.

Af Norrbottens fältjägarecorps äro 115 rotar, eller 90 inom Torneå fögderi och 25 inom Öfvercalix socken af Råneå fögderi, vakanta på 50 år, från år 1847. Af dessa 115 rotar äro 99 anslagne till den s. k. Norrbottens hästjägaresqvadronsfond, hvaraf batteriet i Hernösand till en del underhålles, och 16 rotar ingå till Norrbottens fältjägarecorps lönefond.

De till hästjägarefonden anslagna rotarne återgå till Norrbottens corps. Fonden åter och dess afkomst användes för att underlätta corpsens rekrytering och fullständiga uppsättning före vakanstidens slut.

Norrbottens (fältjägare) corps.

Nuvarande effektive soldatnummer, inberäknadt volontärnummer	325.	
Under vanliga villkor anslagne och indragne nummer, som i mon af kontraktens utgång rekrytera	43.	368
Till lönefonden anslagne vakanta rotar till 1897	16.	
Återkomne från hästjägarefonden 1897	99.	115.
		483.

Corpsen rekryterar, så fort ske kan, alla på vanliga vilkor indragne och anslaga nummer och består intill 1897 af 368 effektiva soldatrotar. Efter 1897 delas corpsen i 4 kompanier af 119 man = 476, och 7 anslagne rotar, hvarjemte corpsen får kontant anslag till 14 värfvade n:r. Dessa 14 n:r och de 7 anslagne afses för 21 spel och handverkare.

Corpsen skulle således bestå af

rothållsnummer . . .	483	
värfvade » . . .	14	
	497 nummer.	

Kanske vore lämpligt, om man undveke att rekrytera de sämst belägne rotarne af Pajala och Öfver-Torneå socknar. Under afvaktan, att det 50-åra kontraktet utlöper, användas vakansafgifterne af de 115 rotarne att värfva ett lika antal soldater. Deras beklädnad, beväring och utredning besörjes liksom för det öfriga manskapet, möjligen med den skillnad, att persedlarne förvaras i trossbodarne. Der öfverenskommelse kan träffas, att rekrytera af de vakanta numren före kontraktstidens slut, bör det ske, äfven om så fordras med uppoffring af någon tids vakansafgift och med biträde från den samlade fondens.

Vesterbottens (fältjägare) corps.

Nuvarande effektive soldatnummer, inberäknadt volontärnummer	401	
Nu anslagne och indragne nummer	59	460.
Af 2:dra Norrlands 2:dra båtsmanskompani inom Vesterbottens län; i Nordmalings socken	12	
och i Bjurholms socken	1	
	13.	
Ny ordinarie rotering af båtsmanshållet i Nordmaling	4	17
		477 nummer.

Corpsen indelas i kompanier af 119 man = 476; och en rote anslås till gevärshandverkare, hvarjemte corpsen får anslag i kontant till 20 värfvade nummerlöner för spel.

Corpsen skulle då bestå af. rothållsnummer 477
Värfvade nummer 20
497 nummer.

En omdelning af kompanierna vid både Norr- och Vesterbottens corpser synes dessutom påkallas af kompaniernes nuvarande särdeles olika nummerstyrka.

Bil. E.

Sammandrag af vakansafgifterne för nya ordinarie roteringen efter 1856—1860 årens markegångstaxor.

	Soldathållet.														Båtsmanshållet.													
	1856.		1857.		1858.		1859.		1860.		Summa.		Medeltal.		1856.		1857.		1858.		1859.		1860.		Summa.		Medeltal.	
Upsala län	150	09	135	48	112	81	125	02	121	12	644	52	128	90	96	61	89	94	82	46	94	67	84	77	448	45	89	69
Stockholms »	196	61	189	31	175	01	191	13	172	28	924	34	184	87	101	45	103	80	97	06	104	18	98	85	505	54	101	07
Kronobergs »	128	50	131	—	125	—	120	—	125	—	629	50	125	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings » Jönköp. reg:te	73	04	99	77	79	77	78	66	80	17	411	41	82	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar reg:te	74	81	101	48	79	90	78	78	80	10	415	07	83	01	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs »	87	—	111	—	98	87	111	35	106	02	514	24	102	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vestmanlands »	146	36	125	72	108	63	130	65	113	35	624	71	124	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands »	98	25	90	31	71	14	72	94	77	43	410	07	82	41	107	78	105	73	85	16	92	96	87	21	478	84	95	77
Södermanlands »	84	70	77	39	62	17	88	67	66	17	379	10	75	82	83	23	77	42	69	45	84	98	73	98	389	06	77	81
Elfsborgs »	57	—	133	—	103	26	123	—	104	50	520	76	104	15	122	86	123	86	99	36	118	89	100	91	574	88	114	98
Kalmare »	106	87	109	99	89	97	87	23	87	27	482	33	96	47	96	16	101	28	85	23	88	31	86	31	457	29	91	46
Öland . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	01	117	26	96	98	101	31	95	81	519	37	103	87
Stora Kopparbergs »	109	12	102	41	81	41	100	—	107	78	500	72	100	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro » Nerike . .	92	53	86	12	64	80	72	92	70	64	387	01	77	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bergslagen .	94	49	92	06	68	70	73	92	78	—	407	17	81	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wermlands »	67	36	74	18	66	95	89	—	94	80	392	29	78	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gefleborgs » Gestrikland .	70	87	65	54	58	19	59	86	62	29	316	75	63	35	83	41	77	95	72	04	73	95	75	72	383	07	76	62
Helsingland .	70	92	65	04	56	79	59	91	61	74	314	40	62	88	84	58	79	33	72	51	75	85	76	86	388	93	77	79
Vesternorrlands »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	71	118	80	110	24	123	22	125	54	597	51	119	50
Vesterbottens »	56	17	69	36	68	18	67	08	60	71	321	50	64	30	82	22	73	57	63	79	67	97	69	11	356	66	71	33
Gottlands »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	107	93	110	94	106	79	110	57	102	30	538	53	107	71
Malmö »	110	99	114	60	101	92	95	98	100	75	524	24	104	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Christianstads » 1:a distriktet	97	36	93	68	78	—	79	25	89	25	437	54	87	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2:a »	97	36	93	68	76	75	76	75	88	—	432	54	86	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3:e »	91	11	84	93	73	—	70	50	81	75	401	29	80	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge » indelning .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104	73	124	15	109	31	113	50	104	61	556	30	111	26
rotering . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	08	123	33	106	50	112	58	105	72	550	21	110	04
Hallands »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	84	140	55	115	46	125	41	120	41	617	67	123	53
Göteb. och Bohus »	124	73	127	68	97	49	148	75	108	87	607	52	121	50	114	37	119	94	92	54	148	52	106	54	581	91	116	38
Jemtland och Herjeådalen . . .	62	36	67	43	55	16	54	22	52	32	291	49	58	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens »	107	56	96	62	88	88	80	40	66	—	439	46	87	89	116	17	105	48	103	—	94	28	80	12	499	05	99	81
										Summa	11,729	97	2,346	35											Summa 8,443	07	1,688	62
											Medeltal		93	85											Medeltal		99	33

Bil. F.

Bohusläns regemente.

Regementet erhåller:

a) sin nuvarande ordinarie rotering	904.		
Vestgöta båtsmanskompani	87.	991.	
b) från 1:a och 2:a Bohusläns båtsmanskompanier och från Göteborgs stadsvakt, efter lokala förhållanden		209.	
		1,200	nummer.

Se vidare Bil. I, K, L.

Bohusläns båda båtsmanskompanier utgöra		469	man.
Derifrån skulle afgå:			
för Hallands corps, antingen till denna corps omedelbart eller i utbyte till Göteborgs stadsvaktskompani	36		
» Bohusläns regemente, antingen till regementet omedelbart, eller i utbyte till Göteborgs kompani	209	245	
skulle återstå båtsmän		224.	

Bil. G.

Första och andra Lifgrenadierregementena.

A) *1:a Alternativet*

(under förutsättning att båtsmanshållet inom Östergötland finge användas för landförsvarets behof).

Första Lifgrenadierregementet erhåller:

a) Regementets nu egande ordinarie rotering	1,200.		
Regementet nu tillagd ny rotering	44.		
b) Ytterligare af nya ordinarie roteringen	6.	1,250	nummer.

Andra Lifgrenadierregementet erhåller:

a) nuvarande rusthållsnummer	1,000.		
b) af nya ordinarie roteringen	56.		
c) Östgöta båtsmanskompani	194.	1,250	»

B) *2:a Alternativet*

(under förutsättning att båtsmanshållet inom Östergötland fortfarande skall tillhöra flottan).

Första Lifgrenadierregementet erhåller:

Regementets nu egande ordinarie rotering			1,200.

Andra Lifgrenadierregementet erhåller:

a) nuvarande rothållsnummer		1,000	
b) från 1:a Lifgrenadierregementet ny ordinarie rotering	44		
c) öfrig ny rotering inom Östergötland	62	106	1,106.

(Se vidare Bil. I, K och L).

Bil. H.

Om båtsmans-roteringen i Gestrikland och Helsingland blefve för sjöförsvaret mindre behöflig och hinder mötte mot att, på sätt i betänkandet blifvit föreslaget, uppbringa stambataljonernas antal till 50, kunde en tillökning af bataljonerna vinnas genom att i Vesternorrlands och Gefleborgs län bilda, i stället för ett regemente och en corps, två regementen.

Ordinarie båtsmans-rotering i Vesternorrland, sedan 13 rotar förenats med Vesterbottens corps	444		
ny ordinarie rotering	47	491	
ordinarie båtsmans-rotering i Gestrikland och Helsingland	205		
ny ordinarie rotering derstädes	12	217	708
ordinarie soldatrotar vid Helsinge regemente	1,200		
nya ordinarie rotar » » »	75		1,275
			1,983 n:r.
Deraf:			
Vesterbottens regemente på 8 kompanier af 123⅞ n:r	991		
och			
Helsinge regemente på 8 kompanier af 124 n:r	992		1,983 n:r.

Bil. I.

Vermlands, Nerikes och Vestmanlands regementen.

Vermlands regemente erhåller:

a) af nuvarande ordinarie rotering		908		
» ny ordinarie rotering inom regementet		46	954	
b) » Nerikes regemente:				
Alsters kompani, ordinarie rotering		98		
ny ordinarie rotering derinom, nemligen i följande socknar: Nedr. Ullerud 1, Öfr. Ullerud 1, Carlstad 1, Alsters 1, Wäse 3 och Gåsborn 1		8		
Ölme kompani och Ölmehärads sockens ordinarie rotering		40	146	1,100

Nerikes regemente erhåller:

a) nu regementet tillhörande ordinarie rotering i Nerike		474		
ny ordinarie rotering derinom		57	531	
b) *Visnums* kompani af regementet, i Vermland ordinarie rotering		97		
ny ordinarie rotering derinom, nemligen: Råda socken 1, Visnums socken 3		4		
c) af *Ölme* kompani, äfven i Vermland, ordinarie rotering inom Visnums socken	8			
ordinarie rotering inom Christinehamn (Varnums)	29			
» » » Ölmehärads	20	57		
ny ordinarie rotering		1	159	
d) från *Vestmanlands* regemente af Kungsörs kompani inom Nerike:				
ordinarie rotering i Näsby socken	7			
Ervalla »	13			
Fellingsbro »	35	55		
ny ordinarie rotering från Fellingsbro		1	56	
inom Vestmanland:				
ordinarie rotering i Fellingsbro socken	5			
Arboga »	11			
Medåker »	17			
Sätterbo »	5			
Skedevi »	8			
Himeta »	5			
af Björkskogs »	1	52		
ny ordinarie rotering i Arboga socken	1			
Sätterbo »	1	2	54	800 n:r.
			Transport	1,900 n:r.

Transport 1,900 n:r.

Vestmanlands regemente erhåller:

a regementets nuvarande Lif-, Folkare-, Väsby-, Salbergs-, Vesterås-, Strömsholms- och Bergs kompanier, nemligen:

ordinarie rotering			1,050	
ny ordinarie rotering derinom			13	1,063
b) af *Kungsörs* kompani				
ordinarie rotering i Torpa	socken	11		
Kung Carls	»	7		
af Björkskogs	»	25	43	43 1,106

(Se Bil. J. K. och L). alla tre regementena tillsammans 3,006 n:r.

Bil. J.

Förslag till fördelning af rust- och rotehålls-nummer vid indelda infanteri-regementen och corpser, 1:sta Alternativet.

	Indragne nummer.		Anslagne nummer.		Summa indragne och anslagne nummer.	Verklige soldat-nummer.	Antal rust- eller rotehålls-nummer.
	Befriade i fredstid.	Till lönefonden.	Till fältmusikant, spel och gevärshandverkare.	Brist för fältmusikanter, spel och gevärshandverkare.			
Lifregementets grenadiercorps	—	—	—	21	—	500	500
Första lifgrenadier-regementet	—	80	42	—	122	1,128	1,250
Andra »	—	80	42	—	122	1,128	1,250
Vestgöta regemente	—	—	—	42	—	1,000	1,000
Smålands grenadiercorps	—	—	—	21	—	500	500
Uplands regemente	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Skaraborgs »	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Södermanlands »	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Kronobergs »	—	—	4	38	4	1,096	1,100
Jönköpings »	—	—	4	38	4	1,096	1,100
Dal »	3	35	42	—	80	1,120	1,200
Helsinge »	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Elfsborgs »	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Vestgötadals »	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Bohus-läns »	—	38	42	—	80	1,120	1,200
Vestmanlands »	—	—	10	32	10	1,096	1,106
Norrbottens (jägare) corps	—	—	7	14	7	476	483
Vesterbottens (jägare) »	—	—	1	20	1	476	477
Kalmare regemente	—	—	4	38	4	1,096	1,100
Nerikes »	—	—	—	42	—	800	800
Vermlands »	—	—	6	36	6	1,094	1,100
Jemtlands (jägare) corps	—	4	21	—	25	500	525
Norra Skånska regementet	—	—	—	42	—	991	991
Södra » »	—	—	—	42	—	990	990
Hallands corps	—	—	—	21	—	400	400
Vesternorrlands »	—	—	3	18	3	488	491
Summa	3	465	480	465	948	23,815	24,763
		945	945				

Antalet fältmusikanter, spel och gevärshandverkare . . . . . 945.
Särna-rotarne vid Dal-regementet befriade i fredstid . . . . . 3.
Summa 948.

Af fältmusikanter, spel och gevärshandverkare erhållas rust- eller rotehålls-nummer . . 480.
Motsvarande kontanta nummerlöner . . 465.
Summa 945.

Anm. Olikheterna mellan denna tabell och bilagan K. föranledas endast af första och andra lifgrenadierregementenas alternativt föreslagna styrka.

Bil. K.

Förslag till fördelning af rust- och rotehålls-nummer vid indelda infanteri-regementen och corpser, 2:dra Alternativet.

	Indragne nummer.		Anslagne nummer.		Summa indragne och anslagne nummer.	Verklige soldatnummer.	Antal rust- eller rotehålls-nummer.
	Befriade i fredstid.	Till lönefonden.	Till fältmusikanter, spel- och gevärshandverkare.	Brist på fältmusikanter, spel- och gevärshandverkare.			
Lifregementets grenadiercorps	—	—	—	21	—	500	500
Första lifgrenadier-regementet	—	62	42	—	104	1,096	1,200
Andra »	—	—	10	23	10	1,096	1,106
Vestgöta regemente	—	—	—	42	—	1,000	1,000
Smålands grenadiercorps	—	—	—	21	—	500	500
Uplands regemente	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Skaraborgs »	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Södermanlands »	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Kronobergs »	—	—	4	38	4	1,096	1,100
Jönköpings »	—	—	4	38	4	1,096	1,100
Dal »	3	51	42	—	96	1,104	1,200
Helsinge »	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Elfsborgs »	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Vestgötadals »	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Bohus-läns »	—	54	42	—	96	1,104	1,200
Vestmanlands »	—	—	10	32	10	1,096	1,106
Norrbottens (jägare) corps	—	—	7	14	7	476	483
Vesterbottens (jägare) »	—	—	1	20	1	476	477
Kalmare regemente	—	—	4	38	4	1,096	1,100
Nerikes »	—	—	—	42	—	800	800
Wermlands »	—	—	8	34	8	1,092	1,100
Jemtlands (jägare) corps	—	4	21	—	25	500	525
Norra Skånska regementet	—	—	—	42	—	991	991
Södra » »	—	—	—	42	—	990	990
Hallands corps	—	—	—	21	—	400	400
Vesternorrlands »	—	—	3	18	3	488	491
Summa	3	495	450	495	948	23,621	24,569
		945		495			

Antalet fältmusikanter, spel och gevärshandverkare . . . . . 945.
Särna-rotarne vid Dal-regementet befriade i fredstid . . . . . 3.
Summa 948.

Af fältmusikanter, spel och gevärshandverkare erhålla rust- eller rotehålls-nummer . . 450.
Motsvarande kontanta nummerlöner . . 495.
Summa 945.

Anm. Olikheterna mellan denna tabell och bilagan I. föranledas endast af första och andra lifgrenadierregementenas alternativt föreslagna styrka.

Bil. L.

Jemförelse emellan rust- och rotehålls-nummers användande vid regementen och corpser, enligt det nuvarande och det af kommitterade föreslagna förhållandet.

	Nuvarande förhållandet.				Föreslagna förhållandet *1:sta Alternativet.*				Föreslagna förhållandet *2:dra Alternativet.*			
	Indragne och anslagne nummer.	Verklige soldatnummer.	Summa nummer.	Verklige soldatnummer å kompani.	Indragne och anslagne nummer.	Verklige soldatnummer.	Summa nummer.	Verklige soldatnummer å kompani.	Indragne och anslagne nummer.	Verklige soldatnummer.	Summa nummer.	Verklige soldatnummer å kompani.
Lifregementets grenadiercorps	59	441	500	110¼	—	500	500	125	—	500	500	125
Första lifgrenadier-regementet	126	1,118	1,244	139¾	122	1,128	1,250	141	104	1,096	1,200	137
Andra »	120	880	1,000	110	122	1,128	1,250	141	10	1,096	1,106	137
Vestgöta regemente . . .	125	875	1,000	109⅜	—	1,000	1,000	125	—	1,000	1,000	125
Smålands grenadiercorps . .	59	441	500	110¼	—	500	500	125	—	500	500	125
Uplands regemente . .	126	1,074	1,200	134¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Skaraborgs » . .	126	1,074	1,200	134¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Södermanlands » . .	126	1,074	1,200	134¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Kronobergs » . .	126	974	1,100	121¾	4	1,096	1,100	137	4	1,096	1,100	137
Jönköpings » . .	126	974	1,100	121¾	4	1,096	1,100	137	4	1,096	1,100	137
Dal » . .	129	1,071	1,200	133⅞	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Helsinge » . .	126	1,074	1,200	134¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Elfsborgs » . .	126	1,074	1,200	134¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Vestgötadals » . .	126	1,074	1,200	134¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Bohus-läns » . .	102	802	904	100¼	80	1,120	1,200	140	96	1,104	1,200	138
Vestmanlands » . .	126	1,074	1,200	134¼	10	1,096	1,106	137	10	1,096	1,106	137
Norrbottens (jägare) corps .	162	321	483	80¼	7	476	483	119	7	476	483	119
Vesterbottens » » .	63	397	460	99¼	1	476	477	119	1	476	477	119
Kalmare regemente . .	126	974	1,100	121¾	4	1,096	1,100	137	4	1,096	1,100	137
Nerikes » . .	88	678	766	84¾	—	800	800	100	—	800	800	100
Wermlands » . .	126	782	908	97¾	6	1,094	1,100	136¾	8	1,092	1,100	136½
Jemtlands (jägare) corps . .	4	521	525	130¼	25	500	525	125	25	500	525	125
Norra Skånska regementet .	247	737	984	92⅛	—	991	991	123⅞	—	991	991	123⅞
Södra » » .	268	735	1,002	91⅞	—	990	990	123¾	—	990	990	123¾
Hallands corps	—	—	—	—	—	400	400	100	—	400	400	100
Vesternorrlands corps . . .	—	—	—	—	3	488	491	122	3	488	491	122
Summa	2,938	20,239	23,176	—	948	23,815	24,763	—	948	23,621	24,569	—

Bil. M.

Sammandrag, utvisande antalet rotar, hvarmed indelda arméen skulle förstärkas, för den händelse samtlige, i de särskilda förslagen upptagne, delar af båtsmanshållet få af landförsvaret användas, jemte beräkning öfver statsverkets förlust i vakansafgifter från nya ordinarie roteringen.

A). Antal rotar, hvarmed arméen förstärkes:

1. Från båtsmanshållet.

Af första Norrlands 2:a kompani i Medelpad	109		
» andra » 1:a » i Ångermanland	173		
» » » 2:a » i »	175	457	
Norra Hallands kompani	229		
Södra » »	135	364	
af första och andra Bohusläns kompanier	245		
Vestgöta kompani	87	332	
Östgöta »		194	1,347 båtsmansnummer.

2. Från nya ordinarie roteringen:

a) *inom soldathållet*			
i Östergötlands län	62		
i Vermlands »	59		
i Örebro »	58		
i Vestmanlands »	15	194	
b) *inom båtsmanshållet*			
i Nordmalings och Bjurholm socknar af Vesterbottens län	4		
i Ångermanland och Medelpad	47	51	245 nya ordinarie rotenummer.
		Summa rotar	1,592

B). Vakansafgift för ofvanupttagna 245 rotar af nya ordinarie roteringen, beräknad efter ett medelpris för åren 1856—1860 enligt de särskilda länens markegångstaxor.

1. Inom soldathållet.

Östergötlands	län	62	rotar	efter	82 Rdr 41 öre	5,109: 42.	
Vermlands	»	59	»	»	78 » 46 »	4,629: 14.	
Örebro	»	58	»	»	77 » 40 »	4,489: 20.	
Vestmanlands	»	15	»	»	124 » 94 »	1,874: 10.	16,101: 86.

2. Inom båtsmanshållet.

Vesterbottens	län	4	rotar	efter	71 Rdr 33 öre	285: 32.	
Vesternorrlands	»	47	»	»	119 » 50 »	5,616: 50.	5,901: 82.
						Summa Rmt	22,003: 68.

Bil. N.

Båtsmanshållets styrka.

a) *Gamla ordinarie båtsmanshållet.*

	Rusthålls-nummer.	Rotehålls-nummer.	Summa.
6 kompanier i Blekinge	1,500	27	1,527
3 » i södra Möre	801	15	816
	2,301	42	2,343
Smålands kompani		121	
Tjusts »		118	
Östergötlands »		194	
Första och andra Södermanlands kompanier		276	
» » » södra Roslags »		262	
» » » norra » »		267	
» Norrlands 1:a och 2:a »		314	
Andra » » » » »		348	
Norra och södra Hallands »		364	
Första och andra Bohus-läns »		469	
Vestergötlands kompani		87	
Första och andra Ölands kompanier		263	
» » » Gotlands »		260	3,343
	2,301	3,385	5,686.

b) *Nya ordinarie roteringen.*

	Hela rotar.	Anslagna etc. till ordinarie rustningens understöd.	
Blekinge län	20	—	
Stockholms »		10	
Upsala »		3	
Östergötlands »		4	
Kalmar »		5	
Gotlands »		6	
Hallands »	295	—	erlägga endast half vakansafgift och äro försäkrade om frihet från effektiv rotering.
Göteborgs och Bohus »		33	
Elfsborgs »		12	
Vesternorrlands »		47	
Vesterbottens »		4	
	315	124	
	439.		

Sammandrag.

Gamla rust- och rotehålls-nummer		5,686
ifrågasättes för arméen	1,347	
» » Gotlands försvar	260	1,607
återstår för flottan		4,079
skulle ytterligare för arméen användas:		
ordinarie båtsmansroteringen i Helsingland och Gestrikland	205	
Tjusts och Smålands kompanier	239	444
	återstode	3,635.
Nya ordinarie roterings-nummer som kunna uppsättas		124
ifrågasättes för arméen	51	
» » Gotlands försvar	6	57
återstår för flottan		67
skulle ytterligare för arméen användas:		
ordinarie båtsmansrotering i Helsingland och Gestrikland	12	
Tjusts och Smålands kompanier	5	17
	återstode	50.

Bil. O.

Förslag öfver soldatnummer vid infanteriet år 1864.

	Till soldater icke använde nummer.																		Effektive nummer.			Summa soldatnummer.
	Anslagne till					Indragne till				Vakante för												
	Furirer.	Fältmusikanter.	Spel i nummer.	Trumslagare.	Summa.	Lönefyllnad åt underofficerare.	Musikens underhåll.	Gevärshandverkare.	Summa.	Hingsthållning.	Batteriet i Norrland [1].	Volontärvakansfonden.	Soldatbarnskola.	Befrielse under fred.	Kronan till 1866.	Rotedelars extra rotering [2].	Summa.	Summa.	Volontärer.	Soldater.	Summa.	
Värfvade.																						
Svea Lifgardet	—	—	24	16	40	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	778	778	820
Andra »	—	—	24	16	40	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	778	778	820
Wermlands fältjägare	—	—	12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	588	588	600
Summa	—	—	60	32	92	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	96	—	2,144	2,144	2,240
Indelda.																						
Lifregementets grenadiercorps .	8	5	8	12	33	—	19	3	22	—	—	4	—	—	—	—	4	59	4	437	441	500
Första lifgrenadier-regementet .	16	10	16	24	66	—	48	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,110	1,118	1,244
Andra » .	16	10	16	24	66	—	40	4	44	2	—	8	—	—	—	—	10	120	8	872	880	1,000
Vestgöta regemente	16	10	16	24	66	2	38	4	44	7	—	8	—	—	—	—	15	125	8	867	875	1,000
Smålands grenadierbataljon . .	8	5	8	12	33	—	19	3	22	—	—	4	—	—	—	—	4	59	4	437	441	500
Uplands regemente . . .	16	10	16	24	66	24	24	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Skaraborgs » . . .	16	10	16	24	66	10	38	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Södermanlands » . . .	16	10	16	24	66	16	32	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Kronobergs » . . .	16	10	16	24	66	6	38	4	48	—	—	8	4	—	—	—	12	126	8	966	974	1,100
Jönköpings » . . .	16	10	16	24	66	13	35	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	966	974	1,100
Dal » . . .	16	10	16	24	66	16	32	4	52	—	—	8	—	3	—	—	11	129	8	1,063	1,071	1,200
Helsinge » . . .	16	10	16	24	66	—	48	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Elfsborgs » . . .	16	10	16	24	66	10	38	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Vestgöta Dals » . . .	16	10	16	24	66	10	38	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Bohus-läns » . . .	16	10	16	24	66	—	24	4	28	—	—	8	—	—	—	—	8	102	8	794	802	904
Vestmanlands » . . .	16	10	16	24	66	16	32	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	1,066	1,074	1,200
Norrbottens fältjägarecorps . .	8	—	12	—	20	27	10	2	39	—	99	4	—	—	—	—	103	162	4	317	321	483
Vesterbottens » . .	8	—	12	—	20	27	10	2	39	—	—	4	—	—	—	—	4	63	4	393	397	460
Kalmare regemente	16	10	16	24	66	10	38	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	966	974	1,100
Nerikes »	16	10	16	24	66	—	10	4	14	—	—	8	—	—	—	—	8	88	8	670	678	766
Wermlands »	16	10	16	24	66	10	38	4	52	—	—	8	—	—	—	—	8	126	8	774	782	908
Jemtlands fältjägarecorps . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	4	4	4	517	521	525
Norra Skånska infanteri-regementet	—	10	16	24	50	—	—	4	4	—	—	8	—	—	183	2	193	247	8	729	737	984
Södra » »	—	10	16	24	50	—	—	4	4	—	—	8	—	—	202	3	213	267	8	727	735	1,002
Summa	304	200	344	480	1,328	197	649	86	932	9	99	172	4	3	385	5	677	2,937	172	20,067	20,239	23,176
Summa S:rum vid hela infanteriet	304	200	404	512	1,420	197	649	90	936	9	99	172	4	3	385	5	677	3,033	172	22,211	22,383	25,416

Sammandrag.

Värfvade.

Anslagne nummer	92.	
Indragne »	4.	96.
		96.
Soldater »		2,144.
	Summa	2,240.

Indelda.

Anslagne nummer	1,328.	
Indragne »	932.	2,260.
Vakante » för särskilda ändamål		677.
		2,937.
Soldater		20,239.
	Summa	23,176.

[1]) Ursprungligen 115 nummer vid f. d. Vesterbottens regemente, hvaraf vakansafgiften skulle bilda en fond för upprättande af en kavalleri-sqvadron. Vakanskontraktet gäller till 1897. Då regementet delades, anslogs 16 af dessa n:r till lönefyllnad vid Norrbottens fältjägarecorps. Afgiften af de återstående 99 ingår till fonden, hvaraf nu batteriet i Hernösand underhålles.

[2]) Dessa rotar äro brutna, emedan deruti ingående adelsfane-boställen blifvit flyttade från ordinarie till extra rotering.

Bil. P.

Sammandrag af, och redovisning för nummerstyrkan vid infanteriet, enligt kommitterades förslag.

	Nummerstyrka.					Antal nummer.		
	Gevärshandverkare.	Fältmusikanter, spel och trumslagare.	Soldater.	Indragne nummer till lönefonden.	Summa.	Rust- och rotehålls-	Värfvade.	Summa.
Svea lifgardet	2	* 32	786	—	820	—	820	820
Andra »	2	* 32	786	—	820	—	820	820
Vermlands fältjägarecorps	**	20	500	—	520	—	520	520
Lifregementets grenadiercorps	1	20	500	—	521	500	21	521
Första lifgrenadier-regementet	2	40	1,128	80	1,250	1,250	—	1,250
Andra »	2	40	1,128	80	1,250	1,250	—	1,250
Vestgöta regemente	2	40	1,000	—	1,042	1,000	42	1,042
Smålands grenadiercorps	1	20	500	—	521	500	21	521
Uplands regemente	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Skaraborgs »	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Södermanlands »	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Kronobergs »	2	40	1,096	—	1,138	1,100	38	1,138
Jönköpings »	2	40	1,096	—	1,138	1,100	38	1,138
Dal »	2	40	*** 1,123	35	1,200	1,200	—	1,200
Helsinge »	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Elfsborgs »	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Vestgötadals »	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Bohus-läns »	2	40	1,120	38	1,200	1,200	—	1,200
Vestmanlands »	2	40	1,096	—	1,138	1,106	32	1,138
Norrbottens (jägare) corps	1	20	476	—	497	483	14	497
Vesterbottens (jägare) corps	1	20	476	—	497	477	20	497
Kalmare regemente	2	40	1,096	—	1,138	1,100	38	1,138
Nerikes »	2	40	800	—	842	800	42	842
Vermlands »	2	40	1,094	—	1,136	1,100	36	1,136
Jemtlands (jägare) corps	1	20	500	4	525	525	—	525
Norra Skånska regementet	2	40	991	—	1,033	991	42	1,033
Södra » »	2	40	990	—	1,032	990	42	1,032
Hallands corps	1	20	400	—	421	400	21	421
Vesternorrlands »	1	20	488	—	509	491	18	509
Summa	49	984	***25,890	465	27,388	24,763	2,625	27,388

* 8 fältmusikanter vid hvardera af fotgardesregementena stå icke i nummer.

** 1 gevärshandverkare vid Vermlands fältjägarecorps står ej i nummer.

*** Af Dalregementets 1,123 soldatnummer äro 3:ne, i Särna socken belägne, befriade från uppsättande af soldat under fredstid.

Bil. Q.

Beräkning öfver det antal verklige soldatnummer, hvarmed infanteriets stamtrupper enligt kommitterades förslag skulle ökas.

Infanteriets stamtrupper skulle få följande antal verklige soldatnummer nemligen:

Indelde nummer	23,815.	
Värfvade »	2,072.	25,887.
För närvarande finnes:		
Indelde nummer	20,239.	
Värfvade »	2,144.	22,383.

Tillökningen blefve således 3,504 n:r.

De *indelde soldatnumren* ökas:

1:o med gamla nummer;

a) nu vakante för åtskilliga ändamål. Dessa äro 677 stycken, men 3 i fred befriade vid Dalregementet och 5 brutne i Skåne kunna icke uppsättas; således	669	
b) nummer, förut *indragne* och *anslagne* till aflöning	1,315	1984

2:o med nya nummer;

a) från ordinarie båtsmanshållet	1,347	
b) nya ordinarie roteringen inom knektehållet	194	
c) » » » » båtsmanshållet	51	1,592
		3,576

De *värfvade* soldatnumren minskas med 88 man vid Wermlands fältjägare-corps, men då vid fotgardes-regementena tillkomma 16 nummer, förut använde till hornblåsare, blir minskningen . . . 72

och skillnaden visar soldatnumrens tillökning på det hela med . . . . . 3,504 n:r.

Bil. R.

Förslag till befälspersonal, spel och gevärshandverkare vid ett infanteriregemente.

Staben.

Öfverste	1.	
Majorer	3.	
Regements-qvartermästare	1.	
Regements-adjutanter	2.	
Regements-väbel	1.	
Bataljons-adjutanter	2.	
Gevärshandverkare (vid utbrottet af krig antages en tredje)	2.	12.

Kompanistaten.

Kompani-chefer	8.		
Andre kaptener	4.		
Förste löjtnanter	8.		
Andre löjtnanter	12.		
Underlöjtnanter	8.	40.	
Fanjunkare	8.		
Förste sergenter	8.		
Andre sergenter	8.		
Furirer	12.	36.	
Förste korpraler	16.		
Korpraler	32.	48.	
Vice-korpraler	48.	96.	172.
		Transport	184.

Transport 184.

Spel.

Regements-trumslagare	1.		
Fältmusikanter	8.		
Spel i nummer och trumslagare	32.	41.	225.

Anm. Vid Lifgardes-regementena till fot: 20 andresergenter på regementet men inga furirer.

Bil. S.

Förslag till befälspersonal, spel och gevärshandverkare vid en infanteri-(jägare) corps.

Staben.

Chef (öfverstelöjtnant)	1.	
Major	1.	
Regements-qvartermästare	1.	
Regements-adjutant	1.	
Regements-väbel	1.	
Bataljons-adjutant	1.	
Gevärshandverkare (vid utbrottet af krig antages en andre)	1.	7.

Kompanistaten.

Kompani-chefer	4.		
Andre kaptener	2.		
Förste löjtnanter	4.		
Andre löjtnanter	6.		
Underlöjtnanter	4.	20.	
Fanjunkare	4.		
Förste sergenter	4.		
Andre sergenter	4.		
Furirer	6.	18.	
Volontärer			
Förste korpraler	8.		
Korpraler	16.	24.	
Vice-korpraler	24.	48.	86.

Spel.

Regements-trumslagare (hornblåsare)	1.		
Fältmusikanter	4.		
Spel i nummer och trumslagare	16.	21.	114.

Bil. T.

Jemförelse mellan antalet af Befäl och Civilstat vid Infanteriet, enligt nuvarande och det af Kommitterade föreslagna förhållandet.

	Regements-Chefer.				Corps-chefer.				Majorer.				Regements-qvartermästare.				Regements-adjutanter.			
Värfvade.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.
Svea Lif-gardet	1	1	—	—	—	—	—	—	2	3	1	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Andra »	1	1	—	—	—	—	—	—	2	3	1	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Wermlands Fält-jägare	1	—	—	1	—	1	1	—	2	1	—	1	1	1	—	—	2	1	—	1
Summa	3	2	—	1	—	1	1	—	6	7	2	1	3	3	—	—	6	5	—	1
Indelda.																				
Lif-regementets grenadier-corps	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Första Lif-grenadier-regementet	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Andra » »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Westgöta regemente	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Smålands grenadier-corps	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Uplands regemente	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Skaraborgs »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Södermanlands »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Kronobergs »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Jönköpings »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Dal »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Helsinge »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Elfsborgs »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Westgöta-Dals »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Bohusläns »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Westmanlands »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Norrbottens Fält-Jägare-corps	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Westerbottens » »	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Calmare regemente	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Nerikes »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Wermlands »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Jemtlands Fält-Jägare-corps	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Norra Skånska Infanteri-reg:tet	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Södra » »	1	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—
Hallands corps	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—
Wester-Norrlands corps	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	1	—
Summa	19	19	—	—	7	7	—	—	62	64	2	—	25	26	1	—	43	45	2	—
Summa Summarum vid hela infanteriet	22	21	—	1	7	8	1	—	68	71	4	1	28	29	1	—	49	50	2	1

	Regements-auditörer.				Pastorer.				Regements-läkare.				Förste Bataljons-läkare.				Andre Bataljons-läkare.			
Värfvade.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.
Svea Lif-gardet	1	1	—	—	2	1	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Andra »	1	1	—	—	2	1	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Wermlands Fält-jägare	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1
Summa	3	3	—	—	5	3	—	2	3	3	—	—	2	3	1	—	3	4	2	1
Indelda.																				
Lif-regementets grenadier-corps	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Första Lif-grenadier-regementet	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Andra » »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Westgöta regemente	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Smålands grenadier-corps	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Uplands regemente	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Skaraborgs »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Södermanlands »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Kronobergs »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Jönköpings »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Dal »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Helsinge »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Elfsborgs »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Westgöta-Dals »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Bohusläns »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Westmanlands »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Norrbottens Fält-Jägare-corps	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Westerbottens » »	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Calmare regemente	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Nerikes »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Wermlands »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Jemtlands Fält-Jägare-corps	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Norra Skånska Infanteri-reg:tet	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Södra » »	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	2	1	—
Hallands corps	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Wester-Norrlands corps	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Summa	24	26	2	—	22	26	4	—	24	26	2	—	19	26	7	—	19	38	19	—
Summa Summarum vid hela infanteriet	27	29	2	—	27	29	4	2	27	29	2	—	21	29	8	—	22	42	21	1

	Regements-skrifvare.				Mönster-skrifvare.				Bataljons-adjutanter.				Regements-väblar.				Regements-trumslagare.			
Värfvade.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.
Svea Lif-gardet	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Andra »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Wermlands Fält-jägare	—	—	—	—	1	—	—	1	2	1	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—
Summa	2	2	—	—	5	2	—	3	6	5	—	1	3	3	—	—	3	3	—	—
Indelda.																				
Lif-regementets grenadier-corps	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Första Lif-grenadier-regementet	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Andra » »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Westgöta regemente	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Smålands grenadier-corps	—	1	1	—	1	—	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Uplands regemente	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Skaraborgs »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Södermanlands »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Kronobergs »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Jönköpings »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Dal »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Helsinge »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Elfsborgs »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Westgöta-Dals »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Bohusläns »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Westmanlands »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Norrbottens Fält-Jägare-corps	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—
Westerbottens » »	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—
Calmare regemente	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Nerikes »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Wermlands »	1	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Jemtlands Fält-Jägare-corps	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—
Norra Skånska Infanteri-reg:tet	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Södra » »	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—
Hallands corps	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—
Wester-Norrlands corps	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—
Summa	23	26	3	—	35	17	—	18	43	45	2	—	21	26	5	—	24	26	2	—
Summa Summarum vid hela infanteriet	25	28	3	—	40	19	—	21	49	50	2	1	24	29	5	—	27	29	2	—

	Gevärs-handverkare.				Kompani-chefer.				Andre kaptener.				Förste löjtnanter.				Andre löjtnanter.			
Värfvade.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.
Svea Lif-gardet	2	2	—	—	8	8	—	—	2	4	2	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Andra »	2	2	—	—	8	8	—	—	2	4	2	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Wermlands Fält-jägare	2	1	—	1	6	4	—	2	—	2	2	—	6	4	—	2	6	6	—	—
Summa	6	5	—	1	22	20	—	2	4	10	6	—	22	20	—	2	22	30	8	—
Indelda.																				
Lif-regementets grenadier-corps	2	1	—	1	4	4	—	—	—	2	2	—	4	4	—	—	4	6	2	—
Första Lif-grenadier-regementet	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Andra » »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Westgöta regemente	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Smålands grenadier-corps	2	1	—	1	4	4	—	—	2	2	—	—	4	4	—	—	4	6	2	—
Uplands regemente	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Skaraborgs »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Södermanlands »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Kronobergs »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Jönköpings »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Dal »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Helsinge »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Elfsborgs »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Westgöta-Dals »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Bohusläns »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Westmanlands »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Norrbottens Fält-Jägare-corps	2	1	—	1	4	4	—	—	2	2	—	—	4	4	—	—	4	6	2	—
Westerbottens » »	2	1	—	1	4	4	—	—	2	2	—	—	4	4	—	—	4	6	2	—
Calmare regemente	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	8	12	4	—
Nerikes »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Wermlands »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Jemtlands Fält-Jägare-corps	2	1	—	1	4	4	—	—	2	2	—	—	4	4	—	—	4	6	2	—
Norra Skånska Infanteri-reg:tet	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Södra » »	2	2	—	—	8	8	—	—	4	4	—	—	8	8	—	—	4	12	8	—
Hallands corps	—	1	1	—	—	4	4	—	2	2	—	—	—	4	4	—	2	6	4	—
Wester-Norrlands corps	—	1	1	—	—	4	4	—	4	2	—	2	4	4	—	—	4	6	2	—
Summa	48	45	2	5	172	180	8	—	90	90	2	2	176	180	4	—	150	270	120	—
Summa Summarum vid hela infanteriet	54	50	2	6	194	200	8	2	94	100	8	2	198	200	4	2	172	300	128	—

	Under-löjtnanter.				Fanjunkare.				Förste sergenter.				Andre sergenter.				Furirer.			
Värfvade.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.	Finnes.	Föreslås.	Tillkommer.	Afgår.
Svea Lif-gardet	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	20	20	—	8	—	—	8
Andra »	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	20	20	—	8	—	—	8
Wermlands Fält-jägare	6	4	—	2	6	4	—	2	6	4	—	2	—	4	4	—	6	6	—	—
Summa	22	20	—	2	22	20	—	2	22	20	—	2	—	44	44	—	22	6	—	16
Indelda.																				
Lif-regementets grenadier-corps	4	4	—	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	4	4	—	8	6	—	2
Första Lif-grenadier-regementet	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Andra » »	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Westgöta regemente	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Smålands grenadier-corps	4	4	—	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	4	4	—	8	6	—	2
Uplands regemente	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Skaraborgs »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Södermanlands »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Kronobergs »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Jönköpings »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Dal »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Helsinge »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Elfsborgs »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Westgöta-Dals »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Bohusläns »	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Westmanlands »	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Norrbottens Fält-Jägare-corps	4	4	—	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	4	4	—	8	6	—	2
Westerbottens » »	4	4	—	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	4	4	—	8	6	—	2
Calmare regemente	8	8	—	—	8	8	—	—	12	8	—	4	—	8	8	—	16	12	—	4
Nerikes »	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Wermlands »	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Jemtlands Fält-Jägare-corps	4	4	—	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	4	4	—	8	6	—	2
Norra Skånska Infanteri-reg:tet	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Södra » »	8	8	—	—	8	8	—	—	8	8	—	—	—	8	8	—	16	12	—	4
Hallands corps	2	4	2	—	2	4	2	—	—	4	4	—	2	4	2	—	—	6	6	—
Wester-Norrlands corps	4	4	—	—	4	4	—	—	—	4	4	—	4	4	—	—	8	6	—	2
Summa	178	180	2	—	178	180	2	—	220	180	8	48	6	180	174	—	352	270	6	88
Summa Summarum vid hela infanteriet	200	200	2	2	200	200	2	2	242	200	8	50	6	224	218	—	374	276	6	104

(Tillhör 1:sta häftet och inhäftas emellan sidd. 114 och 115.)

Bil. U.

Sammandrag af tillkomst och afgång i befälets och civilstatens antal vid infanteriet, enligt Bil. T.

A. *Tillkomst.*

Befälet.	*Regements-officerare,*	regements- och corps-chefer	tillkommer	1
			afgår	1
				0 — 0
		majorer	tillkommer	4
			afgår	1
				3 — 3
				3
	Öfrige stabs-officerare,	regements-qvartermästare	tillkommer	1
		regements-adjutanter	»	2
			afgår	1
				1 — 1
				2
	Kompani-officerare,	kompani-chefer	tillkommer	8
			afgår	2
				6 — 6
		andre kaptener	tillkommer	8
			afgår	2
				6 — 6
		förste löjtnanter	tillkommer	4
			afgår	2
				2 — 2
		andre löjtnanter	tillkommer	128
		underlöjtnanter	»	2
			afgår	2
				0 — 0
				142
	Stabs-underofficerare,	bataljons-adjutanter	tillkommer	2
			afgår	1
				1 — 1
		regements-väblar	tillkommer	5
		regements-trumslagare	»	2
				8
	Kompani-underofficerare,	fanjunkare	tillkommer	2
			afgår	2
				0 — 0
		förste sergenter	»	50
			tillkommer	8
			afg.	42 — 42
		andre sergenter	»	218
		furirer	afgår	104
			tillkommer	6
			afg.	98 — 98
			afg.	140 — 140
			tillk.	78 — 78
				78
Civilstaten.		auditörer	tillkommer	2
		pastorer	»	4
			afgår	2
				2 — 2
		regements-skrifvare	tillkommer	3
	Läkare-staten,	regements-läkare	tillkommer	2
		förste bataljons-läkare	»	8
		andre »	»	21
			afgår	1
				20 — 20

147 Officerare.

86 Under-officerare.

7 civile tjenstemän.

30 läkare.

B. *Afgång.*

Civilstaten.	Mönsterskrifvare	afgår	21 — 21 civile tjenstemän.
	Gevärshandverkare	afgår	6
		tillkommer	2
			4 — 4 gevärshandverkare.

Bil. W.

Fördelning af befäl och spel vid ett regemente på krigsfot med tre bataljoner.

		Officerare.	Underofficerare.	Korpraler och vice korpraler.	Soldater.	Spel.
	En bataljon.					
Stab.	Bataljonschef	1	—	—	—	—
	Adjutant	1	—	—	—	—
	» tillika bataljonsredogörare	—	1	—	—	—
	Trossbefälhafvare	—	—	1	—	—
	Hornblåsare	—	—	—	—	1
Linien.	Divisions-chefer	4	—	—	—	—
	Plutons-chefer	4	—	—	—	—
	Befälsreserv	—	4	—	—	—
	Riktbefäl	—	—	12	4	—
	Fanförare	—	2	—	—	—
	Fanvakt	—	—	2	2	—
	Spel och trumslagare	—	—	—	—	8
Tiraljörer.	Divisions-chefer	2	—	—	—	—
	Plutons-chefer	2	2	—	—	—
	Befälsreserv och truppförare	—	4	4	—	—
	Halftroppförare och riktbefäl	—	—	12	4	—
	Hornblåsare	—	—	—	—	4
	Ambulans-korpraler	—	—	1	2	—
		14	13	32	12	13
Två bataljoner		28	26	64	24	26
Tredje bataljonen får vid tiraljörerna 3:ne officerare och 1 underofficer till plutons-chefer		15	12	32	12	13
	Summa	43	38	96	36	39
	Tillgång.					
Bataljons-chefer		3	—	—	—	—
Bataljons-adjutanter		—	2	—	—	—
Kompanistaten		40	36	96	—	40
	Summa	43	38	96	—	*40
	Dessutom regements-staben					
Chef		1	—	—	—	—
Regements-qvartermästare och regements-adjutanter		3	—	—	—	—
Regements-väbel, redogörare för staben och befälhafvare för regementets gemensamma tross		—	1	—	—	—
		4	1	—	—	—

*) Regementstrumslagaren, icke upptagen i beräkningarne, tjenstgör vid depôten, för att inlära nya elever för spelet.

Bil. X.

Beräkning öfver styrkan i ledet eller roteantalet vid en fältbataljon.

a) af 800 man stridande.

Afgår från ledet.

Sjuke, 5 proc. af 800 man		40.		
Korpraler, vice korpraler eller eljest såsom befäl tjenstgörande soldater	48.			
Skarpskyttar	32.			
Timmermän	4.			
Sjukvårdssoldater	3.			
Trossbetäckning, ordonnanser och tillfällig kommendering	17.	104.	144.	
Manskap i ledet			656.	800 man.

(656 man på 2 led = 328 rotar, som, fördelade på 12 plutoner, gör 27 rotar i 8 plutoner och 28 rotar i 4).

b) af 900 man stridande.

Afgår från ledet.

Sjuke, 5 proc. af 900 man		45.		
Öfrig afgång (se ofvan)		104.	149.	
Manskap i ledet			751.	900 man.

(751 man på 2 led = 375 $^1/_2$ rote, som, fördelade på 12 plutoner, gör 31 rotar i 9 plutoner och 32 rotar i 3).

c) af 1,000 man stridande.

Afgår från ledet.

Sjuke, 5 proc. af 1,000 man		50.		
Öfrig afgång (se ofvan)		104.	154.	
Manskap i ledet			846.	1,000 man.

(846 man på 2 led = 423 rotar, som, fördelade på 12 plutoner, gör 35 rotar i 9 plutoner och 36 rotar i 3).

Anmärkningar:

1. Kommitterade hafva, (se »indelda arméens vapenöfningar»), föreslagit, att 48 skarpskyttar borde uttagas på stambataljon, hvilket utgör 96 på regemente, eller minst 32 på fältbataljon.
2. Timmermännen böra i fält icke stå i ledet, vara försedde med yxor och bära gevär endast till sjelfförsvar och tillfällig strid.
3. En sjukvårdssoldat tjenstgör hos hvarje af bataljonens 3:ne läkare.

Bil. Y.

Förslag öfver befäl och manskap, så stridande, som icke stridande, vid en bataljon på krigsfot af 800 man.

	Stridande.															Icke stridande.												Summa summarum.	Tross.	
	Officerare.				Underofficerare.			Spel.	Manskap.						Summa stridande.	Läkare.			Manskap.							Summa icke stridande.		Fordon.	Hästar.
	Bataljonschef.	Adjutant.	Kompanioficerare.	Summa.	Adjutant, redogörare.	Kompaniunderofficerare.	Summa.		Kopraler och vicekopraler.	Skarpskyttar.	Sjukvårdssoldater.	Timmermän.	Soldater.	Summa.		Bataljonsläkare.	Underläkare.	Summa.	Skrifvarebiträden.	Förbinderisoldater.	Gevärshandverkare.	Timmermansbiträden.	Befälsuppassare.	Trosskuskar.	Summa.				
Staben	1	1	—	2	1	—	1	1	—	—	4	—	—	4	8	2	1	3	1	—	1	—	6	1	9	12	20	1	2
Kompanierna	—	—	12	12	—	12	12	12	30	32	—	—	726	788	824	—	—	—	4	—	—	—	16	8	28	28	852	8	16
Förbinderiafdelningen . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	16	—	—	—	3	19	19	21	2	5
Reservförbinderiafdelningen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	7	—	—	—	—	7	7	8	—	—
Timmermansafdelningen .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	4	—	—	—	—	—	—	8	—	—	8	8	12	—	—
Trossen	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	3	—	2
Summa	1	1	12	14	1	12	13	13	32	32	4	4	728	800	840	2	1	3	5	23	1	8	22	14	73	76	916	11	25

Anmärkningar.

1. Blott en bataljonsläkare på stat finnes för hvarje fältbataljon.
2. Befälsuppassare beräknas sålunda:
   1 för hvarje officer eller vederlike, och 1 för underbefälet vid hvarje kompani, samt
   för hvarje beriden officer med flere än 2 hästar, dessutom 1 hästskötare för 2 handhästar.
3. Trossfordon, hästar och kuskar för en bataljon beräknas sålunda:

Staben	1 packvagn	2 hästar.	1 kusk.
Kompanierna . . .	4 packvagnar.	8 »	4 kuskar.
	4 ammunitionsvagnar	8 »	4 »
Förbinderiafdelningen	1 förbinderivagn	3 »	1 »
	1 sjukvagn (eller 2 sjukkärror).	2 »	2 »
Trossen i allmänhet .	reserv	2 »	2 »
Summa	11 fordon	25 hästar.	14 kuskar.

Bil. Z.

Tabell, utvisande tillgången på beväringssoldater inom särskilda län eller landskap, för de inom samma områden förlagde stambataljoner, samt öfverskott eller brist vid arméens sättande på fältfot med 50 bataljoner à 800 man.

	Antal bataljoner.	Medium af 1 klass exercerad beväringsmanskap 1861—1863. 1).	1 klass beväringssoldater. 2).	5 klasser beväringssoldater. 3).	Stam-soldater. 4).	Summa.	Afdrag, 10 procent, för vakanser och rekryter bland stammen, afgång bland beväringssoldaterne, sjuke, m. m. 5).			Återstår till krigstjenst.			Styrka å bataljon.			För 800 mans bataljoner. Öfverskott.		Brist.	
							Beväringssoldater.	Stam-soldater.	Summa.	Beväringssoldater.	Stam-soldater.	Summa.	Beväringssoldater.	Stam-soldater.	Summa.	På bataljon.	Summa.	På bataljon.	Summa.
Stockholms stad och län	4	1,378	345	1,725	1,572	3,297	173	157	330	1,552	1,415	2,967	388	353	741	—	—	59	236
Nyköpings län	2	675	169	845	1,120	1,965	84	112	196	761	1,008	1,769	380	504	884	84	169	—	—
Upsala »	2	639	160	800	1,120	1,920	80	112	192	720	1,008	1,728	360	504	864	64	128	—	—
Linköpings »	4	1,511	378	1,890	2,256	4,146	189	225	414	1,701	2,031	3,732	425	508	933	133	532	—	—
Småland med Öland	7	2,753	688	3,440	3,788	7,228	344	379	723	3,096	3,409	6,505	442	487	929	129	905	—	—
Skåne	4	2,750	688	3,440	1,981	5,421	344	198	542	3,096	1,783	4,879	774	445	1,219	419	1,679	—	—
Halland	1	616	154	770	400	1,170	77	40	117	693	360	1,053	693	360	1,053	253	253	—	—
Bohuslän	2	1,066	267	1,333	1,120	2,453	134	112	246	1,201	1,008	2,209	600	504	1,104	304	610	—	—
Vestergötland och Dalsland	8	2,631	658	3,290	4,360	7,650	329	436	765	2,961	3,924	6,885	370	490	860	60	485	—	—
* Vermland och Nerike	5	2,188	547	2,735	2,394	5,129	273	239	512	2,462	2,155	4,617	492	431	923	123	617	—	—
* Vestmanland och Dalarne	5	1,568	392	1,960	2,716	4,676	196	272	468	1,764	2,444	4,208	353	488	841	41	208	—	—
Gefleborgs län	2	678	170	850	1,120	1,970	85	112	197	765	1,008	1,773	382	504	886	86	173	—	—
† Vesternorrland (utom fjellsocknarne)	1	526	132	660	488	1,148	66	49	115	594	439	1,033	594	439	1,033	233	233	—	—
† Jemtland (med »)	1	595	149	745	500	1,245	75	50	125	670	450	1,120	670	450	1,120	320	320	—	—
Vesterbottens län	1	418	105	525	476	1,001	52	48	100	473	428	901	473	428	901	101	101	—	—
Norrbottens »	1	314	79	395	476	871	39	48	87	356	428	784	356	428	784	—	—	16	16
														Medium					
Summa	50	20,306	5,081	25,405	25,887	51,292	2,540	2,589	5,129	22,865	23,298	46,163	457	466	923	—	6,413	—	252
Alternativ.																			
* Vermland, Nerike, Vestmanland och Dalarne	10	3,756	939	4,695	5,110	9,805	469	511	980	4,226	4,599	8,825	422	459	881	81	825	—	—
† Vesternorrland (med fjellsocknarne)	1	739	185	925	488	1,413	93	49	142	832	439	1,271	832	439	1,271	471	471	—	—
† Jemtland	1	382	96	480	500	980	48	50	98	432	450	882	432	450	882	82	82	—	—

Anmärkningar:

1) Inberäknadt det af arméen exercerade beväringsmanskap, tillhörande flottans nuvarande områden.
2) Utgör ¼ af den i föregående kolumn upptagna styrkan.
3) Nemligen 2:a—6:e årsklasserna; (den 1:a klassen anses såsom rekrytklass).
4) Stam-soldaternas styrka upptagen i enlighet med bil. P.
5) Som medeltjenstetiden vid indelda infanteriet är 20 år, utgöra vakanser och årsrekryter tillsammans 5 % af styrkan. Sjuke på roten eller sådane, som icke kunna inställa sig vid en samling, uppgå väl till samma procent, men då äfven afräknas alla, som i anseende till ålder eller helsa äro mindre krigsduglige, ehuru de kunna vara lämplige för tjenstgöring i depôterna, torde, hvad den indelda stammen beträffar, ett afdrag på det hela af 10 % icke vara för stort. På den värfvade stammen kan, i anseende till den vanligen större sjukligheten inom garnisonerad trupp, och det af en hastigare omsättning betingade större rekrytantalet, samma beräkning tillämpas.

Den afgång, som under 6 år inträffar bland beväringssoldaterna, tillika med sjukdomsförfall vid samlingen, kan icke uppgå till högt belopp, men då vid ett oförberedt och hastigt uppbåd det är antagligt, att åtskillige af de äldre klasserna icke lika hastigt som stammen kunna indragas till bataljonerna, ehuru de något senare kunna inställa sig, har 10 % afdrag blifvit gjordt äfven på beväringssoldaternas antal, helst det för ändamålet med tabellen är riktigare att beräkna tillgången på manskap något för låg, än för hög.

Bil. Å.

Beräkning förslagsvis öfver infanteriets sammansättning och styrka på krigsfot.

A. *50 bataljoner af 800 man i fält och 25 bataljoner, utgörande depôt och reserv.*

			Stridande.	Icke stridande.
a) *50 bataljoner i fält.*				
Stam- och bevärings-soldater [1])		40,000		
Befäl och spel, efter 40 å bataljon, enligt Bil. Y		2,000	42,000	
Icke stridande, efter 76 å bataljon, enligt samma bil.				3,800
12½ brigadstab, befäl och spel, efter 12 å brigad [2])			150	
Icke stridande, efter 39 å brigad [2])				487
			42,150	4,287
b) *25 bataljoner, såsom depôt och reserv.*				
Stam- och bevärings-soldater. Återstoden af 45,623 man, sedan	40,000			
afgått till bataljonerna i fält [1])	5,623			
af bevärings-soldaterne (2:e—6:e klasserna) anses 4 proc. kunna ytterligare indragas	1,016	6,639.		
Stamrekryter, 5 proc. af styrkan	1,295			
Bevärings-rekryter (första klassen bevärings-soldater) se Bil. Z	5,081	6,376.		
Manskap af allmänna beväringen		6,985.		
		20,000.		
Befäl och spel, efter 40 å bataljon, enligt Bil. Y		1,000.	21,000	
Icke stridande, efter 76 å bataljon, enligt samma bil.				1,900
			63,150	6,187
			69,337 man	

B. *75 bataljoner af 800 man i fält och 50 depôtkompanier af 218 man.*

a) *75 bataljoner i fält.*				
Stam- och bevärings-soldater [1])		45,623.		
4 proc. af bevärings-soldaterna, enligt ofvanstående		1,016.		
		46,639.		
Afgår stam-soldater till exercis-depôterna, efter 18 till hvarje af de 50 kompanierna		900.		
		45,739.		
Manskap af allmänna beväringen (eller rekryter och beväringsmanskap)		14,261.	60,000	
Befäl och spel, efter 40 å bataljon, enligt Bil. Y.			3,000	
Icke stridande efter 76 å bataljon, enligt samma bil.				5,700
12½ brigadstab (se ofvan)			150	487
			63,150	6,187
b) *50 depôtkompanier*, efter 18 man stam och 200 man beväring å kompani		10,900		
Befäl, efter 3 officerare och 3 underofficerare å kompani		300.	11,200	
Icke stridande, efter 5 å kompani				250
			74,350	6,437
			80,787 man	

		Stridande.	Icke stridande.
C. *75 bataljoner af 1000 man i fält och 50 depôtkompanier af 258 man.*			
a) *75 bataljoner i fält.*			
Stam- och bevärings-soldater, med afdrag af stam för depôtkompanierna, (se ofvan B)	45,739.		
Manskap af allmänna beväringen (eller rekryter och beväringsmanskap)	29,261.	75,000	
Befäl och spel; (se ofvan B)		3,000	
Icke stridande; »		—	5,700
Brigadstaber; »		150	487
		78,150	6,187
b) *50 depôtkompanier*, efter 18 man stam och 240 man beväring å kompani	12,900.		
Befäl; se ofvan B.	300.	13,200	
Icke stridande; »		—	250
		91,350	6,437
		97,787 man	

Förklaringar:

1. Stam-soldater, efter afdrag af 10 proc., enligt Bil. Z . . . . . 23,298.
   5 klasser bevärings-soldater, efter lika afdrag, enligt samma Bil. 22,865.
   Afgår för artilleriet . . . . . 300.
   » » ingeniör-trupper . . . . . 240. 540.
   22,325. 22,325. 45,623.

2. Vid en infanteribrigad (två regementen) finnes följande stabspersonal.

Stridande:	Regements-chefer	2.		
	Regements-qvartermästare och adjutanter	6.		
	Underofficerare (regementsväblar)	2.	10.	
	Spel		2.	12.
Icke stridande:	Prester	2.		
	Auditörer	2.		
	Regements-läkare	2.		
	Underläkare (finnes ej på stat)	1.		
	Kommissarier (eller intendenter)	2.	9.	
	Skrifvarebiträden (ur beväringen)	2.		
	Tross-soldater (befälsuppassare, kuskar)	28.	30.	39. 51.

Bil. Ä.

Tabell, utvisande för hvarje län, ej mindre antalet extra soldat- och båtsmansrotar, än äfven särskilde extra rotar, som på grund af dels äldre, dels nya kontrakt, förbundit sig att anskaffa hästar i stället för karlar vid inträffande krig.

Län.	Rotar som anskaffa hästar.					Rotar som icke anskaffa hästar.			Summa summarum.
	Soldat-		Båtsmans-		Summa.	Soldat-	Båtsmans-	Summa.	
	enligt gamla kontrakt.	enligt nya kontrakt.	enligt gamla kontrakt.	enligt nya kontrakt.					
Upsala	48	139	1	11	199	17	—	17	216
Stockholms	20	81	56	147	304	1	3	4	308
Kronobergs	—	24	—	—	24	98	—	98	122
Jönköpings	43	130	—	—	173	127	—	127	300
Westmanlands	10	41	—	—	51	87	—	87	138
Östergötlands	9	132	—	16	157	47	12	59	216
Södermanlands	—	238	—	29	267	33	—	33	300
Elfsborgs	—	151	—	9	160	—	4	4	164
Kalmar	2	23	—	20	45	24	36	60	105
Örebro	248	103	—	—	351	7	—	7	358
Wermlands	—	115	—	—	115	71	—	71	186
Gefleborgs	6	17	3	4	30	—	—	—	30
Malmöhus	—	76	—	—	76	2	—	2	78
Christianstads	—	31	—	—	31	10	—	10	41
Hallands	—	—	—	130	130	—	1	1	131
Skaraborgs	—	282	—	—	282	9	—	9	291
Westernorrlands	—	—	—	12	12	—	6	6	18
Gotlands	—	—	—	14	14	—	—	—	14
Göteborgs och Bohus	—	—	—	9	9	2	60	62	71
Blekinge	—	—	1	2	3	—	10	10	13
Jemtlands	—	9	—	—	9	—	—	—	9
Norrbottens	—	6	—	—	6	—	—	—	6
Westerbottens	—	3	—	—	3	—	—	—	3
Summa	386	1,601	61	403	2,451	535	132	667	3,118

Bil. Ö.

Approximativ beräkning af den ökade kostnad, som uppstår genom infanteriets organisation på det af kommitterade föreslagna sätt.

A. *Indelda infanteriet.*

1. *Utredning.*

Beklädnadspenningar för 63 underofficerare, med hvilka det nuvarande antalet ökas (Bil. T.) efter 15 Rdr (i allmänhet) . . . . . Rdr 945 —

Beklädnads-, remtygs-, utrednings- och trosspersedlar samt gevär för 3,576 tillökade soldatnummer (Bil. Q).

Enligt de af kommitterade, på officiela uppgifter grundade, beräkningar af indelde soldatens utredningskostnad vid jemförelsen mellan den indelda och en konskriberad armée, utgör denna kostnad för man om året

för beklädnadspersedlar, kapotterne inbegripne	Rdr 16: 04.	
» remtygs- och utrednings	» 2: 58.	
» tross	» 1: 14.	
» gevär	» 1: 85.	
Summa	Rdr 21: 61.	
hvaraf erhålles för 3,576 man	Rdr 77,277: 36.	78,222: 36.

2. *Aflöning och underhåll.*

Löner och arvoden för det tillökade befälet och underbefälet utgöra, enligt löneregleringsbetänkandet . . . . . Rdr 163,150: —

Underhållet af 3,576 soldater mellan de årliga mötestiderna förorsakar kronan en kostnad, motsvarande förlusten af vakansafgifterna för de till rekrytering afsedda nummer, hvilken förlust här nedan särskildt beräknas.

Manskapets mötesunderhåll sammanfaller med kostnaden för

3. *Vapenöfning.*

Enligt beräkning vid kommitterades betänkande om arméens vapenöfningar, kan årliga marsch- och möteskostnaderne för ofvannämnda tillökade nummerstyrka af 3,576 man upptagas till omkring . . . . . » 65,000 —

4. *Kronans och allmänna fonders förlust* i vakansafgifter eller prestationer för rust- och rothållsnummer vid indelda infanteriet, som äro afsedda att rekryteras, enligt organisationsförslaget (Bil. M) nemligen:

194	nummer, tillhörande nya ordinarie roteringen af soldathållet, derför vakansafgifterna kunna beräknas (Bil. M) till	Rdr 16,101: 86.	
51	n:r, tillhörande nya ordinarie roteringen af båtsmanshållet (Bil. M) .	» 5,901: 82.	
	Summa	Rdr 22,003: 68.	
385	under 50 år vakanta n:r vid de skånska infanteriregementena, uppförde i riksstaten till	» 29,000: —	
99	n:r anslagna till Norrbottens hästjägaresqvadrons-fonden, hvarför nu erlägges, enligt meddelad uppgift, ...	» 4,950: —	
172	n:r anslagna till volontärvakans-fonden, enligt meddelad uppgift . .	» 17,422: 30.	
1,315	n:r anvisade för regementenas aflöningsbehof	» 141,153: 05.	
9	rusthållsnummer anslagna till hingsthållning, förslagsvis	» 1,000: —	
4	rotenummer, anslagna till soldatbarnskola	» 401: —	215,930: 03.
		Summa	Rdr 522,302: 39.

Anm. Denna kostnad minskas dock med den besparing, som torde kunna ske å Riksstatens femte hufvudtitel för 1,347 n:r af gamla ordinarie båtsmanshållet, hvilka, enligt organisationsförslaget, äro afsedda att till arméen öfverflyttas, och som innefattas i ofvan uppgifna antalet 3,576 tillökade soldatnummer vid indelda infanteriet.

B. *Värfvade infanteriet.*

Fotgardes-regementena.

Beklädnad och beväpning.

För 23 tillkomne underofficerare efter 155 Rdr (i enlighet med löneregleringsförslaget)	Rdr 3,565: —
För en gevärshandverkare	» 85: —
Transport Summa	Rdr 3,650: —

Transport Summa Rdr 3,650: —

Aflöningen.

Denna ökas på det hela genom tillkomna befäls- och underbefälsbeställningar med ett, i löneregleringsbetänkandet för värfvade arméen uträknadt, belopp af . . . . . » 33,212: — 36,862: —

Härifrån afgår det för lifbevärings-regementet i stat uppförda anslag, i den mån det blifver disponibelt . . . . . Rdr 23,911: 50. 12,950: 50.

Wermlands fältjägare-corps.

I anledning af denna corps' föreslagna förändring från regemente uppstå följande *besparingar* i årliga kostnaden:

För beklädnad, remtyg, utredning, tross och gevär för 80 jägare och spel, med hvilket antal denna personal skulle minskas; utgörande beloppet häraf, på grund af erhållne upplysningar om passevolansvillkoren för en del persedlar samt om den antagliga slitningen af de öfriga . . .	Rdr 2,789: 60.	
» beklädnadspenningar för underbefäl m. fl.	» 64: 92.	
» inqvarteringspenningar för 80 man	» 400: —	
» medikamentspenningar » » »	» 4: 80.	
» skarpskyttearvoden för 48 man	» 192: —	
samt i aflöning och rekryteringspenningar, enligt uträkning vid betänkandet om värfvade arméens löneregleringen	» 8,924: —	
Summa besparing	Rdr 12,375: 32.	
hvaremot en ökad kostnad skulle uppstå för corpsens vapenöfningar, enligt kommitterades härom afgifna särskilda förslag och dervid fogade uträkning af . . .	« 4,047: 74.	
Skillnaden mellan dessa begge belopp utvisar således en *besparing*, på det hela, vid Wermlands fältjägare-corps af		Rdr 8,327: 58.
och då detta belopp afräknas den ofvan funna *högre kostnaden* vid lifgardesregementena till fot, så erhålles, såsom ökad årlig kostnad vid *värfvade* infanteriet i sin helhet		» 4,622: 92.
Den förhöjda kostnaden vid *indelda* infanteriet utgjorde		» 522,302: 39.
Alltså blifver sammanlagda ökade kostnaden för hela infanteriets organisation		» 526,925: 31.

Upplysningsvis böra här jemföras de för Wermlands fältjägare-regemente nu anvisade tillgångar och de blifvande kostnaderne för det till corps förändrade regementet, enligt organisations- och löneregleringsförslagen, dock utan afseende på vapenöfningarne, hvilkas ordnande är oberoende af nämnda förändring.

Nu utgå för regementet.

Till aflöning, musikens underhåll, rekrytering, inqvartering, skarpskyttearvoden och medikamentspenningar, enligt regementets stat	Rdr 69,859: 50.
» beklädnad, utredning, gevär m. m. för 600 man	» 20,922: —
Summa	Rdr 90,781: 50.

Motsvarande kostnader för corpsen blifva:

Aflöning, musikens underhåll och rekrytering, enligt uträkning vid löneregleringsbetänkandet om värfvade arméen	» 67,190: —
Medikamentspenningar för 520 man	» 31: 20.
Inqvarteringspenningar » » »	» 2,600: —
Skarpskyttearvoden för 48 man	» 192: —
Beklädnad, utredning, gevär m. m. för 520 man	» 18,132: 40.
Summa	Rdr 88,145: 60.

eller understigande nuvarande tillgångar med 2,635 Rdr 90 öre, hvilket belopp alltså utgör statsverkets årliga besparing genom regementets förändrade organisation med tillämpning af den föreslagna nya lönestaten.

Anm. Uppsättningskostnaden för den beklädnad och annan materiel, som erfordras för den tillökade styrkan, är afsedd att bestridas af första årens underhållsanslag, derigenom att organisationen endast småningom bringas till verkställighet.

---

4. KAVALLERIET.

Det svenska kavalleriet är, i förhållande till de öfriga vapnen, mindre talrikt än i andra arméer. Vårt i allmänhet brutna och genomskurna land kan väl härtill i viss mån gifva skäl, men den närvarande effektiva styrkan:

Vid Lifgardet till häst	396	man
„ Lif-regementets dragon-corps .	450	„
„ „ husar-corps .	445	„
„ Smålands husarer	445	„
„ Skånska dragonerna . . .	890	„
„ Skånska husarerna	890	„
„ Husar-regementet Carl XV .	594	„
„ Jemtlands hästjägare-corps .	180	„
tillsammans	4,290	man

är så ringa att, med de oundvikliga afdragen till depôt-sqvadroner, till kommenderingar, till intendenturen och trossbevakning samt till ordonnans- och stabstjenstgöring, endast omkring 3,000 man återstå; en styrka, som, då afseende fästes på hvad de talrika ifrån kavalleriet utgående detacheringarna, bevakningstjensten och kavalleri-reserven fordra, icke motsvarar arméens behof.

Kommitterade afgåfvo derföre före sednaste riksdag ett förslag att öka kavalleriets styrka med 500 man, och, då kostnaden ansågs hindra dessas anskaffande genom värfning, föreslogs att hela Westgöta regemente, 1000 nummer, skulle 1871, då dess nuvarande hästvakans-kontrakter utgå, åter till kavalleri uppsitta, hvaremot Smålands husar-regemente, 500 nummer, borde på anförda skäl till infanteri afsitta.

Då Eders Kongl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med detta förslag, derom till Rikets Ständer aflät nådig proposition, erkände visserligen Rikets Ständer *"behöfligheten af en tillökning uti kavalleriets styrka"*, men biträdde ej förslaget *"att till infanteri förvandla någon del af det redan allt för fåtaliga kavalleriet."* Rikets Ständer uttalade dessutom den åsigt, att *"kavalleriets förstärkande genom indeld eller värfvad trupp torde kunna med största fördel åstadkommas i förening med vakans-kontrakternas förnyande med de afsutna rusthålls-regementena och vakansafgifternas förhöjande till ett belopp, närmare motsvarande värdet af den skyldighet de voro beräknade att ersätta.*

Frågan om kavalleriets tillökning har härigenom erhållit en väsendtligen förändrad ställning och kommitterade hafva trott sig böra följa den anvisning Rikets Ständers åberopade skrifvelse innehåller.

Då indeldt kavalleris afsittande till infanteri icke bör komma i fråga, kan kavalleriets ökande med *indeld* trupp endast ske genom att någon af de två rusthålls-infanteri-*corpserna* uppsitta; ty att till kavalleri uppsätta blott den ena af något afsutet rusthålls-*regementes* båda bataljoner, skulle föranleda samma olägenhet, som eger rum vid afsöndrade infanteri-bataljoners öfvergång till fältfot. Att låta Smålands grenadierer uppsitta, torde ej kunna komma i fråga, då klagan öfver rustningens tunga ifrån detta landskap ofta förnimmes och då, äfven om denna klagan är öfverdrifven, det dock måste erkännas, att Småland, i förhållande till rikedom och bördighet, är jemförelsevis starkt roteradt och rustadt. Att till kavalleri förvandla Lif-regementets grenadierer, den andra af de fristående rusthålls-infanteri-*corpserna*, möter äfven hinder i svårigheten att, med de fordringar, som numera måste på kavalleri-hästen göras, remontera tre kavalleri-corpser inom Mälare-landskapen, hvilkas hästafvel ännu åtminstone icke uppnått någon hög ståndpunkt. Härtill kommer det betänkliga att

förminska arméens hufvudvapen, infanteriet, hvars hela stamtrupp är synnerligen väl behöflig i Mälaredalen, der företrädesvis kan ifrågakomma att hastigt sammandraga så stor infanteri-styrka som möjligt.

Då således stora olägenheter möta indelda infanteri-truppers uppsittning, äro kommitterade hänvisade till den andra af Rikets Ständer angifna väg att anskaffa ökad kavalleri-styrka, eller genom värfning. För vapnets tjenstbarhet är också detta fördelaktigt, emedan den enskilda utbildning och manöver-färdighet, som kavalleristen behöfver, vida lättare uppnås af den i jemn tjenstgöring varande värfvade ryttaren, än af den indelde, som genom korta möten och deremellan bristande öfning, måste i dessa egenskaper stå tillbaka. Endast större kostnader kan göra valet emellan värfvadt och indeldt kavalleri tvifvelaktigt. Denna större kostnad för tillökning af kavalleriet med värfvade ryttare kan dock i betydlig mån nedsättas genom den af Rikets Ständer angifna utväg, att skäligen höja hästvakans-afgifterna.

Endast för Smålands husar-regemente finnes af kammar-kollegium verkställd uträkning öfver beloppet af den ersättning i och för rustningen, som kronan vid uppgörande af indelningsverket beviljat rusthållarne. Denna torde dock med säkerhet kunna läggas till grund för en allmän beräkning, enär Småland, såsom ock af de nedsatta vakans-afgifterna kan synas, anses hafva blifvit mindre gynnadt än flera andra landskap. Med ledning af densamma har derföre af kommitterade en sådan beräkning blifvit gjord öfver den vinst, rusthållarne vid rusthålls-infanteri-regementena kunna anses ega af åtnjutande rusthålls- och augments-räntor, efter afdrag för hvad af dem i soldat-underhåll och hästvakans-afgifter utgöres. Denna uträkning, som här är bilagd, (se bil. A), visar att, der nu utgående vakans-afgift icke höjes, rusthållarne i dessa räntor ega en behållning af omkring 125 Rdr för hvarje nummer, eller för 3,000 *) nu afsutna nummer 375,000 Rdr, en summa som är mer än tillräcklig att underhålla 500 man värfvadt kavalleri.

Sannt må vara, att icke hela denna summa kan komma statsverket till godo, enär, vid nya vakans-kontrakters uppgörande, kronan svårligen kan höja vakans-afgiften med fullt ofvan angifna belopp, 125 Rdr, för nummer. Någon vinst måste nämligen lemnas åt rusthållaren, derest han på ett kontrakt skall ingå. Men, om äfven af denna orsak, eller för vinnande af annat syfte, kronan eftergifver en del af räntorna, bör dock alltid så mycket af dem till statsverket kunna ingå, att kostnaden för 500 man värfvadt kavalleri i betydlig mån deraf betäckes.

Denna kostnad hafva kommitterade dessutom sökt nedsätta. — Genom förslaget att med ryttare besätta omkring 100 af nu vid indelda kavalleriet indragna nummer, minskas med motsvarande siffra behofvet af tillökning vid det värfvade kavalleriet. Antages vidare kommitterades förslag att fördela kavalleriet på färre, men starkare sqvadroner, ökas derigenom *förut befintliga* värfvade sqvadroners styrka så mycket, att endast två *nya* sqvadroner behöfva uppsättas, hvarigenom befälskostnader inbesparas. Härtill kommer slutligen att, af skäl som uti bil. B äro angifna, ett större antal hästar vid de värfvade regementena ansetts kunna under fredstid hållas vakanta.

Kommitterade anse fördelaktigast, att de två nya sqvadroner, som skola uppsättas, förenas med Lifgardet till häst. Hufvudskälet härtill är, att i medlersta Sverge behöfver kavalleriet isynnerhet förstärkning. I södra Sverge, Skåne till och med Småland och Westergötland, finnas nu 31 sqvadroner och 19 bataljoner infanteri, under det att i medlersta Sverge, inberäknadt Östergötland och Dalarna, blott finnas 14 sqvadroner, emot 22 bataljoner. För begagnande af kavalleri är visserligen Skåne fördelaktigare än flera andra landskap; dock saknar icke medlersta Sverge mark för kavalleristrid, åtminstone sqvadronsvis, och bevakningstjensten fordrar dessutom öfverallt något kavalleri. Angeläget är i hvarje fall att trupperna så förläggas, att de försvarskrafter, en landsdel i första hand behöfver, finnas derinom eller åtminstone inom närmaste granskap och ej behöfva ifrån

*) Vid Lif-regementets grenadierer . . 500 nummer.
„ Andra Lif-grenadier-regementet . 1,000 „
„ Westgöta regemente . . . . . 1,000 „
„ Smålands grenadier-corps . . . 500 „
Summa 3,000 nummer.

aflägsna trakter sammandragas. Synnerligen gäller detta kavalleriet, enär dess hästar alltid försvåra och försena en transport.

Att med Lifgardet till häst införlifva de två nya sqvadronerna, gifver dessutom åt vapnets hela organisation större enhet och sammanhang. De båda värfvade regementena komme derigenom att hvardera bilda bataljoner af sex sqvadroner. Båda, uti skiljda delar af landet förlagda, ega då två sqvadroner att aflåta till stabstjenstgöring och förete, då sådan detachering skett, bataljoner i styrka och fördelning lika den, som kommitterade föreslagit för det öfriga kavalleriet.

På grund af nu anförda skäl föreslå kommitterade i underdånighet:

1. Att vid Lifgardet till häst må uppsättas två nya sqvadroner af styrka, som vid förslaget till sqvadrons-organisation skall angifvas.

2. Att de vid nämnda regemente nu befintliga fyra sqvadroner, äfvensom de sex sqvadronerna vid husar-regementet Carl XV, må hvardera förstärkas i enlighet med samma nedan föreslagna organisation.

Den årliga underhållskostnaden för nu föreslagna tillökning uti det *värfvade* kavalleriets nummerstyrka uppgår (se bil. B) till Rdr 246,119: 04.

Denna summa är icke obetydlig; men staten eger, såsom ofvan är visadt, en tillgång — kavalleriets stat egentligen tillhörig — som i betydlig mån nedsätter och till och med kan betäcka densamma.

Sqvadronen är kavalleriets taktiska enhet. Vid kavalleriets organisation bör således främst dess styrka bestämmas.

De svenska sqvadronerna — för närvarande 5 på hvarje indeld bataljon, 4 vid Lifgardet till häst och 6 vid Husar-regementet Carl XV — bestå af 100 nummer (vid Lif-regementets dragoncorps af 101). Af dessa äro vid Lifgardet till häst 11 ryttare på sqvadron, och vid hela Husarregementet Konung Carl XV 100 oberidne. Vid indelda kavalleriet äro på hvarje sqvadron 11 nummer indragne och anslagne till underofficerare, hästläkare, trumpetare, hingsthållning och musikens underhåll. I ledet kunna således högst räknas 89 eller 90 man.

Vid ett krigs utbrott förminskas emellertid fältsqvadronernas styrka så väl genom hästvakanser, som genom kommendering till depôt. Regementenas uppgifter visa att årligen i medeltal 7 till 8 hästar på sqvadron kasseras. Härtill kommer en allt större svårighet att besätta vakanserna med till fullt tjenstbar ålder komne hästar. Det kan antagas, att halfva årliga remonteringen vanligen utgöres af minderåriga hästar, hvilka icke utan fara för förstörande öfveransträngning kunna begagnas under första årets öfningar åtminstone vid de indelda regementena, der exercis-sqvadronernas kortvarighet tvingar till brådstörtad dressyr. Då påtagligt är, att de hästar, som för ålder eller oduglighet kasseras, eller de som ännu äro minderåriga, icke kunna bättre uthärda ett fälttågs ansträngningar, än de fredliga mötenas, uppstår vid öfvergång till fältfot en brist af omkring 11 till 12 hästar på sqvadron. Vid det värfvade kavalleriet kunna visserligen, då krigets utbrott någon tid förutses, vakanserna fyllas med tjenstdugliga hästar, men vid det indelda kavalleriet, der rusthållaren först efter tre månader är skyldig att hafva vakansen besatt, hvarefter ytterligare tre månader åtgå till hästens dressyr, låter detta sig svårligen göra, då ingen sannolikhet förefinnes, att rusthållaren vid sådant tillfälle hastigare än författningarne bjuda skulle kunna verkställa remonteringen, eller anskaffa mera tjenstbara hästar än under vanliga förhållanden. En depôt-sqvadron måste dessutom för hvarje bataljon bildas, hvars styrka bör vara minst $\frac{1}{4}$ af bataljonens. Att dressera denna sqvadrons hästar, äfvensom de oridne af stammens och biträda vid bevärings-rekryternas undervisning behöfvas de 11 till 12 man å sqvadron (55 till 60 å bataljon) hvilka här ofvan antagits såsom oberidne. Den 89 man starka sqvadronen komme sålunda, till följd af vakanser och kommendering till depôt, samt med afräkning af blott några få sjuke, m. m., säkerligen att vid fält-organisationen nedgå till omkring 72 man; en styrka, som genom dubbel afgång, af så väl hästar som manskap, otvifvelaktigt ytterligare och betydligt minskas, innan förstärkning från depôt-sqvadronen kan erhållas.

Den svenska sqvadronen är sålunda för närvarande ganska svag i jemförelse med de utländska, hvilka i allmänhet uppgå till 150 man. Om från detta antal äfven ett betydligt afdrag göres för

underbefäl, spel, rekryter och sjuke, återstår dock alltid en öfverlägsenhet i nummerstyrka, som måste göra det svårt för den svenska sqvadronen att i enskild sqvadronsstrid, kavalleriets hufvudstrider, kunna med seger bestå. Det är sålunda angeläget att dess stridsstyrka höjes.

Vid de värfvade sqvadronerna kan detta lätteligen ske genom upprättande af flera nummer. Svårigheten är här endast ekonomisk och af mindre betydenhet. Men vid de vida flertaligare indelda sqvadronerna är antalet nummer på sqvadron beroende af sqvadronernas antal på bataljonen, enär dennas nummerstyrka icke kan förökas. Med bibehållande af nuvarande bataljons-indelning kan således ryttarnes antal i ledet icke ökas utöfver hvad som genom uppsättande af nu indragna och anslagna nummer kan ske.

Då icke blott sqvadronernas styrka bör ökas, utan äfven svenska kavalleriet i allmänhet behöfver förstärkning, vore önskligt, att alla dessa nummer skulle kunna uppsättas, och kommitterade hafva tagit denna fråga i allvarlig pröfning. De indragna och anslagna nummer vid det indelda kavalleriet utgöra tillsamman 405. Af dessa äro:

indragna	till hingsthållning .	59,	
„	till musikkassan .	52,	
anslagna	till underofficerare .	148,	
„	till hästläkare . .	37,	
„	till trumpetare . .	109,	405.

Af de *indragna* torde svårligen, utan men för remonteringen, *alla* de till hingsthållning anvisade kunna uppsättas. Kommitterade hafva dock ansett, att icke mer än en nummer på sqvadron behöfver till detta ändamål användas och att, synnerligen i Skåne, men äfven i Jemtland, remonteringen dermed må kunna besörjas lika väl, som nu sker vid kavalleri-corpserna, hvilka endast hafva en hingst på hvarje sqvadron.

Något hinder för uppsättande af de till musikkassan indragna nummer bör deremot icke möta. Den summa af Rdr 248: 46, hvartill vakans-afgiften för dessa nummer i medeltal uppgår, och för hvilken ersättning af staten skulle lemnas, motsvarar icke värdet af en ryttare.

Äfven de till hästläkare *anslagna* torde böra uppsättas. Hästläkaren behöfver ej under fredstid vara beriden och kan vid krigsrustning lätt af staten förses med nöjaktig klippare. Vakansafgiften för dessa nummer utgör i medeltal Rdr 202: 85.

Annorlunda är förhållandet med de 257 nummer, som äro anslagna till underofficerare och trumpetare, hvilka personer måste vara beridne. Uppsättas dessa nummer, hvilka nu, utom den vakans-afgift de betala, underhålla häst, sadelmundering och gevärspersedlar, måste allt detta af kronan öfvertagas. För remontering, utfodring och stallhyra — trumpetare och en del underofficerare sakna boställen, der hästen skulle kunna fodras och vårdas — samt för anskaffande och underhåll af nämnda munderings- och gevärspersedlar, kan kostnaden icke uppskattas till mindre än 400 Rdr årligen, hvilket för 257 nummer gör en summa af 102,800 Rdr. Härtill kommer ersättning för nu i lön inbegripna vakans-afgifter till belopp af Rdr 31,637: 73, hvarigenom statens årliga utgift blefve Rdr 134,437: 73, eller mer än $\frac{1}{5}$ af indelda kavalleriets hela lönestat.

Med denna uppoffring kunde likväl det afsedda ändamålet, att öka sqvadronens styrka, icke på ett tillfredsställande sätt vinnas. De vid uppbrottet 72 man starka *fältsqvadronerna*, skulle, genom uppsättande af här omnämnda 7 nummer på sqvadron, tillsammans med de 3 nummer, som till musik-kassan och hästläkaren äro anvisade, högst uppgå till 82 man; en stridsstyrka, som af förut angifna skäl icke kan anses nöjaktig.

Vid sådant förhållande anse sig Kommitterade, i afseende på uppsättandet af nu indragna och anslagna nummer, endast böra föreslå:

Att med ryttare uppsättas:

1) *en af de två nummer på sqvadron, som vid de skånska indelda kavalleri-regementena och vid Jemtlands hästjägare-corps äro till hingsthållning indragna;*

2) *alla till musik-kassan indragna nummer, med undantag utaf 4 nummer vid Lifregementets dragon-corps;*
Detta senare af skäl, som längre fram skola uppgifvas.
3) *de till hästläkare anslagna;* hvaremot
Kronan skall vid krigsrustning förse hästläkare med duglig klippare

---

Af det nu anförda synes att, äfven med dessa nummers uppsättning, icke en förstärkning af den indelda *stammen* kan vinnas, som tillräckligt ökar sqvadronernas styrka. Af sin beväring åter, har kavalleriet först sent att påräkna en sådan. Denna kan nemligen, i brist på hästar, icke under fredstid erhålla någon kavalleriöfning, utan först vid depôt-sqvadronerna vinna en sådan. Innan beväring med stammen kan införlifvas, åtgå således, efter öfvergången till fältfot, minst tre månader, enär af halfbildad beväring kavalleriet skulle hafva mera skada än gagn. Det högsta man af beväringen kan förvänta torde således vara att efterhand ifrån depôt-sqvadronerna ersätta fältsqvadronernas förluster.

De mobiliseringsplaner, som på senare tider blifvit uppgjorda, hafva alla sökt i minskning af sqvadronernas antal ett medel att förstärka fältsqvadronerne. De upplösa nemligen den 5:te sqvadronen och införlifva den med de öfrige. Härigenom ökas fältsqvadronernas styrka med en fjerdedel, eller till några och nittio man, och närmar sig åtminstone något de utländska sqvadronernas.

Bjuder nu nödvändigheten en sådan fältorganisation, så torde denna äfven, om ej allt för stora hinder möta, såsom fredsorganisation böra antagas. Då emellertid denna förändring är genomgripande, är det angeläget att noga pröfva de skäl, som emot densamma kunna anföras.

Främst ibland dessa kan ställas den anmärkning, att då de taktiska enheterne, sqvadronerna, till antalet förminskas, förtynges derigenom bataljons-manövern och blir bevakningstjensten mera tröttande.

Ostridigt göra flera sqvadroner på bataljonen denna smidigare att efter förekommande förhållanden begagna. Fördelaktigast vore, så väl ur taktisk synpunkt, som för detacheringar, att bataljonen egde 6 sqvadroner, fördelade på 3 half-bataljoner. Våra svaga bataljoner tillåta dock icke denna formering. Hvad åter en sådan på 4 eller 5 sqvadroner beträffar, är skillnaden dem emellan i afseende på manöver-smidighet icke af väsendtlig vigt. Båda förete för bataljonens manöver fördelar och olägenheter, ibland hvilka senare kan mot den udda formeringen med skäl anmärkas försvårad rörelse i och utur kavalleriets *grundställning* — den dubbla kolonnen. Deremot lemna fem sqvadroner större tillgång till detachering, hvilket företräde likväl, då en eller flere troppar, allt efter behof, dertill kunna användas, är af föga betydenhet.

Bemärkas må äfven, att de flesta utländska kavallerier endast hafva 4 *fältsqvadroner* på bataljon. Likhet härutinnan kan således ej ställa den svenska kavalleri-bataljonen i ett ogynnsamt förhållande till dem.

Mer än på bataljonens manöver måste dock afseende fästas på den enskilda sqvadronens sjelfständiga kraft. Sqvadrons-striden är den oftast förekommande och måste blifva det synnerligen hos oss, i vår brutna mark och med vårt fåtaliga kavalleri. Det är derföre af öfvervägande vigt att åt sqvadronen gifva den styrka den för *sin* strid behöfver. Är man, såsom hos oss, tvungen att välja emellan ett mindre antal stridföra sqvadroner eller ett större antal så svaga, att de blottställas för att blifva öfverflyglade och omringade, bör valet icke blifva tvifvelaktigt. Ty, om än det förra antalet skulle blottställa för att man någon gång saknade önskligt biträde af kavalleri, eger deremot den starkare sqvadronen, der den uppträder, en kraft, i brist af hvilken den svagare alltför ofta skulle kämpa förgäfves.

Medgifvande allt detta, torde man dock invända, att stora sqvadroner äro tunga och långsamma att manövrera. Detta är sannt, men har föga tillämpning på nu ifrågasatta fältsqvadroner, hvilka, efter afdrag för depôt, för sjuke, m. m. ändå blott komme att uppgå till några och nittio

hästar i ledet. Emellan denna och en sqvadron på 72 man kan, med kavalleriets manövertakter, ingen skillnad af betydenhet uppstå i lätthet och hastighet att röra sig. Sjunker åter nummer-styrkan under sistnämnda siffra, hvilket den med närvarande organisation inom kort måste göra, drabba olägenheterna den svagare sqvadronen, enär troppar af 12 rotar erfordras för ledig manöver.

För freds-öfningarna åter, gifver den föreslagna organisationen möjlighet att under regements-mötena fortfarande sammanhålla exercis-sqvadronen, hvilket icke nu kan ske, emedan sqvadronerna då blefve för svaga. Detta skulle för rekrytens fullbildning vara af största nytta och gynnade äfven lugn öfning af de gamla sqvadronerna. Exercis-sqvadronen bör då, dels för att uppbringas till lagom manöverstyrka, dels för ledning af led och troppar, förstärkas med gammalt manskap, hvarefter de andra sqvadronernas styrka blefve föga större än den för närvarande är.

Huruvida bevakningstjensten blifver mera tröttande, till följd af ett färre antal sqvadroner, beror i väsendtlig mån på den omtanke, hvarmed kavalleriet användes. Der en eller två troppar göra tillfyllest, bör icke hela sqvadronen utkommenderas. Skedde dock detta, kan åt en tropp i sender gifvas hvila och skötsel, hvarigenom dessa kommenderingar, ehuru oftare påkommande, likväl göras mindre tröttande, samt folk och hästar hastigare blifva i stånd att åter göra tjenst.

Slutligen kunde anmärkas, att den föreslagna organisationen inskränker cadrernas antal, ehuru en god organisation bör afse att, hvad möjligt är, öka dessa, hvilka sedan under pågående krig kunna fyllas och vidgas.

Att kommitterade icke förbisett denna sanning, bevisar deras förslag till infanteri-organisation. Men nyttan af ett större antal cadrer är beroende af möjligheten att kunna fylla dem. I det föregående är visadt, att kavalleriet icke i allmänhet kan påräkna en förstärkning, utan måste åtnöja sig med att kunna hålla sqvadronerne fulltaliga. Då likväl ej kan nekas att, under vissa ehuru sällsynta förhållanden, en förstärkning kunde vara tänkbar, skulle kommitterade, oaktadt de skäl, som tala för sqvadronernas minskade antal, äfven på fredsfot, tvekat föreslå denna minskning, derest icke ett särskildt vigtigt ekonomiskt skäl tillkommit.

Kavalleriet saknar nemligen för det närvarande tillräckligt antal depôtbefäl. Till följd härutaf måste, vid öfvergång på fältfot, en sqvadron delas på öfriga sqvadroner inom bataljonen, icke blott för att öka fält-sqvadronernas nummer-styrka, utan äfven för att bereda tillgång på nämnda befäl. Skall bataljonen, under förutsättning att förstärkning erhållits af öfvad beväring, kunna med 5 sqvadroner rycka i fält, erfordras fördenskull att nya befälsbeställningar och löner på kavalleriets stat uppföras. Sker icke detta, måste alltid den 5:te sqvadronen upplösas vid öfvergång på fältfot och fredsorganisationen förlorar all betydenhet. För anställande åter af 2 andre löjtnanter och 4 under-officerare på hvarje indeld kavalleri-bataljon samt en andre löjtnant och 2 under-officerare vid Jemtlands hästjägare-corps (2 sqvadroner), tillsamman 15 andre löjtnanter och 30 under-officerare, hvilket (se förslaget till befäls-organisation) utgör det antal, hvarmed depôtbefälet måste ökas, stiger kostnaden, enligt det förslag till lönestat, som kommitterade hafva uppgjort, till 34,500 rdr.

Vill man icke i och för häst-underhåll m. m. och lönefyllnad åt dessa nya under-officerare ytterligare öka antalet af nu anslagna nummer, tillkommer dessutom för hvarje af dem: för underhållet af häst och mundering, m. m. (se ofvan) 400 rdr samt i ersättning för nummerlön 127 rdr, (vakans-afgifterna till lönefyllnad åt under-officerare utgöra i medeltal 127: 27) eller tillsamman 527. För 30 under-officerare blifver således detta ökade kostnadsbelopp 15,810 rdr.

Vid jemförelse i ekonomiskt hänseende de båda organisationerna emellan, visar sig derjemte att ett bibehållande af den nuvarande medförer flere andra högre kostnader. Så synes af Bil. C. att, genom skillnad i beställningar och åtföljande löner, den nu gällande organisationen kräfver 25,730 rdr större årlig utgift än den föreslagna. Äfven inhemtas af Bil.

B. att uppsättningen af 400 man värfvadt kavalleri skulle, med 100 man på sqvadron och till följd derutaf flera sqvadroner, blifva genom ökade befälskostnader 27,472 rdr årligen dyrare än vid en sqvadrons organisation med 125 nummer på sqvadron. Härtill kommer att, om organisations-förändring icke sker, det blefve nödvändigt att, hvad helst det måtte kosta, så mycket möjligt vore öka sqvadronernas styrka för att sätta dem i stånd att åtminstone mindre ofördelaktigt utkämpa enskild strid. Hvarje nummer måste då med ryttare besättas; fält-sqvadronerna blefve likafullt, såsom förut är visadt, sina motståndare betänkligt underlägsne.

Den årliga underhålls-kostnaden för kavalleriet med bibehållande af nuvarande sqvadronsindelning, och den nödvändiga förbättring, som denna, i och för sin taktiska användbarhet, genom sqvadronernas ökade styrka behöfde, skulle således komma att öfverstiga den för den nya organisationen med följande belopp.

För uppsättande af nuvarande till under-officerare och trumpetare anslagne nummer	134,437: 73.
För löner åt tillökadt depôtbefäl	34,500: —
För häst-underhåll, m. m. och lönefyllnad åt under-officerare vid detsamma . .	15,810: —
Skillnad i beställningar och löner	25,730: —
Förhöjd uppsättningskostnad af 400 man värfvadt kavalleri	27,472: —
Summa	237,949: 73.

Anmärkas kan härvid, att om än denna för organisationens förbättrande nödiga utgift nu synes för stor, och fortfarande brist på befäl och manskap vid det indelda kavalleriet således tvingar till bildande af 4 fält-sqvadroner på bataljon, ingen förändring i den närvarande freds-organisationen derutaf betingas, enär man uti den 5:te sqvadronen alltid eger tillgång så väl på befäl och manskap för depôt-sqvadronen som på förstärkning åt de öfriga sqvadronerna. Den ökade kostnaden, för vidblifvande af nuvarande organisation, inskränkte sig då till omkring 53,000 (uti skillnad i löner samt förhöjd uppsättnings-kostnad för det värfvade kavalleriet) hvaremot man egde den vinst, att bibehålla cadrer, hvilka, om i en framtid medel funnos, så väl för att aflöna behöfligt depôtbefäl, som till att anskaffa hästar för beväringens öfning, kunde så fyllas, att fält-sqvadronernas stridstyrka blefve tillräcklig.

Till svar häruppå må nämnas, att depôt-sqvadronen icke, i nära likhet med hvad inom utländska arméer sker, till hufvudsaklig del kan bildas med manskap af den upplösta sqvadronen. Våra indeldte förhållanden lägga häremot hinder i vägen. De oberidne ryttarne, till ett antal af 11 till 12 på sqvadron, kunna endast användas vid depôt-sqvadronen, som således komme att bestå af ett ungefärligen lika stort antal manskap ifrån hvarje sqvadron. Det större flertalet af den femte sqvadronen måste då på de öfriga fyra fördelas och en brytning inträda organisationerna emellan, hvilken alltid medförer den olägenhet, att sammanhållningen inom fält-sqvadronerna blifver lösare, och befälets bekantskap med och kännedom om hästar och karlar mindre säker, än om före utryckningen i fält sqvadrons-enheten varit genomförd.

Att på en framtida förhoppning bibehålla en svag organisation vore dessutom enligt kommitterades åsigt föga välbetänkt. Blifver tillgång att förstärka cadrerna och att öka befälet, är ingenting som hindrar att då bestämma den organisation, som för dessa nya förhållanden kan anses vara den lämpligaste.

Erkännande att önskligt vore, det ett större antal cadrer kunde bibehållas, med inseende att, äfven om betydliga uppoffringar derföre gjordes, sqvadronerna icke, med vidblifvande af deras nuvarande organisation, kunna erhålla nöjaktig stridsstyrka, få kommitterade, som anse olikhet emellan freds- och krigs-organisation endast då böra ega rum, när denna af framstående och öfvervägande fördelar betingas, i underdånighet föreslå:

1) *att hvarje sqvadron, med undantag för Jemtlands hästjägare-corps, som endast eger 200 nummer, skall bestå af 125 nummer.*

Då vid lifregementets dragon-corps nummerstyrkan uppgår till 505 nummer, i stället för 500 vid öfrige indelda bataljoner, få, till beredande af likhet, kommitterade likaledes föreslå:

att af de öfverskjutande 5 nummer vid lifregementets dragon-corps en användes att göra regements-trumpetaren beriden och de återstående fyra indragas till musikens underhåll, emot ett afdrag af 1,000 rdr, motsvarande vakansafgifterna, å den summa, som för detta ändamål kan komma att å stat uppföras.

2) *Att det indelda kavalleriets bataljoner sättas på fyra sqvadroner och det värfvade kavalleriets bataljoner på sex sqvadroner.*

Bifogade tabell (Bil. D) utvisar för hvarje regemente särskildt den nummerstyrka och dess indelning, som genom den föreslagna organisationen uppstår och upptager äfven de förändringar uti den närvarande, som derutaf blifva en följd.

Af denna tabell inhemtas följande:

	Värfvade.	Indelda.
A. Sqvadronernas nuvarande antal	10	37
komme att utgöra	12	30

B. Sqvadrons-indelningen blefve:

	vid de värfvade regementena	vid de indelda regementena	vid Jemtlands hästjägare-corps
Manskap: indragne till hingsthållning . .	—	1	1
» *anslagne* » under-officerare . .	5	5	5
» » » hästläkare . . .	1	†	†
» » » trumpetare . . .	3	3	3
» *ryttare* deribland 4 korpraler och 4 vice-korpraler . .	116	116	91
Summa	125	125	100
Hästar:			
» *indragne* till hingsthållning . .	—	1	1
» » » underbefäl, m. fl. .	8 †	8 †	8 †
» *vakante* under fredstid	[1]) 17—20 [2])	—	—
» *närvarande* för ryttare	[1]) 100—97 [2])	116	91
Summa	125	125	100

[1]) Vid lifgardet till häst.
[2]) Vid husar-regementet Konung Carl XV.
†) Sqvadrons-hästläkaren står ej i nummer vid de indelda sqvadronerna, är oberiden i fredstid och förses vid krigsrustning med klippare af kronan.

C. Hela kavalleriet, oberäknadt befälet, skulle uppgå till

Manskap 4,818; Hästar 5,171 [1]) †

i stället för nuvarande » 4,290; » 4,659 [2])

---

[1]) Vakante af dessa under fredstid 222.
[2]) » » » » » 144.
† utom desse uppsättas vid krigsrustning 30 klippare.

Mot kavalleri-befälets nuvarande organisation kunna många befogade anmärkningar göras. Den är icke allenast svag, svagare än vid något utländskt kavalleri, särdeles hvad sqvadronsstaten vidkommer, utan den är äfven ojemn och olika vid särskilda delar af vapnet. Sålunda har vid de skånska indelda regementena öfversten befäl öfver två bataljoner, men vid öfriga regementen och corpser blott öfver en. Vid de förra finnes en, vid de senare två majorer på hvarje bataljon. Lif-gardet till häst eger utom regements-qvartermästaren endast en adjutant, då vid alla öfriga regementen tvänne adjutanter äro anställde. Härtill kommer slutligen olikhet de värfvade och indelda regementena emellan uti antalet af andre ryttmästare, andre löjtnanter och underofficerare.

Dessa förhållanden påkalla rättelse, och utredning huru denna lämpligast låter verkställa sig.

Att vid de skånska regementena, i olikhet med vid de öfriga, endast en öfverste förer befäl öfver två bataljoner, är så mycket mera anmärkningsvärdt, som i alla arméer utan undantag, äfven i dem, som ega ett talrikt kavalleri, öfverste-befälet endast omfattar en bataljon. Skälen härtill finnas dels i kavalleri-bataljonens taktiska vigt, dels i svårigheten för en större kavalleri-styrka än denna att samlad uppträda. Säkert är att de tillfällen blifva få, då mer än en bataljon samtidigt kan användas och att vårt lands genombrutna och inskränkta fält vida oftare skola tvinga till att dela bataljonen på half-bataljoner eller i sqvadroner.

Organisationen vid de skånska regementena är således endast en freds-organisation, men har såsom sådan skäl för sig, emedan dessa regementens täta förläggning gör lätt för öfversten att öfver båda bataljonerna handhafva befäl. Vid sådant förhållande och då bildandet af två nya regementen, genom nu tillsammanhörande bataljoners skiljande från hvarandra, skulle medföra ej obetydlig kostnad af ny stab och civilstat, har nuvarande organisation i denna del ansetts kunna bibehållas, och tillgång på annat sätt böra beredas å det befäl för bataljonerna, som krigs-organisationen oundgängligen kräfver.

Vid dessa bataljoner förefinnes nämligen, såsom ofvan är nämndt, dessutom den brist, att de endast hafva en major, då deremot alla öfrige hafva två. Hålles bataljonen samlad, så kan detta möjligen vara tillräckligt; man saknar då endast tillgång på reserv för att vid tillfällig afgång fylla bataljonschefs-platsen, till hvilken icke alltid den äldste ryttmästaren är passande. Men skall bataljonen delas, så finnes ingen befälhafvare för half-bataljonen. Då en sådan delning vid vårt fåtaliga kavalleri ofta måste inträffa, ligger häruti ett vigtigt skäl att ordna half-bataljonen till likhet med hvad allt utländskt kavalleri företer.

Angelägne att icke mer än nödigt är fördyra freds-organisationen, hafva kommitterade sökt tillfredsställa krigs-organisationens kraf på billigare sätt, än genom inrättandet af ny majorsbeställning vid hvardera af de fyra skånska bataljonerna. Den sqvadrons-organisation, som kommitterade i underdånighet föreslagit, bereder utväg härtill. Genom denna minskas nämligen sqvadronschefernes antal från fem till fyra på bataljonen. Bibehålles det nu befintliga antalet ryttmästare, af hvilka fyra blifva sqvadrons-chefer och två andre ryttmästare, så uppkommer härigenom ett reservbefäl, som möjliggör en ryttmästares beordrande att taga befäl öfver half-bataljonen.

I sammanhang härmed hafva kommitterade ansett att för hvarje bataljon en ryttmästare bör till major i regementet förordnas. Äfven under fredstid inträffa nämligen fall, då brist på befäl uppstår, om endast en major finnes på bataljonen. Dylika fall äro majors-ledighet under semester samt förfall till följd af sjukdom eller tjenstledighet. Inträffar sådant förfall under regementets möten kunna menliga följder för bataljonens öfningar uppstå, derest ingen är förordnad att öfvertaga bataljonschefens tjenst. Samma skäl, hvarföre befordran till bataljonschef ej bör gå efter tjensteålder, tala för att icke i hans ställe ovilkorligen må tillförordnas äldste ryttmästaren, enär denne, om äfven duglig såsom sqvadronschef, likväl kan sakna de egenskaper, som erfordras att nyttigt och väl leda bataljonens öfningar, och hvarförutan det indelda kavalleriets mötestider blifva alltför otillräcklige.

Åt desse majorer i regementet bör ett arvode tilldelas, emot åtnjutande af hvilket den härtill utnämnde skall vara skyldig att, då så påfordras, förrätta majorstjenst; kommande han dessemellan att bestrida den tjenstebefattning, för hvilken han på stat uppbär lön. Detta arvodes-belopp lärer rättast böra sättas till skillnaden i lön (häst- och furage-medel m. m. ej inberäknade) emellan en sqvadrons-chef och en andre major. Med antagande af detta förslag kunna andre majors-platserna vid de indelda corpserna indragas, hvarigenom en icke obetydlig besparing för statsverket uppstår, enär alla de nämnda arvodena sammanräknade icke uppgå till hvad för en andre majors aflönande erfordras. Vid de värfvade regementena blifver det dock nödigt att bibehålla de andre majorer, som nu äro vid dem anställde. Då dessa regementen förstärkas till 6 sqvadroner, kan det för fredsöfningar stundom komma i fråga att af dem bilda två bataljoner. Vid öfvergång på krigsfot åter, erhålles sålunda nödigt befäl för de tre halfbataljonerna, af hvilka den ena är afsedd att till stabstjenstgöring kunna detacheras genom de båda majorerna och en af regementets ryttmästare, hvarföre äfven här två andre ryttmästare likaväl som vid de indelda bataljonerna måste tillsättas.

Sammanfattande hvad sålunda blifvit anfördt få kommitterade i underdånighet föreslå:

1. *Att vid hvarje kavalleri-regemente och corps tillsättas två andre ryttmästare på bataljonen, den ene afsedd för depôt-sqvadronen, den andre för den tjenst, hvartill behofvet af befäl på bataljonen kan föranleda.*
2. *Att andre majors-beställningarna vid de indelda corpserna indragas, och att deremot vid de indelda regementena två och vid corpserna en af regementets eller corpsens ryttmästare utses och förordnas till major i regementet med åliggande att vid förfall för major, eller om eljest regementets öfningar det fordra, på chefens derom gifna ordres förrätta majorstjenst; bestridande han dessemellan fortfarande den tjenst, för hvilken han uppbär lön på stat.*
3. *Att åt major i regementet tillägges ett arvode, motsvarande skillnaden i de löner (häst- och furage-medel ej inräknade) som för andre major och sqvadronschef äro eller blifva bestämda.*

Andre adjutants-beställningen vid de regementen och corpser, som bestå af endast en bataljon, kan synas öfverflödig, men den torde dock ej böra indragas, emedan, då sqvadron-staten icke tål någon förminskning, desse adjutanter äro de ende, som för arméens staber äro att påräkna vid öfvergång på fältfot. Det antal officerare, dessa staber kräfva utöfver hvad freds-organisationen kan upptaga, är icke ringa och måste för den yttre tjenstgöringen till betydlig del af kavalleriet fyllas. Kommitterade tillstyrka på grund häraf i underdånighet, att dessa beställningar bibehållas och föreslå i sammanhang härmed:

att på Kongl. Lifgardets till häst stat må uppföras lön för en andre adjutant, hvaremot vid samma regemente befintliga mönsterskrifvare-beställningar indragas.

Dessa senare synas nemligen hafva varit afsedda såsom ersättning för andre adjutanten, enär husar-regementet Konung Carl XV, på hvars stat andre adjutant finnes, icke eger någon mönsterskrifvare.

Regements-stallmästaren tillsättes för närvarande af regements-chefen. Han är således icke officers vederlike, för så framt icke särskild nådig fullmakt honom tilldelas. Äfven i lönevilkor står han lägre än underlöjtnanten. Hans pension är densamma som dennes; dock att den stallmästare, *som erhållit nådig fullmakt*, åtnjuter, efter i tjensten uppnådda *60 lefnadsår*, 600 Rdr i pension.

Denna ställning och dessa löne- samt pensions-förhållanden äro icke öfverensstämmande med den vigt, regements-stallmästaretjensten eger, och måste föranleda, hvad erfarenheten äfven vitsordar, en allt större svårighet att nöjaktigt kunna besätta nämnda tjenst. Äfven ur ren militärisk synpunkt är förhållandet oriktigt, enär vid den remont- och rekryt-dressyr, han har att leda och öfvervaka, yngre officerare måste vid de indelda regementena lemnas honom till biträde. För att utöfva ett slags befäl öfver dem, bör han åtminstone vara dem jemnlik i rang, hvarjemte billigt synes att han lika med andre officerare må erhålla den ersättning i grad, lön och pension, som tjensteålder gifver.

I öfverensstämmelse med dessa åsigter få kommitterade i underdånighet föreslå:

1) *att regements-stallmästare må af Kongl. Maj:t utnämnas, uppå chefens afgifna underdåniga förslag.*

2) *att regements-stallmästaren, vid tjenstens tillträdande, erhåller lika lön och tillförsäkras samma pension som underlöjtnant samt derefter, samtidigt med den näst före honom i tur vid regementet varande officer, uppgår i lön och pensionsrätt graderna igenom intill likhet med andre ryttmästare; dock att icke i hans lön inbegripes högre häst- och furage-medel samt kavalleri-tillägg, än dem som åt underlöjtnant bestås.*

Kavalleriets sqvadrons-stat upptager 1 ryttmästare, 2 subaltern-officerare samt 4 underofficerare, af hvilka dock en är afsedd hufvudsakligen för sqvadronens ekonomi. Att denna stat är svag synes klart vid jemförelsen med de utländska kavalleriernas sqvadrons-stater, der man öfver allt finner 5 till 6 officerare på sqvadron och ett betydligt större antal underofficerare. Väl är det sannt, att dessa sqvadroner, såsom formerade på 4 troppar, fordra en troppbefälhafvare mera än de svenska, men äfven om detta iakttages, blifver dock skillnaden i befäls-styrka betydlig och gifver åt de förre möjligheten af en reserv, som den svenska sqvadronen alldeles saknar. Detta missförhållande framstår ännu mera, då man bemärker att alla utländska kavalleri-regementen (bataljoner) ega en till två depôt-sqvadroner, försedde med allt det befäl och manskap de behöfva, under det att den svenska bataljonen för samma behof endast har en ryttmästare och två subalterner — några blott 4 subalterner — men ingen underofficer. Huru otillräckligt detta antal är, visar sig deraf, att till exercis-sqvadronerna behöfva kommenderas, utom ryttmästaren, tre till fyra subalterner och fem underofficerare. Dessa sqvadroners styrka uppgår dock endast till 50, vid de skånska regementena till 100, ryttare och hästar, och äro de således betydligt svagare, än depôt-sqvadronen måste blifva.

Af det anförda synes, att nyttigt och behöfligt vore att öka sqvadronsbefälet. Någon minskning i fält-sqvadronernas befäls-styrka kan åtminstone icke ske, då denna är den minsta sqvadrons-manövern medgifver. Depôtbefälet kan således härifrån icke erhålla förstärkning, utan måste särskild tillökning af detta befäl ske minst till likhet med hvad för exercis-sqvadronen visat sig vara behöfligt.

Detta behof af depôtbefäl har, såsom af det föregående kan synas, varit en vigtig anledning till den sqvadrons-organisation, som af kommitterade blifvit föreslagen. Genom denna uppstår tillgång på ett helt sqvadronsbefäl, hvilket, under fredstid förenadt med de öfriga sqvadronerna, vid öfvergång på fältfot afsöndras till depôt-sqvadroner. Denna erhåller på sådant sätt, utom sin ryttmästare, fyra officerare och fyra underofficerare, ett antal, som bör blifva någorlunda tillräckligt, då instruktörer äfven kunna påräknas ibland de ryttare, som till sqvadronen måste kommenderas. I öfverensstämmelse härmed föreslå kommitterade i underdånighet:

att, utom andre ryttmästare, sqvadrons-staten må bestå af en sqvadrons-chef, en förste och en andre löjtnant, en underlöjtnant, en fanjunkare och fyra sergenter på hvarje sqvadron.

Härigenom erhålles på bataljonen

ryttmästare	6
subaltern-officerare	12
underofficerare	20

hvilket är det antal befäl bataljonen för närvarande eger.

Af korpraler finnas för närvarande vid lif-gardet till häst 5 och vid husar-regementet Konung Carl XV 4 på sqvadron samt lika antal vice-korpraler. Vid indelda kavalleriet finnas deremot endast 3 korpraler på sqvadron eller 15 på bataljonen. Då dessa 15 icke kunna jemnt fördelas på 4 sqvadroner, hafva kommitterade, som icke velat minska den befäl-reserv, som uti denna grad kan sökas, ej heller den utsigt till befordran manskapet eger, ansett rättast att öka korpralers och vice-korpralers antal till 16 på bataljon. Något giltigt skäl,

hvarföre vid lif-gardet till häst flere korpraler skulle behöfvas på sqvadron än vid husar-regementet Konung Carl XV, torde deremot icke finnas, hvarföre kommitterade i underdånighet föreslå:

att vid hela kavalleriet må anställas 4 korpraler och 4 vice-korpraler på sqvadron.

Af de smärre förändringar i befälets organisation, som kommitterade (se bil. E) ansett böra vidtagas, torde endast särskildt böra anmärkas, att regements-qvartermästare-beställningen vid Jemtlands hästjägare-corps blifvit utesluten, emedan vid denna lilla corps dennes tjenstegöromål af adjutanten säkerligen kan bestridas. Äfven har, med anledning af depôt-sqvadronens mindre styrka vid samma corps, endast en andre löjtnant jemte andre ryttmästaren blifvit uppförd. Då lika många underofficerare äro anställde vid dessa som vid öfriga sqvadroner, finnas af dem två att till depôt-sqvadronen kommendera.

Efter hvad kommitterade sålunda i underdånighet föreslagit, skulle svenska kavalleriet, bestående, oberäknadt befälet, af 4,818 man och 5,201 hästar, blifva fördeladt på 9½ bataljoner och 42 sqvadroner, samt vid utryckning i fält kunna qvarlemna en fullt organiserad depôt-sqvadron för hvarje bataljon, äfvensom för den half-bataljon, som bildas af Jemtlands hästjägare-corps.

Den kostnad, hvartill här i underdånighet framställda organisations-förslag för *svenska kavalleriet* föranleder, uppgår till:

För en gång.

Uppsättningskostnad för 404 man värfvadt kavalleri, deribland två andre trumpetare, (se Bil. B). 313,614: 14.

Årlig utgift.

Underhållskostnad m. m. för 404 man värfvade . . . . . 246,119: 04.
deri inberäknad beklädnad åt underbefäl och trumpetare samt arvoden m. m. åt andre trumpetare vid två nya sqvadroner, men icke lönerne för befälet och underbefälet.

Ersättning för vid indelda kavalleriet nu utgående vakansafgifter af nummer, som med ryttare besättas:

Till musikens underhåll.

till Lif-regementets husarer, Smålands husarer, Skånska husar- och dragon-regementena, 6 bataljoner, efter 2,500 rdr för hvarje . . . . . 15,000: —
» Lif-regementets dragon-corps . . . . . 1,500: —
» Jemtlands hästjägare-corps . . . . . 1,250: — 17,750: —

Till sqvadrons-hästläkares aflöning.

i lön förut inbegripen vakansafgift, i medeltal för nummer 205: 85 för 30 sqvadrons-hästläkare . . . . . 6,085: 50.

för hvilken sammanräknade kostnad rdr 23,835: 50 uppsättas af nummer nu

indragne	till hingsthållning	29	
»	» musik-kassan	48	
anslagne	» sqvadrons-hästläkare	37	
»	» trumpetare	19	133
	hvarifrån afräknas ytterligare *nu*		
indragne	till regements-trumpetare	5	
»	» underofficerare	2	7
	återstå nu uppsatte nummer		126

Transport 269,954: 54.

Transport 269,954: 54.

löner och arvoden för föreslagna nya beställningar;

vid de värfvade regementena

Lif-Gardet till häst

åt officerare, underofficerare m. fl. vid de två nya sqvadronerne (se Bil. B)	27,472: —	
» två andre ryttmästare	5,800: —	
» en » adjutant	1,600: —	
» » regements-trumpetare	700: —	35,572: —

Husar-regementet Konung Carl XV

åt två andre ryttmästare	5,800: —	
» en regements-pastor	1,200: —	
» » regements-väbel	350: —	
» » regements-sadelmakare	150: —	7,500: —

vid de indelda regementena

åt 7 majorer i regementet (arvoden)	4,200: —	
» 5 regements-trumpetare	3,500: —	7,700: —

vid Jemtlands hästjägare-corps

åt en andre ryttmästare	2,500: —	
» » förste adjutant	1,800: —	
» » andre löjtnant	1,500: —	
» » beridare, (utöfver hvad nu som arvode utgår)	1,100: —	6,900: —

Summa Rdr Rmt 327,626: 54.

Härifrån skola afräknas:

för genom organisationen indragna beställningar;

vid de värfvade regementena

Lif-Gardet till häst.

2 mönsterskrifvare		1,400: —	
4 korpraler	vid nuvarande sqvadroner	360: —	
4 vice-korpraler	vid nuvarande sqvadroner	120: —	1,880: —

Husar-regementet Konung Carl XV.

1 regements-pistolsmed		150: —

vid de indelda regementena

Lif-regementets dragon-corps

1 andre major	5,000: —	
1 mönsterskrifvare	700: —	5,700: —

Lif-regementets husar-corps.

1 andre major		5,000: —
	Transport	12,730: —

Transport 12,730: —

Smålands husar-regemente.

1 andre major . . . . . 5,000: —

Skånska husar- och dragon-regementena.

2 mönsterskrifvare . . . . . 1,400: —

Jemtlands hästjägare-corps.

1 regements-qvartermästare . . . . . 2,500: —
på sqvadrons-staterna uppkommande besparing (se Bil. B) . . . 25,730: —

Summa Rdr Rmt 47,360: —

Då ifrån den årliga utgiften . . . . . 327,626: 54.
afdrages här redovisade . . . . . 47,360: —

återstå 280,266: 54.

hvilken summa dock kan till stor del betäckas genom förhöjde vakansafgifter ifrån nu afsutne rusthålls-regementen.

Anmärkning: Här ofvan upptagne löner äro beräknade till de belopp kommitterade för nya lönestater föreslagit.

Bil. A.

Beräkning öfver den vinst, rusthållarne vid de afsuttna Kavalleri-regementena ega uti de för rustningen medgifna förmåner, efter afdrag för hvad af dem i soldatunderhåll och hästvakans-afgift utgöres.

a) *Rusthållarne tillgodonjuta:*

1) Räntan af rustningsstammen eller rusthållshemmanet, beräknad i Kongl. Kammar-Collegium att vid Smålands Husar-regemente utgöra, efter 1862 års medelmarkegångspris . . . . . Rdr 145: 34.
2) Augments-räntan » » » . . . . . » 130: 11.
3) Frihet från rotering, uppskattad efter beräkning af endast ett mantal på hvarje rustningsstam, ehuru åtskilliga rusthåll hafva mer än 2 mantal sig anslagna, till . . . . . » 57: 14.

Summa Rdr 332: 59.

b) *Rusthållen utgöra:*

1) Soldat-underhåll, hvarför kostnaden upptages i enlighet med kommitterades beräkningar vid jemförelse mellan kostnaden för den indelda och en konskriberad armée, sålunda:

beklädnad för hvarje nummer	Rdr 16: 04.	
remtyg och personel utredning	» 2: 58.	
tross	» 1: 14.	
beväpning	» 1: 85.	
lega, lön, hemkall, torpets underhåll m. m. . . .	» 90: 86.	112: 47.

2) Vakans-afgift för häst- och sadelmundering med 7 tunnor spanmål för nummer, utgörande, efter sednast fastställda riksmarkegångspris 2 Rdr 10 öre pr kub.-fot . . . . . Rdr 92: 61.

Sgr Rdr 205: 08.
Behållning eller vinst . . . . . » 127: 51.

Summa Rdr 332: 59.

Ungefär lika förhållande visar sig genom följande beräkningssätt:

Kostnaden för häst- och sadelmundering, hvarifrån rusthållaren är befriad mot erläggandet af förenämnda vakans-afgift, kan uppskattas som följer:

Hästens årliga värde, efter beräkning af 400 Rdr i inköpspris samt 12½ års tjenstetid i medeltal	Rdr 32: —
Hästens utfodring och skötsel under 11 månader om året, efter 50 öre för dag	» 165: —
Hästutredning och sadelmundering, minst	» 20: —
Summa	Rdr 217: —
Vakans-afgiften utgör enligt förestående	Rdr 92: 61.
Behållning eller vinst	» 124: 39.
Summa	Rdr 217: —

Bil. B.

Utvisande den årliga kostnad som uppstår för underhåll af 400 man nyvärfvadt Kavalleri, jemte erforderligt befäl, m. fl.

Sqvadronerna upptagande 125 nummer, deribland inräknade underbefäl, hästläkare och trumpetare.

De värfvade regementenas nuvarande stater upptaga för sqvadron 5 underofficerare, 1 hästläkare, 3 trumpetare (derutaf 1 i nummer åtnjutande portion) samt 99 man. Summa för 10 sqvadroner: 50 underofficerare, 10 hästläkare, 30 trumpetare och 990 man. För hästarne skall längre ned redogöras.

Med tillökning af 400 man, skall det värfvade kavalleriets styrka således uppgå till 1,390 man, hvartill kommer för denna styrka behöfligt ökadt antal underbefäl m. fl.

Organiseras sqvadronerna på 125 nummer, och intagas i dessa underbefäl, hästläkare och trumpetare till lika antal för sqvadron, som ofvan är angifvet, blefve sqvadrons-staten:

Underofficerare	5
Hästläkare	1
Trumpetare	3
Manskap	116
Summa	125.

12 sqvadroner skulle således upptaga:

Underofficerare	60
Hästläkare	12
Trumpetare	36
Manskap	1,392.
Summa	1,500.

Denna organisation motsvarar således i det närmaste det ofvan uppgifna behofvet af manskap.

För dessa 1,500 underbefäl, m. fl. och manskap skulle erfordras 1,500 hästar. De båda regementenas nuvarande stater upptaga:

vid Lif-gardet till häst	428
vid Husar-regementet Konung Carl XV	637
Summa	1,065,

derutaf vakanta under fredstid:

vid Lif-gardet till häst	44
vid Husar-regementet Konung Carl XV	100
Summa	144.

Hästvakanser torde fortfarande vid de värfvade regementena kunna finnas. Oförhindrade af de förhållanden som vid indelda kavalleriet försena remonteringen och hästens dressyr, kunna dessa regementen vid inträffande krigsrustning hastigt anskaffa och inrida ett felande, ej alltför stort antal hästar. Inskränkning utöfver hvad fredsöfningarna fullt kräfva får dock ej ske. En sqvadron af den styrka, här ofvan är förutsatt, bör till exercis utrycka med 90 hästar i ledet. Dessutom måste finnas hästar för underofficerare och trumpetare, samt några i reserv för tillfälligt sjuke, för kommenderade m. m. På grund af dessa beräkningar och af upplysningar som erhållits antages, att på hvarje sqvadron kunna under fredstid hållas vakanta,

vid Lif-gardet till häst	17	hästar, och
vid Husar-regementet Konung Carl XV, till följd af mindre antal dagligen utgående beridne kommenderingar m. m.	20	»

Antalet effektive hästar på sqvadron blifver sålunda:

vid Lif-gardet till häst	108	»
vid Husar-regementet Konung Carl XV	105	» , eller

för det förstnämnda regementet tillsammans 648 hästar; för det sistnämnda 630 hästar.

På skäl, som i Kommitterades förslag anföras, hafva de två nya sqvadronerna blifvit beräknade att förenas med Lif-gardet till häst, hvarigenom hvartdera af de värfvade regementena komma att ega 6 sqvadroner på 125 nummer hvartdera. Af dessa 750 nummer på regemente äro 54 upptagna af underbefäl m. fl. och 696 af manskap.

Bifogade förslag angifver den kostnad, som uppsättande och underhåll af det ökade antalet hästar och manskap vid de värfvade regementena kräfver.

Styrkan är i detta förslag ordnad så som här ofvan är upptaget, dock att — då de sex 2:dre trumpetarne (en på hvarje sqvadron) fortfarande torde böra ibland manskapet uppföras, enär de i beklädnad och portion stå lika

med detsamma och derutöfver endast åtnjuta ett mindre arvode, som på förslagets stat återfinnes — manskapets styrka blifvit upptagen till 702 man på regemente.

Permittering är uti förslaget beräknad med ledning af de förändringar den nya organisationen åstadkommer; ökad för Lif-gardet till häst, med anledning af på flere sqvadroner fördelad inre tjenstgöring och kommenderingar, har den deremot för Husar-regementet blifvit något minskad, enär större sqvadroner medföra större rekrytantal.

För pris å rekrytering, remontering, portioner, rationer samt persedlars anskaffande och underhåll m. m. hafva blifvit lagde till grund, dels nu gällande passevolans-kontrakter, dels, der passevolans ej eger rum, nu utgörande kostnad.

Uträkning öfver hvad erforderliga nya kasern- och stallbyggnader, m. m. komma att kosta, har icke kunnat uppgöras. Särskildt afseende häruppå torde ej heller behöfva fästas, emedan då här föreslagna uppsättning och förstärkning ej på en gång kan ske, underhålls-anslaget, om detta i sin helhet får användas, lemnar tillgång till så väl byggnader som första uppsättning af materiel.

Efterföljande approximativa kostnadsberäkning för sqvadrons-organisationen visar en utgift *för en gång* af 313,614: 14, samt årligen . . . . . Rdr 246,119: 04.

Härtill skall läggas löner för de 2 nya sqvadronernas befäl i öfverensstämmelse med det löneförslag Kommitterade uppgjort:

för 2 Sqvadrons-chefer å 3,400	Rdr 6,800: —	
» 2 Förste Löjtnanter, å 2,000	» 4,000: —	
» 2 Andre Löjtnanter, å 1,800	» 3,600: —	
» 2 Underlöjtnanter, å 1,600	» 3,200: —	
» 2 Fanjunkare, å 900	» 1,800: —	
» 2 Förste Sergenter, å 350, jemte portion med tillägg af 12 öre å 0,60 = 219	» 1,138: —	
» 6 Andre Sergenter, å 250, jemte samma portion = 219	» 2,814: —	
» 2 Sqvadrons-hästläkare, å 750	» 1,500: —	
» 4 Förste Trumpetare, å 400	» 1,600: —	
» 2 Andre Trumpetare, (se sqvadrons-förslaget)		
» 2 Förste Korpraler, å 120	» 240: —	
» 6 Korpraler, å 90	» 540: —	
» 8 Vice-Korpraler, å 30	» 240: —	27,472: —

Summa årlig underhållskostnad Rdr 273,591: 04.

Förblefve sqvadrons-organisationen den nuvarande, med 100 man på hvarje värfvad sqvadron, komme uppsättningen af 400 man värfvadt kavalleri att kosta staten ej obetydligt mera. Ofvan upptagne omkring 1400 man måste då fördelas på 14 sqvadroner. Befäl till ytterligare 2 sqvadroner erfordrades, för hvilket befäl (se föregående beräkning) kostnaden stiger till 27,472 Rdr.

Dessutom kunde vid de svagare sqvadronerna icke samma antal hästvakanser få finnas. Åtskilliga gånger har visat sig att med det nuvarande, 11 vakanser på sqvadron vid Lif-gardet till häst och 16 à 17 vid Husar-regementet Konung Carl XV, sqvadronerna svårligen kunna hållas vid en styrka af 72 man i ledet, hvilken är den minsta de för god exercis behöfva. Detta antal kan således icke ökas. Om nu af de 4 sqvadronerna 2:ne införlifvades med hvartdera regementet (minst 2 böra af militära skäl med Lif-gardet till häst förenas) skulle således vakansernas antal uppgå:

vid Lif-gardet till häst till 11 × 6 66
vid Husar-regementet K. Carl XV till 6 : 8 = 100 . 133
Summa 199,

då de nu (se ofvan) utgöra

vid Lif-gardet till häst 17 × 6 102
vid Husar-regementet K. Carl XV 20 × 6 120
Summa 222.

23 hästar måste således under fredstid ytterligare uppsättas. Efter medelpris för båda regementena, utgör årliga kostnaden för remontering, furagering, sadelmunderings-underhåll, samt skoning 317,06 på nummer eller för 23 nummer 7292,38.

Att icke taga i beräkning den ytterligare ökning i kostnad, som genom minskad permittering vid de svagare sqvadronerna m. fl. förhållanden uppstår, synes härutaf att genom organisation af de värfvade sqvadronerna på 125 nummer hvardera, en årlig besparing blifver af, i rundt tal, 34,750 Rdr.

Approximativ uträkning af kostnaden för Värfvade Kavalleriets sqvadrons-organisation på följande sätt (befälets och underbefälets löner här icke inberäknade):

a) *Lif-gardet till häst.*

Regementet organiseras på 6 fält-sqvadroner, bestående hvardera af 117 man i nummer, deraf 1 trumpetare-, samt 125 underofficers- och manskapshästar; hvarigenom regementets hela styrka blifver

702 man i nummer och 750 hästar.

Häraf böra i fred hållas vakante 17 hästar pr sqvadron (nu 11),
eller tillsammans . . . . . » » » 102 » (nu 44),
då således i fred blifva effektive . . . . . 702 man i nummer och 648 hästar.
Nu äro » » . . . . . 400 » » 384 »
hvarigenom den effektiva styrkan i fred ökas med . . . . . 302 man i nummer och 264 hästar.

Af manskapet böra permitteras under 10 månader af året (mellan exercistiderne) 210 man, hvarigenom den tjenstgörande styrkan under samma tid blifver 492 man Permitteringen, som nu utgör 25 procent af regementets styrka, kommer då att uppgå till omkring 30 procent deraf, eller ökas med 5 procent.

Kostnaden för nämnda tillökning i regementets nuvarande styrka beräknas som följer:

		Kostnad för en gång (uppsättnings-kostnad).		Kostnad årligen (underhålls-kostnad).	
Aflöning och underhåll, såväl i kontant som in natura, kan upptagas till ett belopp af 58 öre för hvarje man om dagen, utgörande medium af de olika beloppen utaf kontant gage och tobaksskilling med förhöjning i vissa grader, jemte värdet af portion in natura med sednast beviljade tillökning deruti, (brödets värde och förbakningskostnad inberäknadt).					
Detta belopp kommer då att utgå: för 702 man i 2 mån. (61 dagar) och 492 man i 10 mån. (304 dagar)					
Utgår nu » 400 » » 300 » » »					
Tillökning: 302 man i 2 månader . . . . . och 192 man i 10 mån.					
för hvilken tillökning ifrågavarande kostnad, å 58 öre för man, utgör . . .		—	—	44,538	20
hvartill kommer arvoden åt 2 trumpetare i nummer å 36 Rdr		—	—	72	—
Mundering:					
Beklädnadspenningar (sadelmunderingen inberäknad)					
för 2 Fanjunkare, à 240 Rdr . . . . . Rdr	480: —				
» 8 Sergenter, à 220 Rdr, eller 75 proc. mer än nummerkarlens munderingsvärde . . . . . »	1,760: —				
» 4 Förste Trumpetare, à 240 Rdr . . . . . »	960: —				
samt, sadelmunderingen oberäknad:					
för 2 Sqvadronshästläkare, à 135 Rdr . . . . . »	270: —	—	—	3,470	—
för 302 man uppsättningskostnad à 211,05 Rdr		63,737	10	—	—
» » » underhålls- » » 125,28 » (med 5 procents minskning i det närvarande beloppet, 131,87 Rdr till följd af motsvarande större permittering) . . . . . »	37,834: 56.				
afgå:					
för 400 man, à 6,59 Rdr, utgörande nyssnämnde 5 procents minskning . . . . . »	2,636: —	—	—	35,198	56
Sadelmundering och hästutredning:					
för 366 hästar, eller skillnaden mellan hela det blifvande antalet underofficers- och manskapshästar, 750, och det närvarande antalet sådana hästar, 384, uppsättningskostnad à 115,74 Rdr		42,360	84	—	—
» 250 hästar, eller skillnaden mellan det blifvande antalet i fred effektive hästar, utom underofficerarnes, 606, och det antal sådana hästar nu finnas, eller 356, underhållskostnad à 43,10 Rdr		—	—	10,775	—
» 102 hästar i fred vakante, underhållskostnad à 4 Rdr, förslagsvis		—	—	408	—
Gevärspersedlar					
för 302 man, uppsättningskostnad à 62,75 Rdr		18,950	50	—	—
Transport		125,048	44	94,461	76

	Kostnad för en gång.		Kostnad årligen.	
Transport	125,048	44	94,461	76
för 310 man, deraf 8 sergenter, underhållskostnad à 5,49 Rdr (5 proc. lägre än det närvarande beloppet) . . . . . Rdr 1,701: 90.				
afgå:				
» 400 man, deraf 8 sergenter, 5 proc:s minskning i det närvarande beloppet à 29 öre . . . . . » 116: —	——	—	1,585	90
Rekrytering				
för 302 man à 45 Rdr	13,590	—	——	—
» » » » 7,50	——	—	2,265	—
Remontering				
för 264 hästar à 375 Rdr	99,000	—	——	—
» » » » 37,50	——	—	9,900	—
Skoning och Medikamenter				
för 264 hästar à 9,75 Rdr	——	—	2,574	—
samt för vagnar och seldon å 2 nya sqvadroner, förslagsvis	——	—	500	—
Furagering				
för 264 hästar à 73 öre för häst om dagen	——	—	70,342	80
Diverse kostnader, såsom				
för regementets kokinrättning, förslagsvis	——	—	500	—
» sjukhuspersedlar, à 3,33 Rdr för man	1,006	66	——	—
» » » 0,33 » »	——	—	100	67
Kommunion-penningar » 0,05 » »	——	—	15	10
Begrafningshjelp, ersättning för tillfälliga förluster m. m. à 2,50 Rdr för man, förslagsvis	——	—	755	—
Summa Rdr	238,545	10	183,000	23

---

b) *Husar-regementet Konung Carl XV.*

Regementet organiseras, i likhet med föregående regemente, å 6 fält-sqvadroner om 117 man i nummer, deraf 1 trumpetare, samt 125 hästar för underbefäl och manskap, utgörande alltså tillhopa 702 man och 750 hästar.

I fred böra hållas vakante (nu 100)			120	»
hvarigenom i fred äro effektive	702 man	och	630	hästar.
Nu äro » »	600 »	»	537	»
Således blifver en tillökning uti effektiva styrkan i fred af	102 man	och	93	hästar.

Under 10 månader af året (emellan exercistiderna) böra 300 man permitteras och således i tjenstgöring befinnas 402 man. Permitteringen kommer då att utgöra omkring 43 procent af styrkan. Den utgör nu 50 procent deraf, eller 7 proc. mer.

Kostnaden för ofvannämnda tillökning i regementets personal och hästar beräknas som följer:

	Kostnad för en gång.		Kostnad årligen.	
Aflöning och underhåll utgör öfverhufvud för man, efter enahanda grund som vid Lif-gardet till häst, 56 öre om dagen för den tjenstgörande styrkan. Förhållandet, i afseende å tjenstgöring, och permittering mellan *nu* och *då* blifver sålunda: Då tjenstgörande: 702 man i 2 mån., 402 man i 10 mån. och permitterade 300 man i 10 mån.				
Nu » 600 » » 300 » » 300 » »				
Alltså blifva 102 man i 2 mån., 102 man i 10 månader flere tjenstgörande *efter* än *före* omorganisationen; hvarigenom aflönings- och underhållskostnaden ökas, à 56 öre för man om dagen, med Rmt Rdr	—	—	20,848	80
Mundering:				
karl-, för 102 man, uppsättningskostnad à 192,02 Rdr	19,586	04	—	—
» 102 » , underhålls » » 92,80 » (med 7 procents förhöjning i den närvarande kostnaden till följd af den motsvarande minskningen i permitteringen) . . . . . , ...	—	—	9,465	60
» 600 man, d:o enahanda procentförhöjning i nyssnämnda kostnad, à 6,07 Rdr	—	—	3,462	—
hästutredning och sadelmundering				
för 150 hästar, eller skillnaden mellan det blifvande hela antalet, 750 hästar, och det närvarande, 600 hästar, uppsättningskostnad å 98,25 Rdr	14,737	50	—	—
» 93 » , hvarmed effektive antalet manskapshästar i fred ökas, underhållskostnad å 27,58 Rdr	—	—	2,564	94
» 20 » , hvarmed de i fred vakanta hästarnes antal ökas, à 3 Rdr (som nu bestås)	—	—	60	—
Gevärspersedlar				
för 102 man, uppsättnings-kostnad à 54,75 Rdr . . . . . underhålls- » » 5,51 » (med 7 proc. tillökning i nuvade kostnad)	5,584	50	562	02
» 600 man nyssnämnda procenttillökning i nyssnämnda kostnad, à 36 öre . .	—	—	216	—
Rekrytering				
för 102 man à 45 Rdr	4,590	—	—	—
» 7,50 »	—	—	765	—
Remontering				
för 93 hästar à 275 Rdr	25,575	—	—	—
» 27,50 »	—	—	2,557	50
Skoning m. m.				
för 90 hästar à 3,25 Rdr	—	—	302	25
Furagering				
af 93 hästar à 60 öre pr häst om dagen	—	—	20,367	—
Öfriga kostnader, såsom				
för regementets kokinrättningar, förslagsvis	—	—	100	—
» medikamenter à 2 Rdr för man, för 102 man	—	—	204	—
» kommunionvin » 0,05 » » »	—	—	5	10
» sjukvårdspersedlar » 3 » » »	306	—	—	—
» 0,33 » » »	—	—	30	60
» kasern-inventarier » 15 » » »	1,530	—	—	—
» 1,50 » » »	—	—	153	—
» sängkläder » 30 » » »	3,060	—	—	—
» 10 » » »	—	—	1,020	—
Begrafningshjelp, ersättning för tillfälliga förluster m. m, förslagsvis à 2,50 pr man	—	—	255	—
Summa Rdr	74,969	04	63,118	81

Tillsammans:

Lif-gardet till häst . . . . . Rdr	238,645	10	183,000	23
Husar-regementet Konung Carl XV . . . . . »	74,969	04	63,118	81
Summa Rdr	313,614	14	246,119	04

Bil. C.

Tabell, utvisande lönekostnaden vid hela det indelda kavalleriet för sqvadronsbefäl, underbefäl, hästläkare och trumpetare.

Befäls-organisationen den nuvarande; lönerna de af kommitterade föreslagna; sqvadronernas antal 37, bestående hvardera af 100 nummer.

37	Sqvadrons-chefer å 4,000 Rdr	148,000 Rdr.
7	Andre Ryttmästare å 2,700 Rdr	18,900 »
37	Förste Löjtnanter » 1,800 »	66,600 »
14	Andre » » 1,500 »	21,000 »
37	Underlöjtnanter » 1,200 »	44,400 »
37	Fanjunkare å 900 Rdr och nummerlön, 37 n:r	33,300 »
37	Förste Sergenter å 700 Rdr » » 37 »	25,900 »
74	Andre » » 600 » » » 74 »	44,400 »
37	Sqvadrons-hästläkare å 750 Rdr	27,750 »
72	Förste Trumpetare å 300 Rdr o. n:r-lön 72 n:r	21,600 »
37	Andre » » 37 »	—
37	Förste Korpraler å 80 Rdr	2,960 »
74	Korpraler å 50 Rdr	3,700 »
111	Vice-korpraler å 20 Rdr	2,220 »
	Summa 257 n:r	460,730 Rdr.

De till hästläkare anslagna samt till musikkassan och hingsthållningen indragna nummer upptagas ej här, enär deras uppsättande med ryttare är oberoende af sqvadrons-organisationen på 100 eller på 125 nummer.

Befäls-organisationen den föreslagna; lönerna de af kommitterade föreslagna; sqvadronernas antal 30, bestående hvardera af 125 *) nummer.

30	Sqvadrons-chefer å 4,000 Rdr	120,000 Rdr.
14**)	Andre Ryttmästare å 2,700 Rdr	37,800 »
30	Förste Löjtnanter å 1,800 Rdr	54,000 »
28**)	Andre Löjtnanter å 1,500 Rdr	42,000 »
30	Underlöjtnanter å 1,200 Rdr	36,000 »
30	Fanjunkare å 900 Rdr o. nummerlön, 30 nummer	27,000 »
30	Förste Sergenter å 700 Rdr o. » 30 »	21,000 »
60	Andre » » 600 » o. » 60 »	36,000 »
30	Tredje » » 400 » o. » 30 »	12,000 »
30	Hästläkare å 750 Rdr	22,500 »
58	Förste Trumpetare å 300 Rdr o. nummerlön, 58 n:r	17,400 »
32	Andre » » 32 »	—
30	Förste Korpraler å 80 Rdr	2,400 »
90	Korpraler å 50 Rdr	4,500 »
120	Vice-korpraler å 20 Rdr	2,400 »
	Summa 240 n:r	435,000 Rdr.
	Öfverskott i nummer och löner vid formering på sqvadroner af 100 nummer . . . 17 n:r	25,730 »
	Summa 257 n:r	460,730 Rdr.

*) Vid Jemtlands hästjägare-corps af 100 nummer.

**) De vid Jemtlands hästjägare-corps föreslagne, en andre Ryttmästare och en andre Löjtnant upptagas ej här, enär deras tillsättande vid denna corps, hvars sqvadrons-organisation ej undergår förändring, äro betingade af orsaker, främmande för denna organisation.

Bil. D.

Redovisning för nummerstyrkan å regemente.

	Karlar.																Hästar.										Klippare, vakante under fredstid, uppsättas vid krig af kronan.
	Indragne till hingsthållning.		Indragne till musikkassan.		Anslagne till underofficerare.		Anslagne till regementstrumpetare.		Anslagne till trumpetare.		Anslagne till hästläkare.		Manskap och volontärer.		Summa.		Indragne till hingsthållning.		Indragne till musikkassan.		Vakante under fredstid.		Effektive.		Summa.		
	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	
Lifgardet till häst. 1 bataljon, 6 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	—	—	—	—	20	30	—	*	12	18	4	6	396	696	432	750	—	—	—	—	44	102	384	648	428	750	—
Husarreg:tet konung Carl XV. 1 bat:n, 6 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	—	—	—	—	30	30	*	*	18	18	6	6	594	696	648	750	—	—	—	—	100	120	537	630	637	750	—
Lifreg:tets dragon-corps. 1 bat:n, 4 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	5	4	10	4	20	20	—	1	15	12	5	**	450	464	505	505	5	4	10	4	—	—	490	497	505	505	4
Lifreg:tets husar-corps. 1 bat:n, 4 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	5	4	10	—	20	20	—	1	15	12	5	**	445	463	500	500	5	4	10	—	—	—	485	496	500	500	4
Smålands husarreg:te. 1 bat:n, 4 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	5	4	10	—	20	20	—	1	15	12	5	**	445	463	500	500	5	4	10	—	—	—	485	496	500	500	4
Skånska husarreg:tet. 2 bat:r, 8 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	20	8	10	—	40	40	—	1	30	24	10	**	890	927	1,000	1,000	20	8	10	—	—	—	970	992	1,000	1,000	8
Skånska dragonreg:tet. 2 bat:r, 8 sqvadr. 125 n:r på sqvadron	20	8	10	—	40	40	—	1	30	24	10	**	890	927	1,000	1,000	20	8	10	—	—	—	970	992	1,000	1,000	8
Jemtlands hästjägare-corps. 2 sqvadroner. 100 n:r på sqvadron	4	2	2	—	8	10	—	—	4	6	2	**	180	182	200	200	4	2	2	—	—	—	194	198	200	200	2
Summa	59	30	52	4	198	210	*	5	139	126	47	12	4,290	4,818	4,785	5,205	59	30	52	4	144	222	4,515	4,949	4,770	5,205	30

*) Regements-trumpetaren står ej vid dessa regementen i nummer.

**) Sqvadrons-hästläkarne, 1 på sqvadron, stå ej i nummer vid dessa regementen.

Bil. E.

Tablå öfver svenska kavalleriets effektiva styrka.

	Värfvade.						Indelda.														Summa Summarum.	
	Lif-gardet till häst.		Husar-regementet Konung Carl XV.		Summa.		Lif-regementets dragon-corps.		Lif-regementets husar-corps.		Smålands husar-regemente.		Skånska husar-regementet.		Skånska dragon-regementet.		Jemtlands häst-jägare-corps.		Summa.			
	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.	Nu.	Enligt förslaget.
Öfverste	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Öfverste-löjtnant	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Major	1	1	1	1	2	2	1	a)	1	a)	1	a)	1	a) 1	1	a) 1	1	1	6	3	8	5
Regem:ts-qvartermästare	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	b)	6	5	8	7
Förste adjutant	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	5	6	7	8
Andre »	—	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	6	7
Regements-stallmästare	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Beridare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	c)	1	—	1	—	1
Regements-pastor	1	1	—	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	6	7
Regements-auditör	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Regements-skrifvare	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Regements-läkare	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Förste bataljons-läkare	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	6	8	8
Andre »	—	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	2	2	4	4
Regements-hästläkare	1	1	1	1	2	2	d) 1	d) 1	d) 1	d) 1	d) 1	d) 1	1	1	1	1	—	—	5	5	7	7
Mönster-skrifvare	2	—	—	—	2	—	2	1	1	1	1	1	2	1	2	1	—	—	8	5	10	5
Regements-väbel	1	1	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Regements-trumpetare	—	1	1	1	1	2	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	5	1	7
Regements-sadelmakare	1	1	—	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	6	7	8
Regements-pistolsmed	1	1	2	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	5	5	8	7
Sqvadrons-chefer	4	6	6	6	10	12	5	4	5	4	5	4	10	8	10	8	2	2	37	30	47	42
Andre ryttmästare	—	2	—	2	—	4	1	2	1	2	1	2	2	4	2	4	—	1	7	15	7	19
Förste löjtnanter	4	6	6	6	10	12	5	4	5	4	5	4	10	8	10	8	2	2	37	30	47	42
Andre »	4	6	6	6	10	12	2	4	2	4	2	4	4	8	4	8	—	1	14	29	24	41
Underlöjtnanter	4	6	6	6	10	12	5	4	5	4	5	4	10	8	10	8	2	2	37	30	47	42
Fanjunkare	4	6	6	6	10	12	5	4	5	4	5	4	10	8	10	8	2	2	37	30	47	42
Sergenter	16	24	24	24	40	48	15	16	15	16	15	16	30	32	30	32	6	8	111	120	151	168
Sqvadrons-hästläkare	4	6	6	6	10	12	5	4	5	4	5	4	10	8	10	8	2	2	37	30	47	42
Förste trumpetare	8	12	12	12	20	24	5	8	5	8	5	8	10	16	10	16	—	2	35	58	55	82
Andre »	4	6	6	6	10	12	10	4	10	4	10	4	20	8	20	8	4	4	74	32	84	44
Manskap och volontärer	396	696	594	696	990	1,392	450	464	445	463	445	463	890	927	890	927	180	182	3,300	3,426	4,290	4,818
Hästar	384	648	537	630	921	1,278	490	497	485	496	485	496	970	992	970	992	194	198	3,594	3,671	e)4,515	f)4,949

a) Af ryttmästarne utnämnes och förordnas till major i regementet, 1 på bataljon.
b) Tjensten förrättas af förste adjutanten.
c) Arvode, som uppbäres utaf en af corpsens fanjunkare.
d) Arvode. En sqvadrons-hästläkare förordnas att göra tjensten.
e) Dessutom 144 vakante, som vid krigsrustning uppsättas; in summa således 4,659.
f) Dessutom 222 vakante vid de värfvade regementena, och 30 klippare (åt sqvadrons-hästläkarne) vid de indelde, som vid krigsrustning uppsättas; in summa således 5,201.

5. ARTILLERIET.

Artillerivapnet omfattar tvenne hufvuddelar: *personalen* och *materielen*.

Här kommer hufvudsakligen i betraktande personalen, och af materielen endast antalet kanoner och fordon, hvilket, för att bestämma personalens antal, är nödvändigt.

Materielen och dess beskaffenhet för öfrigt, kan icke ligga inom landförsvarskomiténs befogenhet, enär den utgör föremål för vapnets egna vetenskapliga och tekniska arbeten, och då dessutom, på en svensk-norsk komités förslag, Kongl. Maj:t helt nyligen bestämt beskaffenheten af de förenade rikenas artilleri-materiel.

Artilleriets personal bör betraktas under följande hufvudåsigter:

1. Artilleriets styrka.
2. Jemförelse emellan den befintliga och den erforderliga styrkan samt fyllandet af bristen.
3. Artilleriets organisation.
4. Öfvergången från den närvarande till den föreslagna organisationen.
5. Artilleripersonalens krigsbildning.

1. *Artilleriets styrka.*

Fältartilleriets styrka vid en krigshär, ehuru visserligen icke oberoende af krigsortens beskaffenhet, bestämmes dock hufvudsakligen efter krigshärens storlek: vanligen efter ett visst antal kanoner å 1,000 man. Artilleripersonalens styrka beror af kanonernas antal. Då infanteriet är hufvudvapnet och de andra vapnens styrka bestämmes efter infanteriets, är enklast att antaga 2 kanoner å hvarje 1,000 man infanteri, med tillägg å hvarje 1,000-tal af en half kanon för de öfrige vapnen. Fransyska arméen hade under fälttågen på Krim och i Italien 2,4 kanon på 1,000 man.

Kommitterade hafva i sina förslag antagit, att den infanteristyrka, som genast bör kunna ställas på krigsfot, skall vara 40,000 man. Efter någon tids förlopp bör denna infanteristyrka kunna ökas till 50,000—60,000 man. Slutligen skulle 70,000—80,000 man i fält uppträdande fottrupper motsvara behofvet.

För dessa trenne fall skulle således, enligt regeln: »två och en half kanon på 1,000 man», erfordras:

För 40,000 man, 100 kanoner.
» 60,000 » 150 »
» 80,000 » 200 »

Artilleriet fördelas i *batterier*, dess taktiska enheter.

Innan batteriernas *antal* bestämmes, måste deras *styrka* fastställas.

En långvarig strid har, såsom bekant är, egt rum i frågan, huruvida 6 eller 8 kanoner vore lämpligaste styrkan för ett fält-batteri. Batterier på 8 kanoner synes af det skäl hafva blifvit hos oss föredragna, att man vid de lätta (6-℔:ga) batterierna velat med de 6 kanonerna i och för kastelden förena 2 granatkanoner, och derigenom ansett sig bilda en kraftigare enhet. Ehuru vid de gröfre (12-℔:ga) batterierne granatkanonerna blifvit afskilda och bildat särskilda batterier, har man äfven här, för att vara fullt säker att kunna åstadkomma en stark samlad eld, bibehållit 8 kanoner på ett batteri.

Men de nuvarande granatkanonerna uppfylla ej hvad man af dem fordrat, och refflingen har så mycket ökat pjesernas styrka, att 6 refflade kanoner i kraftig verkan på det hela vida öfverträffa 8 slätborrade. Flere andra skäl tala för batterier af 6. De bilda ett lämp-

ligare befäl än batterier af 8, hvilka med alla sina parkfordon utgöra en styrka i folk, hästar och materiel, som är för stor för ett nära och omedelbart befäl, såsom batterichefens är. En annan olägenhet åtföljer stora batterier. De äro mera utsatte för att blifva delade genom detacheringar, hvilka ofta måste förekomma i ett land med så bruten och oländig mark som vårt. Äro enheterna mindre, är att hoppas att flera af dem få vara orubbade. Om en armé-corps har 48 kanoner, är i ena fallet enheternas antal 6, i det andra 8. I senare fallet är sannolikheten större att få bibehålla flere enheter orubbade.

Dessa skäl för batterier af 6 tyckas äfven erkännas af vår artilleristyrelse, att dömma efter förslag till åtskilliga fältbatteriers försättande på krigsfot, som blifvit inlemnadt till landförsvarsdepartementet, och uti hvilket samtliga batterier äro satta på 6 kanoner. Äfven de flesta utländska artillerier äro numera sålunda organiserade.

Ur alla dessa skäl tillstyrkes:

att den nuvarande batteri-organisationen på 8 kanoner förändras till organisation på 6.

Det erforderliga antalet befäl kommer härigenom något att ökas, men detta är i sjelfva verket en vinst i vapnets styrka.

Batterierna fördelas i fält till arméens stora enheter, fördelningarna, till kavallerireserven och till den för arméen gemensamma artillerireserven. Öfriga batterier förblifva vid det i depôterna samlade reservartilleriet.

Under antagande af fem fördelningar, borde af taktiska skäl fältbatteriernas antal blifva följande:

Vid fördelningarna	15 batterier	eller	90 kanoner.
» kavallerireserven:	1 batteri	eller	6 kanoner.
» artillerireserven:	9 batterier	eller	54 kanoner.
Tillsammans	25 batterier	eller	150 kanoner.

Som reservartilleri hafva kommitterade antagit 8 batterier eller 48 kanoner, så att hela fältartilleriet är beräknadt till 33 batterier eller 198 kanoner, *hvilket är den styrka som svenska artilleriet antagits böra ega.*

Denna artilleristyrka är också för Sverige tillräcklig. Ty om 40,000 man till fot skulle gå i fält, eller den styrka, som genast bör vara färdig, kan till densamma, enligt ofvan angifna grund för artilleriets styrka, lemnas 96 kanoner eller 16 batterier, hvartill, för att i fält ständigt underhålla personal och materiel, bör beräknas omkring en tredjedel eller 6 batterier att i depôterne qvarstadna och utbildas.

Skulle 60,000 man till fot förses med nödigt artilleri, fordrades härtill, efter samma beräkningsgrund, 150 kanoner eller 25 batterier, hvilka, för att i fält kunna underhållas, fordra 48 kanoner eller 8 batterier i depôterna. Denna sammanlagda artilleristyrka, 198 kanoner eller 33 batterier, är den här ofvan antagna.

Skulle svenska krigshären i fält förstärkas till 80,000 man fotfolk, så funnes härtill väl de enligt den bestämda regeln erforderliga 198 kanonerna, dock utan någon reserv i depôterna. Men då en så stor armé blott kunde ifrågakomma att begagnas inom landets gränser, och den fiende vi då komma att möta företrädesvis blefve stark i fotfolk, men jemförelsevis svagare i artilleri och kavalleri, i följd af svårigheten att öfver hafvet föra det stora antalet hästar och den ofantliga materiel, som en så betydlig artilleristyrka fordrar, samt då tid således kan påräknas för att hinna förstärka artilleriet, hvartill åtgärder i sådant fall genast böra vidtagas, så kan denna vår största armé i *början* anses tillräckligt utrustad med artilleri, beräknadt efter 2 i stället för $2\frac{1}{2}$ kanoner å 1,000 man. Af de 198 kanonerna borde i sådant fall 162, eller 27 batterier, medfölja krigshären i fält och 36 kanoner, eller 6 batterier, fördelas till depôterna. Materielen till de här föreslagna 33 batterierna tillstyrkes, *måtte snarast möjligen anskaffas och blifva af förut tidsenlig beskaffenhet.*

Till artilleriet hörer äfven hela arméens tyg- och parkväsende, så väl det inom krigs-

orten som det i depôterna erforderliga, äfvensom ledningen af vapnens och ammunitionens tillverkning.

Med iakttagande af ofvan anförde grunder för beräkningen af artilleriets styrka öfvergå kommitterade till de närmare bestämmelserna.

Först bör härvid afgöras: hvilket antal befäl och stamtrupp måste på fredsfot vid artilleriet finnas, för att i fast förening med beväringsmanskapet bilda ett för striden uthålligt vapen? Denna fråga gäller såväl för personalen vid fältbatterierna som vid alla öfriga vapnets delar. Vidare bör bestämmas antalet af hvarje artillerislag: fot-, åkande, ridande och fästningsartilleri.

Vid bestämmandet af artilleriets personal måste läggas hufvudsaklig vigt vid *ett fullt tillräckligt befäl*, emedan vid artilleriet det är befälet, som icke blott leder, utan utför sjelfva striden, samt manskapet, som utförer befallningarna och betjenar den sammansatta maschinen, och således icke såsom vid de andra vapnen, kan genom modig handling godtgöra en möjligen felaktig ledning.

Jemförelsen mellan svenska och flere utländska artilleriers utrustningsplaner visar, att våra upptaga betydligt mindre personal, hästar och ammunition än deras. Denna brist på reserv, såsom i hög grad förminskande vapnets uthållighet, är högst ofördelaktig. För att derföre med full trygghet icke äfventyra någon svaghet i organisationen, bör en sådan beräkningsgrund för behofvet af personal antagas, att detta syfte vinnes.

Detta sker om samtliga fältbatteriernas personal beräknas efter hvad de 12-ⓟ:ga böra ega.

Till denna beräkningsgrund är så mycket mera skäl, som ammunitionsvagnarnes antal vid de nuvarande 6-ⓟ:ga batterierna, då dessa blifva refflade, måste ökas till dubbelt och blir då lika med antalet vid ett 12-ⓟ:gt batteri. I öfrigt kunna refflade kanoners införande icke komma att medföra några synnerliga förändringar i nu gällande utrustningsplaner, alldenstund de nya kanonernas tyngd ej afviker mera från de gamla slätborrades, än att samma lavetter äro afsedde att begagnas. Hästantalet har äfven blifvit ökadt utöfver hvad som stadgas i nu gällande utrustningsplaner.

I afseende på antalet batterier af olika slags artilleri föreslås 6 fotbatterier och af dessa ett till hvarje fördelning.

Ridande artilleris företräde framför det hos oss s. k. åkande har länge ansetts bestå uti intet annat, än att ega en större *reserv* af hästar och manskap, samt derigenom mera uthållighet i rörelse, ehuru denna reserv vore bättre använd att enligt sin natur hållas bakom, än onödigtvis i elden.

I betraktande derföre af det större antal manskap och hästar, som det svenska ridande artilleriet skulle fordra, tro kommitterade att, vid arméens försättande på fältfot, våra mindre tillgångar icke böra användas att organisera åtminstone flera ridande batterier, än *det* till kavallerireserven hörande. *Alla de öfriga 18 skulle organiseras såsom åkande.* För en enklare öfversigt hafva dock alla 19 batterierna beräknats efter behofvet för 12-ⓟ:ge åkande.

Mobiliseringsförslaget (Bil. A) med tillhörande bilagor är upprättadt efter här anförda grunder.

2. *Jemförelse emellan den nuvarande och den erforderliga styrkan af befäl och stamtrupp samt ersättande af de befintliga bristerna.*

Antalet batterier och kanoner vid det svenska fältartilleriet (artilleriet på Gotland icke inberäknadt) utgör enligt nuvarande organisation:

4 batterier ridande artilleri, 32 kanoner, förlagda i Kristianstad;
12 åkande batterier, 96 kanoner, förlagda i Stockholm och Göteborg till lika antal å båda ställen;
2 batterier fotartilleri, 16 kanoner, förlagda i Landskrona;

1 batteri fotartilleri, 6 kanoner, förlagdt i Hernösand;
Tillsammans 19 batterier med 150 kanoner.

Enligt kommitterades förslag skulle antalet kanoner blifva detsamma som nu, d. v. s. 150 kanoner, (utom 8 reserv-batterier) men genom batteriernes indelning på 6, i stället för den nuvarande på 8 kanoner, komme batteriernas antal att ökas till 25, hvilka åter fördelas i 19 åkande och 6 fotbatterier, hvilka, enligt i det föregående gjord beräkning, skulle erfordras för en fältarmé af 60,000 man.

Dessa föreslagna 25 batterier fältartilleri borde under fredstid förläggas som följer:

i *Stockholm:*	8 åkande batterier,
» *Göteborg:*	6 åkande batterier,
» *Kristianstad:*	5 åkande batterier,
på *Carlsborg:*	2 fotbatterier,
i *Landskrona:*	2 fotbatterier,
» *Norrland:*	2 fotbatterier.

Fästningsartilleriet har blifvit bestämdt till 4 kompanier.

Skulle antalet fästningsartilleri-manskap bestämmas efter det behof, som vid belägringstillfällen fordras, så skulle dess nuvarande antal naturligtvis mångdubblas; men då det bör antagas att för sådana händelser det för kanonernas betjenande erforderliga manskap tages af infanteritrupper, hvarvid fästningsartilleri-personalen blefve undervisare, har det icke ansetts behöfligt att bestämma flere än 4 sådana kompanier; hvaremot i stället ökats fältartilleriets personal, hvilken i militärisk användbarhet mycket öfverträffar fästningsartilleri-manskapet, som endast skall betjena en stillastående kanon. Af denna anledning har, af de nuvarande 5 fästningsartilleri- eller s. k. depôtkompanierna, Carlsborgs fästningskompani blifvit indraget och denna fästning i stället blifvit tilldelad 2 fältfotbatterier, hvarigenom vunnits icke blott dubbelt så stor styrka, utan äfven af sådant artilleri, som kan strida på fältet och hvars skicklighet ej är inskränkt till fästningskanoners skötande. På samma sätt hafva de förra depôtkompanierna i Landskrona blifvit förvandlade till fotartilleri.

Mobiliseringsförslaget visar:

1. På regements-officerare är ett öfverskott af 1;
2. På öfrige officerare är en brist af 24 kaptener, 12 löjtnanter och 7 underlöjtnanter.

Vid utbrottet af ett sådant krig, att *hela arméen* behöfde försättas på krigsfot, finge anskaffandet af dessa 43 officerare ske genom uppflyttning af löjtnanter till kaptener, underlöjtnanter till löjtnanter och underofficerare till underlöjtnanter. Vill man undvika att göra en sådan uppflyttning genom befordran, så kan detta äfven mycket lätt ske endast genom kommendering, emedan de flesta kaptensbefattningar, utom batteri- och kompanichefernes, hvilka egentligen tillhöra kaptensgraden, om så behöfves, jemväl kunna bestridas af äldre subalternofficerare. Samma förhållande eger rum med underlöjtnanter ocb i vissa fall äfven med styckjunkare, nemligen att de äro afsedde att göra afdelningschefstjenst lika väl som löjtnanterne. Halfva antalet, eller omkring 20 officerare, kan man dessutom påräkna att erhålla från öfre afdelningen af krigsskolan, hvars alla elever vid ett sådant tillfälle sannolikt komma att ingå som officerare på arméen. Med antagande häraf skulle den verkliga bristen i officerspersonal blifva 23.

3. Af styckjunkare felas 28, af sergeanter 55, af förste konstaplar 30 och af andre konstaplar 107.

Jemte den omnämnda bristen i officerspersonalen, borde således äfven bristen på underbefäl ersättas.

Då emellertid en så stor tillökning under fredstid i samtliga underbefälsgrader skulle medföra, att icke tillfälle under vanliga förhållanden förefunnes att gifva alla tillräcklig sysselsättning och tjenstgöring, samt icke nyttigt vore, åtminstone hvad konstaplarne vidkommer, att för kronans räkning permittera det öfverflödiga antalet, äfven om sådant kunde påräknas

vara verkställbart, anse kommitterade, att de för staber och parker beräknade 6 styckjunkare, jemte de för reservbatterierna erforderlige 16 styckjunkare, 32 sergenter, 24 förste konstaplar och 56 andre konstaplar icke böra i fredstid uppsättas. Härtill finnes så mycket mera skäl, som med visshet kan påräknas, att inom hela artilleriet ett antal sergenter, vida öfverstigande 22, bör finnas, som aflagt styckjunkare-examen och äro aspiranter till denna grad. Äfvenledes kan antagas, att inom hvardera af de 25 fältbatterierne finnas 2 eller 3 andre konstaplar examinerade och behörige att befordras till förste konstaplar, samt ännu flere artillerister, som aflagt andre konstapels-examen och genom pålitlighet gjort sig förtjente af befordran, och hvilka sålunda vid en mobilisering skulle inträda i dessa grader.

Den återstående bristen, nemligen af 6 styckjunkare, 23 sergenter, 6 förste konstaplar och 51 andre konstaplar, bör nu genast fyllas medelst dessa platsers tillsättande. Underbefälet skulle derefter på följande sätt fördelas.

	Styckjunkare.	*Sergenter.*	*Förste konstaplar.*	*Andre konstaplar.*
25 fältbatterier:	50	81	94	175.
4 fästningskompanier:	4	8	4	16.
reserv-(tyg-underofficerare m. m.)	7	13	7	29.
	61	102	105	220.
Nuvarande antalet, tyg-underofficerare inberäknade, är:	55	79	99	169.

4. Å stam-artillerister visar förslaget ingen brist. Å batteritrumpetare är en brist af 3 och å afdelningstrumpetare en brist af 10; men då kommitterade anse att de för reservbatterierne beräknade 8 trumpetare ej på fredsfot behöfva finnas, emedan de lätteligen vid dessa batteriers organisering böra kunna anskaffas från vid regementena varande musikelever, så uppkommer här i stället endast en brist af 2 afdelningstrumpetare, hvilka jemte de tre batteritrumpetarne böra tillsättas. Å handverkare visar förslaget en brist af 49. Kommitterade anse, att vid hvarje af de 25 fältbatterierna böra finnas 2 stam-handverkare och att således det nu befintliga antalet bör ökas med 16. De öfrige 33 böra först vid artilleriets mobilisering anskaffas och kunna då troligen fås bland beväringsmanskapet.

5. Å hästläkare visar förslaget en brist af 38. Då under fredstid till hela svenska artilleriets öfning för det närvarande endast finnes 762 hästar, kan naturligtvis ej ifrågakomma att tillsätta 38 hästläkare, för hvilka tillräcklig tjenstgöring helt och hållet skulle saknas. Kommitterade föreslå att 3 nya hästläkare tillsättas, så att hvarje artilleri-hufvudstation bekommer 2 sådana. De öfriga torde kunna vid krigs utbrott anskaffas af elever från de båda i riket befintliga veterinärskolorna.

De brister i befälets antal, som *i fred ej ersättas*, men vid krigs utbrott måste utur stammen fyllas, utgöra (då 20 officersplatser antagas tillsättas ur krigsskolans öfre afdelning) således:

Officerare	23.
Styckjunkare	22.
Sergenter	32.
Förste konstaplar	24.
Andre konstaplar	56.
	157.

eller i rundt tal 160, hvilket sålunda är det antal, hvarmed stam-artilleristerne måste ökas, för att i någon mån blifva tillräckligt.

De brister i personalen, *hvilkas ersättande vore särdeles maktpåliggande* äro sålunda följande:

1. 160 man stam-artillerister.

2. 6 styckjunkare, 23 sergenter, 6 förste konstaplar, 51 andre konstaplar, 3 batteritrumpetare, 2 afdelningstrumpetare, 3 batterihästläkare och 16 batterihandverkare.

Såsom egande nära gemenskap med frågan om artilleriets organisation i afseende å personalen böra här tagas i betraktande åtskilliga förhållanden, rörande såväl sergents- och förste konstapels-graderna som underofficers-graderna i allmänhet inom detta vapen.

För vinnande af styckjunkare- eller högsta underofficers-graden fordras genomgående af en svår examen, i flera delar af lika omfång med officersexamen och detta helt naturligt af det skäl att ur denna grad i främsta rummet skall i fält ersättas de brister, som uppstå i subalternofficers-graden; derjemte äro styckjunkare afsedde, att vid fotartilleriet göra afdelningschefstjenst, att vid ridande och åkande artilleriet vara batteriadjutanter och andre befälhafvare vid batteriets park, båda befattningarne ganska maktpåliggande såväl i fred som i fält. Till denna grad erfordras sålunda särdeles skicklige och pålitlige personer; de blifva äfven jemförelsevis försvarligt aflönade och åtnjuta den utmärkelse att bära en uniform som icke mycket skiljer sig från officersuniformen.

Jemför man nu sergents- och förste konstapels-graderna, finner man att kunskapsfordringarne för båda graderna äro desamma, nemligen aflägsandet af den s. k. förste konstapelsexamen, som rättare borde kallas underofficersexamen. Enligt nuvarande organisation äro också båda afsedde att vara kanonbefälhafvare i fält med lika åligganden och ansvar. I afseende åter på deras ställning inom garnisonerna under vanliga förhållanden företer sig en stor skillnad. Sergenten har fullt underofficers-befäl, har lön och beklädnad i kontant, är vanligen icke skyldig att bo i kasern, samt anses i lefnadssätt och enskilda förhållanden tillhöra den s. k. herreklassen. Förste konstapeln är deremot till alla delar nummerkarl, har beklädnad och en del aflöning in natura, är boende i samma rum som truppen, är lika klädd med den (med undantag af epåletterna), har samma tjenstgöring som andre konstapeln och får mera undantagsvis göra underofficerstjenst.

Då obestridligt är att förste konstapels-graden minskar behofvet af underofficerare, hvilkas antal eljest måste blifva talrikare och staten dyrare, är således billigt, att denna grads ställning höjes, såväl genom någon förbättring i dess villkor, som ock derigenom att förste konstaplar i allmänhet endast användas till underofficers-tjenstgöring. De skulle dock liksom nu förblifva boende i samma rum som manskapet med tillsyn öfver detsamma, erhålla aflöning och beklädnad liksom nu, den sistnämnda dock alltid på passevolans och något högre än för manskapet så att de genom hushållning och ordentlighet derå kunde göra sig besparing. I öfverensstämmelse med dessa åsigter, hvilka till en del äfven egt tillämplighet inom den öfriga värfvade arméen och legat till grund för hvad kommitterade i betänkandet om denna armées lönereglering föreslagit beträffande underbefälets aflöningsvillkor, hafva sergenterne vid artilleriet blifvit i samma förslag uppförde till erhållande af vissa löneförmåner in natura, hvarigenom de, hvilket nu icke är fallet, kunde anses någorlunda aflönade i förhållande till det nödvändigaste lefnadsbehofvet, och har ett förhöjdt beklädnadsunderhåll för förste konstaplarne blifvit der jemväl beräknadt.

Genom den ofvan ifrågaställda tillökning i antalet underofficerare skulle vinnas, utom det i främsta rummet åsyftade ändamål, äfven den fördel att några af dem emellanåt kunna permitteras utan men för tjenstgöringen; möjligen kunna de alla tilldelas semester i likhet med officerare, hvilket skulle göra dessa beställningar ännu mera eftersökta. En större lätthet att erhålla tjenstledighet skulle för äldre underofficerare lätta möjligheten att efter afskedet skaffa sig andra, mera lönande befattningar, hvarigenom de icke behöfde tjena för länge. Då styckjunkarnes antal är betydligt mindre än sergenternas, skulle en lämplig omsättning inom den senare graden möjligen på detta sätt vinnas. Detta är i allmänhet förhållandet inom de flesta utländska artillerier, der underofficerarne, till följd af den vid vapnet genom goda undervisningsanstalter förvärfvade större skicklighet, äro synnerligen eftersökte till lönande beställningar inom andra näringsgrenar.

Kommitterade hafva från artilleriregementena infordrat uppgifter öfver tjenstgöringsförhållandena vid samtlige artilleristationerna, för att tillse, huruvida permitteringen vid rege-

mentena kunde för kronans räkning ökas och derigenom en besparing uppkomma. Det åsyftade ändamålet har likväl icke vunnits.

För närvarande är vid hufvudstationerna förhållandet följande: Vid Svea regemente utgör de permitterades antal 44, vid Göta regemente 30 och vid Wendes regemente, hvars permittering nyligen ökats med 60 man, 36 procent af den befintliga styrkan. Vid Svea regemente är antalet permitterade så stort, att tjenstgöringen med svårighet kan, såsom sig bör, bestridas, hvarföre någon ytterligare permittering derstädes ej bör ifrågakomma. Då regementet, på sätt framdeles skall visas, erhåller sin del af den tillökade personalen, kan tjenstgöringen i Stockholm utan svårighet bestridas och ändock medgifva för batterierna i Stockholm och Norrland en ökad permittering af 122 man. En försvårad tjenstgöring vid nämnda regemente eger för närvarande rum derigenom, att gemensam kasern saknas, som, om den funnes, dels skulle förminska antalet tjenstgörande, dels åstadkomma besparingar i anslaget för artilleriregementena, emedan derå äro anvisade ständiga utgifter till kasernhyror och kasern-inqvarterings-ersättningar.

Vid Göta regemente är de permitterades antal så litet, hufvudsakligen af det skäl, att 67 konstaplar och artillerister äro ständigt kommenderade såsom fångbevakning å Ny-Elfsborgs fästning. Då Ny-Elfsborg i sitt närvarande skick icke kan räknas till rikets fästningar och der endast finnes en ringa och föga användbar artillerimateriel samt omkring 100 fångar att bevaka, deraf en stor del äro försörjningshjon och orkeslöse samt *alla* mindre arbetsföre, synes det vara öfverflödigt och olämpligt, att 1 kapten, 2 underofficerare och 67 man af fältartilleriet skola användas till kommendering derstädes. Utom det skadliga för manskapet att förrätta en sådan tjenstgöring, förorsakar sådant äfven en betydlig kostnad.

Kommitterade hemställa derföre, *att denna artillerikommendering måtte upphöra och den derstädes befintliga, möjligen användbara artillerimateriel förflyttas till Carlsborg och Carlsten.* Det synes visserligen som dessa 67 man i sådant fall skulle kunna permitteras för kronans räkning, men enär, efter kommitterades förslag, artillerist-antalet vid de sex fältbatterierna i Göteborg skulle ifrån 632, som det nu (tygstatskompaniet inberäknadt) utgör, minskas till 570 eller med 62 artillerister, kan ingen ökad permittering till följd af Elfsborgs-kommenderingens indragning ega rum, helst tjenstgöringsstyrkan i Göteborg, under den tid rekrytbildningen pågår, är temligen knapp. Enligt kommitterades förslag skulle artillerist-antalet å Carlsborg ökas med 63 man. Af dessa böra 54 permitteras. Permitteringen från Carlsborg ökas då med 38 man, som tillsammans med den ökade permitteringen af 122 vid de nyorganiserade batterierna i Stockholm och Norrland utgör 160, eller det i nya förslaget upptagna antalet af 10½ månader permitterade artillerister.

Sedan permitteringen vid Vendes artilleriregemente nyligen ökats med 60 man, anse kommitterade den icke vidare kunna der utsträckas.

Tiden från exercistidens slut och intilldess undervisningen vid regementenas läroverk tager sin början, eller under eftersommaren, skulle dock permitteringen otvifvelaktigt kunna ökas vid hufvudstationerna, såvida det vore regementscheferne medgifvet att, endast med iakttagande af tjenstgöringens behöriga gång, då utsträcka densamma. Betydliga besparingar skulle derigenom uppkomma.

Efter denna framställning om hvad som rörer personalen, gå kommitterade att yttra sig rörande behofvet af hästar.

Om nuvarande hästantal 372 ökas med 8 hästar eller till 380, kunde hvarje af de föreslagna 19 åkande batterierna erhålla 20 egna hästar, hvilket under fredstid vore tillräckligt för stammens öfning i enskild ridning vid dessa fältbatterier; men fotbatterierna, som icke nu hafva egna hästar, böra äfven förses med ett lämpligt antal sådana; ty derigenom vunnes den stora fördelen, att dessa batterier sjelfva kunde utbilda det behöfliga antalet kuskar till ryttare och ej, såsom nu är fallet med batterierna i Landskrona, behöfva skicka folk till hufvudstationen för att undervisas i ridning. Dessutom vunne truppen vana vid hästskötsel, nå-

got som nu ej kan begäras af fotbatteriernas artillerister, oaktadt saknaden deraf är en stor brist i deras utbildning som fältartillerister. Det är derföre ganska maktpåliggande, *att egna hästar tilldelas äfven fotartilleriet.* Den verkliga kostnaden i och för en sådan anordning blir äfven jemförelsevis billig, emedan derigenom de till batteriernas exercis förhyrde hästars antal minskas. Hvarje af de 6 fotbatterierna borde derföre tilldelas 8 hästar, visserligen ett ringa antal, men dock tillräckligt att bibringa en stor del af dessa batteriers stamtrupp nödig skicklighet som ryttare.

På grund häraf föreslå kommitterade *att de 372 hästar, som svenska artilleriet nu eger, ökas till 428, eller med 56 hästar.*

Till fotbatteriernes exercis måste, såsom hittills skett, hästar förhyras. Antager man 45 hästar *) såsom det behöfliga antalet vid ett 12-℔:gt och 32 **) vid ett 6-℔:gt fotbatteries exercis och anser de 4 fotbatterierna i Landskrona och å Carlsborg utrustade med 12-℔:g och de i Norrland med 6-℔:g materiel, samt bestämmer hvarje batteris hästexercistid till 15 dagar, skulle, under förutsättning att hvarje batteri hade 8 egna hästar, erfordras ytterligare följande antal, legde för 30 dygn nemligen:

vid batterierna	i Landskrona	37.
» »	å Carlsborg	37.
» »	i Norrland	24.
	Tillsammans	98 hästar.

Allt dettas ordnande bör för öfrigt lämpligast ske af artilleristyrelsen.

Bilagan B. innefattar kostnadsberäkning för den tillökning i personal och hästar vid artilleriet, kommitterade nu ansett erforderlig och är uppgjord i öfverensstämmelse med de af kommitterade här förut yttrade åsigter samt det särskilda förslaget till löneregleringen för värfvade armeen i allmänhet. Enligt denna beräkning utgör årliga underhållskostnaden för den tillökade styrkan Rdr 78,801: 18, hvartill nya tillgångar behöfde anvisas samt uppsättningskostnaden Rdr 77,574. Sistnämnda kostnad bör först bestridas af möjligen disponibla besparingar å artilleriregementenas nuvarande anslag samt hvad deruti brister, af första årens anslag för underhållet derigenom att uppsättningen endast småningom verkställes i den mån tillgångarne sådant medgifva.

Enligt mobiliseringsförslaget fordras, då alla 198 kanonerna jemte de i samma förslag upptagne staber, parker och tross sättas i marschfärdigt stånd, eller hela fältartilleriet utrustas för krig, emellan 7 à 8,000 hästar. Mobiliseras endast de 150 kanonerna, eller den som lämplig antagna artilleristyrka för en armée-corps af 60—70,000 man, jemte de i förslaget upptagne staber, parker och tross, erfordras härtill omkring 6,000 hästar.

Då kommitterade antagit att 50,000 man af alla vapen böra kunna genast ställas på krigsfot, bör äfven uppgifvas det minsta möjliga antal hästar, som böra finnas i beredskap för att i första ögonblicket utrusta den för en sådan armée behöfliga artilleristyrka. Denna är i det föregående antagen vara 16 batterier eller 96 kanoner. Halfva antalet, eller 8 batterier,

---

*) *12-℔:gt batteri.*

Batterichefen	1	ridhäst.
Afdelningscheferne	3	»
Trumpetaren	1	»
Till 6 kanoner	36	draghästar.
Reserv	4	»
Summa	45	hästar.

**) *6-℔:gt batteri.*

Batterichefen	1	ridhäst.
Afdelningscheferne	3	»
Trumpetaren	1	»
Till 6 kanoner	24	draghästar.
Reserv	3	»
Summa	32	hästar.

kunna antagas vara åkande och halfva antalet vara fotartilleri samt vidare halfva artilleristyrkan vara sexpundig.

Enligt Bil. A (tabellerna 1, 2, 5 och 6) behöfvas:

till 4	åkande	12-℔:ge batterier	. . . . .	696 hästar.
» 4	»	6-℔:ge »	. . . . .	560 »
» 4	fot	12-℔:ge »	. . . . .	540 »
» 4	»	6-℔:ge »	. . . . .	392 »
				2,188 hästar.

Härvid är ingen häst beräknad till de i mobiliseringsförslaget upptagne staber och parker med tross, hvilka således måste, intill dess hästar hinna uppköpas, fortskaffas med uppbådade hästar.

Dessa 2,188 hästar är således det minsta antal, som genast bör vara till hands för att 16 batterier skola kunna försättas på krigsfot. Af dessa 2,188 hästar eger svenska artilleriet *372 egne* och *390 s. k. rusthållshästar.* Återstoden, eller 1,426 hästar, *böra således ytterligare vid ett sådant tillfälle kunna ställas till artilleriets förfogande.*

För att ständigt veta hvarest man, när så behöfves, har att taga dessa 1,426 hästar, finnes näppeligen något annat sätt, än att derom på förhand uppgöra kontrakt. Dessa kontrakt böra då innehålla, att hästarne skola lemnas »så snart Kongl. Maj:t anser för landet nödigt att ställa en del af arméen på krigsfot.» Att låta afsutna kavalleriet ständigt hålla detta antal hästar i beredskap skulle blifva alltför dyrt. Deremot vore högeligen önskvärdt att vid rusthållarnes snart tilländalupna kontrakt och nyas uppgörande det stadgande tillades, att hästar skulle genast anskaffas vid krigsrustning, hvarigenom det vigtiga målet vunnes utan kostnad för staten.

Kommitterade torde böra yttra något om lämpligheten af svenska artilleriets nuvarande *hufvudstationer:* Stockholm, Göteborg och Christianstad. Det har blifvit ifrågasatt, och med mycket skäl, huruvida nämnde ställen äro de rätta för artilleriets hufvuddepôter. Isynnerhet gäller detta om Göteborg, som ligger alldeles öppet för ett anfall, utan att någonting hindrar ens den ringaste kapare att ingå i hamnen och bombardera hela staden tillika med artillerietablissementet, der fältmaterielen är förvarad. Skulle äfven detta ofördelaktiga förhållande i en snar framtid, genom befästningar vid elfvens utlopp i hafvet, afhjelpas, måste dock medgifvas att Göteborg, beläget invid kusten, ligger illa såsom depôt, då deremot Carlsborg vore härtill särdeles väl beläget, midt i landet, med lätta vattenförbindelser och dessutom genom kanalen förbundet med jernvägen. Någon hufvuddepôt borde derföre ej finnas i Göteborg, men så länge ett artilleriregemente derstädes garnisonerar med 6 fältbatterier, måste dock all, dessa batterier tillhörande materiel, för hvars vård batteriche ferne ansvara, naturligtvis finnas på samma ställe; den kan ej flyttas utan att flytta artilleristerne, ty der dessa äro böra också kanonerna vara. Derförutan kunde ej en grundlig kännedom om kanonerna af dem begäras. Det fordras tid att lära sig känna alla de otaliga persedlar, som tillhöra utrustningen af ett fältartilleri-batteri, äfvensom att förvärfva den händighet med materielen, som hos den skicklige artilleristen är en mycket vigtig egenskap. Först med regementets personal kunde derföre fältmaterielen flyttas till Carlsborg, och detta bör äfven i en ej aflägsen framtid ske.

Hvad Stockholm som depôt beträffar, har det samma fel som Göteborg, nemligen att vara beläget invid kusten, i stället för inne i landet, hvarföre åtminstone hufvudverkstäderna borde förflyttas till Carlsborg, och endast fältbatterierna samt reparationsverkstäder qvarblifva i Stockholm.

Kristianstad, ehuru icke lika blottställdt för anfall som Göteborg och Stockholm, är dock långt ifrån väl beläget som depôt.

Mycket bättre vore visserligen, om Örebro, Carlsborg och Jönköping vore svenska fältartilleriets hufvuddepôter. Men, då emellertid en sådan förflyttning till Örebro och Jönköping af Stockholms och Kristianstads depôter skulle medföra mycket stora kostnader, anse sig kommitterade af detta skäl ej våga nu tillstyrka en sådan flyttning. Carlsborg deremot eger redan stora förråder och verkstäder. En stor del af Göta artilleriregementes tygstatspersonal är redan der förlagd. Carlsborg borde derföre, i stället för Göteborg, blifva hufvuddepôt, och tygmästaren dit förflyttas.

Artilleriets organisation.

Ett vapens organisation är den form, hvaruti det lefver och verkar. För att detta lif och denna verksamhet skola vara kraftfulla oeh gagnande, måste en likartad utbildning af alla dess delar försiggå, isynnerhet af de ädlaste, vapnets officerare. Verksamheten inom artilleriets officercorps är af två slag eller utgör tvenne riktningar; den ena konstruktionen, tillverkningen, underhållet och vården af vapenmaterielen samt artilleristyrelsens biträde uti vapnets ledning och högre utbildning; den andra vapnets användande. Dessa riktningar få dock icke vara från hvarandra afskilda; de, som tillhöra den ena, få icke vara främmande för hvad, som tillhör den andra; ju större förmåga personerne ega att verka i båda riktningarna, desto mindre ensidighet, desto klarare blick och säkrare omdöme förefinnes, då verksamheten tages i anspråk, och följaktligen desto fördelaktigare för vapnet. Dettas organisation bör derföre vara sådan, att officerarnes utbildning i båda riktningarne främjas; att båda delarne, lika vigtiga inom vapnet, stå i jemnbredd med hvarandra, att lika vigtiga beställningar inom båda hafva samma ekonomiska fördelar, så att dugligheten inom den ena icke kommer att stå efter dugligheten inom den andra, Lämpligast är derföre, att hela vapnet utgör *en* corps, hvars chef styrer det hela, och att denna corps består af nämnda tvenne hufvuddelar, den förra under den allmänna benämningen: *Artilleriets stab,* den senare bestående af *artilleri-batterierna* och *kompanierna,* hvilka sedan sammanföras i större underordnade enheter *artilleri-brigader* (eller *artilleri-stationer*), allt efter den enhet, som i disciplinärt, administrativt och ekonomiskt afseende synes vara fördelaktigast. I öfverensstämmelse med grundsatsen om personernes likställighet inom denna corps, helst då man tager i betraktande, att de genom tjenstgöringen i flera riktningar så ofta komma i beröring med hvarandra, bör äfven befordran gå inom hela corpsen. Efter nu anförde grundsatser äro de flesta artillerier i Europa organiserade, hufvudsakligen efter fransyska artilleriet såsom mönster, och kommitterade anse det vara af vigt för vapnet, att svenska artilleriets organisation äfven antager desamma.

Föreskriften i instruktionen för generalfälttygmästaren »att han i egenskap af chef förer befälet öfver artilleriet», och i Kongl. Maj:ts bref af den 29 April 1830, (stadgar för nuvarande organisation), »att artilleriofficerare endast må utnämnas till grad och lön, men icke till särskilda befattningar i afseende på tjenstgöringen; att generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet må ega att efter utnämningen beordra hvar och en till den tjenstgöring inom vapnet, han pröfvar nyttigast och hvartill olika skicklighet hos individen föranleder», samt slutligen stadgandet: »att batteriernas och kompaniernas nummerordning går inom hela vapnet», antyda att ofvannämnde grundsats i åtskilliga fall varit erkänd, ehuru den icke på långt när blifvit tillämpad.

Af artilleriets beskaffenhet följer, att ett stort antal af dess officerare — alla de, som ofvan blifvit hänförda under benämningen *staben* — tjenstgör utom regementena. Men ehuru dessa icke hafva något med regementena att skaffa, äro de, enligt nuvarande organisation, med sina löner derstädes anställde. Detta kan icke vara rigtigt. Vidare äro, med undantag af tvenne platser (chefen för artilleristaben och fälttygmästaren), alla regementsofficerare och de mest ekonomiskt fördelaktiga beställningarne inom kaptensgraden fästade vid regementenas

stationer, hvilket helt naturligt har till följd, att de flesta af dem egna sig uteslutande åt den rent praktiska tjenstgöringen, och att få med större håg och nit omfatta verksamheten i den andra riktningen, hvarigenom det scientifika elementet inom vapnet kommer, såsom lätt inses, att stå tillbaka.

Vid befordringar ingifver nu regementschefen förslag. Helt naturligt tänker han dervid på sitt regemente i första rummet, d. v. s. på de der tjenstgörande, och vapnets fördel kommer i andra rummet. Generalfälttygmästaren kan visserligen föreslå en annan, men sådana olika åsigter hos det högre befälet måste föranleda många olägenheter, oberäknadt enskilda obehag och missnöjen. Vapnets fördel bör stå i främsta rummet och organisationen bör icke lägga hinder häremot, ty sådant medförer förr eller senare vapnets förfall.

Till följd häraf anse kommitterade det vara riktigast, att ett artilleri, icke talrikare än det svenska, i likhet med det norska, icke fördelas i fristående regementen, utan att den inom ett visst område förlagda artilleristyrka väl har en artilleribefälhafvare, men att chefen för artilleriet är hela corpsens chef.

I samband med denna grundsats bör befordran för officerare gå inom hela vapnet och icke inom regementena. Detta medförer dessutom för vapnet flera väsentliga fördelar. Att alla sker lika rätt, och att slumpens välde inskränkes, utöfvar ett godt moraliskt inflytande. Det inträffar nu ganska ofta, att officerare, som i subalterngraden haft en viss tur sinsemellan, erhålla i kaptensgraden en helt olika, utan att skicklighet och duglighet dertill något bidragit. Ett förebyggande af sådana ojemnheter synes vara en synnerligen stor vinst. En annan fördel, som befordran inom hela artilleriet medförer, är, att en större rörlighet inom vapnet och en lifligare håg för detsamma uppstår. Detta torde blifva händelsen isynnerhet med de yngre officerarne. Då en ung officer anställes vid ett regemente, der hans ständiga förblifvande mera är undantag än regel, blir han mindre böjd att begränsa sin synkrets inom de der rådande tjenstgöringsförhållanden, utan håller tankarne vakna för sitt yrke i allmänhet, på det han vid förflyttningen till en ny verksamhet icke må behöfva stå tillbaka för sina nya kamrater och komma i förlägenhet inför sitt nya befäl; han blir äfven mindre böjd att tidigt inlåta sig i sådana ekonomiska förhållanden, som förminska hågen för tjensten. En ytterligare fördel är, att ensidighet och fördomar regementena emellan upphöra, samt att det, som är godt och fördelaktigt på ett ställe, äfven banar sig väg till de andra, och att befintliga brister genom jemförelserna småningom försvinna.

Att för närvarande en viss ensidighet inom regementena är rådande, lärer icke kunna förnekas. Hvarje regemente liksom sluter sig inom sitt skal, går sina egna vägar och vidhåller företrädet af derstädes rådande förhållanden. Detta är en helt naturlig följd deraf, att då aldrig förflyttningar af den *tjenstgörande* officerspersonalen regementena emellan eger rum, och då ej heller någon gemensam tjenstgöring, hvarken å läger eller annorstädes, kommer vid artilleriregementena ifråga, såsom händelsen är vid infanteriet och kavalleriet, så komma officerare vid det ena artilleriregementet sällan eller aldrig i tillfälle att lära känna förhållandena vid det andra. Härtill kan äfven räknas den fördomsfulla striden om företrädet ridande och åkande artilleriet emellan, ytterligare befordrad genom den stora olikheten i uniform, hvilket allt tillsammanlagdt förorsakat, att man mången gång, med åsidosättande af den rent artilleristiska utbildningen, å ena sidan företrädesvis sträfvat att vinna den afundade hastigheten och å den andra att upparbeta denna, för att icke blifva upphunnen. Man glömmer kanonen för hästarnes skull; man förgäter, att pjeserna äro lika för alla; att det är dessa som tala vapnets tungomål; att på det sätt och med den kraft, detta språk talas, beror uppnåendet af stridens ändamål och vapnets ära. Det torde lätt inses, huru mycket dessa ojemnheter skulle försvinna, om officerare från ena stationen förflyttades till en annan, bytte om förhållanden, samt med egna ögon och på nära håll vunno en ny erfarenhet. Man skulle säkerligen då bättre känna, att det första vilkoret är att vara *artillerist*, och att det öfriga alltid bör stå i andra rummet. Det är likaledes bekant, att åtskilliga tjenstgörings- och

ekonomiska förhållanden äro olika vid alla tre artilleri-regementena. Visserligen kunna ortliga omständigheter betinga åtskilliga olikheter, men att i de flesta fall ett af de förevarande förhållandena är för alla det bästa, lärer icke kunna betviflas. Det är påtagligt, att denna genom officerarnes förflyttning uppkomma vexelverkan af åsigterna skall fördelaktigt inverka på alla ställena och så småningom bereda väg för att det bästa, här som annorstädes, toge ut sin rätt.

Särskildt bör äfven tagas i betraktande nyttan af att officerare emellanåt få tjenstgöra i hufvudstaden, lära känna det högre artilleribefälet, se samhällslifvet i en stor stad, der tillfälle gifves att göra bekantskap med flere utmärkte män, hvilket allt vidgar menniskans synkrets.

Svenska artilleriet är *det enda* i Europa, der befordran för hela officerspersonalen till och med majorsgraden sker efter inom regementet uppgjordt förslag. I Norge, Danmark, Belgien, Frankrike, Italien, Österrike går befordran till *alla* officersgraderna i tur inom hela vapnet; i Preussen visserligen till och med kaptensgraden inom regementet, men vid befordran till major och derutöfver alltid inom hela vapnet.

Såsom en olägenhet af detta befordringssätt torde invändas, att det medförer betydliga rubbningar i personernes enskilda ekonomiska förhållanden och att de utsättas för stora kostnader. Detta kan icke bestridas. Men då grundsatsen en gång är antagen, förebygges vanligen inträdet i fästande förhållanden, så framt icke gynnande omständigheter sådant medgifva. Skulle det oaktadt, vid befordran till högre plats på annan ort, någon sätta ett högre värde på sin innehafvande bostad, bör han här, liksom i Norge och på flera andra ställen, få afstå eller vänta. Staten är mera gagnad af de tjenare, som sätta det allmännas fördel framför den egna, än af dem som göra tvertom, och det är skäligt, att vågskålen lutar något mera till fördel för de förre, än för de senare. Förbindelserna emellan artilleriets hufvudstationer äro dessutom numera så lättade, att flyttningar kunna ske med betydligt mindre svårighet än förr.

Ett annat förväntadt inkast emot det nu föreslagna är, att officerare, förflyttade från åkande till ridande artilleriet och tvertom, icke känna till exercis och instruktion på sin nya plats. Stor brist i den praktiska befäls-utbildningen vore för handen, om icke hvarje officer inom kort tid skulle kunna sätta sig in uti alla delar af exercis-reglementet, vare sig det för åkande, fot-, ridande eller fästnings-artilleriet. Sammanslås artilleriet till en corps, måste befäls-exercisen innefatta sådana öfningar i alla grenar af vapnet, och den officer vore illa lottad, som icke efter en kort öfning skulle kunna reda sig vid hvilketdera nytt slag af artilleri, dervid han till tjenstgöring blefve anställd.

En olägenhet, ehuru af mera enskild natur, som tillämpningen af de nu föreslagna grundsatserna skulle medföra, är den enskilda pensionering, som gifves officerare ur de vid regementena inrättade särskilda kassor. Kommitterade äro dock förvissade om, att ett sammanslående och ordnande af dessa kassor till ett helt för alla officerare vid vapnet icke allenast utan stora svårigheter låter sig göra, utan äfven skulle åstadkomma en öfverensstämmelse i afgifter och bidrag, som ytterligare utjemnade olikheterna inom vapnet.

Efter att nu hafva framställt de vigtiga fördelar för vapnet, som de föreslagna grundsatsernas tillämpning vid organisationen skulle medföra, öfvergå kommitterade till framläggandet af de allmänna grunderna för denna organisation, och hafva härvid, så vidt ske kunnat, sökt göra dem gällande i det här afgifna mobiliserings-förslaget och dertill hörande bilagor.

En annan grundfråga härvid har varit, huruvida stammen uteslutande skulle förblifva värfvad eller till en del af indeld natur. Ehuru det sistnämnda i afseende på manskapet otvifvelaktigt skulle medföra flera fördelar, hafva kommitterade dock ansett första hindret möta deruti, att indelda infanteriets eller kavalleriets svaga stam icke medgifver någon minskning, hvilket skulle blifva förhållandet om en del deraf gjordes till artilleri, såvidt ej värfvadt infanteri eller kavalleri till lika stor styrka genast uppsattes i det indragnas ställe. Vinsten af

en sådan anordning skulle då endast blifva en förändring, oberäknadt svaghet under öfvergången. Ett annat hinder äro de stora svårigheter och ökade kostnader, som ovilkorligen skulle uppstå vid utbildningen af såväl befäl som trupp. Kaserner, ridhus, läro- och gymnastik-salar m. m. finge byggas å de nya orter, der dessa indelda artilleri-stationer skulle förläggas, hvilket säkerligen uppginge till stora summor.

Den största svårigheten vore dock, att vid ett indeldt artilleri kunna påräkna ett befäl med riktning till de special-kunskaper, detta vapen fordrar. Jordbruket, dess omsorger och dess affärs-verksamhet tillhöra väsendtligen lifvet på roten, och då man besinnar den tid och möda det fordrar samt det för hågen lockande, som denna numera lyftade näringsgren erbjuder sina idkare, är att befara, att den indelde artilleriofficeren företrädesvis skulle egna håg och lust häråt, och eftersätta utbildningen i sitt yrke, hvilket, vid dess speciela och vetenskapliga art, vore vida skadligare, än sådant vore för infanteri- eller kavalleri-officeren, hvilken jordbruket och landlefnaden på långt när icke lika mycket från sitt yrke aflägsnar.

I betraktande af alla dessa skäl hafva kommitterade ansett, att artilleriet fortfarande *bör utgöras af värfvad stamtrupp.*

Förslag till hufvudgrunder för artilleriets organisation.

Artilleriets sammansättning, indelning och styrka.

Svenska artilleriet utgör en enda corps, benämnd: *Kongl. svenska artilleriet,* öfver hvars personal generalfälttygmästaren förer med chefs makt och myndighet befälet.

Personalen utgöres på fredsfot af:

1 generalfälttygmästare (tillhörande generalitetet).	3 regements-trumpetare.
4 öfverstar.	8 divisions-trumpetare.
5 öfverste-löjtnanter.	19 batteri-trumpetare.
9 majorer.	105 förste konstaplar.
32 äldre kaptener.	220 andre konstaplar.
32 yngre kaptener.	67 afdelnings-trumpetare.
56 löjtnanter.	50 batteri-handverkare.
59 under-löjtnanter.	2,489 artillerister.
3 stallmästare.	1 förste öfverfyrverkare.
3 regements-pastorer.	2 andre öfverfyrverkare.
3 auditörer.	22 fyrverkare.
3 regements-läkare.	8 förrådsförvaltare.
3 förste bataljons-läkare.	14 tyg-skrifvare.
6 andre bataljons-läkare.	2 verkmästare.
3 regements-skrifvare.	7 besigtnings-rustmästare.
1 sekreterare.	18 handverks-mästare.
3 regements-hästläkare.	24 handverks-gesäller.
3 batteri-hästläkare.	21 rustkammar-smeder.
54 styckjunkare.	9 stockmakare.
7 tyg-underofficerare.	1 tunnbindare.
51 förste sergenter.	4 handverkare.
51 andre sergenter.	

Denna personal fördelas uti *stab* samt *artilleri-batterier* och *kompanier.*

Med afseende på batteriers och kompaniers lämpliga förläggning, ställas de under brigadbefäl med hvar sin hufvudstation. Dessa brigadbefäl blifva tre. Det första innefattar: Stockholm, Vaxholm och Norrland (Sundsvall) med Stockholm till hufvudstation; det andra:

Göteborg, Carlsten och Carlsborg med Göteborg till hufvudstation; det tredje: Kristianstad och Landskrona med Kristianstad till hufvudstation.

Artilleriets stab lyder omedelbart under generalfälttygmästarens befäl.

Vid hvardera brigaden föres militära och disciplinära befälet af en öfverste.

Allt öfver- och underbefäl samt civilstat åtnjuta lön på artilleriets stat, men anställas till tjenstgöring på staben eller brigaderna.

All nummerstyrka, således äfven den på fältfot för staber, parker och reservbatterier afsedda, fördelas på fredsfot emellan fältbatterierna och depôtkompanierna.

I öfverensstämmelse med dessa grunder fördelas artilleriets personal som följer:

Artilleriets stab.

6 regements-officerare.

Desse äro afsedde att tjenstgöra:

1 som fälttygmästare.
1 » chef för generalfälttygmästarens stab.
3 » tygmästare.
1 » artilleribefälhafvare på Gotland.

10 kaptener.

Desse äro afsedde att tjenstgöra:

1 som inspektör öfver gevärstillverkningen.
1 » » » kanontillverkningen.
1 » modell- och konstruktions-officer.
6 vid tygstaten.
1 som befälhafvare för fyrverkare-corpsen.

1 sekreterare, som för artilleriets stab bestrider samma tjenst som regements-skrifvarne vid artilleri-brigaderna.

7 tyg-underofficerare.

Fyrverkare-corpsen. Denna förblifver i oförändradt skick.

Tygstaten. Denna utgöres af den för närvarande å artilleri-regementena fördelade tygstatspersonal, hvilken fördelas på artilleriets hufvudförråd, fabriker och verkstäder på sätt generalfälttygmästaren bestämmer. Vid hvarje hufvudförråd är såsom befälhafvare och tygmästare anställd en af de till artilleriets stab hörande regements-officerare och såsom ytterligare befäl nödigt antal af de här ofvan på staten upptagne kaptener samt till särskild tjenstgöring kommenderade subaltern-officerare. Tygstatskompanierna, med undantag af underofficerarne, upphöra att utgöra särskilda delar af tygstaten, och den motsvarande behöfliga styrkan utgår såsom handräckning från den vid hufvudförrådet förlagda artilleri-styrka.

Förklaring.

De å artilleriets stab upptagne regements-officerare äro sådane, som till följd af deras befattningars vigt för vapnet böra innehafva denna grad. Fälttygmästaren, chefen för generalfälttygmästarens stab, eller såsom han för närvarande benämnes: chefen för artilleri-staben, och de 3 tygmästarne vid hufvudförråden innehafva för närvarande regements-officers grad och lön. Artilleri-befälhafvaren på Gotland, som numera, sedan Gotland erhållit sitt eget artilleri, utgörande flera batterier, skall vara dess chef, bör äfvenledes vara en artilleri-officer af regements-officers grad. Samma grunder, som i afseende på regements-officerare, hafva kommitterade följt vid bestämmandet af de befattningar, som borde tillhöra kaptensgraden. Ehuru till bestridande af vissa befattningar inom det område, som tillhör artilleriets stab, erfordras åtskillige subaltern-officerare, böra dock dessa endast mera tillfälligt der tjenstgöra, dels på det att de i yngre åren må blifva bättre delaktige af den rent praktiska utbildningen vid brigaderna, dels på det att ett större antal af dem må kunna försökas i båda rikt-

ningarne. Lämpligast är derföre, att alla subaltern-officerare äro anställde vid brigaderna och tillfälligt kommenderas till annan tjenstgöring.

Kommitterade hafva ansett särskildt organiserade tygstats-kompanier vara mindre lämpliga, enär arbets-skicklighet i en viss gren på detta sätt endast af få vinnes, och detta med åsidosättande af all annan militärisk användbarhet. Fördelaktigare är derföre, att ett motsvarande antal manskap från den vid hufvudförrådets station förlagda artilleri-styrka någon längre tid tjenstgör vid tygstaten. Härigenom vinnes en bland truppen mera allmänt spridd arbetsskicklighet, som synnerligen kommer parkerna till godo vid artilleriets försättande på fältfot. Dertill kommer, att man då till handräckningsmanskap vid tygstaten kan använda äldre artillerister och behålla de yngre i tjenstgöring vid batterierna samt göra utbyte af karlar, som ej befinnas passa till denna slags tjenstgöring. Detta kan icke nu verkställas, då manskapet anvärfves direkte till tygstats-kompanierna och således endast der kan tjenstgöra.

Artilleribrigaderna.

Första artilleribrigaden innefattar befäl, stamtrupp och civilpersonal för:

8 åkande fältbatterier, (förlagda i Stockholm).
2 fot » (» i Sundsvall).
2 depôtkompanier fästningsartilleri, (förlagda å Vaxholm).
Staber, parker och stamtrupp till reservartilleriet.

Andra artilleribrigaden innefattar befäl, stamtrupp och civilpersonal för:

6 åkande fältbatterier, (förlagda i Göteborg).
2 fot » (» å Carlsborg).
2 depôtkompanier fästningsartilleri, (förlagda å Carlsten).
Staber, parker och stamtrupp till reservartilleriet.

Tredje artilleribrigaden innefattar befäl, stamtrupp och civilpersonal för:

5 åkande fältbatterier, (förlagda i Kristianstad).
2 fot » (» i Landskrona).
Staber, parker och stamtrupp till reservartilleriet.

Hvarje batteri består af 6 kanoner under befäl af 1 kapten.

Till hvarje åkande (eller ridande) batteri höra följande officerare: 1 kapten, batterichef, 1 kapten, parkchef, 1 löjtnant och 2 underlöjtnanter, afdelningschefer.

Till hvarje fot-fältbatteri höra följande officerare: 1 kapten, batterichef, 1 kapten, parkchef, 1 löjtnant och 1 underlöjtnant, afdelningschefer.

Till hvarje depôtkompani höra följande officerare: 1 kapten, kompanichef, 1 löjtnant, 1 underlöjtnant.

Med iakttagande häraf fördelas officerarne emellan artilleri-brigaderna på följande sätt:

Till *första* artilleri-brigaden hörer:

	Regements-officerare.	Kaptener.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.
1 öfverste, förande brigadbefälet } 3 andre regements-officerare }	4	—	—	—
officerare till:				
8 åkande batterier	—	16	8	16
2 fotbatterier	—	4	2	2
2 depôtkompanier	—	2	2	2
staber och parker	—	—	10	5
	4	22	22	25

Till *andra* artilleri-brigaden hörer:

	Regements-officerare.	Kaptener.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.
1 öfverste, förande brigadbefälet	4	—	—	—
3 andre regements-officerare				
officerare till:				
6 åkande batterier	—	12	6	12
2 fotbatterier	—	4	2	2
2 depôtkompanier	—	2	2	2
staber och parker	—	—	9	3
	4	18	19	19

Till *tredje* artilleribrigaden hörer:

	Regements-officerare.	Kaptener.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.
1 öfverste, förande brigadbefälet	4	—	—	—
3 andre regements-officerare				
officerare till:				
5 åkande och ridande batterier	—	10	5	10
2 fotbatterier	—	4	2	2
staber och parker	—	—	8	3
	4	14	15	15

Förslaget (Bil. D.) visar för öfrigt hela den personal, som på fredsfot blifvit tilldelad artilleribrigaderna. Till förtydligande häraf bör nämnas, att all nummerstyrka, äfven reservbatteriernas 352 stam-artillerister, blifvit fördelad på de föreslagna 25 fältbatterierna och de 4 depôtkompanierna.

Hela den personal, som på fredsfot tillhör ett *åkande*, ett *fot-batteri* samt ett *depôtkompani* är följande:

Ett åkande batteri
(på fredsfot).

Kaptener	2.
Löjtnant	1.
Underlöjtnanter	2.
Styckjunkare	2.
Sergenter	3.
Förste konstaplar	4. (Vid batteri med udda nummer inom 1:a och 2:a brigaderna 5) *.
Andre »	8.
Batteri-trumpetare	1.
Afdelnings-trumpetare	3.
Batteri-handverkare	2.
Stam-artillerister	95.

Ett fotbatteri
(på fredsfot).

Kaptener	2.
Löjtnant	1.
Underlöjtnant	1.
Styckjunkare	2.
Sergenter	4.
Förste konstaplar	3.
Andre konstaplar	8.

Ett depôtkompani
(på fredsfot).

Kapten	1.
Löjtnant	1.
Underlöjtnant	1.
Styckjunkare	1.
Sergenter	2.
Förste konstapel	1.
Andre konstaplar	5.

*) Orsaken härtill är, att de 7 förste konstaplar, som i fält äro afsedde till parkerna, fördelaktigast under fred anställas vid de åkande batterierna och derföre fått plats vid hvartannat af de till de två första brigaderna hörande 14 batterier.

Trumpetare i nummer .	1.	Trumpetare i nummer .	1.
Batterihandverkare . .	2.	Stam-artillerister . . .	60.
Stam-artillerister . . .	74.		

Bilagde förslag (Bil. C.) bestämmer närmare fördelningen af det *svenska artilleriets* hela personal såväl på *staben* som på *brigaderna*.

Detta förslag utvisar följande förändringar i hela artillericorpsens personal:

I stället för nuvarande 3 öfverstar har antalet blifvit ökadt till 4;

I stället för nuvarande 3 öfverstelöjtnanter äro upptagne 5 sådane;

I stället för nuvarande 13 majorer äro bibehållne endast 9, hvarigenom antalet regementsofficerare på det hela blifvit minskadt med 1;

I stället för nuvarande 26 yngre kaptenslöner äro dessutom upptagna de tre informationskaptenslönerna, som hittills ej utgått utan användts till andra ändamål; och tillika hafva 3 löjtnantslöner uppflyttats till yngre kaptenslöner, hvilket ökat dessas antal till 32, men minskat löjtnantslönernas antal till 56.

Tillkommit hafva: 3 batterihästläkare, 6 styckjunkare, 23 sergenter, 3 batteritrumpetare, 2 afdelningstrumpetare, 6 förste konstaplar, 51 andre konstaplar, 16 batterihandverkare och 160 artillerister;

Indragne hafva blifvit: 3 bataljonspredikanter. Emellan exercistiderna permitteras för kronans räkning af fyrverkarecorpsen 5 och af artilleribrigaderna 1,026 artillerister.

Förklaring.

Man har ansett sig kunna minska regements-officerarnes antal med 1, då sådant i mobiliseringsförslaget visar sig möjligt, och då det för fredstjenstgöringen äfvenledes utan svårighet låter sig göra. Regementsofficers-befattningarne vid artilleribrigaderna böra icke i allmänhet blifva af så ansträngande natur, att icke tjenstgörings- och exercisåligganden med det i förslaget upptagna antal väl kan bestridas. Kommitterade anse för öfrigt, att det finnes regementsofficers-befattningar vid artilleriets stab som äro så vigtiga, att de fullt motsvara öfverste och öfverstelöjtnants-befattningarne vid brigaderna. Dessutom, om man jemför antalet af öfrige officerare med antalet af öfverstar och öfverstelöjtnanter, erhåller man, vid nuvarande antal, förhållandet 31,8: 1, och vid det föreslagna antalet förhållandet 20,8: 1. Detta senare jemförelsetal öfverensstämmer äfven i det närmaste med samma tal inom de större infanteriregementena.

Den indragna majorsbeställningen lemnar för öfrigt full tillgång såväl till accordsränta för sig sjelf som äfven till lönetillökningen åt 3 öfverstelöjtnanter och 9 majorer.

Kommitterade hafva föreslagit antalet permitteradt manskap till 1,031. Denna siffra har uppkommit derigenom, att till det nuvarande antalet permitterade 871 lagts 160, som, enligt hvad förut blifvit anfördt, är det antal, hvarmed permitteringen ansetts kunna ökas.

Första artilleribrigaden skulle då komma att permittera 496; andra brigaden 292 och tredje 238. Inberäknadt fyrverkarecorpsens 5 man gör den sammanlagda summan 1,031. Skulle i ofvanstående fördelning några förändringar i följd af tillfälliga förhållanden befinnas nödiga, kunna de fördelaktigast af artilleriets styrelse vidtagas.

För bättre öfversigts skull är å förslaget äfven upptagen fördelningen efter den nuvarande organisationen.

Befordrings- och tjenstgöringsförhållanden.

Kongl. Maj:t utnämner på generalfälttygmästarens förslag, upprättadt efter gällande föreskrifter, till grad och lön vid kongl. svenska artilleriet.

Kongl. Maj:t bestämmer genom generalordres, på generalfälttygmästarens förslag:

på hvilken del af vapnet (stab eller brigad) den befordrade skall tjenstgöra;

Officerares och vederlikars förflyttning från artilleriets stab till en artilleribrigad och tvertom, eller från den ena brigaden till den andra;

tillsättning af alla befattningar inom artilleriets stab, med *regementsofficers grad;*

Batteri- och kompanichefers tillsättning och entledigande.

Generalfälttygmästaren föreslår, utan afseende på tjensteålder, den kapten inom vapnet, han anser till batterichefsbefattningen lämpligast; bestämmer såsom hitintills alla öfriga tjenstgöringsförhållanden inom artilleriets stab äfvensom tillfälliga kommenderingar för tjenstgöring inom vapnet i allmänhet.

Indelningen på divisioner upphör såsom fredsorganisation, hvarföre benämningen divisionschefer för regementsofficerarne försvinner. Då batterier skola sammandragas under högre befäl förordnas divisionschef för tillfället. Under exercistiden förordnar brigadbefälet en regementsofficer att föra befälet öfver flera batteriers öfningar och att till öfning dem sammandraga då han till följd af exercisreglementet är divisionschef.

Majorstjenstgöringen vid brigaderna verkställes enligt den ordning, som tjenstgöringsreglementet för regementen vid arméen anbefaller, eller så att alltid en af brigadens regementsofficerare är tjenstgörande major. En regements-officer bör hafva uppdrag att öfvervaka undervisningen vid brigadens läroverk. Den tredje regements-officern åtnjuter semester.

Hvad nu gällande tjenstgörings-reglemente i 1:a D:d. 14 kap. §§ 160 och 161 för regementscheferne föreskrifver med afseende å konstituerandet af underofficerare och deras vederlikar samt förordnandet af konstaplar och deras vederlikar gäller äfven fortfarande för de blifvande brigadbefälhafvarne.

Anmärkning.

Då alla anställningar vid och förflyttningar till och ifrån de olika delarne af artilleriet bestämmas af Kongl. Maj:t genom generalordres, torde en tillräcklig borgen vara gifven, att icke rubbningar ske oftare, än då det verkligen är nödigt.

Öfvergången från den närvarande till den föreslagna organisationen.

I händelse den föreslagna organisationen nådigst godkännes, borde, så snart som möjligt, den åtgärd vidtagas, att i alla fullmakter till första officersgraden infördes, att utnämningen till underlöjtnant vid ett regemente innebar det vilkor, att vara underkastad den förändring, som en ny organisation kunde medföra.

Så snart organisationen blifvit kungjord öfverflyttas till det *kongl. svenska artilleriets* stat de löner, hvilkas innehafvare sådant medgifva, och dessa erhålla nya fullmakter på tjenst och lön.

Då ledig lön å ett regementes stat uppkommer, öfverflyttas lönen till det kongl. svenska artilleriets stat. Tillhör denna lön lägre grad än majors, föreslås den i tur varande äldste *inom vapnet* till dess erhållande, så framt han icke önskar på regementets stat qvarstå, i hvilket fall den närmast inom vapnet i tur varande föreslås. Vid nästa ledighet bör alltid den, som förra gången afstod, först tillfrågas.

När den nya organisationen blifvit antagen, bör fullständigandet af underbefäls och manskaps antal ske så fort sig göra låter efter den mera utförliga plan, som artilleristyrelsen uppgör i öfverensstämmelse med förestående förändringar i materiel och utrustningsplaner, till följd af refflade kanoners införande.

Befälets krigsbildning.

Arten af artillerivapnet och dess verksamhet fordrar ett skickligt oth utbildadt befäl. Att denna vigt länge varit inom svenska artilleriet erkänd ådagalägges af den synnerliga

omsorg, som egnats åt undervisningsanstalterna vid vapnet, för manskap, för underbefäl och för officerare.

Undervisningen för manskap och underbefäl innefattar tre afdelningar, nemligen undervisning till andre konstapels-, till förste konstapels- och till styckjunkare-examina. Denna undervisning eger rum från den 1 Oktober till slutet af April, hvarjemte, efter truppöfningarnes slut, praktiska öfningar ske, innefattande tillämpningen af de föreskrifna lärokurserna. Det genom denna undervisning inhemtade kunskapsmått kan anses vara fullt tillräckligt för bildandet af ett skickligt underbefäl. Utan den håg och det nit befälet vid denna undervisning användt, skulle svenska artilleriet säkerligen icke hafva utur sitt manskap kunnat bilda sitt talrika underbefäl. Men på det kunskapen skall blifva lefvande, böra dess tillämpningar flitigt öfvas, så att hågen för densamma underhålles och dess nödvändighet och nytta erfaras. Denna sanning kan icke nog beaktas vid de årligen återkommande praktiska öfningarne, och önskligt är, att de alltid med samma omsorg och nit omfattades som sjelfva truppöfningarne, hvilka hos oss innehafva en jemförelsevis ganska hög ståndpunkt.

I afseende på officersbildningen inom artilleriet förbigå kommitterade den, som tillhör fordringarne för inträdet i första officersgraden, äfvensom den, som bibringas vid krigshögskolan, enär båda dessa utgöra föremål för ett komiténs särskilda betänkande. Hvad utbildningen under tjenstgöringen vid artilleristationerna angår, hafva kommitterade att i det närmaste anföra detsamma som rörande underbefälet, eller en önskan, att tillämpningen af de inhemtade kunskaperna må hålla jemna steg med deras inlärande.

Den tidrymd af 6 veckor, som är anslagen till befälets och synnerligen officerarnes särskilda öfningar i ofvannämnde afseende, tro kommitterade vara fullt tillräcklig för vinnandet af dermed åsyftade ändamål, äfvensom att den allmänna instruktionen af den 5 April 1830, som gäller för dessa öfningar, innehåller lämpliga föreskrifter.

Tabell 1.

Ett 12-℔:gt åkande batteri på 6 kanoner.

Kaptener	2.	1 Batterichef, 1 parkchef.
Löjtnant	1.	Afdelningschefer.
Underlöjtnanter	2.	
Styckjunkare	2.	1 Batteriadjutant, 1 Parkunderofficer.
Sergenter	3.	Kanonbefälhafvare.
Förste konstaplar	4.	Kanonbefälhafvare 3, Park-konstapel 1.
Andre konstaplar	7.	Skottantändare 6, Park-konstapel 1.
Batteritrumpetare	1.	
Afdelningstrumpetare	3.	
Batterihandtverkare	2.	

Stam-artillerister	64.	6 kanonkuskar vid hvarje afdelning	18.
		1 hästhållare » » »	3.
		2 skottutlemnare » » »	6.
		4 ammunitionsvagns-kuskar » » »	12.
		3 furagevagnskuskar » » »	9.
		Vid parken.	
		kuskar till reservlavetten	3.
		» till fältsmedjan	2.
		» till reservammunitionsvagnen	2.
		» till parkens furagevagn	3.
		» till sjukkärran	1.
		Till förande af reservhästarne	4.
		medicinaldräng (sjukvårdssoldat)	1.
		Summa	64.
Beväringssoldater	12.	4 man beriden servis till hvarje afdelning	12.
Beväringsmanskap	63.	6 man servis på hvarje afdelning	18.
		4 man i reserv vid ammunitionsvagnarne vid hvarje afdelning	12.
		2 man i reserv vid furagevagnen » » »	6.
		Vid parken.	
		Reserv vid ammunitionsvagnen	2.
		» vid reservlavetten	2.
		» vid furagevagnen	2.
		Biträde åt hästläkaren	1.
		Handräckning åt hofsmeden	1.
		Uppassare åt officerare	5.
		Handverkare	2.
		Kuskar till tross- och expeditionsvagnen	1.
		Sjukvårdsmanskap	6.
		Kockar	3.
		Reserv	2.
		Summa	75.

Läkare	1.
Hästläkare	1.
Kommissarie	1.
S:a personal	169.
Hästar	174.

Hästar.

Ridhästar för Batterichefen	2.
» Parkchefen	1.
» Afdelningscheferne	3.
» Läkaren	1.
Transport	7.

Transport	7.
Ridhästar för Batteriadjutanten	1.
» Parkunderofficern	1.
» Hästläkaren	1.
» Kanonbefälhafvarne	6.
» Batteritrumpetaren	1.
» Park-konstapeln	1.
» Hästhållarne	6.
Draghästar för 6 kanoner (8 å kanon)	48.
» 7 ammunitionsvagnar (5 å vagn)	35.
» 4 furagevagnar (6 å vagn)	24.
» 1 reservlavett	8.
» 1 fältsmedja	4.
» 1 sjukkärra	2.
» 1 tross- och expeditionsvagn	2.
Reservhästar vid hvarje afdelning 4	12.
» parken	15.
Summa	174.

Tabell 2.

Ett 12-☞:gt fotbatteri på 6 kanoner.

Kaptener	2.	Batterichef 1, Parkchef 1.
Löjtnant	1.	Afdelningschefer.
Underlöjtnant	1.	
Styckjunkare	2.	Afdelningschef 1, Parkunderofficer 1.
Sergenter	4.	Kanonbefälhafvare 3, Batteriadjutant 1.
Förste konstaplar	3.	Kanonbefälhafvare.
Andre konstaplar	7.	Skottantändare 6, Park-konstapel 1.
Batteritumpetare	1.	
Batterihandverkare	2.	
Stam-artillerister	44	
Beväringssoldater	10	

6 kanonkuskar på hvarje afdelning	18.
2 skottutdelare » » »	6.
4 ammunitionsvagns-kuskar vid hvarje afdelning	12.
Vid parken.	
Kuskar till reservlavetten	3.
» till 3 furagevagnar	9.
» till reservammunitionsvagnen	2.
» till fältsmedjan	2.
» till sjukkärran	1.
Medicinaldräng (sjukvårdssoldat)	1.
	54.

Beväringsmanskap 65.

8 man servis på hvarje afdelning	24.
4 man i reserv vid ammunitionsvagnarne	12.
Vid parken.	
Reserv vid ammunitionsvagnen	2.
» vid reservlavetten	2.
» vid furagevagnarne	3.
Uppassare åt officerare	4.
Biträde åt hästläkaren	1.
Handräckning åt hofsmeden	1.
Handverkare	2.
Kusk till tross- och expeditionsvagnen	1.
Sjukvårdsmanskap	6.
Kockar	3.
Reserv	4.
Summa	65.

Transport 142.

Transport	142.
Läkare	1.
Hästläkare . . .	1.
Kommissarie . .	1.
S:a personal	145.
Hästar	135.

Hästar.

Ridhästar för Batterichefen	1.
» Parkchefen	1.
» Afdelningscheferne	3.
» Läkaren	1.
» Batteriadjutanten	1.
» Parkunderofficeren	1.
» Hästläkaren	1.
» Trumpetaren	1.
Draghästar för 6 kanoner (6 å kanon)	36.
» 7 ammunitionsvagnar (5 å vagn)	35.
» 3 furagevagnar (6 å vagn)	18.
» 1 reserv-lavett	6.
» 1 fältsmedja	4.
» 1 sjukkärra	2.
» 1 tross- och expeditionsvagn	2.
Reservhästar vid hvarje afdelning 4	12.
» parken	10.
Summa	135.

Tabell 3.

Ett kompani fästningsartilleri.

Kapten (kompanichef)	1.
Löjtnant	1.
Underlöjtnant	1.
Styckjunkare	1.
Sergenter	2.
Förste konstapel	1.
Andre konstaplar	4.
Trumpetare	1.
Stam-artillerister	30.
Beväringsmanskap	60.

Tabell 4.

Hemmavarande personal.

1 tjenstförrättande generalfälttygmästare.
Fälttygmästaren.
3 tygmästare tillika artilleribefälhafvare i depôterna.
Artilleribefälhafvaren på Gotland.
Inspektören öfver gevärstillverkningen.
» öfver kanontillverkningen.
6 tygstatskaptener.
Befälhafvaren öfver fyrverkare-corpsen.
Modell- och konstruktions-officern.
2 krutproberare.
1 adjutant i krigskollegii militärkontor.
2 adjutanter i generalfälttygmästare-expeditionen.
3 regements-qvartermästare.
3 tygofficerare.
7 tygunderofficerare.
25 stam-artillerister.
1 regements-trumpetare.

Dessutom höra till de hemmavarande: tygstatspersonalen, med alla sina handverkare, och fyrverkare-corpsen.

Tabell 5.

Hästar till ett 6-☞:gt åkande batteri på 6 kanoner.

Batterichefen	2.
Parkchefen	1.
Afdelningscheferne	3.
Läkaren	1.
Batteriadjutanten	1.
Parkunderofficern	1.
Hästläkaren	1.
Kanonbefälhafvarne	6.
Batteritrumpetaren	1.
Park-konstapeln	1.
Hästhållarne vid kanonerna	6.
Spannhästar vid kanonerna	36.
3 ammunitionsvagnar	18.
4 furagevagnar	24.
1 reserv-lavett	6.
1 fältsmedja	4.
1 sjukkärra	2.
1 expeditionsvagn	2.
4 reservhästar vid hvarje afdelning	12.
Reservhästar vid parken	12.
	140.

Anm. Består batteriet af refflade kanoner, böra ytterligare 18 hästar beräknas, emedan ammunitionsvagnarnes antal i sådant fall blir 6, i stället för 3.

Tabell 6.

Hästar till ett 6-ℭ:gt fotbatteri på 6 kanoner.

Ridhästar för	Batterichefen	1.
»	Parkchefen	1.
»	Afdelningscheferne	3.
»	Läkaren	1.
»	Batteriadjutanten	1.
»	Parkunderofficeren	1.
»	Hästläkaren	1.
»	Batteritrumpetaren	1.
Draghästar för	6 kanoner (4 å kanon)	24.
»	3 ammunitionsvagnar (5 å vagn)	15.
»	3 furagevagnar (6 å vagn)	18.
»	1 reservlavett	4.
»	1 fältsmedja	4.
»	1 sjukkärra	2.
»	1 expeditionsvagn	2.
Reservhästar (vid	hvarje afdelning 3)	9.
»	parken	10.
	Summa	98.

Anm. Består batteriet af refflade kanoner, böra ytterligare 15 hästar beräknas, emedan ammunitionsvagnarnes antal i sådant fall blir 6, i stället för 3.

Bil. A.

Förslag öfver organisationen och fördelningen af artilleriets personal och hästar vid arméens försättande på krigsfot.

	Regements-officerare.	Kaptener.	Löjtnanter.	Under-löjtnanter.	Styckjunkare.	Sergenter.	Förste konstaplar.	Regements-, divisions- och batteri-trumpetare.	Afdelnings-trumpetare.	Andre konstaplar.	Stam-artillerister.	Handverkare.	Beväring-soldater.	Beväring-manskap.	Train-soldater.	Läkare.	Häst-läkare.	Intendenter, kommissarier och redogörare.	Hästar.	
19 (åkande) 12:pundige batterier på 6 kanoner (Tab. 1)	—	38	19	38	38	57	76	19	57	133	1,216	38	228	1,197	—	19	19	19	3,306	
6 (fot) 12:pundige batterier på 6 kanoner (Tab. 2)	—	12	6	6	12	24	18	—	6	42	264	12	60	390	—	6	6	6	810	
8 (fot) 12.pundige reserv-batterier på 6 kanoner	—	16	8	8	16	32	24	—	8	56	352	16	—	600	—	8	8	8	1,080	
4 kompanier fästnings-artilleri (Tab. 3)	—	4	4	4	4	8	4	—	4	16	120	—	—	240	—	—	—	—	—	
Stab och park vid 5 fördelningar	5	5	5	5	—	5	5	5	—	10										Antalet personal och hästar för staber, parker och tross grundar sig hufvudsakligen på de bestämmelser i detta afseende, som medfölja »Förslag till Svenska Arméens mobilisering d. 1 Febr. 1855.»
Park vid kavalleri-reserven	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2										
Artilleri-reservens stab och tross	3	—	—	3	—	—	—	3	—	—										
Chefens för artilleriet stab med tross	1	2	1	—	—	—	—	1	—	3										
Artilleri-byrån	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	120	17	12	420	773	12	8	13	2,044	
Rörliga parken	1	2	2	2	1	3	—	1	—	10										
Fält-laboratorium	—	1	1	—	2	2	—	—	—	4										
Stående parken	1	1	2	—	2	2	2	—	—	—										
Hemmavarande personal (Tab. 4)	6	12	9	—	7	—	—	1	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sjuke af stam och beväring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	232	—	—	300	85	—	—	—	—	
Summa	18	94	59	66	83	134	129	30	75	276	2,329	83	300	3,147	858	45	41	46	7,240	
Tillgång	19	70	47	59	55	79	99	27	65	169	2,329	34	—	—	—	12	3	—	762	
Brist	—	24	12	7	28	55	30	3	10	107	—	49	—	—	—	33	38	—	—	

Anmärkning:

I afseende å handverkare vid fältbatterierna, upptager förslaget endast det antal, som för behofvet i fred är vid de organiserade batterierna behöfligt. Hela det erforderliga antalet är upptaget å bilagorna. Handverkare kunna med fördel tagas från beväringsmanskapet, bland hvilket vid inmönstringen artilleriet bör ega rättighet att välja sitt behof först.

Vid batterierna och parkerna äro icke upptagne särskilda sjukvårds-soldater och ambulans-materiel utom de till batteriernas utrustning hörande sjuk-kärror.

Med bevärings-soldater förstås sådane som uttagits af allmänna beväringen och med stamtruppens rekryter genomgått fullständig rekrytskola samt derefter exercerat 3 år tillsammans med stamtruppen.

Med train-soldater förstås sådane som äro gemensamma för hela arméen.

Bil. B.

Uträkning å kostnaden för den tillökade styrka, under fred, af personal och hästar vid artilleriet, detta organisationsförslag innefattar, uppgjord i enlighet med de för organisationen i öfrigt antagne grunder samt det för värfvade arméens löne-reglering särskildt afgifna förslag.

I. Årlig kostnad.

a) Personal.

Tillkommer:					
1 *Öfverste*, (Fälttygmästare), lön				6,000	—
2 *Öfverste-löjtnanter*, hvaraf 1 Chef för artilleri-staben, lön å			5,300: —	10,600	—
6 *Yngre Kaptener*, deraf för 3 redan finnas löner anslagne (informations-kaptens-löner); således 3 nya löner å			2,000: —	6,000	—
3 *Batteri-hästläkare*, lön å			750: —	2,250	
6 *Styckjunkare*, hvardera i lön		900: —			
och i beklädnadspenningar		150: —	1,050: —	6,300	—
23 *Andre Sergenter*, hvilka åtnjuta hvar och en:					
Lön		250: —			
Underhåll eller natura-portion och bröd lika som en året om tjenstgörande artillerist, beräknade till 48 öre om dagen, och således för år	175: 20,				
dessutom till matportionens förbättring 12 öre om dagen	43: 80.	219: —			
Kommunionvin		— 05.			
Beklädnads-, remtygs-, utrednings- och sjukvårds-persedlar, i medeltal af hvad nu vid de 3:ne artilleri-regementena härför utgår	77: —				
med 75 procents förhöjning	57: 75	134: 75			
Beväpning		1: —			
Kokinrättningskostnad		1: 96	606: 76	13,955	48
3 *Batteri-trumpetare*, hvardera i lön		400: —			
och i beklädnads-penningar		150: —	550: —	1,650	—
2 *Adelnings-trumpetare*, hvardera:					
Lön		37: 50			
Underhåll och tobaksskilling likasom en året om tjenstgörande artillerist, å 56 öre om dagen	204: 40				
Kommunionvin dito dito	— 05				
Rekryterings-penningar dito dito	7: 50				
Medikaments-penningar dito dito	2: 25				
Beklädnads- m. fl. persedlar dito dito	77: —				
Beväpning dito dito	1: —				
Kokinrättnings-kostnad dito dito	1: 96	294: 16	331: 66	663	32
6 *Förste Konstaplar*, hvardera:					
Lön		120: —			
Underhåll m. m. likasom en under hela året tjenstgörande artillerist		294: 16			
med förhöjning i tobaksskillingen efter 4 öre för dag		14: 60			
och i beklädnads-penningar af		15: —	443: 76	2,662	56
51 *Andre Konstaplar*, hvardera:					
Lön		50: —			
Underhåll m. m. likasom en under hela året tjenstgörande artillerist		294: 16			
med förhöjning i tobaksskillingen efter 2 öre för dag		7: 30	351: 46	17,924	46
			Transport	68,005	82

		Transport	68,005	82
16 Batterihandverkare, hvardera:				
Lön	48: —			
Underhåll m. m., likasom en under hela året tjenstgörande artillerist	294: 16	342: 16	5,474	56
160 Artillerister, tjenstgörande 42 dagar om året. För hvar och en af dem beräknas:				
Underhåll med bröd och tobaksskilling, beräknad öfverhufvud för man till 56 öre dagligen och således för år	23: 52			
Rekryterings-penningar	7: 50			
Medikaments-penningar	2: 25			
Beklädnads-, remtygs-, utrednings- och sjukvårds-persedlar	30: —			
Sabelns underhåll och slitning	— 50			
Kommunionvin	— 05			
Kokinrättnings-kostnad	1: 96	65: 78	10,524	80
Anmärkning. Till ofvan upptagne kostnader för denna personal kommer *inqvarterings-ersättning* å den garnisons-ort, der kronan saknar egen kasern, hvilken ersättning betalas, i Stockholm af staden med understöd från kronan, och i öfriga städer samt å fästningarne af kronan ensam, med de i gällande inqvarterings-ordningar fastställde belopp. Å de senare ställena förekommer dessutom särskild kostnad för underhållet af servis-persedlar och kasern-inventarier för manskapet, hvartill kan beräknas 2 Rdr om året för en under exercistiden tjenstgörande karl samt 8 Rdr för den, som hela året är tjenstgörande.				
Sjukvårdskostnad för den tillökade styrkan. Styrkan i Norrland		förslagsvis	150	—
Rustkammarhyror för den tillökade styrkan		»	500	—
		Summa	84,655	18
Afgår, med anledning af personal-organisationen:				
4 Majorer, lön å	4,800: —	19,200: —		
3 Löjtnanter, lön å	1,200: —	3,600: —		
3 Bataljons-predikanter, lön enligt nu gällande stat	500: —	1,500: —		
Arvode å artilleri-stabens stat för Chefen för denna stab, såsom ofvan uppförd till Öfverste-löjtnants-lön	— —	1,500: —		
Arvode å Göta artilleri-regementes stat för Garnisons-predikanten å Ny Elfsborg, om, enligt kommitterades förslag, dervarande artilleri-kommendering indrages	— —	150: —		
Arvode å artilleri-batteriets i Norrland stat:				
för Befälhafvaren och Batteri-chefen (utom hans lön å Svea artilleri-regementes stat)	500: —			
för densamme, om han endast innehar Löjtnants-beställning å stat	300: —			
till underhåll af en tjenstehäst	300: —	1,100: —		
Dessa arvoden blifva nemligen öfverflödiga, då, i följd af personalens vid artilleriet i Norrland betydliga tillökning enligt organisations-förslaget, Batteri-cheferne der skulle komma i en helt och hållet lika ställning med andra Batteri-chefer samt alltid borde vara Kapten och få vid batterierna ständige hästar af kronan.			27,050	—
Sedan detta belopp frånräknats nyss erhållna slutsumma för aflöning m. m. i nya beställningar blifver årliga kostnaden på det hela för den ökade personalen	— —	— —	57,605	18
Härutaf belöper:				
för löner	19,300: —			
» beklädnad, remtyg, utredning och beväpning	15,784: 25			
» underhåll, rekrytering m. m.	22,520: 93	57,605: 18		
		Transport	57,605	18

		Transport	57,605	18
b) Hästar.				
1) *egne:*				
Ett ökadt antal af 56 sådane hästar har blifvit föreslaget. Årliga kostnaden för dessa utgör, enligt nu gällande beräkningsgrunder:				
Remontering å 45 Rdr	2,520: —			
Furagering å 75 öre om dagen	15,330: —			
Skoning och medikamenter å Rdr 10: 50	588: —			
Stallhyra	1,000: —			
Stallpersedlars underhåll samt lysning i stallarne efter Rdr 5: 25	294: —	19,732: —		
2) *legde:*				
Till de föreslagna 6 fotbatterierna hafva beräknats vara erforderlige i fred, under förutsättning, att hvartdera batteriet finge 8 egne hästar . . . . . 98 legde.				
Nu legas:				
För fot-batterierna i Landskrona 60				
och för fot-batteriet i Hernösand 22 82,				
hvadan detta antal bör ökas med 16, för hvilka, efter beräkning af 60 Rdr för häst, årliga legan blifver	960: —			
Furagering under de 30 exercis-dagarne med en något ökad ration å 1 Rdr	480: —			
Skoning och medikamenter under samma tid å 1: 50	24: —	1,464: —	21,196	—
Summa årlig kostnad för ökad styrka af personal och hästar vid tillämpning af organisations-förslaget		— —	78,801	18
II. Kostnad för en gång (uppsättnings-kostnad).				
a) För manskapet.				
Rekryterings-penningar för 235 Konstaplar, Afdelnings-trumpetare, Batteri-handverkare och Artillerister å 45 Rdr		10,575: —		
Beklädnads-, remtygs- och utrednings-persedlars första anskaffning för samma styrka utom Handverkarne, eller 219 man, å 165 Rdr		36,125: —		
Dito för de 16 Handverkarne		2,640: —		
Beväpning för de förre å 13 Rdr		2,847: —		
Sjukvårds-persedlar för den ständigt tjenstgörande, i kasern boende nummerstyrkan, 59 man, efter 3 Rdr		177: —	52,374	—
Härtill kommer:				
Servis-persedlar och kasern-inventarier, hvilkas uppsättning, på kronans bekostnad, beror på förläggnings-orten; och kan denna kostnad beräknas till 22 Rdr för man för de förre och 15 Rdr för man för de senare persedlarne.				
b) För hästarne.				
Inköpet af de erforderlige egna 56 hästarne skulle kosta, enligt det i nu gällande stat beräknade remonterings-pris, 450 Rdr		— —	25,200	—
		Summa	77,574	—

Dessa vid första uppsättningen af den tillökade styrkan ifrågakommande kostnader, hvartill särskilda medel måste anvisas om uppsättningen på en gång verkställes, äro afsedda att bestridas af de årliga underhållsanslagen, derigenom att uppsättningen endast småningom eger rum; dock att möjliger befintliga besparingar å artilleriregementenas nuvarande anslag först böra för ändamålet få användas.

Bil. C.

Förslag öfver Artilleriets personal.

	Öfverstar.	Öfverste-löjtnanter.	Majorer.	Kaptener.	Löjtnanter.	Under-löjtnanter.	Regements-stallmästare.	Regements-pastorer.	Bataljons-predikant.	Regements-auditör.	Regements-läkare.	Förste Bataljons-läkare.	Andre Bataljons-läkare.	Sekreterare.	Regements-skrifvare.	Regements-hästläkare.	Batteri-hästläkare.	Tyg-underofficerare.	Styckjunkare.	Sergenter.	Regements-trumpetare.	Divisions-trumpetare.	Batteri-trumpetare.	Förste Konstaplar.	Andre Konstaplar.	Afdelnings-trumpetare.	Batteri-handverkare.	Artillerister.	Förste öfver-fyrverkare.	Andre öfver-fyrverkare.	Fyrverkare.	Förrådsförvaltare.	Tygskrifvare.	Verkmästare.	Besigtnings-rustmästare.	Handverksmästare.	Handverksgesäller.	Rustkammarsmeder.	Stockmakare.	Tunnbindare.	Handverkare.	Summa personal.	Anmärkningar.
Enligt den föreslagna staten:																																											
Artilleriets stab	1	2	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	22	8	14	2	7	18	24	21	9	1	4	157	
Första Artilleri-brigaden .	1	1	2	22	22	25	1	1	—	1	1	1	2	—	1	1	1	—	22	42	1	3	8	44	90	28	20	1,028	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,369	
Andra Artilleri-brigaden .	1	1	2	18	19	19	1	1	—	1	1	1	2	—	1	1	1	—	18	34	1	3	6	35	74	22	16	838	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,117	
Tredje Artilleri-brigaden .	1	1	2	14	15	15	1	1	—	1	1	1	2	—	1	1	1	—	14	26	1	2	5	26	56	17	14	623	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	842	
	4	5	9	64	56	59	3	3	—	3	3	3	6	1	3	3	3	7	54	102	3	8	19	105	220	67	50	2,489	1	2	22	8	14	2	7	18	24	21	9	1	4	3,485	
Enligt den nuvarande staten:																																											
Svea Artilleri-regemente .	1	1	5	26	17	22	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	—	3	17	28	1	3	6	37	62	25	12	835	—	—	—	2	6	1	4	9	10	8	3	1	—	1,155	
Göta Artilleri-regemente .	1	1	5	27	17	22	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	—	2	18	27	1	3	6	34	63	24	12	842	—	—	—	4	4	—	2	5	7	8	4	—	—	1,149	
Wendes Artilleri-regemente	1	1	3	17	13	15	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	—	2	13	24	1	2	4	28	44	16	10	652	—	—	—	2	4	—	1	4	7	5	2	—	—	881	
Fyrverkare-corpsen . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	22	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	30	
	3	3	13	70*	47	59	3	3	3	3	3	3	6	—	3	3	—	7	48	79	3	8	16	99	169	65	34	2,329	1	2	22	8	14	2	7	18	24	21	9	1	4	3,215	

* *Anmärkn.:* I summan 70 ingå de 12 kaptener i regementet, med löjtnants lön, som nu finnas.

För att lättare kontrollera summornas riktighet i personal-kolumnen, äro afgången och tillkomsten i den föreslagna staten här nedan upptagna:

Afgång:

Majorer . . . . . 4.
Löjtnanter . . . . . 3.
Bataljons-predikanter . 3.
Summa 10.

Tillkomst:

Öfverste . . . . . 1.
Öfverste-löjtnanter . . 2.
Yngre Kaptener . . . 6.
Hästläkare . . . . 3.
Sekreterare . . . . 1.
Styckjunkare . . . . 6.
Sergenter . . . . . 23.
Batteri-trumpetare . . 3.
Afdelnings-trumpetare . 2.
Förste Konstaplar . . 6.
Andre » . . 51.
Batteri-handverkare . . 16.
Artillerister . . . . 160.
Summa 280.

Bil. D.

Förslag öfver Första, Andra och Tredje Artilleri-brigaderna.

	Öfverstar.	Öfverste-löjtnanter.	Majorer.	Kaptener.	Löjtnanter.	Under-löjtnanter.	Regements-stallmästare.	Regements-pastor.	Auditör.	Regements-läkare.	Förste Bataljons-läkare.	Andre Bataljons-läkare.	Regements-skrifvare.	Regements-hästläkare.	Batteri-hästläkare.	Regements-trumpetare.	Styckjunkare.	Sergenter.	Divisions-trumpetare.	Batteri-trumpetare.	Förste Konstaplar.	Andre Konstaplar.	Afdelnings-trumpetare.	Batteri-handverkare.	Artillerister.
Första Artilleri-brigaden:																									
Regements-officerare	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Fält-batterier, åkande	—	—	—	16	8	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	24	—	8	36	64	24	16	760
2 Fält-batterier, fot-	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	—	—	6	16	2	4	148
2 Depôt-kompanier fästnings-artilleri	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	2	10	2	—	120
Öfrig, brigaden tillhörande personal	—	—	—	—	10	5	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—	6	3	—	—	—	—	—	—
Summa	1	1	2	22	22	25	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	22	42	3	8	44	90	28	20	1,028
Andra Artilleri-brigaden:																									
Regements-officerare	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Fält-batterier, åkande	—	—	—	12	6	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	18	—	6	27	48	18	12	570
2 Fält-batterier, fot-	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	—	—	6	16	2	4	148
2 Depôt-kompanier fästnings-artilleri	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	2	10	2	—	120
Öfrig, brigaden tillhörande personal	—	—	—	—	9	3	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—	4	3	—	—	—	—	—	—
Summa	1	1	2	18	19	19	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	18	34	3	6	35	74	22	16	838
Tredje Artilleri-brigaden:																									
Regements-officerare	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Fält-batterier, åkande	—	—	—	10	5	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	15	—	5	20	40	15	10	475
2 Fält-batterier, fot-	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	—	—	6	16	2	4	148
Öfrig, brigaden tillhörande personal	—	—	—	—	8	3	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—	3	2	—	—	—	—	—	—
Summa	1	1	2	14	15	15	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	14	26	2	5	26	56	17	14	623

6. INGENIÖR-TRUPPER.

I afseende på vigten af ingeniör-trupper i allmänhet och särskildt för vårt land, till broslagning, till större fältbefästningar, till timmerförskansningar, till en mängd fält-, sapp- och minarbeten, få kommitterade underdånigst åberopa det förslag, rörande sådana truppers uppsättande, hvarmed de till Eders Kongl. Maj:t ingingo den 30 April 1862 (Bil. A). På der anförda skäl föreslogos, såsom den minsta behöfliga styrka, två bataljoner ingeniörtrupper, den ena bildande en *pontonier-*, den andra en *sappörbataljon*, hvardera å 3 kompanier af 120 man värfvad stamtrupp och 80 man beväring, hvarigenom hvarje bataljon på krigsfot blefve 600 man.

För att så vidt möjligt vore inskränka behofvet af nya truppers uppsättning, föreslogo kommitterade, att endast den ena, eller sappörbataljonen, skulle anvärfvas, men att af den andra, eller pontonierbataljonen, skulle, enär ett sådant kompani redan funnes, (ehuru nu under *namn* af sappörkompani, men i sjelfva verket varande ett pontonierkompani) de tvenne felande kompanierna erhållas genom Wermlands fältjägareregementes förvandling till ingeniörtrupp, eller egentligare att tala, genom det till detta regemente utgående anslags användande till detta ändamål.

Men då Eders Kongl. Maj:t behagat detta förslag till komitén under den 9 Juli 1862 återsända, för att i sammanhang med försvarets ordnande i sin helhet åter tagas i öfvervägande, och då vid sistförflutne riksdag Rikets Ständer på Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition anslagit medel till uppsättande af ett värfvadt kompani *pontonierer* af 120 man utöfver det redan befintliga af samma styrka, hafva kommitterade, enligt Eders Kongl. Maj:ts befallning, tagit frågan i förnyadt öfvervägande, och enär nu endast det tredje kompaniet i den föreslagna pontonierbataljonen fattas, ansett äfven detta lämpligast böra genom *nyvärfning* anskaffas. Kostnaden för detta kompani med nödigt bataljonsbefäl, jemte hästar och materiel, skulle utgöra om året, enligt beräkning (Bil. B.) 61,437 Rdr 28 öre, hvartill skulle komma, för en gång, till anskaffning af trenne krigsbygge-ekipager, med rid- och anspanns-persedlar, omkring 180,000 Rdr; men uppsättningskostnaden för kompaniet i öfrigt synes deremot, på sätt redan skett vid de tvenne föregående kompaniernas bildande, kunna bestridas af de första årens anslag till underhållet.

Uppsättningen af *sappörbataljonen* skulle äfvenledes, såsom kommitterade i sitt förra betänkande anfördt, i militäriskt afseende och för truppens fullständiga utbildning fördelaktigast ske genom värfning, och hvartill då, enligt (Bil. C.), ett årligt anslag af 136,564 Rdr 10 öre blefve erforderligt.

Ingeniör-truppers uppsättning med 6 kompanier är en så angelägen sak, att kommitterade ansett sig böra anvisa alla utvägar, hvarigenom denna betydliga lucka i vårt försvarsväsende kunde fyllas. För den händelse derföre, att ny trupps värfning, ehuru alltid förmånligast, skulle, i anseende till sin kostnad, vara ett hinder, och redan befintlig trupps användande anses vara att föredraga, men Eders Kongl. Maj:t ej funne skäl att bifalla kommitterades framställning om Wermlands fältjägares användande dertill, utan att detta regemente borde bibehållas, hvilket visserligen vore förmånligt för detta landskaps talrika bevärings behof af stam, så föranlåtas kommitterade, att såsom en nödfallsutväg föreslå, att Östgöta och Tjusts båtsmanskompanier, utgörande det förra 194 man, och det senare 118, eller tillsammans 312 man, användas till sappörtrupp, samt att, till fyllande af bataljonens styrka 360 man, 48 man genom värfning anskaffades. Om å ena sidan en på roten förlagd indeld trupps öfning visserligen icke kan blifva så fullständig som en garnisonerande värfvad trupps, skulle dock detta

manskap, såsom i icke ringa del bestående af landmän, med vana i jordens handterande och de arbeten, som tillhöra denna näringsgren, kunna bibringas väl icke färdighet till pontonierer men dock den, en sappörtrupp behöfver. Kommitterade hafva föreslagit sappörbataljonens förläggande på Carlsborgs fästning, och ehuru nyssnämnda båtsmanskompanier visserligen icke äro förlagda i denna fästnings omedelbara grannskap, kunna de dock från sina samlingsplatser, hvilka lära vara Söderköping, Waldemarsvik och Westervik, till öfningars verkställande, förmedelst sjölägenhet utan svårighet på kort tid till Carlsborg flyttas. De 48 man, som för bataljonens fullständigande skulle komma att värfvas, borde alltid vara förlagde på Carlsborg, der de, såsom utgörande ett mindre antal, borde kunna erhålla den fullständiga utbildning i sitt yrke, att de vid öfningarne sedermera för det öfriga manskapet skulle kunna användas såsom ledare och undervisare, äfvensom de kompanierna tillhörande handverkssoldater borde företrädesvis bland dem uttagas. Med 42 dagars rekrytmöte och korpralskola och lika långt regementsmöte, anse kommitterade att detta manskap skulle kunna utbildas till sappörtrupp, hvilken visserligen alltid bör bibringas en förutgående soldatbildning, men icke i lika grad som en infanteritrupp behöfver exercis- och manöverfärdighet samt kunnighet i mångahanda dess åligganden. Den kostnad, som för denna bataljon med nytt årligt anslag skulle bestridas, uppgår enligt (Bil. D.) till en sammanlagd summa af 74,634 Rdr 26 öre. Svårigheterna, som från rotehållarnes sida mot en sådan förändring möjligen kunde uppstå, böra i någon mån kunna öfvervinnas genom befrielsen från nu utgående bidrag till underhåll af beklädnaden som åligger båtsmansrotehållaren. Ej heller synes sappöroffícerares kommenderande till tjenstgöring på roten för detta förslag kunna innebära något väsendtligt hinder.

Då kommitterade således för en sappörtrupps uppsättning framställt tre alternativa förslag till Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande, hafva de likväl bort upptaga ett af dem i sin organisationsplan. De hafva dertill valt det i deras tanke förmånligaste och derföre upptagit sappörbataljonen såsom nyvärfvad trupp, bibehållit Wermlands fältjägare-regemente och förlagt Östgöta-båtsmanskompanier till andra Lifgrenadier-regementet.

Svenska arméens ingeniör-trupper, som sålunda, efter hvad kommitterade i underdånighet föreslagit, skulle komma att bestå af 6 kompanier, hvilka på krigsfot genom beväringsmanskaps tillkomst växa till 200 mans styrka, måste vid krigsutbrott hafva erhållit den förberedande öfning, som kan göra dem genast såsom ingeniör-soldater användbare, hvarföre kommitterade i underdånighet föreslå:

»Att vid de årliga öfningarne 40 beväringssoldater måtte tilldelas hvarje kompani af ingeniör-trupperne».

Vid ingeniör-truppernes mobilisering erfordras derjemte ett antal rid- och anspänningshästar, enligt (Bil E.) uppgående till 897 stycken.

Bil. A.

Förslag till uppsättande af ingeniör-trupper.

I den mån kriget alltmera blir ett undantagsförhållande och dess skadliga inflytande på folkens välstånd och fortgående bildning djupare kännes, blir det äfven vid hvarje nytt krigsutbrott en allt lifligare önskan och ett allt starkare anspråk hos nationen, att det skall utföras med yttersta kraft, för att blifva af så kort varaktighet som möjligt. Allt, som lemnar krigets ledare medel i hand att påskynda krigsrörelserne och bereda en hastig och säker framgång, bör derföre med omsorg på förhand ordnas och redan vid krigets utbrott finnas uti ett fullt användbart skick. Endast derigenom är man i stånd att möta en i sin fulla kraft uppträdande anfallande fiende. Men ett af de kraftigaste medel i en arméebefälhafvares hand till ett sådant krigsrörelsernas påskyndande och en hastig och säker framgångs beredande är ett väl ordnadt fältingeniör-väsende. Krigshistorien visar, att så i alla tider varit förhållandet. Men vigten af att ega ett redan under freden fullordnadt sådant har i nyare tider i högst väsentlig mån stegrats genom den hastighet, hvarmed krig i våra dagar utbryter, genom den utomordentliga snabbheten i krigsrörelserna, underlättad medelst jernvägar och ångbåtar, genom den i följd deraf inskränkta tid, som medgifves den anfallne att bereda sitt försvar, samt slutligen genom omöjligheten, att först vid krigets utbrott organisera ett efter nutidens anspråk fältdugligt ingeniör-väsende. För att rätt kunna uppskatta fältingeniör-väsendets värde, är nödigt påminna sig det öfvervägande inflytande, som i de nyare krigen utöfvas af båda faktorerne, *tiden* och *terrainen*. Den fältherre, som förstår uppskatta och eger medel i sin hand att rätt begagna dessa båda, har redan derigenom vunnit en half seger. Men ett sådant medel erbjuder honom i betydlig mån fältingeniörerne och de, dem tillhörande, ingeniör-trupperne. Dessa truppers åligganden skulle i korthet kunna uttryckas sålunda: *de skola undanrödja befintliga hinder för egna truppers rörelser och bereda sådana för fienden.* Deras bestämmelse i fältkriget är sålunda en tjenande, men ej derföre mindre vigtig, fastän den af de oerfarne sällan rätt uppskattas förrän deras tjenst påfordras. Vid de vanliga fältmanövrerna är detta sällan fallet. Man föredrager der, att vika undan för hinder, som i krig måste undanrödjas eller öfvervinnas, och man besparar sig helst den tid och den kostnad, som nya hinders beredande vanligen erfordrar. Följden är, att äfven bland militärer endast de, som sett ett fälttåg eller närmare studerat krigshistorien, veta huru ofta ett företags framgång eller en corps räddning berott på dess ingeniör-truppers duglighet. Vill man höra ett rättvist omdöme om ingeniörvapnets behöflighet, så må man derföre vända sig till de stater, hvilkas krigshärar gjort de flesta fälttåg under nyare tider.

Man skall då t. ex. i Frankrike få höra militärer af alla vapen nämna arméens ingeniör-trupper såsom dess eliter och de som svårast skulle kunna undvaras, och i England har till och med de frivillige skarpskyttarne ansett sig böra ega serskilda ingeniör-kompanier. En hastig blick på de olika åligganden, som tillkomma dessa trupper under ett fälttåg, torde vara nog för att visa deras användbarhet och nödvändighet i fält.

Under sjelfva krigsrustningarne tillhör det ingeniör-trupperne, utom den fältmässiga utredningen af krigsbrygge- samt den öfriga ingeniör-trainen med dess anspann och tross, att utföra en mängd arbeten å de fästningar, som kunna blifva föremål för anfall. Sådana arbeten äro kanonvandringars anbringande; embrasurers utskärande i vallarnes bröstvärn samt deras och bröstvärnens klädnad med flätverk, faschiner eller andra ämnen; uppförande af kanonblinderingar, anläggande af krutmagasin för det dagliga behofvet å linier, som sakna permanenta sådana; de stora krutmagasinens förstärkande der så erfordras; en mängd byggnaders och förråds skyddande mot bomber genom blinderingar; palissaderingars uppsättande i betäckta vägar; passagèra verks uppkastande på framskjutna punkter, som böra ingå i försvaret; vattenmanövrers beredande der så ske kan; tillfälliga broars och andra förbindelsers anordnande m. m. af samma art. Dessa arbeten äro alla sådana, som icke utföras förr än vid, eller straxt före krigets utbrott, emedan deras underhåll under freden skulle medföra alltför stora kostnader, men ock sådana, till hvilkas utförande erfordras öfvade föregångare af ingeniör-truppen, biträdd af vanligt handräcknings-manskap. Ligger den nu i krigstillstånd försatte fästningen i främsta linien, såsom fallet är med Carlskrona, Vaxholm och Marstrand, så är den tid inom hvilken alla dessa arbeten måste vara utförde, ganska kort, och nödvändigheten af öfvadt manskap så mycket mera trängande. Utom de egentliga fästningarne komma dessutom vid ett försvarskrig säkerligen starka fältbefästningar genast att anläggas på sådane ställen, som genom den sida, hvarifrån anfallet väntas, tydligen skola blifva af inflytande på fälttåget, såsom t. ex. vid öfvergången af Qvicksund, vid ingången till Stockholm, staden må vara befästad eller ej, å Carlskronas landsida, om ej de permanenta verken hunnit utföras, m. fl. andra. Till dessa arbeten komma troligen arbetare att blifva uppbådade af kringliggande traktens allmoge, och att beklaga är den ingeniör-officer, som utan hjelp af öfvade ingeniör-soldater, skall utföra arbetena.

Under fälttåget påfordras ingeniör-truppernes tjenst dagligen. Den kan afskiljas uti tvänne hufvuddelar, den ena tillhörande pontonierne, den andra omfattande pionier-, sappör- och minör-tjensten. De förras åliggande är

att betjena arméen med hastigt slagna broar, vanligen öfver mötande bredare vatten, och genom de på vagnar medförde, fullfärdige bromaterialierne äro pontoniererne i stånd att utföra detta, oberoende af tillgångar på byggnadsmaterialier å det anbefallda broslagnings-stället. De kunna således på, till minuten bestämd, tid hafva den äskade öfvergången färdig.

Detta är pontontrainens nytta och det som gör, att den numera ej kan undvaras vid någon europeisk armé. Men ingen här kan medföra i fält mera än ett visst begränsadt antal ponton-ekipager, och således kan endast undantagsvis en pontonbro få qvarligga öfver det vattendrag, der den blifvit utlagd vid första behofvet, äfven om öfvergången öfver samma vatten fortfarande måste bibehållas. Den uppbrytes vanligen efter en helt kort tid, för att forslas till nästa ställe, der dess tjenst erfordras, och till det förra vattendragets öfvergående måste en annan brygga anläggas, om behofvet så kräfver. Samma skäl, nemligen ponton-ekipagernes begränsade antal, gör ock att mången gång, då en talrik corps skall samtidigt öfvergå ett vatten, och ett större antal bryggor slås deröfver, utföres en del med stor hastighet medelst pontonerna, men de öfrige, med längre eller kortare tidsförlust med tillhjelp af sådane materialier, som på stället kunna anträffas Så t. ex. slogs, under 1849 års fälttåg i Ungern, af österrikarne 12 pontonbryggor, 11 bryggor af åtskillig krigsmateriel och 13 bryggor (hvaraf en 352 famnar lång) af nödfallsmateriel öfver floderne Donau, Vaag, Theiss, Gran, Raab, Marsch, Rabnitz och Csonto. Ungefär samma förhållande var det uti Italien 1848—1849 samt 1859. Öfverallt har pontonerna gjort de största tjenster, men öfver allt har derjemte erfordrats ett stort antal andra bryggor. Dessa, vanligen s. k. nödbryggor, hafva någon gång blifvit utförde af pontoniererne, men vanligen af de andra ingeniör-trupperne, af pioniererne. Dessa nödbryggors slående är ofta en utomordentlig svår sak, då tiden är kort och duglige materialier fela. I brist på båtar eller tillräckligt trävirke måste behofvet fyllas med snart sagdt hvad som helst, som faller under händerna, såsom fordon, tunnor, tågvirke, flätverk; med ett ord allt, som har styrka nog att bära en menniskas tyngd Men att af sådant lappgods sammansätta en fast brygga, dertill fordras, utom den nödiga handverksskickligheten, en god öfning. Här är således ett af de hufvudgöromål som i krig åligger pioniererne, och hvars beskaffenhet är sådan, att det ej kan utföras af hvad trupp som helst. Dessutom erfordras till sådana företag en mängd verktyg och instrumentalier, som medföras af pioniererne eller på deras transportvagnar, men som ej medfölja arméens öfrige trupper, och hvarförutan äfven den dugligaste handverkare intet kan uträtta.

Man må nu icke invända, att de svenska vattendragen i allmänhet, ej äro betydliga nog, att lägga några hinder mot truppers rörelse, ty så är ej förhållandet. Om här äfven ej möta oss sådane floder som Donau och Po, så finnes dock en stor rikedom, fullt så stor som i Tyskland och Italien, af vattendrag, djupa nog att de ej kunna öfvervadas; och äfven, då denna utväg kan begagnas, så förbjuder dock omtankan om soldatens helsa dess användande större delen af året vid andra än högst vigtiga tillfällen. Men utom sådana broslagningar förekomma ständigt i fält företag, hvilka erfordra ingeniör-truppernes biträde. Sådana äro först och främst egentliga fältbefästningars utstakande och utförande; vidare öppna byars, städers och enstaka byggnaders anordnande till kraftfullt försvar, vägars och förbindelsers öppnande eller förbättrande emellan positioners särskilda delar; anläggande af fältminor, förhuggningar, palissaderingar och varggropar m. fl. tillfälliga hinders ändamålsenliga beredande m. m. d. Åter vid anfall mot en, med sådane befästningar eller medelat anbragta hinder förstärkt fiendtlig position tillhör det ingeniör-officerare med ett detachement ingeniör-trupper att gå i spetsen för anfalls-kolonnerne, för att undanrödja hvad som deraf kan hindra egna truppers anmarsch. Dessutom förekomma en myckenhet lägerarbeten så snart trupperne någon längre eller kortare tid tillåtas ligga stilla, såsom uppförande af baracker och lägerhyddor af många slag, allt efter på orten tillgängliga materialier, fältbakugnar, brunnar, ordnande af sjukhus och förrådshus för intendentur och förvaltning m. m.

Slutligen kommer det egentliga fästningskriget med sina vidlyftiga sapp- och min-arbeten, till hvilka ingeniör-trupper äro lika behöflige för de försvarande som för de anfallande. Att vid alla dessa, under ett aktivt fälttåg dagligen och stundligen förekommande behof ersätta ingeniör-trupperne med, vare sig vanlige soldater, eller med för tillfället samlade civile arbetare, skulle ej leda till något fullgodt resultat. Mot vanlige soldaters användande talar deras obekantskap med en stor del af de förekommande arbetena; deras mindre färdighet och vana och, i följd deraf, större långsamhet vid andras utförande, särdeles under sådana försvårande omständigheter, som i krig ofta förekomma; olägenheten att nödgas rycka dem ur linien och från deras egentliga mål, striden, vid tillfällen då arbeten måste utföras i fiendens åsyn; omöjligheten att medföra nödiga verktyg för hvarje trupp, som skulle kunna komma i behof att användas till sådane arbeten; samt slutligen den obekantskap som skulle finnas emellan det ledande ingeniörbefälet och truppen, hvarigenom hvarje arbete i hög grad försvårades. Mot för tillfället, eller vid krigets utbrott, samlade civile arbetare talar nödvändigheten, att ingeniör-trupperne äro fullt bildade soldater, alldenstund de ofta såsom sådane måste uppträda. Och det passiva kalla mod, som erfordras för att, sjelf utsatt för fiendens angrepp, lugnt utföra ett grannlaga arbete, såsom en broslagning eller en graföfvergångs beredande, förutsätter vida högre pligtkänsla och disciplin, än att med bajonetten kasta sig emot de anfallande; och denna starka pligtkänsla är ej att påräkna hos andra än dem, som längre tid tillhört krigareyrket och gjort sig förtrogne med de uppoffringar, det ålägger. Det är derföre äfven allmänt erkändt, att särskilda ingeniör-trupper ej vid en nutidens krigshär kunna undvaras, och sådane saknas ej heller vid någon europeisk krigshär i våra dagar, utom vid den svenska, — ty det enda kompani, som 1855 uppsattes, fyller, såsom det längre ned skall visas, på intet sätt denna brist.

Men utom de skäl, som hittills blifvit anförda såsom stöd för nödvändigheten af ingeniör-truppers uppsättande till lämpligt antal, finnes ännu ett af tillräcklig vigt, för att ej få förbises. Ingeniör-officerarne i Sverige genomgå visserligen dels (de som varit kadetter) vid Carlberg, dels sedermera vid Marieberg flera praktiska öfningar uti fältarbeten, och äfven sedermera är deras hufvudsakliga sysselsättning att leda arbeten vid de permanenta fästningsbyggnaderna. Men, det oaktadt, hafva de ej det tillfälle de behöfva, att förvärfva praktisk vana uti fältingeniörens mångfaldiga åligganden, och det förnämligast genom brist på egna trupper. Först, då sådane finnas, kunna de blifva verklige fältingeniörer med den vana och erfarenhet, hvarförutan deras första uppträdande, då det på allvar gäller, alltid måste bära prägeln af osäkerhet eller öfverdåd. Hurudant förhållandet under förflutna tider varit med ingeniör-trupper i Sverige och den erfarenhet, vi deraf kunna hemta, synes af chefens för ingeniör-corpsen promemoria till chefen för landförsvars-departementet år 1857. Han säger deruti:

»För 100 år tillbaka, då ännu, med undantag af de franska och österrikiska, Europas öfriga arméer antin»gen alldeles saknade eller högst ofullständigt voro försedde med ingeniör-trupper, var man likväl i Sverige, med »den från de krigiska tiderna behållna erfarenheten, betänkt på dylikas anskaffande. Så uppsattes år 1778, se»dan det sista kriget med Preussen ytterligare påmint om behofvet deraf, genom furst Hessensteins försorg 200 »man pionierer i Pommern, hvilken trupp bibehölls tills den, med Pommerns intagande af fransmännen, upplöstes »och gick förlorad. De få spridda öfverlefvorna deraf begagnades dock vid befästandet af Stralsund 1813, hvar»vid deras öfning och vana vid fältarbeten kom vårt, dervid okunniga, både befäl och manskap väl till nytta. »Likaså uppsattes 1794 en annan ingeniör-trupp i Finland under namn af valldrängar, 400 man stark; men al»drig rätt duglig, i följd af illa beräknad sammansättning, indrogs den efter 3:ne års förlopp, utan att af en bät»tre organiserad ersättas. Då kriget utbröt år 1812, bemärktes bristen på ingeniör-trupper och tillhörande ma»teriel. Anskaffande deraf anbefalltes, och penningar brusto ej heller, men det visade sig då, hvad alla tider gif»vit vid handen, att, sedan krigsrörelserna börjat, saknas tid och tillfälle att gifva sådana slags trupper den bild»ning och öfning, som erfordras, om de skola blifva dugliga och användbara. Också egde de, till sappör- och »pontonier-tjenst anvisade kompanier, under otillräckligt och om deras tjenstgöring alldeles okunnigt befäl, endast »ett obehörigt namn af dylika trupper; och de för arméen i Tyskland, af raskt och dugligt sjöfolk uppsatta 2:ne »pontonier-kompanier utan militärisk bildning, utan öfning och materiel, ty den anskaffade materielen stannade i »Stralsund, såsom icke nog rörlig för de hastiga marscherna, voro alldeles icke i skick att fullgöra hvad man af »detta vapenslag har rätt att fordra. Också fordrades det icke obetydliga ansträngningar och tidsförlust för att »under slaget vid Leipzig skaffa svenska hären öfver den obetydliga Parthabäcken på den punkt, öfvergången var »anbefalld.

»Ehuru kriget i Tyskland 1813 och 1814 fördes i ett för marscher och rörelser särdeles gynnsamt land »och på ett för svenska hären, så till sägandes, beqvämt sätt, måste likafullt svenska arméen vid alla tillfällen »der dugliga ingeniör-trupper voro af nöden låna sådana från de förbundne härarne. Sålunda skickades den till »biträde, vid öfvergången af Elben och Mulda, från preussiska arméen löjtnant Wegener med en afdelning pon»tonierer och pionierer, af hvilka 12 qvarlemnades, för att begagnas vid broskansarnes fullbordande framför El»ben och Mulda.

»Dessa befästningar, uppförda under fiendens närvaro, hade i saknad af ingeniör-soldater och dugliga före»gångsmän för de dervid använda arbets-kommenderingar och från orten uppbådade arbetare, hvilka de fåtalige »ingeniör-officerarne utan allt slags biträde omöjligen kunde i arbets-detaljerna leda eller styra, blifvit så oskick»ligt uppkastade, att ett betydligt arbete och mycken möda fordrades för att i lugn, sedan arméen framryckt, »sätta dem i ordentligt och försvarbart skick. Fiendens påträngande förhindrade likväl verkställigheten deraf, hvar»före de ock måste öfverlemnas åt fransmännen i ett tillstånd, som hos de skicklige franske fältverksbyggarne, »hvilka icke kunde föreställa sig huru svenska ingeniör-officerare i fält sakna äfven de nödvändigaste medel att »fullgöra sina tjensteåligganden, säkerligen framkallat hårda omdömen om de senares bristande duglighet och för»måga. Efter slaget vid Leipzig och sachsiska härens öfvergång, anslogs ett sachsiskt sappör-kompani med be»fäl till bristens fyllande vid svenska hären, hvilket vid flera tillfällen lemnade godt biträde. Likväl, — af hvil»ken orsak är mig obekant —, ankom det till belägringen af Glückstadt beordrade detachement af detta kompani »för sent, att der till nytta begagnas. Den befälhafvande österrikiske ingeniör-officeren sökte under tiden ersätta »bristen genom hannoverska artilleri-konstaplar, men då detta icke slog ut tillfredsställande, kom denne, i krig och »belägringar utmärkte officer, som icke fattade möjligheten af att företaga anfallsarbeten mot en fästning utan in»geniör-trupper och dertill nödig materiel, i verklig förtviflan öfver en sådan, endast för svenske ingeniör-office»rare möjlig belägenhet, och afreste från alltsammans till högqvarteret, för att framställa tillståndet och de tryc»kande behofven. Fästningen föll utan deras fyllande, men orsaken dertill var den högste anförarens kloka till»ställningar, och icke anfallsarbetena, hvilka i deras ofullständiga skick ändock fordrade vida större ansträngningar »och tid än billigt var».

»Sådan undervisning lemnade fälttåget i Tyskland. För den svenska hären mot Norrige, som, sammandra»gen 1813 och 1814, hade tid att bereda sig på det slutliga infallet i detta land, var tiden äfven tillräcklig, att, »med hufvudsakligaste afseende på Svinesunds öfvergång, uppsätta en pionier-trupp, som icke allenast tillverkade »den dertill behöfliga brygg-utredning, utan äfven blef fullkomligt öfvad och för ändamålet bildad. Denna trupp »uppfyllde väl sin bestämmelse, till nytta för härens rörelser och till stort beröm för dess chef, hvars förtjenst »deraf ännu omtalas, d. v. s. att han hade tid nog, efter krigsförklaringens afgifvande att fullgöra allt hvad som

»i fred bör undangöras; och då dermed egentligen intet annat uträttades, än som af hvarje duglig pontonier-»officer med öfvad trupp såsom vanlig tjenst påräknas, så ådagalägger den uppmärksamhet, man dervid fästat, »alldrabäst huru lifligt behofvet och gagnet af en sådan trupp och materiel inom hären kändes och erkändes. »Denna trupp upplöstes och försvann vid fredens afslutande.»

Sådan är den erfarenhet vi hafva af våra senaste fälttåg och förhållandet har sedan dess ej mycket förändrats. Visserligen hafva Riksens Ständer, på Kongl. Maj:ts nådiga proposition, beviljat anslag till uppsättande och underhåll af två kompanier, och början är dermed gjord till fyllande af den stora luckan i Sveriges krigsväsende, men en början, som saknar fortsättning och sjelf är alltför ringa att utgöra ett helt, är af ringa värde. Redan vid första kompaniets uppsättande omfattade förslaget trenne kompanier, såsom varande det minsta, hvarmed något gagneligt kunde uträttas, och detta första kompani ansågs med rätta endast böra utgöra den första stammen och kärnan för de följande. Men, oaktadt 7 år sedan dess förflutit och nya propositioner af konungen blifvit till ständerne framställda, hafva de till de öfriga kompanierne erforderliga medel ej erhållits. Följden häraf är, att det nuvarande ensamma kompaniet, långt ifrån att i någon mån kunna, som sig bör, fylla behofvet af ingeniör-trupper, ej ens kunnat gifvas den fullständiga utbildning, man af sådan trupp eger rätt att vänta. Kompaniets styrka utgör 120 man; häraf äro för kronans räkning en tredjedel permitterade under 10 månader af året, och då från de öfrige afdrages den, vid en så liten styrka alltid högst betydliga, procent, som erfordras till dagliga vakter, ordonnanser och handräckningar, samt slutligen rekryter och sjuke, så är det lätt begripligt, att sällan, utom de egentliga tvenne exercismånaderne, några större öfningar kunnat vid truppen företagas. Men äfven om dessa hinder mot truppens fullständiga utbildning kunde undanrödjas, är dock påtagligt, att ett ensamt kompani aldrig kan komma att i fält göra några väsendtliga tjenster, sådana som af en armées ingeniör-trupp rättvisligen fordras. Kompaniets 120 man äro ej tillräcklige att sköta och betjena mera än ett enda fältbryggeekipage af den antagna brotrainen, hvarmed en brygga af högst 150 fots längd kan slås, stark nog att kunna begagnas af alla vapen. Otillräckligheten häraf är i ögonen fallande och har äfven vid de vanliga fältmanövrerne visat sig deruti, att för möjligheten af brotrainens begagnande särskilda, dertill lämpliga ställen måste väljas, på det att den måtte räcka från den ena stranden till den andra.

Vid ifrågavarande kompanis uppsättning var väl meningen att öfva truppen till både pontonierer och sappörer (då med denna benämning sammanfattas hvad som vid utländska arméer delas uti pionierer, sappörer och minörer). Det visade sig dock snart att oöfvervinnerliga svårigheter mötte mot en så mångsidig utbildning. Bland skälen härtill må isynnerhet nämnas den korta kapitulationstiden af 6 år och svårigheten att få några rekapitulanter. Rekrytbildningen tager särdeles lång tid, då rekryten först danas till soldat och derefter inöfvas till specialvapnet. Gemenligen erfordras ett års tid, innan rekryten ens känner benämningen på alla de till ponton-trainen med dess vagnar och anspann hörande persedlar Rekapitulanter erhållas sällan bland dem af manskapet som kunna något handverk eller under tjenstetiden fått inhemta något sådant och som i följd deraf vore önskvärdast att få behålla. De hafva nu mera lätt att hos enskilde mästare skaffa sig mera lönande anställningar. Den långa tvungna permitteringen af en tredjedel af manskapet är ock naturligtvis högst ofördelaktig för truppens mångsidiga utbildning.

Men äfven i andra länder har man kommit till samma erfarenhet om nödvändigheten att afskilja pontoniererne från de öfrige ingeniör-trupperne, och af dem bilda särskilda corpser; så höra de uti Frankrike, Belgien och Italien till artilleriet; i Österrike utgöra de en egen corps, och äfven i de öfrige staterne, der de tillhöra ingeniörcorpsen, äro de afskiljde från de andra ingeniör-trupperne. En sådan skillnad är ock betingad deraf, att man ej i krig kan använda samma trupp till allt och öfver allt. Pontoniererne måste naturligtvis med brotrainen vara tillhands, der denna erfordras, vanligen vid förtrupperne, och pioniererne deremot disponeras alltefter omständigheternes kraf till olika behof å skiljda ställen.

Då man således måste öfvergifva den första tanken, att af sappörerne bilda en i alla grenar af fältingeniöryrket fullt duglig trupp, utan måst inskränka sig till en hufvudgren deraf, så har man dertill, såsom den nödvändigaste, valt pontonväsendet, och uteslutande öfvat det nu befintliga kompaniet såsom pontonierer, hvarföre äfven deras benämning »sappörer» bör mot »pontonierer» utbytas. Af hvad här ofvan blifvit utveckladt synes dock, att *ett* kompani pontonierer är en alltför ringa styrka, att blifva af någon verklig nytta, äfvensom att, utom denna trupp, en särskild genietrupp bör uppsättas, och hvilken lämpligast torde böra få benämningen »*sappörer*», sedan den mer egentliga »*pionierer*» har råkat i missaktning genom dess användande på en strafftrupp.

Öfvergår man nu till bestämmande af dessa truppers nödvändiga styrka, så är dervid att taga i betraktande, dels till huru stor procent af den aktiva hären behofvet af ingeniör-trupper blifvit genom erfarenheten under lifligt utförda fälttåg bestämd uti länder, som mera än vi hafva haft tillfälle inhemta sådan erfarenhet, dels sedermera att tillse i hvad mån vårt lands natur och våra lokala förhållanden kunna inverka på nämnda behof. I det förra hänseendet finna vi då af nedanstående, att ingeniör-trupperne vid de större arméerna utgöra ifrån 2,2 till 3,1 procent af hela aktiva arméen. Så har å fredsfot:

	Stående här.	Genitrupp.	Pontonierer.			Procent af hären.
Frankrike	360,000	7,467	1,351.	S:ma	8,818	2,4.
Österrike	370,540	6,936	3,666	»	10,596	2,9.
Preussen	180,000	—	—	»	5,750	3,1.
England	212,000	—	—	»	4,535	2,2.

Uti de med oss mera likställde staterne, såsom Sardinien före 1859, Belgien, Portugal, Nederländerna och Danmark vexlar ingeniör-truppernes styrka mellan 4 procent och 1,5 procent af hela stående hären, och uti de, i undantagsförhållanden varande, mindre tyska staterne utgöra de i medeltal 1,16 procent af samma styrka. Härvid bör märkas att vid arméens försättande på krigsfot uti de länder, som ega ett beväringssystem, ökas äfven ingeniör-trupperne genom anslaget manskap af den öfvade reserven, dock i något mindre förhållande än de andra vapnen, alldenstund den stående stammen vid specialvapnen alltid måste vara relativt större.

Vid de, tid efter annan, skeende förminskningar eller förstärkningar af den stående hären variera äfven genitrupperne, ehuru äfven då i mindre proportion än de andra.

Af dessa stater är det egentligen de sjelfständigt bestående, hvilkas bestämmelser kunna tjena oss till rättelse vid beräkning af svenska ingeniör-truppernes erforderliga styrka, alldenstund de tyska små staterne aldrig kunna tänkas uppträdande ensamme, utan vid ett krigs utbrott alltid hafva Österrikisk eller Preussisk hjelp att påräkna och således ej behöfva förlita sig på sina egna splittrade små kontingenter, hvilkas styrka också, i följd deraf, är af underordnad vigt. Men enligt dessa, mera sjelfständigt bestående, staters erfarenhet böra, efter hvad nyss är visadt, ingeniör-trupperne i medeltal utgöra $2^1/_4$ procent af den aktiva arméen. Om nu denna sednare i Sverige, enligt komiténs förslag kan antagas till omkring 60,000 man, så böra ingeniör-trupperne utgöra 1,350 man stam och öfvad beväring. Räknar man deremot endast den nu befintliga stående arméen, hvars styrka är 33,500 man, så skulle ingeniör-trupperne få en stående stam af 742 man. Men i båda beräkningarne tillkommer, att dessa trupper, like hvarje annan, måste ega en reserv, som under krig kan i mån af behof, förstärka den eller ersätta dess förluster.

I frågan åter om, i hvad mån vårt lands natur och våra öfriga lokala förhållanden kunnat inverka på behofvet af ingeniör-trupper, så bör man påminna sig, att vårt land hvarken är ett slättland, der stora öfverväldigande härmassor kunna samlade uppträda, men icke heller ett sådant alpland, som endast på några få ställen kan passeras med större truppstyrka. Det är till sin hufvudkarakter *småbrutet*. Öfverallt möta hinder af sjöar, vattendrag, kärr och skogar, men vanligen af beskaffenhet att de, lemnade i sitt naturliga tillstånd, lätt nog kunna öfvervinnas eller kringgås. Deremot kunna mycket ofta dessa naturliga hinder, genom en ringa hjelp af fältbefästningskonsten få en sådan vigt och betydenhet, att fienden endast med stora uppoffringar af tid och krafter kan öfvervinna dem. Uti ett så beskaffadt land hafva fältbefästningskonsten och ingeniör-trupperne det rikaste fältet för sitt användande; och långt ifrån, att Sveriges ytformation skulle minska behofvet af sådane trupper, hänvisar den tvertom på en ökad vigt af deras egande.

Det har flera gånger varit påstådt, och äfven af Rikets Ständers majoritet i deras afslag på Kongl. Maj:ts proposition om ingeniör-trupper vid sista riksdagen upprepadt, att den svenske indelde soldatens kända handverksskicklighet skulle minska behofvet af ingeniör-trupper hos oss. Denna ofta åberopade, och till en viss grad befintliga handverksskicklighet hos våra indelde soldater torde dock vid närmare granskning alldeles icke kunna i någon öfvervägande grad antagas.

Våra indelde soldater äro samtlige i regeln jordbrukare och de af dem, som öfva något handverk, sköta det vanligen såsom en bihandtering. Undantager man en och annan trakt, såsom Wermland och Ahle härad i Westergötland, der allmogen allmänt äro skicklige slöjdare, så träffas bland dem mera sällan verkligen gode handverkare, då anspråket på sådane går längre än till förfärdigandet af försvarliga bondarbeten, långsamt och mindre noggrannt utförde. Detta synes bäst vid de vanliga arbetskommenderingarne till fästningsbyggnaderne, hvartill dock, enligt generalordres, företrädesvis böra väljas timmermän, murare, smeder m. fl. handverkare. Merendels är dock bland dem endast en och annan tillräckligen kunnig i det angifna yrket, att kunna användas annorlunda än såsom handlangare. Jemför man härvid utländska beväringsarméer, uti hvilkas leder ingå ett stort antal unge män, som redan några år helt och hållet hängifvit sig till ett visst handverk, så är det påtagligt, att der skall vara, åtminstone lika lätt som hos oss, att finna sådane, som skulle kunna fylla behofvet af ingeniör-trupper. Det är ock intet tvifvel, att den franska arméens liniesoldater, genom sin naturliga rörlighet och fyndighet, äro bättre ingeniör-trupper än våre indelde soldater nu äro. Men långt ifrån att dermed låta sig nöja, har man öfverallt funnit nödigt samla de lämpliga elementerna uti särskilda corpser, för att gifva dem den behöfliga öfningen jemte vana vid befälet.

Sådana arbeten, som utomlands allmänt utföras i ingeniör-truppernes verkstäder, skulle man fåfängt bjuda till att hos oss åstadkomma med våra nuvarande indelde soldater, — man må nu välja huru mycket man vill. Då ändock den föreställning torde hos mången fortfara, att bristen på särskild, under freden bildad och öfvad, ingeniörtrupp skall vid krigets början beqvämt kunna fyllas genom regements-timmermännens sammandragande, kan här icke vara olämpligt att åter uppräkna de skäl, som tala mot denna nödfallsåtgärd. Dessa äro uti chefens för ingeniör-corpsen ofvan omnämnda P. M. sålunda uttalade:

»1. Att indelda infanteriet, som skall i sina leder intaga och krigsbilda beväringen, är redan dertill för »fåtaligt; alltså både illa beräknadt och farligt, att just vid krigets utbrott ytterligare nedsätta dess styrka genom »gamle och inöfvade soldaters borttagande ur infanteriet, för att af dem bilda ett annat slags trupp, för hvars »tjenstgöring de äro mer och mindre rekryter.

»2. Att timmermännen aldrig kunna erhålla tillräcklig undervisning och öfning, i följd hvaraf de, vid kri»gets början ännu sjelfve rekryter, saknande både begrepp och färdighet i det dem åligger, äro icke allenast för »egen del föga eller intet tjenstbare, utan äfven alldeles otjenlige till stam för den beväring, de borde bland sig

»upptaga och vid undervisningen föregå. Bristen på undervisning och duglighet har tvenne orsaker: först att tim-»mermännens sammandragande till öfningar under ingeniör-officerares ledning, i följd af regementenas spridda »lägen och stora afstånd samt deraf föranledd kostnad och andra olägenheter, svårligen lärer kunna påräknas alla »år, tvertom mycket sällan; deras bildning till ingeniör-soldater kommer således att hufvudsakligen öfverlemnas »åt deras eget befäl, som dertill icke egnat sig och för sjelfva saken icke hafva särdeles intresse, då det sjelf »icke får gagn och ära af den möda, det derpå nedlägger, utan måste betrakta desse soldater, hvilka det vid »krigets utbrott mister, såsom för sig och regementet främmande, — ett förhållande, som icke kan befrämja »hvarken undervisningen eller tillsynen —; sedan, att det är i allmänhet svårt och, i de flesta fall, omöjligt att »bibringa denna spridda och sällan sammankommande trupp erforderlig vana och färdighet att handtera, vårda »och föra den tjenstgöringen tillhörande materiel och utredning, hvilket likväl utgör ett hufvudsakligt villkor för »truppens tjenstbarhet.

»3. Att, då regementena icke få behålla sina timmermän under fälttågen, sådane soldater komma att der-»till företrädesvis utses, som regementena helst vilja skilja sig vid; och att följaktligen den sålunda uppsatta in-»geniör-truppen, som borde ega aktning och anseende, för att vid arbetena kunna ställas såsom passande föresyn »och ledare för andra trupper, blir ett föremål för missaktning inom hela arméen, som deri endast ser samlingen »af de soldater den ratat och utgallrat.»

»4. Att, om det äfven skulle lyckas förmå regementena att till timmermän utse fullkomligen dugligt folk, »hvilket emot deras eget intresse icke torde vara lätt, måste dock en, från alla landskap och regementen med »olika anda och vanor, under ett för och med dem obekant befäl, så sammankommen trupp, som derjemte är »medveten om sin mindre färdighet i det nya yrket, befinnas i rekryttillstånd och fordra en längre tid att erhålla »den sammanhållighet och fasthet, som den såväl hade behöft ega genast, både för att fullgöra den mångsidiga »tjenst, den åligger, och för att deri kunna nöjaktigt föregå och bilda den beväring, som ovillkorligen måste anslås »till antalets fyllande äfven i detta truppslag, isynnerhet när en större del af svenska hären sättes på krigsfot; »ty om ock hvarje infanteribataljon afgifver till och med 8 timmermän, så lemna 41 bataljoner (och flera få väl »ej beräknas, emedan Jemtlands, Norr- och Westerbottens samt Wermlands fältjägare torde böra uteslutas, samt »de svaga Nerikes och Skånska regementena blott såsom enkla bataljoner upptagas) endast 328 man, hvilken styrka »icke är tillräcklig för krigsrörelserna i vidsträcktare och frånskiljda landskap, utan fordrar till handlangare, kuskar »och tross-soldater en tillökning af 50—100 procent.

»5. Då, på grund af ofvan anförda skäl, svårligen kan bestridas, att regementenas timmermän, äfven om »de äro duglige soldater vid arméens sättande på krigsfot, ändå icke blifva annat än mer eller mindre duglige »ingeniör-rekryter, hvilka för sin bestämmelse skola då först organiseras, och man, hågkommande de många om-»sorger, hvilka krigsutredningen af ett redan under freden fullständigt utbildadt vapen påkallar, betänker att, »jemte organisationen, sammanhållningen och utbildningen af denna ingeniör-trupp, materielen tillika skall utredas »i krigs- och marche-färdigt stånd samt införlifvas med den till det mesta, om icke helt och hållet derför främ-»mande truppen, så faller det sig temligen klart att, äfven med förutsatt särdeles förmåga hos befälet, någon »färdig och duglig ingeniör-trupp icke kan påräknas vid fälttågets början, samt att en efter omständigheterna mer »eller mindre lång tid derefter förlöper, innan af en sådan sammansättning pålitlige pionierer och pontonierer »kunna tillskapas, hvilket troligtvis icke heller under fälttåget medhinnes.

»Ehuru det således är ett stort misstag, att föreställa sig, att regementenas timmermäns sammandragande »skulle vid krigets utbrott kunna fylla bristen på fullständigt uppsatte ingeniörtrupper, är dock, med villkor att »timmermännen under fälttågen stanna qvar vid regementena, deras undervisning och handledning i fältarbeten till »stor nytta och bör uppdrifvas och utsträckas så vidt ske kan. Ty utom det gagn och biträde, de vid otaliga »tillfällen kunna lemna regementena sjelfva, när dessa äro i behof af ingeniör-soldatens arbetsfärdighet, bildas »de derigenom till duglige och skicklige föregångsmän för egne kamrater, när dessas handräckning vid stora ar-»beten tages i anspråk, der de blifva ypperliga biträden åt ingeniör-soldaterne, och förskaffa dessa ledighet att »med all kraft bedrifva de arbeten, som erfordra egentlig handverksfärdighet och större öfning.»

Ännu ett skäl som talar för, att de svenska ingeniör-trupperne ej böra antagas alltför fåtalige, är, att den fiende, vi vid ett krigs utbrott få se mot oss uppträda, säkerligen är oss öfverlägsen ej blott till truppernes antal utan ock till deras verkliga krigsöfning.

Men under sådana förhållanden erbjuder åter fältbefästningskonsten ett stöd, som en klok anförare väl vet att uppskatta och begagna. Hvarken af vårt lands natur eller af våra öfriga förhållanden kunna således några slutsatser dragas, som föranleda minskning i behofvet af ingeniörtrupper.

Vid pontoniererne är dessutom en styrka af 360 man särskildt deraf betingad, att bataljonen sålunda skulle blifva i stånd att i fredstid betjena trenne bro-ekipager och dermed äfven den nu ofullständiga öfningen ernås, men i krigstid, med tillägg af 240 man beväring, 5 krigsbrygge-ekipager, hvilket ock är det minsta hvarmed svenska arméen kan vara hulpen. Äfven vid sappörbataljonen är 360 man på fredsfot det minsta antagliga, hvaraf något helt kan åstadkommas. Att ej för små trupper af specialvapnen kunna rätt öfvas, är så erkändt, att i Tyskland årligen flere af de mindre staterne sammandraga sina ingeniör-trupper till gemensamma öfningar, för att sålunda uppbringa dem till det för öfningarnes utförande behöfliga antalet.

Ingeniör-trupperne i Sverige böra således bestämmas till 720 man stam, fördelad uti en pontonier- och en sappör-bataljon, hvardera af tre kompanier å 120 man på fredsfot. Till hvarje kompani bör

anslås 80 man beväring, som öfvas vid kompaniet, och hvarigenom hvardera bataljonens styrka uppginge till 600 man vid krigstillfälle.

Ingeniör-truppernes uppsättning sker obestridligen enklast genom värfning, om ock de för värfvad trupp gemensamma olägenheter ej här kunna undvikas. Truppens öfning och utbildning möter då inga svårigheter.

Visserligen skulle äfven indeld trupp kunna bildas till god ingeniör-trupp, men flerfaldiga svårigheter, liggande i denna trupps natur af indeld, och att icke så lång tid, som erfordrades, kunna utan stora uppoffringar dragas från orten, uppresa sig häremot, så att man nödgas såsom förmånligast föreslå truppens fortfarande uppsättning af värfvadt manskap.

Sedan sålunda, på de grunder här ofvan blifvit framställda, kommitterade kommit till det resultat, att svenska arméens ingeniör-trupper böra utgöra 720 man stam, fördelade uti en bataljon pontonierer och en bataljon sappörer, hvardera bestående af trenne kompanier å 120 man, har den frågan framställt sig, om ej någon redan befintlig trupp skulle kunna förändras till ingeniör-trupp, för att sålunda, antingen helt och hållet eller till någon del göra uppsättandet af nya trupper öfverflödigt. Wermlands fältjägare-regemente har i detta hänseende ansetts såsom det mest passande, för den händelse Kongl. Maj:t skulle kunna finna lämpligt på sådant sätt förändra dess bestämmelse.

Regementet är genom sin organisation uti en undantagsställning, som gör att det lättare än något annat kan utbytas, för att till ifrågavarande ändamål användas, och det är derjemte värfvadt, hvilket tvifvelsutan äfven är det för ingeniör-trupper i vårt land lämpligaste. Deremot är Wermlands fältjägares nuvarande organisation ej passande för ingeniör-trupper.

Regementet består visserligen af 600 man, eller just den nummerstyrka som erfordras för att tillsammans med det nuvarande sappörkompaniet uppbringa ingeniör-trupperne till den ofvan antagna styrka af 720 man. Men detta manskap är, efter genomgånget rekrytmöte, gemenligen endast sammandraget till 10 dagars öfningar om året och hela den öfriga tiden permitteradt; och på dessa korta öfningstider beror till en hufvudsaklig del möjligheten af regementets bibehållande med dess nuvarande organisation. Flertalet af manskapet utgöres nemligen af lagstadde drängar, anvärfvade inom Wermland och närgränsande landskaper, och såväl de, som deras husbönder, hafva ingått sina ömsesidiga förbindelser, under antagande att den hittills vanliga lindriga tjenstgöringen skulle alltjemt fortfara. Om derföre Kongl. Maj:t begagnande sin laga rätt, utsträckte de årliga öfningarne till tvenne månader om året, så skulle otvifvelaktigt rekryteringen bli betydligen försvårad, om ej rent af omöjlig. Men äfven med en sådan tvenne månaders öfningstid blefve ej möjligt att af truppen bilda fullgoda ingeniörsoldater, då de samtlige hela den öfriga delen af året äro permitterade och sålunda helt och hållet undandragne befälets inflytande och tillsyn. Icke heller är Wermland någon lämplig ort för förläggning af ingeniör-trupperne och särskildt för de angelägnaste af dem, pontoniererne, då dessa trupper alltid böra vara nära till hands, äfven för att kunna så ofta som möjligt deltaga uti de större öfningslägren. Det blifver sålunda nödvändigt att gifva truppen en annan, för dess nya bestämmelse afpassad organisation, hvaraf åter följer, att vid öfverflyttande af det nuvarande anslaget för Wermlands fältjägare till Kongl. ingeniör-corpsens stat, en ny fördelning deraf måste göras, och de uppkommande bristerna fyllas med nya anslag.

Kostnaderna för Wermlands fältjägare-regemente hafva, enligt kongl. krigskollegii räkenskaper, under de senare åren utgjort i medeltal 95,000 Rdr Rmt om året, hvilket således skulle utgöra den disponibla summan. Någon fullständig stat för ingeniör-trupperne och derå grundad beräkning af deras blifvande kostnad i sin helhet hafva kommitterade ej ansett sig böra nu uppgöra, särskildt med afseende på aflöningarne, hvilka antagits böra behandlas i ett sammanhang för hela den värfvade arméen. Men som kommitterade derjemte äro af den åsigt, att den angelägna frågan om ingeniör-truppers uppsättande ej af denna orsak bör uppskjutas, så mycket mer som öfvergången från ett truppslag till ett annat ej på en gång kan verkställas, utan erfordra flera år, hafva de ej tvekat, att redan nu framlägga detta betänkande, och föreslå den nu ifrågavarande förändringen af Wermlands fältjägare till ingeniör-trupper, förbehållande sig att få åter upptaga frågan, angående aflöningarne, då det hela den värfvade arméen omfattande betänkandet framdeles afgifves.

För att emellertid gifva en någorlunda ledning för bedömandet af huru långt ofvannämnda, för Wermlands fältjägare nu årligen utgående kostnad räcker till det nya behofvet, äro uti bilagde tabell utförde samtliga kostnaderna för det nuvarande sappör-kompaniet. Häraf synes att statsverkets årliga utgifter för detta kompani utgöra:

till befälets och underbefälets aflöning	10,116: 25.	
» stabens dito	1,580: —	
» manskapets aflöning och underhåll	24,117: 34.	35,813: 59.
samt till kasernering	3,628: —	
och till hästar för öfningarne	4,682: 86.	8,310: 86.
	Summa Rdr Rmt	44,124: 45.

Efter denna beräkning skulle sålunda den nu utgående kostnaden för Wermlands fältjägare vara tillräcklig att medgifva det nuvarande sappör-kompaniets förändring till en pontonier-bataljon af trenne kompanier, äfven med tillägg af den vid en sådan förändring nödvändiga staben samt de mindre förändringar uti kompaniernes stat, som enligt chefens för ingeniör-corpsens underdåniga skrifvelse af den 9 Augusti 1859 dervid erfordrades, men hvilkas närmare pröfning kommitterade, af ofvan anförda skäl, ej anse sig nu böra företaga.

I afseende på öfvergången från Wermlands fältjägares nuvarande organisation till den, som Kongl. Maj:t kan komma att för ingeniör-trupperne bestämma, finnas tvenne vägar att välja. Den ena vore, att genast förändra fältjägarne till ingeniör-trupper. De årliga öfningarne skulle då utsträckas till de tvenne månader, hvarunder passevolantörerne äro lagligen förpligtigade att hålla manskapet samlade, och soldaterne derunder öfvas af ingeniör-befäl. Åtskilliga svårigheter skulle dock härvid uppstå, oafsedt den missbelåtenhet, som skulle uppkomma bland såväl manskap och passevolantörer som bland ortens innevånare. Att på en gång mottaga och öfva 600 man rekryter, ty i förhållande till sitt nya yrke voro de det samtelige, utan att ega någon stam, blefve en svår sak och hvartill ingeniör-corpsen saknar tillräckligt befäl. Redan följande året vore en sjettedel, och sedan årligen samma antal, borta, redan innan de hunnit erhålla någon bildning för ingeniör-yrket. Men om det sålunda vore svårt gifva dem någon öfning såsom sappörer, så blefve det än svårare, och nära omöjligt, såsom pontonierer, hvilket dock är det slags ingeniör-trupper, hvaraf behofvet är mest kännbart. Truppens årliga dragande till Stockholm, eller det der förlagda kompaniets och materielens förflyttande till Wermland, möta båda delarne lika stora svårigheter. Icke heller skulle den angelägna närmare personliga bekantskapen emellan truppen och det ledande ingeniör-befälet kunna i önskvärd mån ernås, då de under hela tiden emellan öfningarne aldrig sågo hvarandra, och manskapet, i afseende på sin ekonomi och administration, hade ett annat befäl att hålla sig till. Följden blefve således endast, att under öfvergångstiden Kongl. Maj:t finge en sämre infanteri-trupp, utan att få en duglig ingeniör-trupp.

Det synes således vara vida lämpligare, att göra öfvergången endast i mån af manskapets och befälets afgång vid Wermlands fältjägare. Disponerades dervid tillgångarne till pontonier-bataljonen, så tjenade det nu befintliga kompaniet till stam för de nya kompanierna, hvilka skulle uppsättas allt efter som medel från Wermlands fältjägare blefve tillgängliga, och hvarvid kostnaden för första uppsättningen af hvarje helt eller halft kompani alltid bestreds af första årets anslag till dess underhåll. Som vid Wermlands fältjägare manskapet i allmänhet kapitulerar på 6 år, så skulle efter en sådan tid hela den för truppen och dess öfningar nu utgående kostnad, utgörande 53,000 Rdr om året, vara disponibel. Denna summa, tillsammans med hvad, som genom tillfällig afgång bland befälet blefve tillgängligt, vore tillräcklig till uppsättning af $1^1/_2$ kompani pontonierer till befäl och manskap, hvarefter det återstående halfva kompaniet jemte de öfriga behofven finge fyllas i mån som det qvarstående befälet vid Wermlands fältjägare-regemente afginge.

För den händelse detta förslag skulle nu genast kunna på ofvannämnda sätt utföras, återstår sedan, att närmare bestämma beloppet af de kostnadssummor, som blifva erforderliga för att komplettera ingeniör-trupperne till det ofvannämnde minimi-antalet af 720 man, hvilket kommitterade dock af ofvannämnda skäl ej anse sig nu kunna göra.

I fråga om ingeniör-truppernes förläggningsort, så qvarstå för pontoniererne samma skäl, som föranledde det nuvarande kompaniets förläggning i Stockholm. För sappörerne torde deremot Carlsborgs fästning i många hänseenden vara lämpligaste stället, isynnerhet med afseende på det der befintliga kasernerings-utrymmet, den mindre underhållskostnaden för truppen och tillfället till god öfning uti flerfaldiga handverk.

TABELL,

utvisande statsverkets årliga kostnad för det nu befintliga sappörkompaniet med befäl och underbefäl.

	å Ingeniörcorpsens stat.		å Sappörkompaniets stat.		Tillsammans.		Summa.	
Aflöning och underhåll.								
Befäl och underbefäl:								
1 Kapten, första klass	3,000	—	1,200	—	4,200	—		
1 Löjtnant, första klass	1,200	—	547	50	1,747	50		
1 » andra klass	1,000	—	547	50	1,547	50		
1 Konduktör	800	—	273	75	1,073	75		
2 Under-konduktörer (med lön å 500 och arvode å 273: 75)	1,000	—	547	50	1,547	50	10,116	25
1 Bataljons-läkare	—	—	800	—	800	—		
1 Redogörare och Material-förvaltare	—	—	600	—	600	—		
För presterliga göromålens bestridande vid kompaniet	—	—	180	—	180	—	1,580	—
Manskap:								
Aflöning: 2 Distinktions-korpraler, arvode efter 138	—	—	276	—				
4 Korpraler, » » 90	—	—	360	—				
6 vice Korpraler » » 48	—	—	288	—				
18 Handverkare » » 30	—	—	540	—	1,464	—		
Underhåll: Penningar . . . Rdr 7,435: 40. Spanmål in natura 1,518,72 kubikfot . . . 3,037: 44.	—	—	10,472	84	10,472	84		
Rekryterings-penningar efter 7 Rdr 50 öre för man (120 man)	—	—	900	—	900	—		
Medikaments- » » 2 » 25 » » » (»)	—	—	270	—	270	—		
Kommunion- » » — » 25 » » » (»)	—	—	6	—	6	—		
Kokinrättningskostnad	—	—	500	—	500	—		
Beklädnad, i Krigs-Collegii Intendents-afdelnings stat	—	—	—	—	10,115	30		
Remtyg, utredning, musikens instrumenter och sjukvårdspersedlar, i Krigs-Collegii Intendents-afdelnings stat	—	—	—	—	388	70	24,117	34
Kaserneringskostnad.								
För servispersedlars underhåll, från inqvarteringsanslaget för Stockholms garnison	—	—	—	—	1,308	—		
För sappörkompaniets inqvartering, från samma anslag	—	—	—	—	720	—		
Till underhåll af kompaniets kasern-lägenheter och krigsbrygge-förrådets byggnader, utöfver tillgångarne af kompaniets inqvarteringsmedel	—	—	—	—	1,600	—	3,628	—
Till kompaniets öfningar.								
Lega för hästar (af Rikets Ständer anvisadt med halfva beloppet af det Kongl. Maj:t äskat, inbegripet i det allmänna anslaget för artilleriets hästar)	—	—	—	—	3,000	—		
Skoning och medikamentspenningar för hästar (af Rikets Ständer anvisadt med halfva beloppet af det Kongl. Maj:t äskat, inbegripet i det allmänna anslaget för artilleriets hästar)	—	—	—	—	64	06		
Furagering för hästar (af Rikets Ständer anvisadt med halfva beloppet af det Kongl. Maj:t äskat, inbegripet i det allmänna anslaget för artilleriets hästar)	—	—	—	—	1,618	80	4,682	86
Hela årliga, nu utgående kostnaden för Sappör-kompaniets aflöning, underhåll, inqvartering och hästar . . . Rdr Rmt							44,124	45

Bil. B.

Förslag till uppsättning af ett kompani pontonnierer, (utom de tvänne nu redan befintliga) af 120 man värfvad trupp, med nödigt bataljonsbefäl, samt uträkning å kostnaden härför.

1) *årlig kostnad:*

Staben.

1 Löjtnant af andra klass, Adjutant, lön å Ingeniör-corpsens föreslagna nya stat	1,000: —	
1 Under-konduktör af första klass, Bataljons-adjutant och Väbel, » »	600: —	
1 Hästläkare för pontonnier-bataljonen, arvode	200: —	1,800: —

Kompani-staten.

1 Kapten, första klass	3,000: —	
1 Löjtnant, första klass	1,200: —	
1 Löjtnant, andra klass	1,000: —	
1 Under-löjtnant	800: —	
1 Konduktör	900: —	
1 Under-konduktör, första klass	600: —	
2 » » andra klass efter 500: —	1,000: —	8,500: —

120 man korpraler och manskap.

2 Förste Korpraler arvode efter 120: —	240: —	
4 Korpraler » » 90: —	360: —	
6 Vice Korpraler » » 48: —	288: —	
18 Handverks-soldater » » 30: —	540: —	
Underhåll för 120 man, deraf 40 man permitterade 10 månader, efter 56 öre om dagen, tobaksskillingen inberäknad	17,696: —	
Rekryteringspenningar för 120 man efter 7: 50.	900: —	
Medikamentspenningar » » » » 2: 25.	270: —	
Kommunionpenningar » » » » — 05.	6: —	
Kokinrättningskostnad	500: —	
Beklädnadsunderhåll genom passevolans efter 84 Rdr 30 öre för man	10,116: —	
Utrednings- och remtygspersedlar d:o efter 2 Rdr 53 öre	303: 60.	
Sjukvårdspersedlar d:o	82: 10.	
Servis- och kasern-inventarier	1,200: —	
Beväpning	100: —	
Musikinstrumenters, underhåll genom passevolans	3: —	32,604: 70.
	Summa Rdr	42,904: 70.

Hästar till anspann.

18 st. hästar stallfodrade året om, utgörande 6,570 rationer efter 75 öre	4,927: 50.		
Remonteringskostnad efter 45 Rdr	810: —		
Skoning, medikamenter, stallinventarier, lysning i stallarne m. m. eft. 15 Rdr	270: —		
Lega för 300 hästar under 15 dagar efter 30 Rdr	9,000: —		
Furage, skoning och sjukvård af 300 hästar under 15 dagar samt stall-inventarier m. m. efter 1: 50 för dag	6,750: —		
Transport af efterblifne sjukvårdade hästar	40: —	21,797: 50.	
Härifrån bör afräknas det nuvarande anslaget till hästlega och furagering, enär alla erforderlige hästarne för hela pontonnier-bataljonen blifvit ofvan upptagne		9,364: 92.	12,432: 58.

För öfning och materiel.

Underhåll af 3 krigsbrygge-ekipager (utom nu befintlige 3:ne)	4,500: —	
Arfvode för undervisning i ridning och körning	400: —	
Öfrige behof i och för öfningarne	1,200: —	6,100: —
	Summa Rdr	61,437: 28.

2) *kostnad för en gång* (uppsättningskostnad):

Anskaffning af 3:ne krigsbrygge-ekipager med nödiga rid- och anspanns-persedlar efter 60,000 . . . . . Rdr 180,000: —

Öfrige utgifter anses kunna bestridas af första årens underhållsanslag.

Bil. C.

Förslag till uppsättning af en bataljon sappörer af 3 kompanier å 120 man, värfvad trupp, med nödigt befäl, jemte uträkning å kostnaden.

1) *årlig kostnad:*

Staben.

1 Major, Bataljons-chef, lön å Ingeniör-corpsens föreslagna nya stat . .	4,000: —	
1 Kapten, andra klass, Tyg-kapten, » »	2,000: —	
1 Löjtnant, andra klass, Adjutant, » »	1,000: —	
1 Kassör och Förråds-förvaltare, Uppbördsman, » »	1,200: —	
1 Underkonduktör af första klass, Bataljons-adjutant och Väbel, lön å Ingeniör-corpsens föreslagna nya stat	600: —	
1 Bataljons-predikant, arvode å Ingeniör-corpsens föreslagna nya stat .	450: —	
1 Förste Bataljons-läkare, lön å Fältläkare-corpsens stat	1,500: —	
1 Auditör, lön å Ingeniör-corpsens nya stat	1,000: —	10,250: —

Kompani-staten.

Befäl för *ett* Kompani:

1 Kapten, första klass, Kompani-chef	3,000: —	
1 Löjtnant, första klass	1,200: —	
1 Löjtnant, andra klass	1,000: —	
1 Underlöjtnant	800: —	
1 Konduktör	900: —	
1 Under-konduktör, första klass	600: —	
2 » » andra » . . . . . efter 500	1,000: —	
S:a för ett kompani	8,500: —	
Således för trenne kompanier		25,500: —

120 man korpraler och manskap.

2 Förste Korpraler . . . . . arvode efter 120 Rdr	240: —	
4 Korpraler . . . . . » » 90 »	360: —	
6 vice Korpraler . . . . . » » 48 »	288: —	
18 Handverks-soldater . . . . . » » 30 »	540: —	
Underhåll för 120 man, deraf 40 man permitterade 10 månader, efter 56 öre om dagen, tobaksskillingen inberäknad	17,696: —	
Rekryterings-penningar för 120 man . . . . . efter 7: 50.	900: —	
Medikaments-penningar för 120 man . . . . . » 2: 25.	270: —	
Kommunions-penningar för 120 man . . . . . » — 05.	6: —	
Kokinrättningskostnad	500: —	
Beklädnadsunderhåll genom passevolans	10,116: —	
Utrednings- och Remtygs-persedlar d:o	303: 60.	
Sjukvårds-persedlar d:o	82: 10.	
Servis- och kasern-inventarier	1,200: —	
Beväpning	100: —	
Musik-instrumenters underhåll genom passevolans	3: —	11,804: —
S:a för 1 kompani		32,604: 70.
Således för trenne kompanier eller 360 man		97,814: 10.
För materialier, underhåll af verkstäder och instrumentalier m. m. till öfningarne		3,000: —
	Summa Rdr	136,564: 10.

2) *kostnad för en gång* (uppsättningskostnad)

anses kunna bestridas af första årens underhållsanslag.

Bil. D.

Förslag till uppsättning af en sappör-bataljon om 360 man, fördelade i 3 kompanier å 120 man hvartdera, derutaf 312 man indeld trupp, genom förändring af Östgöta och Norra Tjust båtsmans-kompanier samt 48 man värfvade, jemte uträkning å kostnaden.

1) *årlig kostnad:*

Bataljons-staben.

1 Major, Bataljons-chef, lön å Ingeniör-corpsens nya stat		4,000: —	
1 Kapten af andra klass, Regements-qvartermästare, lön å Ingeniör-corpsens nya stat		2,000: —	
1 Löjtnant, andra klass, Adjutant, » » »		1,000: —	
1 Regements-skrifvare och Auditör » » »		1,200: —	
1 Förste Bataljons-läkare, lön å Fältläkare-corpsens stat		1,500: —	
1 Bataljons-predikant, arvode å Ingeniör-corpsens stat		450: —	
1 Under-konduktör af första klass, Bataljons-adjutant och Väbel		600: —	9,250: —

Kompani-staten.

3 Kaptener, första klass, Kompani-chefer	lön efter 3,000.	9,000: —	
3 Löjtnanter, första klass	» » 1,200.	3,600: —	
3 Löjtnanter, andra klass	» » 1,000.	3,000: —	
3 Under-löjtnanter	» » 800.	2,400: —	
3 Konduktörer eller Fanjunkare	» » 900.	2,700: —	
3 Under-konduktörer eller Sergenter, första klass	» » 600.	1,800: —	
6 Under-konduktörer eller Sergenter af andra klass	» » 500.	3,000: —	
6 Förste Korpraler	arvode efter 120.	720: —	
12 Korpraler	» » 90.	1,080: —	
18 vice Korpraler	» » 48.	864: —	
54 Handverks-soldater	» » 30.	1,620: —	29,784: —

Mötes-kostnader för det indelda manskapet.

Aflöning och underhåll vid 42 dagars rekrytmöte och korpralskola samt 42 dagars regementsmöte, (eller öfverhufvud $1\frac{1}{2}$ månaders vapenöfning om året för hvarje man) efter 15 Rdr 74 öre i månaden		7,366: 32.	
Aflöning för befälet under rekrytmötet		325: 50.	
Marsch-kostnad för det indelda manskapet under 4 dagar fram och tillbaka mellan rotarne och Carlsborg:			
Underhåll, 2,496 portioner efter 60 öre, tobaksskillingen inberäknad	1,497: 60,		
samt transport medelst ångbåt till och från Carlsborg för befäl och manskap	1,275: —	2,772: 60.	
Beklädnad för 312 man indeld trupp efter 24 Rdr 6 öre eller 50 procent mer än vid indelda arméen med anledning af motsvarande längre mötestid om året	7,506: 72.		
Remtygs- och utrednings-persedlar för 312 man indeld trupp efter 3 Rdr 87 öre eller 50 procent mer än vid indelda arméen	1,207: 44.		
Beväpning	235: —		
Tältlagstross under mötena	500: —	9,449: 16.	19,913: 58.
Underhåll, beklädnad, utredning och rekrytering m. m. för 48 man värfvadt manskap, efter samma beräkning som å bilagan B. för ett värfvadt kompani om 120 man			12,686: 68.
Öfningsmedel			3,000: —
		Summa Rdr	74,634: 26.

För jemförelse med nästföregående alternativa kostnadsberäkning (bil. C.) upptages här tillika årliga roteringsvärdet, efter markegång, för ofvanomförmälda 312 båtsmansrotar, utgörande, efter afdrag af rotarnes, till upphörande vid förändringen antagna, beklädnadsbidrag, fördeladt för år, omkring 84 Rdr för hvarje rote och således tillhopa . . . . . Rdr 26,208: —
hvarigenom hela kostnaden för år blifver, enligt detta förslag, Rdr 100,843: 26 öre.

2) *kostnad för en gång,*

i de hänseenden sådan här ifrågakommer, kan bestridas af första årens underhållsmedel.

Bil. E.

Förslag till erforderlige rid- och anspännings-hästar för Ingeniör-trupperna vid deras mobilisering.

Pontonnier-bataljonen.			Befälshästar.	Rid- och Draghästar.	Summa.
För ett krigsbrygge-ekipage:	15 Pontontonvagnar à 6 hästar,	90.			
	1 Fältsmedja	2.			
	1 Materialvagn	2.			
	1 Proviantvagn	2.			
	1 Ambulansvagn	3.			
	6 Furagevagnar à 2 hästar	12.			
	1 Signalblåsare	1.			
	Reservhästar	14.			
För sex krigsbrygge-ekipager	hvardera à	126.		756.	
Befälshästar för 6 ekipager	hvardera à	6.	36.		
Stabshästar för bataljon:	Bataljons-chef		2.		
	Adjutant		1.		
	Bataljons-adjutant		1.		
	» läkare		1		
	Veterinär		1.		
	Tygkapten		1.		
	Reserv (rides af hästhållare)		1.		
	Stabsvagnen		—	3.	
	Ammunitionsvagn		—	2.	
	Furagevagn		—	2	
			44.	763.	807.

Sappör-bataljonen			
Till Ingeniör-fält-trainen		50.	
Bataljons-trossen, lika som till en vanlig infanteri-bataljon		25.	
Befälets ridhästar	15.	75.	90.
		Summa	897.

7. GENERALSTABEN OCH GENERALITETET.

Generalstaben.

Sverge eger väl för det närvarande en generalstab, bestående af en samling officerare från olika corpser, dels tjenstgörande i landförsvars-departementets kommando-expedition och vid generalbefälen, dels utan all stabs-anställning, men icke varande någon corps, ej egande någon organisation, bestämda åligganden eller tjensteförhållanden, och utan någon annan gemensamhet än uniformen. Flera göromål, som borde tillhöra en generalstab, äro icke åt densamma anvisade. Topografiska corpsen, i krig med generalstaben införlifvad, har under fred med densamma intet annat samband, än ett gemensamt öfverbefäl, hvarigenom dess officerare icke kunna bereda sig till stabsgöromålen i fält.

Afhjelpandet af dessa brister är en väsendtlig angelägenhet.

Ehuru generalstaben numera i alla land är en corps med egen chef, är dock dess organisation olika. Den är antingen en fristående corps, med egen lönestat och egna officerare med befordringsrätt sig emellan, eller ock en corps, sammandragen af officerare från arméens regementen, der de ega lön och befordringsrätt. Båda dessa organisationer hafva fördelar och olägenheter.

En fristående generalstab minskar icke det redan nog fåtaliga befälet vid regementena, medgifver officerarne att mera odeladt egna sig åt tjensten i staben, hvilket för vissa af dess göromål är en fördel och bibehåller bättre sambandet mellan dess medlemmar. Deremot afsöndras härigenom generalstaben från arméen. Befordran blir inom en sådan afskild corps långsam och om detta skulle hjelpas genom förflyttning till regementena, är osäkert i hvad mån stabsskicklighet kunde ersätta ovanan vid regements-tjensten.

Genom en generalstab af officerare från regementena lemnas dem tillfälle att genom tidtals tjenstgöring vid den trupp de tillhöra bibehålla praktisk duglighet; sambandet mellan arméen och staben blir fastare; den förres stundom anmärkta obenägenhet mot den senare motverkas; mera militärisk anda underhålles hos staben; mera omsättning uppkommer inom densamma, och stabs-officerarnes befordran på regementena erkännes af dessa såsom rättvisare, då de vant sig vid att i den befordrade se en kamrat, än om befordran skett genom förflyttning, i synnerhet från en corps utan trupp. Dessa fördelar äro stora. Enda olägenheten är att befälet vid regementena minskas, hvilket alltid, men mest under krig är menligt.

Med afsigt att förena fördelarne af båda dessa organisationer, men undvika olägenheten att minska befälets vid regementena i alla fall nog knappa antal, har landförsvarskomitén, som för öfrigt i hufvudsak delar de af den år 1856 för generalstabens organisation förordnade komité uttalade åsigter, trott detta syfte bäst vinnas derigenom

att särskild lönestat för generalstaben upprättas;

att generalstabs-officer, som innehar kaptens eller lägre grad, qvarstår såsom lönlös med tur och befordringsrätt i något af arméens regementen eller corpser; utnämnd till regements-officersgrad, blir hans qvarstående beroende af ansökan och Kongl. Maj:ts nådiga pröfning särskildt för hvarje gång;

att, då officer utnämnes till generalstabs-officer, han uppföres på generalstabens stat, och den lön, han vid regementet innehade, tillsättes i vanlig ordning; samt

att desse stabs-officerares tjenstgöring på regementena skall vara en bestämd, på vissa tider återkommande skyldighet.

Häraf följer, att, då en stabs-officer utnämnes till lön på stat vid ett regemente eller corps, upphör han att tillhöra staben.

I alla stater är landets topografiska affattning anförtrodd åt generalstaben. Skälet härtill är att det ursprungliga ändamålet med denna affattning var militäriskt, och arbetena intogo således ett värdigt rum bland göromålen för den corps, som skulle bereda kännedom om landets beskaffenhet. Uppdraget har fortfarit att vara militäriskt, sedan ändamålet långt för detta vidgats till statistiskt, statsekonomiskt och geografiskt samt alltmera antagit vetenskaplig form och riktning. Den nämnda topografiska affattningen sker också med stor fördel och med minsta kostnad af officerare, är för dem under fred en lämplig och äfven militäriskt bildande sysselsättning, genom det ortsinne och den förmåga att militäriskt bedöma en trakt, hvartill den uppöfvar, och hvilka egenskaper, synnerligast för generalstabs-officeren, äro angelägna. Äfven då dessa arbeten till någon eller ock betydlig del utföras af arméens officerare, fordra de en ledning, i åtskilliga delar vetenskaplig, genom en dertill danad militärcorps. Men då en sådan corps ensamt häråt egnar sig, kan arméen i krig, då befälsbehofvet är stort, icke draga den nytta af dess officerare, som om desse under fred, genom beröring med arméen och med generalstaben vunnit militärisk utbildning och användbarhet. Då svenska topografiska corpsen för 60 år sedan inrättades, föreskref Kongl. Maj:ts nådiga bref härom den 4 April 1805, att »corpsen skulle under krig vara med generalstaben införlifvad», och vigtiga stabsbefattningar uppdrogos också åt dess officerare genom 1806 års föreskrift för generalstabens tjenstgöring i fält. Nyuppsatt med skicklige officerare från arméen, begagnades corpsen under 1808 års krig med den fördel till stabsgöromål, att konungen genom nådigt bref till chefen deröfver förklarade sitt välbehag, och under 1813 och 14 års fälttåg i Tyskland och Norge likaledes till befälhafvarnes belåtenhet. Men under de många påföljande fredsåren har corpsen bibehållits i sitt inom sig sjelf slutna läge, hvilket naturligtvis icke kan väl bereda till de befattningar, kriget af densamma fordrar. För 35 år sedan förenades corpsen visserligen äfven under fred med generalstaben, dock endast till namnet, emedan den ställdes under chefens för generalstaben (departements-chefens) öfverbefäl, men utan någon beröring med generalstaben och utan någon annan med arméen än den, att sedan hela dess underlöjtnants- och halfva dess löjtnants-grad blifvit indragen, skulle anställning vid corpsen endast ske genom officerare från arméen. Den i sammanhang med denna förändring utfärdade 1834 års instruktion för corpsen förnyar på det utförligaste sätt föreskrifterna om »corpsens införlifning i fält med generalstaben» genom uppräknandet af alla dess då åliggande vigtiga sysslor, utan att likväl något tillfälle bereddes, att under fred till dem bilda, och corpsen har fortfarit i samma afskilda läge som förr.

Då detta icke kan vara nyttigt och icke förenligt med nyssnämnda, ännu gällande författningar, samt på öfriga här anförda skäl, och i öfverensstämmelse med generalstabs-komitén, föreslå kommitterade:

topografiska corpsens fullständiga förening med generalstaben.

Ehuru kommitterade för sin del anse den af ålder vissa regementen och corpser tilldelade s. k. rang, eller befälsrätt öfver officerare af samma grad vid andra regementen, sakna alla militäriska skäl och vara förenad med verkliga olägenheter, emedan en ganska användbar ung officer ofta kommer att icke användas, emedan han skulle taga befäl öfver äldre; likväl och så länge en sådan befälsrätt finnes, och ifall den anses böra fortfara, talar naturligtvis allt för att den äfven bör egas af generalstabs-officerare; och kommitterade föreslå då:

att generalstaben och dess officerare komma att erhålla samma ställning till öfriga regementen och corpser som nuvarande topografiska corpsen och dess officerare.

Kommitterade hafva, af samma skäl som ofvan åberopade generalstabs-komité, ansett att generalstaben bör hafva sin egen chef. Efter den nu föreslagna organisationen skulle generalstaben erhålla en vidsträckt verksamhet med mångartade tjensteåligganden och arbeten, med förvaltning och redovisning, der chefsbefattningen vore alldeles oförenlig med landför-

svarsdepartements-chefens embete. Äfven något annat dennes öfverbefäl, än det han nu har öfver hela arméen, synes ej vara behöfligt. En corps lyftes mera i anseende och sjelfbemödanden under egen chef, än om befattningen genom ett öfverbefäl delas, då äfven ansvaret delas och befälets kraft försvagas. I synnerhet då en corps skall nyskapas är befäls-enheten angelägen. Alla lands generalstaber, äfven vårt broderlands, hafva egen fristående chef. Liksom i andra land bör han ock tillhöra generalitetet. Han gjorde det i Sverge redan vid den generalstab, som Gustaf den andre Adolf inrättade. Äfven i spetsen för Norges nya generalstab står en chef af generalsgrad.

Kommitterade föreslå således:

att generalstaben får egen chef tillhörande generalitetet.

Generalstaben bör fortfarande upptaga löjtnanter. Vore kaptensgraden den lägsta i staben, skulle antingen, då en officer anställdes i staben, han på samma gång befordras en grad, hvilken dubbla och samtidiga fördel icke alltid vore rättvis; eller också, om han ej befordrades, ett skickligt generalstabs-ämne till men för staben få vänta på inträde. Särskildt är det för de topografiska arbetena nyttigt att dervid använde officerare få i en lägre grad inhemta nödig skicklighet i yrkets alla mindre delar, innan de komma i en högre, der de skulle anse sig lyftade öfver skolan, möjligen för tidigt. Alla generalstaber hafva löjtnanter.

Generalstabens personal bör rättas efter det under fred till göromålen behöfliga antalet. Det har nämligen icke synts kommitterade riktigt att föreslå en större stabspersonal än den, som under fred har ändamålsenlig och full sysselsättning. Skulle vid krigs utbrott brist uppstå, får den fyllas med dem, som förut tillhört generalstaben eller fullgjort de för inträdet föreskrifna vilkor, men af brist på ledighet ej kunnat intagas.

Generalstabens tjenstebefattningar under fred och dervid behöflig personal äro, utom chefen, följande:

Vid *hufvudstationen*, med derunder lydande *topografiska, krigshistoriska* och *militärstatistiska* afdelningarne samt *krigsarkivet*	18
I *kommando-expeditionen*	5
Vid *general-befälen* och *kavalleri-inspektionen*	6
I *krigskollegium*	1
Som lärare vid *krigshögskolan*, adjutant hos chefen, till särskilda uppdrag disponible	4
	34.

Detta är 4 mer än 1856 års komité föreslog. Det ökade antalet har sin grund i den mycket större utsträckning de topografiska arbetena sedan den tiden erhållit. Det är i alla fall blott en mer, än nu finnas i generalstaben tjenstgörande, och med löner eller arvoden försedde, nämligen:

vid topografiska corpsen	11
i kommando-expeditionen	8
vid general-befälen och kavalleri-inspektionen	14
	33.

Kommitterade hafva likväl trott en annan fördelning af officerarne böra ske, än nu är händelsen, hvarigenom personal vinnes till de nya stabsgöromål som böra handläggas.

Kommitterade hafva äfven ansett lämpligt att åter upptaga de benämningar, hvilka fastställdes genom 1806 års generalstabs-organisation och föreslå derföre

att generalstabens regements-officerare benämnas *öfver-adjutanter*, kaptener och löjtnanter *stabs-adjutanter*,

hvarigenom också nödig öfverensstämmelse vinnes med 35 § i nu gällande regeringsform.

Generalstaben bör äfven ega *underofficerare*. Under fred kunna de, såsom erfarenheten vid topografiska corpsen, der sådane sedan 1858 varit anställde, visat, med fördel användas till ritning och fältmätning, sedan de förut blifvit vid corpsen omsorgsfullt dertill danade,

samt aflagt prof i geometrisk kunskap m. m. De kunna äfven användas såsom afvägare, höjdmätare, signalbyggare, till renskrifning i expeditioner, vid krigsarkivet och till biträden vid flera arbeten. I krig kunna de såsom guider biträda generalstabs-officerare, vara vägvisare under marscher, anställas vid fältarkivet, vid fält-telegraferna m. m. I danska och österrikiska generalstaberne finnas underofficerare. Kommitterade föreslå derföre:

att underofficerare med löner på stat anställas i generalstaben till ett antal af 12.

Civilstaten skulle, i likhet med hvad generalstabs-komitén föreslagit, bestå af: en *professor* hvilken, liksom nu anställd vid den topografiska afdelningen, leder de geodetiska arbetena och undervisar i dem; en *fältsekreterare,* som är räkenskapsförare och redogörare, så väl för aflönings- som arbetsanslaget; tre *vaktmästare,* af hvilka 2 vid hufvudstationen (liksom nu vid topografiska corpsen) och 1 vid kommando-expeditionen.

I följd häraf föreslå kommitterade:

att generalstaben skulle bestå af följande personal:

Militär-stat.	*Civil-stat.*
1 chef.	1 professor.
12 öfveradjutanter.	1 fältsekreterare.
22 stabsadjutanter.	3 vaktmästare.
12 underofficerare.	

Denna personal borde, såsom generalstabs-komitén föreslagit, vara till sin tjenstebefattning anställd:

vid generalstabens hufvudstation, förlagd i hufvudstaden, under chefens omedelbara befäl, och till hvilken höra topografiska, krigshistoriska och militärstatistiska afdelningarne, krigsarkivet samt de officerare, som af chefen hafva särskilda uppdrag;

utom hufvudstationen: i kommando-expeditionen, vid generalbefälens och kavalleriinspektionens staber, samt i krigskollegium.

Följande stadganden för tjenstgöringen inom staben föreslås, och öfverensstämma äfven med generalstabs-komiténs förslag:

chefen för staben eger regementschefs makt och myndighet, föreslår till grader och löner, fördelar tjenstgöringen mellan officerarne inom hufvudstationens afdelningar, ordnar så väl de topografiska arbetena som stabens öfriga fältöfningar, föreslår dem, som skola tjenstgöra i kommando-expeditionen och i staberna, (med undantag af chefen i kommando-expeditionen), vid större öfningsläger, vid regementena, vid krigshögskolan samt till särskilda uppdrag och arbeten; insänder för generalstaben dylika arbets-berättelser och arbetsförslag, som nu äro chefen för topografiska corpsen anbefallda, har samma förvaltning af medel och verkställer samma resor, som bemälde chef samt föreslår de officerare af arméen, hvilka med regements- och general-befäls tillstånd söka tjenstgöring vid stabens arbeten;

generalstabs-officerare användas omvexlande i olika stabsgöromål och vid arméens vapenöfningar. De, som stå vid regementen, bevista hvartannat år vapenöfningarne derstädes och deltaga, då stabstjenstgöringen sådant medgifver, turvis med sina kamrater i från regementena utgående kommenderingar;

generalstabs-officerare, kommenderade till kommando-expeditionen och staberna, stå i allt hvad deras tjenstgöring rörer under sina chefers omedelbara befäl;

generalstabs-officer, som erhållit befordran i det regemente, der han står, eller i arméen, uppföres i generalstabens rulla efter sist erhållna fullmakts dag;

lönerna för generalstabs-officerare indelas i klasser, *tre* för *öfveradjutanter,* den *första* med öfverstes, den *andra* med öfverste-löjtnants, den *tredje* med majors pensionsrätt; samt *två* för *stabs-adjutanter,* den ena med kaptens, den andra med löjtnants pensionsrätt;

underofficerarnes löner äro upptagna till lika belopp med konduktörers vid ingeniörcorpsen, med hvilka de äfven hafva lika pensionsrätt;

chefen föreslår till högre grad och till lön i alla klasser den skickligaste, utan afseende på tjensteålder. De egenskaper och förhållanden eller de tjensteförrättningar, hvilka till sådant företräde berättiga, böra i förslaget noggrannt anföras.

Uti betänkandet rörande krigshögskolan hafva kommitterade sökt afhjelpa de brister, hvilka för det närvarande förefinnas i de fordringar å kunskapsmått, som enligt kommitterades åsigt böra aflägga för vinnande af inträde i generalstaben. Lika med generalstabs-komitén, anse äfven kommitterade af hög vigt att den blifvande generalstabs-officeren före inträdet i staben tjenstgjort ej mindre vid det truppslag, han tillhör, än ock vid hvartdera af de två andra hufvudvapnen; att han för öfrigt under proftjenstgöring i staben ådagalagt sig ega fallenhet för dess göromål, samt aflagt prof på kunskap i lefvande språk. Men då kommitterade, olika med 1856 års komité, föreslagit att äfven löjtnanter kunna vinna inträde i generalstaben, hafva tjenstgöringsåren vid regementena kunnat till antalet något inskränkas, enär behofvet att förvissa sig om en längre tjenstgöring vid trupp är mindre angeläget, än då enligt nämnda komités förslag kaptensgraden skulle vara den lägsta i staben. I alla fall skulle efter här angifna förslag ingen kunna blifva stabs-adjutant förr än efter omkring 8 års tjenstetid, hvilken icke synts böra ytterligare förlängas.

På grund häraf föreslå kommitterade följande fordringar för behörighet att inträda i generalstaben:

att såsom officer hafva bevistat två års vapenöfningar vid regementet och i öfrigt förrättat den tjenstgöring, som åligger på stat varande subaltern-officer;

att derefter hafva genomgått krigshögskolan med aflagda prof å generalstabs-linien, och under denna tid bevistat ett års vapenöfningar vid sitt vapen;

att efter utgången från nämnda skola hafva bevistat ett års vapenöfningar vid regementet;

att hafva fullgjort tre års proftjenst i generalstaben, hvarunder två somrars vapenöfningar, en vid hvartdera af de hufvudvapen officeren ej tillhör, en hel sommar vid de topografiska arbetena, tjenstgöring i kommando-expeditionen och vid stabens öfrige göromål;

att inför en af chefen för generalstaben tillsatt kommission hafva aflagt prof i fransyska språkets talande och skrifning, samt i tyska och engelska språkens obehindrade läsning;

att hafva företett intyg om nöjaktig färdighet i ridning.

Bland dem, som söka proftjenstgöra i generalstaben, väljer chefen för staben de skickligaste, hvilka, i mån stabstjensten sådant fordrar, inkallas genom generalordres till tjenstgöring på tre år, inställa sig vid hufvudstationen, kommenderas till ofvannämnda stabsgöromål, samt till den sysselsättning chefen för öfrigt bestämmer, och återgå, efter de tre profåren och derunder aflagda prof i lefvande språk, till tjenstgöring vid sina regementen.

Vid inträffad ledighet i generalstaben, föreslår chefen till generalstabs-officer den, som genom kunskaper och tjensteduglighet i allmänhet samt under profåren ådagalagd skicklighet för generalstabstjenst, företrädesvis bör ifrågakomma.

I afseende på den för generalstaben blifvande stat föreslås följande grunder:

att, då chefen tillhör generalitetet, hans lön också på generalitetets stat uppföres;

att öfriga löner på militärstaten beräknas lika med artilleriets, med tillägg af 400 rdr i häst- och furagemedel, för hvarje officer;

att, då generalstabs-göromålen icke medgifva officerarne åtnjutandet af semester, och då en del af dessa göromål erfordrar den mest trägna tjenstgöring, betingas ock af billigheten någon ersättning derför. Till beredande häraf är i staten uppfördt ett anslag af 9,000 rdr, motsvarande i det närmaste semester-ersättning eller ett fjerdedels

års lön för 8 i fjerde och 8 i femte löneklasserna, afsedt att på chefens förslag tilldelas dem, som under året till följd af trägnare tjenstgöring gjort sig förtjente af löneförhöjning;

att inqvartering efter grad bestås de i hufvudstaden tjenstgörande officerare, underofficerare och civilstat;

att alla besparingar, så väl å löner, som å alla de för generalstaben i staten uppförda, öfriga anslag måtte få, efter chefens godtfinnande och emot redovisning, användas till arvoden för mera maktpåliggande befattningar inom staben, rese-ersättningar vid förflyttningar m. m. dylikt till stabens fördel;

att de besparingar, som möjligen ett år kunna uppstå, må till ett annat år i räkenskaperna reserveras, och sålunda i likhet med hvad för artilleriet sker, *hela anslagssumman för generalstaben utgå såsom ett reservations-anslag.*

Utgående från dessa grunder föreslå kommitterade närlagde löne- och anslags-stat för generalstaben. (Bil. A).

Generalitetet.

Då hvarken Konungen, högste befälhafvaren öfver krigsmakten, eller chefen för landförsvars-departementet, hvilken närmast Konungen förer befälet öfver arméen i fredstid, kunna personligen vaka öfver det sätt, hvarpå vederbörande chefer vårda ordning, disciplin och tjenstbarhet inom regementen och corpser, är nödigt att denna tillsyn utöfvas genom personer, ställde öfver nämnde chefer och med befäl öfver ett visst antal af dem, allt efter de landets områden, der krigsmakten är förlagd. Detta eger rum i alla land och får en ökad vigt i vårt vidsträckta, der regementenas afskilda läge försvårar deras oftare sammandragning och hindrar krigsstyrelsens öfvervakande öga.

Men denna tillsyn är äfven i vårt land icke ny. Af gammalt hade generalguvernörer öfver flera landskap uppsigt öfver trupperne, och Kongl. brefvet d. 27 Augusti 1685 gifver dem rätt att yttra sig öfver valen af officerare vid regementena. Men det första steg, som togs till en egentlig fördelning af arméen hemma i landet, var då Konung Carl XII den 20 November 1717 förordnade, att regementena till häst och fot skulle delas i 8 *ständiga tilldelningar,* ställda under generalpersoners befäl. Det var samma dag konungen förordnade, huru regementena skulle fördelas, då de i fältläger sammankommo. Organisationen upphörde likväl snart efter konungens död. Men då Konung Fredrik utnämnde kronprinsen Adolf Fredrik till generalissimus, och denne anmält »att fel i disciplin, ringa subordination, försummelse i exercis och militära ekonomien insmugit sig och till en del deraf härledde sig, att uppsigten ej varit som vederbort» förordnades den 6 Maj 1747, att arméen skulle indelas i fyra fördelningar, en hvar under en generalsperson, som skulle efterkomma hvad generalissimus till rikets tjenst och arméens iståndsättande funne nödigt att befalla, och hafva noga uppsigt öfver att allt behörigen och med skyndsamhet verkställdes; han skulle underrätta sig om tillståndet inom regementena, deras beväring, beklädnad, tross m. m.; efterse huru exercis, disciplin och subordination inom regementena handhades och efterlefdes; vara tillstädes vid regementsmötena; tillse huru officerare och manskap inöfvades och uppammades i hvad uti fält dagligen kunde förekomma; underrätta sig om officerarnes frejd, skicklighet och håg m. m. och om allt sådant till generalissimus inrapportera. Enligt samma dag utfärdad instruktion fingo fördelnings-generalerne ganska vidsträckt myndighet att vidtaga nyttiga åtgärder, rätta missbruk, utse en underordnad general eller öfverste till sitt biträde, m. m. Genom Kongl. förordningen den 10 Maj 1792 blefvo fördelningarne *sex.* Genom den nya instruktionen af den 10 Januari 1794 upphörde fördelnings-generalernes befattning med regementena mellan mötena och de förvandlades till föga annat än generalmönsterherrar, med undantag för Skåne, der en generalsperson alltid (med korta afbrott) fört öfverbefälet. År 1797 upphäfdes helt och hållet alla de öfriga fördelnings-befälen; generalmönstringarne förrättades af sär-

skildt för tillfället förordnade generalmönsterherrar och 1802 inrättades generalinspektörer för hvarje vapen, men hvilka upphörde 1809. Den 1815, i syfte att under fred vinna öfverensstämmelse med en armées fältorganisation, införda fördelningen i 6 inspektioner och 13 brigader, upphäfdes 1832, dels i följd af den skadliga rubbning, som häraf föranleddes i arméens löneväsende, enär lönerna till denna organisation togos från regementena, dels också, i följd af den insedda onyttan att under fred hafva ett så talrikt generalitet på stat. I dess ställe inrättades 1833 *sex* general-befäl, hvilka 1847 minskades till de nuvarande *fem*.

Inrättningen af general-befäl, ehuru gammal, har således undergått flera vexlingar och afbrott; sedan de upphäfts, har man dock på ett eller annat sätt till dem återkommit, emedan deras nytta insetts. Den är också uppenbar. En vakande och sammanhållande myndighet öfver flere skilde chefer är angelägen. Regementscheferne, hvilka med rätta äro utrustade med makt att verka till regementets bästa, böra hafva någon, ej långt aflägsen, öfver sig, som har tid och rådrum att tillse huru de utöfva sina pligter och som betraktar förhållandena från en mera vidgad synpunkt än regementets stundom ensidiga. Allt nit och all duglighet fordra tillsyn, fordra eggelse och uppmuntran. Den tillfälliga inspektionsrätt, som af en generalmönsterherre utöfvas, är härtill icke nog. Såsom icke *ständig*, har den ingen fortfarande och jemnt verkande kraft. Den förutsätter intet närmare samband emellan trupper, hvilket inom de särskilda orterna är af väsendtlig vigt; den förlorar det betydligaste af sitt anseende, då innehafvaren deraf icke har någon befälsrätt. Den inspekterande och befallande myndigheten bör således vara förenad hos samme person, åtminstone så långt sådant, med hänseende till de särskilda vapnen och deras rätta bedömande, låter sig göra.

Kommitterade äro likväl af samma tanke, som ligger till grund för de nuvarande general-befälen, att de nämligen endast äro en fredsorganisation — ett befäl öfver ett område, der trupper äro förlagde. Då arméen försättes på krigsfot inträder helt andra förhållanden än de, som kunna vara tillämpliga för freden, under hvilken omständigheterna tvinga till en förläggning, som endast undantagsvis kan afse ett rätt ordnadt försvar.

Med afseende på denna fredsorganisation hafva kommitterade ansett, att riket lämpligast kan indelas i fyra områden, nemligen:

Södra, innefattande Skåne, Småland och Halland;

Östra, Östergötland, Södermanland, Upland, Westmanland och Nerike;

Vestra, Westergötland med Dalsland, Bohuslän och Wermland; och

Norra, Dalarne samt hela landet norr om Dalelfven.

Uti hvart och ett af dessa områden föreslå kommitterade att en generalbefälhafvare skulle ega den disciplinära och befallande makten öfver alla inom området förlagde trupper, hufvudsakligen inom de gränser, som nu tillkomma generalbefälhafvarne.

Den inskränkning, som generalbefälens antal från fem till fyra här erhållit, skall möjligen mötas med det inkast, att en generalbefälhafvare aldrig skall hinna att under den korta vapenöfningstiden, som sig bör, inspektera alla under hans befäl lydande trupper, än mindre emellan mötena kunna utöfva den erforderliga tillsynen. Storleken af de föreslagna områdena är dock, genom de allt mer lättade förbindelserna emellan orterna, numera intet hinder för det vidsträcktare befäl kommitterade föreslagit, i synnerhet om lämpliga förändringar uti nu gällande generalbefälhafvare-instruktion infördes. Sådana äro: att de för hvarje möte anbefallda brödmönstringarne upphörde att vara en af general-befälhafvarens förnämsta skyldigheter, och ersattes af hans rätt och pligt att emellanåt förvissa sig om styrkans öfverensstämmande med rullor och förslag; att det öfverläts åt generalbefälhafvaren att ordna sina inspektioner, så som det för hvarje tillfälle vore nyttigast, utan ovilkorlig skyldighet att årligen besöka alla olika möten på samma mötesplats; att regements-chefernes permitteringsrätt, i anseende till de numera lättade och hastiga förbindelserna utvidgades; att generalbefälhafvaren befriades från åtskilliga mindre behöfliga skriftvexlingar. Med dessa i alla fall lämpliga förändringar

blefve den föreslagna områdes-indelningen icke så vidsträckt, att ej en person kunde medhinna resorna, äfvensom att utöfva all den kontrollerande myndighet, som afses.

Utom dessa i orterna förlagde generalbefälhafvare, hvilka, jemte det befäl de hvar inom sitt område innehafva, äro afsedde att inspektera infanteriet, måste äfven specialvapnen hafva sina egne inspektörer och högste styresmän:

Generalfälttygmästaren är chef för hela artilleriet, har högsta inseendet öfver all dertill hörande materiel; vigten af ett sådant befäl, den vidsträckta förvaltning som åtföljer detta embete kräfver, att den person, som innehar detsamma, beklädes med generalsvärdighet;

Chefen för ingeniör-vapnet är i alla land general; han har en betydlig och ansvarsfull förvaltning och hans inspektionsrätt sträcker sig öfver rikets alla fästningsbyggnader; och

Hvad beträffar kavalleriet, anse kommitterade af särdeles vigt, att detta vapen, fortfarande som hittills, eger sin egen inspektör; och uti förslaget, rörande generalstabens organisation, hafva kommitterade redan uttalat sina åsigter i afseende på behöfligheten af att chefen för denna corps är en generalsperson.

Utom generalbefälhafvarne borde således, enligt kommitterades åsigt, finnas fyra generalspersoner på stat:

Generalfälttygmästaren,
Chefen för ingeniörvapnet,
Inspektören för kavalleriet,
Chefen för generalstaben;

alla, utom kavalleri-inspektören med ej mindre inspektions-, än ock befallande rätt, hvar inom sitt vapen eller sin corps uti allt hvad icke kan hänföras till garnisonstjenstgöring, hvilken af vederbörande generalbefälhafvare ensam ordnas och öfvervakas. Inspektören för kavalleriet deremot bör, jemte inspektions-skyldigheten öfver hela kavalleriet, ingifva och yttra sig öfver alla befordringar inom detta vapen, för hvars utbildning och användbarhet han ansvarar.

Svenska generalitetet skulle således, enligt kommitterades förslag, utgöras af

fyra Generalbefälhafvare,
Generalfälttygmästaren,
Chefen för ingeniörvapnet,
Inspektören för kavalleriet och
Chefen för generalstaben;

hvilka alla intaga sin tur efter fullmakts datum inom den generalsgrad, hvartill de af Konungen utnämnas.

I afseende på lönernas belopp föreslog Kongl. Maj:t redan 1828 för generalbefälhafvarne 7,000 rdr bko eller 10,500 rdr rmt. Ständerna beviljade 6,000 rdr bko eller 9,000 rdr rmt, hvilket belopp allt intill senare tid och oaktadt stegrade pris å lefnadsförnödenheter samt den betydliga förhöjning skjutslegan undergått, utgör allt hvad en generalbefälhafvare af staten åtnjuter. Kommitterade anse detta hvarken billigt eller rättvist; och hafva derföre, på sätt bifogade lönestat utvisar, föreslagit en förhöjning, som de tro någorlunda motsvara nutidens fordringar.

Bil. A.

Förslag till stat för svenska arméens generalstab.

		Lön.	Häst- och furage-medel.	Summa.
	Militärstaten.			
1 chef, upptagen på generalitetsstaten				
1 öfveradjutant i första löneklassen		5,000	400	5,400
1 » i andra »		4,500	400	
1 » »		4,500	400	9,800
1 » i tredje »		4,000	400	
8 » »		32,000	3,200	39,600
1 stabsadjutant i fjerde »		3,000	400	
13 » »		39,000	5,200	47,600
1 » i femte »		1,200	400	
7 » »		8,400	2,100	12,100
			Beklädnadshjelp.	
1 underofficer		900	150	
11 »		9,900	1,650	12,600
	Civilstaten.			
1 professor, då han icke eger annan tjenst		4,500	—	4,500
om han eger annan tjenst utgår lönen med	2,400			
1 fältsekreterare, tillika redogörare		2,000	—	2,000
1 vaktmästare		500	—	
2 »		1,000	—	1,500
			Summa aflöning	135,100.

Diverse anslag.

Krigsarkivet, inköp af böcker, kartor, instrumenter, m m.	1,500.	
Generalstabs-aspiranters aflönande, fältöfningar och resestipendier	8,000.	
Till disposition i och för semester-ersättning m. m.	9,000.	
Expensmedel	2,000.	20,500.
	Summa summarum	155,600.

Enligt här ofvan upptagna stat skulle generalstaben komma att kosta, årligen . . . . . 155,600.

För betäckande häraf finnas redan följande tillgångar, nemligen till

Topografiska corpsen	34,250.	
Kommando-expeditionen	12,550.	
Generalstabs-officerares bildande	6,500.	
Fem stabschefer i militärdistrikten	5,000.	
En » på Gotland	1,000.	
En » hos kavalleri-inspektören	750.	
En » vid Lifgardesbrigaden	600.	
Fem stabsadjutanter vid militärdistrikten	3,000.	
En » hos kavalleri-inspektören	450.	
En » vid Lifgardesbrigaden	300.	64,400.
	Återstår att fylla	91,200.

Bil. B.

Förslag till lönestat för generalitetet.

1 generalbefälhafvare, lön	8,000.	
Häst- och furagemedel samt respenningar . . .	2,000.	10,000.
3 generalbefälhafvare, » » . . .		30,000.
1 generalfälttygmästare, lön	8,000.	
Häst- och furagemedel samt respenningar . . .	2,000.	10,000.
1 chef för ingeniör-vapnet, lön	8,000.	
Respenningar	1,000.	9,000.
1 inspektör för kavalleriet, lön	8,000.	
Häst- och furagemedel samt respenningar . . .	2,000.	10,000.
1 chef för generalstaben, lön	8,000.	
Häst- och furagemedel	1,000.	9,000.
	Summa Rdr	78,000.

INNEHÅLL:

Inledning till betänkandet . . . . . sid. 3.
Krigsstyrkan och befästningarne:
Krigsstyrkan . . . . . » 16.
Befästningarne . . . . . » 24.
Grunderna för arméens organisation, beväringsinrättningen och landstormen » 37.
Infanteriet . . . . . » 78.
Kavalleriet . . . . . » 125.
Artilleriet . . . . . » 148.
Ingeniör-trupper . . . . . » 178.
Generalstaben och generalitetet . . . . . » 193.

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE,

ANGÅENDE

LANDFÖRSVARET,

AFGIFVET DEN 12 MAJ 1865

AF

DERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMMITTERADE.

II.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1865.

DEN ALLMÄNNA MEDBORGERLIGA KRIGSBILDNINGEN.

Vid beräknandet af ett lands verkliga stridskrafter är af vigt att taga i betraktande folkets stridbarhet och för handen varande allmänna krigsbildning.

Men denna kan icke vara densamma i våra dagar som fordom.

I de äldsta samhällena bildades den stridande hären af alla vapenföre män. Folk och här sammanföllo då till ett. Näringslifvets, lefnadssättets och statsinrättningarnas enkelhet medgaf detta. Medborgarne bestodo blott af *väpnadt folk* och stridsmakten var i egentlig mening en folkbeväpning, men derjemte en under freden *stående här*, så till vida, att han var ständigt stridsfärdig, och detta mycket mera än vår tids stående härar, åtminstone i vissa stater, emedan de ständiga krigen underhöllo en verklig krigisk bildning och krigisk ande, närd deraf att krig och vapen voro den enda, mannen värdig ansedda sysselsättning, spridande krigiska vanor inom hela samhället.

Under årtusenden fortforo dessa förhållanden i allt det väsendtliga, endast med den inskränkning, att i mon af staternas bildande anordnades krigspligten till en viss utsträckt gräns (i Sparta 60, i Rom till 45 år) och endast så många, som för hvarje fälttåg behöfdes, uttogos efter viss ordning, som alltid gaf tillräckligt manskap.

Men i den mon näringar och handel tillväxte och blomstrade, med civilisationen välståndet inträdde, det fredliga arbetet kom till heders och blef ett stort samhällsintresse, så blef icke heller längre möjligt att hvarje man skulle betrakta sig såsom ständigt varande under vapen. Vapentjensten, förr den enda ärofulla, som all uppfostran förnämligast afsåg, blef småningom en börda. Frivilligt mot erbjudna fördelar eller genom tvångslagar måste *krigare* anskaffas, hvilka egnade sig åt vapnens bruk såsom sitt yrke, danades i de stränga vanor af hörsamhet och undergifvenhet, som kriget fordrar, men hvilka icke längre voro allmänna samhällsvanor. Dessa krigare bildade den krigshär, som gick i fält och under hvars skydd det öfriga samhället kunde odla fredens yrken.

Grunden till denna småningom skeende förändring — vapentjenstens öfverflyttande från alla till vissa — var således icke veklighet, icke glömska af samhällspligter, icke försämring i sederna, icke förkolnad fosterlandskärlek, utan var en klar följd af samhällenas förändrade, för freden afsedda inrättning, som icke längre medgaf dem att vara stående läger, att ställa hela samhället på krigsfot. Förändringen har inträffat förr eller senare öfverallt, der samma orsaker voro verkande; hon har icke inträffat der samhällena ännu i våra dagar qvarstå i sitt första bildningsskifte.

Då, under den stora statshvälfningen i Frankrike, det visade sig, att hvarken frivilligheten eller den kommunerna ålagda skyldigheten att ställa manskap ens förslog att till landets försvar anskaffa tillräcklig stridsstyrka, än mindre vid de anfallskrig, hvarmed den unga republiken hemsökte alla sina grannar, tog man sin tillflykt till den urgamla inrättningen af vissa tjenstepligtiga år för hela befolkningen eller konskriptionssystemet. Detta skedde icke med hänsyn till någon annan dess förträfflighet, än den ganska väsendtliga, att alltid vara ett säkert medel att anskaffa manskap, en snart sagdt outtömlig källa dertill. Andra folk, fransmännens fiender, tvungos af samma orsak att anlita samma medel, och härarnes nuvarande storlek har tvungit hela europiska fastlandet att genom denna inrättning göra sig säker om att erhålla tillräckligt manskap för krigsbehof.

Nödvändigheten nemligen att vara ständigt beredd på krig, men omöjligheten för vår tids stater att vara fullrustade, d. v. s. att under fred kunna underhålla så stora krigshärar, som krigen i våra dagar fordra, har gifvit stadga åt det *allmänna beväringssystemet*, genom hvilket vissa årsklasser eller

delar af desamma, skiftesvis, ett visst antal år äro i ständig tjenst och utgöra en *fredsfot*, hvilken under krig, genom tillkomsten af de öfriga vapenpligtiga årsklassernas manskap, förstärkes till *krigsfot*. Meningen med den ständigt underhållna fredsstyrkan kan icke vara att blott skaffa mera vapenöfning, ty denna kunde på vida kortare tid inhemtas, men hufvudsyftet är att under en längre tid verka uppfostrande till djup känsla af pligt och lydnad för befäl — allt sedan de äldsta tider de enda säkra medlen att sammanhålla en krigshär, att göra honom till ett dugligt vapen i fältherrens hand.

Den allmänna gång för vapentjenstens utbildning, som här blifvit angifven, har äfven i Sverige egt rum. Häradet bestod af de samstridande, som bildade hvad man i våra dagar kallat den minsta taktiska enheten. Häradet är det ursprungliga kompaniet och ännu äro de icke främmande för hvarandra. Större eller mindre del af den vapenföra befolkningen utskrefs, dels efter gårdarne, dels efter hushållen, intill dess indelningsverket ordnades, hvilket med sina många kända fördelar förenade den olägenheten att en gång för alla fastställa härens nummerstyrka, hvilken icke utan de största svårigheter kunde ökas. Följden blef också, att i det stora kriget, strax efter indelningsverkets stadgande, måste icke allenast värfning i ganska vidsträckt mått anlitas, utan äfven sådana utomordentliga åtgärder, som uppsättandet af tre, fyra och fem-männingsregementen, vidtagas. I sista kriget med Ryssland nödgades äfven vi, af brist på manskap, att använda konskriptionssystemet, men så utan all organisation, utan befäl och utan all fältvård, att det lemnat ett olyckligt minne i den tidens landvärn.

Kort efter införandet af vårt nya statsskick fingo vi ett slags beväringsförfattning, som visserligen uttalade grundsatsen om hvarje vapenför mans pligt att under vissa år deltaga i landets försvar, men, genom den föreskrifna korta öfningen, bristen af kontroll å det vapenskyldiga manskapets befintlighet m. m., ganska svagt uttalade grundsatsen. Den nya beväringsstadgan af 1860 har, genom längre öfningstid och genom flere bristers afhjelpande, gifvit grundsatsen mera vigt. Denna grundsats: »hvarje vapenför mans vapenpligt under vissa år», är angelägen att upprätthålla, emedan detta är det enda säkra medlet att anskaffa manskap, hvarförutan ett folk icke kan försvara sig. Men grundsatsen är riktig äfven derför, att då landets försvar är en alla åliggande pligt, lägges denna på allas hjertan, blir en allmän och den vigtigaste medborgerliga angelägenhet, som, om den också icke kan kalla alla under vapen, likväl hos alla bereder villighet till de stora uppoffringar af alla slag, utan hvilka ett ihärdigt försvar vore omöjligt, och hvilken sinnesstämning, lefvande hos ett helt folk, verkar lyftande och lifvande på de kämpande, folkets målsmän i striden.

Öfvertygelsen att landets försvar är ett allmänt medborgerligt åliggande måste hos folket bereda en allmän medborgerlig krigsbildning, liksom denna måste genom vexelverken å sin sida lifva och befästa nämde öfvertygelse. Men denna krigsbildning kan i våra dagars samhällen, med arbetsfördelningen, välståndet och gemensamheten såsom medel för sina syften, icke vara densamma, som i gamla tider, då samhällena blott afsågo att fostra *män för sig*, med vapenäran till hufvudsyfte. I våra dagar måste den medborgerliga krigsbildningen, för att icke alltför tryckande tynga på den fredliga medborgareverksamheten, som går i civilisationens syfte, åtnöja sig med ett mindre mått af vapenfärdighet, och kan det äfven, då en ständig krigsstyrka på fredsfot underhålles, såsom kärna för den fullrustade krigsfoten, hvilken organisation i våra dagar är ett samhällsbehof; ty ju större krigisk saft denna kärna eger, desto mera fruktbringande blir denna i de unga friska telningar, i hvilka hon inympas. Men då krigisk bildning tages i en mera omfattande betydelse, som äfven innehåller moraliska sidor, så är vapenfärdigheten endast en del af den önskvärda krigsbildning, som den sanna medborgerligheten kräfver. Ännu vigtigare är den manliga karakter, det mod och den beslutsamhet, den villighet till stora uppoffringar i farans stunder, högsintheten att sätta fäderneslandet främst bland alla angelägenheter — ty allt detta är hvad som under ett krig lyfter medborgarens sinne och ökar slagen i folkets hjerta.

Många moraliska medel kunna härtill verka, hvilka icke tillhöra området för detta yttrande. Hit hörer blott att bestämma de yttre medel och inrättningar, som verka i denna åsyftade riktning.

Här bör således afses hvad som kan göras för medborgerlig krigsbildning:

Före beväringsåldern.

Under beväringsåren.

Efter desamma.

En allmän medborgerlig krigsbildning, så vidt en sådan under nuvarande utbildade samhällsskick är möjlig, bör grundläggas genom ungdomens fysiska uppfostran, hvilken äfven är dess militäriska, till helsa och krafter, till dristighet, beslutsamhet och sinnesnärvaro. Detta är det förnämsta. Härtill bör komma den allmänna vapenfärdighet, som, i ungdomen lätt inhemtad, ingen bör vara alldeles utan, äfven innan han ställes i de led, dit lagen vid ynglingaårens utgång kallar honom.

Lyckligtvis ega vi i våra dagar, och företrädesvis i vårt land, ett uppfostringsmedel, som på ypperligt sätt bibringar den helsa och de kroppskrafter, samt de sinnesegenskaper, hvilka, för medborgaren dyrbara, äro krigarens förnämsta och således utgöra det högsta gemensamma underlaget för bådas uppfostran. Om millioner härtill fordrades, vore ingen summa på ett lands budget mera produktiv och välsignelsebringande: i ungdomens lifskraft, i mannens ökade arbetsförmåga, i hela folkets friskare lefnandskänsla.

Gymnastiken, rätt förstådd, i lämplig omfattning, samt i den militäriskt bestämda form, som är ordnings- och hörsamhetsbildande, bör läggas till grund för den medborgerliga krigsbildningen, så att den erforderliga vapenfärdigheten blir för krigsbildningen tillämpade gymnastiska öfningar.

Det är klart att skolorna, der ungdomen är under uppfostringsåren samlad, erbjuda för gymnastiken såsom uppfostringsmedel ett tillfälle, som staten aldrig kan till sin betydelse nog högt uppskatta. Det är ingalunda för mycket att säga: att grunden till vårt försvar skall här läggas, liksom grunden till hela vår nationalkraft i allmänhet.

Beklagligen saknar ännu halfva antalet af rikets elementarskolar både gymnastikplatser och lärare, ehuru rikets ständer anslagit löner åt alla de senare.

Ehuru stadsbobarnen i elementarskolorna, genom den mera instängda luft hvaruti de lefva och det mera stillasittande lif de föra, skulle kunna anses hafva mera behof af gymnastik än landsbobarn, hvilka föra ett naturligare och i allmänhet rörligare lif, så bör likväl gymnastiken ingalunda anses för ett blott helsobringande medel, utan likamycket för sinnet och modet lifvande, och det vore således ett väsendtligt förbiseende af sakens betydelse, om massan af det uppväxande slägtet, om landfolkets barn, skulle sakna det uppfostrande medel, som ordnade gymnastiska rörelser bilda.

Den vidd, till hvilken gymnastik och dermed förbundna vapenöfningar bör i skolorna förekomma, synes lämpligen böra vara den följande:

I *folkskolorna* kan gymnastiken vara enkel. Skolbarnens vanliga ålder medgifver detta och nödvändigheten att undvika kostnad fordrar det. Endast gossar, som fyllt 10 år, böra i gymnastik deltaga. Innan dess kan icke den grad af noggranhet och uppmärksamhet begäras, hvarförutan dessa öfningar sakna sitt hufvudsakliga värde. Fristående gymnastik är för folkskolans barn ett förträffligt medel, så väl till allmän kraftutveckling, som till det angelägna herraväldet öfver egna lemmar. Öfningar i vändningar, i marsch, i löpande, i fria språng, i stödsprång, som gossarne med stöd af hvarandra utföra, klättring, brottning m. m. äro ganska lämpliga. Tillräckligt utrymme för dessa öfningar bör vid skolan eller i dess närhet af kommunen beredas. Har skolsalen icke hindersam inredning, kunna åtskilliga af dessa öfningar, under ogynsam väderlek, der ske. Fria lekar på lediga stunder böra uppmuntras och öfvervakas. Om trägevär, egentligen träkolfvar, kunna anskaffas, böra enkla handgrepp samt de enklaste rörelser i bajonettfäktning (egentligen pikföring) öfvas. Likaså spridning i kedja och återsamling i trupp. Der vatten finnes och undervisning i simning kan meddelas är detta högst angeläget. Ur indelda armén skulle utan svårighet mot ringa ersättning fås undervisare i militäröfningar någon dag i veckan under sommarmånaderna. Skjutöfningar kunna icke, i anseende till skolbarnens ålder förekomma; men *skjutgillen*, genom kommunal försorg inrättade och öfvervakade, böra uppmuntras, och ynglingen före beväringsåldern i dem deltaga. Likaså vore nyttigt, om under några sommar-söndagseftermiddagar den äldre skolungdomen frivilligt samlades till öfningar under en krigsmans befäl. Otvifvelaktigt skulle dessa öfningar i folkskolan och efter densamma visa hos folkets barn de bästa frukter vid beväringsöfningarna, och *då* åt dessa kunna gifvas en mera militärisk tillämpning.

I det *lägre elementar-läroverket*, likasom i de *högre folkskolor*, hvilka på några ställen i landet äro under bildande, begynner enkel redskapsgymnastik. Denna bildar, jemte större och mångfaldigare kraftutveckling, en högre grad af djerfhet och själsnärvaro, och bör meddelas till den omfattning, lärjungarnes ålder medgifver. Handgrepp med trägevär kunna öfvas, äfvensom enkla infanteri-rörelser utföras Dessa skolor böra ega gymnastik-lärare, hvilka aflagt prof på kunnighet och skicklighet.

I det *högre elementarläroverket* böra de gymnastiska öfningarna vinna möjlig fulländning till kropps- och själskrafternas helsosamma utbilning. Fullständig redskapsgymnastik tillkommer här. För de äldre gossarne: handgrepp med verkliga gevär; bajonettfäktning med gevär härtill inrättade; sabelföring och värjföring när träsablar (käppar med hangtag) och floretter kunna anskaffas; enkla kolonn- och linieformeringar samt kedjeformeringar och rörelser i kedja. Målskjutning med målsmäns tillstånd. Handgrepp och infanteri-rörelser synas lämpligast böra utföras på fri mark, några veckor under höst- eller vårtid, men icke utsträckas under hela lärotiden, dels för att ej borttaga tid för de angelägnare kroppsöfningarna, dels för att icke möjligen utledsna skolungdomen genom det enahanda i täta handgreppsöfningar.

För *universitetets ungdom* borde kostnadsfritt *beredas mera* tillfälle, än nu är händelsen, till gymnastik och vapenföring äfvensom till målskjutning.

Staten borde icke underlåta tillse, att den del af landets ungdom, som vänder sig till högre studier, och som i framtiden erhåller inflytelse på vetenskap och litteratur, samt många af densamma på landets öden, icke må under de flere år, som äro egnade åt dessa studier, sakna nästan allt tillfälle till för kropp och själ helsobringande öfningar samt särskildt till handvapnens förande, hvilken vackra konst är på vägen att utgå i vårt land, men hvaruti den bildade klassens ungdom borde med eget föredöme föregå.

Det må icke glömmas att gymnastiks och vapenöfningars införande i alla skolor har, genom den militäriska form, hvaruti de meddelas, en tidig inflytelse till noggrannhet och uppmärksamhet å gifna bud, hvilken inflytelse, fruktbringande i alla medborgerliga riktningar, äfven är den bästa förberedelse till det sinnelag, som är de krigiska egenskapernas grundval.

Den mest glädjande anledning till förhoppning om erkännande af här uttalade åsigter rörande gymnastiks och dermed förbundna vapenöfningars införande i skolorna lemnar den sällsporda samstämmighet, hvarmed rikets alla domkapitel, lärarekollegier och skolstyrelser, nyligen i sina underdåniga yttranden till Kongl. Maj:t om rikets ständers hemställan rörande vapenöfningar i skolorna, tillstyrkt dessa öfningar på skäl, hvilka stå väl tillsammans med dem här blifvit anförda, men derjemte hafva de skett med det betydelsefulla tillägget, att öfningarna *icke* må ske på nu anslagne fritimmar, så att skolans lärotimmar ej må ökas.

Detta jemte den allmänna hog för vapenöfningar, som under senare åren väckts och fortfarande underhålles, i synnerhet i rikets städer, låter förmoda benägenhet till anskaffande af erforderliga medel för sakens sättande i verket.

Hvad som för de flesta skolor fattas är tjenliga gymnastik-bygnader, gymnastikredskap och öfningsvapen. Äfven de båda universiteten sakna lämpliga gymnastik-bygnader. Men den känbaraste bristen, den som också är svårast att fylla, är bristen på tillräckligt antal duglige gymnastiklärare.

För folkskolorna, der blott enkel gymnastik och de enklaste vapenöfningar kunna begagnas är lärare-bristen någorlunda afhulpen derigenom, att folkskole-lärare-seminarierne, ur hvilka alla lärare för folkskolan utgå, äro i stifts-städer belägna, der högre elementarläroverk alltid finnas och der således undervisning i gymnastik och vapenöfning kan åt seminarie-eleverne meddelas, såsom också den redan 20 år gamla folkskolestadgan af den 18 juni 1842 bjuder, och öfver hvilken föreskrifts noga iakttagande samt dess tillämpning i mera vidgadt mått domkapitlen, under hvilka dessa seminarier lyda, borde anbefallas att hålla vårdsam hand.

Svårare är att afhjelpa elementarskolornas lärare-brist. Denna kan icke häfvas, utan att det i hufvudstaden belägna gymnastiska central-institut iståndsättes att årligen bilda ett större antal skicklige gymnastik-lärare, tillräckligt för skolornas behof, hvilket nu på långt när icke är händelsen. Till detta ändamål bör dervarande gymnastiska lärare-kurser vidgas till två-åriga, hvarmed början redan är gjord,

samt hela institutet, till styrelse, lärarekrafter, undervisningens fördelning och skötande, undergå en fullständig ombildning, hvilket också den af K. M. nådigst tillsatta komité för den gymnastiska undervisningens ordnande i riket i sitt den 14 oktober 1859 afgifna underdåniga betänkande föreslagit, i sammanhang med en plan för ombygnad af institutets egendom, till beredande af mera vidgade gymnastik-salar m. m., hvilket behof är af den största nödvändighet och utan hvars afhjelpande våra skolor, med af rikets ständer anslagne gymnastiklärare-löner, oundvikligen skola sakna lärare, samt det vigtiga uppfostrande medel, som i synnerhet svenska gymnastiken eger i sin makt, gå för landet till en stor del förloradt.

Anmärkas bör här den lättnad till gymnastiklärare-ämnens anskaffande, som Sverige eger i sin indelda armés officerare, hvilkas militäriska ställning både medgifver och t. o. m. gör önsklig antagandet af gymnastiklärare-platser vid skolorna, hvilka platser så väl öfverensstämma med officerns militäriska kallelse: att i fredstid vara bärare och upprätthållare af krigsbildningen, samt alla beredelser till densamma. Flere skolstyrelser hafva också, i förr omnämnda underdåniga betänkande, yttrat sina önskningar att skolornas gymnastiklärare helst borde vara officerare.

På grund af i det föregående utvecklade skäl föreslås:

I. Gymnastiska och till krigisk bildning förberedande öfningar i skolorna, enligt följande plan:

I Folkskolan.

Ställning, vändningar, rättningar.
Fristående rörelser ur de olika utgångsställningarna.
Marsch-öfningar.
Öfningar i löpande och kapplöpning.
Fria språng och stödsprång.
Ställning på två led; ledens öppnande och slutande.
Frontmarsch samt flankmarsch med afbrytning i olika marschtakter.
Vändningar under marsch.
Spridning i kedja, återsamling i trupp.
Fria lekar.
Enkla handgrepp samt pikföring med träkolfvar.
Simning då tillfälle kan dertill beredas.

I *högre folkskolan* och *lägre elementarläroverket:*

Detsamma som i allmänna folkskolan.
Redskapsgymnastik till den omfattning lärjungarnes ålder medgifver.
Bajonettfäktning med träkolfvar.
Rotars in- och utryckning. Uppslutningar på stället och under marsch.

I *högre elementarläroverket:*

För de yngre lärjungarne intill omkring 15:de året, detsamma som i lägre elementarläroverket.
För de äldre tillkommer:
Fullständig redskapsgymnastik.
Rotvis- och dubbelkolonn med linieformeringar.
Kedjeformeringar och rörelser i kedja.
Sabelföring och kontrahuggning med käppar.
Värjföring med florett.
Handgrepp med verkliga gevär och bajonettfäktning, då kroppsstyrka det tillåter; intill dess med träkolfvar.

Såsom *allmänna reglor* för alla skolöfningar gäller:
Att de anställas *dagligen* för hvarje lärjunge;
Att ingen befrias utan i följd af läkares tillstyrkan;

Att, då årstid och väderlek medgifva, fristående gymnastik, språngöfningar, handgrepp, fäktöfningar, öfningar i marsch och löpande företagas i fria luften;

Att handgrepp och infanterirörelser öfvas omvexlande med fristående gymnastik;

Att de pedagogiskt-gymnastiska öfningarna aldrig tillbakasättas för de militära;

Att handgrepp, kolonn-, linie- och kedjeformeringar helst företagas i slutet af vår- eller början af höstterminen, måhända företrädesvis den senare tiden, då gymnastikläraren, om han är officer, är mera ledig.

För *universitetsungdomen:*

Mera tillfälle beredt till kostnadsfri undervisning i gymnastik och allt slags fäktning;

Tillfälle till skjutöfningar.

2. För tillvägabringande af här föreslagna gymnastik-undervisning:

Domkapitlens åläggande att tillse det folkskolestadgans föreskrift om seminarie-elevernes undervisning i gymnastik ovilkorligen efterlefves; att undervisningen vidgas till det mått, att eleverne kunna undervisa så väl häruti som uti enkel vapenföring.

Gymnastiska centralinstitutets fullständiga ombildning, i afseende på styrelse, lärarekrafter och undervisning, samt erforderliga nybygnaders verkställande, allt i syfte att anskaffa tillräckligt antal skicklige gymnastiklärare.

Ett större antal officerares emottagande vid gymnastiska centralinstitutet än hittills skett.

Sedan i det föregående de grunder blifvit angifna, efter hvilka man trott att gymnastik och dermed förbundna vapenöfningar borde i alla landets skolor bedrifvas, såsom omfattande såväl en medborgerlig fysisk uppfostran i allmänhet, som derjemte en förberedelse till det slags krigsbildning, som vore önsklig att hos alla medborgareklasser funnes, och på hvars grundläggning under uppfostringsåren den största vigt bör läggas — återstår att tillse om några åtgärder kunna vidtagas, för att *efter skolåren* hålla hos folket tanken frisk på fäderneslandets behof af samtlige sina söners medverkan till försvaret.

Snart efter skolåren infalla beväringsåren. Under deras öfningar undervisas ynglingen i en soldats alla pligter, af hvilka vapenfärdigheten endast utgör en del. Han ser här inför sina egna ögon det militära lifvet, ordnadt af befäl, sammanhållet af disciplinens starka band. Han utträder derifrån med något begrepp om militärisk ande, med känsla af krigsmannens ställning, med någon kännedom om hans kall. Men efter de få års korta öfningar, hvartill dessa, i följd af de stora kostnaderna, måste inskränkas, försvinna alla anledningar att vända tankarne åt militära föremål.

Huru skola dessa qvarhållas? Huru skall fäderneslandets försvar, äfven efter fullgjord vapenpligt, blifva medborgarens tanke? Huru skall det önskvärda syftet vinnas, att städse förbinda honom med krigaren; att erinra denne att han är till för medborgarens skull, att erinra medborgaren att han i krigaren har sin målsman i striden, som han sjelf måste följa, om behofvet fordrar; att städse erinra båda om att deras intressen äro gemensamma, att intet enda finnes för den ene, som är alldeles främmande för den andre, och att de aldrig kunna åtskiljas, utan att genom en sådan slitning lemna ett öppet sår i statens sida? Huru skall detta vigtiga och vackra samband vårdas?

Äfven här finnas moraliska medel, tillhörande ett annat område, och det är att önska att dessa, å båda sidor aldrig må förbises. Men finnas några yttre medel eller inrättningar, hvilka ditåt syfta?

Komitén, som, ur synpunkten att ett ortförsvar genom lefvande stridskrafter, under statens ledning, vore den vigtigaste af alla kommunalangelägenheter, beslutit föreslå en *landstorm*, vidtagande der beväringsåren sluta, med åliggande att värna sin ort, men icke förpligtad att lemna dess stridsområde, har icke att nu yttra sig om dennes militära inrättning, som tillhör ett annat betänkande, men vill här endast anföra hvad som kan höra till nu behandlade ämnen.

Då en landstorm i anseende till öfningarnas kostnad svårligen under fred kunde sammandragas, så komme den, på samma sätt som de öfningsfria beväringsklasserna, att då stå på papperet och att under fred icke gifva något tecken till lif, i fall icke *inom densamma* något sådant kunde uppsökas.

Den historiska erfarenheten har ifrån flera land att åberopa den gagnande inflytelsen af frivilligt ordnade *skjutgillen*, då de utväxa till den allmännelighet att de få nationlig betydelse. Under fred hafva de genom prisskjutningar, hvilka antagit arten af fester, lifvat nationalkänslan, och under krig hafva från dem skicklige skyttar, i medvetande af sin vapenkunnighet, inträdt i arméen och genom detta efterdöme gifvit en medborgerlig väckelse till deltagande i kriget.

I sjelfva verket utgöra sådana skjutgillen en gemensam mark, der medborgaren och krigaren sammanträffa, der vår tids främsta krigsvapen hvilar i bådas hand och der det krigiska hufvudsyftet är uppenbart.

Inrättandet öfver hela landet af dylika skjutgillen vore således synnerligen värdt uppmuntran.

Särdeles lifgifvande för dessa skjutgillen är då de utbilda sig till *föreningar* äfven för andra vapenöfningars utförande. De erhålla då en ännu starkare militärisk prägel, som ännu bättre uppfyller ändamålet.

Till dessa föreningars hufvudkarakter hör *frivilligheten*. Det är denna, som utgör deras ursprung, likasom deras styrka. Utan denna skulle de snart förtvina. Det hörer till menniskans natur, att då hon gör stora uppoffringar, vill hon hafva den frivillighetens tillfredsställelse, som vidgar sjelfkänslan och just utgör den dragningskraft, som kallar så många att ställa sig der ordet »*fri*» värfvar. Men derför kan icke heller understöd af statsmedel här ifrågakomma Staten kunde icke gifva föreningarna ett sådant understöd utan att rubba deras grundvalar. Framför allt kunde icke staten genom sina medel upprätthålla en väpnad styrka, som ej under alla förhållanden stode till dess fullkomliga förfogande. Man kunde säga, att för sjelfva ändamålet, så vidt detta afser en väpnad förstärkning *under krig*, frivilligheten är en svaghet, emedan den ej lemnar någon säker borgen att alla vid kallelse inställa sig. Men då en landstorm finnes, inom hvilken naturligtvis de aldra flestes ålder skall infalla, så häfves alldeles denna olägenhet.

Dylika föreningar hafva nyligen i vårt land uppstått, isynnerhet i städerna, der de också, af begripligt skäl, i följd af sammanboendet haft lättare att uppväxa och fortfarande vidgas.

Den kungörelse, genom hvilken Kongl. Maj:t den 8 mars 1861 stadgade de vilkor, under hvilka dylika föreningar kunde erkännas såsom bidragande till landets försvar, innefattar tvifvelsutan de riktiga grunder, som förvissa dem både om sjelfständigt lif och att göra medborgerligt gagn.

Dessa grunder äro nemligen:

Föreningarnas rätt att bestämma det område af stad, härad eller socken, inom hvilket de vilja verka.

Skyldigheten att inom detta område vid krigsuppbåd tjenstgöra.

Rätt att välja befäl.

Konungens rätt att utse öfverbefälhafvare.

Skyldighet att vid tjenstgöring stå under krigslag.

Man har hört klander å inskränkningen till ett visst område. Men detta utan skäl. Att begära mera vore ganska obilligt, enär man äfven af en landstorm icke kan fordra, att den lemnar sin landsort. Valrätt till befäl bör ej heller förnekas, emedan det är begripligt, att på denna rätt ett stort värde skall sättas. Men möjligen skall denna blifva farlig för den enighet, som inom en dylik förening bör råda, och genom valstrider underhålla oro inom kompanierna. Sådant kan ej förekommas, utan att föreningarna sjelfva hafva den klokheten att åt sin öfverbefälhafvare afstå en för deras bestånd vådlig rätt.

Då landstorm en gång kommer att genom lag bestämmas, då torde dessa föreningars allra flesta medlemmars ålder infalla inom beväringen eller inom landstormen. Den nuvarande frivilligheten komme då endast att under fred ega rum, till beredelse af all den vapenskicklighet, hvartill nationalkänslan manar, men med kriget förbindelse till tjenst inträda. Det är ju också det rätta. Detta komme att väsendtligen förenkla frågorna om organisation, befäl, tjensteåligganden m. m., hvilket allt skulle ord-

nas genom en af Konung och Ständer fastställd lag, inom hvars gränser dylika önskvärda föreningar hade att fritt efter sjelfantagna stadgar röra sig. Inom landstormen blefve skjutgillenas och vapenföreningarnas medlemmar den naturliga och sjelfskrifna stammen eller kärnan, som kunde till sjelfva landstormen sannolikt aflemna fullt tillräckligt antal befäl och underbefäl, hvaribland möjligen många afskedade officerare, och verka en sammanhållighet, som visserligen icke vore en danad krigshärs, men likväl den enda, som i trupps frånvaro vore för en landstorm möjlig, men icke tänkbar utan de medel ofvan nämts. Vore deremot trupper till hands, behöfver ej föreskrifvas att landstormen skulle sluta sig till dem, såsom till sin bästa stam; sådant gjorde sig sjelf.

Dylika föreningar borde således åtnjuta all den uppmuntran och alla de lättnader för sin verksamhet, som deras uppoffringar förtjena och som vittnade om det värde, som på dem sättes.

Men ett offentligt och på stort sätt synligt samband fordrades emellan hvad i det föregående blifvit föreslaget för ungdomens krigiska uppfostran, och *här* för mannaålderns erinran om sin vapenpligt, samt för bådas anknytning vid det borgerliga, som närer oss och som vi äro kallade att skydda.

Man har föreställt sig, att om de tjenstfria beväringsklassernas och till en del äfven landstormens årliga mönstringar inom hvarje ort sammanfölle med skjutgillenas prisskjutning, med en vapenöfnings större uppvisning samt med uppvisning af skolbarnens gymnastik och vapenöfning — om allt detta sattes i samtid med slöjdutställningar, profplöjningar, belöningar för odlingsflit, för trogen tjenst, för vacker afvel med flere dylika belöningar, hvilka af sig sjelfva skulle härtill sluta sig — så skulle verkliga folkfester häraf uppstå, i närvaro af hela den högtidsklädda allmänheten och af länets höfding; fester, der vår tids vackraste borgerliga sträfvanden i alla riktningar kunde mötas, der krigaren och medborgaren sammansmulto, der krigareande och kommunalande samgingo till fosterländsk ande, hvilket allt icke skulle blifva utan förädlande inflytelse på fredens yrken och ega lifvande verkan till

allmän medborgerlig krigsbildning.

VAPENÖFNINGARNA.

A. Stammens vapenöfningar.

Stamsoldatens betydelse i svenska arméen hafva kommitterade i det föregående sökt att öfvertygande ådagalägga.

Vid frågan om stammens krigsbildning och dertill erforderliga öfning företer sig likväl en väsendtlig skillnad mellan den *indelda* och den *värfvade* stammen.

Den *indelda stammen*, förlagd på roten mellan vapenöfningarna och några tillfälliga kommenderingar, har endast en kortare tjenstgöringstid. Så mycket angelägnare är då att denna väl användes och att vapenöfningarna icke inskränkas under hvad det verkliga behofvet oeftergifligt kräfver.

I *rekrytskolan* grundlägges soldatens krigsbildning. Hon är icke ensamt en exercisskola, utan bör anses och behandlas såsom en militärisk uppfostringsanstalt. Fordringarna på en soldat äro, till följd af det nyare stridssättet, som mera än förr tager hvarje stridandes förmåga i anspråk, mycket stegrade. Ingenstädes nöjer man sig numera med endast såkallad exercisfärdighet, aldraminst hos en stamsoldat. I honom vill man finna en krigare, som i medvetande af sin duglighet, sin vapenkunnighet och sin beslutsamhet möter faran med det lugna mod, den djerfva rådighet, som ej af motgång nedslås. Grunden för soldatens bildning bör derföre sökas i bemödandet att utveckla hans kropps- och själskrafter på ändamålsenligaste sätt. Allt som bidrager att göra rekryten stark och vig, att skärpa hans uppfattning och vidga hans omdöme, underlättar så väl vinnandet af vapenfärdighet och kännedom om tjenstens alla fordringar, som ock att väl använda den förra och rätt uppfylla de senare. Att under den längre tid, som måste åtgå för rekrytens utbildning, endast sysselsätta honom med

exercis och instruktionsläsning, medför en tröttande enformighet, som icke gynnar hans framsteg och nedtrycker hans sinne. Exercis och vapenföring böra derföre omvexla så väl med ordnad gymnastik och mera fria kroppsöfningar som med undervisning, icke blott i soldatinstruktion, utan ock i första grunderna af allmänt vetande, såsom läsa, skrifva, räkna m. m., — ämnen, i hvilka soldaten vanligen visar hog att förkofra sig så snart honom dertill lemnas tillfälle. Hvad han häraf lärt gifver honom dessutom ökadt anseende hos den befolkning, ibland hvilken han lefver, hvilket fördelaktigt återverkar på hans sjelfkänsla. En enkel gymnastikredskap, några skolinventarier och skrifmaterialier blifva således behöfliga å de mötesplatser, der sådana icke redan finnas. Ju fullständigare enskild utbildning soldaten erhållit i rekrytskolan, desto mer tid vinnes under de årliga regementsmötena för dessas egentliga ändamål, nämligen öfningar i kompani, bataljon och regemente, i fält- och bevakningstjenst, fältmarscher m. m.

Enligt den vid 1856—57 årens riksdag föreslagna plan för indelda arméens vapenöfningar, som äfven ligger till grund för bestämmelserna i 1858 års reglemente för underhållet under mötena, skulle årligen hållas:

vid infanteriet: rekrytmöte i 42 dagar med 25 till 32 man å bataljon efter dess storlek; regementsmöte i 20 dagar;

vid kavaleriet: rekryt- och remontmöte eller exercis-skvadron i 90 dagar, med 50 man å bataljon; skvadronsmöte till fot i 6 dagar; och regementsmöte i 20 dagar; och

vid båda vapnen: befälsmöte i 10 dagar.

Till följd af bristande medel kunde dessa vapenöfningar i sin helhet icke ega rum mer än åren 1858, 1859 och 1860. Sedan måste inskränkningar göras. Dessa träffade egentligen infanteriets regementsmöten. Efter sista statsregleringen hafva dock mötestiderna, till följd dels af ökadt statsanslag, dels ock af lägre pris å mötesförnödenheterna åter närmat sig de i planen bestämda.

Ehuru det måste medgifvas, att 1856 års mötesplan, i den mon den kunnat genomföras, haft ett välgörande inflytande på arméens tjenstbarhet, har likväl erfarenheten bestyrkt, att den i afseende å rekrytbildningen varit otillräcklig. Äfven i några andra fall, som här nedan skola omnämnas, kan den icke anses tillfyllestgörande för vinnandet af den krigsbildning, man måste hafva anspråk på hos en stamtrupp.

För infanteriets rekrytmöten bestämdes, neml. i likhet med hvad vid kavaleriets exercisskvadroner länge med fördel blifvit tillämpadt, det antal, som årligen finge ditkommenderas. De fördelar, som dermed afsågos, voro, utom en enkel grund för kostnadsberäkningarna, att, då anslag och fallenhet äro olika, då kropps- och själsförmögenheter fordra olika tid till utveckling och mognad, rekryter kunde efter omständigheterna bevista ett eller flere rekrytmöten; de senare antingen i sin helhet eller blott till en del. För att ernå dessa fördelar fordras dock, att det antal som får bevista dessa möten, är tillräckligt stort, och att manskapet åtminstone till en del får ombytas.

För rekrytbildningen behöfves i allmänhet, om den skall vara någorlunda fullständig, tvenne rekryt- och regementsmöten, och denna öfningstid, fördelad på tvenne år, verkar fördelaktigare, än om den under ett år fortginge utan afbrott. Äfven är af vigt, att för soldater, som efter slutad rekrytskola visa sig icke kunna bibehålla det inlärda eller följa sina kamraters vidare framsteg, tillfälle beredes att under närmare ledning af befälet, inhemta hvad dem fattas, och något lämpligare härtill finnes icke, än att af sådant manskap bilda en särskild klass, samtidigt med rekrytmötet, hvarigenom de icke förhindras att deltaga i öfningarna under regementsmötet En sådan soldatklass kan antingen fortgå under hela rekrytmötet med ombyte af manskap, eller ock kan ett motsvarande större antal under senare delen af mötet sammandragas, utan att på det hela den bestämda styrkan öfverskrides.

Det, enligt 1856 års mötesplaner bestämda antalet för rekrytmötet, utgör i medeltal något öfver 5,5 procent af den verkliga styrkan. Att detta antal är för ringa för att uppfylla äfven mindre fordringar än de ofvannämnde har icke allenast såsom redan blifvit nämndt, erfarenheten visat, utan det synes äfven deraf, att årliga afgången vid indelta infanteriet i medeltal uppgår till 4,5 procent och torde med något nedsatt tjenstetid för manskapet böra beräknas till omkring 5 procent. Om deremot manskapets antal under rekrytmötet ökas till 10 procent af nummerstyrkan, och, i likhet med

hvad vid kavalleriet varit vanligt, till dessa möten kommenderas för antalets fyllande, utom rekryter, äfven soldater; om befälet bestämmes i förhållande derefter och manskapet får efter behof ombytas, så skulle det åsyftade gagnet vinnas. Då genom så ordnade rekrytmöten icke allenast en fullständigare rekrytbildning kan vinnas, utan äfven en mera jemngod enskild soldatbildning underhållas, så bör en förlängning af det för infanteriet till 20 dagar bestämda regementsmötet kunna undvikas, helst så väl kostnaden, som ett billigt afseende på olägenheten af att upptaga för stor del af den korta sommaren, mana att inskränka öfningarna till det oundgängliga.

Då vid kavalleriet den årliga afgången kan beräknas till 30 eller 35 man å bataljon, och då vid detta vapen, ännu mera än vid infanteriet, två års rekrytundervisning är behöflig, bör det nu för exercis-skvadronerna bestämda antal af 50 man å bataljon ökas till 60, under förutsättning att såsom hittills ombyten af hästar och manskap få efter omständigheterna verkställas.

Hvad regementsmötena angå, förloras nu en del af den påräknade tiden derigenom att öfningarna icke kunna från början med full kraft bedrifvas. Hästarne, som 11 månader af året vårdas på rusthållen sakna ofta derunder tillräcklig rörelse och utfodras annorlunda än under mötena. Åtskilliga dagar åtgå derföre för att vänja hästarne vid ansträngning och vid den nya foderordningen samt för att återgifva dem den smidighet de för öfningarna behöfva.

Det vore af dessa skäl fördelaktigast att sammanslå skvadronsmötena med regementsmötena, som då blefve 26 dagar. Under den första tiden som användes till öfningar till fot och mindre ansträngande ridning kunde hästarne småningom tillvänjas och derefter de egentliga öfningarna till häst mera ändamålsenligt bedrifvas.

Dessa möten äro dock icke tillräckliga för att det indelda kavalleriet skall vinna full stridsduglighet. Det fordras nu en vida större enskild utbildning äfven hos ryttaren än fordom. Allt mera sällan uppträder kavalleriet i stora massor, men desto oftare i mindre afdelningar, der blixtsnabb rörelse, djerf beslutsamhet och kraftfullt bruk af vapnen äro hufvudsak. Äfven bevakningstjensten fordrar stor enskild ridfärdighet hos ryttaren. Denna utbildning kunna icke nuvarande öfningar gifva det indelda kavalleriet.

Hvad rekrytskolan gifver ryttaren är nödtorftig förmåga att styra sin häst i sqvadrons-manövern, och de korta regementsmötena kunna endast underhålla och möjligen något förkofra denna skicklighet. Till oförskräckt fältryttare utbildas härigenom icke kavalleristen, lika litet som till förmåga att till häst mot fienden kunna väl bruka sitt vapen. Dertill är mötestiden alltför kort. Detta är likväl hvad kavalleristen oundgängligen behöfver för att kunna med sabeln i hand förtröstansfullt möta sin fiende och utan att hejdas af mindre hinder i sin väg tränga honom på lifvet. För att vinna detta mål finnes ingen annan utväg, än att särskild tid anslås till passande fältöfningar som afsluta ryttarebildningen. Kommitterade anse derföre att årligen en instruktionsskvadron vid hvarje kavalleribataljon bör, efter regementsmötes slut, sammandragas. Dess styrka kan lämpligast bestämmas till 48 man (2 troppar) ur hvarje bataljon eller till 12 man utur hvarje skvadron, under befäl af en ryttmästare, 2 subalternofficarere och 3 underofficerare, hvarjemte, åtminstone under första halfva tiden, regementets stallmästare bör vid skvadronen tjenstgöra. Öfningarna, hvilka under minst 45 dagar böra fortgå, skulle omfatta, utom vanlig enskild ridning äfven fältridning i ojemn mark och öfver hinder, vapenföring till häst samt flankering. Med den styrka, som blifvit ifrågasatt för instruktionssqvadronen, kan dertill kommenderas, förutom de som nyss afslutat rekrytskolan, äfven en del äldre karlar och hästar, och bör således inom en ej allt för lång tid hela indelda kavalleriet hafva genomgått dessa öfningar. Det skulle säkerligen äfven visa sig att kavalleriet i användbarhet derigenom tagit ett steg framåt, minst jemförligt med det, som blef en följd af excersis-sqvadronernas införande.

Med *befälsmötena* har ingen förändring blifvit ifrågasatt. De äro förberedelser för de öfriga vapenöfningarna, alltid behöfliga, men oundgänglige vid en armé, som endast en kort tid årligen är samlad. De utgöra derjemte ett slags tillämpningsskolor för befälet, och ingå såsom en länk i kedjan af anstalter för befälsbildningen.

Med anledning af hvad här sålunda blifvit anfördt, föreslås såsom allmänna årliga vapenöfningar vid indelda arméen:

A. **Vid Infanteriet:**

Rekrytmöte i 42 dagar med 10 procent af verkliga nummerstyrkan, tillfällige vakanser ej afdragne, och hvarunder manskapet får efter behof ombytas.

Befälsmöte i 10 dagar, med allt öfver- och underbefäl, spel, volontärer, korporaler samt vicekorporaler och soldater till det antal att nummerstyrkan, spelet oberäknadt, uppgår till 18 man på kompani.

Regementsmöte i 20 dagar.

B. **Vid Kavalleriet:**

Excercisskvadron, i 90 dagar med 60 man å bataljon, och hvarunder manskap och hästar få efter behof ombytas.

Befälsmöte i 10 dagar till likhet med infanteriets, men med 10 ryttare på skvadron.

Regementsmöte i 26 dagar.

Instruktionsskvadron i 45 dagar med 48 man å bataljon. In- och utryckningsdagarne öfverallt oberäknade.

Sedan numera tillräckligt antal bajonettfäktningsgevär finnas i regementsförråden, erfordras för undervisningen vid infanteriets rekrytmöten endast:

en enkel gymnastik-inrättning med tillbehör och några skol-inventarier, der sådana icke redan på mötesplatserna underhållas för korporalskolorna;

samt för infanteribefälets öfning i vapenföring under befälsmötena, synnerligast för underbefälet, som saknar tillfälle att förskaffa sig enskild undervisning deruti:

ett antal (20 st.) till fäktning användbara sablar på hvarje bataljon.

Vid kavalleriets depôter finnes redan för exercisskvadronerne och de i sammanhang dermed inrättade korporalskolor behöflig undervisningsmateriel. Hvad för öfningarna ytterligare behöfves, är, i likhet med hvad för infanteriet är föreslaget,

en enkel gymnastikinrättning med inventarier, der sådan icke redan finnes.

En med de allmänna vapenöfningarna nära sammanhängande fråga är den, huruvida allt indelt infanteri och kavalleri bör på lika sätt öfvas, eller vissa regementen och corpser erhålla en för olika tjenstgöring och stridssätt beräknad utbildning.

Vid *infanteriet* fordrar visserligen tjenstgöring och strid i spridd ordning (bevakning och tiraljering) mera rörlighet, vighet och fyndighet än tjenstgöringen i sluten trupp och utföres derföre bäst af manskap, som dertill har särskild fallenhet och utbildning. Men då rekryteringen öfver hela landet sker efter samma grunder och manskapets afgång ur krigstjensten likaså; då öfningstiderna öfverallt äro lika och inga betydande olikheter i dessa hänseenden kunna införas, finnas inga giltiga skäl, hvarföre några regementen eller corpser skulle vara mera passande för den spridda och andra för den slutna striden, om icke möjligen några olikheter i åtskilliga landskaps folklynnen, hvilka olikheter dock icke äro så allmänna och så betydliga, att de böra hafva ett afgörande inflytande på hela organisationen. Härtill kommer den väsendtliga omständigheten att delningen i lätta trupper och linie-infanteri, kan leda till skadlig ensidighet, enär båda stridssätten vid alla tillfällen i fält kunna förekomma, och det således allestädes bör finnas manskap användbart i båda.

På grund häraf finna kommitterade ingen anledning att föreslå någon förändring af hvad i detta afseende finnes stadgadt, nemligen:

att allt manskap bör öfvas i all slags tjenstgöring, och

att de soldater, som äro mest passande för striden i spridd ordning, vid hvarje kompani uttagas till tiraljörer, och såsom sådane under mötena särskildt utbildas.

Härigenom vinnes säkrast det dubbla ändamålet att hvarje infantericorps är användbar till alla olika förrättningar i fält och att det för de olika stridssätten mest passande folket företrädesvis blir dertill användt.

Vid *kavalleriet* tager flankering och förposttjenst mera ryttarens och hästens enskilda förmåga i anspråk, än tjensten i skvadron; men då skicklighet i båda stridssätten för allt kavalleri är nödvän-

digt, och då vapnets ringa styrka hos oss dessutom lägger ett talande skäl mot dess splittring i skilda arter med olika utbildning och användbarhet, hvarigenom det skulle blifva alltför otillräckligt, anse kommitterade:

att allt kavalleri bör fortfarande vara af hufvudsakligen samma slag och utbildas till användbarhet i all slags tjenstgöring.

Timmermännens behöflighet vid infanteriet och den stora nytta de kunna göra arméen, ehuru de ingalunda ersätta ingeniörtrupper, har redan vid frågan om infanteriets organisation blifvit framhållen. Den undervisning, som hittills blifvit timmermännen lemnad under befälsmötena, har visserligen icke kunnat leda till åsyftadt ändamål, då, i de flesta fall, de enda verktygen varit vedyxan och spaden, och det enda materialet för arbetens utförande vid många mötesplatser varit jord och torf; men den läraktighet soldaten visat, det nit, hvarmed han omfattat tillfället att inhemta kunskap äfven i denna del af militäryrket, ådagalägger nogsamt hvad man, genom anskaffande af medel till ett rätt ordnande af dessa öfningar, kan vinna. — Kommitterade anse derföre:

att infanteriets timmermän fortfarande böra sammandragas till befälsmötena, utan att inberäknas i den förut för dessa möten bestämda styrkan, för att öfvas enligt derför utarbetad instruktion, samt

att till vederbörande chefers förfogande ställes en mindre summa årligen, att användas såväl till anskaffning och underhåll af de nödvändigaste verktygen, som ock af materialier för arbetena.

Målskjutningen utgör en väsendtlig del af infanteriets öfningar. — Det förlidet år utkomna målskjutningsreglementet lägger ock all den vigt på dessa öfningar, de förtjena. Den deruti uttalade, så riktiga grundsats, att skjutfärdigheten egentligen skall i rekrytskolan utbildas, underlättas i tillämpningen, om denna skola, enligt kommitterades förslag, i allmänhet utsträckes till tvenne års vapenöfningar.

Skarpskyttarnes antal skulle, enligt hvad vid infanteriets organisation blifvit föreslaget, uppgå till 48 på hvarje stambataljon. Då, för detta manskaps utbildning, särskilda öfningar redan blifvit bestämda, och det numera blifvit befriadt från alla kommenderingar, hvaruti icke hela regementet eller corpsen deltager, anse kommitterade, att, i likhet med hvad förlidet år egt rum och äfven i år blifvit anbefaldt:

Skarpskyttarne böra årligen sammandragas till 8 dagars öfningar.

För den *värfvade* stammen, förlagd i garnison, den må tillhöra infanteri, kavalleri, artilleri eller ingeniörtrupper, kan ej förekomma någon svårighet att gifva soldaten all önsklig duglighet, att qvarhålla honom i tjenstgöring ända till dess hans daning är fulländad och inkalla honom från sin tjenstledighet, då behofvet för hans bildning sådant fordrar. Hans tjenstgöringstid behöfver icke begränsas af annat, än afseendet på kostnaden, som för honom minskas, då han är tjenstledig, samt på värfningen, som kan försvåras i fall tjenstledighetens fördelar minskas. Kommitterade hafva således icke ansett nödigt att, rörande den värfvade stammens öfning, föreslå några stadganden, hvilka kunna och böra öfverlåtas åt cheferne af alla vapen, hvilka icke lära underlåta att inom ofvan nämnda gränser för sina bemödanden förskaffa sin trupp största möjliga bildning.

Endast den grundsats hafva kommitterade ansett nödig böra stadgas, att tjenstledighet icke gifves någon soldat förr än han är fullt bildad såsom sådan, enhvar efter den tid han härtill behöfver. Skulle han släppas efter en nödtorftelig inhemtad rekrytundervisning, för att sedermera under hela sin tjenstetid endast under exercismånaderna inkallas, så betager man sig all värfningens fördel: den bättre soldatbildningen, hvilken endast kan vinnas i fall en längre tjenstgöring under fanan ersätter den korta tjenstetiden.

Derjemte vilja kommitterade fästa uppmärksamhet å den stora nytta som af samlad trupp med dess ständigt tjenstgörande befäl kan dragas, att nemligen vid densamma kunna bilda ett stort antal befälsämnen, hvaraf svenska armén har ett så känbart behof, och hvilket tillfälle till praktisk befälsbildning just utgör de värfvade truppernes företräde framför de indelde.

Hvad här ofvan är yttradt om den värfvade stammen gäller naturligtvis icke Wermlands Fältjägarecorps, som, ehuru värfvad, icke har någon tjenstgöring mellan mötestiderna, och således i afseende på vapenöfningar är hänförlig till den indelda stammen. Det nuvarande fältjägareregementet har likväl haft betydligt kortare mötestider än det indelda infanteriet, men då intet skäl finnes, hvarföre en trupp skall, i tillfälle att vinna utbildning och användbarhet, stå efter andra, med hvilka den i tjenstgöringsförhållanden är närmast jemförlig, följer ock häraf att den nya fältjägarecorpsen bör få vapenöfningar motsvarande den indelda stammens. I anseende till den kortare tjenstetid vid den värfvade truppen och deraf följande hastigare omsättningar, kan emellertid den för indelda infanteriets rekrytmöten beräknade styrkan icke motsvara behofvet vid fältjägarecorpsen. Regementet har nu rätt att till rekrytmötet, ehuru under en otillräcklig tid, inkalla 100 man. Om samma antal bibehålles, skulle detta utgöra 20 procent af corpsens styrka, 500 man, hvilket med den hastigare omsättningen bland jägarne, ungefärligen motsvarar hvad för indelda infanteriets rekrytmöten blifvit ifrågasatt. Kommitterade få derföre föreslå:

att Wermlands Fältjägarecorps erhåller samma årliga vapenöfningar, som härofvan för indelda infanteriet blifvit föreslagna, endast med den skillnad, att rekrytmötet beräknas för 100 man.

Större truppsamlingar eller öfningsläger äro tillämpningsskolor för arméens krigsbildning, der de särskilda vapenslagen under gemensamma öfningar lärer känna hvarandras stridssätt och rätt uppfatta sin egen användbarhet under olika förhållanden, der en nyttig täflan uppkommer, som eggar till nya framsteg; der högre befälhafvare och staber vänjas att leda större trupprörelser och olika vapen till samverkan och ömsesidigt understöd. Nyttan af stora läger är också erkänd i alla Europas arméer och icke minst i de mest krigsvande. Att stridens erfarenhet icke jäfvat nyttan af dessa öfningar under freden, synes deraf, att de i största utsträckning blifvit tillämpade straxt efter slutade krig och i arméer, som derunder vunnit lysande segrar.

1856 års för Rikets Ständer framlagda plan till arméens vapenöfningar antog att läger borde omvexlande hållas vid Stockholm, i Skåne och i Westergötland, och så ordnas, att hvarje afdelning af arméen kunde inom 6 år i större trupprörelser deltaga. Några särskilda medel för dessa läger ifrågasattes dock icke, utan ansågs den utöfver vanliga regementsmöten för deri deltagande trupper ökade marsch, forslings- och aflöningskostnad kunna bestridas från det allmänna anslaget för arméens vapenöfningar. Mot denna anordning kunde med skäl från början anmärkas, att lägren skulle komma att inkräkta på den för regementenas enskilda utbildning ganska knappt beräknade tiden.

Båda slagen af vapenöfningar, regementenas enskilda och de för större truppsamlingar gemensamma, äro imellertid lika vigtiga och böra hvar för sig fortgå, utan att störande inverka på hvarandra, hvilket icke kan vinnas om icke särskild tid beräknas för båda. Visserligen vill det synas, som skulle båda öfningarna kunna bedrifvas under lägertiden, om denna gåfve dertill erforderlig utsträckning, men dels skulle regementenas enskilda öfningar derigenom fördyras, dels torde svårligen några af dessa öfningar, såsom vid infanteriet målskjutning, fält- och bevakningstjenst, kompani- och bataljonsvis kunna ändamålsenligt och utan hinder för andra trupper utföras på ett ställe, der en större styrka är sammandragen, dels fordrar också verkställigheten af det förslag rörande beväringsmanskapets vapenöfningar, som här nedan kommer att framläggas, att de för regementena i hemorten beräknade möten icke undergå någon väsendtlig rubbning.

Under antagande således, att de indelda regementenas årliga möten blifvit fullständigt afslutade innan de till öfningsläger samlas, kan lägertiden, hvaraf hittills 6 till 8 dagar måst användas till kompani- och bataljonsexercis, uteslutande egnas till större trupprörelser. Ju längre dessa kunde fortfara, desto nyttigare vore det utan tvifvel för arméens tjenstbarhet, men å andra sidan afseende icke allenast måste fästas på kostnaden, utan ock derjemte tillses, att vapenöfningarna i sin helhet icke upptaga alltför stor del af den årstid, hvarunder indelda soldatens arbetskraft är i hemorten påräknad, blifver det ock nödvändigt, att inskränka dessa öfningar, likasom de öfriga, till det minsta, som kan anses någorlunda tillfyllestgörande. Om derföre den efter 1856 års plan beräknade lägertiden något inskränkes, men deremot lägren årligen återkomma och samtliga trupperne något oftare och efter en

jämnare fördelning än hittills få i dessa större trupprörelser deltaga, så synes en lämplig förmedling mellan de olika fordringarna vara funnen. De utvägar för truppers förande medelst ångfartyg och jernvägar, som dels redan finnas, dels snart blifva ökade, skola, genom besparing af tid och marschkostnader, i hög grad underlätta en sådan anordning. Endast för trupperne i Jemtland torde deras aflägsna förläggning medföra några egentliga hinder mot ett regelmessigt deltagande i större lägersamlingar. I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt föreslås:

1. *Att stora läger eller större truppsamlingar under 8 dagar, in- och utryckningsdagarne oberäknade, årligen må hållas, utan att indelda arméens regementsmöten deruti inberäknas.*

2. *Att dessa truppsamlingar så ordnas, att hvarje afdelning af arméen, så vidt ej särskilda hinder förefinnas, deruti hvart fjerde år kan deltaga.*

B. Beväringsmanskapets vapenöfningar.

Enligt kommitterades förslag rörande beväringsmanskapets vapenpligt under fredstid, skulle en fjerdedel af hvarje års 1:sta klass, eller de s. k. beväringssoldaterne, genomgå en 62 dagars rekrytskola och derefter 15 dagars vapenöfning under hvartdera af de tre påföljande åren, samt den öfriga delen af beväringsmanskapet, såsom hittills, vapenöfvas under 15 dagar två år å rad. Kommitterade öfvergå till dessa allmänna grunders tillämpning på beväringsmanskapets vapenöfningar vid de särskilda truppslagen.

Vid indelda infanteriet.

Hvad beväringssoldaternes vapenöfningar angår, borde första klassens möte eller rekrytskolan börja samtidigt med stammens rekrytmöte, ehuru under särskildt befäl. Den slutar då på samma gång som regementsmötet.

Om en klass beväringssoldater beräknas till 5000 man, skulle beväringsrekryternes antal, fördeladt på 50 stambataljoner, uppgå till 100, hvilket tillsammans med manskapet vid stammens rekrytmöte (10 procent af styrkan eller ungefär 50 man), gör 150 man på stambataljon och 300 man på regemente. En fullkomligt jemn fördelning af beväringssoldaterne på stambataljonerna låter sig likväl svårligen förena med sättet för deras uttagande. På ett ställe kan detta antal således blifva mindre, på ett annat icke obetydligt större. Då härtill kommer, att barackbyggnaderna å mötesplatserne endast äro beräknade för 300 man, kunna i några delar af medlersta och norra Sverige svårigheter uppstå, att samla stam- osh beväringsrekryter så tidigt på våren, som önskligt vore för mötenas afslutande före den tid på sommaren, då alla arbetskrafter äro för jordbruket önskliga; men dessa svårigheter böra dock kunna öfvervinnas, och, der behofvet så fordrar, något rymligare baracker uppföras. Mötestidernas längd på det hela skulle härigenom icke behöfva undergå någon förändring emot det nuvarande förhållandet. Skillnaden blefve endast den större styrkan, som tidigare på våren behöfde inkallas.

Under första årets vapenöfning borde beväringssoldaterne genomgå en så fullständig rekrytskola, som tiden möjligen medgåfve, således äfven målskjutning, bajonettfäktning, soldatundervisning, fält- och bevakningstjenst m. m. der förekomma. Så förberedde borde de, under efterföljande årens möten, sedan de några dagar särskildt genomgått kompani-exercicen, insättas i stammens led för att gemensamt med denna öfvas. Till första årets möte kunde beväringsoldaterne, såsom rekryter, marschera tillsammans med och under samma befäl som stammens rekryter, och från alla möten kunde beväringssoldaterne marschera tillsammans med kompanierna. Det vore således endast till andra, tredje och fjerde årens möten, de behöfde af särskildt befäl afhemtas, men då beväringssoldaterne redan blifvit vande vid ordning kunde, helst om ibland dem ett biträdande underbefäl blifvit danadt, endast ett fåtaligare befäl från stammen erfordras.

Vapenöfningarna för den öfriga delen af beväringsmanskapet eller för båda klasserna tillsammans 30 dagar, borde deremot vara afslutade åtminstone förr än beväringssoldaterne inkommo till regementsmötet. Till undvikande af den tidsförlust, som uppkommer af beväringsmanskapets hemtning och återförande, torde derföre mera än hittills blifva nödvändigt, att nämnde manskap emottages och aflemnas af militärbefälet i mötesplatsernes närhet. I öfverensstämmelse härmed föreslå kommitterade:

att första klassens beväringssoldater årligen inkallas till 62 dagars rekrytskola, hvilken tager sin början samma dag, som stammens rekrytmöte;

att andra, tredje, och fjerde klassernas beväringssoldater samtidigt inkallas under de 15 sista dagarne af stammens regementsmöten och derunder indelas på kompanierna under gemensamt befäl med stammen;

att tider och samlingsställen böra så bestämmas att beväringssoldaterne, då de skola inträffa å mötesplats eller derifrån uppbryta samtidigt med stammen, kunna under samma befäl som denna marschera till och från mötena, samt

att vapenöfningarna för allmänna beväringsmanskapets båda klasser, tillsammans 30 dagar, böra vara afslutade åtminstone förr än beväringssoldaterne inkomma till regementsmötet.

I öfverensstämmelse med grunden för infanteriets organisation eller att hvarje stambataljon bör på krigsfot uppsätta 1½ fältbataljon, bör ock

under den tid, beväringssoldaterne öfvas tillsammans med stammen, regementet indelas på tre bataljoner och corps på en och half bataljon, hvilken senare manövreras såsom en mindre bataljon.

Vid *värfvade infanteriet* böra inga svårigheter möta för att i allt hufvudsakligt ordna beväringens vapenöfningar i öfverensstämmelse med hvad för dessa öfningar vid indelda infanteriet blifvit föreslaget.

Vid *artilleriet* och *ingeniör-trupperne* åter tillämpas hvad deraf låter förena sig med dessa vapens olika beskaffenhet och det mindre antal beväringsmanskap dem tilldelas.

För artilleriet är beräknadt 240 man utur hvarje årsklass, deraf 60 beväringssoldater, och för ingeniör-truppernes 6 kompanier 192 man, deraf 48 beväringssoldater.

I afseende å de vapenöfningar, som skulle åligga beväringens elitklass, bestående af beväringsskyldige, som tagit afgångsexamen till universiteten, eller 62 dagar första året och 42 dagar andra året, föreslås:

att första årets öfningar så ordnas, att eliterne kunna genomgå en fullständig rekryt- och soldatskola, omfattande tjenstens alla delar och äfven såvida ske kan deltaga i stammens vapenöfningar, stångbataljons-excercis m. m. d., samt aflägga kunskapsprof i soldat- och korporals-undervisningen;

att för andra årets öfningar antingen särskilda befälsskolor å de mötesplatser Kongl. Maj:t bestämmer, ordnas enligt de grunder, som komma att föreslås för andra och tredje afdelningarne af distrikts-underbefäls-skolorna eller ock eliterne få genomgå sistnämnde skolor, samt

att beväringseliter endast öfvas vid infanteriet.

De nu i underdånighet föreslagna vapenöfningar skulle enligt bilagde beräkningar (Bil. A, B och C) medföra en kostnad, öfverskjutande nuvarande statsanslagen för dessa ändamål:

vid indelda arméen af	R:dr	219,119: 74
vid Wermlands Fältjägarecorps af . .	»	4,047: 74.
och för beväringsmanskapet af	»	357,569: —

Bil. A.

Approximativ beräkning af årliga kostnaden för Indelda Arméens vapenöfningar samt Korprals- och Underofficers-skolor, ordnade enligt Kommitterades förslag.

a) Vapenöfningar.

1. *Indelda infanteriet.*

Befälsmöte.

Marschkostnad:

Underhåll, beräknadt för 4 dagar i medeltal för hvarje man inom hela arméen, under marschen fram och åter mellan kompani- och regements-samlingsplatserne, utgörande:

För 1,087 underofficerare (i öfverensstämmelse med kommitterades löneregleringsförslag), 4,348 portioner efter 48 öre (utan tobaksskilling) . . . . . R:dr 2,087: 04.

och för 3,960 spel i n:r och soldater, 15,840 portioner, efter 56 öre (tobaksskillingen deruti inberäknad med ett medelbelopp för alla grader af 8 öre på man), deruti jemväl ingår värdet af de volontärer och timmermän särskildt tillkommande halfva portionerne . . . . . » 8,870: 40.

R:mt R:dr 10,957: 44.

Möteskostnad:

Underhåll för 10 dagar, utgörande 10,870 portioner för underofficerare efter 43 öre . . . . . R:dr 4,674: 10.

39,600 portioner för spel i n:r och soldater efter 51 öre (deraf 8 öre tobaksskilling) . . . . . » 20,196: — 24,870: 10. 35,827: 54.

Rekrytmöte.

Marschkostnad:

Underhåll för 2,453 man spel i n:r och soldater i 4 dagar, utgörande 9,812 portioner efter 56 öre . . . . . R:dr 5,494: 72.

Möteskostnad för 42 dagar:

Befälets dagaflöning . . . . . R:dr 19,000: —

Manskapets underhåll, 103,026 portioner för 2,453 man spel i n:r och soldater, efter 51 öre . . . . . » 52,543: 26. 71,543: 26. 77,037: 98.

Regementsmöte.

Marschkostnad:

Underhåll för underbefäl med vederlikar som ej afgått till rekrytmötet, eller 1,032 man utgörande, för 4 dagar 4,128 portioner efter 48 öre . . . . . R:dr 1,981: 44.

Underhåll för 22,082 man i n:r, för fyra dagar, 88,328 portioner efter 56 öre » 49,463: 68.

R:mt R:dr 51,445: 12.

Möteskostnad för 20 dagar:

Underhåll för 632 underofficerare, eller det antal, som icke kommenderas till liktidiga vapenöfningar med beväringsmanskapet, 12,640 portioner efter 43 öre . . . . . R:dr 5,435: 20.

Underhåll för 24,535 man spel i n:r och soldater, 490,700 portioner efter 51 öre. . . . . » 250,257: — 255,692: 20. 307,137: 32.

Skarpskyttemöte.

Marschkostnad:

upptages ej här, såsom beräknad under regementsmötet för hela styrkan.

Öfverföres: R:dr 420,002: 84.

Öfverfördt: R:dr 420,002: 84.

Möteskostnad:

Underhåll i 8 dagar för 2,160 man, utgörande 17,280 portioner efter 51 öre . . . . 8,812: 80.

Härtill lägges för vapenöfningarna i allmänhet:

Transportkostnader . . . . . förslagsvis . .	R:dr	3,000 —	
Sjukvårdskostnader . . . . . » . .	»	8,000 —	
Andel af förvaltningskostnaderne samt underhållet af sjukhus och magasinsinventariepersedlar . . . . . förslagsvis . .	»	38,000 —	
Anslag till verktyg och materialier för timmermännens öfningar..... försl.	»	1,000 —	
Diverse kostnader såsom för lägerhalm, kokstänger m. m. förslagsvis . .	»	6,000 —	56,000: —

Summa R:mt R:dr 484,815: 64.

2. *Indelda Kavalleriet.*

Befälsmöte.

Marschkostnad:

Underhåll, beräknadt för 5 marschdagar i medeltal för hvarje man fram och åter mellan skvadrons- och regementssamlingspatserne, utgörande:

För 214 underofficerare (efter afdrag af dem, som äro kommenderade till exercis-skvadronerne), 1,070 portioner efter 48 öre	R:dr	513: 60.	
För 370 man i n:r, 1,850 portioner efter 56 öre . . .	»	1,036: —	
För 585 hästar 2,925 rationer efter 1 R:dr	»	2,925: —	4,474: 60.

Möteskostnad:

Underhåll i 10 dagar:

För 214 underofficerare, 2,140 portioner efter 43 öre . .	R:dr	920: 20.		
» 370 man i n:r, 3,700 portioner efter 51 öre . . .	»	1,887: —		
» 585 hästar, 5,850 rationer efter 80 öre	»	4,680: —	7,487: 20.	11,961: 80.

Excercis-Skvadronsmöte.

Marschkostnad:

Underhåll i 5 dagar:

För 30 underofficera, 150 portioner efter 48 öre . . .	R:dr	72: —		
» 450 man i N:r, 2,250 portioner efter 56 öre . . .	»	1,260: —		
» 480 hästar, 2,400 rationer efter 1 R:dr	»	2,400: —	3,732: —	

Möteskostnad:

Dagaflöning för befälet och underbefälet i 90 dagar . .	R:dr	15,000: —		
Underhåll, samma tid				
För 450 man, 40,500 portioner efter 51 öre	»	20,655: —		
» 509 hästar, 45,810 rationer efter 80 öre	»	36,648: —		
Expenser, såsom lysning, eldning m. m.	»	5,000: —	77,303: —	81,035: —

Regementsmöte.

Marschkostnad:

Underhåll i 5 dagar för 254 underofficerare med vederlikar, 1,270 portioner efter 48 öre	R:dr	609: 60.		
För 3,458 man, 17,290 portioner efter 56 öre	»	9,682: 40.		
och för för 3,671 hästar, 18,355 rationer efter 1 R:dr . .	»	18,355: —	28,647: —	

Möteskostnad:

Underhåll i 26 dagar:

För 254 underofficerare, 6,604 portioner efter 43 öre . .	R:dr	2,839: 72.		
» 3,458 man i n:r, 89,908 portioner efter 51 öre . . .	»	45,853: 08.		
» 3.671 hästar, 95,446 rationer efter 80 öre	»	76,356: 80.	125,049: 60.	153,696: 60.

Öfverföres: R:dr 246,693: 40.

Öfverfördt: R:dr 246,693: 40.

Instructions-Skvadronsmöte.

Marschkostnad: upptages ej såsom här förut beräknad för hela styrkan.

Möteskostnad:

Dagaflöning för befälet i 45 dagar	R:dr	5,800: —	
Underhåll för 360 man samma tid, 16,200 portioner efter 51 öre	»	8,262: —	
« för 406 hästar, 18,270 rationer efter 80 öre	»	14,616: —	28,678: —

Härtill lägges för vapenöfningarna i allmänhet:

Forselkostnader	R:dr	3,000: —	
Sjukvårdskostnader	»	5,000: —	
Förvaltningskostnader samt underhållet af sjukhus- och magasins-inventarie-persedlar vid detta vapen förslagsvis	»	12,000: —	
Diverse kostnader såsom för lägerhalm, kokstänger m. m. «	»	3,000: —	23,000: —

Summa R:mt R:dr 298,371: 40.

3. *Indelda Arméen, samfält.*

Öfningsläger.

På grund af redogörelserne för de öfningsläger, som under senare åren varit hållna å Ladugårdsgärdet, Axevalla och Ljungbyhed, skulle kostnaden för ett öfningsläger hvarje år, hållet omvexlande på nyssnämnda mötesplatser under 8 dagar, med $\frac{1}{4}$ af indelda arméens styrka (utom Jemtlands begge corpser) uppgå till ett belopp af omkring . . . . . R:dr 170,000: —

b) Korprals- och Underofficers-skolor.

Korpral-skolor å regementenas mötesplatser enligt nu gällande föreskrifter:

Vid Infanteriet med 10 man å hvarje bataljon hvart 3:dje år under 42 dagar.

Marschkostnad:

Förekommer ej utöfver den, som för vapenöfningarna blifvit beräknad.

Kostnad å stället:

Befälets dagaflöning	R:dr	1,600: —	
Manskapets underhåll, 6,300 portioner efter 51 öre	»	3,213: —	4,813: —

Vid Kavalleriet med 12 man å bataljon hvart 3:dje år under 90 dagar:

Marschkostnad:

Förekommer ej utöfver den för vapenöfningarna beräknade:

Kostnad på stället:

Befälets dagaflöning	R:dr	430: —		
Manskapets underhåll, 2,670 portioner efter 51 öre	»	1,361: 70.		
Hästarnes underhåll, 2,910 rationer efter 80 öre	»	2,328: —	4,119: 70.	8,932: 70.

Underofficers-skolor vid infanteriet, organiserade enligt Kommitterades förslag, beräknas komma att årligen kosta omkring . . . . . R:dr 32,000: —

Summa R:mt R:dr 40,932: 70.

Sammandrag.

Den årliga kostnaden utgör enligt föregående beräkningar:

För Infanteriets särskilda vapenöfningar	R:dr	484,815: 64.
» Kavalleriets » »	»	298,371: 40.
» Öfningsläger	»	170,000: —
» Korprals- och Underofficers-skolor	»	40,932: 70.
Hvartill kommer:		
För underhållet af garnisons- och gränsposterings-kommenderingar ur indelda arméen samt mötesplatser och dertill hörande byggnader	»	50,000: —
Summa R:mt R:dr		1,044,119: 74.
Anslaget å Riks-Statens 4:de hufvudtitel för Indelda Arméens vapenöfningar utgör R:dr		825,000: —
Alltså erfordras en förhöjning i detta anslag af	R:dr	219,119: 74.

Härutaf belöper för den nummerstyrka af 3,576 man, hvarmed indelda infanteriet borde ökas enligt Kommitterades organisationsförslag omkring R:dr 65,000.

Anmärkningar:

1. Portions- och rationsprisen äro ofvan upptagne till de belopp, dessa pris i medeltal utgjorde år 1864.
2. Natura portionerna för Underofficerarne äro dem tillagde i utbyte mot den nuvarande mötespassevolans-ersättningen, hvilken borde upphöra enligt löneregleringsförslaget.
3. Aflöning och underhåll har beräknats enligt de i Kongl. Reglementet af den 14 Sept. 1858 angående indelda Arméens och beväringsmanskapets marscher, möten och mönstringar bestämda grunder.
4. Någon afkortning å Regementenas fulla styrka, med anledning af tillfälliga vacanser, sjuke m. m., har icke ansetts böra ega rum, i betraktande af de särdeles låga portions- och rationsprisen. — Af samma orsak hafva marschdagarnes antal icke nedsatts under de beräknade om ock för framtiden, genom kommunikationernes förbättrande, marschkostnaderne i allmänhet kunna något förminskas.
5. För Korpralskolorna å kommenderingsorter, har särskild kostnad ej blifvit uppförd, såsom icke förekommande utöfver sjelfva underhållskostnaden för den kommenderade styrkan.
6. I afseende å Underbefälsskolorne har vid beräkningen antagits, att Officerare och Underofficerare, Läkare, Sjukvårdssoldat och Spel erhålles från det regemente, å hvars mötesplats skolan eger rum; att dit beordradt underbefäl och manskap fortskaffas genom marsch forcé, samt att officerare och underofficerare njuta aflöning enligt resereglementet och manskapet naturaportion jemte tobaksskilling.
7. För undervisnings-materielen vid Korprals- och Underbefäls-skolorna har någon särskild kostnad icke blifvit upptagen, emedan dels sådan materiel redan finnes vid de förra skolorna, dels underhållet af både denna och underbefäls-skolornas materiel bör bestridas från den s. k. volontär-vacansfondens för dylika ändamål afsedda tillgångar.
8. Förvaltningskostnaderna äro beräknade i öfverensstämmelse med Kommitterades förslag till Intendentsväsendets ordnande vid Regementena.

Bil. B.

Approximativ beräkning öfver kostnaden för Wermlands Fältjägare-corps' vapenöfningar, ordnade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det indelda infanteriets, enligt Kommitterades förslag.

Befälsmöte.

Marschkostnad:				
Marschpenningar för 92 man	R:dr		138: —	
Möteskostnad:				
Underhåll i 10 dagar för 25 Underofficerare och fältmusikanter 250 portioner efter 43 öre	R:dr	107: 50.		
Underhåll för 92 man, 920 portioner efter 51 öre (deraf 8 öre tobaksskilling)	»	469: 20.	576: 70.	714: 70.

Rekrytmöte.

Marschkostnad:				
Marschpenningar för 100 man	R:dr		150: —	
Möteskostnad:				
Befälets och Underbefälets dagaflöning under 42 dagar . . .	R:dr	1,000: —		
Manskapets underhåll samma tid, utgörande för 100 man 4,200 portioner efter 51 öre	»	2,142: —	3,142: —	3,292: —

Regementsmöte.

Marschkostnad:				
Marschpenningar för 328 man, som ej afgått till befäls- eller rekrytmötet...	R:dr		492: —	
Möteskostnad:				
Underhåll i 20 dagar för 25 Underofficerare och fältmusikanter, 500 portioner efter 43 öre	R:dr	215: —		
Underhåll för 516, 10,320 portioner efter 51 öre	»	5,263: 20.	5,478: 20.	5,970: 20.

Skarpskyttemöte.

Marschkostnad:				
Upptages ej här, såsom varande ofvan beräknad för hela styrkan.				
Möteskostnad:				
Underhåll i 8 dagar för 48 Skarpskyttar, 384 portioner efter 51 öre	R:dr			195: 84.
Härtill kommer för vapenöfningarna i allmänhet:				
Sjukvårdskostnader	R:dr		200: —	
Förvaltningskostnader samt för inventarie-persedlars underhåll	»		1,800: —	
Diverse kostnader såsom för lägerhalm, kokstänger m. m.	»		250: —	2,250: —
Summa	R:mt			R:dr 12,422: 74.
Nu utgå för Wermlands Fältjägare-Regementes vapenöfningar i marschpenningar	R:dr		900: —	
För Regementsmötet	»		4,200: —	
» Korprals-skola (från Volontärvacansmedelsfonden)	»		375: —	
Hvarjemte från särskilda medel bestrides kostnaden för befäls- och rekrytmötena utgörande omkring	»		2,900: —	8,375: —
Således skulle för vapenöfningarna uppstå en ökad kostnad om året af	R:dr			4,047: 74.

Anm. 1. Då det ansetts ändamålsenligast att Wermlands Fältjägarecorps deltager i den Korprals- och Underofficers-skola, som för indelda Regementena inom Westra Militärdistrictet skiftevis bör hållas å Regementenas mötesplatser, har kostnaden härför blifvit inberäknad i den, som för nyssnämnda skolor i allmänhet upptagits bland utgifterna för indelda infanteriets vapenöfningar.

2. Portionspriset är beräknadt till samma belopp, som vid indelda arméen.

Bil. C.

Approximativ beräkning af årliga kostnaden för Beväringsmanskapets vapenöfningar, ordnade enligt Kommitterades förslag.

Rekrytskola med 5,000 man beväringssoldater.

Marschkostnad:

Underhåll, beräknadt för 5 dagars marsch i medeltal för hvarje beväringskarl fram och åter mellan samlingsställena i hemorten och vapenöfningsplatserne, utgörande 25,000 portioner efter 54 öre (deraf 6 öre tobaksskilling) . . . . . R:dr 13,500: —

Skjuts- och dagaflöningsersättning till befäl och underbefäl samt kronobetjente för manskapets afhemtning och aflemnande » 2,000: — 15,500: —

Möteskostnad:

Befälets och underbefälets dagaflöning för 42 dagar, som ej äro liktidiga med stammens regementsmöten . . . . . R:dr 32,000: —

Manskapets underhåll i 62 dagar, 310,000 portioner efter 49 öre (deraf 6 öre tobaksskilling) . . . . . » 151,900: — 183,900: — 199,400: —

Regementsmöte med 15,000 man beväringssoldater.

Marschkostnad:

Underhåll i 5 dagar, 75,000 portioner efter 54 öre . . R:dr 40,500: —

Skjuts- och dagaflönignsersättning för befäl och underbefäl samt kronobetjente för manskapets hemtning och aflemnande » 5,000: — 45,500: —

Möteskostnad:

Underhåll i 15 dagar för 375 underofficerare, 5,625 portioner efter 43 öre . . . . . R:dr 2,419: —

Underhåll för 15,000 man, 225,000 portioner efter 49 öre » 110,250: — 112,669: — 158,169: —

Möten med allmänna beväringsmanskapet. 2:ne årsklasser om 15,090 man hvardera.

Mönstringskostnad:

För en årsklass, utgörande 20,000 man före beväringssoldaternes frånskiljande R:dr 26,000: —

Marschkostnad:

Underh. för 30,000 man i 5 dagar, 150,000 portioner efter 54 öre R:dr 81,000: —

Skjuts- och dagaflöningsersättning till befäl och underbefäl samt kronobetjente för manskapets hemtning och aflemnande » 9,000: — 90,000: —

Möteskostnad:

Befälets och underbefälets dagaflöning i 25 dagar, som ej äro liktidiga med stammens regementsmöten . . . R:dr 55,000: —

Manskapets underhåll, hvardera årsklassen i 15 dagar, 450,000 portioner efter 49 öre . . . . . » 220,500: — 275,500: — 391,500: —

Härtill lägges för vapenöfningarne i allmänhet:

Forselkostnader . . . . . förslagsvis . . R:dr 5,000: —

Sjukvårdskostnader . . . . . » . . » 10,000: —

Andel af förvaltningskostnaderna samt underhållet af sjukhus- och magasinsinventarie-persedlar . . . . . förslagsvis . . » 25,000: —

Diverse kostnader, såsom för lägerhalm, kokstänger m. m. » . . » 8,500: —

samt kostnaderne för beväringssoldaters kommendering, efter egen ansökan, till Korprals- eller Underofficers-skola; för de till Underofficerare befordrade beväringssoldaternes högre aflöning och för de till rotemästare förordnades högre tobaksskilling, äfvensom för den något dyrare krigsbildning de till eliter antagne beväringssoldaterne borde undergå, allt enligt Kommitterades förslag . . . . . förslagsvis . . » 10,000: — 58,500: —

Öfverföres: R:dr 807,569: —

Öfverfördt: R:dr 807,569: —

Dessutom erfordras för beväringsmanskapet å Gotland samt för underhållet af mötesplatser och byggnader . . . . . R:dr 50,000: —

Summa R:mt R:dr 857,569: —

Då anslaget för Beväringsmanskapets vapenöfning nu utgör . . . . . R:dr 500,000: —

Fordras alltså en förhöjning deri af R:dr 357,569: —

Anmärkningar:

1. Portions- och rationsprisen äro ofvan upptagna till de belopp, dessa pris i medeltal utgjorde år 1864.
2. Natura-portionerne för Underofficerare äro dem tillagde i utbyte mot den nuvarande mötespassevolansersättningen, jemlikt hvad i betänkandet om indelda Arméens löneregleringen blifvit föreslaget.
3. Aflöning och underhåll äro beräknade enligt de i Kongl. Mötenunderhålls-reglementet af den 14 Sept. 1858 bestämda grunder.
4. Med afseende på de särdeles låga portionsprisen hafva marschdagarnes antal icke ansetts böra nedsättas under det beräknade, om ock, för framtiden, genom förbiudelsernas förbättrande, marschkostnaderne i allmänhet kunna något förminskas.
5. Den andel af förvaltningskostnaderne vid Regementena, hvarmed Statsanslaget för beväringsmanskapets vapenöfningar bör bidraga, är ofvan beräknad i öfverensstämmelse med Kommitterades förslag till Intendentsväsendets ordnande vid regementena.

Underbefälsskolor.

Till arméns vapenöfningar knyter sig den befälsbildning, som hufvudsakligen afser en vidgad kännedom om tjenstgöringen vid trupp, så i fred som krig, jemte vana och skicklighet vid dess fullgörande samt förmåga att deri undervisa andra. Nödvändig för såväl officerare som underbefäl fordrar denna vanligen så kallade tjensteduglighet öfning och tillämpning af tjenstens olika delar, för att kunna utvecklas; men den måste förberedas och underlättas genom kunskaper, högre alltefter den verkningskrets, i hvilken de skola användas. Undervisningsanstalterne för officerare måste hvila på mera vetenskaplig grund, och äro särskildt af komiterade behandlade. Underbefälet, deri inberäknadt korporalerne, bör deremot kunna bildas vid trupperne och i sammanhang med deras öfningar. Vid den värfvade stammen finnes under fortsatt tjenstgöring tillfälle för underbefälets daning, men vid den indelda fordras särskilda anstalter härtill. En kort öfversigt af hvad hittills i detta afseende blifvit gjordt vid *indelda armén* torde här vara på sitt ställe.

Sedan dåvarande H. K. H. Kronprinsen Joseph Frans Oscar, i egenskap af general-befälhafvare i 4:de militär-distriktet, anbefallt att vid de kommenderingar ur indelda armén, som voro förlagde å Långholmen och vid Grisselhamn, manskapet skulle under den från tjenstgöring fria tiden erhålla undervisning, icke allenast i exercis och andra öfningar, utan äfven i sådane kunskaper, som kunde utbilda skicklige korporalsämnen och *instruktörer*, blef genom nådigt bref af den 7:de Februari 1835, ett anslag beviljadt för uppsättning och underhåll å dessa ställen af behöfliga skolinventarier, och genom general-ordres af den 28 Februari 1839 lemnades föreskrifter rörande undervisningen, examina m. m. vid dessa och öfriga korporalskolor, som inrättades å orter, der garnisons- eller bevakningstjenstgöring bestreds af kommenderingar ur indelda infanteriet, nämligen å Carlsten, Carlsborg och Malmö citadell.

Vid kavalleriet höllos från år 1837 tid efter annan, då sådant ansågs behöfligt, korporalskolor i sammanhang med exercisskvadronerna.

Dessa anstalter hafva varit till stort gagn för korporalsbildningen vid indelda armén, och de som inrättades å kommenderingsorterne hafva dessutom medfört den fördel, att manskapet mellan de egentliga tjenstgöringstiderna, funnit en nyttig sysselsättning, som i allmänhet med begärlighet och läraktighet blifvit omfattadt och som motverkat den skadliga inflytelsen af sysslolöshet och en för de moraliska egenskaperne ofta pröfvande tjenstgöring vid fängelserna.

Sedan 1856 års plan för indelda arméns vapenöfningar från och med 1858 mer och mindre fullständigt trädt i verkställighet, har äfven en förändrad anordning blifvit vidtagen med korporalskolorna. Dessa hållas numera antingen hvart 3:dje år samtidigt och på samma ställe med rekrytmötet eller exercis-skvadronen och med en styrka af 10 man för infanteri- och 12 man för kavalleribataljon; eller ock, vid de infanteriregementen, som bestrida garnisons-kommenderingarna å Carlsten och vid Grisselhamn, för 20 man å förra och 19 man å den senare kommenderingsorten

År 1859 blefvo äfven nya föreskrifter meddelade för undervisningen vid såväl infanteriets som kavalleriets korporal-skolor, äfvensom för tilldelandet af de utmärkelsetecken, som skolornas genomgående kunde medföra, hvarjemte nödig skolmateriel, gymnastikinrättning, vapen och fäktrustningar blifvit anskaffade vid samtlige dessa skolor samt medel anvisade för deras underhåll och för särskilda mindre utgifter. Vid de kommenderingsorter, der underhållet bekostas genom fångvårdsstyrelsen, och der tjenstgöringen mera uteslutande upptog truppens tid, upphörde deremot korporalskolorna.

För underofficersbildningen åter finnas ännu inga egentliga undervisningsanstalter; men 1833 blefvo tvenne nummer på hvarje kompani eller skvadron anslagne till s. k. tjenstbare volontärer, hvilka vid trupperne borde utbildas såsom underofficersämnen. Det ena volontärnumret vid kompani eller skvadron indrogs dock snart till volontär-vakans-fonden, från hvilken en del af utgifterna för korpo-

ralskolorna blifvit bestridde och fortfarande bestridas. Kavalleriet har likväl återfått rättighet att använda de indragne volontärnumren, vare sig till rekryter eller till volontärer. Volontärer skola vara minst 16 år gamle och ega någon bildning. De erhålla hvardera en nummerlön och äro skyldige att bevista befäls-, rekryt-, bevärings och regementsmötena, men må mellan exercistiderna, »då de kunna vid regementen umbäras,» vara tjenstfrie. De kunna efter aflagde kunskapsprof tjenstgöra såsom korporaler eller underofficerare. De volontärer, som icke vinna den skicklighet och icke ega den pålitlighet, att de kunna till underoffiicerare befordras, böra afskedas.

Volontärinrättningen har otvifvelaktigt visat sig ändamålsenlig, men torde dock vara i behof af att något närmare ordnas. Fordran att de, som antagas till volontärer, skola hafva någon bildning, är särdeles obestämd. Att rätta kunskapsmåttet efter någon viss klass i allmänna läroverken, är mindre lämpligt, då en stor del ynglingar, som anmäla sig att blifva volontärer, icke varit i tillfälle att besöka städernas elementarläroverk, eller endast en kortare tid kunnat begagna sig af sådan undervisning. Såsom det minsta för en blifvande volontär torde böra fordras, att han kan läsa, skrifva och räkna quator species samt vara confirmerad. Detta sammanfaller ungefärligen med den för folkskolan fastställda minimikursen och bör sålunda öfverallt och med lätthet kunna inhemtas. Hvad antalet vidkommer, så har det ofta varit svårt nog att kunna hålla 4 volontärer fulltalige på hvarje bataljon, och denna svårighet skulle tilltaga, om antalet ökades, då derigenom utsigterna till underofficersbefordran blefvo minskade. Nämnde antal torde icke heller stå i missförhållande till afgången bland underofficerarne. Om underofficerarnes tjenstetid i medeltal antoges till 20 år och deras antal till 20 å bataljon, stabsunderofficerarne inberäknade, så skulle en om året afgå. För att en volontär skall hinna genomgå hvad som fordras af en blifvande underofficer, behöfver han i allmänhet minst 3 år, och således skulle, om alla volontärerne motsvarade sin bestämmelse, något mera än en om året vinna behörighet till befordran. Mången volontär afgår dock utan att komma i fråga till befordran, och tidtals står ett och annat volotärnummer ledigt i brist på sökande. Volontärerne stänga således icke möjligheten för skicklige korporaler att blifva underofficerare. Af dessa skäl kan ett volontärnummer på hvarje kompani eller skvadron anses tillräckligt.

Deremot är det behöfligt, att volontärernes tjenstskyldighet undergår någon förändring. Då denna 1833 bestämdes, funnos egentligen inga andra tillfällen till volontärernes utbildande, än de årliga mötena, och föreskriften att de »utom exercistiden, få vara tjenstfrie och med regementschefens vetskap uppehålla sig inom riket, hvar de önska, helst vid något undervisningsverk,» har i allmänhet ansetts lägga hinder för deras beordrande, utan eget begifvande, tillochmed till kommenderingsorter, der korporalskolor varit inrättade. Det bör emellertid vara deras pligt och öfverensstämmer med ändamålet för deras antagande, att de deltaga i all tjenstgöring, som kan bidraga att af dem dana skicklige underofficersämnen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt föreslås:

att ett nummer på hvarje kompani eller skvadron af indelda stammen fortfarande anslås till volontär i enlighet med hittills gällande grunder för deras aflönande.

Att den, som skall till volontär antagas, bör hafva fyllt 16 år, vara confirmerad, ega en för sin ålder kraftig och i öfrigt till krigstjenst passande kroppsbildning samt, i afseende på allmän bildning, till det minsta kunna läsa väl innantill, skrifva en någorlunda redig stil och räkna quatuor species; hvilket kunskapsmått bör vara styrkt af betyg, som af regementschef godkännes eller ock pröfvas på sätt han förordnar; samt

att volontärer skola vara skyldige, att tjenstgöra under vapenöfningarna med det regemente de tillhöra, samt att deltaga i utgående kommenderingar, men må deremellan njuta tjenstledighet. Från arbets- och andra kommenderingar, som icke kunna bidraga att utbilda dem till underofficersämnen, böra de fritagas.

Af hvad förut blifvit anfördt synes, att för korpralsbildningen finnas ordnade undervisningsanstalter vid trupperne, ehuru till ett ganska inskränkt omfång, och att för beredande af tillgång på underofficernsämnen antages ett antal ynglingar såsom volontärer, hvilkas praktiska utbildning sker så godt sig göra låter under vapenöfningarna, men hvilka på egen hand få förvärfva de kunskaper, som derutöf-

ver erfordras. Detta är emellertid otillräckligt, synnerligast vid infanteriet, som på krigsfot skall med sig förena en talrik beväring och der stammen således skulle helt och hållet förfela sin bestämmelse, om han icke inom sig hade tillgång på ett stort antal underbefäls ämnen. Då för krigsfoten blifvit antaget att flertalet af infanteriets underofficerare borde kunna påräknas för en tjenstgöring, som eljest bestrides af subalternofficerare, måste de icke allenast dertill danas, utan äfven kunna i de flesta af sina åligganden ersättas af korpraler, och dessa i sin ordning af manskap ur ledet. Det har vidare blifvit antaget att en stambataljon borde på krigsfot uppställa 1½ fältbataljon och 1 depôtkompani. Med beräkning af 6 korpraler och 6 vicekorpraler på hvarje kompani och 4 kompanier på bataljon, erfordras således

för 1½ fältbataljon: korpraler och vice korpraler 72,
för 1 depôtkompani » » 12,
i reserv för att ersätta dem som förordnas att göra underofficerstjenst, äfvensom för annan afgång minst ⅓ 28,

tillsammans 112 man

på en stambataljon eller 28 till 30 man på ett stamkompani, deri inberäknade ordinarie korpraler och vice korpraler, som kunna påräknas till lägre befälstjenstgöring och hvaraf en del äfven bör kunna göra underofficerstjenst. För att vinna detta, äro de vanliga mötena vid indelda stammen otillräckliga. Visserligen böra öfningarna derunder, mera än hittills i allmänhet varit förhållandet, ledas i riktning att utbilda ett talrikt och användbart befäl. Men dessa möten äro för korta och tiden derunder tages för mycket i anspråk för truppernes öfningar på det hela, för att den nödvändiga grunden för underbefälsbildningen skall derunder på ett tillfredsställande sätt kunna läggas. Dertill fordras särskild undervisning och särskilda öfningar. En början dertill är gjord genom de nuvarande korpralsskolorna. Det är på denna väg man bör fortsätta.

Medeltjenstetiden vid indelda infanteriet är i medeltal af 10 år 22,6 år, men då önskligt är, att soldatens skyldighet i vissa fall att tjena till fyllda 55 år och derutöfver något nedsättes, bör medeltjenstetiden icke beräknas högre än 20 år. Årliga afgången blir då 5 för hundra af styrkan, och för att underhålla det beräknade antalet korpraler och korpralsämnen för krigsfoten eller 112 man på stambataljon, borde korpralskolorna årligen lemna 6 till 7 man på bataljon, förutsatt att alla som genomgått skolan vore i andra afseenden till befäl tjenlige. Korpralskolorna genomgås nu endast af något mer än 3 man om året å bataljon.

Undervisningsanstalter böra äfven finnas för underofficerare. De få nu endast aflägga en reglementarisk tjenstgöringsexamen, men i öfrigt småningom söka förvärfva sig en för vanliga fall nödtorftig tjenstevana under de korta vapenöfningarna, hvarunder de således länge måste vara lärjungar, i stället för lärare, och för deras användbarhet i mera magtpåliggande befäl är intet gjordt. En och annan korpral aflägger underofficersexamen, då han under en kommendering finner tillräcklig ledighet från tjenstgöringen för att lära sig reglementet, ty lifvet på roten egnar sig icke för honom till sådan läsning, och volontären får såsom redan blifvit anmärkt på egen hand göra sina studier, hvilket ock kunnat ske, då dessa varit inskränkta till reglementsläsning, men icke kan begäras om något derutöfver skall fordras.

För att motsvara det behof af underbefäl, som öfvergång till krigsfot erfordrar och gifva detta befäl en större användbarhet, behöfves vid indelda infanteriet mera omfattande underbefälsskolor, i hvilka minst 8 soldater, 4 korpraler och 2 underofficerare af hvarje stambataljon för år räknadt böra deltaga. Dessa underbefälsskolor kunna då lämpligen indelas i 3 afdelningar nemligen:

den *första* för korporalsbildningen;

den *andra* för allmän underofficersbildning, hvaraf äfven ett antal korporaler bör göras delaktigt;

den *tredje* för underofficerare, hvilka jemte det de omvexlande biträdde vid undervisningen i de öfriga afdelningarna, skulle beredas tillfälle att utbilda sig till användbarhet vid de flesta förrättningar, som i fält tillkomma subalternofficerare.

Då de båda första afdelningarna böra genomgås af manskap, och äfven flertalet af dem, som skola begagna undervisning i tredje afdelningen icke varit i tillfälle att få någon mera vetenskaplig

underbyggnad; då dessutom alla afdelningarna böra stå i sammanhang med hvarandra, så att undervisning i de högre utgör fortsättning af den i de lägre, och dessutom ändamålet med dessa skolor mera är att grundlägga tjenstduglighet än en theoretisk militär-bildning, har man trott, att ändamålet bäst skulle vinnas genom att gifva dessa skolor en fullkomligt praktisk riktning, der allt, som möjligen kunde på fältet utföras, hufvudsakligen der borde inläras, och boken mera vara ett stöd för minnet och ett medel för begreppens samlande och ordnande, än utgöra det egentliga läromedlet. Härigenom bör icke allenast en säker, varaktig och användbar kunskap vinnas i dessa delar, utan äfven någon tid kunna användas på allmänt bildande ämnen och i de öfre afdelningarna på någon kännedom om arméns sammansättning, eget och andra vapens stridsätt m. m., utan att derföre lärokursen behöfde blifva långvarigare än den vanliga årliga vapenöfningstiden.

En underbefälsskola vid hvarje regemente eller corps under tiden för dess möten, skulle, om hon hölles årligen, blifva för fåtalig att sköta sig sjelf, och, om hon hölles med vissa mellantider, för talrik att icke störande inverka på regementenas vanliga öfningar, iföljd af borttagandet af ett för stort antal befäl.

Underbefälsskolorna böra derföre utgöra ett helt för sig, oberoende af de öfriga vapenöfningarna, och sammansättas från olika regementen och corpser till den styrka, som fordras, så väl för att underhålla behöfligt antal underbefäl och underbefälsämnen vid bataljonerna, som ock för att kunna utföra alla slags öfningar. De kunde lämpligast sammandragas distriktsvis under generalbefälhafvarens inseende, och om de, så vidt omständigheterna medgifva, hållas vexelvis vid olika regementen inom distriktet, så skulle derigenom en nyttig och all ensidighet motverkande täflan uppstå. Hvad tid och ställe för skolornas samlande beträffar, lärer väl detta vara beroende af ortliga förhållanden. I allmänhet kunna inga andra ställen än mötesplatser ifrågakomma, enär tillgång måste finnas på öfningsfält, undervisningslokaler och materiel, men, om skolan, åtminstone till någon del, kunde hållas samtidigt med de vanliga mötena, så medförde detta en betydlig fördel för det i skolan deltagande manskapet, särdeles i de nordliga delarne af landet, der den vackra årstiden är af så kort varaktighet; dock bör ingalunda skolans verksamhet af detta vilkor vara beroende. Längre än 6 eller 7 veckor lärer skolan väl icke kunna hållas samlad, om hon, såsom ofta torde blifva händelsen, icke kan börja förr än efter mötena, enär, för de ditkommenderades hysande, tält till större delen måste komma att begagnas, och således skolan bör slutas innan hösten inträder; men längre tid torde icke heller vara behöflig, då det kan antagas, att ingen skickas till skolan, som icke eger någon grad af vetande hemtad från folkskolan eller annan undervisningsanstalt och som derjemte gjort några års vapenöfningar, och då det dessutom beräknas att endast en afdelning af skolan skall vid hvarje tillfälle genomgås. Något hinder bör dock icke läggas för att den som antingen har större naturgåfvor eller bätte underbyggnad på samma tid må få genomgå mer än en afdelning. Att ställa skolan annorlunda, eller så att alla afdelningarna borde omedelbart efter hvarandra genomgås, skulle helt och hållet förändra dess beskaffenhet och genom den större tid, som dertill erfordrades, göra den tryckande för manskapet.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt, få komiterade i underdånighet föreslå följande grunder för inrättandet af *Distrikts-underbefälsskolor vid Indelda Infanteriet:*

1. Underbefälsskolor sammandragas distriktsvis och förläggas antingen omvexlande vid olika regementens mötesplatser eller vid annat lämpligt ställe inom distriktet.
2. Skolan ställes under öfverbefäl af generalbefälhafvaren i distriktet och under ledning af chefen för det regemente, hvarvid skolan för året är förlagd.
3. Underbefälsskolorna samlas årligen eller efter vissa mellantider, allt efter bataljonernas antal inom distriktet, och ordnas så att i medeltal för året minst 2 underofficerare, 4 korporaler eller vicekorporaler och 8 soldater från hvarje bataljon blifva till skolan beordrade; dock så att vid ingen skola den sammanräknade styrkan af korporaler och soldater understiger 110 till 120 man.
4. Volontärer inbegripas i förestående antal, dock må de icke beordras i stället för underofficerare eller korporaler, utan att hafva aflagt i förra fallet underofficers och i det senare korporals-examen.

5. Tid och ställe för skolans sammanträde bestämmes för hvarje gång på förslag af generalbefälhafvaren.

6. Underbefälsskolorna delas i tre afdelningar:

Första afdelningen: korporalskola: för dem som sådan skola icke genomgått.

Andra afdelningen: allmän underofficersskola: för dem, som genomgått korporalsskola, men icke aflagt underofficers-examen.

Tredje afdelningen: skola för underofficerare samt korporaler och volontärer, hvilka aflagt underofficers-examen.

7. Till befäl och lärare vid underbefälsskolan beordras af generalbefälhafvaren 1 kapiten och 2 till 3 subalternofficerare. Af detta befäl bör en hafva genomgått skjutskola och en Gymnastiska Central-institutet.

8. Af chefen för det regemente, der skolan är förlagd, beordras för sjukvården 1 bataljonsläkare och en sjukvårdssoldat, samt dessutom 3 spel.

9. Ekonomien och redovisningen besörjes af provianterings-direktionen vid nämnde regemente eller corps.

10. Lärotiden beräknas till 6 veckor och vid dess slut sker uppvisning af skolan och anställes examen, särskildt för hvarje afdelning, inför en af generalbefälhafvaren kommenderad regementsofficer och de vid skolan anställde officerare, hvilka utfärda examensbetyg, och anmäla hos deras regements- eller corpschefer, till utmärkelsetecknens erhållande dem, som dertill kunna komma i fråga. För dem, som icke undergå fullständig examen, meddelar befälhafvaren endast ett betyg, att de bevistat skolan och i hvilken afdelning de begagnat undervisningen.

11. Efter skolans slut afgifver befälhafvaren fullständig rapport om skolans verksamhet till regements- eller corpschefen, som densamma jemte eget utlåtande inlemnar till generalbefälhafvaren.

12. Lärokurser för underbefälsskolan fastställas i samma ordning, som för öfrige militärundervisningsanstalter.

I öfrigt få komiterade bifoga närlagde förslag till föreskrifter rörande undervisning, kunskapsprof m. m. vid indelda infanteriets underbefälsskolor, hvilket förslag närmare antyder omfånget och riktningen af dessa skolors verksamhet (Bil. A.).

Anledningen till att komiterade i underdånighet föreslå en korporalskolas ingående uti underbefälsskolan såsom dess första afdelning är icke att finna i ett underskattande af nuvarande korporalskolors värde, utan ligger dels deruti, att, om blott ett ringa antal underofficerare och korporaler hade samlats till en underofficersskola, så hade endast ofullständigare öfningar der kunnat utföras och skolan derigenom förlorat en stor del af sitt värde och sin öfvervägande praktiska riktning; dels deruti, att då skolan sålunda behöfde till antalet förstärkas, det med god hushållning var öfverensstämmande, att der begagna tillfället äfven till korporalsundervisningen, hellre än att utvidga de nu befintliga korporalsskolorna. Deraf följer dock icke att underbefälsskolorna göra de gamla korporalskolorna öfverflödiga. Alla som komma att beordras till underbefälsskolans första afdelning kunna säkerligen icke under några veckors lärotid fullständigt genomgå henne. Det är derföre nyttigt och angeläget, att hafva särskilda korporalskolor för den allmännaste, den lägsta underbefälsbildningen, och erfarenheten visar nu att mången som första gången icke lyckats afsluta korporalskolan, har sedan en annan gång med utmärkelse genomgått densamma. Korporalskolorna, som hvart tredje år hållas å en del mötesplatser, medföra en ringa kostnad, och de, som hållas å kommenderingsorterna, ingen. Alla skäl tala sålunda för att de må fortfara. Visserligen blifva en del öfningar vid dessa skolor, i anseende till den ringa styrkan, mindre fullständiga än vid underbefälsskolorna, men dock tillräckliga för att genomgå hvad som för korporalskolan nödtorftligen erfordras. För undervisningen vid dessa skolor bör tjena till efterrättelse hvad som för första afdelningen af underbefälsskolorna kan blifva fastställdt. I det bilagda förslaget till föreskrifter rörande undervisningen vid sistnämnda skolor, är vid första afdelningen några afvikelser gjorda från hvad som nu gäller för korporalskolor, för att ställa underbefälsskolans olika af-

delningar i ett riktigt sammanhanng med hvarandra, och dess lägsta afdelning, korporalsskolan, i riktigt förhållande till den fullständigare rekrytbildning som af komiterade blifvit föreslagen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, föreslås:

Att, oberoende af underofficersskolorna, särskilda korporalsskolor fortfarande må hållas, dels å alla orter der kommenderingar utur indelda armén äro i garnison förlagde och tjenstgöringsförhållandena det medgifva, dels ock för regementen och corpser, som icke deltaga i sådane kommenderingar, å mötesplatserne samtidigt med rekrytmötet.

Att i afseende å undervisning, kunskapsprof, utmärkelsetecken m. m. må i tillämplige delar gälla till efterrättelse hvad för första afdelningen af underbefälsskolorna vid indelda infanteriet är föreskrifvet.

Vid *indelda kavalleriet* kunna för underbefälsbildningen icke så beskaffade undervisningsanstalter ifrågasättas, som vid infanteriet blifvit föreslagna. Regementenas fåtalighet och deras, med undantag af de skånskas, spridda förläggning, försvårar sammandragandet af befäl och trupp från skilda regementen till det antal, att omfattande öfningar kunde verkställas, utan att kostnaden blefve alltför betydlig. De äro icke heller lika behöflige. Kavalleriet kan icke på krigsfot upptaga beväring i det stora förhållande till stammen, som infanteriet, och har derföre icke samma behof att uppfostra ett stort antal underbefäl. Det har derjemte under sina längre öfningar i sina exercisskvadroner och de nu föreslagna instruktionsskvadronerna bättre tillfälle än infanteriet att hvarje regemente inom sig bilda det mindre antal underbefäl som erfordras.

Den styrka som nu beordras till kavalleriets, med exercisskvadronerne samtidiga, korporalsskolor, 12 man på bataljon hvart tredje år, eller i medeltal 4 man om året, är för ändamålet tillräcklig, men bland läroämnena saknas några såsom hofslagarlära och hästkännedom, hvilka deri böra ingå.

Af denna anledning hafva komiterade uppgjort och få härmed öfverlemna

Förslag till förändrade föreskrifter beträffande undervisningen och läroämnena vid kavalleriets korporalskolor. (Bil. B.)

I afseende å underbefälsbildningen i öfrigt vid indelda kavalleriet anse kommitterade

att i sammanhang med korporalsskolorna och de öfriga vapenöfningarna, undervisning kan lemnas i hvad som fordras såväl för underofficers-examen, som ock för att i öfrigt bilda ett i all tjenstgöring kunnigt och användbart underbefäl.

Vid underbefälsskolorna erfordras en fullständig undervisningsmateriel, men då sådan redan för rekrytmötena och timmermännens undervisning skulle anskaffas, blifver hvad som ytterligare erfordras hufvudsakligen läroböcker, några enklare instrumenter för fältteckning, samt skrifmaterialer m. m. s. Kommitterade föreslå derföre:

att för underbefälsskolorna tillhandahålles den undervisningsmateriel, som kan fordras utöfver hvad vid regementena bör finnas för rekryter, timmermän och korporalsskolor.

En åtgärd, som i sin mon kunde bidraga att underhålla det ringa kunskapsförråd, hvars spridande inom armén åsyftas genom skolor för underbefälet och som äfven skulle underlätta dessa kunskapers inhemtande vore:

om alla läroböcker för korporals- och underbefälsskolan funnos i ständiga upplag till billiga pris på mötesplatsen och i garnisonsorter, der försäljningen och redovisningen kunde besörjas af någon dertill af vederbörande befälhafvare föreslagen person;

ty sällan har någon genomgått en korporalskola utan att önska att blifva egare af de böcker, han derunder lärt sig begagna och hvilkas nytta blifvit af honom känd. Mången, som väntade sig en kommendering till de högre afdelningarna af underbefälsskolan och således redan hade någon underbyggnad, skulle ock säkerligen dertill bereda sig, om tillfälle att förskaffa sig läroböckerna vore nära till hands.

Vid *värfvade* infanteriet och kavalleriet hafva redan länge skolor för korporalsämnen och instruktörer varit inrättade. Något hinder kan vid dessa trupper icke möta att drifva underbefälsbildningen till lika och ännu större omfattning, än vid den indelda stammen. En viss öfverensstämmelse bör dock vara inom samma vapen och samma armé rådande och kommitterade hemställa derföre

att lika bestämmelser må inom hela infanteriet och inom hela kavalleriet blifva hufvudsakligen gällande för underbefälsbildningen, examensbetyg, utmärkelsetecken m. m. d. — om än vid de värfvade trupperne en fullständigare undervisning kan lemnas och något vidsträcktare lärokurser begagnas.

Vid *artilleriet* har vapnets beskaffenhet fordrat och utbildat undervisningsverk för underbefälet, hvilka fylla sitt ändamål. Detta vapen utgör dessutom föremål för en särskild afdelning af komiterades betänkande.

Ingeniörtrupperne hafva underofficerare från Ingeniörcorpsen som der få sin underbyggnad. Det lägre underbefälet bland manskapet fordrar sin särskilda daning, egenartad för detta vapen, och hvartill tjenstgöringsförhållanderna lemna tillfälle.

För att höja korporalernes ställning och anseende har, utom de snart tretioåriga korporalskolorna, åtskilligt på senare tider blifvit gjordt. Korporaler af olika grader erhålla högre tobaksskilling; vissa års tjenstgöring såsom korporal berättigar till högre pension vid afskedstagandet; korporaler, som tagit underofficersexamen, bär sin gradbeteckning i guld eller silfver, i stället för redgarn, och slutligen får en tredjedel af de ordinarie korporalerne, såsom uppmuntran för skicklighet, pålitlighet och nit i tjensten, utnämnas till distinctionskorporaler och bära såsom sådane ett särskildt utmärkelsetecken, samt erhålla högre aflöning.

Ett fortgående på denna väg kan icke vara annat än nyttigt. Likasom högsta graden af underofficerarare, fanjunkarne, närma sig till officerare genom åtskilliga företrädesrättigheter, såsom officersporte-epée, befrielse från ordonanstjenstgöring i annan egenskap än såsom officerare, företräde till officerstjenstgöring vid brist på officerare m. m., synes ock lämpligast, att högsta korporalsgraden närmar sig till underofficerare och detta blifver äfven billigt, om till denna korporalsgrad fordras samma kunskapsprof som af underofficerare. Då emellertid benämningen distinctions-korporal kan anses mindre egentlig, har redan i fråga om infanteriets organisation blifvit ifrågasatt att denna benämning måtte utbytas mot den af *Förste korporal*, hvarigenom likhet vunnes med förste konstaplarne vid artilleriet.

I öfverensstämmelse med hvad i öfrigt blifvit anfördt och då bestämmelsen om ett visst antal förste korporaler på hvarje kompani, kan medföra svårigheter vid utnämningen, föreslå komiterade

att en tredjedel af korporalerne vid hvarje bataljon, såsom uppmuntran för pålitlighet, skicklighet och nit i tjensten, förordnas efter aflagd underofficersexamen på regementsorder till förste korporaler.

Att förslag till förste korporal upprättas af kompani- eller skvadroncheferne och aflemnas af bataljonschef eller tjenstgörande major till regementschefen med förord för den, som anses böra erhålla denna värdighet.

Att, ehuru förste korporalernes antal icke behöfver vara lika på hvarje kompani eller skvadron, det dock tillses att skiljaktigheterna i detta afseende icke blifva större, än som fordras för utmärkelsens upprätthållande.

Att förste korporaler erhålla särskild gradbeteckning och ett fälttecken, som närmar sig underofficerarnes.

Att förste korporal på ordonans kommenderas endast såsom underofficer och vid inträffande brist på underofficerare förrättar underofficerstjenst.

Att de företrädesrättigheter, som nu blifvit föreslagne för infanteriets och kavalleriets förste korporaler, äfven må tillkomma deras vederlikar af andra vapen.

Enligt tjenstgöringsreglementets föreskrift skall korporal, innan han får börja sin tjenstgöring, examineras i alla en korporal åliggande skyldigheter. Detta stadgande torde böra förtydligas så, att examen bör föregå utnämningen till korporal. Vice korporaler tillsattes fordom efter behof af kompanichefen, men utnämnas numera af regementschefen, efter förslag af kompanichefen. Då vice-korporaler alltid vid korporalens frånvaro skall föra befälet öfver korporalskapet; då han vid infanteriet med dess talrika beväring oftast under mötena får göra verklig korporalstjenst och på krigsfot alltid kommer att sådan tjenst förrätta, så synes han äfven böra aflägga samma kunskapsprof, som korporaler.

Med anledning häraf föreslås:

att ingen må till korporal eller vicekorporal utnämnas, som icke antingen genomgått korporalskola eller aflagt motsvarande kunskapsprof.

I afseende på befordran till underofficer finnes för det närvarande endast stadgadt, att underofficer icke får börja sin tjenstgöring förr än han aflaggt fastställd tjenstgörings-examen.

Denna föreskrift har qvarstått sedan längre tider. Det rätta måste vara att kunskapsprofven afläggas före befordran. Om, i enlighet med komiterades förslag, krigsakademien förändras till en allmän officersskola, försvinna de anledningar som nu finnas i gällande grunder för officersbefordran, att till lönlöse underofficerare vid regementena utnämna ynglingar, som studera till officersgraden. Om emellertid det fortfarande kunde anses behöfligt att lemna äfven andra än volontärer på stat och soldater tillfälle att vinna underofficersbefordran, torde det vara riktigast att de antagas till lönlöse volontärer, intilldess de aflagt behörige kunskaps- och tjenstgöringsprof. Följande bestämmanden för underofficersbefordran synas derföre blifva lämpliga, nämligen:

att ingen må till underofficer antagas eller befordras som icke aflagt de kunskaps- och tjenstgöringsprof, som enligt de olika vapnens beskaffenhet, kunna erfordras;

att vid förflyttning från andra vapen, underofficerstjenst icke må förrättas förr än gradpassering blifvit verkställd och fullständig tjenstgöringsexamen undergången.

Kostnaden för underbefälsskolornas organiserande på här ofvan föreslagna sätt innefattas i den föregående kostnadsberäkningen för indelda arméns vapenöfningar. (Bil. A.)

Bil. A.

FÖRSLAG

till föreskrifter rörande undervisningen, kunskapsprof m m vid indelda Infanteriets Underbefälsskolor.

Första Afdelningen.

1. Kompaniexercis i sluten och spridd ordning, »Soldatundervisningen», Instruktionen för soldaten om handgevärets kännedom och vård m. m., som redan i rekrytskolan skall vara inhemtadt, genomgås ånyo fullständigt.
2. De ämnen och öfningar hvaruti undervisining meddelas äro följande:
   a) innanläsning af tryckt och skrifven stil;
   b) skrifning, dels efter, dels utan föreskrift:
   c) öfning i *rättstafning* och *skiljetecknens* begagnande, till vinnande af de första begreppen deruti;
   d) räkning; de fyra räknesätten i enkla tal och sorter, efter antagen lärobok;
   e) enkla *tjensterapporters* uppsättande och enkla räkenskapers förande;
   f) kännedom om *kartteckner* och öfning i att förstå och begagna topografiska och geografiska kartor;
   g) korporalsundervisningen;
   h) riktbefäls förhållande i sluten och spridd ordning, enligt exercisreglementet (helst utdrag deraf).
   i) plutonchefers förhållande i sluten och spridd ordning, » » »
   k) öfning i *kommando-ords* utsägande;
   l) förmåga att *kommendera* och *undervisa en afdelning* i exercis, så i sluten som spridd ordning;
   m) handgevärens kännedom och vård, enligt instruktionen för befälet;
   n) krigslagarne, de delar deraf, som röra manskapet, enligt fasstäldt sammandrag;
   o) grunderna för *riktning*, enligt målskjutningsreglementet, målskjutning, afstånds bedömande, patroners förfärdigande;
   p) gymnastik och förmåga att deruti undervisa,
   q) bajonett-fäktning, med kontrafäktning och förmåga att deruti undervisa.

Andra Afdelningen.

3. Undervisning meddelas i följande ämnen och öfningar:
   a) innanläsning, med fästadt afseende på redighet, skiljetecknens iakttagande och riktigt uttal;
   b) skrifning, i ändamål att upparbeta en redig handstil;
   c) rättstafning och skiljetecknens begagnande;
   d) räkning till och med enkel Regula de tri och intresse;
   e) rapporters uppsättande, rörande dels den inre tjenstgöringen, dels ock ortliga förhållanden och fälttjenstgöringen;
   f) enklare förslag öfver manskap och persedlar; reqvisition å aflöning, proviant, ammunition m. m. och enklare räkenskaper öfver persedlar och penningar;
   g) första grunderna af *praktisk geometri* d. v. s. hvad som erfordras för ytors och rymders beräkning, enligt en enkel lärobok (af ungefär samma omfång, som nuvarande kurs för regementenas timmermän).
   h) kartteckner, fullständigare än i första afdelningen samt de enklaste begreppen i fältmätning och rekognosering, enligt en enkel lärobok (ungefär af samma omfång som för 4:de Milit.-Distriktets korporalskolor;
   i) fältbefästning; de enklaste begreppen deri, enligt en lättfattlig lärobok (till något större omfång än lärokursen för regementenas timmermän);
   k) exercisreglementet; med undantag af brigadmanövern och de delar deraf i öfrigt, som endast röra regementsofficerare och icke stå i oskiljaktigt sammanhang med det öfriga;

l) tjenstgöringsreglementet; i hvad det rörer manskapet och kompanibefälet samt tjensten i allmänhet, men med uteslutande af allt, som endast tillkommer regementsofficerare att verkställa eller har tillämplighet endast på vissa vapen och trupper, helst efter ett fastställdt sammandrag;

m) fält- och bevakningstjenst; till något större omfattning än som innehålles i korporalsundervisningen, enl. fastställd lärobok;

n) krigslagarne, enl. sammandrag;

o) de enklaste begreppen om *indelningsvevket;* soldatens förhållande till rust- och rothållare, beklädnadssättet, m. m., enligt utarbetadt sammandrag samt med tillämpning särskildt för individer af olika regementen på regementets knektkontrakt och undantagsförhållanden;

p) reglementet för *målskjutningens* verkställande; åtminstone de vigtigaste delarne deraf;

q) förmåga att *kommendera* och *undervisa* manskap i all slags exercis och i alla öfningar, som i allmänhet verkställas under befäl af underofficerare eller subalternofficerare.

Såsom fortsättning och utsträckning af öfningarna i första afdelningen;

r) förmåga att med säkerhet utföra riktbefäls och plutonschefers åligganden, så i sluten, som spridd ordning;

s) gymnastik och förmåga att deri undervisa;

t) fäktning med bajonett och sabel;

u) målskjutning.

Tredje Afdelningen.

4. Undervisning meddelas i följande ämnen;

a) svenska läsöfningar;

b) rättskrifning;

c) rapporter, embetsskrifvelser, bref i tjensteärenden;

d) förslag öfver manskap och persedlar, aflönings-, proviant-, ammunitions-, persedel- m. fl. reqvisitioner, räkenskaper i dylika ämnen; fortsättning och utsträckning från föregående afdelning;

e) räkning, fortsättning från föregående afdelning och räknefrågors (problemers) besvarande; enligt lärobok;

f) praktisk geometri; det samma som i föregående afdelning samt fortsättning; enligt antagen lärobok;

g) kartlecknet, fältmätning och affattning enligt en enkel metod;

h) handgevärslära, efter en enkel lärobok eller målskutningsreglementet, innefattande tillika gevärsskottställning med instrument eller efter inskjutning;

i) befästningslärans enklaste begrepp, efter antagen lärobok;

k) de enklaste grunddragen af olika truppslags stridssätt och andvändbarhet, enligt antagen lärobok;

l) svenska arméns styrelse och sammansättning, efter ett enkelt sammandrag.

5. I den mon sådant medhinnes bör äfven undervisning meddelas i följande ämnen:

m) vidlyftigare förslags uppgörande, angående såväl manskap, som persedlar, större penninge- och persedel-räkenskapers förande och afslutande;

n) de vigtigaste ekonomiska författningarna, såsom föreskrifterna för gevärspersedlars underhåll; det hufvudsakligaste af reglementet angående indelda arméns underhåll under möten och mönstringar; äfvensom öfrige för persedel- och penningeredovisningen gällande författningar.

6. Dessutom äro för alla följande öfningar gemensamma:

o) målskjutning med gevär och pistoler;

p) gymnastik och förmåga att deruti undervisa;

q) fäktning med bajonett och sabel;

r) riktbefäls och *plutonschefers* åligganden, så i sluten, som i spridd ordning; d. v. s. förmåga att med säkerhet dem utföra. Repetition från föregående afdelningar;

s) fält- och bevakningstjenst. Repetition från andra afdelningen.

7. I *enklare förbandslära* lemnar läkaren undervisning åt alla afdelningarna, utan att dock egentlig kunskap deri fordras för kursens genomgående.

Allmänna föreskrifter:

8. Undervisningen bör så ledas att allt, som möjligen kan på fältet utföras eller eljest tillämpas, hufvudsakligen på sådant sätt läres, och att boken mera blir ett stöd för minnet och en hjelp för begreppens samlande och ordnande, än det egentliga läromedlet.

9. Exercis och praktiska öfningar omvexla med den öfriga undervisningen. Gymnastik och vapenföring böra dagligen öfvas.

10. Kompaniexercis i sluten och spridd ordning genomgås först under officerarnes befäl. Som förmåga att föra och undervisa trupp läres lättast genom föredöme, lemnas härvid en noggrann men kort instruk-

tion. Sedan fortsättes öfningen på mindre afdelningar, först under befäl af underofficerarne och derefter under omvexlande befäl af korporaler och soldater, då underofficerarne biträda vid tillsynen eller gifvas annan sysselsättning. Spridd ordning öfvas företrädesvis i bruten och omvexlande mark och med trupp mot trupp, under bemödandet att inplanta en riktig uppfattning af detta stridssätts natur och ändamål.

11. Bataljons-manöver öfvas dels med flere stångbataljoner, dels med en sådan, då tiraljörplutonerna (antingen 2 eller 4 allt efter styrkan) bestå af trupp. Alla böra omvexlande tjenstgöra såsom riktbefäl och plutonschefer och således vexla befattningar, utan afseende på egen grad; dock böra underofficerarne icke användas till stångbärare. Då skolans styrka det medgifver, formeras den på en liten bataljon, som i nödfall kan sättas på ett led, för att åtminstone underofficerarne må vänjas att föra lefvande pluton.

12. Fält- och bevakningstjenst öfvas i omvexlande och olika mark; dervid alla få ombyta befattningar. Öfningen bör ske ofta med tvenne afdelningar mot hvarandra, hvilka genom patruller och recognoseringar söka utforska hvaranda.

13. Dessutom öfvas, i den mon tillfälle dertill finnes besättandet af mindre fältställningar (positioner) till försvar af höjder, broar, gårdar, byar m. m. och åtgärder för dylika ställningars anfall och försvar.

14. Egentlig vaktgöring undvikes, såsom endast tidsödande, men såsom *öfning* genomgås ofta vaktens aflösning, posters utställning och aflösning, honnör m. m. som till garnisonstjensten hörer.

15. För de yngre bedrifves gymnastik i ändamål att utbilda styrka och vighet; för de äldre egentligen för att dana undervisare. I förening med gymnastik öfvas språng öfver grafvar och andra hinder m. m. d.

16. Af vapenföring öfvas bajonettfäktning omsorgsfullt och med särdeles uppmärksamhet på riktig ställning och kraftfulla rörelser. Dernäst för underofficerarnes sabelhuggning.

17. Målskjutningar bör hufvudsakligen afse att gifva en riktig uppfattning af målskjutnings-reglementets föreskrifter och en praktisk kännedom om handgeväret och dess verkan.

18. Underofficerarne, jemte det de deltaga i de praktiska öfningarna, biträda några i sender vexelvis vid undervisningen i två första afdelningarna.

19. Skolans befälhafvare fördelar öfningarnes ledning och undervisning i de särskilda afdelningarna mellan sig och subalternofficerarne.

20. Tjenstgöringen ställes fullkomligt militäriskt, med samhafvande underofficerare och med manskapet indeladt i små korporalskap, t. ex. ett för hvarje bataljon, som lemnat manskap till skolan.

21. Truppens matlagning bör besörjas af särskildt antaget pålitligt folk, så att ingen af skolans medlemmar behöfver sysselsättas såsom kock.

22. Rättskrifning och skiljetecknens begagnande öfvas genom skrifning efter »föresägning». Undervisaren föresäger efter någon tryckt bok, t. ex. för de lägre afdelningarne »soldat- eller korporalsundervisningen» eller någon annan af läroböckerna och låter derefter hvar och en sjelf rätta sina fel efter boken, hvarigenom tid vinnes och manskapets uppmärksamhet starkare fästes på begångna misstag.

23. Till ämnen för rapporter, embetsskrifvelser m. m. väljas företrädesvis verkliga tilldragelser, såsom verkställda öfningar, händelser under bevaknings- och fälttjenst och den inre tjenstgöringen vid skolan. Likaså kunna proviant-, ammunitions-, aflönings- m. fl. reqvisitioner, såsom öfning i de lägre afdelningarna uppgöras dels korporalskapsvis, dels ock för hela styrkan och omfattande kortare tider, för att bereda mera tillfälle till öfning.

24. För öfningarna i första afdelningen i att förstå och begagna kartor väljas företrädesvis kartor öfver de kring öfningsstället belägna trakter, så att manskapet blir i tillfälle att jemföra verkligheten med bilden på papperet.

25. Allt som skall läras ur bok, i de lägre afdelningarne åtminstone, genomgås först styckevis af undervisaren, som dervid förklarar alla främmande eller mindre vanliga uttryck, som förekomma. Förhör inom dessa afdelningar anställas ofta, för att utröna huru alla fattat hvad de läst och hvarvid de böra vänjas, att svara med egna ord. Utanläsning bör aldrig göras till regel; till och med undvikas.

26. För den praktiska geometriens tillämpning d. v. s. ytors och rymders beräkning m. m. väljes företrädesvis verkliga föremål, som uppmätas och derefter beräknas.

27. För att göra undervisningen i fältbefästningskonsten mera åskådlig, bör ett stycke vall med graf uppkastas och beklädas.

28. Läkaren biträder vid undervisningen i förbandsläran, och, emot samma arfvode som för uppbörden och redovisningen m. m., regementskommisarien med undervisning i räkenskapsföring och ekonomiska författningar, hufvudsakligen inom tredje afdelningen.

29. Vid examen med skolans samtliga afdelningar begagnas följande betyg, för de särskilda ämnena neml.: berömligt, godt, försvarligt.

30. Examen verkställes särskildt med hvarje afdelning. Alla som blifva i examen godkände erhålla examensbetyg, underskrifna af examens-kommissionen. För att godkännas fordras, att hafva erhållit minst betyget *godt* i två tredjedelar af ämnena i afdelningen, hvaribland de i nästa punkt uppräknade, och att icke i något af ämnena blifvit underkänd.

31. De ämnen som ovilkorligen måste ingå bland de tvåtredjedelar, hvari betyget *godt* fordras, för att i examen blifva godkänd äro:

för första afdelningen:

de i 2:a punkten under a, g, h, l, m, o, q, upptagne;

för andra afdelningen:

de i 3:e punkten under a, k, l, m, p, q, r, upptagne;

för tredje afdelningen:

de i 4:e—6:e punkten under b, h, k, r, s, upptagne.

32. För att med *beröm godkännas* fordras, utom hvad i 30 och 31 punkterna blifvit stadgadt, att hafva erhållit betyget *berömligt* i minst halfva antalet af ämnena.

33. De, som vid examen i 1:a och 2:a afdelningarna blifvit godkände och derjemte visa godt uppförande tilläggas utmärkelsetecken, neml.:

för examen i första afdelningen:

de som blifvit *godkände*, redgarnssnöre å axelklaffarne;
de som blifvit *med beröm godkände*, guld eller silfvergalon å axelklaffarne;

för examen i andra afdelningen:

de som blifvit *godkände*, ett särskildt tecken af redgarn på rockärmen;
de som blifvit *med beröm godkände*, samma utmärkelsetecken af guld eller silfvergalon.

34. Dessa utmärkelsetecken tilldelas af vederbörande regements- eller corpschefer och kungöres på regementsordres. De förverkas genom opålitlighet och oordentlighet i uppförande, men kunna genom ordning och stadga, på kompani- eller sqvadronschefens anmälan återvinnas.

35. Dessa utmärkelsetecken afse endast manskap.

Bil. B.

FÖRSLAG

till undervisningsämnen vid kavalleriets korporalskolor:

a) innanläsning
b) skrifning
c) rättstafning m. m.
d) räkning
e) tjensterapporter
f) karttecken m. m.
} lika med hvad för infanteriet blifvit föreslaget i första afdelningen af underbefälsskolan;

g) korpralsundervisningen;
h) enskild ridning;
i) sabelhuggning till häst och fot, samt förmåga att deri undervisa;
j) grunderna för målskjutning med pistol så till häst som fot, så ock kännedom om pistolens delar, sammansättning och vård;
k) förmåga att undervisa i exercis med sabel och pistol till häst och fot;
l) truppförare, flygelbefäls och flankörförares förhållande i sluten skvadron och vid flankering;
m) öfning i kommando-ords utsägande;
n) *fälttjenst*, korporalers och underofficerares förhållande dervid;
o) praktisk undervisning i hästkännedom och hofbeslag, med ledning af en lämplig lärobok;
p) gymnastik och hoppning på lefvande häst.

För att i examen blifva *godkänd* fordras att hafva erhållit betyget godt i minst två tredjedelar af undervisningsämnena och att icke i något blifvit underkänd. Bland de ämnen, i hvilka betyget godt erhålles, måste ingå de under a, f, g, i, k, l och m, upptagna.

För att med *beröm godkännas* fordras dessutom att hafva erhållit betyget berömligt i minst halfva antalet ämnen.

Utmärkelsetecken tilldelas efter samma grunder, som för infanteriet.

De i öfrigt för infanteriets underbefälsskolor föreslagna allmänna föreskrifter följas i tillämpliga delar.

Skjutskolor.

De stora förbättringar handgeväret under de senare 30 åren undergått, den deraf orsakade större träffsäkerhet, samt de förut okända afstånd, till hvilka dess verkan blifvit utsträckt, den vigt handgevärselden genom allt detta intagit i striden, en vigt, som i början ifrågasattes såsom täflande med fältartilleriets, påkallade behofvet af en större och allmännare kunskap om detta vapen. Så länge dess användande var inskränkt till endast kortare afstånd kunde några få och enkla föreskrifter för skjutning med handgevär vara tillräckliga; men i samma mon afstånden vuxo, gjorde sig äfven de vetenskapliga grunder, hvarpå skjutkonsten hvilar, mera gällande vid handgevärets begagnande, och kunskap om dessa grunder samt deras tillämpning på gevär af olika slag och beskaffenhet blef för befälet nödvändig. Detta gaf anledning till inrättandet af skjutskolor för att bilda undervisare i kännedomen om handgeväret och dess användande. I Fraknrike inrättades vid Vincennes en ständig skjutskola, der befäl från armén erhöll undervisning, på samma gång skolan hade för ändamål att arbeta för handgevärets förbättrande. Något senare tillkom skjutskolan i Berlin och mer eller mindre efter dessa mönster hafva dylika skolor blifvit i nästan alla arméer införda.

Den första skjutskolan inrättades hos oss genom kungl. brefvet den 17 Juni 1855. Dertill kommenderades 2 officerare från hvarje regemente och 1 från hvarje corps af infanteriet. Skolan hölls i Stockolm och lärotiden var bestämd till 30 dagar.

Sedan rikets ständer vid 1856 och 1857 årens riksdag beviljat ett årligt anslag af 9,000 rdr till skjutskolor, blefvo dessa skolors verksamhet regelmessigt ordnad genom särskilda nådiga bref och generalordres. De hållas numera två år af tre under 60 dagar, men med något olika styrka, så att då ena året till skjutskolan beordras en officer från hvarje infanteri-regemente och corps, kommer det andra året till skolan endast en officer från hvarje regemente. Under loppet af tre år genomgås således skolan af en officer från hvarje stambataljon. Undervisningen, som är både theoretisk och praktisk, afser egentligen att bilda instruktörer för regementena. Skolan har under senare tider varit förlagd vid Drottningholm.

Dessa skolor hafva otvifvelaktigt varit af stort gagn och genom sin fortsatta verksamhet skall en riktigare kunskap om nutidens handgevär och de fordringar man kan göra på deras verkan spridas inom armén. Komiterade hafva icke ansett sig böra föreslå några förändringar i dessa skolor, som ännu hos oss äro nya, och först småningom kunna antaga bestämdare former för sin verksamhet.

Om Ridskolor.

Vid Riksdagen 1856—58 aflät Kongl. Majt. — sedan förut uti frågan en komité blifvit nedsatt — till Rikets Ständer Nådig Proposition om beviljande af anslag i och för organiserande af Ridskolor. Rikets Ständer underkände väl ej behofvet af sådana undervisninsanstalter, men ansågo det icke så tvingande att ju dermed icke kunde anstå, »heldst statens tillgångar togos i anspråk af vigtigare föremål och för öfrigt tillfälle ej saknades till erhållande af dylik undervisning, dels genom privata lärare, dels genom de vid kavalleri-regementena anställda stallmästare.»

Vid senaste riksdag upptogs frågan ej ånyo. Angeläget är dock att den ej längre skjutes å sido, enär för kavalleriets fortfarande bildning och duglighet lämpligt ordnade ridskolor äro ett oeftergifligt vilkor.

Då det af Rikets Ständers förhandlingar vill synas, som om ridskolornas ändamål och nytta icke allmänneligen fullt — och till deras hela omfång — uppfattades, torde skäl vara att något närmare framställa och utveckla dem.

Öfverflödigt lärer härvid vara att ens omnämna af hvad vigt för kavalleriet ryttarens förmåga att väl styra sin häst är. Detta inses lätt. Men hvad deremot uti fråga om ridkonst mindre allmänt uppmärksammas, äro de svårigheter hvarmed god dressyr är förenad och det inflytande ryttarens skicklighet på hästens utbildning och förmåga kan utöfva. Denna del af ridkonsten är dock lika maktpåliggande som den är svår. Då hos olika hästar såväl lynne som skapnad uti mångfald omvexla, fordras för en ändamålsenlig dressyr hos ryttaren, utom andra egenskaper, så väl kunskap, som omdöme. I främsta rummet den förra, enär utan en noga kännedom om hästens byggnad i allmänhet, all dressyr blifver osäker. Endast på grund af sådan kunskap förmår nemligen ryttaren att rätt bedöma hästen, att se hvilka fel och svagheter delvis kunna vidlåda denne, hvarefter han så kan ställa sin dressyr att dessa, hvad möjligt är bortarbetas. Ridning är hästens gymnastik och denna förstår en kunnig och skicklig ryttare så att ordna, att den högsta och jemnast fördelade kraftfullhet, hvarutaf hästen är mäktig, hos honom utbildas. Saknar åter ryttaren nämnda kunskap, och till följd derutaf det öga och omdöme derifrån härflyta, skall lätt inträffa — utom det att utbildningen aldrig blifver hvad den kunnat — att oriktig väg vid dressyr'n anslås, och hästen skadas genom öfveransträngning, och dymedelst ytterligare försvagande af de kroppsdelar, hvilkas kraft redan förut var underlägsen.

Kunskap om hästen, och detta så till inre som yttre delar, är således en grundval för dressyr'n; men en god sådan erfordrar ytterligare mången egenskap hos ryttaren. Han måste förstå att aktgifva på hästens lynne för att afväga ökade fordringar på lydnad, och ega tålamod att ej af hästen begära hvad en föregående dressyr icke förberedt, enär eljest lätt framkallas ett motstånd, som, om det än öfvervinnes, dock ofta alstrar en olat, hviken måhända aldrig förgår och som på hästens hela framtida andvändbarhet kan verka förstörande. Han måste ega lugn att väl tillämpa hvad omdömet förestafvar; och slutligen måste han hafva förvärfvat den skicklighet att han, orubbad af hästens om än våldsamma rörelser, fritt kan förfoga öfver den tygling eller hjelp han behöfver gifva.

Att denna kunskap, dessa egenskaper och denna skicklighet icke utan arbete och längre öfning kunna förvärfvas, är påtagligt. Också hafva, med inseende af detta, uti främmande länder, vid kavalleri- och ridskolor oaflåtliga omsorger blifvit nedlagda, så väl för att dana ryttaren, som för att, i och för remontsdressyr'n, skapa skicklige stallmästare och beridare. I Sverge deremot har denna angelägenhet vanvårdats. Och dock torde intet kavalleri — till följd af vår armés egenartade förhållanden — hafva så stort behof af mera allmänt spridd skicklighet härutinnan som det svenska. Inom främmande arméer, jemnt sammandragna, kan såväl ryttarens bildning, som remonternas dressyr åt stallmästare och beridare öfverlemnas. Uti Sverge åter kan så endast vid de värfvade regementena ske. Vid de indelda, inskränkta så till tid för öfningarna som till antal af hästar och karlar som till dem få beordras, medgifver mängden af rekryter och remonter hvarken att stallmästaren medhinner nyss-

nämnda arbete, eller att tillräckligt många beridare kunna kommenderas. Befälets krafter och duglighet måste således allmänt tagas uti anspråk för en undervisning och dressyr, som ytterligare är försvårad genom den korta tid till densamma är anslagen hvilken lätt, der skicklighet och omdöme ej äro mera utbildade, kan förleda till förhastanden, hvilkas vådliga följder här ofvan äro nämnda

Af Rikets Ständers skrifvelse, framhållande att »undervisning uti ridkonsten kan erhållas dels af privata lärare dels af stallmästare vid kavalleri-regementena» synes som om en föreställning funnes att bristen uti berörda hänseende icke vore så stor som den i verkligheten är. Hvad först stallmästarne beträffar — om äfven desses förmåga allmänt stode högt, hvilket, der intet allvarligare för ridkonstens befrämjande sker, mer och mer måste blifva sällsynt, om ens möjligt — medgifver icke för dem vid indelda kavalleriet, deras af truppens instruktion och hästarnes dressyr så upptagna tid att något väsendligt för befälets högre undervisning kan göras. Dessutom felas här, hvad som är ett oeftergifligt vilkor för att denna undervisning med allvar må kunna drifvas, tillräckligt antal hästar att för en sådan begagna. Man finner sig således inskränkt till dem vid de värfvade regementena. Genom Skvadrons-Chefernes välvilja att härtill öfverlåta hästar har äfven vid det ena af dem, der lyckligtvis ännu en utmärkt stallmästare finnes, tillfälle till ridning stundom kunnat beredas, ehuru naturligtvis endast för ett fåtal. Så äfven genom Konungens ynnest vid hofstallet på hästar tillhörande detsamma. Hvad öfriga enskilda ridskolor angår, kan hvad vid dem läres icke benämnas ridkonst, då det inskränker sig till att bibringa förmåga att någorlunda sitta fast uti sadeln och att nödtorftigt kunna styra en häst. Men hvad vid alla fattas, då lärarekrafter ej härtill finnas afsedda, är tillfälle till den grundligare kännedom af hästen, hvarifrån, såsom ofvan är visadt, ridkonsten, der den högre skall drifvas, måste utgå. Hvad dylika enskilda skolor dessutom aldrig kunna skänka *staten* är berättigade anspråk på högre skicklighet hos kavalleri-befälet, hvilka anspråk från statens sida och för dess nytta borde vara lika oeftergifliga, som å andra sidan befälets att utaf staten erhålla medel att förvärfva för dess tjenst behöflig kunskap.

Tid är ej heller att försumma denna angelägenhet. Redan nu kan sägas att hos oss den högre ridkonsten tillhörer en försvunnen tid, och de få som ifrån denna hemtat lärdom stå vid gränsen af den ålder, som förlamar större verksamhet. Innan dessas kraft fullkomligt är bruten är af vigt att af den söka begagna sig.

Af nu anförda skäl samt då hvarje försvinnande år tärer på den kunskap och skicklighet som ännu finnes och försvårar ett framtida bättre, föreslås:

Att uti nära öfverensstämmelse med den plan 1856 års komité framlade, ridskolor så skyndsamt som möjligt må inrättas.

Ehuru såsom nyss sades, herrar kommitterades åsigter och förslag i allmänhet torde böra gillas, finnas dock uti deras betänkande intagna några bestämmanden och kostnadsberäkningar emot hvilka skäliga anmärkningar kunna göras eller vid hvilka förtydliganden synas behöfliga. Dessa skola här nedan i korthet angifvas.

Förslaget innehåller »att ingen må till löjtnant vid kavalleriet eller artilleriet föreslås, utan att vid ridskolan hafva genomgått enkel kurs» Huru önskligt än detta vore, torde det ringa antal elever, åt hvilka vid nu föreslagna ridskolor plats årligen kan beredas, lägga hinder i vägen för föreskriftens tillämpning på de före ridskolornas öppnande inom underlöjtnantsgraden befintliga. Utan att beräkna det åtskilliga elevplatser blifva upptagne utaf dem, som söka inträde uti Generalstaben, så ock af Stallmästarekandidater, komma nära 4 år att åtgå innan nuvarande underlöjtnanter hunnit genomgå kurs, efter hvilken tid först senare i tjenst inträdande kunde vid skolorna emottagas. Nödvändighet synes sålunda bjuda att anförda stadgande först blefve ovilkorligen bindande för dem, som från den tid undervisningen tager början, gå uti tjenst; dock att äfven de äldre, i mon af tillgång, må till skolorna erhålla tillträde.

Vidare framställes: »att då ett af skolans hufvudsakliga ändamål är att bilda Instruktörer, lämp-

liga att vid regementena bestrida stallmästaretjensterna, platser borde beredas åt några underofficerare att såsom elever uti skolan inträda» — Uti sammanhang härmed föreslås ytterligare att vid hvarje ridskola 2:ne arfvoden, med 300 rdr hvartdera må tilldelas stallmästare-elever. — Slutligen föreskrifvas 3:ne genomgågna kurser såsom vilkor för erhållande af stallmästaretjenst.

Af detta kunde synas som om komiterade afsett att underofficerare uteslutande borde till regements-stallmästare bildas. Svårligen kan dock så hafva varit meningen, enär en dylik inskränkning måste menligt verka på stallmästareplatsernas bästa besättande. Den framstående vigt dessa platser ega kräfver ovilkorligen att de för hvarje förmåga stå öppna. Det enda som för förstnämnda åsigt kunde tala, vore att för de med regements-stallmästare nu gällande löne- och pensionsvilkor — (lönen $\frac{2}{3}$ af underlöjtnantens, pensionen lika med dennes) — dessa platser endast för underofficerare synas värda att eftersträfva. Man bör dock kunna hoppas att detta missförhållande skall upphöra och staten inse egen fördel uti att så ordna att nämnda platser fullt nöjaktigt kunna fyllas, utan att såsom nu stundom sker, officers-corpser, för att vid tjensten qvarhålla en skicklig stallmästare, blifva nödsakade till enskilda uppoffringar.

Hvad emellertid under alla förhållanden är gifvet, är att stallmästaren måste vara officers vederlike. Ty ehuru, såsom förut är nämndt, stallmästaren vid de indelda regementena icke kan sjelf medhinna all remont-dressyr, ej heller alla rekryters danande till ryttare, bör han hafva öfverinseende af det hela och vid deras arbete härmed handleda åtminstone yngre officerare; således öfver dem ega ett slags befäl, för hvars utöfvande jemlikhet i grad är nödvändig. Huruvida en underofficer vid regementet, befordrad till stallmästare, skulle till en början förstå, och tilltro sig, att med omdöme och allvar handhafva detta befäl kan vara tvifvel underkastadt.

Beträffande dernäst arfvodena åt ifrågavarande stallmästareelever torde ett vilkor vid deras åtnjutande böra fästas. Man kan nemligen tänka sig att, om äfven på chefernes vitsord öfver hog och anlag stallmästare-elever emottogos, denna hog och dessa anlag vid fortsatt och förhöjd undervisning icke visa sig så fortfarande och framstående att säker förhoppning på den kan byggas att eleven skall uppnå för stallmästaretjensten erforderlig skicklighet. Vid sådant förhållande synes staten icke böra belastas med en utgift för hvilken ersättningen är oviss. För första eller profkursen torde således arfvodet böra bero på stallmästarens vitsord och chefens för ridskolan afgörande. Skulle under följande kurser hogen svalna och framstegen ej visa sig tillfredsställande, bör chefen ega afbryta en undervisning, hvilken, då endast visst antal elevplatser finnas, eljest förhålles en annan som af den bättre skulle begagna sig. I detta fall bör naturligtvis arfvode åtnjutas endast för den tid eleven vid ridskolan fått qvarstadna.

Hvad slutligen angår kompetens till stallmästaretjenst, — och då härför stadgade 3:ne kurser måste anses såsom ett minimum, tillfyllestgörande endast under förutsättning af särdeles lyckliga anlag eller god grund och öfning redan före inträdet uti skolan — lärer ytterligare böra föreskrifvas intyg öfver erforderlig skicklighet och förmåga, afgifvet af chefen för den ridskola, vid hvilken den sökande åtnjutit undervisning.

Med afseende på uppgjorda stater för skolorna anmärkes, att det för stallmästarne föreslagna lönebelopp 1,500 rdr är otillräckligt att ens gifva hopp om att dessa tjenster väl kunna besättas. Åt en bana så ansträngande och på hvilken så ringa utkomst är att förvänta egnar sig säkerligen ingen större förmåga. Till minst 3,000 rdr torde derföre stallmästarens lön böra höjas; hvarjemte för stallmästaren uti Malmö, — hvilken icke, såsom föreslaget är för den vid Strömsholms ridskola, erhåller fri bostad, — bör tillkomma 400 rdr uti inqvarteringsersättning,

Nu föreslagna 3,000 rdr torde dock lämpligen så böra delas att 1800 rdr uppföras såsom lön 1200 såsom tjenstgöringspenningar; börande af dessa sednare, för hvarje full månad stallmästaren, af en eller annan orsak, ej sjelf sköter sin tjenst, $\frac{1}{6}$ tillfalla den — antagligen förste beridaren — som tjensten öfvertager.

Beridarnes löner äro äfven lågt beräknade. Då likväl möjligt torde vara att 1:sta beridarens tjenst kan bestridas af någon yngre regements-stallmästare, och den 2:dra beridarens af någon skicklig officer eller underofficer, kunna skäl finnas att här icke föreslå förhöjning. Dock böra för den vid

ridskolan uti Malmö — af samma skäl som angående stallmästaren derstädes är nämndt — tillkomma inqvarteringspenningar, med 150 rdr för hvarje beridare. Skulle, hvad nyss såsom möjligt är förutsatt, beridare innehafva annan tjenst med hvilken inqvarteringsersättning är förenad, afdragen naturligtvis denna ifrån hvad honom enligt detta förslag tillkomme.

Åt eleverne, hvilka i öfrigt sjelfva skola bekosta sitt uppehälle vid skolorna, är inqvarteringsersättning — der bostad icke lemnas — uppförd af kommitterade att utgå enligt för landet i allmänhet gällande inqvarteringsordning af den 22 Febr. 1841, med 6.25 rdr pr månad. Otillräckligheten härutaf är påtaglig. Skäligen torde derför nämnda elever böra erhålla samma inqvarteringsersättning som ofvan för beridarne föreslogs; d. ä. 12.50 rdr pr månad, eller för kurs 75 rdr.

Beträffande elevernes inqvartering i öfrigt hafva kommitterade underdånigst hemställt att vid Strömsholm 7 af dem uti slottet skulle erhålla bostad, hvaremot de öfrige kunde finna sådan uti värdshusbyggnaden derstädes. Af flere skäl och synnerligen af ekonomiska vore dock önskligt om alla eleverne uti slottet kunde få inqvarteras. De för dessa rum nödvändigaste möbler torde utan svårighet antingen af kronan kunna anskaffas eller medel dertill anvisas på besparingar — se nedan — af första årens anslag.

I sammanhang med denna fråga står en annan Enligt kommitterades förslag skulle, utom nämnda 7 elever, äfven stallmästaren, de båda beridarne samt läraren uti vapenföring — således 11 personer — uti slottet inqvarteras. Då enligt samma förslag endast 8 rum — utom ett gemensamt — härtill komme att erfordras, är påtagligt att *för alla* endast temporär bostad är afsedd. Detta torde dock hvad stallmästaren — och möjligen äfven 1:sta beridaren — beträffar, icke kunna anses hvarken tjenligt eller billigt. Då man nemligen besinnar den inskränkning uti kursernas längd och antal hvartill bristande och ojemn tillgång på hästar tvungit, vore högst önskligt om under mellantiden enskild undervisning kunde lemnas. Om stallmästaren bodde på stället, synes äfven undervisning kunna ske på hästar dels af elever medförda, dels af enskilde vid ridskolan insatta, i enlighet med af kommitterade på vissa vilkor föreslaget tillstånd. Denna tillgång blefve kanhända ej så obetydlig, då mer än troligt är, att, om skolan vinner förtroende för dressyr af hästar och dessas vård, mången skulle begagna sig af ett tillstånd, som afhjelper en nu befintlig, ganska stor brist. Möjligt synes således att hålla skolan uti temligen jemn gång utan större tillskott ifrån statens sida; och om så är, vore oklokt att genom ett fel uti organisationen lägga hinder i vägen härför.

Ofvan sades att ett motsatt ordnande äfven syntes obilligt. Då nemligen väl får förutsättas att stallmästaretjensten af annan än ogift må kunna bestridas, måste för denna blifva en hård och svår olägenhet att år efter år under mer än hälften af desamma, vara nödgad att vistas aflägsnad från sitt hem och fara är värdt att ett dylikt vilkor skulle ifrån tjensten förvisa mången duglighet.

Då här således både fördel och billighet sammanstämma, föreslås:

att åt stallmästaren vid ridskolan lämplig bostad beredes, uti hvilken äfven, om möjligt, rum för förste beridaren bör finnas.

Någon särskild utgift synes ej härutaf behöfva uppstå; ty om äfven nybyggnad för ändamålet måste ske — hvilken byggnad med stallet kunde förenas — torde, derest förste årets anslag — i enlighet med den år 1856 aflåtna nådiga proposition — finge till byggnader m. m. användas, detta betäcka kostnaden. Då dessutom svårligen stallbyggnaden hunne detta första år blifva färdig nog tidigt för att kursen den 15 September kunde börjas, i hvilket fall först följande höst ridskolan komme att begyuna, uppstår ytterligare besparing att vid behof kunna anlita.

Då till lärare uti vapenföring vid skolan uti Malmö antagligen kan erhållas på stället bosatt person — hvilket kommitterade äfven synes hafva förutsatt, enär för honom uppfördt arfvode endast utgör $\frac{2}{3}$:delar af hvad för samma lärare vid Strömsholm är föreslaget — torde inqvarteringsersättning här kunna försvinna.

Med fullt instämmande uti hvad 1856 års kommitterade yttrat om angelägenheten utaf att bereda tillfällen åt skicklige elever att, genom längre tids vistande uti främmande länder, förvärfva vidsträcktare kunskaper, har för detta ändamål uti staten blifvit uppfördt ett belopp af 1,000 rdr rmt, att såsom reservationsanslag utgå.

Säskilda stater för de båda ridskolorna, uppgjorda i enlighet med nu yttrade åsigter äro här nedan bilagde. (Bil. A och B.)

Bil. A.

Underdånigt förslag till stat för en ridskola vid Strömsholm.

Aflöning.

1 Chef . . . . . utan lön			
befattningen bör företrädesvis innehafvas af chefen för Strömsholms stuteri.			
1 stallmästare, arfvode 1800, tjenstgöringspenningar 1200		3,000: —	
1 första instruktör } med skyldighet att tjenstgöra vid skolan äfven en månad	arfvode	1,050: —	
1 andra » } före kursen början	»	750: —	
1 veterinärlärare, ...	»	200: —	
, för undervisning i hofbeslaget	»	100: —	
1 lärare uti vapenföring och gymnastik	»	750: —	
1 redogörare, som tillika besörjer upphandling och magasinering af fourage . .	»	200: —	
2:ne arfvoden åt stallmästareelever, efter 300 rdr	»	600: —	
1 fodermarsk {för officerar- } arvode efter 1,50 rdr	»	273: —	
3 stalldrängar {nas hästar, } » efter »	»	682: 50.	
4 » för stuteriet tillökade » efter »	»	910: —	8,515: 50.

Inqvartering.

2 instruktörer 1 lärare i vapenföring } service för halft år efter 12 rdr för hvardera		204: —	
14 elever			
Ved till 2:ne rum för officerarnes stallbetjening, 4 famnar efter 7 rdr		28: —	232: —
Fourage, för 14 officershästar, i 182 dagar efter 1 rdr pr dag för hvarje häst, afskrifningsprocenten inberäknad		2,548: —	
» för 30 af stuteriets hästar, tillökning af 130 t:r hafra, efter 10 rdr å tunna, skrifningsprocenten inberäknad		1,300: —	3,848: —
Lyshållning i stallet, stallpersedlar, sadlars underhåll, m. m.			150: —
Anskaffning och underhåll af fäktsablar, floretter m. m.			100: —
Underhåll af stallbyggnaden			200: —
Extra utgifter			154: 50.
		Summa	13,200: —

Bil. B.

Underdånigt förslag till stat för en ridskola uti Malmö.

Aflöning.

1 chef . . . . . utan lön			
befattningen bör företrädesvis innehafvas af behälhafvaren för husarregementet Konung Carl den XV.			
1 stallmästare, arfvode 1800, tjenstgöringspenningar 1200		3,000: —	
1 förste beridare	arfvode	900: —	
1 andre beridare	»	600: —	
1 vetnrinärlärare, ...	»	200: —	
, för undervisingen uti hofbeslaget	»	100: —	
1 lärare uti vapenföring och gymnastik	»	500: —	
1 redogörare, som tillika ombesörjer ifrågakommande upphandling och magasinering af fourage	»	200: —	
2:ne arfvoden åt stallmästareelever, efter 300 rdr, ...	»	600: —	
1 fodermarsk, efter 1.25 dagarvode	»	227: 50.	
3 stalldrängar, efter 1 rdr »	»	546: —	
Aflöning och beklädnadslitning, ersättning till 6 husarer i och för använda nummerhästars skötsel, efter 66⅔ öre å man om dagen	»	728: —	7,601: 50.

Inqvartering.

1 stallmästare	400: —	
1 förste instruktör	150: —	
1 andre instruktör	150: —	
14 elever, efter 75 rdr för hvardera	1,050: —	1,750: —
Fourage, för 12 hästar ifrån Flyinge, beräknadt till 83⅓ öre för häst i dygnet, afskrifningsprocenten inberäknad	1,820: —	
» för 14 officershästar, efter samma beräkning	2,123: 33.	
» under sista 15 dagarna af September för 20 nummerhästar, enligt samma beräkning	250: —	
» ersättning till skvadronscheferne för 20 husarhästars begagnande uti ridskolan och i följd derutaf behöflig högre utfordring, efter 16⅔ öre för hvarje häst pr dygn	606: 67.	4,800: —
Stallhyra, för 12 hästar från Flyinge, efter 3 rdr i månaden för hvarje	216: —	
» och skötsel för 14 officershästar, efter 75 rdr för hvarje	1,050: —	1,266: —
Lysållning, stallpersersedlar, underhåll af sadlar, m. m.		150: —
Anskaffning och underhåll af fäktsablar, floretter m. m.		100: —
Extra utgifter		132: 50.
	Summa	15,800: —

Utgifter, sammanlagda.

För ridskolan vid Strömsholm	årligen	13.200: —	
För » uti Malmö	»	15,800: —	
Reseunderstöd åt skicklige elever, reservationsanslag, ...	»	1.000: —	30.000: —
		Summa	30,000 —

Utgifter för en gång.

För ny stallbyggnad vid Strömsholm	18,000.
För bostadsbyggnad åt stallmästaren	
Anskaffning af sadlar och betseltyg vid begge skolorna	1,000.
För möbler åt eleverne vid Strömsholm;	3.000.
Summa	22,000.

Kavalleriskolor.

Kommitterade hafva redan i sammanhang med indelda kavalleriets vapenöfningar föreslagit särskilda instruktionsskvadroner vid regementena för manskapets utbildning i enskild fältridning, flankering och vapenföring till häst. De hafva grundat detta förslag på öfvertygelsen att kavalleriets användbarhet mera än någonsin och i ännu högre grad än infanteriets beror af den enskilde soldatens daning. Han måste vara en både säker och djerf ryttare samt hafva förtroende till sin förmåga och sitt vapen. I ett land med i allmänhet bruten mark, der kavalleristrider i större massor sällan torde förekomma, men der snart sagt öfverallt ett godt kavalleri i mindre afdelningar kan blifva af ovärderlig nytta så väl för striden som förposttjensten, måste framför allt den enskilda ryttarefärdigheten vara af vigt. Derförutan blir kavalleriet hos oss endast ett dyrt vapen. Men hvad af den simpla ryttaren fordras måste i ännu högre grad egas af bifälet. Det skall vara truppens föresyn och lärare.

I full öfverensstämmelse med dessa åsigter är det som kommitterade föreslagit ridskolors inrättande. Vigten deraf kan aldrig nog framhållas. Svenska kavalleriets framtid är deraf beroende. Men sådane de kunnat nu ifrågasättas blifva de ensamme icke tillräcklige. Tiden är dertill alltför kort. De sex höst- och vintermånaderna, hvarunder ridskolorna skulle hållas, fordras mer än väl för dessa skolors egentliga ändamål, enskild ridning och häst-dressur med hvad dertill hörer. Årstiden är dessutom till fältridning otjenlig, och skiclighet deruti äfvensom i vapenföring till häst måste hvila på grunden af den ridfärdighet som i ridskolan skall inhemtas. Tillfälle måste således beredas indelda kavalleriets befäl att, efter genomgången ridskola, utbildas till fältryttare i ordets vidsträcktare bemärkelse och till skicklige vapenförare till häst. Detta sker bäst vid de värfvade kavalleriregementena. Det ligger nemligen i sakens natur att all ryttareförmåga bör vid dessa regementen kunna drifvas längre än vid de indelda med sina begränsade öfningstider och då vid det värfvade kavalleriet vapnets tjenstbarhet kan fortgå i en ständig utveckling, bör det indelda deraf göras delaktigt. Att befäl från indelda kavalleriet beordras att vid de värfvade regementena genomgå en praktisk kavallerikurs, blir äfven för nämnde regementen en sporre att vinna och bibehålla den öfverlägsenhet, som till följd af mera gynsamma tjenstgöringsförhållanden bör dem tillkomma. Med anledning häraf få kommitterade föreslå

att hvartannat år i Stockholm och hvartannat år i Malmö en *kavalleriskola* bildas den 15 juli och fortgår under tvenne månader;

att till kavalleriskolan i Stockholm beordras två subalternofficerare och två underofficerare från hvarje hel kavalleribataljon, utom de i Skåne förlagde samt en officer och en underofficer ifrån Jemtlands hästjägarecorps och till kavalleriskolan i Malmö två subalternofficerare och två underofficerare från hvarje kavalleribataljon i Skåne;

att skolan står under öfverinseende af chefen för det regemente, hvarvid den är förlagd;

att till befäl och undervisare vid skolan kommenderas en ryttmästare, en äldre löjtnant och en stallmästare.

att i skolan öfvas enskild ridning, men hufvudsakligen fältridning, ridning öfver hinder och vapenföring till häst.

Vid uppgörande af kostnadsförslag för dessa kavalleriskolor (se bil. A.) hafva kommitterade antagit att utfodring, stallrum och skötsel för den häst, hvarje elev skall medföra, kan erhållas inom på kommenderingsorten förlagde regementens stallar, emot förhöjning med 25 % uti samma regementes utfodringspris; äfvensom att de värfvade regementena skulle kunna, emot ersättning för dessas utfodring, tillhandahålla hvarje elev de två hästar, som ytterligare för öfningarna behöfvas. Utom dagtraktamente har inqvarteringsersättning ansetts böra tillkomma alla, som icke hafva sin vanliga tjenstgöring på kommenderingsorten. För befäl och undervisare vid skolorna äro arfvoden uppförda till belopp af dem efter grad tillkommande dagarvode.

Kostnaderna för båda kavalleriskolorna skulle efter dessa beräkningsgrnnder i medetal för år utgöra Rdr 5,350 såsom Bil. A. utvisar.

Bil. A.

Kostnadsberäkning.

Kavalleriskolan i Stockholm.

Dagarfvode för 7 kommenderade subalternofficerare uti 62 dagar, efter 2: 50 för dag	R:dr 1,085: —	
» för 6 underofficerare, samma tid, efter 1: 75 för dag	» 759: 50.	
Inqvarteringsersättning för 7 subalternofficerare för två månader, efter 30 Rdr i månaden	» 420: —	
» för 7 underofficerare, samma tid, efter 15 Rdr i månaden .	» 210: —	
för utfodring och skötsel af elevernas medförda hästar: 14 st. uti 62 dagar, efter 91 ö. för häst om dagen	» 789: 88.	
för begagnande af kongl. lif-gardets till häst hästar: 28 st., samma tid, efter 73 öre för häst om dagen	» 1,267: 28,	
Arfvoden åt skolans befälhafvare uti 62 dagar, efter 3: 25 för dag	» 201: 50.	
» åt de undervisande: Löjtnanten, samma tid, efter 2: 50 för dag	» 155: —	
» » : Stallmästaren, » , »	» 155: —	5,043: 16.

Kavalleriskolan i Malmö.

Dagarfvode för 8 kommenderade subalternofficerare uti 62 dagar, efter 2: 50 för dag	Rdr 1,240: —	
» för 8 underofficerare, samma tid, efter 1: 75 för dag	» 868: —	
Inqvarteringsinsättning för 8 subalternofficerare för två månader efter 30 Rdr i månaden	» 480: —	
» för 8 underofficerare, samma tid, efter 15 Rdr i månaden .	» 240: —	
för utfodring och skötsel af elevernes medförda hästar: 16 st. uti 62 dagar, efter 75 öre för häst om dagen	» 744: —	
för begagnande utaf Husar-regementets Kon. Carl den XV hästar: 32 st., samma tid, efter 60 öre för häst om dagen	» 1,190: 40.	
Arfvoden åt skolans befälhafvare uti 62 dagar, efter 3: 25 för dag	» 201: 50.	
» åt de undervisande: Löjtnanten, samma tid, efter 2: 50 för dag . . .	» 155: —	
» » : Stallmästaren, « , «	» 155: —	5,273: 90.
Hästforsling, medel och expenser, omkring		382: 94.
	Summa Rdr	10,700: —

eller i medeltal en årlig kostnad af . . . . . Rdr 5,350: —

Undervisning i gymnastik och vapenföring.

I samma mon det nyare stridssättet utvecklats och soldaten upphört att uteslutande anses såsom en del af en lefvande massa och utan behof af egen sjelfversksamhet, har allt större omsorg egnats hans enskilda daning. Man har alltmera bemödat sig om att bilda krigare, skicklige såväl till samverkan, som till verksamhet på egen hand eller i den enskilda striden. I samma mon har ock gymnastik och vapenföring (fäktning) vunnit insteg i arméerna, dels såsom bildningsmedel, dels såsom ändamål. Det vill säga dels till styrkande af fysisk kraft, vinnande af vighet och herravälde öfver kroppen, samt af sinnesnärvaro och raskhet, dels till beredande af färdighet i vapnets bruk i handgemäng. Det är likväl först i senare tider som någon större uppmärksamhet deråt blifvit egnad inom svenska armén och mycket återstår ännu att i detta afseende önska. Synnerligast är detta förhållandet vid indelda armén, hvars korta öfningstider länge utgjort ett hinder för dessa öfningars allvarliga bedrifvande.

Det första reglemente för militärgymnastik och bajonettfäktning utfärdades 1836. Något för vidlyftigt att vara det första steget vid införande af ett nytt bildningsmedel, blef det 1848 utbytt emot det nu gällande, som deremot kan anses gå väl långt i motsatt riktning och då samtidigt dermed all uppvisning i gymnastik, såsom regel upphörde, är det lätt förklarligt att under någon tid dessa öfningar skulle trängas i bakgrunden för andra, helst den tid man hade att på alla dela, var knappt tillmätt.

Både gymnastik och vapenföring fordrar emellertid, om det dermed åsyftade målet skall vinnas, kunskap och omdöme hos undervisaren. Det är vid gymnastiska centralinstitutet, som undervisare för armén bildas.

Detta institut grundades i Stockholm af Ling 1813 med statsbidrag, var länge en till hälften enskild, till hälften allmän inrättning. Från 1832 började officerare att der emottagas såsom elever för att bildas till undervisare i gymnastik och bajonettfäktning. De erhöllo dagarvode under lärotiden, som räckte i sex månader från den 1:sta Oktober. De af staten sålunda underhållne elevernes antal var länge ganska inskränkt. 2, 3 till 4 och ökades först småningom till 8 eller 9. År 1848 blefvo de till institutet kommenodrade militäre eleverne ställda under kommendantens i Stockholm öfverbefäl och från 1856 upphörde dessa kommenderingar att vara beroende af ansökningar från regementena utan skulle en viss ordning regementena emellan följas.

Gymnastiska centralinstitutet har genom nådiga stadgan af den 8 Januari 1864 erhållit en förändrad organisation och är numera uteslutande en statsinrättning. Det har en pedagogisk, en militärisk och en medikal afdelning, hvardera under en öfverlärare. En af öfverlärarne förordnas af Kongl. Maj:t till institutets föreståndare

Institutet står under en öfverstyrelse af en direktion som förordnas af Kongl Maj:t och af hvilken direktion en ledamot skall vara militär. De såsom elever vid institutet från armén kommenderade officerare skola genomgå en tvåårig lärokurs från den 1 September till den 15 April hvardera året.

De stå under befäl af öfverläraren för den militära afdelningen, som sjelf skall vara militär. Genomgången examen medför befogenhet, till gymnastiklärarebefattning vid rikets offentliga läroverk.

Elevernes antal är nu i medeltal 10; men då lärotiden är tvenne år, och då antalet af arméns särskilda corpser, inberäknadt de tre artilleribrigaderne är 40, skulle hvardera få en undervisare från institutet hvart 8:de år, hviiket uppenbarligen är för litet. Kommitterade få derföre hemställa

att till gymnastiska centralinstitutet måtte årligen beordras 8 till 10 officerare från armén.

Synnerligen vigtigt anse kommitterade det vara, att inga andra till institutet kommenderas än de hvilka genom kroppsbildning och fallenhet för saken i öfrigt kunna vinna den större färdighet i och den klarare insigt i ämnet som för undervisare är så oundgängligt. Äfven anse kommitterade undervisningen i den pedagogiska och den militäriska gymnastiken hafva för officerare det öfvervägande värde, framför den som rörer sjukes behandling, att det är angeläget att denna praktiska riktning icke vid undervisningen på något sätt förfelas, särdeles som detta under den korta lärotiden är mer än tillräckligt ,så framt det med allvar och grundlighet skall inhemtas.

OFFICERSBILDNINGEN.

1. *Krigsskolan.* Den allmänna officersbildningen.
2. *Krigshögskolan.* Den högre officersbildningen.
3. *Styrelsen för krigsundervisningen.*

I. Krigsskolan.

Vår nuvarande officersbildning har tvenne hufvudsakliga brister.

Den ena ligger i de *enskilda krigsskolorna*, hvilka icke kunna gifva en god *militär*-bildning.

Den andra i *krigsakademien*, som meddelar en bristfällig *humanistisk* bildning.

Medeltalet under 10 år af årligen utnämnde officerare, hvilka *icke* genomgått krigsakademien, har varit 47. Medeltalet af årligen utgångne kadetter har varit 25. Endast *en tredjedel* af hela officersantalet lemnas således af krigsakademien, och *tvåtredjedelar* utgå från artilleriets lägre undervisningsverk och från de enskilda krigsskolorna, jemte några helt få oexaminerade underofficerare. Det bestämda procentförhållandet är:

Från krigsakademien . . .	34: 7.
» krigsskolorna . . .	63: 8.
Öfrige	1: 5.

Det är klart att de enskilda krigsskolornas militärundervisning måste vara ganska bristfällig, då den hvarken är utsträckt till erforderlig vidd, hvilket den korta lärotiden icke medgifver, ej heller kan omfatta de oundgängliga, men dyra tillämpningsöfningarna på fältet. Staten betalar för det närvarande för hvarje kadetts uppfostran vid krigsakademien 400 rdr, förutom de 600, som föräldrarne betala. De enskilda krigsskolorna kosta deremot staten ingenting. Det kan då icke heller af dem fordras, att de skola bekosta en lika dyr undervisning. Men det kan hvarken vara rätt eller billigt, att $\frac{2}{3}$:delar af blifvande officerare icke åtnjuta en af staten vårdad och kontrollerad krigsundervisning, hvilken deremot uteslutande tillgodokommer $\frac{1}{3}$:del, bland hvilka staten t. o. m. lemnar fullkomligt kostnadsfri uppfostran åt en del (frikadetter), — i stället för att krigsakademiens nuvarande anslag kunde vara fullt tillräckligt att bekosta en god krigstillämpningsskola *för alla*. De som anse den *fleråriga* uppfostran krigsakademien meddelar vara en fördel, som öfverväger alla denna skolas andra olägenheter, böra erinra sig, att denna fördel, om den är någon, likväl åtnjutes af blott en tredjedel och att tvåtredjedelar af arméns officerare gå miste om densamma.

Hvad bristen i den af krigsakademien meddelade bildning angår, är det otvifvelaktigt, att det för en god bildnings inhemtande, äfvensom för en gemensam medborgerlig andes ingjutning är godt, att alla medborgareklasser, så långt det med utbildningen till skilda lefnadsbanor är möjligt, följas åt. Detta samband, denna tidiga bekantskap, detta förtroliga kamratskap under bildningsåren med dem, som sedan utvika sig åt alla statslifvets grenar, åt alla samhällets skilda håll, verkar otvifvelaktigt en allsidigare uppfattning af samhällslifvet. Vistandet vid ett allmänt läroverk under yngling-aår vidgar synkretsen öfver vetenskaperna, öfver vetandet i allmänhet, håller, genom den nära liggande studentexamen, hvilken man vet vara en ingångsport till ett mera vidgadt vetande, tanken riktad åt det oändliga bildningsfältet, som står öfver skolan och skapar derigenom aktning för förståndets odling och för dem, som deråt egna sig; hvaremot det kan befaras, att en officersexamen, utan en sådan förut vunnen insigt, utan sådane föregående intryck, hoptränger synkretsen både öfver vetandet och öfver samhällslifvet, och verkar hos flertalet föreställningen om denna examen såsom en utgångsport till lifvet, hvilken mera får läge och riktning från, än till, ett högre vetande och bildar dermed öfverensstämmande åsigter. Flere vigtiga kunskapsämnen måste alltid af en krigsskolas elementarafdelning

behandlas såsom bisak: hela den grundligare språkbildningen, så vigtig för själsodlingen; naturvetenskaperna, hvilka nu mera erhålla allt mera omvårdnad i den allmänna skolan; den utsigt öfver litteraturen, med alla hennes för sinnet förädlande skapelser, som der lemnas; allt sådant måste vid en krigskola lättare komma att tillbakasättas. Otvifvelaktigt bildas genom allt detta luckor och brister i bildningen, hvilka visserligen godt hufvud och goda anlag kunna under gynnsamma förhållanden, men blott undantagsvis och med tidspillan, fylla.

Men, invänder någon, den här förordade bildningen är onödig för officern; isynnerhet för linieofficern. Han bör vara en dugtig tjenstekarl med sundt omdöme och med den hyfsning, en bättre uppfostran gifver. De nämnda högre utsigterna äro för hans tjenst öfverflödiga.

Bemötom dessa inkast.

Ett grundligare allmänt vetande lättar uppfattningen af militärvetandet. Att en sådan bättre uppfattning, att en mera vidgad synkrets öfver samhället och bildningen, skall hos flertalet af arméns officerare finnas och dessa icke blott vara för sitt yrke enbart tillskurne fackmän, är tvifvelsutan önskvärdt. Naturen drager nog försorg om, att luckor komma att finnas äfven i de eftre leden. Vi äro ett litet folk och hafva ej råd att strängt fördela yrkesmän till skilda fack. I stora stater har man i sina millioner menniskor råd att afdela och uppfostra folk i strängt skilda syften. Otvifvelaktigt blifva de ganska dugliga i sina fack, men också på bekostnad af den allmännare förståndsodling, som ett litet folk icke har råd att släppa. Ensidigheten är en dyr sak. Vi måste duga till flere slags arbeten som utomlands äro skilda. Vi hafva exempelvis icke råd till, äfven om det skulle vara nyttigt, att hafva flere slags infanteri, flere slags kavalleri och flere slags artilleri. Äfven menniskor hafva vi icke råd att gifva alltför skilda preglar, att grof- och finsmida dem i olika syften. En officer måste hos oss duga till något mera, än att blott vara en truppman. Vårt politiska hushåll är så inrättadt. I en liten stat är befälets förståndsbildning ännu vigtigare än annars. Derjemte måste vi vid vår officersbildning också afse fredliga förhållanden, som de stora staterne ej behöfva, der krigen äro ofta infallande, krigshärarne stående, i städer förlagde, officern i ständig tjenstgöring, alltid i beröring med sin trupp, ofta med den boende under samma tak. Ryssland har i Kaukasus, Frankrike i Algier, Österrike i Ungern och Italien, England i Indien, ständigt öppna sår, dessa fack för krigareyrket. Vi deremot bo icke så nära slagfälten. Detta är visserligen icke fördelaktigt för vår militärbildning, men denna måste stärkas genom andra medel, än att göra våra officerare enbart till duglige tjenstekarlar, så mycken aktning detta i och för sig må förtjena. Mängden af våra officerare äro större delen af året skild från sin trupp, i mycket mera beröring med alla medborgareklasser, än i något annat land. Deras bildning måste afse dessa förhållanden för att, i jembredd med andra klassers, åtnjuta samma medborgerliga anseende.

Dessa äro skälen hvarföre hos oss en *gemensam skolundervisning* är att föredraga framför elementarundervisning vid krigsskola.

En annan olägenhet af vår krigsskolas förening med elementarskola är den gemensamma kaserneringen och den gemensamma disciplinen.

Kaserneringen, mindre lämplig för barn, är ännu olämpligare för äldre, mera bildade ynglingar. För dem är detta tvång att sammanbo med en stor mängd och deribland många yngre, icke blott mindre angenämt, utan äfven är det störande för sinnet, att då studiet idkas och en inre betydelsefull utveckling föregår, icke någon del af dygnet få vara ostörd af det rörligare lif, som uppkommer genom mångas sammanboende. Men en ännu större olägenhet är den *gemensamma* disciplinen, som måste blifva en följd af äldres och yngres gemensamma uppfostran, och som derföre icke kan blifva en verklig krigsdisciplin. De yngre kunna icke ställas under krigslagarne, dessa vore för stränge; de äldre borde vara under dem ställde, emedan intet skäl finnes hvarföre konfirmerade ynglingar, med egen ansvarighet för sina handlingar, icke skulle, då de till krigsmän uppfostras, förberedas i den krigsdisciplinariska ande, den krigslydnad, hvartill företrädesvis en krigsskola bör dana, och som den unge krigsmannen, omedelbart efter utgången derifrån, skall tillämpa på underhafvande eller vara underkastad af förmän. Men denna disciplin kan icke ega rum, i följd af de så olika åldrarnes gemensamma uppfostran. Härigenom blifva straffen overksamma. Ty den vanliga och lämpliga militäriska bestraffningen, arresten,

som egentligen är ett hedersstraff, en moralisk tillrättavisning, men ett ganska ringa fysiskt lidande, kan icke så uppfattas af de yngre och blir derföre utan verkan; de äldre åter, som uppfostras i åsigten af arrestens overksamhet, förlora den militäriska aktningen för detta straff, och verkliga betänkliga oskick begås af äldre, utan fruktan för ett straff som skulle kännas på ett helt annat sätt, om det åla les i krigslagens namn, än då det ålägges af en faderlig styrelse — allt detta med lemnade föredömen för yngre och således bildande ett mindre disciplinariskt sinnelag, till skada för framtida kallelse.

Utom här anförda verkliga brister vid den uppfostran krigsakademien meddelar, har man äfven velat tillägga henne ett annat, men som är mindre grundadt, nemligen, kadetternas mindre goda seder, yttrande sig uti tidig njutningslystnad, penningeslöseri, öfverskattning af eget värde och öfversitteri, så snart tillsyn fattas. Det må icke nekas att undandragandet från föräldravård, med det tidiga medvetandet af att uppfostras till ett stånd som åtnjuter åtskilliga till fäfänga i unga år lockande samhallsfördelar, samt det tidiga bärandet af uniform med militäriska fälttecken — det må icke nekas att detta är verksamt att skapa ett falskt begrepp hos kadetten att vara officers vederlike, i strid med hans verkliga militäriska ställning, samt att den tidiga ankomsten till krigsskolan bidrager till de ofvannämnde felen. Men rättvisan bjuder erkänna, att dessa fel är tidens, äro lyten i tiden. Den stränghet i seder, den tarflighet i lefnadssätt, som förr i hemmen herrskade, råder icke mera; föräldravördnaden, aktningen för all befallande myndighet, hvaruti gossen förr uppväxte, är ej mera lika stark. Med intryck af sin omgifning af hvad han dagligen hört, sett och lärt, af hela den luft, hvaruti han lefvat, med nära exempel för ögonen af ett lefnadssätt ofta utöfver kända tillgångar, oftast utöfver behofvet, kommer gossen till krigsakademien. Det kan ej begäras att här med ens en reform i känslor och tänkesätt skall inträda. Kadetten är sin tids barn, och krigsakademiens styrelse, lärare och uppfostringssätt kunna icke göras ansvarige för tidsandans lyten; de kunna icke hafva den omöjliga uppgiften att reformera tiden!

Klandret mot krigsakademien, både det grundade och det ogrundade, är mer än 40:årigt, har föranledt riksdagsmotioner, hvilka blifvit i offentliggjorda skrifter understödda, samt Rikets Ständers flere gånger allåtne underdåniga skrifvelser, med anhållan om inrättningens förändring. Vid senaste riksdag anhöllo ständerna om: »sådane åtgärders vidtagande, i afseende på organisationen af krigsakademien, att inträdet derstädes icke måtte ske vid så tidig ålder, som hitintills, samt läroverket blifvat en allmän tillämpningsskola för bildande af officerare vid armén, så att behofvet af enskilda läroans alter för detta ändamål må kunna upphöra.»

Då enligt hvad i det föregående blifvit anfördt, samma förhållanden ligga till grund för denna framställning, har landförsvarskomitén i densamma funnit ytterligare skäl att egna frågan den allvarligaste pröfning och trott sig för sin del böra förordna en förändring.

Hitintills har en sådan icke varit möjlig att verkställa. Så länge rikets elementarskolor icke medgåfvo undervisning med befrielse från de döda språkens läsning, hade det varit uppenbart stridande mot målsmäns och barns fördel att i och för vinnande af behöflig elementarundervisning till inträdet i krigsskolan, hänvisa dem till de allmänna läroverken, der man tvangs att emottaga undervisning i ämnen, som icke vore alldeles oundgängliga för framtida kallelse, helst om brist på större natursgåfvor eller på förmögenhetsvilkor gjorde en slik undervisning tidspillande. De gamla språken äro visserligen icke oförenliga med militärisk bildning, tvärtom äro de en ganska prisvärd kunskap, som bidrager till själens odling; men en sak kan t. o. m. vara förträfflig, utan att derföre vara oeftergiflig, och här är den detta, enär en ganska god bildning kan vinnas dessa språk förutan. Endast en blind fördom kan förneka detta. Beviset att de döda språkens tvångsläsning var en brist uti vårt elementarläroverk ligger nära för handen. Alla tillämpningsskolor: landtbruksskolor, handelsskolor, skogsinstitutet, tecknologiska skolor, ja äfven de enskilda krigsskolorna i början, nödgades med sig förena en elementarundervisning och derigenom beröfva läroverken en stor mängd lärjungar, hvilket måtte häntyda på att statens skolor hitintills icke voro *allmänna*, icke uppfyllde det allmänna behofvet, utan mera ett *specielt*, hvarföre de också företrädesvis kallade sig *lärda* skolor. Om elementarundervisningen vid krigsakademien hade upphört under den tid, de allmänna läroverken icke lemnade befrielse från de döda språkens läsning, hade följden blifvit anläggandet af enskilda skolor, med det ensidiga syftet, att be-

reda till inträde i kriggskolan. Nu deremot är saken verkställbar, sedan genom senaste skollag undervisningen blifvit så ordnad, att på vallinien befrielse vinnes från de döda språken samt att valet mellan den klassiska och den reala linien står målsman fritt.

På grund af alla i det föregående utvecklade skäl föreslår Landförsvarskomitén:

krigsakademiens förändring till blott krigstillämpningsskola under benämning: krigsskola;

samt att

alla blifvande officerare der skola bildas och i sammanhang härmed

de enskilda krigsskolorna upphöra

Då krigsskolan icke mera skulle meddela elementarundervisning uppstår frågan: på hvilket skifte under skoltiden bör afgången ske till krigsskolan?

Naturligtvis är det högst fördelaktigt, att krigsskolan ställes med elementarläroverket i det samband, att kunskapsmåttet vid utgången ur en viss klass af det senare fullkomligt motsvarar hvad som erfordras till inträdet i den förra, så att detta kan utan särskild inträdesexamen vinnas för dem, som komma från elementarläroverket. Härigenom uttalas den allmänna stråkvägen genom statens skolor såsom önskvärd, och under förutsättning att dessa uppfylla föräldrars behof att icke längre uppehålla skolgången, än hvad som för en god elementarbildning erfordras, förfaller behofvet af enskilda skolor till beredelse för krigsskolan. I alla fall uppstå för många föräldrar hvilka i vårt glest befolkade land bo fjerran från elementarläroverken, svårigheter, hvilka böra mötas genom att icke göra dessas besökande till ett oeftergifligt vilkor.

Hvilken vore nu den klass i skolan, hvarur afgången lämpligen borde motsvara inträdet i krigsskolan?

Elementarläroverkets nuvarande klasser äro *sju*.

En blick på nuvarande skolstadgas läseplaner samt skolåldern i hvarje klass visar att *ingen lägre* klass än den näst högsta eller *sjette* kunde ifrågakomma att blifva utgångsklass till krigsskolan. Medelåldern i *femte* klassen är 15½ år, eller ungefär densamma som *nuvarande* inträdesåldern vid krigsakademien.

Valet står således endast mellan utgången ur *sjette* klassen eller ur den *sjunde*, d. v. s. ur det genomgångna läroverket.

Fördelar och olägenheter måste här noga vägas.

För afgången ur *sjette* klassen talar: att man blir officer vid något tidigare ålder, hvilket onekligen är en fördel, då tjensteåldern är den vanliga befordringsgrunden i lägre grader, då man sent kommer till ett tarfligt lefnadsbröd och då gamle kapitener icke äro regementenas fördel.

Mot denna afgång talar: flere oafslutade kunskapsämnen i skolan, nemligen fransyska, matematik, logik och historia, af hvilka kurser *så mycket* återstår, att dessa ämnen genomgå hela den *tvåårige* sjunde klassen, iföljd hvaraf det blefve alldeles nödvändigt, att om utgången skedde ur sista klassen en särskild elementarafdelning skulle vid krigsskolan finnas, men hvarigenom syftet att från krigsakademien skilja elementarundervisningen skulle ganska ofullständigt vinnas. Men denna undervisning vore nödvändig, äfven derföre, att vårt stånds anseende skulle fordra, att någon bildning, motsvarande den öfvergifna sjunde klassen, skulle vid krigsskolan meddelas. Men detta anseende skulle ändå möjligen ändå lida deraf, att afgången ur sjette klassen vore en återgång från 1835 års författning om kunskapsfordringar för officerare, hvilken redan för 27 år sedan uttalade såsom regel för officerares bildning: »studentexamen eller det fullständiga läroverkets genomgång,» hvarifrån såsom undantag medgafs genomgående af krigsakademien, äfvensom en humaniora-examen inför examens-kommissionerna i militärdistrikten tills vidare medgafs, men hvilken examen upphörde från 1846, så att sedermera under 16 år alla som genomgått de enskilda krigsskolorna äfven undergått studentexamen, d. v. s. tvåtredjedelar af officersantalet.

För afgången ur elementarläroverkets högsta klass talar en erhållen bätte humanistisk bildning; syftets fullständiga vinnande genom gemensam skolbildning med alla medborgarklasser; bibehållandet af en grundsats, som redan för ett fjerdedels århundrade blifvit uttalad och tillämpad; vårt stånds deraf oförminskade anseende. — Enda olägenheten häraf för armen, men denna är icke oväsentlig, är

den mera framskridna ålder, i hvilken man blir officer. Man har äfven härtill velat såsom olägenhet lagga den, att den korta vistelsen vid en krigsskola, i följd af att blott vara tillämpningsskola, ej skulle medgifva tid till militäriska grundsatsers inskärpande; men då krigsskolans samtlige elever skulle stå under krigslagarne, så kan för visso antagas, att den härigenom uppkomna disciplinariska sinnesstämningen skulle mer än motsvara den nuvarande längre tidens vistande vid krigsskolan, hvartill kommer, att då vapenöfningar med militärisk ordning blifva i alla läroverk införda och gossen från tidiga år i denna ordning uppväxer, så är detta en ganska god förberedelse till krigsskolans disciplin och åtminstone jemngod med den, som något års längre vistande vid en krigsskola utan krigslagar kunde gifva. Några ålderssiffror torde böra angifvas för att kunna väl väga de båda alternativen.

Under skolåret 1860, som tyckes nära öfverensstämma med förhållandet under skolåret 1861, var *medelåldern* för rikets elementarskolor följande:

	Klassiska linien.		*Reala linien.*	
	Nedre afd.	Öfre afd.	Nedre afd.	Öfre afd.
Medelåldern i sjette klassen	17.3.	18.2.	17 2.	18 3
» i sjunde klassen	18.6.	18.5.	19.2.	20.1

Under samma tid var:

Medelåldern vid studentexamens aflägganden, för dem som genomgått elementarläroverken	20.
» för dem som aflagt studentexamen och ingått vid enskilda krigsskolan i Stockholm 1859—61	19.
» under 10 år, för kadetter vid uppflyttningen till öfre afdelningen, som har 2:ne klasser	18.34
» under 10 år för utexaminerade kadetter	20 70

Af dessa siffror synes, att med antagande af att den nuvarande afgångsåldern fortfarande skulle blifva 20 år, och med antagande af en *högst* tvåårig kurs vid krigsskolan, skulle man ej kunna blifva officer förr än vid 22 år, om man genomginge hela läroverket. Detta vore nog mycket, ehuru genast kan anmärkas, att denne ålder icke vore betydligt högre, än för den unge civile embetsmannen, som efter 2, 3 eller 4 terminers vistande vid universitetet aflägger embetsexamen. Finge siffran 19 som angifver medelåldern för dem, som aflaggt studentexamen och under de tvenne senare åren anmälde sig vid krigsskolan i Stockholm, afses, så skulle blifvande officersåldern icke ökas högre än $\frac{1}{3}$ år *mera* än den nu är för utgående kadetter.

Men med säkerhet kan förutses, att afgångsåldern från elementarläroverken uppnått sitt maximum och sannolikt måste åtminstone i något, nedgå. Anledning till denna förmodan finnes uti den samstämmiga klagan, som nästan alla läroverks-kollegier, i sina infordrade yttranden rörande vapenöfningarna i skolorna, jemte sitt bifall till dessa öfningar, fört öfver nuvarande skolstadgas stegrade kunskapsfordringar, och deras allvarliga önskningar om nedsättning i dem. Äfven torde kunna antagas, att för ju flere lefnadsvägar elementarskolorna anvisas såsom inträdesvilkor, desto lilligare skola rösterna i landet höjas för elementarskolornas fortgående förbättring, för någon mera frihet att i mon af anlag och flit tillåtas göra framsteg, samt utrotande af den stundom ännu gängse inhumana fördomen, att de som icke läsa döda språk vore ett slags bildningens vanbördingar, på hvilka dess välgerningar knappast förtjena att spillas, och hvilken åsigt naturligtvis försenar skoltiden för dem som sålunda eftersättas.

Den förhoppning må icke heller vara förmäten, att den framtid icke kan vara långt aflägsen, då man lärer sig inse: att menniskoåldern, som icke förlängts, sedan den tid latinet var det enda angelägna af skolans läroämnen, hvilka nu vuxit till 10, alla med anspråk att ej förbigås, — att denna lifstid är för kort för att det skulle vara förnuftigt, att lära allt hvad som kan vara nyttigt, så att halfva eller tredjedelen af den vanliga lifstiden förgår, innan man sluppit ur skolan; att mycket som der nu läres borde läras på annat sätt eller efter skolgångens slut, samt att då dessa åsigter mogna i det allmänna tänkesättet skall den högt uppdrifna skoltiden varda nedtvingad.

I följd af här framstälda skäl och under förutsättning att medelåldern vid afgången från skolan icke skall öfverstiga 19 år samt att skolan skall rikta sina bemödanden till en god bildning, utan skoltidens förlängning, har komitén trott sig kunnat våga föreslå:

att afgångsbetyg från elementarläroverk, vare sig på klassiska eller på reala linien, berättigar till inträde i skolan.

Men enär elementar-läroverkens genomgående, ehuru önskvärd, dock icke bör vara förbindande, emedan flere skäl kunna föranleda föräldrar att föredraga en annan undervisning, och då det icke heller vore nyttigt att statens skolor egde uteslutande undervisningsrätt, föreslås:

att inträde vid krigsskolan äfven kan vinnas genom en der aflagd inträdesexamen, motsvarande afgångsexamen från elementar-läroverkets sjunde klass på real-linien.

En följd af krigsakademiens förvandling till tillämpningsskola samt lärjungarnes sena ankomst dit, först efter genomgången af elementar-läroverket, blir sannolikt, att den vid krigsakademien nuvarande del af öfre afdelningen, som bildar en sjökrigsskola, måste derifrån utbrytas. Eleverve blefve nämligen alldeles för gamla, för att, utan förut vunnen sjövana, kunna i skolan ingå. Otvifvelaktigt har den gemensamma bildningen vid krigsakademien af land- och sjö-officerare, det kamratskapsband som derigenom uppkommit mellan armén och flottan, verkat mycket godt, jemte att det minskat kostnaden för en sjökrigsskola. Det kan dock ifrågasättas, huruvida dessa fördelar uppväga olägenheterna för en sjökrigsskola förlagd på land, skild från haf, vindar och segel. Härom tillhör det sjöofficerare att döma. För den händelse att desse för öfrigt skulle anse sjökrigsskolans läge vid Carlberg vara nyttigt, så synes icke några hinder böra möta för lärjungar vid elementar-läroverket, som dertill anmälde sig, att få skolfrihet under sommaren, då ferierna ändå äro tre månader, för att tvenne år medfölja på sjöexpeditioner, i likhet med den proftjenstgöring, som för kadetter i nedre afdelningen eger rum. Då alldeles samma skäl torde tala för en sjöofficers genomgående af elementar-läroverket, som för en landofficers, endast sjövana under yngre åren kunde vinnas, så vare detta vilkor på nämnde sätt tillgodosedt. Sjökrigsskolan kunde, i sådant fall, liksom nu fortfara med lägre lärokurs, samt båda sommarne använde till sjös.

Skälen hafva ofvan blifvit anförde, hvarföre krigsskolans elever, konfirmerade böra stå under krigslagarne. Icke ringaste skäl kan finnas, hvarföre de vid en ålder af 19—20 år skulle stå under en skollag såsom gossar, och icke behandlas såsom krigsmän, hvilket ensamt skulle göra åtskilliga stundom inträffade oordningar nästan omöjliga. Genom arreststraffets overksamhet är *förvisning från skolan* nu den enda allvarliga bestraffningen, men som i anseende till dess hårdhet, icke förr än i högsta nödfall kan åläggas. Komitén föreslår således:

att alla krigsskolans elever skola stå under krigslagarne.

Derjemte, och då eleverne böra anvisas en bestämd rang, så att icke den nuvarande obestämda inbjuder till föreställningar att vara officers vederlike, synes underofficers rang vara den lämpliga, och namnet kadett böra alldeles försvinna.

Komitén föreslår derföre:

att alla krigsskolans elever skola hafva underofficers rang.

Men då de såsom krigsmän böra ega uniform, dock icke någon särskild skolan tillhörig, föreslås:

att eleverne bära infanteri-underofficers uniform.

Rörande lärotidens utsträckning har komitén trott den böra vara högst tvåårig, d. v. s. att samtlige läroämnen så afpassas, att de, om någorlunda flit och medelmåttiga anlag antagas, kunna utan någon ansträngning, på denna tid afslutas.

De ämnen, som i krigsakademiens nuvarande öfre afdelning, eller tredje och fjerde klasserna, förekomma, utom militär-ämnena, äro: fransyska, tyska, historia, geografi, engelska, matematiska problemöfningar, ämnesskrifning, logik, naturlära, rätts- och samhällslära. Af dessa 10, alla elementar-undervisningen tillhörande läroämnen, ville komitén endast förlägga 4 till krigsskolan, nämligen fransyskan, engelska, ämnesskrifning och matematiska problemöfningar, emedan det kunde vara ovisst om de till behöflig säkerhet vid elementar-läroverket lärdes. De öfriga sex böra deremot till all nöjaktighet kunna der inhemtas. Fransyskan, det svåraste af de tre lefvande språken, måste i krigsskolan fort-

sättas. Engelska språket är vid elementar-skolorna ett valfritt ämne. Men i detta språk, som bland alla är modersmål för de flesta tungor i den bildade verlden, bör en officer icke sakna kunskap, helst det vid vår krigsskola funnits allt sedan hennes stiftelse för 70 år sedan och isynnerhet då det är så lätt lärdt, vid sidan af fransyskan. Ämnesskrifning är nödig, emedan en officer måste kunna felfritt och lätt uttrycka sig, hvilket äfven kan sättas i samband med militär-ämnenas inhämtande och bidraga till begreppets utredande härutinnan. Problemöfningar äro medel att underhålla den matematiska kunskapen och att tillämpa den på i det allmänna lifvet och i militär-ämnen förekommande frågor, som gör denna kunskap nyttig och lefvande, och hvaruti elementar-skolorna lemna åtskilligt öfrigt att önska.

Militär-ämnena borde blifva vid krigsskolan alldeles desamma, som nu i den öfre afdelningen vid krigsakademien med tillägg af lämpliga mindre lärokurser i krigshistoria, militär-sundhetslära och hästkännedom.

Medeltiden för kadetts vistande i öfre afdelningen har under 10 år varit 2.4 år. Men den nu varande årliga lästiden i denna afdelning är icke mera än 5½ månader eller från medlet af september till medlet af december och från medlet af januari till början af april. Hela den öfriga tiden är läsfri, på följande sätt fördelad ungefärligen:

Kartritning	1	månad.
Exercis	1¼	»
Fältmätning	1	»
Förskansning och broslagning	½	»
Artilleri-öfningar . . .	¼	»
Fälttjenst	¼	»
Åtskilliga andra öfningar .	¼	»
Ledighet jultiden . . .	1	»
Ledighet sommartiden . .	1	»
		6½.

Då den nuvarande årliga ledigheten af två månader kan för en krigsskola betydligen inskränkas, så att åtminstone en månad komme läsningen till godo; då äfven kartritningen synes mindre lämpligt upptaga en full månads hela tid, under hvilken kadetten icke sysselsättes med något annat; då hela exercisen icke bör sammanläggas under en viss tid, utan någon del deraf spridas under lärotiden, samt då sex ämnen bortfalla ur den nuvarande öfre afdelningen, så kan med säkerhet antagas att den n. v. medeltiden af 2.4 år skall vid krigsskolan kunna inskränkas till högst två år.

Eleverne borde årligen emottagas om hösten, så att undervisningen meddelas samtidigt i tvenne afdelningar, samt äfven afgång egde årligen rum.

Komitén föreslår således:

att lärotiden blifver högst tvåårig;

att antagning sker hvarje år;

att undervisning samtidigt meddelas i två afdelningar;

att läroämnena blifva: fransyska, engelska, ämnesskrifning, matematiska problemöfningar, artillerilära, handgevärslära, befästningslära, krigskonst, med de trenne vapnens stridslära, krigshistoria, reglementen och krigsartiklar, militärsundhetslära, förbandslära och hästkännedom, samt följande öfningar: gymnastik och vapenföring, exercis, fälttjenst, artilleri-, förskansnings- och broslagnings-öfningar, fältmätning, målskjutning, teckning, ritning efter modeller, simning, ridning, sång och dans.

För att medgifva framsteg för dem, som genom flit och bättre anlag hafva förmåga dertill, bör undervisningen så ordnas;

att inom de gränser, som ordnings bibehållande vid undervisningen bjuder, eleverne medgifvas att fortgå, utan att allt för mycket uppehållas af trögare kamrater samt desse deremot qvarstå erforderlig tid, äfven utöfver två år; utgångsexamen således blifva fri så snart lärokurser och alla öfningar äro genomgångne.

Då det nuvarande årligen erforderliga officersantalet, enligt 10 års medeltal, utgår 72, samt kadettnumrens nuvarande antal är 200, så synes, att med antagande af högst tvåårig lärotid samt åtskillige qvarstående, skulle, äfven om officersantalet vid armén komme att ökas, och om flottans officersämnen fortfarande skulle här bildas, mer än behöfligt utrymme ändå finnas, helst flere lärareplatser med boning komme att indragas.

För att nyttigt begagna detta utrymme får kom. fästa uppmärksamhet på en sak af högsta vigt. Artilleri-officerare, för hvilka genomgåendet af krigshögskolan utgör ett ganska lämpligt vilkor för befordran till andra officersgraden, ingå ofta vid artilleriet, der nu samma kunskapsfordringar för officer, som vid infanteriet och kavalleriet äro gällande, utan att pröfva sina krafter om de för en sådan högre lärokurs hafva förmåga och fallenhet. Den undervisning, som vid artilleri-regementena är inrättad, för att genom den förbereda officerarne till aflägganden af inträdesexamen vid det högre läroverket, visar erfarenheten icke väl uppfylla sitt ändamål. Den samtidiga tjenstgöringen och det obestämda i tiden när åliggandet skall fullgöras, i förening med opröfvad och obefintlig fallenhet för allvarligare läsning gör att flere yngre män, möjligen för öfrigt ganska duglige, dröja med examens tagande det ena året efter det andra, förbigås af kamrater och nödgas slutligen, af befarad omöjlighet att genomgå det högre läroverket, att afgå från artilleriet, för att ingå på armén, men med förlorad tour och med flere förlorade år samt mot en försämrad framtid för sig sjelfve, jemte att de vid artillerivapnet qvarstått flere år, endast hindrande mera skickliges inträde och befordran.

Till afhjelpande af denna för artilleriet väsentliga olägenhet synes ganska lämpligt, om de som ämnade sig till artilleriet, qvarstodo vid krigsskolan med tourberäkning som officerare, den härtill erforderliga tid, eller omkring 9 månader, och beredde sig, under denna ostörda tid, till den inträdesexamen, som fordrades till det högre läroverket och som på den följande våren skulle aflägga. Säkerligen skulle denna undervisning för dem bära de bästa frukter, under redan kände skicklige lärare, och naturligtvis äfven vinnas med mindre kostnad, än vid ett garnisonsregemente. Den begynnande vanan att, ehuru till officer utnämnd, ändock fortsätta studier, skulle verka såsom en helsosam öfvergång till tjenstelefnadens större frihet. Det blefve också för dem som insett sig hafva begått ett misstag om vapen, lätt att i tid kunna afgå till ett annat regemente, med bibehållande af sin tour från examensdagen, om de inom ett halft år från denna derom gjort anmälan. Såväl vapnet som officerarne sjelfve skulle af denna anordning sannolikt skörda den största nytta.

För ingeniör-officerare, hvilka under de första tjenstgöringsåren sakna tillfälle till en ordnad undervisning för inträdet i den högre krigsskolan, skulle, ehuru mera få de äro, likaledes detta qvarstadnande vid krigsskolan, i och för samma undervisning, vara ganska nyttig. Men äfven hvilken annan officer som helst af krigsskolans utgående elever som egde vissa bestämda vitsord för flit och förmåga, skulle hafva frihet att under den nämnde tiden qvarstadna, för att bereda sig inträde i krigshögskolan. Den nämnde undervisningen skulle således utgöra en förbindande lärokurs för alla artilleri- och ingeniör-officerare, men frivillig för infanteri- och kavalleri-officerare, utan hinder för dem, som icke ville vid krigshögskolan qvarstadna, att genom inträdesexamen ingå vid krigsskolan.

Alla desse officerare skulle naturligtvis erhålla särskild fri boning och uppassning samt hafva särskild gemensam spissal, allt mot bestämd betalning. Insparade rum genom flere lärares afgång lemnar härtill fullt utrymme.

Komitén föreslår alltså:

att de från krigsskolan utgående officerare hvilka ingå vid artilleriet och ingeniörcorpsen skola qvarstanna vid krigsskolan behöflig tid och åtnjuta erforderlig undervisning för att innan vapenöfningarna aflägga den examen, som fordras för inträdet till högskolan, att dessa officerare räkna sin tour från examensdagen och hafva rättighet att inom ett halft år välja annat regemente med bibehållande af sin tour;

att de erhålla vid krigsskolan fri boning, tvenne i hvarje rum, med uppassning och gemensamt bord, allt mot en bestämd afgift till skolan;

att denna förmon äfven skulle få åtnjutas af andra från krigsskolan utgående officerare, med

vissa kunskapsbetyg, så långt utrymmet medgaf och med företräde allt efter deras afgångsbetyg.

Undervisningen vid nuvarande krigsakademi är i militärämnen och isynnerhet i dessas tillämpningsöfningar ganska god. Men *en* undervisning är mycket ofullständig. Den nämligen i ridning. Vid det stora elev-antalet kan detta visserligen icke, utan högst betydliga kostnader. förekommas, men något synes likväl kunna åtgöras. Det nuvarande antalet ridhästar är endast 5, äfvensom stallrum icke finnas för flere. Då de flesta af ynglingarne blifva infanteri-officerare och således icke få tillfälle till undervisning häruti, men denna vore ganska nyttig och nödig, så föreslår komitén:

att, så vidt möjligt är, medel beredas till en mera utvidgad undervisning i ridning.

Äfven nuvarande friplatsers antal borde ökas. De äro på statsverkets bekostnad nu 20 (förutom 4 på adeliga kadettskolans fond och en på Norénska fonden). Af dessa kunna hälften delas i halfva friplatser. De synas böra ökas åtminstone med 10. Då de således blifva 30 och innehades två år, skulle omkring en femtedel af blifvande officerare hugnas med denna uppfostringshjelp, och mera än en fjerdedel om de delades. Detta understöd blefve också högst behöfligt, då numera alla skulle genomgå krigsskolan, der den betydliga årsafgiften, ehuru visserligen icke för hög, ändock blefve för mindre bemedlade föräldrar svår att betala, och det vackra ändamålet: att bereda uppfostringshjelp åt isynnerhet förtjente, mindre bemedlade officerares barn, bör bibehållas så mycket mera som ur sådane militärhem, af många skäl, så ofta utgå duglige officersämnen;

Komitén föreslår derföre:

att friplatsernas antal, så vidt möjligt är, ökas med 10.

Det vid krigsakademien nu befintliga sättet för beklädnaden, hvarigenom denna anskaffas af skolan, äfvensom underhållet och anskaffandet af alla undervisningsmedel m m. borde bibehållas. Deremot synes det nuvarande förmynderskapet, hvarigenom vården af persedlarna är uppdragen åt förvaltaren, utan att ens någon är åt ynglingarne sjelfva öfverlemnad, icke vara tjenligt, då dessa äro äldre samt hindra bildandet af omtanke, hushållning och ordningssinne. Komitén tror det vara ganska tjenligt, att alla klädespersedlar togos under elevernes egen vård och underhöllos af dem sjelfve, efter viss beräknad slitningstid, med ersättning, för hvad som derutöfver kan besparas eller vissa insparade persedlars bibehållande såsom elevens egendom, vid hans afgång från skolan;

Komitén föreslår derföre:

att alla klädes-, linne- och skopersedlar öfverlemnas åt elevernes vård uti lästa lådor i sofrummen, samt af dem underhållas, med undantag af kappan, mot en viss afgift efter beräknad slitningstid samt med rätt att behålla hvad som inbesparas.

Då ynglingarne äro vid den ålder, att stora gemensamma sofrum äro mindre lämpliga och störande för sjelfständig individuel utveckling, samt beröfva dem en trefnad, som vid dessa år icke bör dem betagas, och då komitén skaffat sig upplysning om, att en förändring härutinnan är verkställbar, anser komitén.

att de nuvarande sofrummen borde så afdelas, att två och två kunde sammanbo.

Genom den förändrade organisationen och genom införandet af en styrelse för krigsundervisningen blifver nuvarande kanslers-embete alldeles öfverflödigt, såsom det redan nu är;

Komitén föreslår derföre:

att kanslers-embetet för krigsakademien upphör.

Då krigsskolan upphör att med sig förena elementarskola, bör äfven denna benämning upphöra, som häntyder på det förra förhållandet.

Komitén föreslår derföre:

att guvernörstiteln försvinner och utbytes emot den af: befälhafvaren för krigsskolan.

Komitén bör nu föreslå de förändringar i krigsakademiens stat, som genom dess ombildning till krigsksola blefve möjliga och hvarvid komitén äfven bordt hafva afseende på det stat, som för krigshögskolan blifvit uppgjord.

Följande indragningar, till här utförda belopp, anser komitén kunna i krigsakademiens stat göras;

	Rdr Rmt.	Rdr Rmt.
Kanslers-sekreterarebefattningen		900: —
Befäl och stab.		
Majoren har nu 2,250 rdr, men kan, vid jemförelsen med tjenstgörande majorsbefattningen vid krigshögskolan, och då hans befattning numera blir mindre mödosam ej uppföras till mera än 1,800 hvarigenom en besparing vinnes	450: —	
Qvartermästare-befattningen indrages	1,200: —	
I stället för en kamrerare med 1,500 rdr antages en bokhållare med 1,000	500: —	
En kammarskrifvare (i staden) indrages	750: —	2,900: —
Lärarestaten.		
Lärare i historia och geografi indrages	3,000: —	
» i allmän språklära »	3,000: —	
» i tyska . . . . »	1,800: —	
» i tyska (biträdande) »	750: —	
Adjunkt i teologi	750: —	
Arvode i mekanik och astronomi	450: —	
Naturlära	450: —	
Nedsättning för lärare i Topografi, till likhet med högskolan	200: —	
I stället för två biträdande lärare i matematik, hvilket numera blefve öfverflödigt, föreslås en med 1,200. De två nuvarande hafva 900 och 750; besparas	450: —	
De båda styresmannabefattningarna i öfre och nedre afdelningen numera öfverflödiga, och torde, i hvad härtill skulle behöfvas, lämpligen kunna öfvertagas af majoren, såsom biträde åt befälhafvaren, den egentlige styresmannen för studierna	600: —	11,450: —
Betjeningsstaten.		
I denna talrika stat, med ett belopp af 5,875 rdr, synes åtskillig besparing kunna, i följd af den nya organisationen, ega rum, äfvensom i följd af elevernes egen persedelvård. En förvaltare kan indragas, ett vaktmästarearvode i krigskollegium m. m. så att åtminstone 875 rdr böra kunna besparas		875: —
Rörande de båda senare staterna:		
Båtsmanskommenderingen och omkostader för underhåll, undervisning, beklädnad m. m.; är ingen anmärkning att göra.		
En besparing af		16,125: —
skulle emellertid häraf uppkomma, men denna besparing skulle minskas genom följande föreslagna förhöjningar.		
För läraren i fransyska språket från 1,800 till 3,000, med vilkor att äfven undervisa vid krigshögskolan	1,200: —	
Från andra läraren i fransyska, från 750 till 1,200, med samma vilkor.	450: —	
För läraren i engelska från 750 till 1,200 för att kunna erhålla en skicklig i detta vigtiga språk	450: —	
Öfverföres	2,100: —	16,125: —

		Rdr Rmt.	Rdr Rmt.
Öfverfördt		2,100: —	16,125: —
Förhöjning för läraren i gymnastik och vapenöfningar, med vilkor att äfven undervisa vid krigshögskolan, från 1,800 som nu synes vara en temligen hög aflöning, till 2,000		200: —	
10 frikadettplatser, hvilkas kostnad är beräknad, efter de 1860 års kostnader, hvilka ökas genom ett större antal, och hvilka äro: för mat	233: 18.		
beklädnad och tvätt	197: 50.		
sjukvård	9: 16.		
inventariers underhåll	29: 44.		
	469: 28.		
Eller för 10 friplatser		4,700: —	7,000: —
Verklig besparing af			Rdr 9,125: —

Efter dessa grunder har komitén uppgjort följande stat för den blifvande krigsskolan, i hvad som rörer befäl och stab, kompanilärare och betjeningsstat.

Aflöningsstat för krigsskolan.

Befäl och stab.

Befälhafvare, samma som för den nuvarande guvernören	3,420: —	
Major	1,800: —	
Adjutant	600: —	
Kassör och slottsinspektor tillsammans, med skyldighet att med sig förena något af n. v. qvartermästarebefattningen, det öfriga öfvertages af adjutanten	2,000: —	
Bokhållare	1,000: —	
Läkare (förbandslära)	1,500: —	
Öfverläkare	150: —	
Väbel	600: —	11,070: —

Kompanistaten:

Två kompanichefer med 1,200	2,400: —	
Åtta kompanioffícerare med 750 rdr, men hvilka, då deras befattning nu blir mindre mödosam, böra antagas med afseende på att kunna såsom repetitörer i undervisningen deltaga	6,000: —	8,400: —

Lärarestaten:

Slottspastor och själasörjare, pastor i Solna (ämnesskrifning)	1,200: —	
Lärare i synthetisk och analytisk matematik	3,000: —	
» i fransyska med förbindelse att undervisa vid krigshögskolan	3,000: —	
Andre lärare i fransyska, med samma förbindelse	1,200: —	
» » i matematik	1,200: —	
Öfverföres	9,600: —	19,470: —

	Rdr Rmt.	Rdr Rmt
Öfverfördt	9,600: —	19,470 —
Lärare i engelska	1,200: —	
» krigskonst, reglementen, fälttjenst m. m.	1,200: —	
» artilleri, handgevärslära, målskjutning	1,200: —	
» fästnings- och förskansningslära	1,200: —	
» topografi, kartritning och fältmätning	1,000: —	
Andre lärare i befästningskonst och topografi	750: —	
Lärare i gymnastik och vapenföring med förbindelse att vid krigshögskolan undervisa, samt att såsom nu bekosta biträde	2,000: —	
Lärare i teckning	600: —	
» ridning	825: —	
» musik	825: —	
» dans	525: —	
» simning	150: —	
Arvode till bibliotekets vård	300: —	21,375: —

Betjeningsstaten:

Bestående af två sjukvakterskor, tre vaktmästare, två förvaltare, två kuskar, en trumslagare, en skogvaktare, en renhållare, en klockare, en sprutlagare, aflönade med tillsammans 5,875, synas genom förändringen kunna upptagas till	5,000: —
Båtsmanskommenderingen 25 båtsmän såsom förut till	5,500: —

Sjökrigsskolan:

För den händelse denna komme att vid Carlberg fortfara, tillkomma de i gamla staten upptagne arvoden för lärare i sjökrigsvetenskapen med tillsammans	3,225: —

Tillkommer:

10 frielevplatser	4,700: —
Rdr Rmt.	59,270: —
Denna summa, dragen från den nuvarande staten för personalen	68,395: —
Lemnar det öfverskott	9,125: —

som förut beräknats.

Omkostnaderna för underhåll, undervisning och beklädnad, beräknade för 200 kadetter, uppgå enligt nuvarande stat till 130,392 rdr, hvaruti ingå 4,000 rdr för sjöexpeditioner.

Det återstår komitén nu, i afseende på krigsskolan, att betrakta de förhållanden, hvilka uppkomma vid öfvergången mellan krigsakademiens upphörande såsom sådan och den nya krigsskolans inträdande i sin verksamhet.

Otvifvelaktigt skulle det ega många fördelar om den nya krigsskolan icke började, eller att ingen från elementarläroverken inkomme till Carlberg, förr än alla kadetter voro derifrån utgångne, så att de nya grundsatser, som tillhöra den nya krigsskolan, finge i den nya uppsättningen ingjutas ostörde af de gamla föreställningarna; men då detta skulle betydligt fördröja verkställigheten och under tvenne år lemna armén utan officerare, från krigsskolan utgångne, så har man föreställt sig, att så snart Kongl. Maj:t beslutat krigsakademiens ombildning, skulle en viss tid bestämmas, efter hvilken ingen skulle vid krigsakademien emottagas, så framt han icke kunde ingå i andra klassen. Sedan skulle beräknas erforderlig tid för första klassens uppgång i den andra och ingen tillåtas till krigsakademien inkomma, så framt han ej kunde taga examen till tredje klassen. Sedan andra klassen, eller större

delen af densamma, vore uppgången i den tredje och öfre afdelningen året derefter vore samlad i 4:de klassen, skulle nya elever inkomma, i mon af utrymme, från elementarläroverken eller genom särskild inträdesexamen, och på samma gång eller året efter, de enskilda krigsskolorna tillslutas och inga officersexamina mera tagas inför militärdistriktsexamens-kommisionerna. Komitén anser angeläget, att en förändring, som kan så mycket rubba målsmäns planer för sina barns uppfostran, vidtager småningom, samt att en längre tid af åtminstone *ett år* måtte förflyta, innan någon förändring i nuvarande förhållanden begynner, så att målsmän hinna att i tid, utan olägenhet, gifva sina planer en annan riktning.

Komitén föreställer sig derföre, exempelvis, att om Kongl. Maj:t skulle innevarande höst besluta krigsakademiens ombildning, så skulle, på samma gång, bestämmas att

efter den 1 Januari 1864 ingen vid krigsakadmien emottages som icke kunde aflägga inträdesexamen till 2:dra klassen,

samt att, enär den vanliga tiden för genomgåendet af en klass vid krigsakademien är 15 månader, skulle

efter den 1 April 1865 ingen vid krigsakamien emottages som icke kunde aflägga inträdesexamen till tredje klassen.

Enär nu den 1 Juli 1866 hela andra klassen bör vara uppgången i den tredje, och *öfre afdelningen* vid krigsakademien ensam der finnas, borde

den 1 Oktober 1866 den nya krigsskolan begynna till organisation och verksamhet, de då qvarvarande kadetter blifva underofficerare, under krigslagarne ställde, och undervisningen begynna efter den nya planen;

vid samma tid skulle elever emottagas i mon af utrymme från elementarläroverken eller genom inträdesexamen; samt

den 1 Oktober 1866 de enskilda krigsskolorne slutas, och efter denna dag ingen examen få afläggas inför militärdistriktexamens-kommissionerna.

På detta sätt tror komitén att alla anledningar till billig klagan öfver en för hastig förändring skulle vara undanröjde.

---

2. Krigshögskolan.

Det å Marieberg förlagda högre artillerilläroverket meddelar för det närvarande en högre militärundervisning åt officerare af artilleriet, infanteriet och kavalleriet, ingeniörcorpsen, flottan, väg- och vattenbyggnadscorpsen. Denna läroanstalt är således, oaktadt sitt namn af »högre artillerilläroverk», egentligen ett högre militärläroverk i allmänhet, eller en krigshögskola, hvarmed är förbunden en bildningsanstalt för civilingeniörer.

För undervisningens nuvarande organisation, såsom till en del ny och mindre känd, torde först böra redogöras.

Undervisningen omfattar tvenne lärokurser: den *allmänna* och den *högre*.

Den allmänna innefattar i sig flere olika kurser, af hvilka en för artilleriet, en för ingeniörcorpsen, en för generalstaben, en för väg- och vattenbyggnadscorpsen — hvardera bestämd såsom vilkor för inträde i dessa corpser.

Den högre kursen är alldeles frivillig för dem, som efter den allmänna kursens genomgång önska erhålla en undervisning till större vidd i ett eller flere ämnen.

För inträde i den allmänna kursen fordras att hafva tjenstgjort minst ett år som officer eller hafva minst ett år deltagit i byggnadsarbeten, samt hafva blifvit godkänd i den pröfningsexamen, som vid artilleriregementenas läroverk aflägges inför en af general-fälttygmästaren utsedd komité, samt hafva deltagit i de artilleribefästnings- och topografiska öfningar, hvilka vid artilleriregementena för blifvande elever vid högre läroverket äro stadgade.

Till inträde i den högre kursen äro endast de berättigade, som erhållit vissa högre betyg vid utgångsexamen från allmänna kursen.

Undervisningen i båda kurserna tager sin början hvarannan höst, under alla udda kalenderår.

Lärotiden i allmänna kursen utgöres af 14 månaders *undervisningstid* samt 7 månaders *examenstid*, hvilken för ingeniör-officerare, i anseende till desses vidlyftigare kurs, ökas med 4 månader. Under examenstiden bereda eleverna sig fritt till examen, delvis i ett ämne i sender, hvilken de få aflägga så snart de sig dertill anmäla. Examina kunna således, utom för ingeniörofficerare, vara före årets vapenöfningar afslutade.

För högre kurser är lärotiden icke bestämd, enär det beror på antalet och vidden af de läroämnen, der studeras. Den minsta tiden kan antagas till ett, den största till ett och ett halft år.

Undervisningen i den allmänna kursen är dels *theoretisk*, dels *praktisk*. Till den förra höra: föreläsningar, repetitioner och problemöfningar; till den senare: kemiska laborationer, fysiska experimenter, artilleri-, befästnings- och fältmätningsöfningar, resor till krutbruk och kanongjuterier samt besök i artilleriverkstäder m. m.

Läroämnena i den allmänna kursen äro dels gemensamma för alla, dels gemesamma för elever af två eller flere yrken, samt för somlige förkortade, för andre utförligare kurser, på följande sätt:

Gemnsamma för alla.
- Matematik.
- Mekanik.
- Fysik.
- Kemi.
- Matematisk geografi.
- Topografi.

Ensamt för artillerielever och flottans:
- Artilleri (utförligare)
- Artilleriritning (utförligare).

Ensamt för ingeniörelever:
- Befästningskonst (utförligare).
- Befästningsritning (utförligare).
- Husbyggnadskonst.
- Byggnadsritning.

Ensamt för flottans elever:
- Astronomi.

Ensamt för civilingeniörelever:
- Väg- och vattenbyggnadskonst
- Husbyggnadskonst.
- Artilleri och Befästningskonst } små kurser.
- Byggnadsritning (utförligare).

Gemensamt för artilleri- och arméns officerare:
- Befästningskonst, Befästningsritning, Beskrifvande geometri } förkortade kurser.

Gemensamt för ingeniör- och arméns officerare:
- Artilleri, Artilleriritning } förkortade kurser
- Croquisritning å materiel.

Gemensamt för ingeniör- och civilingeniörelever:

Beskrifvande geometri (utförligare).

För den högre kursen finnes i alla ämnen en minimividd, som bör inhemtas i de ämnen, för hvilka man anmäler sig. Elev väljer sjelf ämnen men bör minst genomgå två till den fastställda minimividd och dessutom ett till utförligare vidd.

Elevernes antal kan ej vara högre än 36, för att kunna bo vid läroverket, hvilket styrelsen yttrar att erfarenheten visat vara nödvändigt och under senare år burit de bästa frukter. Ett större antal anses icke heller kunna beqvämligen i lärosalarne af nuvarande lärarepersonal njuta undervisning.

Nuvarande lärares antal är 13, nämligen i

Matematik,
Mekanik,
Beskrifvande geometri,
Fysik,
Kemi,
Artillerivetenskap,
Befästningskonst med ritning,
Krigskonst och krigshistoria,
Topografi och fältmätning,
Artilleriritning,
Husbyggnadskonst, väg- och vattenbyggnadskonst och byggnadsritning,
Artilleristyckens tillverkning och besigtning.
Astromomi och matematisk geografi

aflönas ej vid läroverket utan undervisas af professorn vid topografiska corpsen, som i denna egenskap är tjenstgöringsskyldig.

Efter tagen del af nuvarande förhållanden anser komitén först att krigshögskolan bör stå direkte under den styrelse för krigsundervisningen, som komitén ernar föreslå, och således

att den åt generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet uppdragna speciela styrelse öfver detta läroverk bör upphöra.

samt att, såsom förr egt rum,

krigshögskolan får sin egen befälhafvare, på stället boende.

I afseende på den nuvarande undervisningen få kommitterade för sin del godkänna:

Den nuvarande fördelningen i allmän och högre kurs;
Dessa båda kursers nuvarande lärotider;
Lärotidernas nuvarande indelning;
Inträdesfordringarna till högre kursen.

Rörande inträdesfordringarna till allmänna kursen få kommitterade åberopa sitt förslag vid krigsskolan, rörande artilleri- och ingeniörofficerarnes förbindande och arméns officerares frivilliga qvarstadnande vid krigsskolan för att der aflägga inträdesexamen till krigshögskolan, i stället för denna examens aflägganden vid artilleregementena.

Rörande för öfrigt

inträdesfordringarna till allmänna kursen, äfvensom läroämnenas fördelning till elevers af särskilda vapen, anse kommitterade att allt detta bör af en blifvande krigundervisningsstyrelse pröfvas, och fastställas af Konungen i kommandoväg.

Likväl anser sig komitén böra tillstyrka

att gymnastik och vapenföring, som nu saknas vid krigshögskolan, införas såsom förbindande öfningar för alla.

Dessa öfningar hafva förut der funnits med särskild aflönad lärare, och kommitterade tro det icke kan försvaras att de vid en krigsskola fattas.

Äfven anse kommitterade att följande ämnen böra för arméns officerare tillkomma, för att kunna uppfylla *ändamålet att innefatta en lärokurs för blifvande generalstabsofficerare:*

fransyska språkets talande och skrifvande,
Militärförvaltning;
Militärgeografi och militärstatistik;
Generalstabslära;
Krigskonst och krigshistoria i utförligare kurser;
Taktiska öfningar, bestående i anvisning på mark huru olika sådan bör af de trenne truppslagen besättas, inredas till försvar, anfallas och försvaras.
Taktiska och strategiska frågors utförliga skriftliga besvarande.

Dermot föreslå kommitterade att, för generaistabsofficerare, mot hvad nu är händelsen *förkortade kurser* bestämdes uti:

befästningskonst och befästningsritning;
Artilleri och artilleriritning;
Använd matematik samt
beskrifvande geometri.

Då teknologiska institutet, i sin numera vidgade bestämmelse, med vida mera syftesenlighet kan lemna undervisning åt civil-ingeniörelever än krigshögskolan, och desse dessutom, genom deras alldeles speciela studier och derjemte icke tillhörande krigsståndet, föranleda flera svårigheter, och icke synas kunna undgå att hafva störande inflytelse på såväl undervisning, som på skolan i allmänhet, och då deras antal som der söka undervisning, under senare åren alltmera aftagit, så föreslår komitén:

att civil-ingeniörelevers undervisning vid krigshögskolan upphör.

Då krigshögskolan, såsom en högre bildningsanstalt för officerare, står i sitt förhållande till krigsskolan i en främre ställning, hvilken äfven i det yttre bör falla i ögonen, föreslår komitén:

att krigshögskolan får rang framför krigsskolan.

Såsom alldeles oundgänglig måste komitén föreslå en högre lönestat för befäl och lärare samt för betjenings- och underhållskostnaderna. Denna stat är, i synnerhet vid jemförelsen med krigsakademiens, så i ögonen fallande låg, att den icke står i ringaste förhållande hvarken till arbete eller till undervisningens vigt och anseende. I synnerhet är detta händelsen då lärarne icke äro officerare, och således icke hafva löner vid armén, såsom tillskott till sina ringa arvoden. Icke heller kan det vara lämpligt, att vid läraretillsättningar i vissa ämnen såsom i matematik, fysik och kemi, vara, i och för arvodens ringa belopp, tvungen att taga officerare till lärare. Den nuvarande andre styresmannen, den egentlige befälhafvaren på stället, har icke något biträde vid uppsigten öfver ordningen, är derjemte intendent öfver kronoegendomen Marieberg och öfverhopad med dertill hörande alla småbestyr, samt äfven bibliothekarie, för hvilket allt tillsammans han uppbär 1,150 rdr. En tjenstgörande major borde förordnas, som biträdde honom vid uppsigt öfver ordning och disciplin, vore intendent öfver kronoegendomen, samt derjemte bibliothekarie, så att befälhafvaren kunde odeladt få egna sig åt befälet öfver högskolan, samt åt ledningen af hela undervisningen, hvilken också skulle numera ensamt ligga i hans hand, sedan generalfälttygmästarens befattning dermed skulle upphöra, hvarföre hans aflöning borde öfverensstämma med befattningens ansvar.

Vid förslag till ny arvodesstat har komitén lagt den vid krigsakademien nu gällande till grund, ehuru komitén stundom icke vågat föreslå den till samma belopp. Det är visserligen sannt, att något mindre materielt arbete skall uppkomma genom ett mycket större antals undervisning och examinering, men härvid är den stora skilnaden, att en undervisning af högre vidd och slag fordrar ojemnförligt större både studier och nödvändighet att oupphörligt fortsätta dem, i jemnbredd med tidens och vetenskapens framsteg, hvaremot vid undervisning i elementerna detta icke i samma grad erfordras. Vid krigsakademien är den nuvarande lästiden egentligen endast fem och en half månad hvarje år, hvilket visserligen vid den nya krigsskolan komme att undergå förändring; deremot fortfar den vid Marieberg, med få månaders afbrott för de praktiska öfningarna. Vid krigsakademien hafva lektorerne 3,000

riksdaler, utom boning, hvilket icke kan lärarne å Marieberg beredas, informations-officerarne 1,200 riksdaler och biträdande lärarne 750.

Läraren i matematik och mekanik vid läroverket å Marieberg har nu endast 1,800 riksdaler. Äfven då han åtnjuter lön som officer är detta arvode nog lågt för hans trägna och föga afbrutna sysselsättning. Läraren vid teknologiska institutet har 4,500 riksdaler i lön. Det finnes intet skäl, hvarken i mindre arbete eller i lärokursens mindre höjd, att läraren i matematik vid krigshögskolan skulle hafva mindre, då han icke är officer. Är han deremot detta, borde han åtminstone erhålla 2,000 riksdaler. En ny lärare behöfdes i teknisk mekanik och machinlära, hvilken brist vid detta läroverk, der artilleri- och ingeniör-elever behöfva undervisning häruti, är känbar. Lärarne i fysik och kemi, som nu blott ega 750 riksdaler, borde, om de äro officerare, hafva 1,200 riksdaler; i annat fall 2,000. Nya arvoden äro föreslagna för lärarne i generalstabsämnen. För öfriga lärare äro arvodena förhöjda, på sätt som synes. En repetitör är, såsom behöflig, tillagd och det ringa arvodet förhöjdt. Lärarebefattningarna i fransyska, gymnastik och vapenföring skulle bestridas af lärare vid krigsskolan.

Äfven betjeningsstaten måste höjas; vaktmästaren som tillika har vården om stallet och inventarierna har endast nu 700 riksdaler. Med betraktande af hans många göromål och den ansvarighet honom åligger föreslås 900 riksdaler. De tre drängarne hafva 405 riksdaler. Föreslås, i anseende till födans dyrhet på stället, en tillökning af 50 riksdaler. För vedsågning tillökning af 25 riksdaler. För städning och skurning i lärosalar och boningar har blott betalts 450 riksdaler, men kontraktet är på den åtagandes sida uppsagdt: en förhöjning af 150 riksdaler, som är ringa, är föreslagen. Äfven för renhållningen en förhöjning af 70 riksdaler.

För bibliotekets och fysiska kabinettets underhåll samt för laborationer är endast anslaget 1,500 riksdaler.

Då genom det vidgade studerandet af kemien samt högre kursers inrättande förbrukningen vid laboratoriet ökats och denna kostnad först måste utgå, så blifver så ringa öfrigt till böckers och instrumenters inköp, att högskolan icke kan tillegna sig det nödvändigaste. Teknologiska institutet har årligen till biblioteket 2,000 riksdaler, till instrument och andra samlingar 3,000 riksdaler samt till laboratorium 1,500 riksdaler. Det kan således endast räcka till det allranödvändigaste, om till dessa tre poster föreslås 3,000 riksdaler.

Öfriga artiklar å »omkostnads- och underhållsstaten» äro upptagne till samma belopp som å 1861 års stat för detta läroverk.

Stat för krigshögskolan:

Stab.

	Förut.	Föreslaget.
Befälhafvaren boende på stället	1,150: —	2,500: —
Tjenstgörande major (kapten) intendent och bibliotekarie	— —	1,000: —
Läkare	300: —	300: —
Adjutant	450: —	600: —
Redogörare	750: —	750: —
	2,650: —	5,150: —

Lärare:

Matematik och mekanik (om officer, 2,000)	1,800: —	4,500: —
Teknisk mekanik och machinlära	— —	1,200: —
Fysik (om officer, 1,200)	750: —	2,000: —
Kemi (om officer, 1,200)	750: —	2,000: —
Beskrifvande geometri	750: —	1,000: —
Transport	4,050: —	10,700: —

	Förut.	Föreslaget.
Transport	4,050: —	10,700: —
Artilleri	750: —	1,200: —
Artilleri och Croquisritning	450: —	750: —
Befästningskonst med ritning	900: —	1,200: —
Krigskonst och krigshistoria	900: —	1,200: —
Topografi, militärgeografi och fältmätning	750: —	1,000: —
Militärförvaltning och generalstabslära		500: —
Civil byggnadskonst	900: —	500: —
Artilleritillverkning och besigtning	150: —	150: —
4 repetitörer efter 600	1,350: —	2,400: —
Lärare i geodesi och matematisk geografi. Professorn vid topografiska corpsen	— —	— —
» fransyska, gymnastik och vapenföring aflönas vid krigsskolan	— —	— —
	10,200: —	19,600: —

Betjening:

Vaktmästare med vård om stall och inventarier	700: —	900: —
Tre drängar (efter 455)	1,215: —	1,365: —
Vedsågning under vintern	202: 50.	227: 50.
Linnetvätt	300: —	300: —
Städning och skurning i lärosalar och boningar	450: —	600: —
Renhållning (latriners)	180: —	250: —
	3,047: 50.	3,642: 50.

Omkostnader och underhåll:

Bibliotek, fysiska kabinettet och laboratorium	1,500: —	3,000: —
Praktiska öfningar	1,500: —	1,500: —
Ved och lysning	3,260: —	3,260: —
Reseersättningar	1,000: —	1,000: —
Inventariers underhåll	1,300: —	1,300: —
Skrifmaterialier	225: —	225: —
Extra utgifter	1,157: 50.	1,157: 50.
Stallet	2,660: —	2,660: —
	12,602: 50.	14,102: 50.
Tillsammans	28,500: —	42,495: —

Vid jemförelse mellan den gamla staten och den föreslagna synes att ett ökadt anslag af 14,000 riksdaler blefve nödvändigt. Bland de nuvarande inkomsterna böra 3,000 rdr frånräknas såsom anslagna till artillerilläroverket, i och för ingeniör-elevers undervisning, och således vid denna undervisnings upphörande kunde ifrågakomma att från läroverkets stat böra afgå. Deremot borde kunna påräknas att krigshögskolan erhölle de 3,000 rdr som ständerna vid sednaste riksdag anslogo till lärare-arvoden i generalstabsämnen. Således skulle, i alla händelser, icke mer än 14,000 rdr ytterligare behöfvas.

Besparing vid krigsskolan skulle visserligen uppkomma af 9,000 rdr, hvilken lämpligen kunde användas till krigshögskolan; men då denna besparing icke kan på flere år vinnas, men behofvet af en förhöjd stat för krigshögskolan är redan för handen, anser komitén det vore ganska önskligt

att denna förhöjda stat, så snart möjligt vore, kunde för krigshögskolan erhållas,

samt att

i sammanhang dermed den nya organisationen för krigshögskolan kunde genast inträda,

utan afvaktan å krigsskolans organisation, af hvilken krigshögskolans icke står i något annat beroende,

än att lärare i fransyska språket samt i gymnastik och vapenföring icke knnde af krigsskolan lemnas och således under tiden kunde fordra några lämpliga arvoden.

---

3. Styrelse för krigsundervisningen.

Komitén anser en sådan vara alldeles nödvändig. För det närvarande bestämmer guvernören för krigsakademien, med dess kansler, *allt* rörande undervisningen, tillvägabringar hvilka förändringar han uti densamma för godt finner, vidgar eller inskränker gränserna för densamma utan att chefen för landförsvarsdepartementet derom eger ringaste kännedom. General-fälttygmästaren och chefen för artilleriet förfar lika godtyckligt rörande det högre läroverket, utan att hvarken chefen för ingeniörcorpsen eller chefen för generalstaben (departementschefen), fastän officerare der bildas, har någon röst vid lärokursernas bestämmande. Sådant förekommer i intet annat land. Något sammanhang eger ej heller rum mellan undervisningen vid krigsakademien och den vid det högre läroverket, men båda fortgå, utan att behöfva rätta sig efter hvarandras bestämmanden.

Sådant kan icke vara till undervisningens båtnad. En person bör finnas, som jemte det han vakar öfver krigsundervisningens gång, kan taga initiativ i alla hithörande frågor.

En inspektor öfver hela krigsundervisningen så vidt den rörer officersbildningen vore härtill lämpligast, och vid hans sida, för vissa fall, ställd en krigsundervisnings-kommission. Inspektorn borde vara en generalsperson biträdd för expeditionsgöromål af en adjutant, som bör hafva genomgått krigshögskolan.

Alla till underbefälets bildning hörande skolor såväl vid artilleriet som vid ingeniör-corpsen, anser komitén böra hädanefter såsom hitintills förblifva under chefernes för dessa corpser styrelse, enär desse äro ansvarige för sina corpsers tjenstbarhet, hvartill denna bildning närmast hörer. Likaså med korporalskolor vid infanteriet och kavalleriet, äfvensom med underofficersskolor vid armén, för den händelse sådane skulle komma att inrättas.

I de fleste andra land finnes en styrelse för krigsundervisningen, antingen såsom i Frankrike och flere Tyska land, utgörande byråer under krigsministern, eller, såsom i Preussen, af en inspektor, eller, såsom i åtskilliga andra Tyska land, af chefen för generalstaben, eller ock af en militär-studie-kommission.

Äfven i vårt land egde vi, men endast för helt kort tid, en sådan styrelse. Då krigskollegium omorganiserades 1805, inrättades ett »instruktions-departement» som »skulle ega inseende öfver alla i riket inrättade militära undervisningsanstalter, pröfva och utstaka de instruktionskurser som kunde anses lämpliga samt handhafva allt som rörde ekonomien». Krigspresidenten var ordförande, och ledamöter voro: »guvernören för krigsakademien såsom föredragande för militärärenden, ett krigsråd såsom föredragande för civilärenden, samt de ledamöter Kongl. Maj:t vidare dertill förordnar.» Dessa ledamöter voro generaladjutanterne för arméen och flottorna, general-fälttygmästaren, cheferne för fortifikationen och Svea artilleri-regemente, ett amiralitets-kammarråd samt landshöfdingen von Rosenstein. Men 1811 återgick man till splittringen. Instruktions-departementet upphäfdes »såsom onödigt», artilleriets och fortifikationens undervisningsanstalter ställdes under dessas chefer ensamt, och krigsakademien erhöll då sin »kansler».

Vid krigsskolan och vid krigshögskolan borde ingen åtgärd vidtagas rörande krigsundervisningen eller på denna inverkande utan att hänskjutas till inspektorns afgörande och Konungens fasställelse. Alla förslag till lärares tillsättande böra till honom insändas och då sysslorna af Konungen tillsättas med hans utlåtande till Kongl. Maj:t ingå. Inspektorn bör besöka båda krigsskolorna samt förskaffa sig nära och bestämd kännedom om huru vidtagna åtgärder verka.

För vigtigare frågors afgörande, såsom pröfning af de undervisningsprogrammer som befälhafvarne för krigsskolan och för krigshögskolan insända till fastställelse, för frågor om förändring i lärotider

eller dessas indelning eller hvad annat som har vigtigare inflytelse på undervisningen, äfvensom i allmänhet då inspektorn vill taga något initiativ till undervisningens förbättring, sammankallar han under sitt ordförandeskap, en krigsundervisnings-kommission bestående af general-fälttygmästaren, cheferne för ingeniör-corpsen och för topografiska corpsen samt en högre infanteri- eller kavallerioffícer, hvilken kommission i ämnet utlåter sig, och inspektorn insänder detta utlåtande till Konungens afgörande i kommandoväg.

Hvarje år bör inspektorn till departementschefen insända rapport om krigsundervisningens tillstånd samt om de förändringar i densamma som under året tilldragit sig.

Samband i krigsundervisningen, likställighet i sådant som icke utan skäl bör vara olika, tillsyn öfver att undervisningen uppfyller sin bestämmelse, att nit och skicklighet blifva uppmuntrade och belönade, samt ålagdt initiativ till vidtagande af förbättringar i undervisningen — synes böra blifva följden af detta förslag.

Komitén föreslår derföre:

Tillsättandet af en inspektor, en generalsperson, för hela krigsundervisningen, så vidt denna rör officersbildningen, med ett lämpligt arvode;

Förordnandet af en adjutant, som genomgått krigshögskolan till inspektorns expeditionsbiträde, med lämpligt arvode;

Förordnandet, för vigtigare frågors behandling, af en krigsundervisnings-kommission, under inspektorns ordförandeskap, bestående af generalfälttygmästaren, cheferne för ingeniörcorpsen och för topografiska corpsen samt en högre infanteri- och en kavallerioffícer;

Utfärdandet af en instruktion som bestämmer inspektorns och kommissionens verksamhet.

Då komitén föreslagit att den nya krigshögskolans organisation skulle träda i verksamhet, så snart medel till dess nya stat kunde erhållas — oberoende således af den nya krigshögskolans småningom skeende ombildning, så tror komitén att

den föreslagna styrelsen för krigsundervisningen borde träda i verksamhet samtidigt med den nya krigshögskolan,

så mycket hellre, som det väl vore af vigt, att denna styrelse öfvervakade de många åtgärder, som komme att vidtagas, med föranledande af krigsakademiens ombildning till krigsskola.

Sedan förestående underdåniga förslag under den 30 April 1862 blifvit till Eders Kongl. Maj:t inlemnadt, hafva kommitterade till slutlig behandling förehaft frågan om generalstabens organisation. De hafva dervid ansett att den nuvarande topografiska corpsen skulle såsom särskild corps upphöra och dess göromål öfvertagas af den nya generalstaben. I öfverensstämmelse härmed få kommitterade nu i underdånighet föreslå

att chefen för generalstaben må i stället för chefen för topografiska corpsen ingå i undervisningsrådet; och

då således i detta råd skulle ingå 3 generals-personer, utom inspektorn för militärundervisningen, neml. general-fälttygmästaren, chefen för generalstaben och chefen för ingeniörvapnet,

att för den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle finna lämpligt att förordna någon af dessa trenne till inspektor, då en officer af minst regementsofficers grad och tillhörande antingen infanteriet eller kavalleriet, måtte såsom femte ledamot i undervisningsrådet inkallas.

INNEHÅLL.

Allmänna medborgerliga krigsbildningen . . . . . sid. 3.
Vapenöfningarne . . . . . » 10.
Underbefälsskolor . . . . . » 25.
Skjutskolor . . . . . » 38.
Ridskolor . . . . . » 39.
Kavalleriskolor . . . . . » 46.
Undervisning i gymnastik och vapenföring . . . . . » 48.
Officersbildningen:
1. Krigsskolan . . . . . » 49.
2. Krigshögskolan . . . . . » 61.
3. Styrelsen för krigsundervisningen . . . . . » 67.

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE,

ANGÅENDE

LANDFÖRSVARET,

AFGIFVET DEN 12 MAJ 1865

AF

DERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMMITTERADE.

III.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1865.

9. OM ARMÉENS AFLÖNING.

Med anledning af det olika sätt, hvarpå aflöningen vid indelda och värfvade arméen nu utgår, föranlåtas kommitterade att särskildt yttrande för hvar och en af dessa delar af arméen i förevarande ämne afgifva:

A) Indelda Arméen.

Kommitterade, som fått sig i nåder förelagdt att undersöka, i hvad mon de tillgångar hvarje regemente och corps eger, medgifva att derinom reglera aflöningsförmonerna på ett rättvist och tillfredsställande sätt, eller i motsatt fall huru en sådan reglering lämpligare må kunna vinnas och hvilka brister behöfva fyllas, anse sig böra, innan kommitterade gå att i underdånighet redogöra för utgången af denna undersökning och det förslag till ny lönereglering, kommitterade med anledning deraf uppgjort, först i korthet framställa, huruledes arméens aflöningsväsende till sina hufvudgrunder ursprungligen varit ordnadt, enligt Konung Carl XI:s s. k. militiæ-indelningsverk, hvilka förändringar deruti tid efter annan egt rum samt den närvarande regleringen af arméens aflöningsförhållanden, äfvensom de bristfälligheter, som nu deruti förefinnas och hvarigenom en förnyad lönereglering ansetts vara af behofvet påkallad.

Då det till sina grundvalar urgamla militiæ-indelningsverket af Konung Carl XI ordnades och fulländades, anslogs till befälets aflöning vid hvarje regemente till häst och fot ett visst i daler silfvermynt efter "kronovärde" beräknadt belopp af hemmansräntor och kronotiondespanmål, sålunda, att för hvarje beställning anvisades "indelades" räntor af vissa hemman, motsvarande antingen hela lönen eller en del deraf, i hvilket senare fall fyllnad för återstoden af lönens belopp anvisades i kronotiondespanmål. Ett af de sålunda under lönen indelade hemmanen uppläts åt löntagaren (indelningshafvaren) till boställe, med skyldighet att detsamma till sin nytta väl bruka. Af de öfriga hemmanen egde han uppbära räntan, antingen in natura eller i penningar efter markegångspris, enligt samma grunder, hvarefter räntan eljest skolat till kronan omedelbart erläggas. Jemföras sins emellan de på detta sätt till löntagare inom olika regementen anslagna räntor och kronotionden (indelda löner), så visar sig otvetydigt afsigten och bemödandet att åstadkomma en rättvis likhet i aflöningen uti lika beställningar; och emedan lönerna voro från början någorlunda tillräckligt beräknade mot behofvet, de bästa hemmanen uttagna till boställen samt markegångsvärdet å den indelda spanmålen snart öfversteg kronovärdet, kunde vid denna tid, såsom Konung Carl XI jemväl åsyftat, arméens befäl anses väl lönadt; och samma förhållande skulle äfven framgent hafva fortfarit, till följd af jord- och varuvärdenas stegring i jembredd med lefnadskostnaderna, om icke, tid efter annan, rubbningar skett i det ursprungliga aflönings-indelningsverket, härledda hufvudsakligen af förändringar i befälets antal och till en del äfven derigenom att vissa indelningar blefvo till statsverket indragna. Bilagorna A och B utvisa skillnaden mellan det på stat varande befälets antal, enligt Konung Carl XI:s indelningsverk, samt nu gällande organisation; och skall för de hufvudsakligaste förändringarna med befälspersonalen mellan dessa begge tidpunkter i det följande närmare redogöras.

Enligt meranämnda indelningsverk funnos vid hvarje regemente och corps löner anslagna för 1 Öfverste, 1 Öfverstelöjtnant och 1 Major, samt på hvart och ett kompani 1 Ryttmästare eller Kapten, 1 Löjtnant och 1 Kornett eller Fänrik. Regementena bestodo i allmänhet af 8 kompanier hvartdera, men Lifregementet till häst hade undantagsvis 12 samt Nerikes och Wermlands (då ett

enda) regemente 10 kompanier. Dessutom funnos indelningar anvisade på hvarje *kavalleri*-kompani för en qvartermästare och 3 korporaler, hvilka senare ansågos såsom underofficerare och hade boställe, samt på hvarje *infanteri*-kompani för 1 Fältväbel, 1 Sergeant, 1 Förare, 1 Furir och 1 Rustmästare. Särskildt förekommo vid *kavalleriet* 1 regementsqvartermästare, 1 regementsskrifvare (som vid Lifregementet tillika var Auditör, men snart delades lönen mellan 1 Auditör och 1 Regementsskrifvare), 1 Regementspukare och 2 (vid Östgöta kavalleri) Handverkare, äfvensom, på hvart och ett kompani, 1 Prest, 1 Mönsterskrifvare, 1 Barberare, 1 Profoss och 1 Hofsmed. För Trumpetare fanns i allmänhet blott en lön indelad på kompaniet, men Lifregementets samtliga kompanier och öfrige regementens s. k. lifkompanier hade 2 Trumpetare. Särskild Regementsprest och Regemeutsfältskär fanns vid kavalleriet blott på Lifregementet. Allenast Södra Skånska Kavalleriregementet egde särskild Auditörsindelning; och vid hvart och ett af de begge Skånska kavalleriregementena var den ena barberaren Regementsfältskär. Lifregementet var undantagsvis i flera afseenden bättre försedt än de öfrige regementena. Det hade sålunda t. ex. 1 Stabsryttmästarelön, den enda på hela arméen. Bohus läns Dragoner, såsom organiserade efter dragon- och icke efter rytteri-indelning, skiljde sig i åtskilliga delar från öfrige kavalleriregementen, såsom af tabellen A inhemtas. Alla de här ofvan uppräknade särskilda beställningarna vid kavalleriet voro försedda med indelningar och i allmänhet äfven med boställen. I sistnämnda hänseende förekom undantag egentligen blott för en del lägre beställningar såsom Barberarens m. fl. Äfven vid *infanteriet* funnos skiljaktigheter regementena emellan i afseende å stabspersonalen; dock voro dessa mindre än vid kavalleriet. Hvarje regemente hade 1 Regementsqvartermästare, 1 Regementsfältskär och 2 Barberare eller Fältskärsgesäller, 1 Regementsskrifvare, 1 Regementsväbel, 3 Profosser, 4 Hautboister (dulsian- och skalmejblåsare), 1 Regementsprest och 2 Kompaniprester (vid Dalregementet fanns dock endast 1 Kompaniprest). Vid Östgöta, Uplands, Skaraborgs, Elfsborgs samt Nerikes och Wermlands regementen fanns äfven 1 Adjutantsindelning, men vid de öfriga regementena ingen. Likaså förekom Auditörsindelning blott vid Uplands, Elfsborgs och Helsinge regementen. Hvarje kompani inom samtliga regementena egde 1 Mönsterskrifvare, 2 Trumslagare och 1 Pipare. Likasom vid kavalleriet hade hela denna personal indelningar och i allmänhet äfven boställen. Der tillgången var ringa på hemman eller hemmansdelar, som kunde till boställen anvisas, hvilket förhållande isynnerhet inträffade uti de nordligare landskapen, lemnades ersättning i afradsspanmål (s. k. hemkall), eller ock anvisades vissa inqvarteringshemman, der indelningshafvaren egde åtnjuta "husrum och värme."

Öfversten, Öfverstelöjtnanten och Majoren inom de *begge vapnen* voro, enligt tidens sed, tillika Kompanichefer, d. v. s. uppburo den till sitt kompani hörande Ryttmästare- och Kaptens-indelning. Vid dessa s. k. "Stabskompanier" funnos således, förutom cheferne, endast 2:ne officerare (med undantag af Lifkompaniet vid Lifregementet, såsom redan är nämndt). Löjtnanten förde kompaniet, Kornetten eller Fänriken gjorde Löjtnants tjenst och Qvartermästaren eller Fältväbeln företrädde Kornettens eller Fänrikens ställe. Löjtnanten vid Öfverstens kompani eller Lifkompaniet kallades Kaptenlöjtnant, men hade lika indelning med de öfrige Löjtnanterne. Då således enhvar vid stabskompanierne gjorde tjenst i närmast högre grad, blef inom kort följden häraf, att desse officerare uppflyttades till samma högre grader, men med bibehållande af närmast lägre indelning, hvarvid Rustmästaren, såsom lägste underofficer, fick nöja sig med rotelön eller vacansafgiften af tvänne nummer.

Den väg, som sålunda öppnades, att till högre tjenster anvisa lägre indelningar, följdes i allmänhet vid senare förändringar och tillökningar af befälspersonalen, dels emedan förhållandena icke vidare medgåfvo att till nya tjenster anvisa indelda löner, dels och emedan statens uttömda tillgångar efter långa och olyckliga krig, alstrade en sparsamhetsanda, som stundom snarare ville från indelda arméen hemta tillgångar, än understödja densamma med nya anslag, svarande emot nya behof. Endast vid större organisationsförändringar anvisades nya penningelöner, men i allmänhet endast till de lägre graderne, som genom organisationerna förlorat sina indelningar, hvilka ofta icke voro de ursprungliga, utan, såsom nyss är nämndt, redan förut blifvit från en eller flere lägre grader till högre uppflyttade.

Under Konung Carl XI:s tid funnos visserligen generalslöner å stat uppförde, men antingen nu desse redan från början ansågos otillräckliga, eller för andra ändamål blefvo behöfliga, hvarigenom de snart indrogos, bibehöllo i allmänhet Regementscheferne vid befordran sina öfverstelöner, hvaraf inträffade att högre militära befattningar aflönades med öfversteindelninger. Då Öfverstelöjtnanterne således allt oftare förde regementena, blefvo, såväl af detta som af andra skäl, Secundmajorer tillsatte, hvilka aflönades med de bästa återstående Kaptensindelningarna. Vid deras kompanier inträffade då samma förhållande som vid de öfriga stabskompanierne blifvit omförmäldt. Uti enahanda riktning, eller till lönens uppflyttande från lägre grad, för hvilken den var anvisad, till högre, verkade tillsättandet af Auditörer och 2:dre Adjutanter vid de regementen, der sådane icke ursprungligen voro antagne, eller, hvad de senare beträffar, icke funnos till dubbelt antal; hvilken löneförflyttning fortgick grad efter grad ända ned till soldatlönen. Delningen, år 1812, af Smålands Kavalleri i tvänne och af Nerikes och Wermlands regemente likaledes i tvänne regementen eller corpser tillika med Lifregementets Husarers (då Lifregements-Brigadens lätta Dragoncorps) och Smålands Husarers (då Dragoner) fördelning, de förre i 8, de senare i 6 sqvadroner, medförde en tillökning i befälets antal, som, då hon endast ofullständigt motsvarades af de på samma gång för ändamålet anvisade kontanta anslag, måste medföra en betydlig rubbning i de gamla löneförhållandena.

De tillgångar, som inom indelda arméen kunde anlitas för alla dessa jemkningar och uppflyttningar hade under tiden blifvit förminskade genom den, år 1725, bildade Generalförrådskassan, till hvilken indrogos boställen och indelningar för åtskilliga lägre beställningar, såsom för en del Gevärshandverkare, Sadelmakare, Hautboister, Pipare, Trumpetare, Hofslagare och Barberare. Vid denna kassas upplösning öfverflyttades större delen af dessa boställen och indelningar till statsverket. Emellertid kunde flertalet af de beställningar, hvilkas indelningar sålunda försvunno, icke undvaras, hvarföre åt dem anvisades nummerlöner, jemte det att för underhållet af musikpersonalen inrättades s. k. musikkassor vid regementena, dels genom bidrag af officerarne, dels genom afkastningen af för detta ändamål anslagna mindre indelningar.

Ännu större voro emellertid de förryckningar i aflöningsverket, som blefvo en följd af den år 1810 beslutade extra roteringen samt allmänna Beväringsmanskapets inrättande år 1812. En så betydlig förstärkning i tillgången på manskap för arméen, som häraf uppkom, föranledde tillsättningen af det s. k. tredje bataljonsbefälet, hvarigenom regementena i allmänhet ytterligare erhöllo 1 Major, 1 Adjutant, 4 Kaptener, 4 Löjtnanter, 4 Fänrikar och 21 Underofficerare (Nerikes, Wermlands och Jemtlands regementen fingo hvardera 8 Löjtnanter i stället för 4 Kaptener och 4 Löjtnanter), men fingo ej annat bidrag till denna personals aflöning än 8 Fänrikslöner à 200 Rdr Bco hvardera och vacansafgiften för 27 rotar på hvarje regemente. Då härtill kom att arméen år 1813 indelades på divisioner och brigader, som år 1815 förändrades till inspektioner och brigader, samt vid denna organisation, i brist af annan tillgång, de bästa öfversteindelningarna (tillsammans 18 af det ursprungliga antalet 21) anvisades till Fördelnings- (Inspektions-) och Brigadgeneralslöner, blef nu det *allmänna* förhållandet inom indelta arméen, att löntagarne icke åtnjöto de mot deras beställningar svarande lönerne, utan oftast vida lägre. Att detta måste vara liktydigt med en löneförsämring är uppenbart; och naturligt, då arméens befäl blifvit så betydligt ökadt under tidens lopp, utan annat bidrag från statsverkets sida för det ökade befälets aflöning, än ett högst otillräckligt kontant anslag, och, på bekostnad af den verkliga manskapsstyrkan, ett antal rotelöner för underbefälet, men på samma gång till statsverket indragits boställen och indelningar af ett icke obetydligt värde.

Kommitterade skola nedan, i sammanhang med uträkning af kostnadsbeloppet för löneregleringens genomförande, framlägga en beräkning och jemförelse af de tillgångar, som arméen sedan indelningsverkets ordnande intill närvarande tid å ena sidan erhållit, och å den andra genom indragningar förlorat; men torde, såsom upplysande i afseende å missförhållandet emellan tillökningen i befälets antal och i lönerna, böra nu exempelvis anföra förhållandet i detta hänseende under nedannämnde olika år, vid ett infanteriregemente, hvars Öfverste-indelning det senare året var anslagen till Generals-aflöning. — Löntagande personalen utgjorde

år 1690	år 1820
1 Öfverste	1 General.
1 Öfverstelöjtnant	1 Öfverste.
1 Major	3 Majorer.
	3 Adjutanter.
5 Kaptener	12 Kaptener.
8 Löjtnanter	12 Löjtnanter.
8 Fänrikar	12 Fänrikar.
8 Fältväblar	12 Fältväblar.
	3 Fanjunkare.
8 Sergeanter	12 Sergeanter.
8 Förare	12 Förare.
8 Fourirer	12 Fourirer.
8 Rustmästare	12 Rustmästare.
S:a 64 personer.	107 personer;

således år 1820 en tillökning af 43 personer.

I regementets lönetillgångar samma år utgjorde tillökningen endast

8 Fänrikslöner à 200 Rdr Bco	1,600
27 rotelöner (af 2 rotar hvardera) beräknad till 90 Rdr Bco	2,430
	Bco Rdr 4,030,

hvilket belopp, fördeladt på de 43 personerne, belöper å hvar och en af dem med allenast 93 Rdr 34 skill. Banco.

Endast möjligheten af ett sådant missförhållande emellan tillökningen å ena sidan af löntagarne och å den andra af lönetillgångarna, visar det indelda löningssättets seghet. Emellertid var det nu anlitadt till det yttersta; och, utom den häraf uppkomna löneförsämringen, visade sig äfven ojemnhet i lönernas belopp, icke allenast mellan olika regementen, utan äfven inom samma grad vid samma regemente. Denna ojemnhet bestod icke blott i den, som naturligen uppkommit genom boställenas olika upparbetning under en tid af nära 1½ århundrade, utan äfven, såsom ofvan blifvit nämndt, deri, att indelningar till olika beställningar uppburos af löntagare inom samma grad, så att t. ex., af 12 Kaptener, endast 3:ne hade Kaptens-indelningar, men 8 hade Löjtnants- och 1 icke mer än Fänriksindelning. Om den förveckling, som i detta hänseende var rådande, lemnar den genom Kongl. Brefvet den 23 mars 1813 för 14 regementen fastställda löneregleringen ett begrepp. Enligt denna reglering skulle lönerna sålunda disponeras: Öfverstelönerne borde efterhand tilläggas Divisions- och Brigadgeneraler.

Af öfre staben tilldelades:

Öfversten, Öfverstelöjtnants indelning,
Öfverstelöjtnanten, tillika förste Major, Majors indelning,
Andre Majoren, Kaptens indelning,
Tredje Majoren, Kaptens indelning.

Af mindre staben:

Regementsqvartermästaren, indelning,
3 Adjutanter, Fältväbels indelning,
Regementsauditören, 3:ne Mönsterskrifvareindelningar,
Regementsläkaren, indelning,
Regementspastorn, indelning,
Regementsskrifvaren, indelning.

Af ringare staben:

Expeditionsmönsterskrifvaren, lön,
4 Uppbördsskrifvare, lön,
Regementsväbeln, Profoss lön,
Musikdirektören, Profoss lön,
Regementstrumslagaren, Profoss lön,
8 Hautboister, Trumslagare lön,
3 Hornblåsare, „ „
Pistolssmeden, Rotelön,
Stockmakaren, „
3 Profosser, „

Af kompanistaten:

12 Kaptener, { 3 Kaptenslöner, 8 Löjtnants löner, 1 Fänriks lön,
12 Löjtnanter, { 7 Fänriks löner, 5 Fältväbels „
12 Fänrikar. { 8 Sergeants „ 4 Penninge „
3 Fanjunkare, 2:ne Rotelöner hvardera,
12 Fältväblar, { 8 Förarelöner, 4 Fourirs löner,
12 Sergeanter { 4 Fourirs „ 8 Rustmästarelöner,
12 Förare, 2:ne Rotelöner hvardera,
12 Fourirer, „ „
12 Rustmästare, „ „
48 Korporaler, Korporalslöner och
24 Trumslagare, en Rotelön hvardera.

Denna reglering skiljer sig endast i sådant fall från en något senare fastställd, att då ytterligare 4 Fänrikar eller tillsammans 8 erhöllo, såsom redan är nämndt, penningelöner.

Under dylika förhållanden kunde behofvet af en allmän och genomgripande löneregleringen och löneförbättring för indelda arméen icke längre undgå att göra sig gällande.

Vid 1823 års Riksdag anmälde Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t, att de funnit Befälet vid Indelda Arméen, och synnerligast vid Infanteriet, vara ganska olika lönadt, och, till en del, försedt med löner, som icke kunde anses tillräckliga för innehafvarnes skäliga utkomst, hvilket missförhållande väl i någon mon ansågs härröra deraf, att prisen på landmannavaror fallit, under det att andra pris deremot stigit, men hvars egentliga orsak dock återfunnes i arméens på senare tider förändrade organisation, hvarigenom befälets personal blifvit betydligen ökadt, och af hvilket skäl Rikets Ständer, med tillkännagifvande det Statsverket saknade tillgångar att genom ytterligare anslag åt ifrågavarande befäl bereda förbättrade lönevilkor, i underdånighet anhöllo, att med indelda arméens befäl en sådan reglering måtte vidtagas "att hvar och en må finna nödig utkomst med hvad Staten för närvarande består, samt att aflöningen varder efter tjenstegrad lämpad."

Denna Rikets Ständers skrifvelse remitterades till General-Adjutantens för Arméen underdåniga utlåtande, hvilket afgafs den 23 September samma år, med förslag till grunderna för en ny löneregleringen, åsyftande de indelda lönernas utbyte mot kontanta penningelöner. Detta förslag ledde icke till någon påföljd.

Trenne år senare ingick samme General-Adjutant, efter det nödige upplysningar blifvit från vederbörande infordrade, till Kongl. Maj:t med ett fullständigt förslag till ny löneregleringen för in-

delda Arméen af den 17 Juni 1826; och då detta förslag, ehuru det ej kom till verkställighet, bidrog i hög grad till en nödig utredning af ämnet och visade behofvet af en genomgripande förändring i Arméens löneförhållanden, anse sig Kommitterade böra för hufvudinnehållet af samma förslag här i korthet redogöra.

De upplysningar, som till vinnande af en fullständig kännedom om löningsväsendets dåvarande skick, infordrades vid ifrågavarande tillfälle, voro följande:

a) uppgift på afkastningen af alla militära boställen, beräknad med ledning af taxeringsvärdet, egorymden och öfriga förmoner af hvarje boställe, hvilken beräkning borde ske med jemförelse af de upplysningar, som af boställshafvare, eller andre i orten bosatte personer kunde erhållas.

b) uppgift å indelda lönen för hvarje officer och underofficer, beräknad enligt 1823 års markegång, samt med förvandling af de indelda löner (vid Skånska Kavalleriet), som utgingo i penningar efter kronovärde;

c) uppgift på bevisligen utbetalda ackord och

d) uppgift rörande afdragen å Befälets löner till Arméens pensionskassa och Regementskassorna, äfvensom för Kronoutskylder.

Af dessa uppgifter visade sig Befälets lönevilkor vara äfven för innehafvarnes mest nödtorftiga utkomst alldeles otillräckliga. Under det att, af här förut nämnda orsaker, lönerna betydligt nedgått från sitt ursprungliga belopp enligt indelningsverket, hade utgifterna i motsatt förhållande stigit, dels i följd af ökade tjenstgöringskostnader, såsom för de tillkomna beväringsmötena, längre befälsmöten, oftare inträffande arbetskommenderingar m. m., dels ock genom tidehvarfvets allmänt ökade fordringar i lefnadssättet, hvarifrån en klass, bland samhällets öfriga, svårligen kunde undandraga sig. Men äfven om detta vore verkställbart och Officeren lefde för sin person lika som Soldaten, blefve det i allt fall omöjligt för honom att med sin nu nedsatta lönebehållning bestrida de oundvikligaste lefnadsbehofven. Så t. ex. utgjorde medelbeloppet vid Infanteriet af behållna Kapitenslönen 254 Rdr, men Kapitener funnos, med endast 98, 87 och 70 Rdr eller till och med mindre än en soldat. Andre och Tredje Majorer hade i medeltal 333 Rdr, men Majorslöner förekommo med 49 och 38 Rdr. Vid Kavalleriet uppbar en Sqvadrons-Chef allenast 297 Rdr, en Stabs-Ryttmästare 155 Rdr, deri inberäknad kostnaden för tjenstehästars anskaffning och underhåll. Medelbeloppet af Regements-Chefs-lönen vid Kavalleriet var 2078 Rdr och vid Infanteriet 1630 Rdr, utan afdrag för representationsskyldigheten. Ingen af Generalitetet, icke ens Fältmarskalken, egde större lön än Öfverste-indelning. Inspektörens (General-Löjtnants) lön utgjorde i medeltal 5000 Rdr och Brigad-Generalens (General-Majors) 4000 Rdr, allt Banko.

Då, enligt hvad de inom hela Arméen skedda boställs- och löne-uppskattningarna utvisade, icke något enda regemente egde tillgångar, som medgåfvo en nedsättning deri, utan de tvertom, äfven det bäst lottade regementets, voro otillräckliga, så kunde lönereglerings icke grunda sig på någon för ändamålet tillfyllestgörande ny fördelning regementena emellan af Arméens lönetillgångar, hvarigenom de sämre lottade regementenas vilkor skulle höjas på de bättre lottades bekostnad, utan åsyftade det ifrågavarande förslaget att, såvidt det var möjligt, återföra lönerna till samma beskaffenhet och belopp, hvartill de enligt indelningsverket voro bestämde. Med afseende härpå omfattade förslaget 3:ne hufvuddelar af väsendtligen följande innehåll:

1. *Löneregleringen.*

Generalitetet skulle bibehållas med de indelningar, som redan voro detsamma anvisade.

För det tillökade befälet vid såväl Infanteriet som Kavalleriet, borde anslås löner, lika med dem, som indelningsverket för hvarje grad fastställde, nemligen boställen och indelta räntor. Der boställen saknades, skulle ersättning lemnas i afradsspanmål, såsom stundom skett vid indelningsverkets ordnande. Härigenom komme en hvar tjensteman till den lön, som svarade mot hans beställning, med undantag endast af 18 Öfverstar samt, på hvarje Infanteri-Regemente, 1 Major. Då lönerne vid det Skånska Kavalleriet, liksom vid de Skånska Infanteri-Regementena som ej voro inbegripne i löneregleringen utgingo, icke enligt indelningsverkets allmänna grunder, i räntepersedlar med för-

vandling efter markegång, utan i penningar efter kronovärde, hvarigenom dessa löner icke lemnade ens 5:tedelen af den inkomst som af motsvarande löner vid de öfriga indelda Kavalleri-Regementena erhölls, borde, på sätt redan tillförene varit i fråga, äfven de förra lönerna för framtiden bestämmas i natura persedlar och utgå efter markegång, dock ej på bekostnad af räntegifvarne, utan af den allmänna fond, som för löneregleringens genomförande blefve bildad. Tillgångar för löneregleringen skulle erhållas, dels genom Underofficersbeställningarnas inskränkning till 50 på hvarje Infanteri-Regemente, dels genom en liqvid mellan indelningsverket och statsverket, hvarmedelst det förra borde återfå boställen, räntor och andra tillgångar, som, tid efter annan, blifvit till statsverket indragna, nu beräknade till ett årligt värde af ..... B:co Rdr 238,386: 23 sk.,
men till Statsverket deremot återställas det kontanta penningeanslag af „ „ 93,832: —,
som var anvisadt för Arméens aflöning. Härigenom skulle således uppkomma ett saldo, Indelningsverket till godo, af ..... B:co Rdr 144,554: 10 sk.;
men då ytterligare erfordrades för löneregleringen ett belopp af Rdr 17,250, sedan de af Underbefälet innehafda, men genom regleringen ledigblifvande rotelönerna tagits i beräkning för lönefyllnadsbehof, så föreslogs att, till ersättande af denna brist, måtte anvisas boställen och räntor till motsvarande belopp, indragna från f. d. Adelsfahne-Regementet till invalidinrättningen å Ulriksdal, hvaremot Wadstena Krigsmanshuskassa kunde öfvertaga denna inrättnings utgifter.

I afseende på nyssberörde liqvid mellan Indelningsverket och Statsverket bör dock här icke lemnas oanmärkt, att till användade för löneregleringen upptogos tillgångar, främmande för Arméens löningsväsende, såsom t. ex. hästvacansspanmål vid de afsutna Kavalleri-Regementena, vacansafgifterne för de 385 under 50 år från rekrytering befriade rotarne vid Skånska infanteriet, m. fl. afgifter, bland hvilka en del numera upphört att vidare utgå.

2. *Lönejemkning*

skulle ske inom hvart och ett regemente, dels genom byte af boställen mellan olika grader, så att hvarje grad finge boställe af en i förhållande till lönen derinom lämpad godhet, dels äfven genom användande till fördelning mellan öfriga löner af ofvan omnämnda rotelöner och några indelningar, för Underofficersbeställningar, afsedda till indragning.

Utom Chefs-, Majors-, Ryttmästare- eller Kapitens-boställena samt vid Kavalleriet 4 och vid Infanteriet 2 Underofficersboställen på hvarje sqvadron eller kompani, borde de öfriga boställena för innehafvarnes räkning utarrenderas, på sätt derom framdeles blefve förordnadt.

3. *Ackordsregleringen.*

För verkställigheten deraf borde utfärdas ett nytt reglemente, som bestämde ackorden vid hvart och ett regemente och i hvarje grad till ett medelbelopp af hvad bevisligen inom graden vore vid regementet i ackord utbetaldt. Vid afgången från sin tjenst egde en hvar att till fullo utbekomma det belopp, han vid tillträdet erlagt; men hans efterträdare skulle betala sitt ackord med det för graden fastställda medelbeloppet. Om då det senare öfversteg det förra, lemnades öfverskottet till en ackordskassa under Krigs-Collegii vård, men i motsatt fall betalades skillnaden till företrädaren från samma kassa. På detta sätt skulle kassan, sedan hela tjenstepersonalen vid arméen blifvit omsatt, komma att utreda sig sjelf, utan hvarken vinst eller förlust.

Då de beräkningar öfver boställsafkastningarna och andra indelda lön tillgångar vidarméen, som innefattades i General-Adjutantens nyssomförmälda löneregleringsförslag, icke kunde anses vara af den säkerhet, att de borde läggas till grund för en ny löneregleringen, helst de i öfrigt voro bestämda efter blott *ett* års markegångspris, så anbefallde Kongl. Maj:t genom Nådigt Cirkulärbref d. 25 Maj 1827 inrättandet af 17 särskilda komitéer, med uppdrag att, enligt för dem utfärdad nådig Instruktion, fullständigt utreda och uppskatta den behållna afkastningen af alla boställen, som efter Stat och Indelningsverk voro för arméens aflöning anslagna. Dervid borde iakttagas att afkastningen af åkerjorden, qvarnar m. m. utsättas i tunnor spanmål och tillika med all annan afkomst af bostället förvandlades till penningar efter de sista tio årens medeltal af markegångsprisen. Dess-

utom anbefallde Kongl. Maj:t, att ett sammandrag öfver hvarje regementes alla öfrige inkomster, af hvad namn och beskaffenhet som helst, hvilka efter Stat och Indelningsverkets prima plan samt särskilda nådiga förordnanden, funnos anvisade till Öfver- och Underbefälets, Stabens och Musikens aflönande m. m., borde af Regementsskrifvaren, i enlighet med serskilda nådiga föreskrifter och fastställda formulär, upprättas, hvarvid medeltal af de senaste 10 årens markegångspris skulle utgöra grunden för förvandlingen såväl af räntepersedlar som kronotionden.

Sedan ett nytt förslag till löneregleringen blifvit, med ledning af dessa uppskattningar och beräkningar uppgjordt och vederbörande myndigheter sig deröfver yttrat, framställde Kongl. Maj:t detsamma i nådig Proposition om Statsverkets tillstånd och behof till Rikets år 1828 församlade Ständer.

Hufvudgrunderna i detta löneregleringsförslag, liksom i ett för Landsstaten på samma gång upprättadt, voro följande: att indelda räntor och kronotionde skulle till Statsverket indragas och lönerna, beräknade i silfver, från Statens kassor kontant utgå i Bankosedlar, efter en för hvarje Riksdag, enligt förhållandet de 5 föregående åren, antagen medelkurs; att den, genom förutgående undersökningar, utrönta behållna afkastningen af de boställen, som för en del löntagare komme att fortfarande upplåtas, skulle å lönerna afräknas, och att de för andre löntagare öfverblifvande boställena skulle till Statsverket öfverlemnas.

Följande löntagare ansågos böra vid indelda Arméen vara med boställen försedda, nemligen:

vid Kavalleriet:

Öfverstar,
Öfverstelöjtnanter,
Majorer,
Regementsqvartermästare,
Ryttmästare,
Underofficerare och
Trumpetare, som icke voro i nummer;

samt vid Infanteriet:

Öfverstar,
Öfverstelöjtnanter,
Majorer,
Kaptener af Gamla Stammen och
2 Underofficerare af hvarje kompani;

hvarjemte Kongl. Maj:t förbehöll sig att äfven tillägga en tredje Underofficer boställe, der lokala omständigheter det medgåfve.

Beträffande regleringen af det högre befälet inom Arméen, ansåg Kongl. Maj:t, att tvenne Fältmarskalksbeställningar borde bibehållas. Om någon dertill i fredstid utnämndes, skulle han åtnjuta förut innehafvande lön utan förhöjning, hvaremot, då sådan utnämning egde rum under krig, ökad lön dermed borde följa, och att tvenne Fältmarskalkslöner, hvardera à 8,000 Rdr B:co under sådant förhållande kunde få utgå för deras innehafvares lifstid, men derefter borde åter indragas.

I stället för de till en del af Generalitetet anvisade Öfversteindelningarna, hvilka enligt förslaget voro påräknade bland tillgångarne för Regementenas löneregleringen, äskades kontanta penningelöner för 6 Fördelningsgeneraler à 7,000 Rdr B:co hvardera, respenningar inberäknade, och för 1 Kavalleri-inspektör 5,500 Rdr s. m., men oberäknadt respenningar, som borde särskildt enligt räkning utgå.

Då ingen tjensteman kunde utan eget begifvande från innehafvande löneförmoner skiljas, blefve deraf en följd, att löneregleringen icke annorlunda än efterhand, och i mon af inträffande ledighet, läte sig tillämpas. Dock, som härigenom en del svagt lönade tjenstemän skulle en längre tid komma att qvarstå med otillräckliga inkomster, ehuru regleringen afsåg undanrödjandet af lönernas

ojemna fördelning, och då detta syftemål borde uppnås hufvudsakligen genom öfverflyttning af inkomster från den bättre till den sämre lottade, så måste, för att detta på en gång skulle kunna verkställas, ersättning tilldelas de löntagare, som, derigenom att de förut innehade högre löneförmoner än som vore afsedda att, enligt den nya regleringen anvisas, skulle genom samma reglerings tillämpning äfven på dem blifva lidande. Fördenskull borde vissa procent af lönerna för de genom regleringen vinnande innehållas och, jemte afkastningen af vissa boställen, som voro afsedda att ingå till Statsverket, men hvilka borde tillsvidare för löneregleringen få bibehållas, användas till ersättning åt dem, som genom regleringen förlorade, intill dess den nya löningsstaten, genom omsättning af hela tjenstepersonalen, blefve tillämplig på alla i löneregleringen inbegripne tjenstemän.

Uti denna reglering skulle äfven ingå de Skånska Infanteri-Regementena, hvilka förut saknade boställen, men borde förses med sådana bland dem, som vid Skånska Kavalleriet blefve öfverflödiga.

Då en reglering af Arméens ackord stod i närmaste sammanhang med regleringen af lönerna, skulle en ny ackordsreglering jemväl ega rum, och ett reglemente för verkställigheten deraf utfärdas i syftning att jemnt fördela alla ackorder i ett visst förhållande till lönerna. En för detta ändamål behöflig kassa skulle inrättas, genom hvilken regleringen, i mon af inträffande ombyten inom befälet, kunde tillvägabringas; och ehuru denna kassa med tiden, allteftersom regleringen fortgick, skulle komma att utreda sig sjelf, kunde möjligen derförut inträffa förhållanden, hvarigenom kassan blefve tillfälligtvis urståndsatt att uppfylla sina förbindelser af hvilket skäl hos Rikets Ständer äskades ett kreditiv af 100,000 Rdr B:ko, att, i händelse af behof, efterhand anlitas och äfven efterhand återbetalas.

Enligt nu omförmälda löneregleringsförslag var vid Kavalleriet ingen egentlig minskning af befälet ifrågasatt, men vid Infanteriet deremot indragning af 2:ne Underofficerare på kompani samt 1 Bataljonsläkare och 2 Mönsterskrifvare på Regemente, utom några förändringar med musikpersonalen.

Detta förslag till lönereglering för Arméen vann dock icke Rikets Ständers bifall, men beslöto Ständerne, sedan åtskilliga framställningar i frågan blifvit af Statsutskottet gjorda, att anvisa dels kontanta löner för 6 Fördelningsgeneraler, à 6000 Rdr hvardera, och för en Kavalleri-inspektör 4,500 Rdr, hvilka lönebelopp, intilldess de af Generalitetet innehafvande Öfversteindelningar blefve lediga, finge för vederbörande Regementens lönereglering i det hela användas, dels tillika för samma reglering, förutom indelda Arméens förut egande kontanta anslag Rdr 141,821. 7. 10, ytterligare ett belopp af 66,000 Rdr allt Banko; och förklarade Rikets Ständer sig härvid hysa den öfvertygelse, att med de sålunda beviljade anslagen för indelda Arméen, en fullständig reglering af lönerna för dess befäl borde kunna ega rum samt anhålla att Kongl. Maj:t täcktes, på det sätt Kongl. Maj:t lämpligast funne och i den mon de derför anvista tillgångar blefve disponible, låta verkställa en sådan lönereglering, som, uti närmaste öfverensstämmelse med indelningsverket bragte lönevilkoren till möjligaste likhet inom samma grad vid hvarje regemente eller corps.

Rikets Ständer beviljade derjemte det äskade creditivet af 100,000 Rdr för ackordens reglering.

Med anledning af hvad sålunda hos Rikets Ständer i frågan förekommit, och då de tillförene, med afseende å löneregleringen uppgjorda förslag och beräkningar, såsom från andra grunder utgående, icke befunnos användbara för den af Rikets Ständer åsyftade fördelning af indelda Arméens såväl äldre som nu beviljade nya tillgångar, uppdrog Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref den 13 Februari 1830, åt en serskild komité att, i öfverensstämmelse med de af Rikets Ständer uppgifna grunder, utarbeta ett förslag till reglering af såväl Generalitetets som indelda Arméens löneförhållanden och ackorder.

Den af nämnda komité föreslagna löne- och ackordsreglering blef slutligen genom Nådigt Bref den 2 Februari 1833 till efterrättelse fastställd; och då densamma utgör grunden för indelda Arméens närvarande aflöningsskick, torde sättet för dess verkställande äfvensom dess hufvudsakliga beskaffenhet böra här närmare omförmälas.

Sedan de af 1827 års kommitterade beräknade värden å indelda räntor och kronotionden blifvit närmare bestämde och boställsuppskattningarna undergått några jemkningar, fastställdes till följande belopp den för löneregleringen påräkneliga tillgång:

Boställsafkastning, indelda räntor och kronotionde	766,689:	10.	8.
Kontant statsanslag	207,821:	7.	10.
S:a B:ko	974,510:	18.	6.

Denna summa fördelades på de särskilda regementena i förhållande till uppgjorda nya aflönings-normalstater, dervid iakttogs, att regementena, såvidt det var möjligt, blefvo bibehållna vid dem förut anslagna boställen och räntor. Endast några mindre undantag egde i detta afseende rum, såsom utbyten af tillgångar emellan Lifregementets särskilda corpser och mellan Smålands Husarregemente och Grenadierbataljon, hvarjemte Skånska Infanteriregementena erhölllo de för Befälet behöfliga boställena från landskapets Kavalleriregementen. Det kontanta anslaget användes till fyllande af den summa, som för hvarje regemente, utöfver boställsafkastning och räntor, erfordrades; och när detta icke var tillräckligt, anvisades ytterligare vacansafgifterna af 197 rotar, beräknade till Rdr 10,280: 21 skill. 9 rst.; så att hela den i Staterna upptagna aflöningssumman, Korporalsaflöningen inberäknad, uppgick till Banko Rdr 984,790: 40 skill., 3 rst. eller Riksmynt Rdr 1,477,186: 25 öre.

Bostadsboställen bibehöllos för Regements- och Corpschefer, Majorer, Sqvadrons- och Kompanichefer, 4 Underofficerare på hvarje sqvadron och 2 till 3 Underofficerare på hvarje kompani, samt dessutom för Regements- och Mönsterskrifvare. Atskilliga afvikelser härifrån förekommo, synnerligast vid Helsinge, Dal, Westerbottens och Skånska Infanteriregementena, i anseende till bristande tillgång på boställen.

Öfriga boställen utarrenderades på 30 år genom vid hvarje regemente inrättade Boställsdirektioner. Dessa boställens afkastning ingick till regementenas allmänna lönefond.

Kavalleriet sattes på sqvadroner af 100 nummer (v d Lifregementets Dragoner 101), hvarigenom sqvadronernas antal minskades vid Lifregementets Husarcorps och Smålands Husarregemente, men ökades vid Lifregementets Dragoncorps och Skånska Kavalleriregementena.

Öfverstelöjtnantsbeställningen på Stat, vid såväl Kavalleriet som Infanteriet, upphörde allmänt. I öfrigt vidtogos åtskilliga förändringar med såväl Öfver- som Underbefälet, hvarvid det senares antal vid Infanteriet betydligt inskränktes.

Jemte det Kavalleriets Korporaler, som alltid varit ansedde såsom Underofficerare, upphöjdes till Sergeanter, blefvo, i följd deraf, Rotmästarne (manskap i nummer) Korporaler. Vid såväl Kavalleriet som Infanteriet tillades Korporalerne, i stället för gamla indelningar af räntor m. m. lön i spanmål med 3 tunnor vid Kavalleriet och 5 vid Infanteriet för hvarje Korporal.

Utom vacansafgiften af 197 rotar, som, enligt hvad redan är nämndt, inberäknades i den allmänna tillgången för löneregleringen, anvisades nummerlöner eller afkomsten af ett Soldatnummer, till hvardera af samtlige Underofficerare, Sqvadronshästläkare och Stabstrumpetare vid Kavalleriet samt Fourirer, Fältmusikanter och Gevärshandverkare vid Infanteriet (de senare 1½ till 2 nummer hvardera). Den öfriga musikpersonalen insattes i manskapsnummer och till dess bättre aflönande samt öfriga med musiken förenade kostnader, eller såsom det kallades, "till musikens underhåll" anslogs vacansafgifterna af ett visst antal nummer vid hvarje regemente, hvaremot musikens ännu qvarvarande äldre indelningar indrogos bland regementenas allmänna lönetillgångar.

De för aflöningen härigenom beredda tillgångarne utgjordes således af

a) Boställen, anslagna till vissa löntagare, eller s. k. Bostadsboställen.

b) Afkomsten af andra genom Boställsdirektionernas försorg utarrenderade boställen.

c) Indelda räntor, kronotionden och andra tillfälliga inkomster.

d) Kontanta penningeanslag, utgående från Statsverket.

e) Vacanceafgifter af vissa till lönefyllnad för Underofficerare vid Infanteriet indragna rotar, äfvensom dylika afgifter vid Kavalleriet och Infanteriet, anvisade, dels såsom nummerlöner för åtskillige bland underbefälet och vederlikar, dels till musikens underhållande.

Öfver de sålunda, hvarje särskildt regemente anslagna lönetillgångarnas fördelning på de olika beställningarna, skulle, med ledning af fasställda normal-stater, förslag till aflöningsstater äfvensom nya aflönings-indelningsverk vid regementena upprättas, dervid hufvudsakligen borde iakttagas:

att alla beräkningar skulle ske efter samma värden, som blifvit af kommitterade begagnade;

att boställen, anslagna till bostäder, borde mberäknas i lönerna efter boställenas fastställda uppskattningsvärden, d. v. s. deras till grund för löneregleringen antagna behållna afkastning;

att beräknade afkestningen af de utarrenderade boställena, sammanförd i en massa, skulle, i förhållande till dess större eller mindre belopp, tilldelas så många löntagare vid regementet, som lämpligen ske kunde, under iakttagande deraf att alla inom samma grad erhöllo lika andel samt, om möjligt, ingen afkomst af utarrenderade boställen tillades dem, som hade boställen under lönen sig anslagna;

att äfven kronotiondespanmål och indelda räntor borde fördelas på så många löntagare, som tillgångarne medgåfvo och med lika andelar inom samma grad;

att de kontanta statsmedlen skulle användas till fyllande af sådana löner, som af andra tillgångar icke erhöllo fullt belopp; och borde af dessa medel Bataljonsläkarne företrädesvis undfå hela sin lön;

att der lönefyllnad, bestående i rust- och rothållsnummer, var åt Underofficerare anslagen, densamma borde på hvar och en af dem efter tillgång och behof på lämpligaste sätt fördelas; samt

att Korporalernes lönespanmål skulle dem årligen in natura, i fullt mål, anvisas af kronotiondespanmålen, eller, der sådan ej vore att tillgå, af spanmålen från utarrenderade boställen.

I sammanhang härmed beslöts att vid hvarje regemente och corps borde bildas en löningsdirektion, hvilken skulle årligen fördela inkomsten af de utarrenderade boställena. Om denna inkomst något år öfverstege det i staten beräknade beloppet deraf, borde öfverskottet fördelas lika på hvarje löntagare, som hade sig dylik inkomst på lön tillagd, i förhållande till hvars och ens andel af det hela; hvaremot om brist yppade sig, densamma borde efter enahanda grund på dessa löntagare fördelas.

Direktionen skulle äfven fördela den lönefyllnad som af rotevakansafgifter blifvit anvisad.

Ifrågavarande löneregler ing åsyftade således att jemna aflöningstillgångarne, dels *regementena emellan* genom anvisande af olika kontanta anslag och vacansafgifter, allt efter det inbördes förhållande som normalstaterna angåfvo, och hvilket förhållande grundade sig på vissa befunna skiljaktigheter vid olika regementen, såsom den olika kostnaden för hästars anskaffande och underhåll inom kavalleriet, ackordssummornas olika belopp eller, vid de Skånska infanteriregementena, frånvaron af ackord, dels *inom regementena*, derigenom, att de olika slagen af tillgångarne, så vidt det var möjligt, jemt fördelade på löntagarne, i förhållande till den lön, som för hvarje grad blifvit i normalstaten bestämda.

För att under den tid, som måste förlöpa innan de nya staterna och den nya ordningen kunde i sin helhet tillämpas, enär ingen tjensteman var skyldig frånträda sina löneförmoner, de sämst aflönade icke skulle blifva för mycket lidande, skulle de af Rikets Ständer för löneregleringen beviljade medlen, i förening med några andra disponibla tillgångar, fördelas på det sätt regementena emellan, att ingen lön borde understiga ett för hvarje grad beräknadt minimum, hvarjemte till de regementen, hvilkas Öfversteindelningar innehades af Generalspersoner, ersättning anvisades af de till Generalitetets aflöning anslagne vakante medel; men i den mon de för löneregleringen afsedda öfriga tillgångarne blefve, genom innehafvarnes afgång, för sitt ändamål ledige, borde de derför användas och liqvid mellan regementena inbördes samt mellan dessa och Generalitetets aflöningsfond verkställas.

I afseende på aflöningstillgångarnes fördelning under öfvergångstiden, stadgades derjemte:

att med de medel, som antingen redan voro eller i mon af ledighet blefvo tillgängliga, skulle i första rummet fyllas underbefälets löner till de i nya staterna bestämda belopp, hvarefter återstoden skulle fördelas mellan de öfriga löntagarne på det sätt, att hvars och ens aflöning uppginge till lika många procent af lönen efter stat; att löningsdirektionen egde beräkna och fördela alla dessa tillgångar, samt att Regementsskrifvarne, under den tid, som förlöpte innan löntagaren komme i åt-

njutande af de honom anvisade hemmansräntor, kronotionde och kontanta anslag, skulle, i mon af inträffande vakanser, dessa tillgångar uppbära och redovisa inför löningsdirektionen.

I sammanhang härmed behandlades frågan om ackordsregleringen. Sedan dervid de bevisligen utbetalda ackordssummorna blifvit pröfvade och godkände, antogs såsom grundsats, att till hvar och en tjensteman borde oafkortadt återställas det ackordsbelopp, han vid tjenstens tillträdande utbetalt; men då ackordssummorna befunnos särdeles olika, icke allenast inom samma regemente, utan synnerligast mellan särskilda regementen, kunde regleringen icke ske regementsvis, utan verkställdes i det närmaste inom hvartdera af de begge vapnen för sig och efter den allmänna grundsats, att lika lön efter stat borde medföra lika ackord, och att för olika löner ackorderna borde stå till dessa i ett och samma förhållande, för hvars bestämmande medelbeloppet af utbetalde ackord inom graden lades till grund. Ackorder för tjenster, afsedda att indragas, fördelades, så långt ske kunde, på de inrättade nya tjensterna och återstoden borde för särskilda af Rikets Ständer beviljade medel inlösas.

Sedan arméens nu sammanträdda fullmäktige blifvit i frågan hörde, beslöts tillika ackordernas amortering, genom en, under Direktionens för Arméens pensionskassa förvaltning ställd ackordsamorteringsfond, som egde upptaga lån emot obligationer, löpande med 5 procents ränta och för de influtne medlen, eller der så önskades, genom obligationer, inlösa alla utbetalda ackordssummor.

Den som på detta sätt fick sitt utlagda ackord ersatt, skulle skriftligen förbinda sig att icke vidare emottaga eller gifva ackord, och att, så länge han samma tjenst innehade, betala till ackordsfonden 6 procent årligen, på den honom ersatta ackordssumman.

Efterträdaren deremot skulle betala 6 procent på det nya, för tjensten fastställda, jemnade ackordsbeloppet. Genom årliga utlottningar af obligationer, borde lånet inom 40 år vara betaldt; och Arméens pensionskassa gjordes med sina fonder ansvarig för obligationernas såväl kapitalvärde som ränta, hvarjemte Kongl. Maj:t meddelade sin nådiga garanti, att den till ränta och amortering å lånet anslagna räntan å ackordsbeloppen skulle fortfarande utgå, äfven för beställningar, som möjligen, till följd af organisationsförändringar, kunde komma att indragas.

Sedan, — i den mon 1833 års lönereglering bragtes till verkställighet och de derför beräknade tillgångarne börjat i följd af nya boställs-arrende-kontrakt och förändrade markegångsvärden, att inflyta med betydligt olika belopp, emot deras uppskattningsvärden, — osäkerhet inträffat i afseende å tillämpningen af de gifna föreskrifterna om tillgångarnes fördelning under öfvergångstiden, m. fl. dermed sammanhängande förhållanden, så blef genom flere under åren 1842 och 1843 utfärdade författningar och slutligen genom Kongl. Circulaire-Brefvet den 18 December 1845 hufvudsakligen föreskrifvet att lända till efterrättelse intilldess regementena kommit på full ny stat, följande bestämmelser:

att de år 1833 fastställda allmänna löningsstaterna, så vidt siffran vidkomme, endast vore att betrakta såsom normalstater, innefattande grunden för fördelningen löntagarne emellan af de brister eller öfverskott, som i regementenas tillgångar kunde för hvarje år uppstå;

att ett regemente skulle anses vara på full stat, då samtlige för regementet beräknade tillgångar blifvit för löneregleringen inom detsamma tillgängliga, och

att, intilldess sådant inträffade, regementets alla aflöningstillgångar skulle, med undantag af indelningar efter gammal stat och till bostäder anslagne boställen, för hvarje år sammanföras i en massa, från hvilken först Bataljonsläkares, Underhefäls och *Korporalers* lönevilkor skulle fyllas till de i normalstaterna upptagna belopp, och derefter öfrige löntagare ingå i delning af återstoden, hvar och en i förhållande till sin lön efter nämnda stater, boställshafvare dock med afdrag af boställets uppskattningsvärde, utan afseende på den vinst eller förlust, som på det hela kunde uppstå.

En af grunderna för löneregleringen var, såsom redan blifvit nämndt, att hvarje indelningshafvare borde, i öfverensstämmelse med det äldre indelningsverket, hafva sig anslaget vissa bestämda räntor, samt viss andel af kronotionde, boställsarrenden, rotevakans-afgifter och kontant statsanslag, hvilka tillgångar skulle utgöra hans lön, i afseende på hvars uppbärande, såsom förut af honom sjelf, såvidt det rörde de indelda räntorna och kronotiondespanmålen, någon förändring icke genom löneregleringen åsyftades, hvaremot lönens öfriga del skulle honom af löningsdirektionen genom Re-

gementsskrifvaren tillhandahållas. Genom att härvid så likformigt som möjligt tilldela alla löntagare andelar af de olikartade löningstillgångarne, hade man sökt tillvägabringa jemnhet i aflöningen inom regementena. Men snart visade det sig, att ett sådant mål icke kunde på denna väg ernås, hvaremot det ansågs böra vinnas genom lönernas utbetalande från en gemensam massa; och då härtill jemväl kom, att upphörandet under öfvergångstiden af räntetagarnes och räntegifvanres omedelbara beröring med hvarandra skett till deras ömsesidiga fördel och belåtenhet, så blef, genom Kongl. Brefvet den 17 Juni 1856, föreskrifter lemnade för lönetillgångarnes fördelning allt framgent, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad för öfvergångstiden stadgats genom 1845 års Kongl. Bref, endast med den förändring, att Underofficerare numera skulle för den kontanta lönen ingå i delning af löningsmassan, sedan derigenom någon förlust för dem icke vidare kunde befaras uppstå, men väl en vinst dem beredas. Genom 1856 års nådiga bref kan löneregleringen anses hafva blifvit bragt till slut, i den mening, att öfvergångsregleringen upphörde och ett stadgadt aflöningssätt infördes, ehuru ännu, vid ett och annat regemente, någon lägre löntagare på gammal stat var qvarstående och således full liqvid regementena emellan, eller mellan dessa och statsverket icke var afslutad.

I följd af 1855 års skatteförenkling upphörde räntetagarnes eller deras ombuds, löningsdirektionernas, rätt att uppsäga räntepersedlar och kronotiondespanmål till leverering in natura, utan skulle dessa få lösas efter 10 års medelmarkegång med tillägg för hvarje tunna spanmål af forsellön, som betalades af statsverket. Indelningshafvare, som före den 12 April 1853 blifvit till tjensten utnämnde, egde visserligen rätt att, så länge de samma tjenst innehade, bibehållas vid uppsägningsrätten; men då denna rätt endast undantagsvis af dem begagnades, kan skatteförenklingen, hvad indelda arméens räntor och kronotionde vidkommer, anses i allmänhet hafva ganska hastigt blifvit för dåvarande löntagare genomförd, ehuru densamma i början, i anseende till 1855 och 1856 årens höga pris, medförde för löntagarne en icke obetydlig förlust:

Arméens ackordsamortering visade sig ega god fortgång deraf, att amorteringsfonden kunde år 1848 inlösa sina 5-procents-obligationer mot 4 procents; och då i sammanhang dermed amorteringstiden utsträcktes med ytterligare 10 år, eller till år 1886, nedsattes den af löntagarne utgående ackordsräntan till 4½ procent.

De inträffade förändringarna med delningen af Westerbottens regemente i 2:ne corpser, samt af Jemtlands regemente, hvarigenom Westernorrlands Beväringsbalaljon tillkom, hafva ej, enär dessa förändringar verkställts inom tillgångarne af nämnde regementens löningsanslag, och med fördelning på de nya corpserne af de fastställda ackordssummorna, utöfvat någon egentlig inverkan på löneregleringen i allmänhet, liksom icke heller tillsättandet af 2:ne Andre Kaptener vid Smålands Grenadierbataljon, hvilket skett med anlitande af tillgångar vid f. d. Smålands Kavalleri, som icke förut varit för löneregleringen beräknade.

Af hvad i det föregående blifvit visadt lärer tydligen framstå, huruledes 1833 års löneregler varit icke allenast behöflig utan ovilkorligen nödvändig, om ock denna reglering icke kunnat till alla delar uppfylla det med densamma åsyftade ändamål. Att den afhjelpt många förut rådande missförhållanden är ostridigt och, der fördelningen af tillgångarne enligt 1856 års nådiga Bref blifvit genomförd, kan, *inom hvart och ett regemente för sig*, någon annan ojemnhet mellan lönerna icke förefinnas, än den som är en följd af de till bostäder anvisade boställenas bättre eller sämre beskaffenhet i förhållande till deras uppskattningsvärden. Denna olikhet är emellertid ofta ganska betydlig, antingen den nu har sin grund i en från början mindre noggrann uppskattning af boställena, eller härrör af den olika upparbetning olika boställen sedan kunnat undergå. *Emellan de särskilda regementena* åter har jemnhet i aflöningstillgångarne icke kunnat genom löneregleringen åstadkommas. För vinnande af detta ändamål skulle hafva fordrats icke allenast att tillgångarne vid regementena hade från början varit fullkomligt likformigt eller efter samma grunder beräknade, hvilket, hvad boställsafkastningen angår, icke kan antagas hafva varit fallet, utan ock att de olika slagen af indelda tillgångar, hvar för sig stått i samma förhållande till heladet beräknade aflöningsbehofvet vid hvarje särskildt regemente och der sedermera undergått en likformig stegring.

Berörda mål, eller en verklig jemnhet i aflöningen regementena emellan, kunde derföre icke vinnas genom 1833 års lönereglering, äfven om det skäl till anmärkning mot 1827 års till grund för lönereglerings liggande boställuppskattningar, icke förekommit, som här nedan, i fråga om en nu afsedd förnyad uppskattning, skall vidare omförmälas.

I nådig proposition om statsverkets tillstånd och behof till Rikets år 1856 församlade Ständer behagade Kongl. Maj:t, med anledning deraf, att den för indelda arméens befäl år 1833 vidtagna lönereglering, hvarigenom, bland annat, åsyftats likhet i aflöningen mellan regementen af samma vapen, befunnits icke hafva uppfyllt detta ändamål, samt då vissa beställningar, redan år 1833 otillräckligt lönade, nu vore det ännu mer i förhållande till lefnadsbehofven och de kostnader, som för tjenstens utöfning togos i anspråk, af Rikets Ständer äska ett fyllnadsanslag af 250,000 Rdr Rmt, från hvilket anslag hvarje regemente, som deraf vore i behof, kunde inom bestämda gränsor, eller enligt fastställd provisorisk stat, tilldelas större eller mindre belopp, allt med afseende på de förut inom regementet befintliga lönetillgångar, hvilka i första rummet skulle bibehållas och för aflöningen der användas. Den sålunda föreslagna provisoriska lönestaten borde tillämpas intilldess en ny lönereglering, grundad på en förnyad uppskattning af arméens boställen hunnit verkställas; och den större afkomst af dessa boställen, hvartill de genom en sådan förnyad värdering efter samma grunder inom hela arméen, kunde komma att uppskattas utöfver den, som flerestädes blifvit beräknad till grund för 1833 års lönereglering, borde då, sedan nya aflöningsstater blifvit fastställda, minska en del regementens behof af kontanta fyllnadsanslag, hvilka derefter skulle rättas. Men då en sådan undersökning och reglering icke vore verkställbar inom en kortare tid kunde arméen, i afvaktan härå, icke undvara den nu i hög grad behöfllga löneförbättringen.

I underdånig skrifvelse af den 27 Januari 1858 anmälde Rikets Ständer, till svar å berörda nådiga proposition, sig hafva funnit, att 1833 års lönereglering icke ledt till det önskade resultatet att bereda likställigbet i aflöning regementen och corpser emellan, hvilket hufvudsakligen vore att härleda från mindre tillförlitliga beräkningar samt den i allmänhel låga uppskattningen af arméens boställen; och då denna ojemnhet i aflöningen måste vara större än förr, sedan värdet af boställena genom högre afkastning och stegrade pris på jordens produkter i betydlig mon ökats, vore det uppenbart, att en ny allmän reglering af befälets aflöningsvilkor påkallades af behofvet; men ansågo Rikets Ständer, att, med de stora tillgångar i räntor, tionden, boställen och kontanta anslag, som vore arméen anvisade, regleringen borde kunna verkställas utan nya tillskott, hvadan Rikets Ständer, som antogo att, genom en riktigare uppskattning af arméens tillgångar och jemnare fördelning deraf erforderliga medel för berörda ändamål redan skulle finnas, förklarade sig icke kunna bevilja det af Kongl. Maj:t äskade förslagsanslaget för den provisoriska lönereglerings, men anvisade dock intill nästpåföljande statsreglering en rund summa af 100,000 Rdr att användas till löneförbättring åt dem af befälet, som icke hade boställen sig på lön anslagne.

Sedan, med anledning häraf, krigs- och kammarkollegierna, på Kongl. Maj:ts nådiga befallning, inkommit med underdånigt betänkande angående sättet för en ny och tillförlitlig uppskattning af indelta arméens boställen, jemte förslag till instruktion för verkställigheten deraf, samt kollegium härvid förutsatt såsom nödvändig en fullständig kännedom om boställenas ägovidder, men, enlig från regementena erhållna upplysningar, kartor saknades öfver ett högst betydligt antal boställen, så blef från Öfverdirektören vid landmäteriet uppgift infordrad å kostnaden för kartläggning af de boställen, hvilka saknade karta äfvensom revidering af redan befintlige, men möjligen bristfällige, boställskartor. Af den utredning, som i anledning häraf egde rum, visade det sig, att af arméens boställen icke mindre än 1,145 saknade kartor, antingen helt och hållet eller till vissa delar, samt att kostnaden för erforderliga nya kartors upprättande ansågs approximativt uppgå till Rmt Rdr 329,354
och för renovering ..... „ „ 36,572
eller tillhopa ..... „ „ 365,926,
dervid dock förmodades, att kostnaden för nya kartor skulle blifva något mindre, enär antagligen flere kartor öfver arméens boställen, till följd af inträffade laga skiften, under sednare åren redan blifvit upprättade och kostnaden derför till en del jemväl ersatt.

Ehuru, vid detta ärendes föredragning hos Kongl Maj:t, en fullt tillförlitlig uppskattning af boställena icke ansågs kunna ske utan fullständiga kartor, och det för staten derjemte borde vara af vigt att känna egorymden af sin jord, så, enär för boställenas fullständiga kartläggning kostnaden skulle uppgå till nyss omförmälda betydliga belopp, hvartill komme en icke ringa kostnad för den slutliga uppskattningsförrättningen, pröfvade Kongl. Maj:t en framställning härom, i hela sin vidd, icke böra till Rikets Ständer ega rum. Men då, i betraktande deraf att all uppskattning af jord måste blifva approximativ, mera till rättelse för det närvarande än för framtiden, — en tillräcklig noggrannhet borde kunna ernås om, beträffande löningsfondernas boställen, de i gällande kontrakt betingade arrendesummorna antogos såsom rätta afkastningen, och då derjemte för uppskattningen af de mindre bostadsboställena kartor torde kunna undvaras, så att dylika följaktligen endast behöfde upprättas för värderingen af de öfriga bostadsboställena, eller de, som uppginge till ett mantal eller derutöfver, fann Kongl. Maj:t skäligt att för verkställigheten af förberedande arbeten samt derefter påbörjande af boställsuppskattningen äska hos Rikets år 1859 församlade Ständer en summa af 100,000 Rdr Rmt, att i mon af behof under den kommande statsregleringsperioden utgå; och förklarade Kongl. Maj:t härivd att, genom boställsuppskattningen icke åsyftades någon rubbning uti indelningsverkets grunder, utan att hvarje regemente skulle fortfarande bibehålla alla de boställen, vare sig till bostäder eller utarrendering anslagna, liksom ock de indelda räntor, kronotionde samt öfriga anslag af dylik beskaffenhet, hvilka blifvit regementet senast genom Kongl. Brefvet den 2 Februari 1833 tillförsäkrade.

Denna nådiga framställning funno Rikets Ständer sig sakna skäl bifalla, under anförande, att Rikets nästföregående Ständer, som funnit en ny *allmän* reglering af befälets aflöningsförhållanden utaf behofvet påkallad, härvid icke åsyftat en reglering till så inskränkt omfång, som den, hvilken i Kongl. Maj:ts nådiga proposition förutsattes. Deremot biföllo Rikets Ständer att, enligt hvad Kongl. Maj:t särskildt äskat, det vid förra riksdagen till löneförbättringar vid indelda arméen beviljade anslaget af 100,000 Rdr finge fortfarande utgå för detta ändamål.

Enahanda anslag har jemväl för nuvarande statsregleringsperiod blifvit vid senaste riksdag beviljadt, dock med uttryckande af den Rikets Ständers önskan, att en lönereglering inom indelda arméens egande tillgångar måtte genomföras.

Efter den undersökning af indelda arméens förutvarande löneförhållanden, hvarför här ofvan blifvit i underdånighet redogjordt, gå kommitterade nu att närmare visa de förhandenvarande bristfälligheterna inom denna armées löningsväsende.

Det har redan blifvit ådagalagdt, att jemnhet i aflöningen *olika regementen emellan* icke kunde åstadkommas genom 1833 års lönereglering i anseende till olikheten af de belopp, som blefvo regementena anvisade i tillgångar, underkastade stegring, hvartill kom den från början ojemna uppskattningen af boställena vid olika regementen. Ju lägre ett regementes boställen från början varit uppskattade, ju större framsteg landbruket i orten sedan dess gjort, ju större del af regementets lönetillgångar bestått i boställsafkastning, ju mer uti de indelda räntorna ingått sådana persedlar som varit underkastade en betydligare stegring, ju mindre i allmänhet det kontanta anslagsbeloppet varit, desto mera hade regementets aflöningstillgångar måst växa, och, der flere eller alla dessa gynsamma omständigheter samverkat, inkomsterna blifvit betydligare i jemförelse med de regementen, der sådana omständigheter i mindre grad förekommit eller motsatta förhållanden egt rum. Mellan löntagarne *inom* hvart och ett regemente åter kunde, efter det år 1856 fastställda sätt för tillgångarnes fördelning, ingen annan ojemnhet i aflöningen uppkomma, än den som föranleddes af bostadsboställenas större eller mindre afkastning i förhållande till uppskattningsvärdet, vanligen en följd af begagnade odlingslägenheter eller någon boställshafvares större förmåga att förbättra sitt boställe.

Både det förra och det senare bekräftas af de uppgifter och beräkningar angående aflöningsförhållandena, som komitén från vederbörande infordrat, hvilka beräkningar äro grundade för indelda räntor, kronotionden och spanmål eller andra arrendepersedlar på medelmarkegången för åren 1856—60, för vakansafgifter på gällande kontrakt och för bostadsboställen på den afkastning de antin-

gen till följd af löpande arrenden lemna sina innehafvare, eller, i jemförelse med dessa arrenden, ansetts skola lemna om de vore utarrenderade.

Efter dessa uppgifter och beräkningar hafva kommitterade utarbetat följande tabeller till åskådliggörande af de nuvarande hufvudsakligaste löneförhållandena.

Tabellen C visar de särskilda regementenas och corpsernes lönetillgångar, fördelade efter deras olika beskaffenhet samt boställena upptagna både till sina afkastningsvärden år 1860 och med den förhöjning häruti, som de, vid framdeles utarrendering, ansetts böra lemna.

Tabellen D innehåller förteckning på antalet och värdet af de vakanta rust- och rothållsnummer, som för aflöningen äro anvisade.

Tabellen E visar medelbeloppet af de behållna lönerna inom hvarje grad vid hvart och ett regemente utaf de tillgångar, som vid 1833 års lönereglering blefvo arméen anslagne.

Tabellen F utvisar högsta och lägsta beloppet af behållna lönen inom hvarje grad, särskildt vid kavalleriet och särskildt vid infanteriet, äfvensom inom hvarje regemente eller corps för de grader, som hafva boställen; men för öfriga grader äro lönerna inom hvarje regemente eller corps i öfverensstämmelse med nu gällande fördelningssätt, ansedda lika sins emellan eller med de i tabellen E upptagne medelbelopp. Några undantag härifrån kunna visserligen finnas, beroende derpå, att före utfärdandet af 1856 års nådiga bref, ett och annat regemente redan kommit på full stat och börjat tillämpa sitt nya aflöningsindelningsverk, som tillade hvarje löntagare, på sätt redan förut är nämndt, vissa räntor, andelar af boställsarrenden m. m., hvilka han, så länge han samma tjenst innehade, icke var skyldig att frånträda, och hvilka äfven några löntagare, som dervid funnit sin uträkning, bibehållit; men då detta kommer att upphöra med löntagarens afgång eller förflyttning till annan tjenst, har det hvarken bordt eller kunnat här tagas i beräkning vid lönernas jemförande.

Med de i tabellerna utsatta "behållna lönerna" förstås återstoden af lönernas belopp, sedan ackordsamorterings- samt afgifter till arméens pensionskassa och enke-pupillkassa blifvit frånräknade. Åtskilliga andra afdrag få löntagarne visserligen derjemte vidkännas, såsom kronoutskylder och afgifter till kassor vid regementena; men då de förra drabba all slags inkomst och de senare äro beroende på öfverenskommelsen inom regementena, hafva de icke ansetts böra här från lönerna afräknas.

Ehuru af samtlige dessa uppgifter framgår, att 1833 års lönereglering varit i stånd att förekomma så väsendtliga olägenheter, hvaröfver klagades före denna reglering, ådagalägga de likväl på samma gång, att mången löntagare är i verkligt behof af förbättrade inkomster samt att betydliga missförhållanden äfven nu verkligen förefinnas, som till en del böra kunna afhjelpas utan rubbning af det indelda löningssättet.

Detta visar sig tydligast inom infanteriet genom en blick på tabellen F. Så t. ex. befinnes aflöningen vid detta vapen endast utgöra i medeltal för en 1:ste Adjutant 642 Rdr och för en 2:dre Adjutant 580 Rdr, ehuru de äro skyldige hålla sig tjenstehäst, för en Kompanichef 1,910 rdr och för en Löjtnant 661 Rdr. Undersöker man förhållandet regementena emellan inom de särskilda vapnen, så framstår ojemnheten i aflöningen bland annat derutaf, att vid 15 af 25 infanteriregementen och corpser ligger medelbeloppet af Kompanichefslönerna å dessa regementen under medeltalet af samma löner inom hela vapnet. Tydligast visa sig dessa ojemnheter af tabellen G öfver högsta och lägsta lönerna. Så t. ex. inhemtas derutaf, att en 3:dje Major uppbär i lön 4,314 Rdr, då en annan har endast 1,506 Rdr, en Sqvadronschef 6,047 Rdr, en annan blott 2,516 Rdr, en Kavallerifanjunkare 2,818 Rdr, en annan endast 950 Rdr och vid Jemtlands Hästjägarecorps 526 Rdr, en Kavallerisergeant 3,026 Rdr, då en Ryttmästare vid samma regemente, och möjligen hans Sqvadronschef, har 2,981 Rdr; en Infanterifanjunkare 1,873 Rdr, då en Kompanichef finnes med endast 1,162 Rdr, en Fourir har 1,207 Rdr, då en beriden Adjutant har endast 433 Rdr, o. s. v.

En granskning af dessa tabeller, från hvilka några exempel här blifvit anförda, bekräftar det redan flere gånger erkända förhållandet att icke allenast enskilda löntagare, utan i allmänhet vissa lönegrader äro i behof af förbättrade inkomster och att en del regementen eller corpser på det hela äro såväl i förhållande till andra som till en måttlig lefnadskostnad alltför svagt lönade. En löne-

förbättring, som afhjelper detta onda, lärer emellertid lika litet, med hopp om framgång, kunna ifrågasättas, som den med billighet kan begäras, utan i sammanhang med en löneregleringen, som utjemnar nu befintliga missförhållanden i aflöningsväg. Om än de mest i ögonen fallande af dessa missförhållanden, hvilka vanligen hafva sin grund i några boställens särdeles goda eller dåliga beskaffenhet, lätt nog kunde utan större rubbningar undanrödjas, återstode dock på det hela så betydliga ojemnheter, att de skulle påkalla en allmännare löneregleringen och intilldess en sådan företages utgöra ett hinder emot hvarje fullständigare löneförbättring för den mera vanlottade delen af arméens befäl.

Det sätt för en löneregleringens verkställande, som ligger närmast för handen och vid första betraktandet synes vara det enklaste, är att till statsverket indraga alla indelda lönetillgångar och i deras ställe förse arméens befäl med bestämda penningelöner. En gång genomförd skulle en sådan löneregleringen gifva säkerhet mot alla rubbningar i det fastställda förhållandet mellan lönerna, hvilket med det indelda löningssättet, till följd af lönetillgångarnes beskaffenhet, icke kan lika fullständigt vinnas. Den föränderlighet, som vidlåder dessa lönetillgångar, det inflytande, som på en del deraf, neml. boställenas större eller mindre afkastning, utöfvas såväl af enskilde indelningshafvare, som vexlande förhållanden, skola naturligtvis, huru än uppskattningen och lönefördelningen må ordnas, framkalla åtminstone för kortare tid rubbningar i en på dylika tillgångar byggd aflöningsstat.

I bredd med de fördelar af enkelhet och lönevilkorens orubbade inbördes förhållande, som ett på kontanta penningebelopp grundadt aflöningsverk onekligen eger, gå emellertid betänkligheter och svårigheter af flerfaldig och allvarsam beskaffenhet i afseende på det indelda löningssättets upphörande.

Det har redan blifvit visadt huruledes hvarje indelningshafvare ursprungligen hade sig, såsom lön anslagne, jemte afkastningen af ett boställe, vissa kronans räntor, som han egde uppbära af räntegifvaren. För uppbörden af dessa räntor var han underkastad samma tider, som för kronans uppbörd. Då räntorna i allmänhet utgjordes af natura persedlar, synnerligast spanmål, kunde uppbörden icke ske förr än efter skörden eller under senare delen af året och då, till följd af förändrade förhållanden, uppbördstiden framflyttades till början af det följande året, blef ock tiden då indelningshafvaren bekom sin af räntorna beroende lön i samma mon försenad. Om än den omedelbara beröringen mellan indelningshafvare och räntegifvare numera upphört, och de till indelningshafvarnes aflönande anslagna räntor numera af Regementsskrifvarne uppbäras, gör dock detta ingen förändring i tiden för lönernas utbetalande, som är beroende af uppbördsstämmorna. Först ungefär vid samma tid kunna ock indelningshafvarne i allmänhet påräkna afkomsten af boställena, för såvida denna är beroende af skördens försäljning och särskildt är detta förhållandet med de för gemensam räkning utarrenderade boställena, för hvilka arrendet först erlägges under loppet af mars månad för det förflutna arrendeåret. Detta lönernas sena utfallande har, då det är en naturlig följd af de indelda lönetillgångarnes beskaffenhet, ingen skäl att nu klaga öfver, och olägenheterna motvägas af tillgångarnes, om än numera i anseende till den 10-åriga medelmarkegången, långsammare stegring i bredd med varuvärdena. Helt olika blefve likväl förhållandet om, med upphörande af det indelda löningssättet, befälet skulle förses med bestämda penningelöner omedelbart från statsverket. Redan nu utgår qvartalsvis de kontanta statsmedel, som äro en del regementen anvisade till fyllnad i deras aflöningsbehof, och med de indelda lönetillgångarnes indragning förfölle alla skäl, hvarföre icke hela lönebeloppet skulle qvartalsvis för det löpande året utbetalas till indelda arméens befäl, i likhet med hvad som sker till alla öfriga statens embetsmän, som hafva penningelöner. Utbetalningen blefve då endast beroende af en anordning från statens kassor icke på intägten af vissa till löntagarne anvisade räntor eller boställen. Ett motsatt förhållande, eller de bestämda penningelönernas utbetalande först efter verkställd uppbörd af de till statsverket indragna indelda lönetillgångarne, vore i sjelfva verket ett slags bibehållande af det indelda löningssättet, men med omgången af statens mellanhand, i hvilken qvarstannade det möjliga öfverskottet, under det att för löntagarne endast qvarstode det indelda löningssättets olägenhet af sent utfallande löner.

Då således vid införandet af kontant aflöning, indelda arméens befäl bör, i likhet med öfriga löntagare, qvartalsvis utfå sina löner, men uppbörden af de indelda tillgångarne först senare inflyter,

fordras ett förskott till gäldande af åtminstone 1:sta qvartalets löner. Men detta är dock icke tillfyllest, ty, då lönerna nu utfalla först året efter aflöningsåret, skulle följaktligen under det år kontanta löningssättet började tillämpas, hela uppbörden af de indelda tillgångarne icke tillfalla statsverket, utan arméen, såsom aflöning för det nästföregående året. Till genomförande af det kontanta löningssättet fordrades således, utom ofvannämnde förskott, ett anslag lika med det belopp, hvartill de indelda tillgångarne för ett år uppgå, utgörande, enligt hvad nedan visas, en summa af något mer än 2,640,000 Rdr Rmt.

Väl är det icke antagligt att båda dessa utgifter för staten blifva till hela sin vidd genast behöfliga, enär det nya löningssättet icke lärer kunna på en gång genomföras. De tjenstemän vid arméen, som före utfärdandet af Kongl. Brefvet den 8 April 1862, angående tillträdande löntagares skyldighet att underkasta sig en blifvande löneregleringen, mottagit sina beställningar, kunna nemligen icke beröfvas sina lönevilkor, och der dessa äro förmonligare än de nya lönerna på stat lära indelningshafvarne icke finnas hugade att frånträda de förra vilkoren. Men härigenom uppstår å andra sidan en brist i aflöningstillgångarne för det öfriga befälet, som väl staten måste vidkännas och icke skäligen kan ersätta genom afkortningar tills vidare på de bestämda nya lönerna för detta befäl. Sådana afkortningar egde visserligen rum vid 1833 års löneregleringen, men skedde då regementsvis. Regementena, som i det närmaste lemnades i orubbad besittning af sina indelda tillgångar och at särskilda medel anvisades ersättning för sådane, hvaraf de först framdeles kommo i besittning, fingo ett hvar inom sig, i mon af äldre indelningshafvares afgång, tillämpa det nya aflöningsverket och dervid dela den möjliga bristen mot de nya staterna, men också den vinst, som genom stegrade pris å räntepersedlar och fördelaktiga boställsarrenden kunde uppkomma. Härigenom kunde äfven befälet, med mindre uppoffring, finna sig vid en ofta snart öfvergående afkortning på de nya lönerna. Nu åter, då genom en allmän indragning af de indelda tillgångarne, afkortningen skulle omfatta indelda arméen såsom ett helt, och ske på kontanta penningelöner, utan att någon ersättning framdeles vore att påräkna, blefve åtgärden icke allenast besvärlig och svår att utföra, utan skulle äfven förefalla hård och orättvis.

Huru stor den härigenom uppkommande aflöningsbristen blefve och huru länge den, fastän småningom aftagande, komme att fortfara, kan svårligen på förhand beräknas, men såsom bevis på huru lång tid dylika öfvergångsförhållanden kunna fortgå, må anföras, att åtskillige löntagare ännu inom arméen finnas, såsom t. ex. 6 vid Lifregementets dragoncorps, hvilka innehafva beställningar på äldre stat än den genom 1833 års löneregleringen fastställda.

En fullständig tillämpning af de indelda tillgångarnes indragning vore ock med andra svårigheter förenad. Det har väl någon gång blifvit sagdt, att det indelda löningssättet uppkommit endast till följd af omständigheternas kraf. Vid en tid då Statens inkomster hufvudsakligen utgjordes at natura persedlar, var nemligen det enklaste sättet för uppbörd och utbetalning, att låta de skattdragande i orterna omedelbart till löntagarne aflemna sin skatt. Om än detta i allmänhet kan vara en sanning, har det dock ingen tillämpning på boställena. Den omsorg med hvilken Konung Carl XI lät utvälja och tilldela en hvar af befälet boställe inom sitt tjenstgöringsområde, vittnar om mera än endast en ekonomisk anordning för att på det enklaste och billigaste sätt godtgöra löntagarne. Det visar en sann militärisk uppfattning om nödvändigheten af att befälet var bosatt bland sitt på landsbygden spridda manskap, i ock för ordningens upprätthållande och den vexelverkan mellan befallande och lydande, som utgör disciplinens grundval och bildar sambandet i en ordnad här. Detta åter kunde i ett vidsträckt land med få städer icke med säkerhet vinnas, utan att bostäder åt befälet anvisades. Härigenom har ock indelda arméen, oaktadt sin egenartade inrättning, sin spridda förläggning och sina korta öfningstider, i snart 200 år kunnat häfda sitt anseende för krigslydnad, trohet och pligtkänsla. — Hvarken hafva militäriska fordringar eller i betydligare mon landets beskaffenhet sedan Carl XI:s tid undergått förändringar, som numera göra boställen för befälet öfverflödiga.

En indragning af alla boställen var icke heller ifrågasatt i det förslag till förändrade löningssätt för indelda arméens befäl, som vid 1828—29 årens riksdag utgjorde föremål för båda Stats-

makternas behandling och om än med 1833 års löneregleringen, tillföljd af föregående organisationer med flere förhållanden, en del af befälet icke tilldelades boställen, blefvo dock bland andra de vigtiga kompanichefsbeställningarna, äfvensom flertalet af underbefälet fortfarande dermed försedde. För ingendera af dessa befälsklasser skulle heller boställen utan äfventyr för arméens tjenstbarhet kunna undvaras. Väl har mot behofvet af boställen för befälet eller s. k. bostadsboställen stundom anförts, att en del innehafvare icke bo på sina boställen, men detta förhållande, vanligen grundande sig på tillfälliga omständigheter, hvilka göra det möjligt för en eller annan boställshafvare personligen, att angenämare eller förmonligare, än hvad boställsvården erbjuder, ordna sig bostad och uppehälle, kan icke hafva någon allmännare betydelse vid bedömandet af denna fråga. Enligt från regementena infordrade uppgifter skulle Kompani- och Sqvadronschefer samt Underofficerare, bundne af tjenstgöringen på roten inom trånga områden, på många ställen omöjligen kunna med säkerhet påräkna att finna en passande bostad om boställen icke åt dem anvisades. Om således, för det kontanta löningssättets fullständiga genomförande, all aflöning med jord skulle upphöra eller alla boställen indragas, komme Statsverket, medelbart eller omedelbart, att betungas med fortgående ganska betydliga utgifter för uppförande och underhåll af *bostäder*, för den del af ifrågavarande befäl, inom hvars tjenstgöringsorter lämpliga boplatser icke funnos. Åt den öfriga delen af detta befäl, som i städer kunde hyra bostad, måste derjemte tillräcklig inqvarteringsersättning anvisas, enär eljest desse tjenstemän, lika aflönade med dem, åt hvilka bostäder af Staten anskaffades, blefve vanlottade, om hyra för bostad måste från lönen afgå. — Vid indragningen af bostadsboställena uppkomme dessutom en särskild aflöningsbrist, genom tjenst- och fardagsåren, under hvilka afkastningen af dessa boställen tillfölle de afgående indelningshafvarne, och hvilket så mycket mindre kunde dem förmenas, som de i de flesta fall, under lika lång tid efter sin utnämning till beställningarna fått vänta på tillträdet af boställena.

Utur Statens synpunkt bör ock anmärkas, att de indelda lönetillgångarne säkerligen skulle i Statens hand blifva mindre tillräckliga för sitt ändamål, än då de af arméen sjelf förvaltas. Hvad räntor och kronotionden beträffar, hvilka utgå med belopp beroende endast på markegången, kan det, med afseende uteslutande på inkomstens storlek, vara likgiltigt om de uppbäras af staten eller arméen. Hvad åter angår boställenas afkastning ligger det i sakens natur att denna bör under arméens förvaltning blifva högre och jemnare stiga, än om boställena af staten öfvertogos. Den noggranna kännedom om boställena och den ständiga tillsyn derå, som genom det öfverallt i orterna spridda befälet vinnes, tillika med det vid en omsorgsfull boställsvård nära förenade egna intresset, kan icke undgå utöfva en fördelaktig inverkan på förvaltningen af de utarrenderade boställena och sträcker sitt inflytande äfven till bostadsboställena, på hvilkas afkastning dessutom indelningshafvarnes personliga fördel är beroende. Bostadsboställenas förkofran har icke eller i allmänhet stått efter de för gemensam räkning utarrenderades, och de förras beräknade afkastning visar, enligt regementenas uppgifter, till och med en större förhöjning sedan 1833, än de senares. Det är visserligen antagligt att boställena, om de till statsverket indrogos, skulle, ehuru långsammare och till mindre belopp än under arméens vård, med tiden lemna en af spanmåls- och jordvärdets allmänna stegring orsakad behållning, och då äfven räntor och kronotionden, af samma skäl, hafva benägenhet att småningom stiga, kunde deraf den slutsats dragas, att staten dock på det hela skulle, genom de indelda tillgångarnes indragning, beredas en vinst. Den blefve dock endast skenbar, ty då lefnadskostnaden visar lika om icke större benägenhet till stegring, måste staten, inom icke allt för lång tid, till löntagarne utbetala sin vinst och säkerligen åtskilligt derutöfver i form af en löneförhöjning, som utan de indelda lönetillgångarnes indragning varit till stor del obehöflig.

Sannolikheten häraf vitsordas icke allenast af det, i jemförelse med befälets ökade antal och åtskilliga indragna boställens och räntors värde, ringa penningetillskott, indelda arméen intill år 1833 erhållit och med hvilket löneregleringen då verkställdes, utan äfven och ännu mer af det förhållande, som framdeles skall ådagaläggas, att indelningsverkets ursprungliga tillgångar, till hufvudsaklig del genom boställenas förkofran, så stigit, att, om de orubbade fått vid arméen qvarblifva, de efter nära 2:ne århundradens förlopp varit tillräckliga för en nöjaktig aflöning åt alla de beställ-

ningar för hvilka de från början varit afsedda. Detta förhållande visar ock hvilken fast grund genom indelningsverket blifvit lagd för den af Konung Carl XI till största delen nyskapade krigshärens framtida bestånd.

Den enda för allt befäl gemensamma fördel, som det kontanta löningssättet skulle medföra, vore den, att lönerna finge uppbäras under det löpande aflöningsåret. Denna fördel sträckte dock endast sitt inflytande till det första året en beställning innehades. För boställshafvare särskildt skulle nämnde löningssätt göra obehöfligt det förlagskapital, som för boställets tillträde och bruk erfordras, hvarjemte de genast komme i åtnjutande af hela lönen, då nu deremot den delen, som är af bostället beroende, vanligen först efter flere år kan utfalla. Äfven detta vore verkliga fördelar om passande bostäder på annat sätt kunde anvisas åt dem af befälet, som eljest icke utan stora kostnader och svårigheter kunde förskaffa sig sådana inom tjenstgöringsorterna. Dessa fördelars betydelse minskas dock om boställenas storlek icke stå i ett lämpligt förhållande till indelningshafvarens ställning och lönevilkor, och de motvägas ock af fördelen för obemedlade boställshafvare att genom arbete och omtanka kunna förbättra sin ställning, hvarjemte den tid de efter beställningens tillträdande fått vänta på bostället ersättes af den, hvarunder de efter afgången från samma beställning fortfarande behålla bostället.

De fördelar åter, som det indelda löningssättet i allmänhet gifver äro, att löntagarne, genom boställenas vård och bruk, kunna tillgodogöra sig en behållning, som eljest i de flesta fall icke komme staten till del, samt att, då de indelda tillgångarne stiga i samma mån som penningevärdet minskas, löntagarne härigenom betryggas fortvaron af ett rättvist förhållande mellan inkomst och utgift, hvilket förekommer behofvet af löneförbättringar, som, äfven om statens financiella ställning icke till någon tid undanskjuter dem, vanligen först vinna erkännande sedan missförhållandet mellan lön och lefnadskostnad länge fortfarit och bragt mången i förlägenhet.

De indelda lönetillgångarnas öfvertagande af staten, i utbyte mot kontanta löner skulle således i sina följder blifva för staten ganska kostsamt utan att lända arméen till fördel. Dessa betänkligheter äro emellertid af företrädesvis ekonomisk beskaffenhet och böra icke vara afgörande, såvida det indelda löningssättet i öfrigt vore för arméen och det allmänna skadligt eller behäftadt med några så framstående olägenheter, att det af sådan anledning måste utdömmas. Så är likväl icke förhållandet.

Lika gammalt med det egentliga indelningsverket för manskapet är det indelda löningsättet för befälet, i flere afseenden med det förra nära förenadt, och dess upphörande skulle, enligt mångens åsigt, hafva till följd indelda arméens indragning. Nekas kan väl icke heller att indelningarnas upphörande för befälet skulle lemna ett åtminstone skenbart stöd för en allt starkare påtryckning från rust- och rotehållares sida, att, äfven för manskapet, få indelningsverket upphäfdt, genom att mot erläggande af vacansafgift få på staten öfverflytta soldatens tillsättande och underhåll. — Indelda arméens bibehållande som kommitterade på ekonomiska och militära skäl ansett sig böra i underdånighet tillstyrka, skulle således snarare äfventyras, än försäkras, genom det indelda löningssättets upphörande för befälet, och dess tjenstbarhet skulle, såsom redan är visadt, lida genom en allmän indragning af boställena. Kommitterade hafva visserligen föreslagit uppsättandet af tvenne corpser med indeld trupp, utan att indelningar eller bostäder kunnat åt befälet anvisas, men ett af omständigheternas makt betingadt undantag är icke regel. Dessa corpser, ingående i den öfriga indelda arméen, böra af denna få, men icke åt den gifva sin prägel, och skulle, oaktadt i lokalt hänseende temligen gynnsamma förhållanden, det visa sig att bostäder för en del af befälet vid de nya corpserne blifva behöfliga, bör detta behof utan särdeles kostnad kunna fyllas.

Någon gång har väl den anmärkning blifvit framställd, att befälets spridda lefnadssätt på landsbygden icke skulle vara gynnsamt för det militära sinnets och vetandets utveckling. Denna anmärkning, om den vore sann, är emellertid riktad, icke emot det indelda löningssättet, utan emot indelda arméen i allmänhet. En förändring blott i löningssättet skulle i detta afseende icke verka någon förändring; flertalet af befälet blefve fortfarande såsom hittills landboar; den enda skillnaden blefve att mången icke kunde bosätta sig der tjenstgöringen det fordrade. Kunde äfven